

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

PEYAMİ SAFA'NIN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mine KARACA

**Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Dili ve Edebiyatı Programı**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kâzım YETİŞ

Haziran, 2019

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

PEYAMİ SAFA'NIN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Mine KARACA
(Y1512.250005)**

**Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Dili ve Edebiyatı Programı**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kâzım YETİŞ

Haziran, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans Programı Y1512.250005 numaralı öğrencisi Mine KARACA'nın "PEYAMI SAFA'NIN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 26.04.2019 tarih ve 2019/09 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 13.06.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER				
Danışman	Prof. Dr.	Kazim YETİŞ	İstanbul Aydın Üniversitesi	
1. Üye	Prof. Dr.	Belkıs GÜRSOY	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Çilem TERCÜMAN	İstanbul Üniversitesi	
YEDEK ÜYELER				
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Dinara DUISEBAYEVA	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Doç. Dr.	Mehmet SAMSAKÇI	İstanbul Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Peyami Safa'nın Romanlarında Kadın Kahramanlar” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya kısmında gösterilenlerden oluştuğunu, alıntılarımın kaynaklara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (...../...../2019)

Mine KARACA

ÖNSÖZ

Her sanat eseri, yaratıcısının yani sanatçısının fikirlerinden ve duygularından izler taşır. Bir sanatçı hakkında bir fikre varabilmenin en sağlam yollarından biri onun eserlerini incelemektir.

Yeni Türk Edebiyatı alanında ise, roman inceleme ve buna bağlı olarak roman yazarlarının görüş, düşünce fikir dünyalarına hâkim olabilmek önemli bir metottur.

Romanlarda olaydan sonra en önemli yapı unsuru olarak nitelendirilebileceğimiz unsur ise karakterlerdir. Karakterler ise cinsiyet bakımından kadın ve erkek olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu çalışmamızda ise, toplum hayatında yeri ve önemi nedeni ile araştırılmaya değer bulduğumuz kadın karakterleri inceledik.

Peyami Safa'nın kadınlar hakkında görüşleri, kadınlara bakış açısı, kadının onun gözündeki yeri ve değeri ise, onun romanlarından ortaya çıkartabileceğimiz unsurlardır.

Çalışmamızda Peyami Safa'nın on bir romanı tarihlerine göre incelenmiştir. Bu romanlar sırasıyla şu şekildedir:

Sözde Kızlar (1923), Şimşek (1923), Mahşer (1924), Bir Akşamdı (1924), Cânân (1925), Dokuzuncu Hariciye Koğuşu (1930), Fatih-Harbiye (1931), Bir Tereddüdün Romanı (1933), Biz İnsanlar (Tefrika: 1937, Kitap olarak yayımlanış: 1959), Matmazel Noraliya'nın Koltuğu (1949), Yalnızız (1951).

Bu romanlar Safa'nın "Peyami Safa" adı ile çıkardığı romanlarıdır. Yani, çalışmamızda Safa'nın Server Bedi takma adı ile yayımladığı eserler göz önünde bulundurulmamıştır. Attilâ adındaki romanı ise farklı bir mahiyette olduğundan dolayı ele alınmamıştır.

Çalışmamızın birinci kısmı olan Giriş bölümü, tezin mahiyeti hakkında bilgi vermektedir.

Daha sonra ikinci bölümde, "Romanlarda Kadın Kahramanlar" önce "Medeni Durumlarına Kadın Kahramanlar" daha sonra da "Eğitimlerine Göre Kadın Kahramanlar" başlıkları altında incelenmiştir.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümü olan Sonuç kısmında ise çalışmanın değerlendirmesi ve Peyami Safa'nın kadınlara bakış açısı ifade edilmeye çalışılmıştır.

Bu tezin hazırlanması esnasında çalışmalarına engin bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren, her daim gerekli tavsiyeleri ile yanımda olan ve yoluma ışık tutan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Kâzım Yetiş'e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Haziran, 2019

Mine KARACA

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ÖZET.....	xi
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ	1
2. ROMANLARDA KADIN KAHRAMANLAR.....	5
2.1 Medeni Durumlarına Göre Kadınlar	5
2.1.1 Evli Kadınlar	5
2.1.2 Dul Kadınlar.....	216
2.1.3 Sözlü ya da Nişanlı Kadınlar	265
2.1.4 Medeni Durumu Belli Olmayan Kadınlar.....	282
2.2 Eğitimlerine Göre Kadınlar	297
2.2.1 Eğitim Görmüş Kadınlar	297
2.2.2 Eğitim Görmemiş Kadınlar	320
2.2.3 Eğitim Görmekte Olan (Öğrenci) Kadınlar	322
2.2.4 Eğitim Durumu Hakkında Bilgi Verilmemiş Kadınlar	326
3. SONUÇ.....	333
KAYNAKLAR	343
ÖZGEÇMİŞ.....	345

PEYAMİ SAFA'NIN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR

ÖZET

Bir sosyal bilim dalı olan edebiyatın inceleme alanı yani laboratuvarı edebiyatın içinde var olan eserlerdir. Edebiyatın içinde doğan, gelişen ya da yok olan tüm edebi türler ilişkili olduğu tüm unsurlarla birlikte incelendiğinde hem sanatçının dünya görüşünü hem de ortaya çıktığı dönemin özelliklerini ortaya koyar.

Türk romanında, diğer birçok unsur gibi kadının var oluşu ve bu var oluştaki değişim, gelişim ya da gerilemeler de ülkenin içinde bulunduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi şartlarla yakından ilgilidir. Türk romanında kadının var oluşu ile ilgili bir diğer unsur ise romanın yaratıcısı olan sanatçının kadına bakış açısıdır. Bu bakış açısını da genellikle sanatçının kişisel özellikleri, aile terbiyesi, eğitim hayatı, dünya görüşü ve ait olduğu kültür dünyası oluşturmaktadır.

Sanatçı bir ailenin çocuğu ve Türk edebiyatının da önemli romancılarından biri olan Peyami Safa, Türk edebiyatının usta kalemlerinden biridir. Onun romanları pek çok açıdan inceleme konusu olmaya değerdir. Bu inceleme konularından bir tanesi de romanlarındaki karakterler, onun bu karakterlere yüklediği özellikler ve karakterlere bakış açısıdır. Tüm romanlarda olduğu gibi onun romanlarında da karakterler, kadın ve erkek karakterler olmak üzere ikiye ayrılır. Onun romanlarında, her iki cinsiyete ait karakterler de incelemeye değerdir ancak kadın karakterler kadının toplumdaki yeri ve önemi ortaya koymak bakımından bir basamak öndedir. Bu çalışmada Peyami Safa'nın on bir romanındaki kadın karakterler çeşitli başlıklar altında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yeni Türk edebiyatı, roman, karakter, kadın, Peyami Safa.*

THE WOMAN HEROES IN THE NOVELS OF PEYAMI SAFA

ABSTRACT

The study area of literature which is a branch of social sciences in other words laboratory of literature is all the works that exist in the literature. When all the literary genres that are risen, developed or disappeared in literature are examined together with all the factors they are related to, they reveal both the artist's world perspective and the features of the period in which it emerged.

In Turkish novels, such as many other factors, the existence of woman and changes, developments or regressions in this existence are closely associated with social, cultural, economic and political conditions of the country. Another factor about the existence of woman in Turkish novels is the writer's stance on women. Generally, this point of view takes shape according to the writer's personal characteristics, family values, world perspective and the cultural world where one belongs.

Peyami Safa, who is the child of a family of artists and one of the most important novelists of Turkish literature as well, is one of the masters of Turkish literature. His novels have been subject of study on several counts. These study subjects are characters in his novels, the characteristics he builds on characters and his viewpoint regarding human. As in all novels, the characters are divided into two: male and female in his novels. Characters in two genders can be analyzed both separately and together. In a sense, the analysing of the female characters of Peyami Safa who is a novelist of the transition and the new period has particular importance. Therefore in this study, we approached from different points of view to the female characters in Peyami Safa's eleven novels which bear his name.

Keywords: *New Turkish Literature, novel, character, female, Peyami Safa.*

1. GİRİŞ

Edebiyat, basın, fikir ve düşünce dünyasının önemli isimlerinden olan Peyami Safa, romancı yönü ile de oldukça ünlüdür. Ayrıca, Peyami Safa eğitimci, gazeteci, yazar ve şairler yetiştirmiş bir aileden gelmektedir.

Peyami Safa, çocukluğundan itibaren oldukça zorlu yıllar geçirmiştir. Çok küçük yaşlarında babasız kalması, daha çocuk denebilecek yaşlarında ömrü boyunca kurtulamayacağı bir hastalığa yakalanması, küçük yaşlarda maddi zorluklarla baş etmek zorunda kalması gibi pek çok şey onun psikolojisinde derin izler bırakmış ancak Peyami Safa, tüm bu hayat şartlarına rağmen kendini yetiştirmeyi hiç bırakmamıştır. Bu nedenle denilebilir ki, “Ülkemizde sayıları pek az olan kendi kendini yetiştirmiş (otodidaktik) aydınlardan en değerlisi Peyami Safa’dır.” (Toker Yayınları Kültür Dizisi & Toker Yayınları Kültür Dizisi, Peyami Safa- Türk K, 1984, s. 12)

Pek çok sanatçı gibi Peyami Safa da, romanlarını yazarken kendi yaşamından beslenir. Bu durum, onun düşünce ve fikir dünyasının romana yansımaları şeklinde görülür. Beşir Ayvazoğlu, *Peyami* adlı kitabının “Kadın, Aşk ve Evlilik” adlı bölümünde Peyami Safa’nın yaşamının “kadın, aşk ve aile” bakımından romanlarına nasıl yansıdığını şöyle anlatır:

“*Bir Tereddüdün Romanı*’nda, Mualla “Bir Adamın Hayatı” adlı romanı okuduktan sonra, yazarını bir arkadaşı vasıtasıyla tanır. Bu tanışma sırasında Mualla’yı beğenen muharrir, daha sonra ona evlenme teklifinde bulunacaktır. Mualla bu teklife olumlu veya olumsuz bir cevap vermez, düşünmek için süre ister. Aynı romanda muharririn Vildan’la ilişkisi de ilginçtir. Pirandello’nun *Çıplakları Giydirmek* adlı oyununu tercüme ettiğini söyleyen Vildan, bu eserin Türkiye’de basılması ve oynanması için muharrirden yardım ister. Peyami Safa’nın Nebahat Safa ile tanışması, şaşırtıcı bir biçimde *Bir Tereddüdün Romanı*’ndaki bu tasavvurlara benzemektedir. 1937 yılı başlarında, bir gün Peyami Safa’nın Cumhuriyet’teki odasının kapısı vurulur ve beyaz rop giyinmiş, buğday tenli, siyah saçlı, topluca, otuzunda gösteren bir hanım

içeri girer. Kendisini tanıttıktan sonra, edebiyat sayfasında yayımlanmak üzere hikâye getirdiğini söyler. (...) Öyle anlaşılıyor ki, Peyami Safa, kendisine bu tercüme getiren Nebahat Erinç'i beğenmiş, teşekkür etmek için gazeteye geldiğinde veya müteakip görüşmelerinden birinde de evlenme teklifi etmiştir.” (Beşir Ayvazoğlu, 2017, s. 313-314)

Bu yaklaşım tarzı her ne kadar yazarın hayatına bir ışık tutarsa da roman kahramanlarını, hele kadın kahramanlarını tam olarak açıklamaz. Esasen bir romancı çevresinden aldığı bir kişiyi hiçbir zaman değiştirmeden romanına almaz. Bu değiştirmede ortaya çıkan karakter romancının muhayyilesinde var ettiği bir kişiliktir. Elbette onun düşünce ve hayal dünyasının bir ürünüdür. Bunun için bir romancının insan, erkek veya kadın anlayışı yarattığı kahramanlarda görülür. Bunu söylerken bu kişi tıpatıp yazarın düşüncesidir de demek istemiyoruz. Bu, son derece karmaşık bir konudur. Sadece şunu söylemek istiyoruz ki Peyami Safa, özellikle kadın karakterleri yaratırken tecrübelerinden, yaşadıklarından, çevresinden yararlanmıştır.

Peyami Safa'nın romanlarındaki kadınları müstakil olarak ele alışımızın sebebi, romancının yaşadığı dönemin özellikle kadınlar için bir geçiş dönemi olması bakımındandır. Birtakım buhranlar yaşanmış, Osmanlı Devleti yıkılmış, yeni bir devlet, Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur.

XVII. yüzyıldan beri hayatımıza giren değişiklikleri romanlarımızda en sağlıklı şekilde görürüz. Bu değişimler, özellikle kadınlarla ilgili değişiklikler, toplumun kadın algısı Peyami Safa'nın roman yazdığı dönemde, giderek artan bir şekilde sürmüştür. Bunun Peyami Safa'nın romanlarında bir akis bulup bulmadığını araştırmak istedik. Ayrıca hem kişilerin hem milletlerin kadına bakışı, dönemlere göre değişik olduğu kadar genel veya şahsî taraflar da vardır. Bu ortak noktaları belirlemenin yollarından biri de yazarların, özellikle romanlardaki görünümleri ile kadına bakışını ortaya koyabilmektir. Bunun için Peyami Safa'nın romanları bu konudaki nirengi noktalarından biri olarak kabul edilebilir.

Peyami Safa'nın, kendi adıyla yazdığı romanları inceleme konusu yaptık. Diğer adlarla olan romanlarını çalışmamıza dâhil etmedik. Piyasa romanları

kategorisindeki romanların esas kültür ve medeniyet anlayışından uzak olduğu, modalara bağlı kaldığı bir gerçektir.

Peyami Safa'nın romanlarındaki kadınları ise, aşağıdaki şekilde ele aldık:

- Medeni durumlarına göre kadınlar
 - Evli kadınlar
 - Bekâr kadınlar
 - Dul kadınlar
 - Sözlü ya da nişanlı kadınlar
 - Medeni durumu hakkında hiçbir bilgi verilmemiş kadınlar
- Eğitimlerine göre kadınlar
 - Eğitim görmüş kadınlar
 - Eğitim görmemiş kadınlar
 - Eğitim görmekte olan (öğrenci) kadınlar
 - Eğitim durumu hakkında hiçbir bilgi verilmemiş kadınlar

Peyami Safa'nın romanlarındaki kadınlar maalesef çok çeşitli değildir. Üstelik biteviyedirler. Aslında dönem kadın profili veya algısı bakımından son derece önemlidir. Bu çeşitlenmeye karşı yazarımızı çerçevesinin son derece dar kaldığını söylemek durumundayız. Bunun sebeplerini tartışmak çalışmamızın maksadını aşar. Esasen çalışmamızda bu birçok şekilde görülecektir.

Buna kısaca bir örnek vermek gerekirse hiç çekinmeden söyleyebiliriz ki, başta Peyami Safa'nın kadınlarını bir başlık daha açarak sosyal konumlarına göre de incelemek istedik. Ancak ne yazık ki bu mümkün olmadı. Zira onun romanlarında birkaç hizmetçi dışında ya da zaman zaman kısa çalışma hayatları olmuş bir iki kadın dışında çalışma hayatı olan yani çalışan kadın bulmak mümkün değil. Tabii buradan meslek sahibi olan kadın olmadığı kanaatine de varabiliriz. Bu nedenle bu başlık altında yazılacak pek de bir şey olmadığından bu başlığı kaldırıp burada bir açıklama yapmakla yetindik.

Son olarak belirtmemiz gerekir ki, kadınları eğitimlerine göre incelediğimiz başlıkta da mecburi olarak değişikliklere gitmek zorunda kaldık. Esasında, başta kadınları öğrenimlerine göre incelemek istedik ancak bu da pek mümkün olmadı zira Peyami Safa'nın romanlarında düzenli bir okul hayatı ile öğrenim gören

kadın sayısı pek az. Bu nedenle başlığı eğitim olarak ele alıp kadınların her türlü eğitimini değerlendirmeyi daha uygun bulduk.

2. ROMANLARDA KADIN KAHRAMANLAR

2.1 Medeni Durumlarına Göre Kadınlar

2.1.1 Evli Kadınlar

Pervin, (Şimşek) kitap okumaktadır. Hava karardığı için ışığı yakacaktır. Sabahtan beri yağmur yağmaktadır. Pencereden dışarıya bakar. Bu sırada bir ayak sesi duyar. Gelen kocası Müfid'dir. Pervin iki aydır evlidir. Ama o, henüz bu fikre, 'iki aydan beri karı kocalığa alışamadı!' der yazar. (Safa, Şimşek, 2018, s. 8)

Bu alışamaması biraz da "... başı öne eğilmiş, sendeleyerek yürüyen; zayıf, uzun, titrek, silik, mariz insanı yadırgamaktan kurtulamaması" ndan kaynaklanıyor olmalıdır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 8)

Pervin'in kocası aşağıdan gelirken Müfid'in dayısı Sacid -ki Pervin ile üç senedir ilişkisi olduğu belirtilir- Pervin'i ensesinden öper. Biraz karanlık odada "Yeniden soğuk, diri dudaklar Pervin'in ensesine yapıştılar. Genç kadın saçlarının dibinden bel kemiği boyunca keskin, soğuk bir râşenin indiğini hissediyordu. Bir buzlu su damlası gibi ve gıdıklanarak başını silkeledi. Fakat bu kaçış dudaklardaki hırsı çoğaltarak tazyikini de arttırmıştı. Başını arkaya ve Sacid'in omuzlarına bıraktı. Boynunda da göğsünde de, omzunda da bu dudakları duydu. Üç seneden beri, daima o Sacid. Sert, dik, kavi, diri; her türlü mukavemet ümitlerini bir anda keserek muhkem kucaklıyordu." (Safa, Şimşek, 2018, s. 9-10)

Bu sırada Müfid kapının önünde belirir, ışığı aydınlatmaya giden Pervin onu görür. Yüzü bir tuhaftır, gözlerine kadar çukurlaşmış ve kararmıştır. Sacid ile sevişirlerken Müfid kendilerini gördü mü tereddüdü Pervin'i sarsar. Müfid, hasta olduğunu söyleyerek odasına gider. Pervin de kocasının peşinden gitmek ister. Sacid önce bırakmaz, hatta "şuna yüz verme" der. (Safa, Şimşek, 2018, s. 11) Pervin, sonunda yalvarırcasına "Bırak, Sacid. Gideyim, uyutayım onu, gelirim. Sen burada bekle." der. (Safa, Şimşek, 2018, s. 12)

Kocasına giden Pervin'in, Müfid'in kendisinin Sacid ile sarmaş dolaş halini gördüğü yolundaki şüphesi kuvvetlenir. Zira “çok fenayım” diyen Sacid, Pervin'e fenalığının sebebini bildiğini söyler. Karı kocanın konuşması Pervin'i tedirgin etse de, Pervin'in kadınca bir hareketle Müfid'in fanilasının altına elini sokup okşamaları ile araları yumuşar. (Safa, Şimşek, 2018, s. 16)

Romancı Sacid'in geçmişini verir. Bu sırada Müfid'in de geçmişi söz konusu edilir. Pervin üç senedir köşke gelip gitmektedir. Buraya gelen pek çok kadının içinde Müfid'e en yakın duran hatta o olmadığı zaman onu savunan Pervin'dir.¹

Pervin Sacid'in konağına devam eden kadınlardan farklıdır. Öncelikle hepsinden gençtir, dillere düşen bir sergüzeşti yoktur. Üstelik hâlâ kadınlığını başkalarına teslim etmemiş olmaktan zevk alır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 23) Yalnız, on sekiz yaşında iken yaşlı bir doktorla nişanlanmış, adamı kendine deli ettikten sonra onunla evlenmeye razı olmamıştır. Pervin, doktorun iddialı teşhisine göre “isterik” tir. Bir saat, bir dakika içinde, sevinçten kedere, kahkahadan gözyaşına geçebilir. Bazen zengin bir talâkatla konuşurken, bazen hayallere dalarak, bir zihin uyuşukluğu içinde hiç sesini çıkarmaz. (Safa, Şimşek, 2018, s. 81)

“Müfid'le Pervin arasında, tahassüs tarzlarının birkaç köşeden iştirakiyle, bir nevi kuvvetli tecazüp hasıl oldu. Bu, aşk mıydı? Cidden seviştiler mi? Pek anlaşılmadı. Müfid, hakiki duygusunu herkesten ve Pervin'den gizliyordu. Pervin de kendi mütelevvin ruhunu tahlilden âciz olduğu için sevip sevmediğini anlamıyor, kimseye bir şey söylemiyordu.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 23)

Sacid, Pervin'e sahip olduktan sonra Pervin; ona karşı sarsılmaz bir kin taşır. Bu kin, Müfid'in dayısına karşı duyduğu kin ile birleşir. Bu durum onların birleşmesine yardım eder.

¹ Sacid, Pervin'in mizacını çözünceye kadar ona karşı aciz kalır. Sonunda iki senelik bir mücadeleden sonra ona sahip olur. (Safa, Şimşek, 2018, s. 23-24)

“Pervin, kendinde bulunduğunu hiç ummadığı şiddetli bir zaaf anında cinsî temayüllerin bütün varlığını kapladığı kısa bir saniye zarfında Sacid'e teslim olmuştu. Akli başına gelir gelmez, hüngür hüngür ağladı.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 23)

Yazar, “Arkadaşları Müfid’le Pervin’i evlenmeğe teşvik ettiler. Herkes bu iki acayip şahsiyetin bir çatı altındaki hayatını meraklı bir hadise telakki ediyordu. Sacid de bu izdivaca itiraz etmedi. Zira Pervin’e karşı alakası, herhangi bir kadın için beslediği küçük bir tecessüsten ve alelâde cinsî meyilden fazla değildi.” cümleleriyle de durumu tespit eder. (Safa, Şimşek, 2018, s. 23-24)

Sonunda, Müfid ile Pervin evlenirler:

“Müfid’le Pervin gösterişsiz evlendiler. Köşke malûm simalar doldu. Bir gece içildi ve eğlenildi. Müfid, Pervin’in mazisine dair hiçbir şey bilmiyor ve öğrenmek istemediği de anlaşılıyordu. Dayısıyla Pervin arasındaki münasebeti de hiç hissetmemiş, çünkü Pervin’in aylarca Sacid’e karşı soğuk durduğunu görmüştü.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 24)

Müfid ile Pervin’in evliliklerinin ilk günleri ise, “Müfid’le Pervin, izdivacın ilk ayını, dışarı hiç çıkmadan köşkün içinde geçirdiler. Bahçede, koruda, geniş sofalarda geziyorlardı. Pervin bu köşkü çok sevmişti.” şeklinde ifade edilir. (Safa, Şimşek, 2018, s. 24)

Müfid, köşkten ayrılmak ister. Pervin de buna itiraz etmez. Müfid, dayısı Sacid ile de konuşur, fakat köşkten hemen çıkamazlar.

Pervin evliliğinin ilk günlerinde bu yaşayış tarzından hoşlanır. Tuhaf köşk, yalnızlık, esrarlı hava, sükûnet, köşkün etrafındaki tabiat manzarası, sessiz ve hastalıklı koca, metin ve mağrur Sacid, Pervin’in hoşuna gider. (Safa, Şimşek, 2018, s. 35)

“Bir yandan, maceraya karşı kuvvetli bir meyil beslediği için, kocasıyla âşıkı arasında, büyük rekabet hırslarının âmili olarak yaşamaktan gizli bir zevk alıyor, bir yandan da insanî hislerin galebesiyle Müfid’ e karşı derin bir merhamet duyuyordu.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 35)

Yanı başında sessiz, mahzun duran Müfid’e karşı merhamet ve muhabbetle karışık, “... müphem fakat kuvvetli, ince fakat derin, muğlak ve mürekkep bir duygu ile içi dolu” dur Pervin’in. (Safa, Şimşek, 2018, s. 36-37) Yalnız, kocasını teselli edememektedir ve bunun için de Pervin mustarıptir. Pervin, kocasına bütün kalbini açamaz; bunun için de samimi değildir. Müfid ile arasında, Sacid önemli bir engeldir. Bunun için de ona kızmaktadır. Aslında bu konuda kendisi suçludur. Bunu kendisi için söylediği şu sözlerle ifade eder:

“Sen âciz, bîçare bir şeysin, alelâde bir çapkına karşı bile mukavemetsizsin bak şimdi bunun zilletini duyuyor, cezasını çekiyorsun. Eğer lekesiz olsaydın, şimdi kocanın derin, temiz kalbiyle kaynaşacaktın, samimiliğın tadını alacaktın. Ama dişlerin kilitleniyor, ağzını açamıyor,

susuyor, bir aptal veya günahkâr gibi yutkunuyorsun. Yine Pervin'in izzetinefsi, bu hücumu karşı kendini müdafaaya çalışıyordu: 'Hayır! Ben bu kadar âciz değilim. Ben ne kadar fena heveslerimi yendim. Ben ne kadar erkeğe mukavemet ettim. Fakat sadece Sacid'e bir an için mağlup oldum. Bu bir tesadüftür, yahut Sacid, benim bu ânımı yakalayacak kadar mâhir bir erkektir. Ne olursa olsun bu zaaf anımda Sacid yanımda olmasaydı ona kendimi veremeyecektim. Ben bir saniye için aciz kaldım başka zamanlar böyle değilim.' ” (Safa, Şimşek, 2018, s. 36-37)

Pervin, belli ki büyük bir buhran yaşamaktadır. Bu bakımdan mutlu da olamamaktadır. Nitekim kocasının sorularını, yaşadığı bu iç sıkıntısından dolayı cevapsız bırakır.

“ –İşitmedin mi? Sana bir şey soruyorum: Ne düşünüyorsun? Müfid'in bu masumiyeti de Pervin'in azabını ve sükûtunu artırmıştı.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 37)

“Müfid, artık bu sükûtun gizlediği tehlikeli manaları biraz hissetmeye başlayarak düşündü: Pervin niçin susuyor?” (Safa, Şimşek, 2018, s. 37) İşte bu an şüpheler de baş gösterir. Karısının kendisinden bir şeyler sakladığından şüphe etmeye başlar.

Esasen romanın ilk sayfalarında sözü edilen, Sacid ile Pervin'i Müfid'in görme ihtimali hâlâ bertaraf edilmiş değildir. Pervin içinde bulunduğu ruh halini kocasına sezdirmemek için büyük bir gayret sarf eder. Pervin ya susacak ya yalan söyleyecek ya da itiraf edecekti. Tabiatıyla o, bunların hiçbirini yapamaz. Onun bu buhranlı hali Müfid'i büyük bir şüpheye düşürür. Nedir Müfid'in şüphesi? “Pervin'in hayatında başka erkek var mı? Ve bu kimdir? Pervin de öteki arkadaşları gibi zinanın çukuruna bir ayağını basmış mıdır? Pervin'in mazisinde, Müfid'in bilmediği ve maharetle gizlenmiş sergüzeştler olabilir mi?” (Safa, Şimşek, 2018, s. 39)

Pervin, “ Müfid'e ne söylemelidir ki uyanan bu erkek, Pervin'in susmasını ve ağlamasını tabii görsün.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 40) Bu nedenle, Pervin suskunluğu ile şüphelendirdiği kocasına şöyle bir açıklama yapmak durumunda kalır.

“(…) Karmakarışık şeyler düşünüyordum. Sen birdenbire bana ne düşündüğümü sordun. Şaşırdım. Çünkü öyle dağınık, birbirini tutmayan, havai şeyler düşünüyordum ki sana cevap veremedim. Bana bir daha sordun: 'Ne düşünüyorsun?' dedin. 'Hiç!' diyecektim, fakat manasız bir cevap yine sustum. (...) İnsan mahzun olduğu zaman pek karışık düşünür. Ne düşündüğünü de anlatamaz. Hele ben bazen bir kelime bile söyleyemem, dilim tutulur. Sende de bazen böyle olmaz mı? İşte bana da bu hal geldi. Hele sen şüphe edince dilim bütün bütün tutuldu. Fakat, hissediyordum ki, şüphelerin çoğalıyor, artık bana hiç, hiç inanmayacaksın. O vakit –zaten mahzundum- sinirlerim oynadı... Ağladım.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 41-42)

Karısına inanmak isteyen Müfid, bu açıklamadan sonra, “manasız vesveselere düşen insanların utancını duyarak” karısına olan şüphelerinden kurtulur. (s.42)

Pervin ise “Kocasının masumiyetine acımaktan kendini alamadığı için, ona ‘Benden nasıl, ne hakla şüphe edebilirsin?’ diye başlayan bir hücumda bulunmak istemedi.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 42)

Müfid, artık rahat bir nefes alır hatta bahtiyar olur. Sonra da evden çıksak bunların hepsi bitecek diye ekler. Müfid, yalnız başına bir evde oturmayı isteyip istemediğini karısına sorar. O da istediğini söyler. Müfid, karısına bu adam seni de rahatsız etmiyor mu diye sorar. Pervin de “ediyor” cevabını verir. (Safa, Şimşek, 2018, s. 43)

Bu konuşmadan sonra Müfid yatar. Pervin, kitabını almak için salona gider ve o anda Sacid’i görür. “Pervin, o anda Sacid’den nefret ediyordu.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 43) Kocasıyla yaşananlar üzerine Sacid’e bu durumun böyle devam etmeyeceğini söyler:

“-Bu böyle gitmez, Sacid.

-Hangisi?

-Bu... Bu hayat.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 43)

Görülüyor ki Pervin, bu sözleriyle, Sacid’ten uzaklaşmak ister. Bu şekilde, Pervin her ne kadar kocasını, kocasının öz dayısı ile aldatan bir kadın da olsa yazar onun bu durumdan memnuniyetsizliğini de vermek ister okuyucusuna. Ayrıca Pervin bu esnada, Sacid’e “çekilmez bir insan” olduğunu da ifade eder. (Safa, Şimşek, 2018, s. 43)

Pervin’in, Sacid’e bu hayatın bu şekilde sürmeyeceğini söylemesinden sonra Sacid onu ikna etmeye çabalar. Pervin’e hastalıklı kocası için bütün ömrünü heba edip etmek istemediğini sorar. Kocasının teselliye muhtaç olduğunu onun da sadece bu vazifesini yerine getirmesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine Pervin, “Sus, Sacid. Münakaşa etmeyelim. Kararım kat’î. Müfid’le bu evden çıkacağız.” sözleri ile içinde bulunduğu durumdan kurtulma gayretini gösterir. (Safa, Şimşek, 2018, s. 45) Hatta Sacid’in, Müfid’in Pervin’i tek başına geçindiremeyeceğini söyleyerek onu vazgeçirmeye çalışması bile sonuçsuz kalır. Pervin hesaplarını yaptıklarını ve gideceklerini söyler, kararından vazgeçmez. (Safa, Şimşek, 2018, s. 45)

Pervin, kocasını aldatıyor olsa da, zaman zaman kocasına karşı bir merhamet duygusu da besler. Gizli ilişkisinden dolayı vicdan azabı çeker. Görülüyor ki Pervin, içinde bulunduğu bu durumdan rahatsız olmaktadır ancak bir şekilde bu ikili ilişki de sürmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere, Pervin için ruhi yönelimlerini tam tespit edememiş, git gel yaşayan bir kadındır diyebiliriz.

Pervin, Sacid ile yaptığı konuşmadan sonra uyuyamaz, düşünür. Evden çıkma fikirlerine Sacid'in karşı gelmesi onu düşündürür. İşin inada binmesini istemez çünkü Sacid'in gerçekleri Müfid'e söylemesini istemez.

“ (...) Takdirle karışık, muhabbetle karışık, böyle, nasıl ince, tuhaf, vicdani bir hisle karışık merhamet.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 47)

Bu duygusunu kendisine bile tarif edemediğini düşünen Pervin'in duygularını yazar ifade eder. Müfid'in de bir cazibesi vardır; onun tatlı, titrek ve yumuşak tarafının Pervin'in hoşuna gittiğini söyler. Hatta yazara göre, Pervin bütün hayatı boyunca kocasının yanında kalmak ve ona merhamet göstermek ister. Ve en çok da kocası tarafından sevilme... Fakat, Sacid'in de dediği gibi kocası eksik bir adamdır. Onun eksikliği vücudunun zayıf olmasında da ileri gelmez. Nitekim o, şehvet saatlerinde çok canlıdır. Bu eksiklik başka bir şeydir. Bir ruh eksikliği... (Safa, Şimşek, 2018, s. 47-48) Böylece yazar, kahramanı Pervin'in duygularını aktarmış olur.

Pervin bu düşünceleri esnasında iki erkeği karşılaştırmaktan da geri kalmaz. Bu karşılaştırma şu şekildedir:

“ (...) Hem de Sacid ve Müfid birbirlerine ne kadar zıt insanlar! Biri kadından daha yumuşak, öteki erkekten daha sert: Biri saf, öteki tecrübeli; biri masum, öteki hain; biri mahkûm, öteki hâkim, Pervin'in ruhunda her ikisine de ihtiyaç var. İstiyor ki bir erkek hem metin hem hassas hem tecrübeli olsun.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 48)

Bu karşılaştırma ile iyice belli olur ki Pervin bir ikilem içindedir. Bu noktada yazar, sebep sonuç ilişkisine de dikkat çeker. Nitekim Pervin'in yetişme şartları pek de sağlıklı olmamıştır. Yazar bu durumu, Pervin'in geçmişini ve ailesini anlatarak ifade eder:

“Babası rahat duran bir adam değilmiş; zengin, kumarbaz ve çapkın. Annesi nafile yere bir aile kurmaya çalışmış, bakmış ki yürümüyor, o da kendi havasına girmiş. Pervin'in çocukluk hatıraları hep ana baba mücadelesiyle dolu. Kaç defa anasıyla babası ayrılmışlar, tekrar evlenmişler. (...) Pervin bu ihmal içinde genç kızlığını geçirmiş.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 49)

Görülüyor ki aileden gelen terbiyenin eksik oluşu Pervin'in kişiliği üzerinde etkilidir. Yazar, bunu çeşitli şekillerde ifade eder. Daha doğru bir ifade ile kahramanları aracılığıyla ifade ettirir. Sacid, bu durumu bir filozof edasıyla kadını ezen bir yaklaşımla şöyle vurgular:

“Sen aile kadını olamazsın. Böyle bir terbiye almamışsın. Böyle doğmamışsın, gözün açılmış, İstanbul'dasın, yirminci asırdasın. Bir kere de iş çıkırından çıkmış. Yavrucuğum... Daha açık konuşmayalım. Bana inan.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 108)

Böylece yazar, Namık Kemal'den beri gelen kadını mahkûm etmek, kadını duygularına esir biri olarak göstermek anlayışını sergiler.

Yazar, “Müfid'le Sacid'in mücadelesi, Pervin'de hangi nevi meyelânlar zümresinin galip olduğunu da gösterecek ve kadın ruhiyatının biraz daha aydınlanmasına yardım edecekti.” şeklinde bir yorum yapar. (Safa, Şimşek, 2018, s. 63) Ayrıca, “Sacid büyük seciyeleriyle bir garplı, Müfid şarklı adam timsalidir.” sözleriyle yazar ortaya koyar ki Pervin'in ikilemi sadece iki adam, iki farklı ruh arasında kalmak değildir. O, sadece iki adam, iki ruh arasında değil iki dünya arasında da kalır. Doğulu ve Batılı iki dünya... Böylece, yaşanan olaylara farklı bir pencereden de bakılmış olur. (Safa, Şimşek, 2018, s. 62)

Pervin ve kocası Müfid'in karı koca olarak, bir çift olarak sosyal hayatlarının pek de olmadığı ya da buna pek değinilmediği görülür romanda. Onların, zaman zaman evlerinde davet vermeleri göze çarpan -neredeysse- tek etkinliktir ki bu davetlerde de Sacid yine yanlarında bulunmaktadır.

İşte yine bu davetlerden birinin olduğu bir gün Müfid, davete gelenlerin imalı tavırları ve bakışları dolayısıyla karısını kıskanır. Orada yaşananların bir piyes olduğunu düşünür ve içinden geçen ilk his karısını oradan çekip çıkartmak, o cemiyeti dağıtmak olur ancak daha sonra bunun da “vahşice” olduğuna karar verir ve bu düşüncesinden vazgeçer. (Safa, Şimşek, 2018, s. 66)

Davet esnasında Müfid'in dikkatini çeken bir şey daha vardır: Behire, Suat ve Pervin arasındaki manalı bakışmalar ve gülüşmeler... Bu manalı bakışma ve gülüşmelerden bir anlam çıkartmaya çalışan Müfid, “Birdenbire, tekrar Pervin'in mazisini düşünmeye başlamıştı; zevcesi, bu seciyesiz ve tehlikeli insanların arkadaşıydı; çocukluğundan beri hayatı bu insanlarla beraber geçmişti; yalnız onların bildikleri birtakım müşterek maceralar, Müfid'den

gizlenmiş müşterek seyyieler olabilir.” (...) İşte, “Müfid, o vakit tekrar Sacid’den hatta Arif’ten ve Suat’tan şüphe etmeğe başladı.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 64)

Müfid, bu şüphe ile arkadaşı Ali’ye “Pervin’in beni aldattığını zannediyorum.” itirafında bulunur. (Safa, Şimşek, 2018, s. 68) Müfid, karısı ve onun geçmişteki arkadaş ortamıyla ilgili, “Pervin onlardandır, onların arasında büyümüştür, onların ahlaki telakkileriyle zekâsı terbiye almıştır, onlarla beraber yaşamıştır; onlar ki, Ali, bilirsin canım, onlar ki berbat kadınlardır. Ah...” şeklinde bir yorumda bulunur. (Safa, Şimşek, 2018, s. 69)

Müfid, Ali’ye bu kişilerden öğrendiğini, karısını onların arasından çekmek istediğini hatta başka bir eve taşınmak istediklerini ama bunu da yapamamaktan korktuğunu ifade eder. (Safa, Şimşek, 2018, s. 71)

Akşam olup herkes yattığında “Pervin ilk defa o gece, bu gayritabii hayatının dehşetini hissetti.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 78) Herkes yattığında hâlâ ayakta olan Ali ve Sacid ise, Sacid ile Pervin arasındaki ilişkiyi konuşur. Ali, Pervin için şahsiyetini bulamamış bir kadın olduğunu ya da onun şahsiyetinin şahsiyetsizlik olduğunu söyler ve sözlerine ekler:

“ (...) Bir taraftan kadın olduğu için hayalperverdir. Müfid’e bağlıdır; öte taraftan erkekleşmiş, fattan, pişkin bir kadın zümresinde yetiştiği için şuhur. Bunun için, kendisi de, birbirine zıt iki temayülün arasında bocalayarak şaşırıyor ve bu kararsızlığın ıstırabını çekiyor. Henüz yirmi beş yaşına gelmediği için ruhu, teşekkül halindedir.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 81) Böylece yazar, Pervin’i bize daha yakından tanıtır.

Müfid ise o gecedен sonra buhran içindedir. Yazar, şüphe içinde kıvranan Müfid’e şüphelerini ve hislerini şöyle ifade eder:

“Bilmiyor, Pervin’in mazisini bilmiyor. Pervin’in bugünkü hayatının da her safhasını bilmiyor. Bu kadın ne yapıyor? Nasıl yaşıyor? (...) Mesela, Suat’la, Pervin eskiden tanışıyorlar; bazı aralarında imalı konuşuyor. (...) Dayısıyla da öyle. Sacid, Pervin’e temellük ettiğini gösterecek haller yapıyor. Müfid, işe gittiği vakit, bunlar, bir evin içinde, saatlerce yalnız kalıyorlar. (...) Olamaz mı, farz edilemez mi ki, Pervin’in mazisi bazı erkek münasebetleriyle doludur; bu erkekler Sacid’dir, Suat’tır, Arif’tir, filandır, göz önünde olan veya olmayan birçok adamlardır. (...)” (Safa, Şimşek, 2018, s. 83)

Müfid, Pervin’in kaç türlü hakikati olduğunu düşünür ve onun sayısız cephelerini saymaya başlar:

“Birinci Pervin, ki Müfid’in iptida gördüğü, beğendiği, inandığı kadındır. Ahlaksız bir arkadaş zümresi içinde bir iki macera geçirmiş fakat onlardan iğrenmiş ... temiz Pervin. (...)

İkinci Pervin, mazisine herkesin, bilhassa Müfid’in bildiğinde ziyade lekeler sürülü, birçok anlarda şerefini kaybetmiş bir kadındır. (...)

Üçüncü Pervin, ki o ahlaksız bir yığın içinde onlarla beraber bütün ahlaki imanını kaybetmiş, türlü erkeğe şerefini ve tabiatını vermiş kadındır, ... yırtık ve düşkün Pervin. (...)

Dördüncü Pervin, ki üçüncü kadar düşmüş olmakla beraber yine aşka, fazilete karşı mefkûrevî bir meyli olduğu için hevesleriyle mücadele etmektedir, mazinin pişmanlığını taşıyan Pervin.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 84-85)

Bu düşünceleri ve şüpheleri ile Müfid, karısının hareketlerini takibe ve hatta karısıyla ilgili gizli bir şey bulmak için arama yapmaya karar verir ve karısının eşyalarını karıştırır.

“Eski çantaların birinin içinde, kopuk bir gazete kenarına kurşun kalemiyle yazılmış bir numara bulur.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 88) Numaranın Arif’e ait olduğunu öğrenen Müfid, Pervin’e bir bahane ile Arif’in numarasının kendisinde olup olmadığını sormayı düşünür. Bunun için köşkten ayrılma fikirlerini bahane eder, Kadıköy’de güzel bir ev olduğunu duyduğunu bunu da o taraflarda oturan Arif’e sormak istediğini söyler ve onda Arif’in numarasının olup olmadığını sorar. Ancak karısından Arif’in numarasını bilmediği cevabını alır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 93)

Bunun üzerine Müfid, “Pervin niçin Arif’in telefon numarasını sakladığını gizliyor? Bu numaranın onun çantasında ne işi var?” diye düşünür. (Safa, Şimşek, 2018, s. 95)

Kocasının halinde bir gariplik olduğunu sezen ve bunun nedenlerini soran Pervin ise kocasından tatmin edici bir açıklama duyamaz. Müfid ise, yaşadıklarının etkisi ile saatlerce dolaşır ve gece olunca köşke döner. Karısı Pervin, ona nerede olduğunu sorduğunda ise karısına hiddetle cevap verir. Bir arkadaşıyla dolaştığını açıklar. Pervin ise kocasından ilk kez böyle bir hiddet gördüğünden şaşkındır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 95-98)

Müfid, çok kötü bir gece geçirir; fena olur. Karısı, gece onun koltuk altına derece koyar. Ateşi olan kocasını uyutmaya çalışır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 101-102) Sabah olunca Müfid, karısına bir şey söylemeden çıkıp gider. Pervin ise kocasının bir şeyler öğrendiğinden korkmaya başlar. Ve kendisi hakkında, kendisinin mazisi hakkında düşünür:

“ (...) Çocukluğundan o ana kadar sürdüğü ömrün en büyük vakalarını düşündü. Annesiyle babasının ölümleri... Serbest hayat. İlk sergüzeşti. Bir aşk. Sonrakiler. Ne çok hadise! Ve bu devam ediyor.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 104)

Bunun üzerine Sacid ile konuşur. Bu hayata son vereceğini, Sacid’den, Arif’ten, Suad’dan... hepsinden ayrılacağını söyler. Sacid ise bunu yapamayacağını çünkü onun bir aile kadını gibi yetişmediğini, üstelik Müfid’in de bu fedakârlığa layık olmadığını ifade eder. (Safa, Şimşek, 2018, s. 108)

Burada dikkati çeken bir diğer şey ise, Müfid’in şüpheye düştüğü Arif’i ve hatta pek çoğunu Pervin’in gizli aşığı Sacid’in de bilmesidir. Ve bu durum onun için bir sorun teşkil etmez hatta Arif ile görüşüp görüşmediğini gayet normal bir durummuş gibi Pervin’e sorar. (Safa, Şimşek, 2018, s. 112) Onunla hayatındaki diğer erkekler hakkında rahatça konuşur. Burada çarpık bir ilişki gözler önüne serilmiş olur.

Ve bu konuşmalar esnasında Pervin, kocasına olan ihanetleri konusundaki pişmanlığını Sacid’e şu şekilde dile getirir:

“ (...) Şimdi senin yerinde onun bulunmasını isterdim. Sacid, emin ol ki doğruyu söylüyorum; hatta bazı içimden geliyor, ona her şeyi itiraf edeyim diyorum; başımı göğsüne koyayım, ağlayayım, ağlayayım, hatta ayaklarına kapanayım, küçüleyim, küçüleyim, kendimi affettireyim. Ve ondan sonra, ölünceye kadar, bütün arzularını yaparak yaşayayım.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 113)

Burada Pervin’in ağlama isteği, yazarın kadınların ağlaması konusundaki fikirlerini akla getirir:

“(...) Yeni doğmuş, müdafaasız bir bebek, bir müstebit kadar zalim kesilir, herkes onun hizmetine koşar. Kadın da bazen, etrafına hâkim olmak için, çocuğu taklit eder, ağlar ve cıyaklar. Birçok aile kavgaları, karısının ağlamasına gönlü razı olmayan erkeğin teslim oluşuyla sona erer. Demek ki, birçok hallerde kadının ağlaması merhamet değil, hiledir. Bilakis erkeğin merhametini uyandıran bir silahtır.” (Safa, Kadın Aşk Aile, 2018, s. 37)

Gündüz işten eve erken gelen Müfid, karısının halsiz halini görür. Karısı hasta olduğunu ama neyi olduğunu anlamadığını söyler. Müfid ise, karısının ince kırmızı dili üzerine hiçbir hastalık belirtisi göremediğini ifade eder. Pervin, kendisinin dilinin daima kırmızı olduğunu, onun hastalıklarının böyle anlaşılamayacağını söyler. Kocasını Müfid, daha önce buna dikkat etmediğini

söylediğinde ise Pervin evet, tuhaftır buna benim doktor da şaşardı der. Bu sözler Müfid'in sinirini bozar. (Safa, Şimşek, 2018, s. 118)

Pervin'in "benim doktor" tabiri Pervin'in evli bir kadına yakışacak şekilde davranmadığını gösterir. Ayrıca, bu söz Müfid'in şüphelerini de diriltir. (Safa, Şimşek, 2018, s. 118)

Müfid, şüpheleriyle daha fazla baş edemez ve bir şeyler öğrenmek için karısının arkadaşı Behire'ye gider. Pervin hakkındaki şüphelerinden ona bahseder. Behire ona, Pervin'in kendisini aldattığını açıkça söylemese de Pervin hakkında pek de olumlu konuşmayarak Müfid'in şüphelerini derinleştirir. Hatta Müfid'in Pervin'i henüz iyice anlamadığını söylemesi üzerine onu anlasaydı bu kadar şiddetli sevemeyeceğini de söyler. (Safa, Şimşek, 2018, s. 127)

Müfid, karasızlık içinde birkaç gün geçirir. Pervin'inden ayrılırsa ne olacağını, Pervin'e güvenip güvenmeyeceğini düşünür. (Safa, Şimşek, 2018, s. 142-144)

Esasında Müfid, şüpheleriyle yüzleştikçe bir taraftan karısından nefret etmeye başlarken bir taraftan da her şeye, tüm bu şüphelerine rağmen, içten içe her şeyin onun düşündüğünün tam aksi gibi çıkmasını istemektedir. Ancak bir akşam eve gittiğinde karısını ve Sacid'i evde bulamaz. Pervin ile Sacid'in eve çok geç gelmeleri (s.150) üzerine de şüpheleri iyice derinleşir. Karısı ile Sacid'in vapuru kaçırdıklarını ve bir tanıdıklarına denk geldiklerini bu nedenle geciktiklerini evin kalfasından öğrenen Müfid, bu mazerete inanmaz. Pervin ise, eve gittikten bir süre sonra kocasının yanına gider ama kocası onunla konuşmaz ve odadan dışarı çıkar. Pervin de odadan çıkınca salonda Sacid ile karşılaşır ve Sacid'e öfke duyar. Sınır krizi geçirir, ağlar, en sonunda kendine gelir. Sacid'e, şiddetle kocasına gideceğini söyler ve kocasını yatak odasında bulur. Kocasına türlü bahaneler sıralamak ister ama Müfid ona karşı tepkisiz kalır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 150-155)

Sonunda Müfid, evini ve karısını terk etmeye karar verir:

"Pervin'e artık serbest olduğunu bildiren bir mektup bırakacaktır." (Safa, Şimşek, 2018, s. 159)

Müfid, önce teyzesi ile konuşur. Durumu ona anlatır ve onun yanına yerleşmek istediğini söyler. Daha sonra da bu kararlarını uygulamaya geçer. (Safa, Şimşek, 2018, s. 160)

O mektup ise bir süre sonra yazılır:

“(…) Pervin! Ayrılıyorz! Artık hiçbir şey ilave etmeyecekti, fakat şunları da yazmayı lüzumlu buldu: ‘Yakında resmen de ayrılıyorz.’ (…)
” (Safa, Şimşek, 2018, s. 165)

Bu ayrılıktan sonra yazar daha çok Müfid’in teyzesinin evine taşınması ve bu ayrılıktan sonra yaşadıkları üzerinde durur. Müfid, zaman zaman arkadaşı Ali ile konuşur:

“Mesela ben şimdi Pervin’i gözümünden çıkarmaya çalışıyorum, ondan ayrılalı üç dört gün oldu; belki azmimin bu birinci kuvvetiyle ona karşı kayıtsız bulunmaya muvaffak oluyorum. Fakat, yakında, hasretle düşmekten de korkuyorum.” diyerek hislerini ifade eder. (Safa, Şimşek, 2018, s. 178-179)

Pervin ise, ayrılıktan bir süre sonra kocasına yazdığı bir mektup ile görüşmeyi talep eder (s.179) ancak kocasından “Hayır!” (s.179) cevabını alır.

Pervin, kocasının gidişinden sonra köşkten ayrılmamıştı. “Hem kimsesi yoktu hem ne yapacağını bilmiyordu hem de bir kadın olarak tek başına yaşamak istemiyordu.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 186)

Burada, Pervin’in de konuyla ilgili düşüncelerine yer verilir. Aslında Pervin, kocasının onu terk etmesinden çok, terk edilmiş olmaya üzülür. Yazar, Pervin’in bu duygusunu şu şekilde ifade eder:

“Terk olunmayı hazmedemediği için ağlıyordu. Şimdiye kadar, kocaları veya sevgilileri tarafından terk edilen arkadaşlarının ıstıraplarını çok iyi görmüştü.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 186)

Ayrılıktan bir süre sonra Pervin’in düşünceleri ve duyguları şekillenmeye başlar: “Şimdi kocasına acıyor, şimdi kocasını beğeniyor, şimdi kocasını hem âciz hem büyük buluyor. (...) Şimdi, niçin, Müfid gibi nezih bir insanı aldattığını anlamıyor ve kendini affetmiyor.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 190) Görülüyor ki yazar burada Pervin’in değişken psikolojisini de ifade eder. Ayrıca insanoğlunun bir şeyin değerini kaybettiğinde anlaması özelliği de gözler önüne serilmiş olur.

Pervin, daha sonra, kocasını özlediğini ve hatta onu sevdiğini de kendine itiraf eder. Ayrılıkta da, evliliklerinde olduğu gibi ikilemler içindedir Pervin. Kocasını kaybeden Pervin’in ayrılıktan bir süre sonra düşünmeye başladığı şeyler kocasına bağlı, onu çok seven bir kadının düşünceleri gibidir.

“Pervin ummadığı bir günde boşanmaktan da korkuyordu. Kocasının mektubundaki cümleyi hatırladı: ‘Yakında resmen de ayrılacağız.’ (...) Öyle ise, resmen ayrılmadan evvel, Pervin kendini Müfid’e affettirmelidir. (Safa, Şimşek, 2018, s. 192)

Bu düşünceler ile kocasının yanına giden Pervin kocasına boşanıp boşanmayacaklarını sorar. Kocasının gerekli işlemleri yapacağını söylemesi üzerine de aralarını düzeltmek adına çabalamaya başlar. Kocasından kendisine haksızlık edip etmediğini düşünmesini ister. Onu ne ile suçladığını, elinde kanıt olup olmadığını sorar. Kocası böyle şeylerini kanıt olmayacağını, fenalık edenlerin kanıtlarını da sileceğini söyler. Ancak Müfid’in konuşmasındaki duraksamalarından zaafını anlayan Pervin hiç tereddüt etmeden peki nasıl istersen öyle olsun diyerek çıkar gider. (Safa, Şimşek, 2018, s. 195-202)

Bu esnada Müfid hastalanır ve bu esnada Pervin ile Sacid’i görmek istemediğini de teyzesine söyler. (Safa, Şimşek, 2018, s. 210) Ali, arkadaşını ziyaret ettiğinde aslında Pervin’i görmesinin hastaya iyi geleceğini düşünür ve oradan çıkınca Sacid’le Pervin’i görmeye gider. (s.216) Bu sırada Ali, Pervin’e Müfid’i görmesini tavsiye eder. Bu konuşmalar esnasında, Pervin’in itirafları ardı arkasına gelir:

“Açık söyleyeyim mi, ömrümde ilk defa seviyorum ve bu ilk sevdiğim adam, Müfid’dir. Şimdiye kadarki sevgilerim hep çocukluktu. Gün geçtikçe ve ayrı kaldıkça Müfid için bitiyorum. Hastalığını duyduktan sonra ben de hasta oldum.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 218)

Pervin’in bu söylemi, kocasına aşkla bağlı bir aile kadınının söylemleri gibidir. Pervin’in değişiminde kocasını kaybetmesinin etkisi kadar kocasının hastalanması da etkilidir.

Kocasının teyzesinin evinde hastalandığını öğrenen Pervin kocasının yanına gider. Pervin’in gelişi ile hasta kocası biraz da olsa iyileşmeye başlamıştır zira Pervin, Müfid’in üstüne titriyordur. (s. 247)

Bu süreçte Sacid, Şayeste Hanım ve Pervin, hasta Müfid’in yanındadırlar. Ancak, Müfid’in yanı başında iken bile Sacid ve Pervin’in yakınlaşmaları sürer. Hasta Müfid’in başında beklerken Sacid, Pervin’e yakınlaşmaya, onu kucaklamaya çalışır. Pervin Müfid’in uyanıp göreceği ikazında bulunsa da Sacid onu dinlemez. Sacid, başını Pervin’in başına koyar. Sadece ona yaslanarak uyumak istediğini söyler ve sonunda bir şekilde Pervin’i kandırır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 268)

Pervin, kocasını kendisinin mi hasta ettiğini düşünüp vicdan muhasebesi yapar. Ancak görülüyor ki, Sacid ile olan yakınlığını da engelleyemez.

En sonunda, Müfid bu duruma şahit olur:

“Soluk bir şimşek aydınlığında onları gördü.

Onları yan yana.

Yan yana, birbirine sarılmış.

Birbirine sarılmış. Sacid’in başı Pervin’in göğsü üstünde. İkisinin de bacakları gerilerek uzanmış.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 273)

Pervin, romanın başından sonuna kadar ikilemler içinde verilmiştir ve bu durum romanın sonunda da değişmez. Kocasını sevdiğini söylerken onu hasta yatağında bile aldatmaktan geri durmaz.

Karısı ile dayısının yakınlaşmasını gözleriyle gören Müfid, dayısının yanına gitmesiyle onu boğazlamaya kalkar, iki adam birbirlerine saldırırlar:

“Müfid’in başı Sacid’in göğsüne yarı kapanmış. Kenardan görünen çenesi, ağzından boşanan kana bulanmış. İki eli de Sacid’in boğazının etrafında, iki elinin de parmakları Sacid’in boynundaki etlere öyle mihlanmıştı ki tırnaklarının geçtiği yerler mosmor birer çukurdular.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 297)

Pervin, yaşadığı ikilemler ile iki adamın da, kendisinin de sonunu getirir. Nihayetinde, Sacid’in dediği gibi o hiçbir zaman aile kadını olamaz. Bu duruma romanda şu şekilde yer verilir:

“Pervin’in gelişi, reddedilişi, ağlayışı, sonra Pervin’i koynunda buluşu, nihayet Sacid’in gelişi ve... Bu gece... Fırtına, sağanak, yıldırım, şimşek...” (Safa, Şimşek, 2018, s. 283)

Sonunda Pervin akli dengesini kaybeder:

“Hava iyileşince buhranın geçtiğini gören doktorlar, Pervin’i her şimşek çakışta pencereleri sımsıkı örtülü, karanlık bir odaya sokuyorlar. Hastaya orada sükûn geliyor. Hiç kimse, bir şimşek aydınlığını gördükçe Pervin’in niçin haykırdığını, niçin saçını başını yolduğunu (...) anlamıyor.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 302)

Pervin’in, evlenmeden önce ve evlendikten sonra erkeklerle ilişkisi romanın ağırlık noktasını teşkil eder. Onu evli bir kadın olarak hayatın diğer cephelerinde göstermez yazar. Peyami Safa bu anlamda hayatı kadın erkek arasındaki ilişkilere hasretmiş gibidir. Sadece bu cepheden bakar Pervin’e.

Böylece Şimşek’te Pervin’in, Müfid ve Sacid ile olan ilişkisi verilir sadece. Üstelik bu ilişki toplumun onaylamadığı, sakat bir ilişkidir.

Muazzez, (Mahşer) romanının evli kadın karakteridir. Muazzez, romanın başlarında bekârdır ancak kısa süre sonra, romanın daha başlarında tanıştığı Nihad ile evlenmiştir.

Nihad, Çanakkale gazisidir; evin kızı Perizad'a ders vermeye gittiğinde ise Muazzez ile tanışır. Nihad, ilk derse gittiğinde Perizad ile konuşmaları esnasında Muazzez'in kim olduğunu öğrenir:

“(…) -Muazzez ablan burada muallime miydi?

-Hayır. O bizim akrabamızdır.² Burada oturur. Hem de benim mürebbiyemdir.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 36)

Nihad ile Muazzez'in ilk karşılaşmaları şu şekilde olur:

“O sırada kapı da açılmış, içeriye Nihad'ın tanımadığı bir genç kız giriyordu.

Genç adam durdu, biraz kenara çekildi, ona başıyla selam verdi. Genç kız da durdu, açık yeşil, havaî gözleriyle Nihad'a biraz dikkatle bakarak selamını iade etti. Bir müddet bakıştılar.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 37)

Muazzez, romanda şu şekilde tasvir edilir:

“Genç kızın üstünde siyah renkli, sade bir elbise vardı. Buğday renkli, ince tenli yüzü, ciddi nazik yapıllı burnu, küçük dudakları, biraz yorgun çehresinde tabii bir rahatlıkla süzülen hülyalı gözleri ve onu çerçeveleyen kaşlarının kırık münhanisi yüzüne kibar bir mana veriyor.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 38)

Nihad, Perizad'a verdiği ilk dersten sonra, Perizad'ın doğum gününe davet edilir ancak bu davet bir uyarıyla birlikte gelir:

“-Affediniz efendim. Bizim buradaki toplanmalarımız... Biraz resmicedir. Mebuslar, Alman zabıtları... Falan gelirler. Siz de... Harpten yeni geldiniz. Belki... Olabilir. Hazırlığımız yoktur...” (Safa, Mahşer, 2016, s. 42)

Çünkü Nihad, cepheden yeni gelmiştir. Bu bakımdan Nihad'ın kıyafetinden Muazzez veya daha doğrusu evin hanımı Seniha böyle düşünmüş olabilir. Çünkü Muazzez, maddiyata önem veren biri değildir.

Muazzez ve Nihad arasındaki ilk etkilenme şu şekilde ifade edilir:

“Kapıyı çekerken, aralıktan, Muazzez'in gözleriyle karşılaştı. Bu bakışlar öyle manalıydı ki... Nihad'ın aklından hiç çıkmayacaktı. Bazı uzun

² Bu akrabalık şöyle verilir: “Mahir Bey... Benim... annemin dayızâdesidir. (Safa, Mahşer, 2016, s. 49)

nutuklardan fazla bir de his, fikir uyandıran sabit, parlak, temiz bir bakış: Gönlün en kuvvetli ifadesi.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 42)

Perizad’ın doğum gününde “Nihad’la Muazzez yalnız kaldılar.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 48) Ve daha sonra Nihad ve Muazzez bir buluşma için sözleşirler. “Yarın! Yarın olmaz mı? Öğleden sonra, ikide... Beyoğlu’nda bir pastacıda...” (Safa, Mahşer, 2016, s. 55) “Nihad’la Muazzez ertesi gün pastacıda buluştular. (...)

Muazzez, bir gece evvelinden çok yorgundu. (...) Nihad, ona çok baktı: Genç kızın yüzünü eskisinden daha güzel, hatta çirkin fakat pek manalı ve tatlı buluyordu.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 57)

Bu buluşmada Muazzez, Nihad’a Seniha Hanım’ın eşine ihanetlerini, Mahir Bey’in karısının başka erkeklerle münasebetlerine para için nasıl göz yumduğunu, Muazzez’in servetinin üstüne nasıl konduklarını anlatır. (Safa, Mahşer, 2016, s. 58-61)

“Benim vaziyetimi düşününüz. Yedi seneden beri servetimin üstüne oturmuş bir insandır. Ona karşı duyduğum bu kini gizlemek benim için ayrı bir üzüntü... (...) Vallahi... Nihad Bey... Ailemin bu hususiyetini... Hayatımda pek az arkadaşşıma anlattım. Bir de size söylüyorum. Tek, yeni tanıdığımız bu aileyi bilesiniz diye...” sözleriyle de durumunu özetler. (Safa, Mahşer, 2016, s. 60)

Muazzez, Nihad’a Alâaddin Bey’in kendisi ile nasıl evlenmek istediğini de şu şekilde anlatır:

“Düşününüz ki bu adam evli, hem mebus hem muharrirdir. İki defa evlenecekti. Mahir Bey de bu izdivacı istiyordu. Bereket versin Seniha ablam da benim gibi bağırdı, çağırdı, kıyameti kopardı da kurtuldum.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 66)

Zaman zaman “Nihad’la Muazzez, birlikte Beyoğlu’na çıkıyorlar, pastacıda biraz oturduktan sonra, genç adam İstanbul tarafına geçiyordu. Nadir akşamlar Seniha Hanım’ın davetiyle akşam yemeğe kaldığı oluyor.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 76) Seniha Hanım, onların bu devamlı münasebetlerini istemedi. Nihad’a nazik bir ihtarda bulunarak ‘apartmandakilerle içli dışlı olmaması lazım’ geldiğini bir kez daha hatırlattı. Genç kızla gizli gizli buluşmaya başladılar. (Safa, Mahşer, 2016, s. 77)

Bunun üzerine, Seniha Hanım, Muazzez’i Alâaddin Bey ile evlendirmeyi düşünür. Bunu Nihad’a da açıklar:

“Muazzez’den ümidini kes. Çünkü o yakında buradan gidiyor. (...) Alâaddin Bey’le evlenecek. Mebus bir kere daha onu istemişti. O zaman

Muazzez itiraz etti, ben de razı olmamıştım. Şimdi ben muvafakat ediyorum. Muazzez istese de istemese de varacak, başka ne yapabilir?” (Safa, Mahşer, 2016, s. 83)

Nihad’ın “İçinde kuvvetli bir his var: Ne yapıp yapıp Muazzez’den ayrılmamak! Bu genç kızın arkadaşlığında, çok teselli buluyordu. (...) Ona âşık olduğunu kendi kendine itiraf edemedi.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 84)

Nihad, önce kendine itiraf ettiği duygularını daha sonra Muazzez’e söylemeye karar verir:

“Siz olmasanız, bu evden çarçabuk ayrılmakta zerre kadar tereddüt etmeyecektim. Fakat, sizden ayrı kendimi düşünemiyorum. Size çok, çok alıştım. Ve içim titriyor.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 87)

Muazzez de ona, Seniha’nın ve kocası Mahir Bey’in onu Alâadin Bey ile evlendirmek istediğini “Beni evlendirmek istiyorlarmış. Hazır talip varken diyorlar, evlen.” sözleriyle anlatır. (Safa, Mahşer, 2016, s. 92)

Bu sırada Muazzez, bu evliliğe Seniha Hanım’a “Metresi olduğun adamın ben zevcesi olamam. Hep sizin menfaatleriniz için servetimi feda ettim, gençliğimi de veremem.” diyerek itiraz eder. (Safa, Mahşer, 2016, s. 94)

Burada görülüyor ki, Muazzez -üstelik Seniha Hanım’ın yanında yetişmesine rağmen- ahlaki yönden daha sağlam bir karaktere sahiptir.

Nihad, tüm bunlar üzerine, arkadaşı olan muharririn ona söylediği “Benim fikrimce, Muazzez’i kolunuza takarak apartmandan çıkmanıza hiç mâni yok.” sözlerini Muazzez’e söyler. (Safa, Mahşer, 2016, s. 111)

Bunun üzerine Muazzez düşünür:

“Ne tuhaf bir hayal... Apartmanı birdenbire bırakacağım. Çıkacağım. Sizinle boş bir odaya gireceğiz. Eşyasız... Adî bir oda. Siz hayatı kazanmak, kendinizi ve beni yaşatmak için gündüzleri çırpınacaksınız. Belki muvaffak olacaksınız, belki de olamayacaksınız. Belki de çok sefalet çekeceğiz. Mum yakacak paramız olmayacak.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 111-112)

Muazzez içinde bulunduğu hayattan kurtulmak ister. Üstelik ortada aşk vardır. Ancak aşk kadar gerçek olan bir şey daha vardır ki o da, Muazzez’in hiç alışık olmadığı “parasızlık”tır. Nihad ile apartmanı terk etmek fikri, ona parasızlığı hissettirir. Ve bu konu hakkında şu sözleri söyler:

“Parasızlık fena şey. Güç şey... Hiç başıma gelmedi, tahammül edebilir miyim acaba? Fikrim yok.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 112)

Muazzez için parasızlığı kabul etmek oldukça güçtür. Bu nedenle önce aksini düşünmek ister:

“İnsan mecbur kalmadıkça böyle hayata katlanmaz. Ona evvelden razı olunamaz. Tabii... Güç bir şey bu... İnsan evvela iyi yaşamaya çalışmalı. Bu, mümkün değil mi? Bunu düşünelim. Bakınız... Mesela ben ilk aylardan korkmuyorum. Üç beş mücevherim var. Biraz da param... Az bir şey ama... Olsun. Bizi bir iki ay geçindirir. O vakte kadar, siz, bir... Bir yerde çalışacağınızı ümit etmiyor musunuz?” (Safa, Mahşer, 2016, s. 115)

Nihad, “naçar kalırsa” parasız yaşanacak hayata da katlanabileceğini söyleyen Muazzez’in elini öper. Ona “Çok büyük bir kalbiniz var.” der. (Safa, Mahşer, 2016, s. 115)

Tüm bunların üzerine Nihad ve Muazzez apartmandan çıkmayı kurar:

“Herkes yattıktan sonra... Eşyanızı falan evvelce hazırlamış bulunun ama... Paketleri falan alır apartmanın kapısını açar, çıkarsınız.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 116)

Hatta Muazzez’in servetini zapt ettikleri için Seniha Hanım’lara dava açmayı ve davayı kazanırlarsa zengin olmayı bile hayal ederler. (Safa, Mahşer, 2016, s. 116-117)

Kaçmayı planladıkları gece, Nihad Muazzez’i beklerken bir süre sonra beklemekten ümitsizliğe kapılsa da Muazzez’i karşısında gördükten sonra rahatlar.

“Muazzez! Muazzez! Siyah mantosuna bürünmüş, bir gece vehmi gibi, tayf karşısında duruyor.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 138)

Nihad ve Muazzez, Nihad’ın arkadaşı Faik’in evine giderler. “Böylece, Muazzez de öteki gençler gibi, müşterek sefaletin göze korkunç görünen fakat hatıradâ ölünceye kadar yer eden kuvvetli heyecanı içinde, Nihad ve Faik’le beraber sabahladı.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 149)

Nihad’la Muazzez, gündüzleri ev peşinde geziyorlardı. Şöyle, iki, yahut bir büyücek bir oda...” (Safa, Mahşer, 2016, s. 151)

Bu esnada, Faik’in babası Nihad’ı, Muazzez ile nikâhları olmadığı için uyarır:

“ (...) Ben, Faik’in annesi ölünceye kadar alnımın akıyla gezdim, sonra da evlenmedim, yani evimin içinde haram işlenmedi; hoş, senden ummam ya... Muazzez Hanım’la nikâhınız oluncaya kadar...”

-Anladım. Sizi temin ederim, nikâhımız oluncaya kadar evinizde haram işlemeyiz. Esasen Muazzez’le ayrı yatıyoruz, biliyorsunuz.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 152)

“Ertesi sabah, Nihad’la Muazzez, dosdoğru Defter-i Hâkânî’ye gitmek için yola çıktılar. Genç kız, İstanbul’un sayılı zenginlerinden biri olacak! Ne güzel hayâl!” 3 (Safa, Mahşer, 2016, s. 154)

Arkadaşları, Nihad’ı ve Muazzez’i diğer arkadaşlarıyla birlikte Bağlarbaşı’ndaki eve davet eder. (Safa, Mahşer, 2016, s. 159) Davete giderken Muazzez vapurda kadınlar tarafına ayrılınca arkadaşları Nihad’ı tebrik ederler:

“-Azizim, senin Muazzez şeker be!

-Vallahi enfes kız!

-Lâti lokum! (Safa, Mahşer, 2016, s. 159)

“Necdet, Faik’e sorar:

-Kuzum... Bu Muazzez, iyi kız hoş kız ya, dediğiniz gibi hâlâ anadan doğduğu gibi mi? Nihad’la...

-Hayır, daha bir şey yok, Nihad onu seviyor canım, öyle şeyler düşünür mü?

Ne demek? Aşkın başka gayesi var mı?

-Aşkın gayesi o mu?” (Safa, Mahşer, 2016, s. 163)

Tüm bunlar olurken Muazzez, hayatından memnundur. Davette keyfi yerindedir:

“Bu içtiğimiz şarabın lezzetini, Beyoğlu’ndaki apartmanın hiçbir ziyafetinde bulmadım.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 168)

O akşam, gençlerin hepsi Muazzez ve Nihad’a yalvardılar. Bunun üzerine “Nihad’la Muazzez’in dudakları birbirini buldu.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 168)

Bunun üzerine, gece birlikte kalmaları için Nihad ve Muazzez’e yatak hazırlanır:

³ Bu mesele romanda birkaç defa söz konusu edilir. Abdülhamit’in eski mabeyincilerinden birinin oğludur Mahir Bey. Bu zat Muazzez’in büyük annesinin kardeşidir. Mabeyinci Meşrutiyet olunca birdenbire hastalanır. Mirasının hepsini tek oğlu Mahir Bey’e bırakmak istemez. Hemşiresinin kızına yani Muazzez’in annesine de biraz miras bırakmak ister. Beyoğlu’ndaki büyük apartmanı verecektir. Fakat hastalandığı için tapu işlemleri tamamlanamaz ve mabeyinci de vefat eder. Mahir Bey de ilmühaberleri ve takrir kâğıdını ortadan kaldırtır. Dolayısıyla o zaman daha çocuk olan Muazzez’e hiçbir şey kalmaz.

“Karşı küçük oda da karyolanız hazır. Bu evde ondan başka itina ile hazırlanmış bir şey yoktur. Hem bu karyola bir hatıradır, düşününüz ki büyük validem o karyolada, pederimle validem de o karyolada... Müstakbel nesil hazırlamışlar! Tam iki kişilik!” (Safa, Mahşer, 2016, s. 170)

Nihad’ın arkadaşlarından olan Necdet, bu duruma itiraz eden Muazzez’e şu sözleri söyler:

“Lütfen... Muazzez Hanım... Altı gencin ricasını kabul ediniz! Emin olun ki sürprizimizden Nihad’ın hiç haberi yok. Bunu biz hazırladık. Biliyoruz ki, siz Nihad’la rabitanızın meşru olmasını istiyorsunuz. Fakat... Rica ederiz... Gençlik ve aşk kaide tanır mı? Hem de... Daha açık söyleyeyim: İmam efendinin mutlaka lüzumu mu var? En meşru rabıtalar için iki şahit kâfidir. Biz altı kişiyiz ve Nihad’la sizin aşkınızı ve ebedî rabitanızı burada biz, Allah’ın emri, peygamberin kavliyle tasdik ediyoruz!” (Safa, Mahşer, 2016, s. 171)

Günümüz şartları için bile iddialı olan bu durum karşısında, “Üç genç Muazzez’i, üç tanesi de Nihad’ı kucaklayarak, bir anda, birer yastık gibi havaya kaldırdılar ve karşiki odaya taşıdılar. Kapı Nihad’la Muazzez’in üstüne kilitletti.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 171)

Daha sonra, “Muazzez’in şiddetli arzusuyla bir nikâh kıyıldı.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 173)

“Arkadaşları Nihad’a gülüyorlardı:

Bu asrî izdivaç: Evvela zıfaf, sonra nikâh.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 173)

Nihad ise, bu duruma “Asrî izdivaçlarda nikâh da yoktur.” diyerek savunma getirir. (Safa, Mahşer, 2016, s. 173)

Yazar burada, evlilikten önce yaşanan bu ilişki ile Muazzez’in namus kavramı bakımından esnekliğini gösterse de bir yandan öyle ya da böyle namusunu koruduğunu da aralarındaki ilişkiyi mutlaka bir nikâh ile meşru hale getirmeyi şiddetle istemesi ile ifade eder.

Nikâhlanan Nihad ve Muazzez Fatih’te altı odalı bir evin iki selâmlığını tutarlar. Muazzez mücevherlerinin bir kısmını satarak eve eşya alır ve her gün ev işleriyle meşgul olur. (Safa, Mahşer, 2016, s. 173)

Ayrıca, Seniha Hanım ve Mahir Bey’e açacakları davayı kazanırlarsa elde edecekleri serveti nerede, nasıl harcayacaklarını da uzun uzun konuşurlar. Bir ev almaktan bahsederler. Muazzez’e göre mutlaka bir otomobil de almalıdırlar ancak Nihad bu konuda aynı fikirde değildir. O, otomobili sadece sinir verici bir durum olarak görür.

Otomobil yerine sandalı tercih eder. (Safa, Mahşer, 2016, s. 175) Bu durum ortaya koyar ki Nihad ve Muazzez'in farklı istekleri vardır.

Nihad ve Muazzez her ne kadar gelecek bir servetin hayalini kursalar da gerçek hayatları onlara Muazzez'in mücevherlerini bir bir sattırmıştır. Hatta annesinin yadigârı olan pırlanta salkım küpe ellerinden yarı fiyatına bile olmayan bir paraya gitmiştir. (Safa, Mahşer, 2016, s. 176) Görülüyor ki Muazzez, evliliklerinin bu zamanlarında oldukça fedakârdır.

“Muazzez, fedakâr kadın, yeni girdiği bu sefaletten ürkmüş görünmüyor, Nihad'ı teselli ediyor. (...) Âdeta mükemmel bir psikolog gibi, Nihad'ın zaaflarıyla mücadele etti.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 177)

“Fakat her tahammülün bir sonu var. Müthiş gün geldi: Hiç paraları yok! Bulmak da imkânsız.” (...) Ay başına üç dört gün kaldığı için, ev sahibi kadın da para istemeye gelecek. Bakkala, sütçüye ufak tefek borçları var. Buhran şiddetli.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 177)

Genç çift, bu durum karşısında en sonunda ev sahipleri Emine Hanım'dan faiz karşılığında borç para ister. Kadın bir halılarına el koyarak faiziyle geri almak kaydı ile onlara istedikleri parayı verir. (Safa, Mahşer, 2016, s. 179)

Bu durum karşısında oldukça çaresiz kalan Nihad, karısı Muazzez tarafından “Niçin bu kadar üzülüyorsun? Elbet her şeye bir çare bulunur. Ben de senin kadar her şeye katlanmasını bilirim.” sözleri ile teselli edilir. (Safa, Mahşer, 2016, s. 185)

“Böyle günler geçiyor. Defter-i Hâkânî'den de bir şey çıkmıyor.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 186)

“Nihad'la Muazzez, çoğu yağmurlu kış günleri odaya kapanarak mangal başında saatlerin geçtiğini hissetmeden sohbetlere dalıyorlardı. (...) Sevişmelerinin bazı öyle garip anları var ki, o zaman ikisine de metanet, cesaret, ümit, azim, daima kuvvete ve galebeye ait fikirler geliyor. Aşklarında insanî kudretlerden üstün, yüksek harikalı ve muammalı bir iktidar buluyorlar.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 186)

“Muazzez, bu ümitlerle mest oluyor. Genç kadında Nihad'dan daha fazla rahat yaşamaya, hatta rahat ve debdebeli, biraz gösterişli ve süslü yaşamaya meyil var.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 187)

Bu süreçte Muazzez zaman zaman apartmandaki hayatını özler.

“ (...) Apartmandaki hayatın Muazzez de cazip hatıraları kalmış. İpek, elektrik, çiçek ve lavanta kokusu, yalancıktan bile olsa muaşeret, bazı günler muhtelif insanların bir salonda yan yana gelmeleri, ufak tefek dedikodular, tenkitler, takdirler, daima galeyan halinde bir hayat. Güzel şey doğrusu. Hiç can sıkılmıyor.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 188)

Üstelik, “Nihad'la Muazzez'in telâkkileri arasındaki bu farkın her ikisi tarafından da his ve münakaşa edilmesi aralarını açmıyordu.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 188)

Bu süreçte, ev sahipleri Emine Hanım kira parasını istemeye gelir. Muazzez’e “A kızım! Alık kocan para kazanamıyor. Bari sen uğraş da bul, çirkin değilsin!” sözleriyle yaptığı ahlaksız teklif, Muazzez’i çıldırtır. (Safa, Mahşer, 2016, s. 189) Yazar da böylece tekrar Muazzez’in namusu bakımından eksik bir kadın olmadığını, evli bir kadına yakışacak şekilde namusuna düşkün olduğunu ifade etmiş olur.

Genç çiftin Muazzez’e kalacak servetten de ümitleri kesilince “Hasta bir ümit, sağlam bir yeisten daha iyidir.” sözleriyle Nihad ümitsizliğine teselli getirir. (Safa, Mahşer, 2016, s. 213) Ancak parasızlık zamanla evli çiftin ilişkilerini bozmaya başlar:

“Genç, evin içinde hırçınlıklar yapıyor. Muazzez onu teselli edemez oldu. Sabahlara kadar uyanık duruyor, münakaşa ediyorlar.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 226)

Bir gün “Aralarında büyük bir münakaşa açıldı. Genç kadın, bütün hayatında, tek bir şey istiyordu: Rahat etmek. Nihad’ın da istediği bundan başka bir şey değil, fakat bir şartla: Herkesle beraber rahat etmek! Nihad’la Muazzez’in münakaşası, hodbinlikle hasbiliğin tesadüfünden başka bir şey değildi ve her zamanki gibi neticesiz kaldı. Bir gün, böyle uzun münakaşaların birinin sonunda, Muazzez itiraf etti:

“Biliyor musun Nihad? Seniha ablamlarla Mahir dayımı göreceğim geldi.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 231-232)

Ve bu durumu şu şekilde izah eder:

“Ne kadar olsa akrabam onlar... Alışmışım onlara. Bazı kere rüyama giriyorlar. Sonra sen de hak ver, apartmanda ben çok rahattım.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 232)

Görülüyor ki parasızlığın getirdiği geçim kaygısı ve Nihad’ın ülkenin haliyle ilgili kendinde hissettiği sorumluluk,⁴ Nihad ile Muazzez arasında zamanla sorun olmaya başlamıştır. Nihad bu durumu şu şekilde yorumlar:

“Bütün modern kadınları anlatan şey, seni de cezbediyor, yeşil gözlerinin elektrikte kamaşmaya ihtiyacı var, dilinde hâlâ içtiğin şampanyaların

⁴ “Nihad, artık çığırından çıkmış bir adamdı. Niçin yaşadığını unuttu. Yalnız, kendini tepeden tırnağa kadar al kana boyanmış, heyecanlı yığınlar önünde haykırarak haykırarak konuşan milli bir meczub, cemiyetin kuruluşunu târumâr etmek için doğmuş bir ihtilalci gibi hissediyordu. (...) Kendisini bu ihtilal tasavvurunda buluyordu. Bu öyle bir tasavvur ki, hem kendine hem gençliğe hem de memleketine ait bütün ihtiyaçları bir anda tatmin ediyor. Hem ferdi, hem zümrevî, hem içtimai, hem de insani kurtuluş.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 231)

ta'mı kalmış, derinin her zerresi ipek yastıkların verdiği yumuşaklığı anlatıyor. Güzel koku, güzel ses, güzel ışık, güzel tat ve güzel temas... (...) Mademki ilk gençlik terbiyeni onlardan aldın, onları arayacaksın, onları göreceğin gelecek. Bu işte yine ben yanıldım.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 232)

Bu tartışmadan sonra Muazzez'in ateşi çıkar, hastalanır. Tam bu esnada bir polis Nihad'ı mdriyete götürmek üzere gelir. Polis Nihad'ı götürmek için ona bir açıklama yapmaz. Ancak Nihad'ın ülkenin durumu ile ilgili bazı siyasi görüşleri mevcuttur ve bu görüşlerini zaman zaman arkadaş ortamında paylaşmaktadır. Polisin bu gelişinde konunun bu olduğu hissedilir. Nihad, her ne kadar hasta karısını bırakmak istemese de karısını ev sahibi Emine Hanım'a emanet ederek polisle gitmek durumunda kalır. (Safa, Mahşer, 2016, s. 234-238)

Nihad, mdriyetten çıkar çıkamaz evine koşar. Eve gittiğinde hasta bıraktığı karısını Seniha ile konuşurken bulur.

“O gece yatakta, Nihad'la Muazzez yine bir münakaşaya tutuştular. Muazzez, ertesini gün Seniha Hanım'a gitmek istediğini söylüyordu. Nihad, buna hiç mi hiç razı değil.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 252)

Muazzez, kocasını ikna etmeye çalışır:

“Bu kadın... Benim nihayetinde akrabam. Niçin ısrar ediyorsun? Ayağıma kadar geldi. Beni tedavi etti. Artık ona karşı kinlerimi unutmak istiyorum. Daha doğrusu, apartmana gitmek için çok sabırsızlanıyorum. Mahir dayımı da, Perizad'ı da çok göreceğim geldi. Bunlar... Nihayet benim akrabam Nihad... Hak ver bana.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 252-253)

Nihad ise, “yle akraba olmaz olsun. şimdi aramızda adi karı koca kavgası yapmayalım. Ben senin apartmana gitmeni istemiyorum.” diyerek karısına karşı çıkar. (Safa, Mahşer, 2016, s. 253)

Muazzez, sadece iki üç günlüğüne bir akrabasına gitmek istediğini, dinlenmeye ihtiyaı olduğunu söyleyerek kocasını ikna etmeye çalışır. (Safa, Mahşer, 2016, s. 253)

Kocasını ile maskülen bir tavır ile “Kocanı, erkeğinin, etraflı düşünürüm diyorum ki Seniha Hanım, Mahir Bey adı insanlardır, onlarla grşmeyeceksin. Yahut bana onların adi olmadıklarını ispat et.” der. (Safa, Mahşer, 2016, s. 254)

Ertesini gün, Nihad bir mektupla karşı karşıya kalır:

“Nihad!

Apartmana gidiyorum. Bu bir kusursa beni affet. Üç dört gün yalnız kalacaksın. Sakın aleyhimde düşünme. Gitmeliydim, gidiyorum. Zekisin, bana hak verirsin.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 256)

Bir bakıma Muazzez, bir hanım olarak fakirliğe dayanamaz. Nihad ise, buna dayanabilmektedir. Nihad, cepheden yeni gelmiştir. Romancı Nihad’ın öncesi, yani savaş öncesi hakkında bilgi vermez. Belli ki cepheye gitmeden önce Nihad yokluk içindedir veya kıt kanaat geçinmektedir. Savaş yıllarında İstanbul da yokluk içindedir. Ot tohumundan ekmek yapılmakta, çocuklara şeker ve süt bulunamamaktadır.

Muazzez sever, Nihad ile kaçır. Seniha Hanım ile Mahir Bey o dönemde karaborsadan para kazanan varlıklı bir hayat süren bir ailedir. Muazzez ise bu evde rahat bir hayat yaşamaktadır. Muazzez bu evdede birtakım suistimallere, ahlaksızlıklara şahit oluyordur fakat yokluk, sıkıntı onu o aileye çeker ve o da gider. Yazar burada, Muazzez’in zaafını gösterir. Nihad, bunu anlayışla karşılayamaz ve Muazzez için şöyle düşünür:

“Muazzez’in hüviyetinde iki Muazzez vardır. Birbirlerine hiç benzemeyen, tamamıyla zıt vasıfları haiz iki insan... Bu Muazzezlerden bir tanesi, annesinin çocuğudur; onun benliğine vâris olmuştur, hasbî ve fedakâr, beşerî ve faziletkâr, âşık ve saf, güzel ve ruhu bembeyaz Muazzez’dir. İkincisi, apartman çocuğudur; birinci gençlik tesirlerini Seniha Hanım’dan alan, hodbin ve menfaatçi, hodbin ve hilekâr, ruhu mahlût, çirkin, siyah Muazzez’dir. Ve Nihad’ı bırakıp giden bu kadındır.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 260)

Görülüyor ki, Muazzez’i sevmiş de olsa Nihad, onun zaafını vurgular. Nitekim, “Muazzez geldi. Akşamüstü.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 263)

Önce kocasının ona olan dargınlığını geçirmeye çalışan Muazzez, daha sonra kocasına çeşitli haberleri müjdeledi: Mahir dayısının, Nihad’a iş bulacağından, artık rahatça geçineceklerinden hatta Muazzez ve Nihad’ı yanlarına çağırduklarından bahseder. (Safa, Mahşer, 2016, s. 264)

Aralarında çıkan münakaşadan sonra Nihad, karısının tüm ısrarlarına rağmen sessiz kalmayı tercih eder. Muazzez, Nihad eğer ağzını açmazsa evden çıkıp gideceğini söyler. Buna rağmen Nihad onunla konuşmaz. Muazzez ise, evi terk etmek durumunda kalır. (Safa, Mahşer, 2016, s. 265-266)

Bir süre, Muazzez olmadan hayatını sürdüren Nihad, apartmana karısının yanına gitmeye karar verir. Fakat karısı evde yoktur. Karısının, onun yokluğunda bir

düğüne yani bir eğlenceye gitmiş olması Nihad'ı incitir. (Safa, Mahşer, 2016, s. 283-286)

Hâlbuki, düğün kadınların en dayanıksız oldukları bir eğlencedir. Bunu düşünemeyen Nihad, önce bir mektup yazarak intihar etmeyi düşünür. Daha sonra düğünün yapıldığı yerin, Necmettin Bey'in konağı olduğunu öğrenir ve oraya gitmeye karar verir. (Safa, Mahşer, 2016, s. 290-297)

“Mahir Bey, Seniha Hanım, Alâaddin Bey, Kerim Bey ve Muazzez! Hep yan yana oturuyorlar. Hepsi gülüyorlar. (...) Muazzez! Muazzez! O da gülüyor. Yeni, siyah bir dekolte yaptırmış, yüzü eskisinden pembe. (Safa, Mahşer, 2016) Sefalette çöken göğsü dolmuş, bütün vücudunda hararet ve ra'şeler var, yaşıyor! Cürmümeşhûd! Muazzez'i en suçlu anında, gözleriyle görüyor.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 298)

Bu, Nihad'ı iyice sarsar. Burada yazarın kullandığı “cürmümeşhûd” kelimesi şaşırtıcıdır. Çünkü ortada bir suç yoktur. Belli ki yazar da bunu bir suç olarak görmektedir. Zira yazar Muazzez'in bu durumunu bir suç olarak değerlendirmektedir.

Esasında bu; yokluğa, açlığa, bir bakıma beraber ölmeye razı olmamış bir kadının yaşama arzusudur. Nihad, bunu kabullenemez. Bunun için de denize girerek intihar etmeye karar verir, denize girer. Fakat onun da yaşamak arzusu ağır basar. O da bir bakıma Muazzez'in yolunu seçer. Aslında Nihad'ın bu kadar katı olmasında cepheden dönmesinin etkisi vardır. Gençler, birtakım insanlar, vatan için canlarını verirken bir kısım insanlar da İstanbul'da hayatlarına eğlence ve lüks içerisinde devam etmektedirler. Bir bakıma Nihad, cepheden dönmüş insanın psikolojisi ile bakar olaylara. Yazar, bu psikolojiyi vermeye çalışır. Aslında bunları daha sonra muharrir/hikâyeci/romancı Kerim Bey'e de söyletecektir. (s. 309 vd.)

Nihad, kemeri ile beline taş bağlayarak kendini Beşiktaş sahilinden denize atar. Epey bir mücadele eder. Taş çıkar ve yaşamak duygusu ağır basar ve kurtulur. Düğünün yapıldığı konağa gelir, yazar Kerim Bey'i çağırır. Onunla konuşarak onun evine giderler. Yaşadıklarını anlatır. Kerim Bey de Muazzez'in kendisini arayışını hikâye eder.

Nihad, ev değiştirdiği için Muazzez onu bulamıştır. Hatta gazeteye ilan vermeyi bile düşünmüştür. Nihat'a Avusturya Bankası'nda iyi bir maaşla iş bulunacağı

haber verilir. Sonunda Nihad, Kerim Bey ile konağa, düğünün yapıldığı yere gelir. Kerim Bey, Muazzez’i bulup getirir.

“Muazzez açık mantosuyla bir buhar gibi hafif, titrek, süzgün konuşuyor. (...) Genç kadın, Nihad’ı uzaktan gördü, kollarını yukarı kaldırarak açtı ve birdenbire indirdi. Koşuyordu.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 315)

Konaktan Kerim Bey, Nihad, Muazzez birlikte ayrılır. Nihad, Muazzez’e her şeyi anlatacaktır. Kerim Bey, evinin anahtarını vererek onlardan ayrılır. Nihad ile Muazzez, Nihad’ın intihar ettiği yere giderler ve “Nihad, anlatmaya başladı. (...) Muazzez, hiç sesini çıkarmayarak yandan Nihad’ın mavi yüzüne bakıyor, ona biraz daha sokuluyordu. (...) Nihad, apartmana gidişini, Muazzez’in düğünde olduğunu öğrenişini, meş’ûm tavırlarını anlatınca, Muazzez ‘Ne söylüyorsun?’ diye, kocasının kolunu sıktı.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 316-317)

Kocasının intihar teşebbüsünü de öğrenen Muazzez, “Ne diyorsun Nihad? Doğru mu söylüyorsun? Bunu da mı yaptın? Bunu da mı yapabildin? Yarabbi... Niçin, niçin, niçin, niçin... Sebep ne? Sebep ben miyim? Aklım almıyor, Nihad... Başım dönüyor. Sebep ben miyim? Bu kadar suçlu muydum? Yarabbi...” diyerek şaşkınlığını ifade eder. (Safa, Mahşer, 2016, s. 318)

Nihad ise, Muazzez’in sözünü keserek “Sus Muazzez, her şeyi biliyorum. Senden kendim kadar eminim. Senden zerre kadar şüphem olsaydı, konağa gelmezdim, sus. Şimdi birbirimize hesap vermeyelim. Sana hiçbir serzenişim yok. Bundan sonra, müşterek hayatımızda çok iyi geçineceğiz, göreceksin. Kâbus kalmadı artık.” diyerek karısıyla müşterek hayatına geri döner. (Safa, Mahşer, 2016, s. 318)

Görülüyor ki Nihad, romanın aktüel zamanında yaralandığı için cepheden dönmüş ve iş ararken Muazzez’in kaldığı akrabalarının evinde muallimlik imkânı bulmuştur. Ev sahiplerinin akrabasıdır Muazzez. Evin çocuğu Perizad’a ders verecek olan Nihad, harp zenginlerinin yanında yaşadıkları hayattan memnun olmayan Muazzez’i sever ve birlikte kaçarlar. Nihad, yeni bir iş bulamaz. Muazzez’in zinetleri biter. Yaşadıkları yoksulluk kahramanımızı yeniden Seniha’nın evine dönmeye mecbur eder. Bu, Nihad’dan ayrılma şeklinde bir geri dönüş değildir, geri gelir. Gidişinden dolayı karı koca tartışır. Muazzez yine gider. Nihad, ev değiştirir. Muazzez onu çok arar ama bulamaz.

Kocasını ve sevgisini bırakmaz. Sonunda Kerim Bey'in yardımı ile tekrar buluşurlar.

Seniha, (Mahşer) romanının evli kadın karakterlerindedir. Mahir Bey ile evli olan Seniha'nın geçmişî romanın ilerleyen sayfalarında şöyle verilir:

“Mahir Bey'in zevcesi çocukken, anasız babasız bir besleme imiş. On dört yaşına kadar ihtiyar bir kadının yanında büyümüş, sonra hamiyesi ölünce, öksüz çocuk, bir şehbenderin yanına girmişti. Bu adam, önceleri Seniha'ya bir baba şefkatiyle bakmış, fakat, yavaş yavaş, genç kızın bir meyve gibi kızarıp olmaya başlayan güzelliğine karşı bir nev'i zaaf, zevcelerinden bıkan fakat çapkınlığa istidatları olmayan ve beceriksiz erkeklerin aptalca meftuniyetlerinden birini hissetmişti. (...) Diyorlar ki zavallı kadın, birkaç defa kocasını Seniha ile basmış. Her neyse... Besleme Seniha, on yedi yaşında, koca evin hanımefendisi olmuştu, kocasının itimadını o kadar kazanmıştı ki, zavallının gözü önünde birçok erkeklerle münasebette bulunduğu halde, şehbender Seniha'yı eski zevcesinden fazla afif zannetmişti. Birlikte Avrupa'ya da gittiler, Fransa'da güzel bir şehre yerleştiler. Fakat, şehbenderin mensup olduğu siyasi fırka değişir, onu azleder. Kocasının birçok işlerini bir sihirbaz gibi halleden Seniha, hemen tek başına İstanbul'a dönerek ne yapar yapar, kocasını mevkiinde bıraktı ve Fransa'ya gelir. Şehbender, (...) İstanbul'da birçok arkadaşları, bilhassa Mahir Bey, vasıtasıyla tahkikat yaptırarak Seniha'nın Hariciye Nazırı'nın kardeşiyle bir macerasını öğrenir, (...) karısını boşar. (...) Bu meseleden sonra, Seniha'nın Mahir Bey ile evlendiği görülür. (...) O zaman Seniha, kâh becerikli bir erkek kâh da şuh bir kadın tavrıyla Mahir Bey'i sık sık ziyaret eder, evde gece bile kalırmış. Mahir Bey, kendi siyasi ve ticari işlerinde böyle bir kadının pek faydalı olacağını kestirerek onu derhal nikâhla almıştı.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 78-79)

Seniha, romanda önce, Çanakkale savaşlarından yaralı dönen Nihad'ın iş araması sırasında pastane karşısındaki hanlardan birinde daldığı bir odada koltukta oturan “çok mükellef giyinmiş ve çok güzel bir kadın” olarak karşımıza çıkar. Yanında kocası olduğunu öğrendiğimiz “zayıf, uzun boylu bir adam” uzanmıştır. (Safa, Mahşer, 2016, s. 28)

Seniha, Nihad'ın tahsilini ve Fransızca bildiğini öğrenince evini tarif eder ve onu kızına hoca olarak tutmayı düşünür. Ertesi gün Nihad eve gelir, Seniha kızı ile Nihad'ı tanıştırır:

“Genç kadın kızını çağırır:

-Peri! Yavrum! Gel azıcık!

Çocuk bebekleri ile oynuyor, işitmemiş görünüyordu. Annesi, biraz daha sert bağırdı:

-Perizad, gel buraya!

Çocuk yine aldırmıyordu; annesi ona doğru kuvvetli bir iki adım atarak daha sert bağırdı:

-Perizad! Buraya gel diyorum! (...)

İşte sana profesörün. Sık elini. Bonjur yap! Şimdi derse başlayacaksın, haydi! (...)

-Peri! Haydi! Haydi! Haydi diyorum sana. Profesörün elini sık, ona bonjur yap! (...)

Kadın en son şiddetle haykırdı:

(...) Annesi, hep o şiddetle, kızına emirler verdi:

-Haydi bakayım. Masanı, kitaplarını beye göster. Şimdi derse başlayacaksın, yoksa gezme yok sana. (...)

-Biraz yaramazcadır; sizi belki yoracak.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 34-35)

Görülüyor ki Seniha, muhakkak şımartıldığı belli olan kızına disiplinli davranmaya çalışan bir annedir.

Perizad’ın doğum günü şerefine düzenlenen eğlencede Seniha, Alâaddin Bey’den makamını kullanarak bir usulsüzlük yapmasını “Karta yaz ki... Kocam namına İstanbul’a dört vagon mal gelirken... Çatalca’da müsadere edilmiş. (...) Yaz ki... Bu mallar Merkez-î Umûmî’ye aittir. Hemen ilk posta ile İstanbul’a gönderip kocamın adına teslim etsinler.” diyerek ister. (Safa, Mahşer, 2016, s. 51)

Alâaddin Bey başta “Senin kocana ait malı ben Merkez-î Umûmî’nin malı diye nasıl getirtirim?” diyerek bu duruma karşı çıksa da daha sonra Seniha’nın istediğini yapar ve “Girânbahâ bir hediye uzatır gibi kartı Seniha’ya verir.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 51-52)

İstedikini alan Seniha, mebusun boynuna sarılır ve gürültülü iki buse ile onu öper. Daha sonra, “Bana karşı daima nazik bir adamsın. Şimdi hemen buradan çık ve yarın iki buçukta beni bu odada bul! Sana çok güzel görünmeye çalışacağım.” der. “Alâaddin Bey, yakın bir ümitle sabırsızlanarak onu kucaklamak istiyordu, fakat Seniha ayağa kalkarak:

-Deli olma, şimdi sırası değil, hemen dışarı çık!” (Safa, Mahşer, 2016, s. 52) der ve Alâaddin Bey’i engeller.

Karısının, istediği kartı aldığını öğrenen “Mahir Bey kartviziti zevcesinin elinden çekerek okudu, hafif ama en şiddetli kakhahalardan birini tutan kuvvetli bir tebessümle güldü. Takdirkâr bakışlarını zevcesine doğru kaldırarak onu bir

iki saniye hayran hayran süzdükten sonra bir sigara yaktı.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 53)

Ve daha sonra karısı ile Mahir Bey arasında şu konuşma geçer:

“-Hat komiseri bu karta itiraz edemez. Fakat Almanların da imzalarını almak lazım!

Kadın, aynanın içinde kocasına bakarak omuzlarını silkeledi:

-Onlar kolay.

-Emin misin?

-Tabi canım. Aptal herifler... Türk kadınlarına bitiyorlar. Ben onların imzalarını değil canlarını alırım. (...) Alâaddin'den bu kartı iki buseye aldım.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 53)

Görülüyor ki, Seniha ile kocası arasında çarpık veya çok geniş bir karı kocalık ilişkisi vardır. Kocasını, çıkarları uğruna karısını âdeta başka adamlara sunar. Karısı sayesinde Alâaddin Bey'den istediği kartı alan Mahir Bey, karısına “Şimdi sofraya gel. Şu Almanlara da yemekten sonra imzalat!” der. (Safa, Mahşer, 2016, s. 54)

Seniha, sadece başka adamlarla ilişkiler yaşayarak çıkar elde eden bir kadın değildir. Aynı zamanda evli bir kadın olmasına rağmen başka erkeklere vücudunu sergilemekten kendini alamaz. Bir gün Nihad, Seniha Hanım'ın ona vereceği işi anlatması amacıyla sabah saatlerinde Seniha Hanım'ın evine gider. Nihad gittiğinde Seniha yeni uyanmıştır ve onu odasına çağırır. Genç adam onu, karyolasında süt içerken bulur. (Safa, Mahşer, 2016, s. 66)

“Seniha, sütünü bitirince, bardağı karyolasının başında, komodinin üstüne koyarken çıplak kollarının altından vücudunun daha gizli taraflarının da görülmesine ehemmiyet vermez.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 67)

Ayrıca, Nihad'ın Seniha hakkındaki düşünceleri de bu görüşme esnasında şekillenir.

“Nihad, Seniha Hanım'ın bu sabahlık haline ilk bakışında, onun için hükmünü verdi: Orta halliler arasında zekâsıyla sıyrılarak daha yüksek bir hayata çıkmış fakat alışmamış bir mahluk. Erkekler üzerindeki tesirine inanmış ve bu imanı ile erkeklere hakikaten tesir yapmış, biraz güzel, manasız ve şehvî güzel bir kadın. (...) Gerdanından göğsüne kadar bütün çıplak vücudu, omuzları, kolları, gerilerek şişmiş, kanlı, yanakları kadar kanlı ve pembe, yanakları kadar pembe ve yuvarlak. (...) Münhanilerden mürekkep bir yaratılış. Bütün bu vücutta adi erkek behimelerini gıcıklayan bir et şaşaası var. Başka hiç. Belki biraz ağzı güzel. (...) O da, galiba, ağzının güzelliğini biliyor ki dudaklarını dili ile

daima emerek daha fazla kızartmak ve cilalamak istiyor. Bazı kere, yarı açılan beyaz dişleri arasından, gözlerini süzerek derin, ıslıklı bir nefes alışını var. Bu da biraz tesirli. Fakat hepsi bu.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 66-67)

Seniha, kocasının işlerine güzelliği ve bedeni ile yardım eden bir kadındır. Kocasının gizli işlerinin de farkındadır. Nitekim, Nihad’a bazı evrakları kaydetme işini verir. Ona, burada yazılanları bir ben, bir Mahir bilir. Şimdi siz de öğreneceksiniz. Bunlardan dışarıda kimseye bahsetmeyin der. (Safa, Mahşer, 2016, s. 68) Bununla beraber erkekler onun zekâsına da hayrandır. “Nihad, bir kere, bu kadın hakkında bir fikir sahibi olmak isteyerek düşünmeye başladı:

‘Seniha Hanım, alelâde bir yaratılış değil, az görülmüş, harika melekeler sahibi, çok zeki, çok usta, çok cesur, bir kadından daha kurnaz, bir erkekten daha metin, kadından daha fazla kadın, erkekten daha fazla erkek, becerikli, cerbezeli, atılgan, bununla beraber kıvrak ve şuh, çok şuh ve kıvrak bir mahluk.’ ” (Safa, Mahşer, 2016, s. 74)

Nihad, Seniha’nın ona anlattığı işleri yaparken bazı evrakları bulamaz. Seniha o panikle bir anda karyoladan çıkar ve çıplak ayaklarıyla evrakı bulmak için masaya, Nihad’ın yanına doğru koşarak gider. Nihad, onun bu hareketi üzerine şöyle düşünür:

“Ne acayip kadın bu? Hiç mi utanmıyor!” (Safa, Mahşer, 2016, s. 70)

Masada evrakları ararken “Seniha Hanım, Nihad’ın üstüne fazla eğiliyor, ara sıra göğsü genç adamın başına ve kulaklarına değiyordu.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 70)

Görülüyor ki Seniha Hanım, evli bir kadına göre oldukça rahat denebilecek tavırlar içindedir. Nihad’a karşı onu tahrik etme şeklinde yorumlanabilecek pek çok davranışı olmuştur.

Nihad, odada ona verilen işi yaparken onun yanında odada kalarak ona kur yapmaya devam eder Seniha Hanım. Yazar, bu anları şöyle anlatır:

“Yazı yazarken Nihad’ın gözlerine hayret ve düşünce sindiğini gören genç kadın, hep eski halinde, geniş vücuduyla koltuğa yayılmış, başını arkaya bırakmış, ayak ayak üstüne atarak yanmamış sigarasının ucunu kan kırmızı dudaklarıyla emiyor, gıdıklanmış gibi fıkırdayarak sinsininsin gülüyordu.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 72)

Daha sonra Nihad, Seniha Hanım’ın sigarasını yakmak amacıyla onun yanına gider. Ancak Seniha Hanım, sürekli başını oynatarak sigarasını ateşten kaçırır ve Nihad’ı kendi üstüne daha fazla eğilmeye mecbur eder. Bunun üzerine

“Nihad, onun sıcacık vücudundan göze görünmeyerek yükselen rayihalı dumanı teneffüs ederken titremiştir.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 72)

Seniha Hanım, Nihad’ın işine artık ara vermesini biraz da kızı Perizad ile ilgilenmesini ister. Nihad’ı çocuğu sıkıması konusunda da özellikle uyarır. Hatta kızına al bayrak gibi şeyleri okutmamasını, onun bunlardan sıkılacağını, zaten erkek çocuk olmadığı için bunlara lüzum olmadığını da söyler. (Safa, Mahşer, 2016, s. 72-73)

Burada da Seniha Hanım’ın kızının kazanmasını istediği değerler ve kültür ortaya çıkmış olur.

Seniha Hanım son olarak Nihad’ı bu evde ondan başka kimse ile yakın olmaması konusunda kesin bir dille uyarır:

“Eğer istediği gibi çalışırsanız, dost olursak, maaşınız... Amma... Bana körü körüne itaat lazım, bu evde, her şey benim. Başka hiç kimseyle... İçli dışlı olmayacaksınız! Sizden istediğim bu kadar, ben de sizin her istediğinizi yaparım.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 73)

Nihad’ın bu olanlar üzerine hisleri yazar tarafından şu şekilde ifade edilir:

“Bu kadın ona her şeyi verecekti; aşk, para, itibar; bu kadın onun önüne kendi vücudunu, kendi servetini, kendi şerefini seriyordu. Niçin? Elbette bir hizmet mukabili. Fakat ne olursa olsun, memlekete ve fazilete lüzumu kadar hizmet eden Nihad, mantığının ısrarına rağmen, bu vaatlere karşı bir incizab duydu.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 75)

Bu esnada, Nihad ve Muazzez gizli gizli buluşurlar. Bu buluşmalardan birinde Muazzez, Nihad’a “Seniha ablam bizi kıskanıyor. Emin olunuz... Bizi kıskanıyor.” der. (Safa, Mahşer, 2016, s. 77)

Nihad, Muazzez’e Seniha Hanım hakkında sorular sorar:

“-Peki Muazzez Hanım, bu kadının bana karşı maksadı nedir? Bir şeyler mi tasarlıyor? Ne yapmak istiyor, bir türlü anlamıyorum.

-Mutlaka bir maksadı vardır. Sizi apartmana mutlaka düşündüğü bir şey için çağırıştır, o kadın her şeyi üç ay evvelinden hesaplar.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 78)

Bu konuşmalar üzerine Nihad’ın “karışık bir kadın” (Safa, Mahşer, 2016, s. 78) dediği Seniha’yı yazar da cinsel bir obje olarak canlandırdığı için onun kızı ve çevresi ile olan ilişkileri daha geri plandadır. Seniha sadece, Muazzez’in yaşlı, evli bir mebusla evlendirilmesine karşı çıkar. Bu olumlu bir davranıştır. Gerçi

sonra Muazzez'in Nihad ile yakınlaşmasını anlayınca bu fikrinden de vazgeçer. Nihad'a tekrar bir uyarı yapar:

“Yavrucuğum, sana bir şey daha haber vereyim. Muazzez'den ümidi kes. Çünkü o yakında buradan gidiyor. (...) Gidiyor, Alâaddin Bey'le evlenecek. Mebus bir kere daha onu istemişti. O zaman Muazzez itiraz etti, ben de razı olmamıştım. Şimdi ben muvafakat ediyorum. Muazzez istese de istemese de varacak, başka ne yapabilir?” (Safa, Mahşer, 2016, s. 83)

Bu konuda, Muazzez ve Seniha arasında da tartışma yaşanır. Muazzez, Alâaddin Bey ile evlenmek istemez. Muazzez, Seniha ile yaşadıkları tartışmayı Nihad'a şöyle anlatır:

“- (...) ‘Ablacığım Alâaddin Bey’in karısı var,’ dedim.

-Boşar, dedi.

-Çocukları var! dedim.

-Çocuklarına anneleri bakar. Hem bunları sen ne düşünüyorsun? dedi. Mebusun zevcesi düşünsün.

-Anlamıyorum! deyip kestim.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 93)

Seniha ve Muazzez'in bu konuda uzlaşmaması aralarındaki tartışmayı büyütür. Sonunda Muazzez ona, “Metresi olduğun adamın ben zevcesi olamam.” der. (Safa, Mahşer, 2016, s. 93) Daha sonra Seniha, Muazzez'e münakaşaya gerek olmadığını çünkü mecbur olduğunu ifade eder. (Safa, Mahşer, 2016, s. 93)

Muazzez ve Nihad, bu konuyu konuşurken Seniha'ya yakalanırlar. Seniha, iki genci yine bir arada görmüş olmaktan hoşlanmaz zira Nihad'ı uyarmıştır. Muazzez, odadan uzaklaşır ve Seniha, Nihad'a:

“Bütün söylediklerimin tersini yapmak için mi yaşıyorsunuz? Demin yüksek sesinizi işiterek yataktan kalktım. (...) Kocamın, mebusun, benim yahut başkalarının hakkında ne düşünüyorsanız, düşünün. Bence ehemmiyeti yok. (...) Fakat bu evde başkalarıyla içli dışlı olmamanızı kaç defa sizden rica ettim. Sayısını hatırlıyor musunuz? (...) Yüzüme bakınız. Sizi affediyorum. Çünkü kabahat yalnız sizde değil, onda da o hınzır kızda da var. Bunu geçelim. Fakat, işitiyor musunuz! Bir daha Muazzez'le dostluğunuz kalmayacak, hiç, hiç. (...) Artık bu son. O da zaten mebusla evlenecek.” der. (Safa, Mahşer, 2016, s. 97-98)

Bu konuşma üzerine Nihad, Beyoğlu'na gider ve orada Kerim Bey ile sohbet eder. Bu sohbetleri esnasında Seniha Hanım hakkında çarpıcı çıkarımlarda bulunurlar. Kerim Bey de Seniha ve kocasını şöyle yorumlar:

“ Evet, bu Mahir Bey ailesi enteresandır. O kadın ve o herif tam vizyotpidirler. El ele vermişler. Levazımın anbarını iki büyük fare gibi

yutuyorlar. Karılarını bu işlerde kullanan üç tip daha tanırım. (...) Seniha'ya gelince bu adamın çocukluğu da şimdikinden beterdir. Bülûğundan itibaren sevkitabileriyle yaşamaya başlamış. Zekâmızı, ahlak gibi sevkitabilerimizin aleyhine kullandığımız vakit hayatı kazanamayız. Bilakis cinsi temayüllerle zekânın istikameti birleşirse muvaffakiyet yüzde yüzdür. Zengin kokotların dehası yahut kadının şahsiyetinde tevehhüm edilen şeytani ruh bundan ileri gelir.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 103-105)

Görülüyor ki, Seniha Hanım romanda hiçbir karakter tarafından olumlu bulunmaz.

Sonunda, Seniha'nın tüm karşı çıkmalarına rağmen Nihad ve Muazzez kaçır, evlenirler. Bir gün Nihad, Muazzez ve arkadaşları Faik bir pastanedeyken Seniha ile karşılaşır. Seniha, Muazzez ile konuşur, ona her ikisini de kabul edeceğini söyleyerek Muazzez ve kocasını yanlarına çağırır. (Safa, Mahşer, 2016, s. 218) Ancak Muazzez ve Nihad gitmezler.

Bir süre sonra, Muazzez ve Nihad'ın ilişkileri fakirlik nedeni ile zaman zaman gerilimli olmaktadır. Bir gün Nihad'ın evden karakola alınması ile Muazzez hasta hali ile yalnız kalır. Kocasını ev sahiplerine emanet eder. Bu durumda Seniha'ya haber yollatan Muazzez Seniha'nın gelip ona bakması ile iyileşir. Kocasını Nihad, bu duruma kızsada da Muazzez Seniha'yı şöyle korur: (Safa, Mahşer, 2016, s. 235-252)

“Beni kurtaran o kadındır işte. Seniha ablamdır. O olmasaydı, ben o Emine Hanım'ın elinde belki de ölürdüm. (...) Sabahleyin bakkalın çırağıyla Faik'e haber gönderdim. Çocukcağız etrafımda pervane oldu. (...) Seniha ablama gönderildi. (...) Dün Seniha ablam geldi, bugüne kadar başucumda oturdu, bana baktı. (...) Seniha ablamın bu iyiliğini unutamam.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 251-252)

Bu yaptıkları, Seniha'nın romanda göze çarpan neredeyse tek olumlu davranışdır diyebiliriz.

Bir süre sonra, Muazzez rahat içinde olduğu eski hayatını da özleyerek üç dört gün apartmana gitmek kararı alır. Bunu kocasını ile paylaşır ama kocasını gitmesine izin vermez. Muazzez yine de gider. Döndüğünde ise bu durumdan ötürü aralarında büyük bir kavga çıkar ve Muazzez bu defa evi terk etmek durumunda kalır. Tekrar apartmana, Seniha Hanım'ın yanına gider. Bu arada Nihad, günlerce düşünür. Karısının ona haksızlık ettiği hissi ile intiharı bile aklından geçirir. Karısının yanına apartmana gitmeye karar verir. (Safa, Mahşer, 2016, s. 256-281)

Apartmana gittiğinde karısının bir düğünde olduğunu öğrenen Nihad yıkılır. Düğüne gider. Seniha Hanım, Mahir Bey, Alâddin Bey, Kerim Bey ve Muazzez’i düğünde eğlenirken görür. (Safa, Mahşer, 2016, s. 281-298) Bunun üzerine intihar teşebbüsünde bulunur ama daha sonra vazgeçer. Karısı ile bir araya gelir, barışırlar. Yazar burada, Muazzez ile kocasının barışmasına Seniha’nın olumlu ya da olumsuz bir tepkisinden bahsetmemiştir.

Kısacası, yazarın Seniha’ya bakışının pek de olumlu olmadığını söylemek mümkündür. Nitekim yazar bu düşüncesini, kahramanı Muazzez aracılığı ile de açıkça ifade eder. Muazzez, daha romanın ortalarında, Nihad’a, Seniha ile kocasının evliliği hakkında “Görüyorsunuz ki tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş.” der. (Safa, Mahşer, 2016, s. 79) Böylece yazar kahramanı hakkındaki düşüncesini okuyucuya da aktarmış olur.

Meliha, (Bir Akşamdı) romanının evli kadın karakterlerindedir. Meliha, başta bekâr bir kadındır fakat romanın ilk sayfalarında Kâmil ile evlenir.

Kâmil, harp dönüşü İzmit’e, uzaktan akrabası olan Meliha ve ailesinin yanına uğrar. Yazar, bu ziyaretin nedenini belirtmez. Meliha, Kâmil’e karşı bir arzu duyar. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 11) Zaman zaman Kâmil ile sohbet edip vakit geçirirler. Meliha, babasının hastalığı, annesinin şen şakrak tavırları ve kocasına karşı vurdumduymazlığı gibi nedenlerle evde pek mutlu değildir. Sürekli olarak bir yaşama arzusundan bahseder. Aslında Meliha, erkeğe olan ihtiyacını “yaşamak” kelimesi ile karşılar. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 14)

“Her genç kızın rüyası vardır. Meliha da o genç kızlardan biridir ki ara sıra gözleri dalar, kendini rüya içinde bulur, amma denizin içindeki balık, denizi nasıl bilmezse o da bu rüyasını hiç anlamaz, ne istediğini bilmez, yalnız bir şey bilir ki, yaşamak istiyor. Ama nasıl yaşamak? Nasıl? Nasıl?” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 17)

Buradaki yaşamanın ne anlama geldiğini, kadınların yaşama arzusunu Kadın Aşk Aile adlı eserindeki bir yazısında şöyle belirtir Peyami Safa:

“ (...) Kadınların tasarladığı dünya bizimkine benzemez. O yalnız güzellik, aşk ve hayat arıyor.” (Safa, Kadın Aşk Aile, 2018, s. 12)

Romanda da Meliha’nın yaşama arzusu buna benzer biçimde şekillenir. Daha net bir ifade ile söylemek gerekirse o hayatında bir erkek istemektedir. Bunu da yaşama arzusu olarak değerlendirmektedir.

Meliha, annesinin Kâmil'e olan hafifmeşrep tavırlarından, onunla akranıymış gibi sohbet edip gülüp eğlenmesinden rahatsızdır. Hasta babasının annesinin pek umurunda olmayışı da onu sinirlendirmektedir. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 14-18)

Meliha, bu süreçte Kâmil ile baş başa gezintiler yapmakta, gülüp eğlenmektedir.

“Yine Kâmil ile baş başa gezinti. Bu çok uzun sürdü. Tepeye çıktılar, su başına indiler, bir bataklığı atlamak için Kâmil, Meliha'yı kucağına aldı, bir ağaç altında oturdular.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 18)

Bu gezintiden geç dönen Kâmil ve Meliha, kapıda Meliha'nın annesi ile karşılaşır.

“Annesi onları bahçe kapısında karşılamış ve Kâmil'e de Meliha'ya da fena bakmıştı. Genç kız bu bakışı pek iyi hatırlıyor. Ve sevinmişti. Annesinin ıstırabı onun en büyük sevinciydi.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 18)

Bu olayın üzerine, gece olduğunda annesi Meliha'yı terbiyesiz olmakla suçlar ve onu tokatlar, Meliha ise odasına gider. Meliha, yattıktan sonra rahatsızlık hisseder ve sinir ilacını almak için Kâmil'in yattığı odaya gider. Kâmil ile sohbe başlarlar:

“Belki bir saat, ciddi konuştular. Ciddi, çok ciddi. Mühim şeyler. Mühim mühim.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 23)

Bu konuşma, Meliha ile Kâmil'in kaçmalarının planıdır. Kâmil, genç kızın bu arzusunu keşfetmiş ve onu kendisi ile yeni bir hayat yolculuğuna ikna etmiştir.

Bunun üzerine ikisi birlikte kaçarlar ve İstanbul'a giderler. Meliha, içinde bulunduğu bu yeni şehre şaşkınlıkla bakar, etrafı meraklı gözlerle izler. Bir süre sonra Kâmil'in evine varırlar.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 30-33)

Kâmil'in evine vardıktan sonra Meliha, babasını unutmadığını söyler, bir bakıma huzursuzdur ancak, Kâmil onu teselli eder:

“Senin saadetin onu mes'ud etmez mi? Yarın sabah telgraf çekeriz: 'Baba, rahatım, mesudum ve seni düşünüyorum. Beni mazur göreceğinden eminim.' dersin.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 36)

Ancak Kâmil'in tesellisi yeterli olmaz. Yaşadığı olayın şaşkınlığı ve babasının üzüntüsü ile ikilem içinde kalan “Meliha, hepsini unutmuştu. Hemen apartmandan çıkmak ve bir kuş gibi uçarak İzmit'e gitmek istiyordu.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 38)

Fakat Kâmil, ona bir oda hazırlattığını söyleyerek onun dinlenmesini ister. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 40) Böylece Kâmil, Meliha'nın sakinleşmesini sağlamıştır. Yaşadıklarının hızıyla bir an korkan Meliha sakinleştikçe içinde bulunduğu duruma alışır. İçinde bulunduğu durumu tahlil etmeye çalışır ve Meliha, Kâmil'e kendisinden önce o odada kimin yattığını sorar. Kâmil de "Birbirine çok benzeyen, yani, aynı cinsten insanlar. Fakat Meliha... Onlar bir gecelik veya bir haftalık kadınlardı. Bu, istersen, senin daimi odan." der. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 41)

Belli ki Kâmil, kadınlarla fazla içli dışlı olan biridir ve Meliha da, sorduğu soruya bakılırsa bunun farkındadır. Ayrıca belirtelim ki yazar, Kâmil'in nazarında kadınların birer cinsel obje olduğunu anlatmak ister. Tabiatıyla bu durumun mahiyetini Meliha kavramıştır.

"Meliha yaşamak istiyordu, Meliha söylüyor. 'Al sana. Daha göreceksin, neler göreceksin, yaşamak istiyorsun ha? Peki. Dur. Sabret. Bak daha neler göreceksin!' diyerek pişmanlığını ifade eder. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 42) Burada yazarın ısrarla vurguladığı "yaşamak istemek" belli ki serbest, eğlenceli bir yaşantıdır. Normal, mutlu, mesut, rahat yaşamak anlamında değildir.

Meliha yatağına yatar. Kâmil, ona "Ben sana diyorum ki, burada, artık, kendi evindesin ve bir daha buraya senden başka hiçbir kadın gelmeyecek." der. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 52) Belki bu vaatten, belki "yaşamak" isteğinin ağır basmasından Meliha, "Ben yarın gideceğim. Git şu koltuğa otur." (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 53) diyerek Kâmil'i uzaklaştırmak ister ancak bunda başarılı olamayacaktır.

" (...) Kâmil'den uzaklaşırken Meliha'nın içinden bir şey çekildi. İzmit? Yarın? Yarın gece kendi yatağı? Aşksız ve ümitsiz yatak? Ve öksürükler. Ha? Bir telgraf çekse de... Hayır, gidecek. Bir telgraf çekse ve evleneceğini haber verse? Burada artık, evin kadını olarak, aşk içinde... Peki, ama... Ya baba?" (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 53)

Görülüyor ki Meliha, bir taraftan babası için endişelense de eski hayatına dönmek, bir taraftan bu yeni hayattan korksa da erkeksiz olmak istemez.

Sonunda "Kâmil ile meşru bir rabıta tesis edeceğini" inanmak ister. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 57)

Meliha, ikilemler içinde yaşarken evdeki hizmetçi Emine ile konuşmayı düşünür. Bir bakıma Kâmil'i tanıyan biri ile konuşarak kendini rahatlatmak

istemektedir. Emine ile Kâmil'in evine gelen diğer kadınları konuşmak ister ve konuyu açar ancak hem bir şey öğrenemez hem de Emine "İnşallah Kâmil Bey'im senin üstüne gül koklamaz." diyerek Kâmil'in kişiliğini ona anlatmış olur. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 59)

Meliha, "Bir apartmanın yegâne kadını olmak ve Kâmil'in yegâne kadını. Saadet. Fakat bu başlayan bir aile midir? Aile? Kâmil? Bu apartman? O kadınlar?" diyerek düşüncelerini gözden geçirir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 59)

Ancak genel bir çerçeveden bakıldığında Meliha, değişen bu şaşırtıcı hayatından memnun gibi görünür. Burada yazar, Meliha'yı, erkek düşkünü veya erkeğe bağımlı bir kadın olarak canlandırır:

"Genç kızın hayatında bu ne değişiklik! (...) Kadına benzediğini hissediyor. Genç kız hiçbir şeye sahip değildir, kadın her şeye sahiptir; genç kız bir erkeğe de sahip değildir, kadın bir erkeğe de sahiptir; genç kız istiklaline de sahip değildir, kadın istiklaline de sahiptir; bir kadına benzemek, bir kadın olmaya başlamak, ne gurur! (...) Evli bir kadın gibi, akşam, arada bir aynaya bakarak erkeğini bekliyor." (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 61)

Bu arada ailesine bir telgraf çeker ve durumu anlatır. Böylece kendini bir parça rahatlatmıştır. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 62)

Meliha, ikinci gece kendini Kâmil'e teslim eder. Tabii ki nikâhları yoktur." (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 63-66)

Meliha, yeni hayatını yaşarken ailesine çektiği telgrafa cevap gelir. Bu cevapta babasının hasta olduğu yazmaktadır. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 80) Hemen babasına, İzmit'e koşar.

"Annesi bomboş bakıyor. Aralarında en küçük rabıta, iki insan arasındaki en küçük alaka yok. Meliha ona doğru güç bir adım attı. İçinden 'anne' dedi." (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 85) Meliha'nın annesine olan bakışı değişir: 'Annemi istiyorum Kâmil.' (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 91) diyerek en üzüntülü anlarında annesine olan muhtaçlığını ifade eder. İzmit dönüşü Meliha, Kâmil'i onu kandırmakla itham eder:

"-Beni aldattın, Kâmil! Sen bana müşterek hayat vadettin! Müşterek hayat! Bu, ne demek bu?"

-Beraber yaşamak. Yaşyoruz işte, beraber yaşıyoruz.

-Fakat bu... Gayrimeşru.

-Meşru olabilir.

-Ne zaman, Kâmil?

-Münasip bir zamanda... (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 98)

Bu sırada, Kâmil, Meliha'nın ısrarları neticesinde nikâh kararı alır:

“-Evet, bu pazartesiye... Kararımı verdim... Yarından itibaren hazırlanacağız. Ben merasim sevmem diyordu Kâmil, hiçbir davetlimiz olmayacak; yalnız imam ve vekiller... ” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 103) Böylece nikâhlanırlar.

Burada yazarın maskülen tavrı da ortaya çıkmış olur. Nikâh kararını Kâmil kendisi istediği zaman alır, nikâhın bir merasimle olmayacağını da müstakbel eşine âdeta tebliğ eder. İki kişinin hayatını birleştireceği bu duruma erkeğin dayatmacı tavırları ile belirleyici olması yazarın maskülen tavrını ortaya koymaktadır.

Nikâh olduktan sonra Kâmil'in Meliha'ya karşı tavırlarında bazı değişiklikler olur. Bu durum şu şekilde anlatılır:

“Kâmil'de sabit bir fikir var: Ailevi inzibat. Bunun için Meliha'ya kısıtlamalar getirir. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 114-115) “Meliha bugün her şeyi kabul ediyor. Kadınlık mesleğine yeni başlayan bir kız için bu esareti kabul etmek güç değildir. ‘Ya sen?’ diye de sormuyor, o kadar mütevekkil.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 115) “Kadın mahbesini sevebilir: Ona hâkim olmak şartıyla. Meliha mahbesini seviyor.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 117)

Yazar, Meliha'nın erkek düşkünlüğünü burada da hissettirir. Zira o, “kadınlık mesleğine” sahip olabilmek için esir olmayı bile kabul edebilmiştir.

Meliha, o an için mutlu olduğunu hissettiği hayatında bir eksik hisseder. Annesini özlemektedir. Ayrıca Meliha'nın en başından beri merak ettiği ve cevabını net bir şekilde alamadığı “Kâmil'in hayatındaki diğer kadınlar” konusu da içini kemirmeye devam etmektedir:

“Kâmil, bana ötekilerden biraz bahseder misin?

-Niçin buna ehemmiyet veriyorsun, Meliha?

-Benden evvel hiç kimseyi sevmedin mi?

-İnsan birçok kadınları seviyor ve daima, en son aşk, kendine en hakiki görünüyor.

-Demek ki benden sonra da birini sevebilirsin ve bu yeni aşkın sana benimkinden daha hakiki görünür.

-Şüphesiz.

-Fakat, yalnız bu sözlerin bu gece bana uyku uyutmayabilir.

-Unutma ki ben sevdiklerimden hiçbiriyle evlenmedim.

-Evet, bu iyi bir teselli.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 131)

Meliha’ya başlarda güzel gelen bu yeni hayatı, zamanla içini kemiren şüphe dolu bir yaşam halini almıştır. Kocasını kıskanır. Ayrıca başlangıçta memnun olduğu mahbes hayatı da ona dehşet vermeye başlar. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 132) Yine başlarda ona kısıtlama gibi gelmeyen şeyler, onu zamanla rahatsız eder.

Meliha, kocasından şüphe etmeye başlar. Meliha, “Her izi kovalıyor.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 132) “Yeni merak: Bugün nereye gitti? Cevat’la Muhlis Paşalara gideceğini ve oraya gelecek askerlerle mütarekeyi konuşmaya pek ihtiyacı olduğunu söylemişti. Yemeği orada yiyecekler. Doğru mu? Yalan olmasına ne mâni?” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 133)

Meliha, bu şüphelerine yenilerek Muhlis Paşa’nın evine telefon eder. Hasta olduğunu bahane ederek kocasının orada olup olmadığını sorar ancak beklediği yanıtı alamaz. Kocasını orada yoktur. Bunun üzerine fenalaşır. Kâmil, eve geldiğinde karısını hasta bulur ancak Meliha ona doğruyu söylemez. Kâmil’e paşalarda olup olmadığını sorar ve ‘evet’ yanıtını alır. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 135) Bunun üzerine, “Annemi bul... Bana annemi bul... Beni onun yanına gönder... Ondan başka kimse beni teselli edemez.” diyerek gitmek ister. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 136) Kâmil, bir gariplik olduğunu hisseder ve Meliha’dan Muhlis Paşa’lara telefon ettiğini öğrenir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 136-137) Ancak Kâmil, kendisinin Muhlis değil Hulûsi Paşalarda olduğunu ifade ederek Meliha’ya yalan söyler. Meliha, bu yalana inanır. Bunun üzerine Meliha, sevinir ve utanmaya başlar. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 137) Ancak bu durum, Meliha’nın kıskançlık duygusunu bitirmez.

Meliha ve Kâmil bir davete katılırlar. Kâmil, bu davette Neriman ile gizli gizli konuşur; Neriman, Kâmil’e artık ona gitmediği için sitem eder. Kâmil ise pazartesi geleceğini söyler. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 137) Meliha, bu konuşmadan habersizdir ancak ortamdan da rahatsızdır. Oradaki herkesin bakışında bir “istihza” sezer. Davetten sonra davette gördüğü Neriman ve diğer kadınlar hakkında kocası Kâmil’e hesap sorar:

“O uzun boylu kadın kimdir? Bu kadınla senin aranda bir şey var mı? Peki, o ufak tefek kadın?” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 147)

Meliha bu sorularında pek de haksız değildir zira Kâmil onu aldatır söz verdiği gibi pazartesi Neriman'a gidecektir. Ancak bu sorgu esnasında Kâmil bu soruları da bertaraf etmeyi başarır. Karısına diğer kadınların onu kıskandığını o nedenle öyle baktıklarını söyler. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 147-148)

Meliha, bu sırada annesine bir mektup yazar:

“‘Anne!’ diye yazdı, ‘Kulağımda her gün sesin var. Meliha değişini istiyorum. Beni dağların arkasından çağırıyor musun?’” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 149)

Ve yazar, burada okuyucuya Kâmil'in hayatında bir “öteki” kadın olduğunu şu sözlerle haber verir:

“Kâmil'in muhitinde merak edilen bir şey var: Öteki ne olacak? Siz de bu satırları okumaya devam ederken bir “öteki” olduğunu öğreneceksiniz. Şimdilik mademki o meydanda yoktur, nemize lazım, kendisinden bahsetmeyelim. Yalnız bir şey haber verelim: Kâmil, İstanbul'da olmayan ötekine bir telgraf çekti ve ‘Gelme!’ dedi.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 149)

Bu sırada Kâmil, ilk kez bir akşam eve gelmez ve Meliha ilk kez bir akşam yemeğini yalnız yer. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 150)

Ve ilk kez “Yalnız başına bir gece geçirdi.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 151)

Kâmil, o gece söz verdiği Neriman'ın evinde kalmıştır. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 151)

Kâmil eve dönünce Meliha ona nerede olduğunu hiç sormaz sadece ne yaptığını sorar. Kâmil de kitap okuduğunu söyler. Meliha hep mi kitap okuduğunu sorduğunda ise hep cevabını alır. Kucaklaşırlar. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 156) Yazar bu durumu şöyle açıklar:

“İki yalandan bir hakikat doğar: Aşk!” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 156)

Yazar, buradan sonra, “Gelelim bundan sonrasına...” diyerek bir ecnebi kadının hikâyesini anlatacağını haber verir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 158)

Bir gün zil çalar, kapıda ecnebi bir kadın vardır. Bert, adındaki bu kadın Kâmil'in zevcesi olduğunu söyleyerek içeri girer. Yanındaki de Kâmil'in oğlu Selçuk'tur. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 158-163) “Meliha ve Bert karşı karşıya.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 167) Meliha, bu kadının Kâmil'in karısı olduğunu iddia etmesi üzerine kendisinin de Kâmil'in zevcesi olduğunu ve

Kâmil'in daha önce bir evliliğinin hatta bir çocuğunun olduğunu bilmediğini ifade eder.

İki kadın kocaları Kâmil hakkında konuşmaya başlar. Her ikisi de kocasının kendisini severek aldığı söylemektedir. Yazar oyuncuları kızıştırdığını söyleyerek iki kadını birbirleriyle yarışa sokar. Bert, Kâmil'in yeni evliliğini Kâmil'in çapkınlığı olarak yorumlarken Meliha, Kâmil sevmediği bir kadınla evlenmez diyerek kendini savunur. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 169)

Daha sonra aralarında evdeki eşyalar ve Kâmil konusunda tartışmalı bir konuşma geçer. Bert, bu evdeki eşyaların bile onun olduğunu ifade eder. Sonunda Meliha, "ben ikinciyim, yeniyim, üstünüm" noktasına gelir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 170) Böylece yazar, bu bakış açısı ile kadına kuma olmayı kabul ettirmiş olur.

İki kadın akşama kadar bekler. Kâmil, sonunda eve gelir. Kâmil, telgrafta Bert'e gelme dediği halde Bert gelmiştir. Daha sonra her iki kadınla da ayrı ayrı konuşur. Bert'e gerçek zevcesinin, çocuğunun annesinin kendisi olduğunu söyler. Meliha'ya ise, bunu, yani evliliğini aslında ona söyleyeceğini ancak karısının kederlerinin geçmesini beklediğini, karısının ikinci olduğunu yani eskinin üzerine tercih edildiğini belirtir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 182) Bunun üzerine hem Bert hem de Meliha evden gideceğini söyler. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 185-187)

Kâmil, Meliha'ya Bert'in başka bir eve gideceğini, biraz sabır göstermesi gerektiğini, ona biraz itimat etmesini söyler. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 191)

Gerçekten de Bert başka bir eve yerleşir ve okuyucu bunu Kâmil'in öteki evde kalmasının haberi ile öğrenir:

Meliha, bir sabah yatağından kalkar ve o gece Kâmil eve gelmemiştir, bir gün önce giderken "öteki ev" de kalacağını söylemiştir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 195) Bu durum, Meliha'da değişikliklere neden olur. Âdeta olgunlaşır, yaşadıklarını düşünür.

Meliha, bazen "Bir hafta yalnız kalıyor. Emine'nin merhametli gözleri... Meliha yapayalnız." (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 200)

Meliha, artık gitmek için geçerli sebepleri olmasına rağmen gitmez. Üstelik Bert ortaya çıkmadan hemen önce içinde bulunduğu durumdan sıkılmıştır fakat yine de gitmez.

Kâmil'in arkadaşı Cevat, Meliha'yı bir davete götürmek üzere -Kâmil'in daha önceden ona tembihlemiş olması nedeniyle- yanına gider. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 200-201) Meliha, bu davette üçüncü kadehini de içer ve sarhoş olur, kahkahalarla gülmeye başlar ve içmeye de devam eder. Kâmil de bu davete gelir, Meliha'yı görür ancak Kâmil, kendini Meliha'ya göstermez ve Cevat'a karısını eve bırakmasını tembih ederek gider. Meliha, bu davette Ferdi'nin de yönlendirmesi ile uyuşturucu kullanır. Bu olaydan sonra Ferdi, Meliha'yı öper. Meliha, bu olay üzerine Ferdi'yi odadan kovar. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 203-208)

Aslında burada yazar evli kadın karakterine içinde bulunduğu şartlar dolayısıyla da yanlış yaptırır.

Meliha, kendine “Bir daha içmeyeceğim ve içsem de bir erkekle yalnız kalmayacağım” diyerek aht verir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 208)

Ancak daha sonra yaşadıklarının etkisi ile Meliha sinir nöbeti geçirir. Bunun üzerine eve gelen doktor, “Efendim... Zavallının psikolojisini kurtarmalı!” der. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 209) Cevat, Meliha'yı evine götürür. Meliha, Cevat'ın yanında -Cevat'ın arkası dönük olsa da- soyunur. Cevat'a “Bundan sonra ne yapabilirim Cevat Bey? Neye inanayım? Erkeğe mi? Aşka mı? Evlenmeye mi?” diyerek dert yanar. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 209-212)

Kâmil, ise “Millî Müdafaa” ya katılarak bu durumdan kurtulmak ister. Arkadaşı Cevat'a bu kararını bildiren Kâmil, hayatındaki kadınlara da bu kararını bildirecektir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 217) Kâmil, bu kararını önce Bert'e açıklar. Sonra Meliha'nın yanına gider ve ona da kararını söyler.

Meliha, duydukları karşısında “Babam toprak altındadır, sen de üstündesin. Aranızdaki fark bu kadardır. Sen benim nazarımda sağ değilsin.” der. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 219)

Meliha'nın annesi de, kızının onu çağırması üzerine kızının yanına gider. “İkisinde de hayret vardı: Ne o eski Meliha, ne o eski anne. Bakışıyorlar.”

(Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 221) Anne, Kâmil'in nerede olduğunu sorar ve Anadolu'ya gittiğini öğrenir. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 224)

“Ve Meliha meseleyi anlattı.

-Ya sen şimdi?

-Karısıyım. Bakacak bana. Bu ev benim. Hizmetçim var. Meliha kendini müdafaa eder gibi söylüyor. Çünkü mazinin bulutları arasında karşısına bir rakibe hayaleti çıkmıştı.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 225)

Burada yazar, Meliha'nın maddiyata verdiği önemi de göstermiş olur. Bir kocanın karısına karşı ilk vazifesi ona bakmakmış gibi anlatır Meliha. Aralarındaki nikâhı elindeki koz gibi ifade eder. Tüm bunların nedeni ise karşısındaki rakibe karşı elinin güçlü olduğunu ispat çabasıdır aslında.

Meliha, annesine sorar:

“-Anne, ben bir dul kadın sayılırım değil mi?

-Sus kızım, söyleme öyle.

-Anne yalan mı?

-Sus yavrum.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 226)

Burada da bir kadının dul olmasına bakışın her ne olursa olsun çok da olumlu olmadığını yazarın anneye verdirdiği tepkiden belli olmaktadır.

Bu sırada yazarın kadın düşkünü olarak tanımladığı Ferdi, Meliha'yı apartmanında ziyaret etmek ister. Kâmil'e, geçmişte verdiği bir kitabı geri almayı bahane ederek apartmana gider ve bu sırada Meliha'ya ileriki bir günde arabayla bir gezinti teklif eder. Meliha, bu teklifi reddetmez ancak kabul de etmez. Söz vermez ancak bir uğrayınız diyerek de açık kapı bırakır. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 229)

“Ferdî gidince Meliha'nın kalbinde bir çarpıntı:

Ben ne yapıyorum düşüncesi. İyi ki söz vermedi.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 229)

Böylece yazar, Meliha'yı doğru ve yanlış arasındaki çizgide bırakmış olur. Olaylar onun ne tarafa doğru yöneleceğini gösterecektir.

Meliha, “Artık kendini bir dul farz ediyor ve bir duldan daha bedbaht. Keşke kocası ölseydi. Ölüm bir ev yıkabilir ama kadının ruhunda aile imanı sağ kaldıkça yeni evler yapmaya iktidarı vardır. Aldatan kocalar yalnız ev değil,

zevcelerinin imanını da yıkıyorlar.” diye düşünür. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 229)

Bu cümleleri ile yazar göstermek ister ki Meliha, dul olduğunu kabul ederek ve kocasını da suçlayarak içten içe, içinde bulunduğu mahbes hayattan serbest bir hayata doğru gitmek istemektedir.

Ferdi, söylediği gün gelince Meliha’yı arabayla gezintiye çıkarmak amacıyla gelir. Meliha başlarda kabul etmese de Ferdi onu ikna eder ve gezintiye çıkarlar. Ferdi, arabada Meliha’nın ellerini tutar. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 237)

Aralarında bir yakınlaşma başlar:

“Ferdi’nin avucu Meliha’nın dizine kondu. Bu oraya değen ikinci erkek elidir.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 238)

Meliha, Ferdi ile bu gezintisini fırsat bilerek daha önce Kâmil’den öğrenemediği sorularının cevaplarını Ferdi’den almaya çalışır. Bir davet esnasında gördüğü ve kocası Kâmil ile yakınlığından hiç hoşlanmadığı Neriman hakkında sorular sorar:

“-Neriman Hanım’ı ne zamandır tanırıyorsunuz?

-Bu muhitte herkes onu ne zaman tanıdıysa... Yani beş seneden beri.
(...)

-İlk evvel hanginiz onu mahrem olarak tanıdı?

-Kâmil.

-Kâmil?

-İlk şeref onundur. Kapıyı o açtı.

-Kime “Buyurunuz?” dedi?

-Cevat’a ve bana. Cevat benden sonraya kaldı.

Meliha’nın yüzünde bir nefret.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 239)

Görülüyor ki Kâmil, Ferdi ve çevrelerinin kadınlara bakışı ve kadınlarla ilişkileri Meliha’ya bu duyguyu hissettiriyor.

Sonra, Ferdi ve Meliha defalarca kez görüşür. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 239)

Bu görüşmelerden birinde “İki vücut arasında on dokuz noktadan temas... Bu kadarcık.” denerek aralarındaki ilişkinin boyutları ifade edilmiş olur. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 240) Ferit, daha sonra Meliha’yı evine davet eder. Evde dans ederler, içki içerler. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 241-242) Bu görüşmelerle aralarındaki yakınlaşmayı yazar şu sözlerle tekrar hissettirir:

“Meliha içiyordu. Başına bir sıcaklık doluyor ve dizleri üşüyordu. Uzandı.

Biz dışarı çıkalım ve anahtar deliğinden bile bakmayalım. Çünkü tahmin edemeyeceğimiz hiçbir vaka olmayacaktır.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 242)

Bu olaydan sonra Meliha hayatını ve hayatının nasıl devam edeceğini sorgular:

“Yirmi gün var ki ikinci bir erkek hayatıma karıştı. Kendini tanımayan bir kadını. Zevce miyim? Kocam var mı? Kim bilir? Nasıl adamdır? Şimdi nerede? Ne yapıyor? Beni düşünüyor mu? Seviyor mu? Ne zaman gelecek? Ötekine ne yapacak? Ben ne olacağım? Dul bir kadın mıyım? Zevce miyim? Metres miyim? (...) Yaşamak istiyordum, yaşamak, yaşamak... Bu mudur yaşamak? (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 247)

“Yirmi günden beri ben ikinci bir erkeğin kadınıyım. Bu adam benim kocam değildir, fakat aynı evde, aynı odada, kocamın yerine geçmiş bir adamdır. Ve ben buna da alışmaya başladım. Beraber geziyoruz, teklifsiz konuşuyoruz, ona hususiyetimi veriyorum, ondan bir şey esirgemiyorum. Bunu çabucak nasıl kabul ettim? (...) Her erkek beni kendinden sonrakine atarak bırakacak mı?” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 248)

Meliha içten içe Ferdi'nin kendisini bırakıp gitmesinden korkar. Onun pek çok ilişkisi olduğunun bilincindedir. Ve sonunda bu korkusu gerçek olur. Bir süre sonra Ferdi'nin Meliha'ya ilgisi azalır, hatta Meliha dışarıda buldukları bir gün onunla kalmak istese de Ferdi reddeder, onu evine götürmek istemez. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 248-250)

Bu sırada, Ferdi ve Meliha caddede yürürlerken bir ecnebi kadın otomobilin penceresinden Ferdi'ye seslenir ve Ferdi reddetse de onu içeri çekmeye çalışır. Ferdi, Meliha'nın karşı çıkmalarına rağmen Meliha'yı bırakarak ecnebi kadınla gider çünkü bu ecnebi kadın ertesi gün memleketine gidecektir ve bu rastlantı o gece beraber olabilmeleri için bir fırsattır. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 252)

Burada, yazar Ferdi'nin kadınlara olan bakışını, bir kadının onun için cinsel bir objeden fazlası olmayışını ifade eder.

Meliha'nın içine düştüğü bu çirkin durumu ise “Allah, bu hali düşmanımın başına vermesin, diyeceksiniz.” sözleriyle ifade eder. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 252)

Meliha bu olaydan sonra eve gelir, annesinin kollarına atılır ve haykırarak ağlar. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 253) Erkeklerle olan nefretini şu sözlerle dile getirir:

“-Anne! Anne! Hepsini parçalamak istiyorum, hepsini, küçük çocuğundan beyaz sakallı ihtiyarına varıncaya kadar, hepsini!” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 254)

Günler geçer, Meliha yalnız kalır, Ferdi görünmez, Kâmil’den sadece mektup gelir. Meliha için ise artık ikinci erkeği, üçüncü, dördüncü, beşinci takip eder. (Safa, Bir Akşamı, s. 256)

Meliha’nın, yaşadığı hayal kırıklıklarının sonucunda erkeklere olan bakışı değişir:

“Eskiden bir erkeğe müspet veya menfi ama basit bir duygu ile bakardı; beğenir veya beğenmezdi. (...) Şimdi yalnız beğenmekle kalmıyor: Hayran, arzulu, kindar, müstehzi, takdirkâr, mütearrız ve korkak. Türlüsü... (...) Efendim kısaca şunu demek istiyorum ki Meliha’nın erkeklere bugünkü bakışları daha muğlaktır.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 257)

Bir gün, Meliha dışarıya çıktığında bir mağazanın önünde bir adamla karşılaşır. Bu adam, Meliha’nın Sermet adındaki eski bir arkadaşıdır. Sermet ve Meliha, bir süre sohbet ederler, Sermet Meliha’nın evlendiğini ve kocasının da Kâmil olduğunu öğrenir. Ve öğreniriz ki Sermet, Kâmil’i tanır hatta Kâmil’in “öteki evi” de Sermet’in evine yakındır. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 258-260)

Sermet, Meliha’nın daveti üzerine Meliha’nın evine gelir ve bu gelişler daha sonra da devam eder. Bunlardan birinde Sermet, Meliha’ya şöyle diyecektir:

“Ha... Bir de şunu bil ki, seninle ahbablığında gizli bir niyetim yoktur. Kocasız bir kadınsın. Senden erkekçe istifade etmeyi düşünmüyorum. O arzuna kalmış bir şeydir. Onun için bana güven.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 263)

Burada açıkçası Safa’nın romanlarında pek de karşımıza çıkmayan bir erkek tipi karşımızdadır.

Bu esnada Meliha, Kâmil’den bir mektup daha alır. Bu mektup “Meliha’ya inanmayacağı bir şey hatırlatıyor: Bir zevce olduğunu.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 269)

Kâmil, bu mektubunda Bert’ten aldığı bir mektupta onun Fransa’ya gideceğini öğrendiğini, giderse iyi olacağını bu durumda belki Meliha’yı yanına alacağını söyler. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 269)

Meliha, Bert’in Fransa’ya döneceği haberini Cevat’tan alır. Meliha sorar:

“-Niçin gidiyormuş?

-Kocasını dört harp senesi orada beklemiş; hasretini tadil için yine oraya gidecekmiş.

-Hâlâ sevdasından vazgeçmiyor mu?

-Vazgeçecek gibi görünmüyor.

-Âlâ.

-Ehemmiyet vermiyorsunuz.

-Hayır Cevat Bey... Dünya umurumda değil. Bilir misiniz? Genç kızların ilk hayat hocaları, kocalarıdır. Bir kadın ilk, kocasından ders alır. Vallahi böyle. Ben Kâmil'in şakirdiyim..." (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 270)

Kâmil, Birinci İnönü'de harpte iken, Meliha'ya bir mektup daha yazar:

"Ölürsem? Fakat bu bahsi kapayalım. Taarruzdan çıkıncaya kadar sana mektup yazmayacağım. Bu mektubundan sonra benden ya bir mektup veya telgraf alacaksın ki sana sağlığını bildirecek, yahut... Edebî sükût. (...) İstanbul'dan ayrılırken -artık samimi olalım- seni tehlikeli bulmuştum ve bu bende bir tesir bırakmıştı. Geçen mektubumda teminatına ihtiyacım olduğunu hissettirmiştim, bu sefer bu teminatı senden talep ediyorum. Beni temin et. Hiçbir harpte sevmeye ve düşünölmeye bu kadar muhtaç olmadım. (...) Bunu senden ümit etmeye hakkım yoktur. Çünkü seni sevdiğime inandıramadım. Beni nasıl bilirsen öyleyim ve aleyhimde ne düşünürsen hepsi doğrudur, fakat bir tanesi yanlış, ki o da benim seni sevdiğimi zannetmendir. (...) Cevat'a demişsin ki, o benim hocamdır. Bu beni ne kadar sarstı bilir misin? Dur. Bir hakikat: Ağladım. Sana verdiğim yanlış derslerin cezasını mı çekiyorum? (...)" (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 272-273)

Meliha, bu mektuba bir cevap yazar:

"Kâmil... Geçen mektubundaki imalardan teminatıma ihtiyacın olduğuna bir türlü hükmedememişim. (...) Neden teminata ihtiyacın var? Ben seni tehdit mi ettim? (...) Teminat mı istiyorsun? Peki, işte: Emin ol! ... Senin daima düşündüğün kadın da daima seni düşünmektedir. Ve yalnız seni, yalnız yalnız..." (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 274)

Yazar bu mektupla ortaya koyar ki, "Oh... Mademki bir yalan söylendiği vakit dünya yıkılmıyor; (...) söyle, Meliha, söyle. Temin et nasıl ki oda seni temin etmişti değil mi?" (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 274)

Ayrıca, yazar burada kocasına karşı kin ve hırs dolu bir kadının ondan intikam alırcasına söylediği yalana da dikkat çekmiş olur. Nitekim, yazarın kadınların yalan söylemesi konusundaki bakışı da çok olumlu değildir. Bu konudaki görüşlerini *Kadın Aşk Aile* adlı eserinde şöyle dile getirir:

" (...) Şüphesiz ki üç türlü insan, nereli olurlarsa olsunlar, güneşe herkesten ziyade yakındırlar ve yalanı severler: Çocuklar, kadınlar, sanatkârlar." (Safa, Kadın Aşk Aile, 2018, s. 30)

Bu arada, Sermet ise Meliha'ya sık sık gider. Meliha'ya olan tavrını ise yine açıkça ortaya koyar:

“Sana karşı erkekçe hiçbir gayem yok. Sana tamamiyle gayrirecüli bir duygu ile bağlıyım. Sende yalnız çok iyi anladığım ‘mânâ’yı seviyorum. Belki bunda çocuklukta müşterek hayatımızın tesiri vardır. Seni gördüğüm vakit evvelce kaybettiğim bir şeyi bulmuş gibi oldum ve yeniden kaybetmeye asla razı değilim.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 275)

Yazar, Sermet ile Meliha arasındaki bu yakınlığın özel bir yakınlık olmadığını kanıtlamak amacıyla Sermet için şu cümleyi kurar:

“Ve bir haremağası gibi Meliha'nın yatak odasına her zaman giriyor.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 275)

Bir süre sonra Meliha, Sermet'in âdeta ona “dadanması”ndan rahatsız olur. Bu nedenle Sermet tekrar geldiğinde annesine kendisinin evde olmadığı şeklinde yalanlar söyler. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 281-282) Ve bir gün, bir hastaneden Sermet'in bir hastanede son saatlerini yaşadığına dair bir mektup alır. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 293) Meliha, bundan dolayı üzüntü duyar:

“Göğsüne haykırımlar doluyor, fakat dışarı çıkmıyor.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 294) “Ve iniliyor: Gidemem, gitmeyeceğim. Gitmeyecek.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 295)

Meliha, tüm yaşadıklarından çok etkilenir. Bu durum, onun bir buhran yaşamasına neden olur.

“Şimdi onu iki tayf hapsetti; şimdi apartman değil, kafatası bir mahbestir ve ruhu, kemik duvarlar arasında çırpınıyor. Korkunç, korkunç!” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 296)

(...)

“-Emine, bana söyle... Ki... Onlar ölmeyecekler.

-Ölmezler hanımcığım.

-Ah! Öldüler, ölüyorlar. Birinden mektup yok. Ötekinden var. Ölüyor...

-Ölmezler hanımcığım.

Haykırdı:

-Ölüyor Emine, ölüyor! Ölsün. Ölmeli. Erkek değil mi? Ah... Emine...

Ve ağlıyor.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 297)

Görülüyor ki, Meliha, yaşadıklarının ağırlığıyla sık sık birbirine zıt düşünceler içinde sürüklenir.

“Kocam! Kocam! Kocam! Tıknefes olmuş kesik kesik, bağılıyor: ‘Kocam? Bana ondan haber! Haber istiyorum! Haber! Haber! Haber! Ve

telgraflar çektiriyor, ağlıyor, yalvarıyor.’ ” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 298)

Meliha’ya, Kâmil’in haberi yine Cevat sayesinde gelir:

“-Cevat Bey, Cevat Bey! Cevat... Kara haber var. (...)

-Meliha Hanım...

-Anlıyorum. Söyle. Gizleme. Söyle... Söyle... Söyle... (...)

-Söyle! Anlıyorum... Ölmüş değil mi? Şehit değil mi?

-Meliha Hanım...

-‘Hayır’ demiyorsunuz. Anlıyorum... Ah... İki birden iki tane... (...)

Kendini yerlere bırakıyor.

Korkunç! Korkunç!” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 298)

Tüm bu olanlar üzerine, Meliha İzmit’e geri dönmek ister.

“Bu evden, bu apartmandan, bu muhitten, bu her eşyasında korkunç bir hatıranın resimleri basılı yerden, bu tavanı başına vuran ve duvarları mengene gibi vücudu sıkan yerden uzaklaşacağını düşünmek ona biraz nefes aldırıyordu.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 299)

Ve sonunda anne kızın İzmit’e dönüşü gerçekleşir:

“Vapurda başlarını dönüp arkaya bakamıyorlardı.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 300)

Akşam olunca Meliha, hayal görmeye başlar:

“Bir öksürük, babasının öksürüğü. Sonra, dışarıdaki sofrada bir ayak sesi. Yabancı. Kimdi o? Ağır bir ses: ‘Benim, Kâmil.’ Meliha ürperdi. Arkasından gene kefene benzeyen bembeyaz kisveli bir hayalet daha: Baba. Arkasından gene kefene benzeyen bembeyaz kisveli bir hayalet daha: Sermet. Ağır ağır içeri giriyor.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 302)

Bu olay ile yazar aslında, Meliha’nın kendi vicdanı ile hesaplaşmasını gösterir:

“Babanın ağır sesi:

-Meseleyi derhal konuşalım. (Kâmil’e dönerek) Bana cevap ver, kızımı niçin bedbaht ettin?

Kâmil’in hayaleti köşeye büzülen meçhul adamı gösterdi:

-Buna sor!

Fakat o sırada Sermet’in hayaleti Meliha’nın babasına soruyordu:

-Sen bana cevap ver, beni mahveden kızın dünyaya gelmesine niçin sebep oldun?

Babanın hayaleti, köşeye büzülen meçhul adamı gösterdi:

-Buna sor!

Kâmil'in hayaleti, Ferdi'nin diri hayaletine soruyordu:

-Karımı niçin sükûta götürdün?

Ferdi'nin hayaleti, köşeye büzülen meçhul adamı gösterdi:

-Buna sor! (...)

Bütün hayaletler, köşeye büzülen meçhul adama döndüler ve sordular:

-Niçin? Niçin? Cevap ver! (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 303)

Ve romanın en sonunda yazar, Meliha'ya "yaşama arzusunu", en başından beri başına gelen her şeyin nedeni olan o "yaşama arzusunu" sorgulattır:

"Ölülerin hayaletleri Meliha'ya döndüler ve sordular:

-Meliha! Yaşamak istiyor musun hâlâ?

Genç kadın, kesik bir hıçkırıyla cevap verdi:

-Hayır!

Dirilerin hayaletleri de aynı cevabı tekrar ettirmek için Meliha'ya döndüler ve sordular:

-Meliha! Yaşamak istiyor musun hâlâ?

- Genç kadın, kesik bir kahkaha ile cevap verdi:

-Evet!" (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 304)

Burada son olarak eklemek gerekir ki Meliha'nın evliliği tartışmalı olabilir. Belli ki eski sisteme göre bir nikâh kıyılmıştır. Öte yandan Kâmil, bilerek Meliha'yı başka erkeklerin kucağına iter. Bu da onun gerçekte Meliha ile evlenmediğini gösterir. Bununla beraber Meliha uzun zaman kendini evli bir kadın olarak düşünür. Bunun için bunu, burada söz ettik.

Fatma, (Bir Akşamı) romanının evli kadın karakterlerinden bir diğeridir. Fatma, Meliha'nın annesi ve Meliha'nın hasta babasının karısıdır.

Fatma, daha romanın başında Kâmil adlı tanıdıklarının harp dönüşü evlerine ziyarete gelmesi ile ona beğeniyle bakması dolayısıyla kızı Meliha ile arasında yaşanan gizli bir rekabet halinde verilir.

"Meliha, Kâmil'e baktıktan sonra annesine döndü ve gördü ki, o da, annesi de, ona Kâmil'e, aynı duygularla bakıyordu. Meliha, o anda ilk arzuyu duydu." (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 11)

Fatma'nın kişiliği kızı Meliha tarafından şu şekilde anlatılır:

" (...) Meliha, annesinin kime karşı güzelleşmek istediğini anlar anlamaz birçok şeyler düşündü. Çocukluğunu düşündü. Annesi o vakit daha genç, daha güzeldi. Annesi o vakit hoppa şarkılar söylerdi ve babası öksürdü. Meliha'ya annesinin şarkıları ve babasının öksürükleri, tatlı ve acı

tarafıyla bütün hayatı hissettirirdi. Babasını öksürten annesinin şarkılarıdır. Annesi her zaman mesuliyetsiz bir kelebek olmuştur: İstanbul’da ve burada hiçbir eğlenti kaçırmadı. Bu şarkıların her biri bir zevk hatırasıdır. Fakat o, baba, haysiyetine aşırı düşkün vazife adamı, karısının hafifliklerine dudak büktü, yutkundu, kendini yedi ve öksürdü.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 12)

Görülüyor ki Fatma Hanım, kızına iyi örnek olamamıştır. Sanki kızının çocukluk yıllarından kalan bu hatıralar Meliha’nın sonraki hayatını hazırlamıştır. Hatta Meliha annesinin Kâmil’e bakışını, bu bakış sırasında dudaklarını ısırışını da hatırlar. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 12) Bu noktada anne kız arasında pek de sağlıklı bir ilişki olduğunu söyleyemiyoruz.

“Anne şarkı söyler ve baba öksürür. Zavallı baba. Bir kadına on sekiz sene tahammül eden adam.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 13)

Meliha ise, annesinin Kâmil’e olan ilgisinden duyduğu rahatsızlığı, onları bir tepede gördüğünde şöyle dile getirir:

“ (...) Ne de çabuk süslenmişti bu kadın? Ve Kâmil’e ne tuhaf bakıyordu? Tepede güneş bu kadına gençlik vermişti. Otuz dört yaşından çok az görünüyordu. İnsan onun yerinde öyle olmaya mecbur mudur? ... Tepede onlar, annesi ve Kâmil, ne yapıyorlar?” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 14)

Görülüyor ki, yaşadıklarının etkisiyle Meliha annesine karşı olumsuz bir tavır içindedir:

“Annesinin ıstırabı onun en büyük sevinciydi. Onu büyük bir felakete layık görüyordu, hatta bunu yapmak istiyordu. Annesinin de babası gibi öksürmesini istiyordu.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 18)

Kızına karşı benzer bir olumsuz tavır, Fatma Hanım’da da vardır. Nitekim Meliha, akşam yemeğinin hazırlandığı sırada yanlışlıkla ince bir tabak kırar, bu olay üzerine annesi ona “sersem” der. Meliha ise elindeki bardağı yere fırlatıp odayı terk eder. Fatma Hanım ise, kocasından kızına terbiye vermesini ister. Meliha, annesinin babasının üzerine gittiğini duyunca yanlarına gider ve annesine, babasını üzmemesini söyler. Daha sonra aralarında bir tartışma çıkar:

“Bu terbiyeyi kimden aldın?

-Senden!

-Benden?!

Annesi yaklaştı ve bir elini havaya kaldırarak Meliha’yı tokatladı.” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 19)

Belli ki, Fatma Hanım yazarın çok değer verdiği aile kavramını evinde kuramamıştır. Ayrıca, yine yazarın bir kadının hayatında çok önemseydiği annelik vazifesini layıkıyla yapamamaktadır.

Yazar, Fatma'nın hikâyesini baba cephesinden şu şekilde anlatır:

“Meliha'nın babası İstanbul'da evlendi ve karısı orada doğdu. On sekiz senelik hatıra. Laleli'deki eve iç güveysi girmişti. Yirmi dokuz yaşlarında idi, karısını, ilk defa, koltukta gördü, içine bir ağlamak geldi, bu o vakit kendisine bahtiyar olmayacağını hissettiren ilham-ı Rabbanî midir? Sonra neler olmadı neler... Kaç kere boşanmaya kalktı. Ne dedikodular duydu. İlk önceleri karısının gözyaşlarına inandı. Sonra Meliha dünyaya geldi! Biraz onunla avundu. Sonra gene türlü vekayı... Bu karı bir kere evinden kaçtı ve bir hafta gelmedi, hiçbir yerde bulunamadı. Sonra kendi ayağıyla geldi ve yalvardı. İtiraf da etti, kendini affettirdi. Niçin? Meliha'nın anasıydı. Baba ya cellat ya kurban olacaktı. Cellat olmadı. Kabul etti. Şüphe içinde seneler... Ah İstanbul! Nihayet bu İzmit'e çekilmekten başka çare?” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 26-27)

Meliha, Kâmil ile kaçıp evi terk ettikten sonra Fatma da her anne gibi üzülür ve hatta pişmanlığını dile getirir:

“Bey... Neden böyle oldu bilmiyorum; neden böyle oluyor, bilmiyorum; elimde değil... Ben de böyle olmasını istemezdim. Kader, bey...” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 29)

Kızının gidişi ile üzüntü içinde olan anne, kocasına karşı da pişmanlık içindedir:

“Ben sana çok fenalık ettim.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 29)

Ancak yıllardır, kızı ve kocasıyla sağlıklı bir aile hayatı kuramayan Fatma'nın kocasına karşı bu pişmanlığı pek de işe yaramaz. Kocasına çok fenalık ettiğini söylediğinde kocası, ondan hesap istemediğini, faydasız şeyler söylememesini ister.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 29)

Meliha'nın annesi Fatma, kızının gidişi ve kocasının ilerleyen hastalığıyla büsbütün üzüntüye kapılır. Kocasının hastalığı nedeniyle eve gelen doktora,

“Bütün dünyada bir kocam, bir de kızım... Doktor... İki de benden ayrılıyorlar, yapayalnız kalıyorum. (...) Ne pişmanım bilseniz doktor!” der fakat artık geçir.

Burada doktorun kadına söylediği, “Kadınların çok pişman olduğunu bilirim, fakat çok geç pişman olduklarını da bilirim.” sözleri de bunu gösterir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 29)

Hastalığı ilerleyen baba, kızının kendisini görmeye gelip gelmeyeceğini merak eder. Fatma ise bu konuda “Biz onun terbiyesinde kusur etmişiz bey.” der.

(Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 71) Görülüyor ki Fatma, aslında kendi hatası olan bu durumu, kocasıyla paylaşmaya çalışır.

Meliha, babasının ağırlaşan hastalığını haber almasıyla İzmit'e döndüğünde babası ölmüştür. Eve gelen Meliha, annesini evde bulamaz. Onun komşuda olduğunu öğrenir. Bunun üzerine, "Annem! Annemi istiyorum!" diye feryat eder. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 87) Görülüyor ki, bu olaylar ile Meliha'nın anneye olan bakışı bir parça değişir.

Fatma ise, yaşadıklarının üzerine "Allah'ım, benim de canımı al! Ben artık yaşayamam!" diyerek feryat eder. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 93)

Kadının yaşadığı bu geç kalınmış ve faydasız pişmanlık ile artık yaşamak istemediğini söylemesiyle yazar,

"Bu kadına acıyalım mı?

Siz bilirsiniz." diyerek bakış açısını ortaya koymuş olur ve kararı burada okuyucuya bırakır. (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 93)

Yazar, bu olaylardan sonra Fatma'nın halini şöyle anlatır:

"Ana ihtiyarladı. On gün içinde ne fark! Romanların sonuna yazıldığı gibi 'Onun beyaz saçları' vardı demeyeceğim, fakat onun beyaz saçlarından daha kartlaştırmacı bir şeyleri vardı: Göz kapakları! (...) Çok ağladık, diyorlardı. Katılmış ve kırışmışlardı. (...) Saçlar beyaz değil fakat beyazdan beter. (...) Ve alevsiz gözler. İçlerinde hiçbir ümit ve arzu parlamıyor. Karanlıklar. Feci karanlıklar." (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 99-100)

Kadının bu hali yazarın ona acımasına neden olur. Kadına acıyıp acımama kararını yine okuyucuya bırakmışsa da kendisinin kadına niçin acıdığını şöyle açıklar:

"Bu kadına acıyalım mı?

Siz bilirsiniz.

Ancak ben acıyorum. Çok ağlıyor, gece gündüz ağlıyor, bir komşunun evinde, uzak akrabadan hiçbir teselli vereni de olmadan, minder köşelerinde, ... fasılasız, için için ağlıyor. Vakalarla hüküm vermeyelim, hareketler her zaman ruhi şeniyetlerin bir tezahürü değildir, bu kadın kocasını severdi, çok severdi; bu kadın kızını ve ailesini, kerpiç evini ve pembe karanfilli bahçesini severdi, çok severdi; bu kadın geceleri yatağında kocası öksürürken ağlardı fakat bu nihayetsiz şefkatini göstermekten korkardı çünkü bunun, kocası tarafından itiraf edilmiş bir cürüm, zelil bir pişmanlık, bir yalvarış telakki edilmesinden çekinirdi; sonra, kocasının ona karşı beslediği derin ve gizli kin, küçücük bir hayvan üstüne sallanan tehditkâr bir kırbaç gibi kalbini ürkütür ve bütün şefkatleriyle, nedametleriyle bu kalbi sindirirdi. O vakit, kendini adaletin

ifratından, adaletin haksızlıklarından korumak için, her mücrim gibi fena bir silaha saldırırdı: Şirretlik. (...) Onun için, insan kalplerini anlamak isterken yalnız vakalarla hüküm vermeyelim. Onun için bu kocasız kalan kadına, evlatsız kalan anaya ben acıyorum.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 100-101)

Görülüyor ki yazar, Fatma'nın yaşadıkları vasıtası ile yaptığı bu açıklaması ile okuyucuya ders verir niteliktedir.

Meliha'nın da annesine acıdığını bildirir yazar:

“Meliha da acıyor. Babasının ölümü, bu genç kadının ruhundan gündelik hayatın bütün öfkelerini, garezlerini giderdi. Ölüm ona her şeyi izah etti: Bir anayı böyle olmaya sevk eden şiddetli âmillerini bütün muayyenetini (determinizmini) Meliha'ya sezdirdi.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 101)

Yazar böylece, Fatma'nın kocasını aldatması ile yaptığı hayatı daha başka hatalarla kapatmasının nelere mâl olduğunu anlatmış olur. Onun deyimi ile Fatma “yağmurdan kaçarken doluya tutulmuştur.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 101)

Böylece, Meliha da yaşadıklarından sonra annesine olan kızgınlığını unuttur, onu İstanbul'a yanına çağırır:

“ ‘Gel!’ dedi. ‘Anne, İstanbul'a gel, İzmit'teki evi kapa, burada yeni bir yuva kuralım, eski şeyleri unutamam...’ ” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 101-102)

Bu mektuba, Fatma'nın cevabı ise şu şekildedir:

“Ben Yozgat'a kardeşimin yanına gidiyorum, ondan başka bu dünyada kimse yoktur.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 102)

Belli ki Fatma Hanım kızına hâlâ kırgındır.

Fatma, her şeyi satıp kardeşinin yanına gider. Kardeşi olanlar için onu suçlasa da ona merhamet etmekten de geri kalmaz:

“Abla! Abla! Sus! Haydi! Bana anlatma! Kavuşuma dinlet abla! Sus! Ben karıların ne olduklarını bilirim. Kız anaya çeker abla! Onun terbiyesinden sen de mesuldün... Daha ziyade sen mesuldün, sen! Ana idin be! Ana be, ana, ana! Hey... Kavuşuma dinlet sen abla! Kocan öksürürken sen şarkı söyledin. Şimdi bana maval okuma. Hey... Gözlerin yaşıyor da sana acıyorum abla! (...) Hey kahpe dünya... Ağlama be abla. Başımın üstünde yerin var yahu. Otur burada oturduğun kadar. (...) Sen evvelki gece demiyor muydun? Eğer Kâmil'le evlenmezse benim Meliha isminde kızım yoktur diye? İşte o kadar be abla, işte o kadar... Ağlama be...” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 118)

Bu esnada, Meliha ise annesini düşünmeye devam etmektedir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 120)

Yazar, Fatma'nın sürgündeki –Yozgat'ta kardeşinin yanındaki zamanını- halini ise şu şekilde anlatır:

“Ana sürgünde bitkindir. Öyle bitkin ki içine bir ayna korkusu çökmüştür. Gençliğinin en son parıltısı, İzmit'te, tepede, Kâmil'in yanında idi, o gün birkaç yaş küçülmüştü; sonra bu tazeliğin Kâmil'i gasyeden son meyvesini bir geniş ağaç altında verdi. Unutulmaz gün. Ve o son. Bitti... Sonra ihtiyarlık onun bütün varlığına bir fırtına hızıyla girdi, bütün alevlerini söndürdü. O ne sürattir! Yirmi günde yirmi senelik tahrip. (...) Kimsesiz ve tesellisiz. Onu kardeşi de anlamıyor, hiç kimse anlamıyor.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 127-128)

Bir süre sonra Fatma da annelik duygularıyla kızını özler. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 140)

Meliha'nın da annesine karşı tavrı iyice değişmiştir. Annesine bir mektup yazar ve onu yanına çağırır.

Fatma Hanım, o mektup ile geçmişini şöyle yorumlar:

“Her şarkım bir hıçkırıktı. Kimse bunu bilmezdi. Sevincime gıpta ederlerdi. Baban bile anlamazdı. Sen bile anlamazdın kızım.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 184)

Bu mektup bir anlamda geçmişte yaşadıklarını özetler. Fatma'nın da mutlu olmadığı anlaşılmaktadır.

Sonunda, Fatma kızının yanına gider.

“İkisinde de hayret vardı: Ne o eski Meliha, ne o eski anne. Bakıyorlar.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 221) Nitekim bu süreçte Fatma da Meliha da çok şey yaşamıştır. Meliha yaşama arzusu ile kaçtığı Kâmil ile mutluluğu yakalayamamıştır.

Fatma, kızının evine gittiğinde bir anlamda geçmişine döner:

“Ve ana bir yabancılık içindedir. Etrafını yadırgıyor. Sağına soluna bakamıyor bile.

Kâmil, İzmit. Ağaç altı.

Meliha, Kâmil'in karısı! Bu apartman, Kâmil'in evi!

Kâmil'in ve Meliha'nın evi!” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 222)

Geçmişleri, belki de Fatma'yı tedirgin eder.

Fatma Meliha'nın yanına gidiş nedenini kızına açıklar. Ve daha sonra kızının halini öğrenmek ister.

“Seni rüyamda görüyordum. Sıkıntıda görüyordum. Mektupların gelince rüyalarımın doğru çıktığını anladım. O nerede şimdi?”

‘Kâmil’ diyemiyor, ‘kocan’ da diyemiyor, ‘o’ dan maksat kim olduğunu anladığı halde annesinin neden böyle söylediğini öğrenmek merakıyla sordu:

-O kim?

-Kâmil. (...)

-Gitti Anadolu'ya...

Ve meseleyi anlattı. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 224-225)

Meliha, “Bu mevzuda annesine bile samimi olamayacağını anlıyordu. Ana kız arasında ne ebedi ne uçurumlar var, ana bile uzaktır, istenen bir erkek karşısında, ana bile düşmandır.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 225)

Peyami Safa, kadına ve anne olan kadına bakış açısını Fatma üzerinde açıklar âdeta. Meliha'nın başka erkeklerle görüşmesi sırasında eve gelmediği geceler kızının söylediği yalanlara inanmış gibi yapan veya buna göz yuman Fatma, yazar tarafından eleştirilir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 243)

“En mutaassıp annelerin kızlarına geniş bir ahlaki müsamaha gösterdikleri hakkındaki vakaları her zaman duyarız. Babalara felç gelir; annelerse müteessir olmak şöyle dursun kızlarının insiyakî hürriyetlerine yardım ederler. Bu kadının kadını anlayışındır.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 243)

“Evet, ana cürüm ortağıdır. Yalnız babalara felç iner. Müstesnalar pek azdır.

Çünkü ana, kadındır.

Çünkü, dişi cinsin öteki cinse karşı yaptığı ebedi harpte en rakip kadınlar birbirleriyle müttefikler. (...)

Sebepler muğlak değildir; bu, kadının kadını anlayışındır, zaruretlerin hepsini derk edilişidir. Ve nihayet, çünkü, ana kadındır.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 245)

Fatma Hanım ile kızı Meliha arasında gevşek, kopuk bir ilişki vardır. Yazar bu konuda çok farklı bir anne kız münasebeti ortaya koymaktadır.

Bert, (Bir Akşamı) romanının diğer evli karakterlerindedir; Bert, Kâmil'in diğer karısıdır. Burada eski evlilik sistemi vardır. Hoca, bugün dini nikâh dediğimiz nikâhı kıyar, o kadar. Bilindiği gibi o sistemde erkekler birden fazla

kadınla evlenebilmektedir. Kâmil, Meliha ile evlendikten bir süre sonra Bert bir anda ortaya çıkar. Bert'in romanda olaylara dâhil edilişi yazar tarafından önceden haber verilir:

“Dallı budaklı avam romanlarında olduğu gibi şimdilik bu Kâmil’leri, Meliha’ları falan bırakacağız da bir ecnebi kadınının hareketlerini takip edeceğiz.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 158)

Daha sonra, kadının İstanbul’a gelişi anlatılır:

“Bu ecnebi kadını Marsilya’dan gelen büyük bir vapurdan çıkarak rıhtımımıza ayak bastı. (...) Beş yaşında bir çocuğu elinden tutuyor ve etrafını alan hamallara bavulları yükleterek bir ecnebi Türkçesiyle emirler veriyor. (...) Ecnebi kadınının düşündüğü şey nasıl mühim olmasın ki, o, dört harp senesinde, Fransa memleketinde, gece gündüz tahayyül ettiği bir işi yapmaktadır: İstanbul’da bulunmak! (...) (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 158)

Yazar, daha sonra bu ecnebi kadını şu sözlerle tanıtır:

“Bu Fransız kadınının adı, ‘Bert’tir. Çocuğunun adı da, ‘Selçuk’tur. Bundan anlarız: Fransız kadını, İstanbul’da bulunan Türk kocasını görmeye geliyor. (...) Bert, ara sıra çocuğuna bakıyor. Selçuk İstanbul’dan bir yaşında ayrıldı. Bu, doğduğu şehri ilk idrak edişidir. (...) Türkçe bilmeyen bu Türk çocuğu, Fransızca düşünüyordu: ‘Ben burada doğdum ve benim babam burada!’ (...)” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 159)

Böylece Bert’i tanıtmaya devam eden yazar, onun Kâmil ile ilişkisinin nasıl başladığını da yine kendisi anlatır:

Bert epey Türkçe bilir. Mesela kendisine sorsak:

“-Madam... Zevcenizle Fransa’da mı tanıştınız?”

Aynen şu cevabı Türkçe verebilir:

“-Evet efendim. Ben babamın kumaş mağazasında kasada otururdum. Zevcim o zaman müşterimizdi. Mağazamızdan kumaş alırdı, sonra mağazamızdan beni aldı.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 161)

Bunun anlatımlar ile okuyucu Kâmil’in bir karısı daha olduğunu ve Kâmil’in ondan bir çocuğu da olduğunu öğrenir. Bert, Türkiye’ye gelmiş ve kocasının yanına gitmektedir:

“Bert, arabada, oğluna Türkçe bir cümle öğretti: ‘Baba seni çok göreceğim geldi.’ ” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 161)

Bert ve oğlu, Kâmil’in evine giderler. Emine, onlara kapıyı açar:

“Bert, o anda farkına varamadığı bir şiddetle kapıyı iterek Selçuk’la içeri girdi. Ana oğul dehlizin ortasına doğru hızla yürüdüler. (...) Sessiz ve

hareketsiz harp. Meliha geri çekildi. Bert yürüdü. İkisi de odaya girdiler. Bert, şapkasını Ogüst'ün heykeline geçirdi. Sonra Meliha'ya döndü:

-Ben Kâmil'in zevcesiyim. (...)

-Bu da oğludur: Selçuk.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 162-163)

Meliha, duyduklarından sonra bir yanlışlık olduğunu düşünür:

-Yanlışlık... Olmasın? Burası?

Yutkunuyordu. Bert tamamladı.

-Bizim evimiz.

-Erkânıharp... Kâmil Bey.

-Kocam.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 164-165)

Böylece ortaya çıkar ki Kâmil, Meliha'yı da Bert'i de aldatmıştır.

Bert ve Meliha'nın bu tanışmasından sonra geçmişin ayrıntılarını yazar şu şekilde ifade eder:

“Kâmil'in bir Fransız kadınıyla evli olduğunu o muhit biliyordu; fakat harp çıktı. Ailesini görmek için Fransa'ya giden Bert İstanbul'a dönemedi, orada kaldı. Kâmil'in Bert'i unutulması için iki sene kâfi imiş. (...) (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 165)

Belli ki, Kâmil'in nazarında zevce ile metresin pek farkı yoktur. Çocuğun doğmasını asıl Bert'in istemiştir. Ve bir çocuk sahibi olabilecekleri gün sorumluluk almamak kaydıyla Kâmil bu duruma ses çıkartmamıştır. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 164-165)

Bu esnada, Meliha bayılmıştır. Emine de Bert de hatta Selçuk bile onu ayıltmaya çalışmaktadır. Meliha ayılınca Bert'in merhamet dolu gözlerine bakar ve ona “mersi” der, Bert ise Meliha'nın saçlarını okşar. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 166)

“İki rakip ve iki ortak biri ötekini saçlarını okşar. İşte bu.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 166)

Daha sonra, Meliha nasıl Bert'in hikâyesini ondan dinlediyse Bert de Meliha'nın hikâyesini kendisinden dinler. Ve öğrenir ki Meliha da Kâmil'in zevcesidir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 167) Ayrıca Meliha, Kâmil'in daha önceden evli olduğunu bilmediğini de ifade eder. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 167)

Bert, Kâmil ile tanışmalarını, yaşadıklarını anlatır ve Meliha bu esnada Bert'in hikâyesi ile kendi hikâyesi arasındaki benzerliği fark eder:

“Ah! Paris’te... Ben... Babamın bir kumaş mağazası vardı. Kasada otururdum orada. Kâmil, bizden kumaş alırdı. Hoşuma giderdi. Tanıştık... Babam istemeyecekti. Kâmil’le İstanbul’a kaçtım. Evlendim.”

Meliha sıçradı. A! Aynı hikâye!

-Babanız sağ mı madam?

-Öldü.

Meliha’nın ağzında bir ‘A!’ daha. Aynı hikâye, canım. (...)

Meliha’nın ağzı açık. Hayret, hayret! Hep aynı hikâye.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 168)

Daha sonra iki kadın arasında rekabet içeren bir konuşma geçer:

“-Size de sevdiğini söylerdi değil mi, madam?

-Söylemedi.

-Yani... Hissettirirdi demek istiyorum.

-Evet...

-Ne yalancı imiş!

Bert birdenbire doğruldu:

-Beni severdi! (...)

-Fakat madam... Kâmil beni de severek aldı. (...)

-Çapkın! diye mırıldandı. Bu da Bert’in darbesi. (...)

-Kâmil sevmediği bir kadınla evlenmez, madam!” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 169-170)

Bu konuşmalardan sonra Meliha, ikinci olduğu, yeni ve üstün olduğu düşüncesi ile Bert’i bir konuk gibi ağırılar. Ona kahve içip içmeyeceğini sorar. Bu tavrı, aslında o evin sahibinin kendisi olduğunu ifade etmekten başka bir şey değildir.

Bunu anlayan Bert de oranın kendi evi olduğunu ifade eder:

“-Burası... Benim evim...

-Madam! Türkçede derler ki, yavuz hırsız...

-Bu masa örtüsünü ben işledim hanımefendi. Bu heykelleri kendi ellerimle koydum ben bu masaya. Küçük yatak odası benimdi. (...)

-Size ait şeyler sizindir madam, götürebilirsiniz!

-Burada benim bir şeyim daha var, onu da götürürüm.

-Hayır madam, o kalacak.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 171)

Bir süre sonra her iki kadın da bu rekabet yarışını bırakıp bir fedakârlık yarışına girer:

“(…) -Ben çekilirim, annemin yanına giderim, Anadolu’da o.

-Siz yenisiniz, ikincisiniz.

-Sizin de çocuğunuz var.

-Olsun. Ben Selçuk'la hep yalnız yaşadım. Alıştı o babasızlığa.

-Olmaz madam. Ben giderim.

Fedakârlık yarışı.

(...) Biri Fransa'ya dönüşü, öteki Yozgat'a gidişi tasarlıyor.

Bir fikir. Bert teklif ediyor:

-Ben gideyim Fransa'ya... Siz Anadolu'ya gidiniz. O yalnız kalsın!

-Sahi.

Kadınca hayaller. ” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 174)

“Akşama kadar Meliha - Bert sohbeti.

Sanki hemşehridirler.

Maçtan sonra oyuncuların dostluğu.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 174)

Kâmil sonunda eve gelir ve “Bert, İstanbul'a gelmek için ilk fırsatı nasıl kolladığını ve bunu ancak birkaç gün evvel bulduğunu, derhal hareket ettiğini anlatır. Kâmil hem Meliha'ya hem de Bert'e oturmalarını söyler. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 177-178)

“Kâmil sordu:

-Demek benim telgrafımı almadın?

-Hayır. Ne yazmıştın?

Kâmil cevap vermedi. Bu telgrafta Bert'e ‘Gelme!’ demişti.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 178)

Bir süre sonra Meliha odadan çıkar. Kamil, Bert ve Selçuk yalnız kalırlar. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 179) Kâmil, Bert'e onu tercih edeceğini anlatan izahı şu şekilde yapar:

“Dinle beni, izah edeceğim, anlayacaksın, her şeyi anlayacaksın, bu kadın senin merhametini layıktır; acı ona... Ben de vaktiyle ona acıdım. Babası ölüme koşuyordu, anası keyfine düşkün bir kadındı; bu kız İzmit'te çıldıracaktı; hem düşün ki o biraz uzaktan akrabamdır; nedense onu kurtarmak istedim. (...) Hem bir şey daha düşün ki harp vardı, ne vakit biteceği de belli değildi, evimin içinde benim bir kadınla yaşamaya ne kadar alışmış olduğumu da bilirsin; senin Fransa'da oluşun bu felakete sebebiyet verdi. (...) Kalbim sana karşı mesuliyet duymuyor, çünkü o yalnız seni tanıyor, kadın olarak da zevce olarak da benim için yalnız sen! Bert! (...) Ve emin ol sen benim yegâne zevcemsin, çocuğumun annesinin, bunu bir dakika bile unutmuş değilim, unutacak da değilim.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 181)

Bert, Kâmil'in kendisini tercih ettiğini izahı üzerine, gideceğini söyler:

“Gideceğim, kalamam, bitti artık... Sen şimdi benim karşımda büsbütün başka bir adamsın. (...) Seni tanıyamıyorum. (...) Seni hiç tanımıyorum, üstümdeki yabancılik tesirinden kendimi hiç kurtaramıyorum ve senin vaktiyle karın olmuş bulunmama, bir çocuğumuz olmasına şaşıyorum. Sen bu yabancılığı izaleye muktedir misin? Hayır! Ümit kalmamıştır. (...) Ben babamdan felsefi bir terbiye aldım. O bana her şeyin tabii bir surette vukua geldiğini öğretti. (...) Senin yüzünden Türkiye bile gözümde yabancılaştı. İnan buna ve inan ki ben seni çok sevdim. Çünkü seninle mefkûrem arasındaki alakayı çok izam ettim. (...) Hayır, çocuğum size benzemiyor. Ah... Onda hakiki babasının, yani mefkûremın yüzü var. Kocam Kâmil’i hatırlamak için ona bakacağım. (...) Yarın sabah... Yarın... Erkenden, çocuğum ve ben, maskenizi bavulumla koyarak efendi, yarın erkenden gideceğiz.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 187)

Sabah olunca Bert, oğlunu da alır ve Kâmil’in yanına giderek gideceğini söyler. Kâmil ise onu ikna etmek için çabalar. Konuşmak istediğini söyler ve anlatır:

“Münakaşa etmeyeceğim Bert. Seni ve onu arzularınıza bırakacağım. Buna karar verdim. Yalnız bir teklifim var: Bugün senin için ayrı bir apartman tutacağım. Zevkine göre döşeyeceksin. Bana üç ay hürriyetle hareket müsaadesi vereceksin. Meliha ile mücadelesiz ayrılmaya çalışacağım. (...) Meliha’yı ikna edeceğime eminim. Genç ve tecrübesiz bir kadındır. Bundan sonra başkalarını sevebilir, başkalarına evlenebilir, benden ayrılabilir, beni unutabilir. (...) Ben yalnız senin kocanım.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 190)

Kâmil, daha sonra Meliha’ya da kendisini tercih ettiğini izah eden bir konuşmayı -Bert’in haberi olmadan- yapar.

Nihayetinde, Kâmil, Bert’e bir ev açar hatta zaman zaman “öteki evde” kalır. Hatta öteki evde kalacağını önceden Meliha’ya haber de verir. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 195)

Yazar, bundan sonra Kâmil ile Bert’in birlikte geçirdikleri zamanlara yer verir:

“Kâmil Bey, o gecenin sabahı madam Lüsi veya öteki ismiyle madam Bert, yahut madam Kâmil’in kollarında uyandı. Madam Kâmil, ortağına tercih edildiğini ve sevildiğini sanıyor.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 213)

Bert, bu olanlar üzerine ailesine durumunu anlatan bir mektup yazar ve artık ona tamamen mâlik olduğunu haber verir:

“Biz kadınlar, rakibelerimizle mücadelelerimizin sonunda galip çıkmak şartıyla erkeklerimizin ihanetlerine kolaylıkla tahammül edebiliyoruz; hatta bu mücadeleden zevk bile alıyoruz. Ama galebe şart.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 214)

Böylece, Bert'in bu sözleri ile aslında, yazarın bir kadının aldatılması karşısındaki düşüncelerini de görmüş oluruz.

Ancak bu saadet çok sürmez. Kâmil, Milli Müdafaa için gitmek ister. Milli Müdafaa için gideceğini söylediğinde de Bert buna karşı çıkar:

“Ya ben? Ya çocuğun? Ailen... Ben ne yapacağım? Hem ne çabuk karar verdin! Sen ne garip adam olmuşsun! Harbe doymadın mı?” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 217)

“Bert... Milli Müdafaa!

Heyhat! Bu iki kelime bir Fransız kadınının gözyaşlarını dindirecek kuvvette değildir.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 218)

Kâmil aynı açıklamayı Meliha'ya yaparak Milli Müdafaa için gider. Bu olay ile bir süre olayların akışında yer verilmeyen Bert'in akıbeti Kâmil'in Meliha'ya yazdığı mektuptan anlaşılır:

“(...) Bert'ten aldığım bir mektupta Fransa'ya gitmek istediği yazılmıştı. Giderse iyi olur. Sen de buraya gelersin. Vakıâ henüz böyle bir karar vermiş değilim. ” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 269) (...)

Daha sonra, Bert'in bu kararı Cevat tarafından Meliha'ya da şöyle ifade edilir:

“-Bert, Fransa'ya gidiyor. (...) Kocasını dört harp senesi orada beklemiş; hasretini tadil için yine oraya gidecekmiş.

-Hâlâ sevdasından vazgeçmiyor mu?

-Vazgeçecek gibi görünmüyor.

- Âlâ

-Ehemmiyet vermiyorsunuz.

-Hayır Cevat Bey. Dünya umurunda değil. Bilir misiniz? Genç kızların ilk hayat hocaları, kocalarıdır. Bir kadın, ilk kocasından ders alır. Vallahi böyle. Ben Kâmil'in şakirdiyim... (...) ” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 269)

Canan, (Cânân) romanının evli kadın karakterlerinden biridir.

Canan, üç yaşındayken Adapazarı'ndan alınmış, satılığa çıkarılmış bir Çerkez kızıdır. Saraya getirilmiş; on, on iki yaşına kadar orada büyütülmüştür. Sonra sarayın kadın efendisi, onun güzelliğinden kuşkullanmış ve onu Şakir Bey'in evine yollamıştır. Renknaz Hanım da Canan'ı atmamış, satmamış, dövmemiş, kızı gibi yetiştirmiştir. Daha sonra Canan, Kâzım Bey isminde bir binbaşı ile evlenmiştir fakat bir süre sonra boşanıp evine geri dönmüştür. (Safa, Cânân, 2018, s. 45)

Canan, romanın başlarında evli değildir, duldur; ancak kısa bir süre sonra Bedia'dan boşanan Lâmi ile evlenir.

Roman, Bedia'nın uykudan uyanması ile başlar. Daha sonra Bedia'nın –o an için- kocası Lâmi'nin evden gittiğini ve üç gecedir aralarında bir tartışma olduğunu anlarız.

“(…) Üç gecedir gelmiyor, o kadar buhran içindeyim ki... Onu bugün mutlaka bulacağım. (...) Ufak bir kıskançlığın erkekler nazarında kadını gözden düşüreceğini anlıyor. (...)” (Safa, Cânân, 2018, s. 12-13)

Lâmi'nin evden gidişine sebep olan bu kıskançlık elbette Canan ile ilgilidir. Bu kıskançlığın ve karı kocanın aralarında çıkan tartışmanın detayları olayların devamında ortaya çıkacaktır. Canan ve birtakım dostlarının Lâmi ve Bedia'nın evlerinde konuk olduğu bir akşam Bedia, Canan ile kocasının yakınlığından rahatsız olmuş ve o soğuk davranışlar sergilemiştir. Misafirler ve tabii içlerinde Canan da vardır, ev sahipleri Lâmi ile Bedia'yı Kalamış'a davet ederler. Bedia ısrarla gitmek istemez. Bunun üzerine Lâmi o gelmezse ben gelirim diyerek misafirlerle gider ve üç gün dönmez. (Safa, Cânân, 2018, s. 28)

Bedia, kendisini bırakıp giden kocasını bulup onu eve getirmeyi ve ona bir daha Canan'ı evlerinde görmek istemediğini söylemeyi düşünür. Fakat kocasının, Canan'ı sevip sevmediğini düşünmeden de duramaz. Lâmi'nin Canan'a olan duygularının geçici bir heves mi yoksa sevgi mi olduğunu sorgular. (Safa, Cânân, 2018, s. 14)

Canan'ı, Lami'nin karısı, bir bakıma rakibesi Bedia, şöyle tanıtır:

“(…) Lâmi bu kadını sevemez. ‘Canan’, belki biraz güzel, -belki değil epey güzel- belki çok güzel bir kadındır, belki Lâmi'nin beğendiği müstesna vücut, yalnız ondadır; belki Canan, İstanbul'un en güzel kadınıdır. Fakat başka hiçbir meziyeti yok. (...) Hiç!” (Safa, Cânân, 2018, s. 14)

Sonunda Bedia, kocasını bulmak için iş yerine gider ancak onu orada bulamayınca kocasının Şakir Bey'in evinde olduğunu anlar ve oraya gider.

Kocasını eve dönmeye ikna etmek için Lâmi'nin yanına giden Bedia, bu konuşmadan bir sonuç elde edemez. Kocasını eve dönmez. (Safa, Cânân, 2018, s. 17-31) Lâmi, bu sırada Canan ve ailesinin evinde kalmaktadır. Bedia, Lâmi ile konuşup gittikten sonra “Lâmi Canan'la göz göze geldi. (...) Ve bir anda Lâmi'nin içine dolarak bin iştihak birden başını savurdu, ruhunun tozunu

dumana kattı, kanını kaynattı. Ne rüzgâr! Bir anda her şeyi unutuveriyor. Ne rüzgâr! Lâmi o saniye hissetti. Bu kadın bir rüzgârdır ve insanın başında hiç dinmeden eser.” (Safa, Cânân, 2018, s. 35)

Lâmi, Canan’ı hayranlıkla anlatır:

“Hayret! Bugün ne güzelleşmiş! Bej rengi çarşaf teninin ateşin rengini öyle açmış ki. Saçlarının altın alevi parlıyor. Gözlerinde kuvvetli bir heyecanın şûlesi var. Dudakları ıslak ve kıpkırmızı. Boyu sanki daha uzamış. Nefes aldıkça göğsü titreyerek şişiyor ve bir ipek sathını geriyor.” (Safa, Cânân, 2018, s. 36)

Canan’ı tanıdıktan sonra, karısı Bedia artık güzel görünmez Lami’ye. Canan’ın kendi evlerinde misafir olduğu günkü kıyafetini ve güzelliğini düşünür:

“ (...) Canan, o vakit yeni yaptırdığı krepdöşenden, şarabi, bulut gibi hafif ve parlak esvabı içinde, kendine mahsus o rüzgârlı kokuyu bırakıyor, saçlarının altın sarısı, yüzünün pembeliği, gözlerinin mavisi, dudaklarının ateşin kırmızılığıyla başı, rengarenk bir ışık yığını içinde parlıyordu. Lâmi, daha o gece birkaç kere yüzünün derisine o işleyici mavi bakışlarının değiştiğini hissetti.” (Safa, Cânân, 2018, s. 41)

O akşamı düşünmeye devam eder Lâmi. Canan, konuşmaları ve anlattıklarıyla o akşam ve daha sonra herkese kendini sevdirmeyi başarır.

“Canan’ın anlattığı şeyler, umumi bir heyecan verdi, herkes gülüyor. Bedia bile misafir gidince, ‘Ne sevimli kadın bu, Canan,’ demişti. Abdullah Bey, neşeli tazelerden hoşlandığını söylüyor, onun kıyafetini hoş görüyor. Artık sonraları Canan’ın yalıya gelmesi beklenmeye başlandı. Beraber sandal gezintileri, koruya seyranlar yapıldı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 41)

Görülüyor ki yazar Canan’ı genellikle fizikî güzelliği ile ön plana çıkarmıştır.

Canan’ın yalıya gidip gelmesi ile yakınlaşan Lami ve Canan’ın ilk tensel yakınlaşması da bu gezintilerden birinde gerçekleşir: “Bu seyranlar, Lâmi ile Canan’ın münasebetine başlangıçtır.” (Safa, Cânân, 2018, s. 42)

“Bir gece, koruda, ötekiler önden koşarken Lâmi, Canan’ı öptü. Başka bir gece, Fenerbahçe’de yalnız dolaşırlarken Lâmi genç kadına, yalıdan nefretini, izdivaç yorgunluğunu (...) anlatmıştı. Bu uzun, biraz da mahrem konuşuş, bir aşk itirafına da benzemişti. Genç kadın, Lâmi’ye hak veriyor, Bedia’ya da acıdığını söylüyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 42)

Böylece yazar, Canan’ın evli olduğunu bildiği bir adamla bir şeyler yaşamaktan geri durmayacak karakterde bir kadın olduğunu ortaya koymaktadır.

Lâmi, Bedia ve Canan arasında bir karar vermeye çalışır ve bu kararı Canan'dan yana olur. Bu düşüncesini arkadaşı Selim ile de paylaşır. Selim'in Canan hakkındaki düşünceleri Lâmi kadar ılımlı değildir. Aynı zamanda, Selim'in Canan hakkında düşünceleri genç kadının geçmişini de gözler önüne serer:

“Evvvela senin bu Canan’a aşkını anlamıyorum. Bir kadın harikulade güzel olabilir, fakat sevilmesi için bu mühim sebep değildir. Zaten Canan kim? Üç yaşındayken Adapazarı’ndan alınmış, satılığa çıkarılmış bir Çerkez kızı. Saraya getirilmiş, on, on iki yaşına kadar büyütülmüş. Sonra kadın efendi, kızın güzelliğinden kuşkulandı, onu Şakir Bey’in evine yollamış. Renknaz Hanım da şefkatli bir kadın. Canan’ı atmamış, satmamış, dövmemiş, kızı gibi yetiştirmiş. Buraya kadar her şey iyi... Sonra iş değişiyor. Canan, Kâzım Bey isminde bir binbaşı ile evleniyor. (...) Fakat Canan binbaşıyla oturmuyor, boşanıp geliyor. (...) Senin benim bildiğimiz bunda ibaret. Bütün bu hikâyede Canan için şerefli bir şey yok, belki de gizlenen sayısız kusurları var. Mazisi şüpheli kadınlarla evlenmek, insanı sonraları rahatsız eder.” (Safa, Cânân, 2018, s. 45)

Selim, Canan hakkındaki düşüncelerine devam eder, Canan hakkında Lâmi ile konuşurlar:

“-Zeki bir kadın olduğunu zannedirim. İkbâlperest olduğuna da şüphem yok, kendisini eşi bulunmaz bir dünya güzeli biliyor.

-Haksız değil.

-Belki. Ben de o Edirne’den geldikten sonra hele Kâzım Bey’le boşandığını işitince, kadın koleksiyonumda böyle bir tane bulunmasını istedim, sonra bu arzum kayboldu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 45)

Belli ki, Selim’in nazarında Canan, sevgili olarak kendisinden faydalanılacak bir kadındır. Bununla beraber Selim’de de Canan’a karşı bir hayranlık vardır.

“Güzelliğine emin, erkekleri şaşırtacağına emin, günün birinde çok yükseleceğine emin... Mücevheri ne kadar sevdiğini biliyorsun. Küçükken bebekle oynamamış, daima aynanın karşısında, hep saçlarıyla yüzüyle uğraşır, kırtırmış. Sarayda kadınlar ona, ‘Sen dünya güzeli olacaksın!’ dedikleri zaman, buna hiç şaşmamış. Böyle bir itimad-ı nefis kolay mı kazanılır?” (Safa, Cânân, 2018, s. 46)

Selim’in sözleri bize, Canan’ın karakteri ve hayatta değer verdiği şeyler hakkında yeterince bilgi verir:

Selim, Lâmi’ye ne karısına dönmesinin ne de Canan ile evlenmesinin doğru olacağını ifade eder. Ona, iki kadından da uzaklaşmasını ve teyzesinin evine yerleşmesini öğütler. Bu öğütten sonra aralarında geçen konuşma şu şekildedir:

“(...) -Canan’ın oltasına düşmemeye çalış.

-Canan'dan bir saniye ayrı yaşamayacağım. Onunla muhakkak evlenmeliyim. Yahut... Param olsa... Onu Avrupa'ya götürürdüm.

-Kıskanıyorsun.

-Evet, Orhan Bey'den de, Faik'ten de, o bücür Ali'den de kıskanıyorum. (...) Hele Orhan Bey, paralı bir adam. Canan'ın gözüne girmek için en büyük kuvvete mâlik. Ötekilerin o kadar önemi yok. Fakat evlenecek olursam, bu tehlikeleri bir hamlede başımdan atmış olacağım.” (Safa, Cânân, 2018, s. 48)

Lâmi, Canan'ı onunla ilgilenen başka erkeklerden kıskanır:

Bir akşam Lâmi, Canan, Şakir Bey, Renknaz Hanım, Faik, Perihan, Selim, Orhan Bey, Faik ve Ali... hep beraber yemek yerler. Yemekten sonra bahçeye çıkarlar. Bahçede Canan diğer erkeklere de kur yapar:

“ (...) Canan öne doğru koştu. Şakir Bey'in yanında yürüyen müsteşarın koluna girdi:

-Pardon Orhan Bey... İskarpınlerim fena sıkıyor. Bilmem neden? Her iskarpin ayaklarımı acıtıyor. Kolunuza biraz asılacağım.

-Maalmemnûniyye Canan Hanım. (...)

-Bu akşam da güzel kokuyorsunuz Canan Hanım. Lavantanız hoşuma gidiyor. Zevcemın lavantasını hiç beğenmiyorum.” (Safa, Cânân, 2018, s. 68)

Şakir Bey'in evine sık sık misafir olan Ali de Canan'la ilgilenir:

“Ali'nin yaklaştığını gören müsteşar (Orhan Bey) ayrıldı. Canan bu sefer Ali'nin koluna asıldı, fakat rahat yürüyemiyor, eğilmeye mecbur oluyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 69)

Ali de Canan'a iltifatlar eder:

“ (...) Bu gece şahanesiniz. (...) Adım atışınızda, bakışınızda, sesinizde, laf söyleyişinizde bile bir şahanelik var. Ayıptır söylemesi ama size abayı yakmaktan korkuyorum. Varımı yoğumu size feda edeceğim. Vallahi billahi Canan Hanım, bakınız size yemin ediyorum, çarşı içinde iki dükkânım var. Bunlardan hangisini beğenirseniz bana söyleyiniz; tapu senedini size takdim eder, defter-i hakanîde de takrir veririm. Naçiz bir hediye, fakat, sizi azıcık memnun etse gerektir. Buna mukabil sizden çok şey istemediğimi bilirsiniz. ” (Safa, Cânân, 2018, s. 69-70)

Ali'nin tüm bu girişimleri Canan tarafından beklediği, istediği gibi bir karşılık bulmaz. (Safa, Cânân, 2018, s. 70) Bu esnada Lâmi ve Selim de Canan ile Ali'ye doğru yaklaşırlar. Selim, Ali'yi tutup kenara çeker ve Lâmi ile Canan baş başa kalır. Canan bu defa da Lâmi'nin koluna, yine iskarpinlerinin ayağını acıtması bahanesiyle, asılır. (Safa, Cânân, 2018, s. 70)

Lâmi, hemen o an Canan ile konuşmak ondan bir cevap almak ister ancak Canan Lâmi'nin çok aceleci olduğunu söyler. Lâmi ile Bedia arasındaki her şeyin bittiğini, teenniye de lüzum olmadığını söyler. Canan, “Beş senelik dostluk kolay biter mi? Böyle şeyler evliler arasında her zaman olur.” der. Lâmi ise ondan küçücük bir peki beklediğini ifade eder. Daha sonra aralarında şu konuşma geçer:

“-Size bu küçücük ‘peki’ yi söylemek isterim. Fakat... Bu küçücük ‘peki’ zannettiğiniz kadar küçük değil, bilâkis pek büyük bir şeyi kabul etmektir: İzdivaç. Düşününüz...”

-Bunu vaktiyle beraber düşünmedik mi?

-Evet, ben de kabul ettim, fakat... Size bazı şartlarım olduğunu da söylemiştim, unuttunuz mu? Bu şartları bilmiyorsunuz.

-Bence mümkün şeyler midir?

-Tabii mümkün olmayan şeyleri sizden isteyemem.

-Öyle ise, bu şartlarınızın hepsini kabul ediyorum Canan Hanım, bu gece kararınızı öğrenmek istiyorum.” (Safa, Cânân, 2018, s. 71)

Sonunda, Canan cevabını vermek için Lâmi'yi ertesi gün saat onda ada iskelesine çağırır. (Safa, Cânân, 2018, s. 72)

Sabah, Lâmi erkenden kalkıp vapura koşar. Ve “Canan bej rengi çarşafıyla kapının eşiğinde parlayarak mevkie girdi. Enfesti, birçok yolcular başlarını kaldırıp ona baktılar; harikuladeydi. (...) Enfes ve harikuladeydi, Lâmi iliklerine kadar titredi. Uzun boyu, uzun bacakları, her adımda hafifçe oynayan sıkı etli, gergin, ihtişamlı vücuduyla genç kadın, hep o yumuşak, bir gölge gibi titrek yürüyüşüyle, hep o sıcak, tatlı, rüzgârlı kokuyu bırakarak, dudaklarında hep o taze, ince, belirsiz tebessüm raşesiyle mevkiden geçti.” (Safa, Cânân, 2018, s. 78)

Görülüyor ki, Lâmi'nin Canan'a bakınca tek gördüğü onun güzelliğidir. Kendisi, onun güzelliğinden başka hiçbir şey tarif etmez.

Canan vapura bindiğinde bir arkadaşı da yanındadır ve Canan'ı gören arkadaşı onun için şöyle söyler:

“-Bu kadın hoşuma gidiyor vesselam. İnsan parayı böyleleri için yemeli. Bir gün peşine takılacağım bakalım bir sırasını düşürmek lazım. Geçen gün müsteşar Orhan Bey'le, Beyoğlu'nda bir mücevher mağazasına giriyorlardı. Vallahi bir değil, bin mücevhere değer. (...)

Lâmi titriyor, hiç durmadan soruyordu:

-Beyoğlu'nda mı? Bu kadınla? Mücevher mağazasına mı giriyorlardı? Ne zaman? Yakında mı? iyice gördünüz mü? Bu kadın mıydı?"

-Evet, (...) galiba kadını tanıyorsunuz!

Lâmi yalan söylemeye mecbur oldu:

-Hayır... Orhan Bey'i tanırım da... Biraz tuhafıma gitti. Bu adam evlidir, nasıl olur? (...)

-Evlilik böyle şeylere mâni değil. Her işin başı parada... Evvela zengin olmalı, sonra kadın... (...)" (Safa, Cânân, 2018, s. 78-79)

Görülüyor ki Canan'ı pek çok erkek elde etmek istemektedir. Vapurdan indiklerinde Canan, Lâmi'ye önce babası ile konuşması gerektiğini ifade söyler:

"Ben size ne küçücük bir 'peki' ne de büyük bir 'olmaz' diyeceğim. Dün gece her şeyi düşündüm. Siz evvela beybabamı görmelisiniz. (...) Sonra iyice konuşuruz. İptida pederimi görünüz. O razı olursa ben... Güldü." (Safa, Cânân, 2018, s. 81)

Lâmi, Orhan Bey ve Canan hakkında duyduklarını da düşünür:

"Anlaşılmayan bir nokta var: Canan, Orhan Bey'le Beyoğlu'na niçin gelir? Sonra bir mücevherat mağazasına niçin girerler? Aralarında ilerlemiş bir münasebet mi var? Kadın yalan mı söylüyor? Daha aşkın ilk aylarında aldatıyor mu? Kaabil değil. Bu çocukça bir muhakeme. (...) Aylardan beri Canan'la öteki erkeklerin münasebetlerine pek iyi dikkat ediyor, biliyor ki, müsteşar da, Ali de, hatta belki Şemsi de, Faik de Canan'a karşı zayıftırlar, ona kavuşmak isterler, belki büyük fedakârlıklara da razıdırlar, fakat nihayet Canan da bir kadındır. Hem gururlu hem hassas bir kadındır. Bu erkeklerden bir tanesine fazla kıymet vermek, onu beğenmek, ona kendisini hasretmek mecburiyetindedir. (...) Orhan Bey'le aralarında bir münasebet olsaydı, o kibirli adam, Canan'ın bir başkasıyla evlenmesine muvafakat edebilir miydi? Hayır, en büyük fedakârlığı yapar, onu bir metres gibi yalnız kendisine bağlamanın çaresine bakardı. Sık sık Beyoğlu'na inen bir kadın, orada her zaman görüştüğü bir erkeğe rastlayamaz mı, onun yanında bir dükkâna giremez mi? Burada bir ihanete benzeyen ne var?" (Safa, Cânân, 2018, s. 82-83)

Görülüyor ki, Lâmi türlü bahaneler ile inanmak istediklerine inanmıştır. Sonunda, Canan'ın manevi babası Şakir Bey ile konuşmaya karar verir.

Lâmi, meseleyi Canan'ın manevi babası Şakir Bey' e açtığında Şakir Bey, bu evliliğe razı olabileceğini Lâmi'nin "iç güveysi" olması şartını öne sunarak söyler. Çünkü Canan'ın içlerinden eksilip gitmesini istemediğini ifade eder. Hemen sonra, bunu şart koşmadığını yine de maksadı başka ise ona da karışmayacağını belirtir. (Safa, Cânân, 2018, s. 87-88)

Lâmi, bir gün Fenerbahçe’de bir gezinti yapabilmek amacıyla köşke gider ama Canan’ı bulamaz. Beklemek için onun odasına gider:

“Bazen bir kadının bütün hüviyetini yattığı oda ifşa eder, orada, kadının ruhu da vücudu gibi çıplaktır. (...) Eşyanın bu intizamında kuvvetli bir şuurun, hatta, riyazi bir zevkin hâkimiyeti hissediliyor. Mefruşat, bir tantana merakını anlatıyor. Hep ağır eşya, Uşak ve Acem halıları. Tunçtan, büyük muhteşem karyola. (...) Altın ve elmaslı, dokuz tane kol saati bir fabrika gürültüsü çıkararak çatur çatur işliyorlar! Canan’ın süse ve mücevhere ibtilasını anlatabilmek için yapılan mübalağalara inanmak lazım. Onun sarayda küçükken, sultanların mücevherlerini takmak için gece yarısı odalarına gizlice girdiğini Lâmi’ye birkaç gün evvel anlatmışlardı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 91)

Lâmi’nin Canan’ın odasına geçirdiği bu anlar aslında bize Canan’ın kişiliği hakkında ipucu verir. Görülüyor ki Canan lüksten, mücevherden, şaşaalı şeylerden hoşlanan, maddi şeylere değer veren ve rahat içinde büyümüş bir kadındır.

Canan köşke gelince, Lâmi ile konuşmak ister. Lâmi, onu kucaklar. Canan ise ciddi bir tavır içindedir:

“-Çocukluğu bırakınız, kendinize geliniz, ciddi konuşalım.

-Bu gayr-i ciddi bir şey midir?

-Kombinezonumun düğmesini kopardınız.

-Bağlarım.

-Rahat durmazsınız ki.

-Dururum. (...)

Kadın aynalı dolabın önünde, elbisesinin fermejoblarını açınca, boynu, bir omzu parladı. Lâmi’nin iplik gibi titreyen parmakları kombinezonun kopan kurdelesini arıyor. (...) Bu sefer, daha kat’î, biçimine, rengine, tazeliğine, hassasiyetine ve parlaklığına hiçbir kadında rast gelmediği bu vücudu kucakladı ve kollarından bırakmadı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 93)

Bu yakınlaşma sırasında Lâmi, Canan’ın beybabasının da bu evliliğe onay verdiğini ona iletir. (Safa, Cânân, 2018, s. 92)

Romanda Canan, güzelliğiyle baş döndüren bir kadın olarak canlandırılmıştır. Âdeta, etrafındaki erkeklerin tümü ona âşıktır. Hatta Bedia’nın kardeşi Şemsi de Canan’a olan ilgi ve alakasını, beğenisini kız kardeşi Bedia’ya şöyle açıklar:

“Ben bile... Canan’ı ilk gördüğüm zaman... Bak, sana samimi söylüyorum. O kadın hoşuma gitti.” (Safa, Cânân, 2018, s. 119)

Sonunda, Lâmi karısı Bedia'dan boşanır ve Canan ile evlenir. Bu evliliğin haberi Lâmi'nin Canan'ın her hizmetini yapması anlatılırken şu şekilde haber verilir:

“Lâmi.

-Cicim.

-Çoraplarımı ver!

-Elimde hazır.

-Onları değil, dolaptan yenilerini.

-Peki cicim.

Evlendiklerinden beri iki ay geçmişti. Lâmi, böyle her sabah Canan'dan evvel kalkıyor, bir Rum hizmetçi kızları varken zevcesinin işlerini kendi yapıyor, bundan zevk alıyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 141)

Canan, nasıl bir hayat yaşamak istediğini de kocası Lâmi'ye şu sözlerle anlatır:

“Ne isterim biliyor musun Lâmi? Sabah göz kapaklarımı kımıldatırken... Başucumda... Hâlâyıklar yorganımı kaldırsınlar, beni kollarımdan tutarak... Hiç incitmeden... Nasıl diyeyim, bir... Örümcek ağı tutmak ister gibi... Hafif hafif... Zümrüt karyolamdan indirsinler... Pencerenin yanındaki yakut koltuğa oturtsunlar. Ayaklarıma bulunmaz çiçeklerin kabuklarını sürsünler... Dizlerimi, bütün vücudumu, belimi bu kokularla ovsunlar...” (Safa, Cânân, 2018, s. 143)

Canan'ın bu lüks yaşam isteğini, daha önceleri Bedia'nın kardeşi Şemsi şöyle hikâye etmiştir.

“(…) Daha ufacıkken uzun etekli, atlaslı, dantelalar, iplikler içinde, şatafatlı büyümüş. Mesela, Canan dört yaşına geldiği zaman, bütün saraylılar ona ‘Sultanım’ demeye başlamışlar. Zaten kız güzel... O yaştan kızın kulağına koymuşlar: ‘Sen dünya güzeli olacaksın!’ Ona küçücükten, güzelleşmek, süslenmek, can yakmak, zengin olmak hevesleri telkin edip durmuş: ‘Sen şehzadelere varacaksın, padişah karısı olacaksın, canlara kıyacaksın.’ demişler. (Safa, Cânân, 2018, s. 115)

Görülüyor ki yazar, Canan'ın bu lüks düşkünlüğünü ve bunun daha küçüklükten beri onda var olan bir şey olduğunu sık sık dile getirir.

Canan'ın Lâmi ile evliliği kocasının ona olan aşırı ilgi ve alakasıyla devam eder:

“İki aydan beri, böyle her sabah, sabah akşam, gece yarısına kadar, her yerde, salonda, sofada, merdivenlerde, bahçede, taşlıkta, kapı aralarında, yatak odasında, üst üste, hararetle Canan'ı kucaklıyordu. Onu kollarından hiç bırakmak istemiyor, pazılarının şişkin adaleleri içinde zevcesinin kemiksiz gibi yumuşak vücudunu sıkıyordu. Ömründe hiçbir kadına karşı

böyle sonu gelmeyen, bitip tükenmek bilmeyen bir temellük ihtiyacı duymamıştı.

En hâr aşk gecelerinden sonra bile genç adam, bu kadına, bu sıcak, bu canlı, bu şuh kadına karşı, eskisinden fazla iştihak hissediyordu. (...) Genç adam zevcesine yavaş yavaş bir köle gibi teslim oldu. Onun emrini yerine getirmekten mahkûmane bir zevk alıyor. Birçok defalar salonda, Canan'ın ayaklarının altına aldığı ipek yastıklara Lâmi de başını koyuyor, bu tuhaf manzarayı hizmetçi kızın görmesinden bile utanmayarak, öylece, belki bir saat yatıyor, zevcesiyle konuşuyordu.

Canan, kocasının kollarından sıyrıldı:

-Haydi... Git Eleni'ye söyle, kahvaltıyı hazır etmişse tepsiyi al, getir!

Lâmi koştu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 144-145)

Lâmi'nin, karısı Canan'a olan bu aşırı düşkünlüğü ve karısına karşı gösterdiği sadık bir hizmetkâr tavrı; Canan'ın da onu bu şekilde kullanması, ona bir koca değil de bir hizmetçiymişçesine emirler yağdırması dikkat çekicidir.

Lâmi yine karısını kucaklayarak evden ayrılır ve şirkete gider. O gün, Orhan Bey'in karısı Lâmi ile görüşmeye gelir. (Safa, Cânân, 2018, s. 146) Kocasının, bir kadınla ilişkisi olduğunu ve bu kadının da Canan olduğunu söyler. Lâmi, karısı ile evlenmeden önce böyle bir şey duyduğunu ancak bunun bir yalandan ibaret olduğunu söyleyerek kadına karşı çıkar hatta karısını, “Zevcem, namuslu bir kadındır.” sözleriyle korur. (Safa, Cânân, 2018, s. 151)

Kadın ise Lâmi'nin yanıldığını, bu durumu kanıtlayacağını söyleyerek Lâmi'ye bir kart gösterir. Bu kartta Canan'ın el yazısı ile “Gece buluşamayız mümkün değil. Gündüz geliniz, Eleni tembihli.” yazmaktadır. (Safa, Cânân, 2018, s. 154) Lâmi, kartı gördüğünde şaşırır, inanamaz ancak karısının onu aldattığına ihtimal vermek istemez. Orhan Bey'in karısına karşı Canan'ı savunur. Bu kartın, herhangi bir başka maksatla yazılmış olabileceğini, üstelik Orhan Bey'e doğrudan hitap edilmediğini söylese de kartı kadından almak ister. Kadın ise Lâmi ile bir anlaşma yapmak maksadındadır: Kendisinin Lâmi'ye geldiğini, ona bunları haber verdiğini, hiçbir şeyi zevcesine söylememesini ister. Kartı vermek için Lâmi'den sevgilisinin başı üstüne yemin etmesini ister:

“-Sevgilinizin başı üstüne yemin ediniz.

-Hangi sevgilim? Sevgilimin beni aldattığını öğrenirsem, başı parçalansın, çocuk gibi ısrar etmeyiniz, şu kâğıdı veriniz.” (Safa, Cânân, 2018, s. 154)

Sonunda, Lâmi kartı alır. Orhan Bey’in karısı gittikten sonra düşünmeye başlar:

“Tevekkeli değil, o malum Rus kızı, o fettan, o şıllık daima kendisine müstehzi, sırtkan, şımarık bakar, her sözüne gülerek yılışık bir ‘Lâmi Bey’ deyişi vardı. O bunu aşüftenin hoppalığına hükmetmişti. Hâlbuki hizmetçi bile onunla açıkça alay ediyor.” (Safa, Cânân, 2018, s. 155)

“Hemen Kadıköy’üne gidip karısını bulmak istiyordu. İzahat almak onun için hayatî bir iş. Şirketin merdivenlerini ikişer üçer atlarken bu koşuşmanın sonunda ölüm bile hissediliyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 156)

Lâmi, “Ölümü pek yakın hissediyordu. Yaşayamayacak, eğer Canan’dan pek inandıran bir cevap alamazsa yaşayamayacak, onsuz hayat yok. (...) Sonra, biraz dur bakalım yine... Bütün kadın yazıları birbirine benzer... Canan onu seviyor, seviyor, bugüne kadar her şey bunu göstermişti. (...) Fakat yine ‘Eleni tembihli’ cümlesi, onu çığırından çıkarıyordu. Eleni kendi hizmetçisinin ismiydi, buna da şüphe var mı?” (Safa, Cânân, 2018, s. 157-158)

Lâmi, aldatıldığından emin olacak olsa bile karısının üzerindeki nüfuzunun farkındadır:

“Bu dehşetli ihanete emin olsa bile, kendini öldürebilir, Canan’ın ayakları altında yaralı bir timsah gibi sürünebilir fakat ona isyan edemezdi.” (Safa, Cânân, 2018, s. 159)

Lâmi, karısına bu durumu sormaya gittiğinde karısı ona, onu tatmin edecek açıklamayı yapar: Şakir Bey bir ay önce hastalandığında Orhan Bey’i çağırtdığını, kendisinin Orhan Bey’e o zaman bu kartı yazdığını söyler. “Eleni tembihli.” cümlesini de ben evde yokken Eleni ona, benden istediği bir kitabı verecekti, bunun için yazdım diyerek açıklar. (Safa, Cânân, 2018, s. 162-163)

“Lâmi mırıldandı:

-Anladım canım... Zaten... Eminim... Hiç... Doğrusu... Şüphelenmedimdi ama...

-Ee?

-Kitap dedin de... (...) Ne zaman kitap istedi senden müsteşar?

Kadın, biraz öfkelenerek ayağa kalktı:

-Ben takvim değilim Lâmi. Çok oldun artık.

Lâmi de ayağa kalktı, bir saattir biriken iştiağıyla zevcesini kucakladı:

-Affet. Canan... Vallahi... İnan... Hiç şüphelenmiyorum. (...)

-Peki. Çek elini boynumdan öyleyse... Üstümü buruşturuyorsun.” (Safa, Cânân, 2018, s. 183-184)

Canan Lâmi üzerindeki nüfuzunu kullanarak haksız olduğu bir durumda bile Lâmi’yi kendisinden özür diler duruma getirmiştir.

Canan, daha sonra bu durumu da Eleni’ye tembihler. Lâmi, ona Orhan Bey’in gelip gelmediğini sorarsa geldiğini ve Canan’ın evde olmadığını, Orhan Bey’e bir kitap verdiğini söylemesini ister. (Safa, Cânân, 2018, s. 164)

Bu romanda Canan adlı karakterin kocasına yalanlar söyleyerek onu aldatması ve kocasının şüphelerini de yalanlarla bertaraf etmesi Peyami Safa’nın kadınların yalan konusundaki düşüncelerini akla getirir. O, *Kadın Aşk Aile* adlı eserinde bu konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Derler ki yalan kadının sanatıdır; mükemmel bir kadın samimiyetle yalan söylemesini bilendir. Yine derler ki biz küçükken kadın bizi sütle ve yalanla besledi. (...) Yine derler ki, büyüdükçe başımız daha başka türlü kadın göğüslerine hicret ederek yeni yalanların ninnisi ile uyudu: Aşk yalanı, sadakat yalanı, fedakârlık yalanı.” (Safa, Kadın Aşk Aile, 2018, s. 29)

Lâmi “Artık, Canan’ın sadakatinden şüphe etmiyordu. Hatta o kadar ki, evelendiklerinin ilk günleri, zevcesinin haftada bir kabul günleri yaparak dostları çağırmasını istemediği halde, artık buna da razı oldu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 165)

Selim, arkadaşı Lâmi’yi karısını ilahî bir mahluk zannetmemesi hususunda uyarır. Ancak Lâmi, “Dünyada böyle kadın yoktur.” diyerek karısını korur. (Safa, Cânân, 2018, s. 165) Canan’ın bir güzide olduğunu söyler. (Safa, Cânân, 2018, s. 166)

Olayların devamında, bir davet akşamı Canan ata biner. Atı tek başına idare edemeyeceğini anladığında kocasını da çağırır ancak kocası sendeleyince kocasına “Miskin!” (Safa, Cânân, 2018, s. 171) diyerek güler ve Orhan Bey’i çağırır. Orhan Bey, ata biner ve gözden kaybolurlar ve tam yedi dakika sonra geri dönerler.

Canan’ın büyüdüğü evin kızı Perihan ise yalnız kalınca Lâmi’yi uyarır: Karısının onu aldattığını, onunla eğlendiğini ve karısının bunlara rağmen Lâmi’ye bu kadar hâkim oluşuna imrendiğini söyler. Lami’ye akıl verir: Bu

akıl, Lâmi'nin başka bir kadına kur yapması üzerinedir. (Safa, Cânân, 2018, s. 172)

Lâmi, bunlar üzerine tekrar şüpheye düşer, karısını kıskanmaya başlar:

“Kıskançlık yüzünden kan dökenlerin bu vahşi ihtirasını artık iyice anlıyordun.” (Safa, Cânân, 2018, s. 173)

Lâmi, akşam olduğunda Canan yanında uyurken onu izler: “ (...) Zevcesinin her tarafını, saçını, başını, gözlerini, ağzını, boynunu, göğsünü öpmeye başladı. (...) Canan hâlâ dipdiri, taptaze, canlı, kıvrak ve davetkârdı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 174)

Lâmi, “Ertesi gün, yeni doğan güneşle, bütün kuruntularını unutarak zevcesine gündelik hizmetlerini yaptı. Çoraplarını giydirdi, terliklerini giydirdi, sabahlığını giydirip onu eskisi gibi sık sık, üst üste kucakladıktan sonra şirkete gitti.” (Safa, Cânân, 2018, s. 174)

Orhan Bey'in karısı yine şirkete giderek Lâmi'ye kocasının onu boşayacağını ifade eder. Lâmi'nin karısına kart meselesini anlatmasının buna neden olduğunu söyler. (Safa, Cânân, 2018, s. 175)

Lâmi, bu olanlardan sonra arkadaşı Selim ile konuşur, ona olanları anlatır. Selim ise ona, Canan hakkında onunla son kez konuşacağını, onu uzun zamandır uyardığını ifade eder:

“Ben sana ezelden beri söylüyorum: Bu kadın, seni al... da... ta... caktır... Bunu bir kanun gibi cep defterine yaz, bir kanun gibi duvara as, bir kanun gibi ezberle. Anladın mı? (...) Canan, belki sana karşı havâssi bir inzicab duymuştur. Fakat hepsi o kadar. Seni sevmedi, asla. Sözüme inan.” (Safa, Cânân, 2018, s. 179)

Lâmi, Selim'in bu sözleri üzerine öyleyse Canan'ın neden onunla evlendiğini sorar. Selim bu soruyu şu şekilde yanıtlar:

“Birincisi, dul kalamazdı. Evli kadınlar, daima, başka erkekler nazarında daha muteberdirler. Bundan başka, dul bir kadın erkeklere karşı hafif olur, kendini güç zapt eder. İkincisi, dul bir kadın daima dedikoduya mahkûmdur. Farkında mısın? Canan'la müsteşar için söylenen şeyler, izdivacınızdan sonra kesildi. (...)” (Safa, Cânân, 2018, s. 180)

Selim, Lâmi'ye son olarak şu öğüdü verir:

“ (...) İş fenni olarak düşünecek olursak senin için yapılacak bir şey kalıyor: Hemen başka bir kadına kur yapmaya başlamak. Hatta istersen Bedia'yı bul. Yahut, başka biri, ehemmiyeti yok. (...) Alenen başka bir kadınla muaşaka et. Ve bir delil eline geçir. Canan'ı herkesin karşısında

rezil et. Boşa. Emin ol, bu da aşk kadar zevkli bir şeydir. (...) Eğer bunu yaparsan herkes seni takdir edecektir. Yoksa pek zavallısın. Kendi vaziyetini yalnız sen görmüyorsun. Herkes biliyor, anlıyor.” (Safa, Cânân, 2018, s. 181)

Lâmi ise, “Fakat... Selim... Pek müthiş bir şey bu. Kaabil değil. Ben Canan’la mücadele edemem. Ona çok mağlubum, çok bağılıyım.” diyerek Canan’a olan zaafını ifade eder. (Safa, Cânân, 2018, s. 182)

Ayrıca, Eleni’ye para vererek karısının eve erkek alıp almadığını onu aldatıp aldatmadığını söylemesini ister ancak tam o sırada Canan’ın içeri girmesi ile sorusunun cevabını alamaz. (Safa, Cânân, 2018, s. 183)

Canan, bu durumdan şüphe etse de çok üzerinde durmaz, kocasına yaşadıkları evden şikâyet etmeye başlar.

“Sana her zaman söylüyorum Lâmi... Bu küçücük ev sinirime dokunuyor. Ben sarayda büyüdüm, bu kulübede oturamam, anlıyor musun? (...) Şimdi Belvü’nün karşısındaki büyük evi gezdim, pek beğendim, ne yapıp yapıp oraya taşınmalıyız.” (Safa, Cânân, 2018, s. 184)

Lâmi, ona onunla başka bir şey hakkında konuşmak istediğini söylese de o, Lâmi’yi dinlemez. İyi bir ev bulduğunu, o evi kaybetmek istemediğini söyler, ev konusunda konuşmaya devam eder. Lâmi ise onu, oturmazsa yapacak bir şeyi olmadığı, ona ev yaratamayacağı şeklinde tersler. (Safa, Cânân, 2018, s. 184-186)

Bu, Lâmi’nin karısına ilk karşı çıkışıdır. Canan bu duruma çok şaşırır:

“Ne? Ne? Ne dedin? Bir daha söyle bakayım... Ne demek bu? (...) Ben senden şimdiye kadar böyle muamele görmedim ve görmek için de evlenmedim. Hayır! Ben çocukluğumdan beri gayet nazlı büyüdüm, anlıyor musun? Ben kimseden böyle tavır görmedim.” (Safa, Cânân, 2018, s. 186-187)

Ve hatta kendisini Lâmi’nin eski karısı Bedia ile kıyaslar, Lâmi ile evliliğini bir lütuf gibi sunar:

“Ben Bedia değilim, anladın mı? Ben Bedia değilim. Aklından çıkar. Hakarete hiç... Hiç gelemem... Ben seninle evlenerek bir fedakârlık yaptım, bir fedakârlık, bir fedakârlık, bunu bil, bunu unutma. Ben zengin adamlarla evlenebilirdim, ben konaklarda, şatolarda yaşayabilirdim, ben böyle miskin, üç odalı, üç kişilik bir evde oturmaya mahkûm olmazdım. (...) Hem şartımız neydi? Evlenirken... Bana bir çocuk gibi itaat edecek değil miydin? Şimdi... Bu... Bu tavırlar ne?” (Safa, Cânân, 2018, s. 187)

Bunun üzerine Lâmi,

“Tavır falan yok, Canan, uzattın artık, beni kızdıracaksın.” der. Canan ise ona, kızmasının umurunda olmayacağını söyler. (Safa, Cânân, 2018, s. 187)

Lâmi ise bunu, Canan’ın kendisini sevmediğinin bir itirafı olarak vurgular. (Safa, Cânân, 2018, s. 187)

Canan, bu dedikoduların da Lâmi yüzünden olduğunu, bu konuda da suçun ona ait olduğunu söyler.

“Müsteşara kur yapıyorsam, sen düşün, rezil olan, budala olan sensin, ben değilim.” (Safa, Cânân, 2018, s. 188)

Canan, bu dedikoduların doğru olmadığını ancak doğru bile olsa bunun kocası için zül olduğunu söyler. Kocası da açıkça konuşmak istediğini, bütün herkesin, Selim’in, Orhan Bey’in karısının, Canan’ın Orhan Bey’le ilişkisinden bahsettiğini belirtir. Canan, Selim’in ondan yüz bulamaması nedeniyle, Orhan Bey’in karısının da herkes gibi onu kıskanmasından ötürü bu dedikoduları ortaya attıklarını ifade eder. Bunun üzerine aralarında çıkan tartışma büyür ve Canan kocasını ona bir su getirtmesini söyleyerek odadan kovar. (Safa, Cânân, 2018, s. 189)

Lâmi ise, “Peki... Canan... Kızma... Çıkıyorum!” diyerek odadan çıktı. (Safa, Cânân, 2018, s. 190)

Canan ve kocası Lâmi arasında çıkan her tartışma okuyucuya Lâmi’nin karısına olan zaafını gösterir niteliktedir.

Eleni, Lâmi’nin para ile onu konuşturmaya çalışmasını hanımı Canan’a anlatır:

“Rum kızı, Lâmi’den aldığı beş lirayı gösterdi ve her şeyi anlattı.

Canan evvela şaştı, sonra gülmeye başladı:

-İyi ya işte... (...) Sen hiç bozma, idare et.

Eleni’nin zeki ela gözleri parladı:

-Korkmayınız benden... Ben on yedi kapıda çalıştım. Bilirim. (...)

-Son çıktığın evde kaç ay oturdun?

-Sekiz.

-Hanım, eve erkekleri ne zaman alırdı?

-Gece bile alırdı. Beyin uykusu ağırdı. Gece yarısı inerdim aşağıya. Yemek odasına alırdı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 191)

Canan, Lâmi’yi bir kez daha kandırmış olmanın gururunu yaşar:

“(…) Lâmi’den evvel davranmış, onun bütün cesaretini kırmış, zavallıyı tekrar, bir daha aldatmıştı. Kendi muvaffakiyetine gülüyor, kocasının çocukluğuna gülüyor… Aldatmak, tatlı şeymiş, hakikaten.” (Safa, Cânân, 2018, s. 190)

Lâmi, “O günden sonra zevcesine tam bir köle oldu. Her arzusunu yerine getiriyordu. Artık yemekte, salonda, sokakta bile ona hizmet ediyordu. Bu mahkûmiyetini herkese göstermekten de zevk duymaya başladı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 193)

Tüm bunlardan sonra Lâmi, karısının beğendiği evi tutmak için para aramaya başlar. Şirketten para almak ister ama daha önceki borçları yüzünden alamaz. Lâmi, borç istediği Şakir Bey’e bu konuda şöyle der:

“Ne yapayım? Eve çok masraf gidiyor. Eve değil, Canan’a… Kıyafetine para yetiştiremiyorum. Bazı kere sizin onu nasıl büyütediğinize şaşıyorum. Ne kadar müsrif alışmış.” (Safa, Cânân, 2018, s. 193)

Bunun üzerine Şakir Bey, Lâmi’ye bir miktar para verir. Lâmi ise, aldığı bu paranın bir kısmını ev için kapora olarak vermeye, kalan kısmı ile karısına bir hediye bakmaya karar verir. Canan’ın daha önce beğendiği inci bir pandantif vardır ancak Lâmi bunu alamayacağı için önce tek taşlı küçük bir iğne almayı düşünür daha sonra bir yüzük alır. Ayrıca Lâmi, mücevhercide Canan’ın beğendiği pandantifin Ali Bey isminde bir kişiye satıldığını öğrenir ve o pandantifin satılmasına da sevinir. (Safa, Cânân, 2018, s. 194-195)

Lâmi, mücevherciden çıktığında Ethem Bey ile karşılaşır. Ethem Bey ona, Orhan Bey’in onlara ne sıklıkla gelip gittiğini sorar. Orhan Bey’in karısını boşayacağını ve hatta karısını dövdüğünü, bunun nedenlerini de bildiğini ancak konuşamayacağını ifade eder. Lâmi, bunun üzerine karısının söylediklerine hak verir. “Bu dedikoduların ucu Lâmi’ye dokunuyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 197-198)

Lâmi, eve gittiğinde yeni evlerine taşınma kararını karısına söyler. Karısı hem yeni ev haberine hem de hediyesine çok sevinmiştir. (Safa, Cânân, 2018, s. 198)

Lami ve Canan, “Üç gün sonra bu yeni eve taşındılar. Lâmi, çok mesuttu. Canan ona candan muamele ediyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 198)

“Fakat bir gün, bir cuma günü, Canan’ın neşesi kırıldı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 198) Bunun nedeni ise Canan’ın annesinin çıkıp gelmesidir. Çerkez, dili bozuk bu kadın, Lâmi ve Canan’a derdini anlatmakta zorlanır. Yaşlı Çerkez kadın

kendini anlatmaya çabalarlarken Faik çıkıp gelir. Faik, Lamî ve Canan'a kadının onlara gittiğini ve Lâmi'yi aradığını anladıklarını, evi kendisinin tarif ettiğini söyler. Daha sonra kadının dilini anlayabilmek için Renknaz Hanım çağırılır. Renknaz Hanım gelince, bu kadının Canan'ın annesi olduğu anlaşılır:

“Aaa... Ayol... Canan... Bu kadın Adapazarı'ndan geliyor. Bu kadın senin annen! Canan... Bu kadın senin annen! Ayşe, Ayşe dediği de sensin!” (Safa, Cânân, 2018, s. 203)

Ancak bu durum Canan'ın pek de hoşuna gitmez. Hatta “Kendini vahşi bir Çerkez kızı olmaktan kurtaran bahtına minnettardı bile.” (Safa, Cânân, 2018, s. 206) Canan, içinde annesine karşı hiçbir his beslememektedir.

Hatta Canan, annesinden utanmaktadır. Bir akşam evlerine misafirler gelir ve annesi onların yanına gittiğinde Canan, annesi için “Hem bırakın, ayağı buraya alışmasın, sonra yabancı misafirler varken de gelir, beni rezil eder.” der. (Safa, Cânân, 2018, s. 211)

Bu misafirlerden biri de Ali'dir. Canan'ın âşıklarından biri olan Ali, Canan'a sorar:

“Canımın içi... Söyle bakayım, Fail düldülü, Selim apartmanını kim için satıyorlar?”

Canan yavaşça:

-Saçmalama! dedi. (...)

-Müsteşarı anladık. Ona razıyım. Fakat ötekilere ne oluyor? Kaçınıcı âşık bu Canan? Bu kadar parayı, mücevherleri ne yapıyorsun?

-Ne bücür şeysin. Çekil yanımdan. Yüreğime indireceksin. Şimdi biri çıkıp gelir.” (Safa, Cânân, 2018, s. 212-213)

Bu olaya şahit olan Canan'ın annesi, Lâmi'ye bir şeyler söylemek ister. Düzgün Türkçe bilmeyen bu kadın, “Ayşe... Ayşe... O adam...” diyerek ona derdini anlatmaya çalışır. (Safa, Cânân, 2018, s. 214) Lâmi, o zaman kadının el işaretlerinden Ali'yi anlatmak istediğini anlar. Anne, Ali'nin Canan'ı kucakladığını anlatır. Bunun üzerine Lâmi yine şüpheye düşer. Bu kadın da mı, bu ana da mı yalan söylüyor diye düşünür. (Safa, Cânân, 2018, s. 214)

Ve en sonunda, Lâmi de karısının ihanetine şahit olur:

“ (...) Sofada kimseler yoktu. Zevcesiyle Selim'in uzak bir yerlerde olmalarına imkân vermiyordu. Bahçeye çıkmış olamazlardı. Lamî'nin karşıdaki yazı odasına, bir kitap almak için gittikleri çok vakiydi. Selim okumaya meraklı olduğu için birçok zamanlar bu odaya girer ve aldığı

kitabın müsaadesini Lâmi'den değil zevcesinden isterdi. (...) Yanılmamıştı. İçeriden Selim'in sesi geliyordu. (...) Canan'ın ince sesi işitiliyor. (...)

-Düşündüm yavrum, onu da düşündüm. Fakat herkes ne der? Kadıncağız Adapazarı gibi bir yerden kalkmış gelmiş de kızı onu istemiyor, derler. (...) Çerkez karısı buradayken ben evimde rahat değilim. Lâmi'ye her şeyi haber verecek.

-

-Peki, yarın ikide... Sen Lüksemburg'da otur, ben önünden geçirim. Yok, ikide, sabahleyin olmaz. Lâmi'nin bazı tembelliği tutuyor, öğleye kadar evden çıkmıyor. İkide, en iyisi. (...) Selim'le Canan'ın gölgeleri, arka arkaya sofadan kaydı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 217)

Canan'ın âşığı Selim'e randevu vermesini duyan Lâmi, gerçekleri sonunda öğrenir:

“Canan! Sevgilisi, canı, cananı, zevcesi, meşru, nikâhlı zevcesi, her gece yatağına giren kadın, (...) herkesin söylediği gibi, hatta belki de daha fazla, daha ifrat, daha alçakça, birkaç kişiyle, en sevgili arkadaşlarıyla onu aldatıyor ha!” (Safa, Cânân, 2018, s. 217) “Yarabbi, üç dört aydır, evinin içinde, evinin etrafında oynanan bu ırz oyununu, şimdiye kadar nasıl da hissetmemişti? (...) En iyi hatırlayabildiği şey, Çerkez ninenin o haşyet verici işaretleriyle, biraz evvel, Selim'le Canan'ın kendi kulağıyla duyduğu konuşmalarıydı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 218)

Lâmi, karısı Canan'ın ihaneti ile eski karısı Bedia'yı hatırlar:

“Bedia! Eski zevcesi, hiç aldanmamış olmadan rakibesinin fahişeliğini iddia eden eski zevcesi, fahişe! (...) Bilmeden, bir fahişenin âşığı olmayı, bir fahişenin kocası hatta fahişenin uşağı olmuş olmak!” (Safa, Cânân, 2018, s. 219)

Lâmi, o gece karısına oyun oynar ve bildiği hiçbir şeyi belli etmez. (Safa, Cânân, 2018, s. 219) Ertesi gün Lâmi, Selim'e giderek ihanetlerini öğrendiğini açıklar. Selim, bu konu hakkında arkadaşına açıklama yapar. Canan'ın kendisini altı kişi ile aldattığını, Canan'ın alelâde bir fahişe olduğunu, Orhan Bey'le, Ali ile, Faik ile evliliklerinden önce de aynı anda ilişki yaşadığını söyler. Bir gün kendisinin de Anastasya'nın evinde onun âşığı olduğunu itiraf eder. (Safa, Cânân, 2018, s. 229-230)

Lâmi, bu olaydan sonra eve gittiğinde karısını yatak odasında bulur. “Lami, onu koltuğa iter ve biraz hırpalar tam bu esnada Canan kocasının boğazına sarılır. Lâmi bu durumdan kurtulmaya çalışsa da başarılı olamaz, teslim olur. Karısı beni boğacak mıydın deli diyerek kocasına kur yapar, Lâmi karısını dudaklarından öper. Karısı, tam da soyun yatağa gir dediğinde şiddetle çalan

kapı kırılır ve Canan'ın annesi içeri girer. Canan'ın annesi kızının kafasını karyolaya vurarak onu öldürür. (Safa, Cânân, 2018, s. 233-237)

Karısının ölümünden sonra Lâmi, Selim'i görme ihtiyacı hisseder. Selim'in yanına gittiğinde Selim, Canan hakkında şu açıklamaları yapar:

“Hepimize, ayrı ayrı, cinsi incizapları vardı. En büyük kuvveti bu incizapların dizginlerini elinde tutabilmesi, büyük ruhi istihalelere mani olabilmesiydi. Koketlerin de kanunu budur. Canan hakikaten şuh bir kadındı. Hem bu kuvvetini öyle mükemmel gizleyebiliyordu ki, ilk zamanlarda ben de farkına varmadım. Onu alelâde bir fahişe sanıyordum.” (Safa, Cânân, 2018, s. 245)

Lâmi, Canan'ın cenazesine bile gitmez. (Safa, Cânân, 2018, s. 245-246) Bir süre sonra Canan'a ait olan bir çekmece kendisine teslim edilir. Lâmi, bu çekmeceyi daha önce görmemiştir:

“Merakla açtı: Muntazam zarflara ayrılmış birçok mektuplar, makbuzlar, senetler, küçük defterler, Lâmi'nin bilmediği adreslere çekilmiş telgraflar, (...) gizli hayattan bin emare.” (Safa, Cânân, 2018, s. 247) Mektupları okurken öfkesi yine başına vuruyordu: Bunlar Orhan Bey, Şakir Bey, Ali, Faik ve daha ismini işitmediği erkeklerin (...) Canan'a gönderdiği aşk kâğıtları. Çoğunda büyük maddi vaatler var. Küçük defterlerde Canan'ın ince ve karışık el yazısıyla görünmeyecek kadar sık yazılmış birçok notlar: (...) ‘Lâmi bugün benden şüphelenmiş, kavga etti benimle. Orhan Bey'e karısını boşatacağım, canım istiyor. Yirmi bin liralık bir kadını, elli bine çıkmalı bu.’ Küçük kâğıtlarda hep randevu tayinleri. Ada'ya, Beyoğlu'na, Kadıköy'e gidiliyor.” (Safa, Cânân, 2018, s. 248) “Canan'ın saçlarındaki teller kadar âşıklarıyla ihanetinin kininden ve hicabından Lâmi'yi kurtaramıyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 248)

Görülüyor ki Cânân, evli gibi görünse de pek çok erkekle ilişki yaşayan bir kadındır. Yazar onu, bir aile kadınından çok, serbest hayat yaşayan, kocasını da sevgililerini de uşak gibi kullanan bir kadın olarak canlandırır fakat sonunda annesinin eliyle cezalandırır.

Renknaz Hanım, (Cânân) romanının evli kadın karakterlerindedir. Romanın ikinci dereceden karakterleri arasındadır. Şakir Bey'in eşidir. Aynı zamanda Faik ve Perihan adında iki çocuğu vardır. Bunun yanı sıra, Canan'ı Renknaz Hanım evine alıp büyütüştür. Bu duruma romanın ilerleyen sayfalarında kısaca yer verilir:

Canan'ın bir Çerkez kızı olması ve bir saraya verilmesi ile saraydaki kadınefendinin, kocasının Canan'ı ayartması korkusu başlar. “Kadınefendi, meseleyi ... hissederek Canan'ı kıskanmaya başlamış. Renknaz Hanım,

kadın efendinin hemşiresidir, bu tehlikeyi görünce kızı evine almak istemiş. (...) Şakir Bey de Perihan'ın Canan'ı kıskanmasına meydan vermemiş, her ikisini de ayrı ayrı idare etmiş.” (Safa, Cânân, 2018, s. 116)

Böylece görülüyor ki Renknaz Hanım kendi kızı olmayan bir kız çocuğunu evine alıp ona bakacak kadar iyi yürekli bir kadındır.

Renknaz Hanım, romanın kurgusuna ilk kez Bedia'nın, Lâmi hakkında Şakir Bey ile konuşması esnasında dâhil edilir. Burada Renknaz Hanım hakkında söylenenler onun evliliği hakkında okuyucuya fikir vermektedir:

“(…) Tevekkeli değil, bu adam için herkes, ‘Ah ne Şakir Bey’dir o!’ der, ondan bahsederken manalı manalı baş sallardı. Herkes, Renknaz Hanım’a, zevcesine acır, herkes o kadının bu adam yüzünden çektiği kahırlara nasıl dayandığına şaşardı. (...)” (Safa, Cânân, 2018, s. 22)

Bu söylemlerin nedeni, romanın kurgusu içinde daha sonra da göreceğimiz gibi, Renknaz Hanım'ın kocası tarafından aldatılıyor olmasıdır.

Renknaz Hanım, romanda ilk kez Bedia'nın kendisine ziyaretinde -ki bu ziyaret Bedia'nın kocasını bulma amacıyla yaptığı bir ziyarettir- fiziki olarak betimlenir:

“Renknaz Hanım, uzun ve bol bir entari içinde sallanan lop etli, sarkık ve gevşek vücudunu zahmetle taşır gibi ağır ağır, hep misafire gösterdiği bir güler yüzle içeriye girdi.” (Safa, Cânân, 2018, s. 24)

Bedia, kocası ile konuşur, tartışırlar ve bunun üzerine çıkar gider. “Renknaz Hanım ise, kıyafetini değiştirmiş, azametle içeriye giriyordu:

-Bedia Hanım nerede? Gittiler mi? (...) Tuhaf... İnsan giderken bir Allahısmarladık demez mi?” (Safa, Cânân, 2018, s. 37)

Lâmi, bunun üzerine Bedia ile yaşadığı sorunlardan, tartışmalarından bahseder. Renknaz Hanım'a akıllı bir kadın olduğunu ve her genç gibi fikirlerinden istifade etmek isteyeceğini söyler.

“Bu siyatişler Renknaz Hanım'ın dolgun ve yuvarlak yanaklarında birer tebessüm çukuru oydu. Methedilmeye hiç dayanamayan bir kadındır. Lâmi bu ihtiyacını bildiği için ona kendini sevdirmişti. (...) Hiçbir meselede, kocasına danışmadan fikir söylediği görülmemiştir. Onun nazarında, dünyanın en doğru düşünen adamı Şakir Bey'dir; kocası ne söylerse iyi söyler, doğru söyler; ne düşünürse iyi düşünür, doğru düşünür.” (Safa, Cânân, 2018, s. 37-38)

Burada yazar, Renknaz Hanım'ı tanıtırken aynı zamanda onun ataerkil yapısını ortaya koyar. Gerçekten de, Renknaz Hanım, Lâmi'nin ondan fikir almak istediğini söylemesi üzerine tanıtıldığı gibi bir yaklaşımda bulunur:

“Lâmicğim... Oğlum... Bilmem ki... Haksızsın diyemem. Bu bir aile meselesi. (...) Bey gelsin, ona anlat bir kere. Bakalım ne diyecek?” (Safa, Cânân, 2018, s. 38)

Renknaz Hanım'ın oğlu olan Faik ile Lâmi sohbet ederlerken yazar Faik'in küçüklüğünden bahseder. Faik'in atlara olan düşkünlüğü nedeniyle okumaya meraklı olmadığı, bu nedenle okuldan atıldığı ve babasının ona evde tuttuğu hocalardan ders aldığı ifade edilir. (Safa, Cânân, 2018, s. 56)

Faik küçükken eve gelen Fransızca muallimesi ile Renknaz Hanım'ın kocası Şakir Bey'in ilişkisi de romanda şu şekilde dile getirilmiştir:

“ (...) Babası ona evde sarıklı bir Türkçe hocasıyla, bir de güzel Fransızca hocası tutmuştu. (...) Fransızca muallimesine gelince ondan da en ziyade Şakir Bey'in istifade ettiğini Renknaz Hanım anlamış, kıyameti koparmış, matmazeli evden kovdurmuştu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 57)

Böylece, Şakir Bey'in kişiliği ve Renknaz Hanım ile evliliklerinin biçimi okuyucuya hissettirilmiş olur.

Renknaz Hanım, kocasına aşırı bağlı bir kadındır. Kocasından sürekli övgüyle bahseder, onun onaylamadığı davranışlarını bile hoş görür. Renknaz Hanım, bir akşam misafirleri ile birlikteyken sigara içmenin bahsi açılır, Selim ve diğerleri ne kadar sigara içtiklerinden bahsederler. Bunun üzerine Renknaz Hanım da oğlu Faik'e şöyle söyler:

“ (...) Senin baban da eskiden çok içerdi ama bu kadar değil. Bizim bey ifratı sevmez. Sağ olsun, akşamları biraz geççe gelir. O iki kadehi içmeden de rahat edemez, o kadar söyledim: A Bey... Şu zıkkımı evde içsen ne olur? dedim. Dinlemez: Fakat o iki kadehi içince de neşesi gelir, bülbül gibi söyler... Ama içsin... Bu evin şenliği 'bey'dir.” (Safa, Cânân, 2018, s. 58) “Kocasından bahsederken Renknaz Hanım'ın siyah gözleri birer yağlı boya damlası gibi parlıyor, yüzü pembeleşiyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 59)

Yine ataerkil bir anlayış ile Renknaz Hanım'ın kocasına olan aşırı düşkünlüğü ifade edilmiştir.

Renknaz Hanım, eşinin sigara içmesi konusundaki yorumlarından sonra Lâmi'ye dönerek kocası Şakir Bey hakkında şu sözleri söyler:

“Ah o senin müdürün Şakir Bey yok mu oğlum, o ne cin fikirli adamdır, o ne cin fikirli adamdır. Ondaki aklı Allah bana verseydi daha ne

isterdim? Âdeta keramet sahibidir. Şimdi siz ona sorunuz, filan paşa, filan nâzır kimdir? Nerede doğmuştur? Nasıl büyümüştür? Bu mevkie nasıl geçmiştir? O, bilir. Hem de, bundan sonra, daha ne kadar zaman mevkiinde duracak, ne vakit düşecek onu bile bilir. (Safa, Cânân, 2018, s. 59)

Yazar, bu sözleriyle Renknaz Hanım'ın kocasını nasıl ulu bir varlık olarak gördüğünü ortaya koyar. Hatta oğlu Faik, annesinin bu sözlerine “Anne o dediğin şeyi Talat Paşa bile bilmez...” diyerek itiraz etse de,

“Bizim bey bilir. Bu hürriyet yok mu hürriyet? İşte, hürriyet olacağını da baban altı ay önceden haber vermişti, hem de günü gününe, saati saatine...” diyerek kocasını yüceltmeye devam eder. (Safa, Cânân, 2018, s. 59)

Renknaz Hanım, kocasına daima hürmetle yaklaşan bir kadındır. Evde misafirlerin olduğu akşam, Şakir Bey'in eve biraz geç gelmesiyle aralarında şöyle bir konuşma geçer:

“-Pek mi geç kaldık sevgili karıcığım, ne yapalım, işlerimiz uzunca sürdü, mecbur olduk.

Renknaz Hanım, yüzünde pembe gölgeleriyle dolaşan sevincini gizlemeyerek cevap veriyordu:

-Hayır... Her vakit ki gibi... Yemeğiniz hazır bey.” (Safa, Cânân, 2018, s. 60)

Ancak ne var ki Renknaz Hanım, kocasına bu kadar hürmetkâr yaklaşırken kocası onu aldatmaktadır. O akşam, Şakir Bey misafirlerinden olan Orhan Bey ile sohbetleri esnasında bu durumdan şu sözlerle bahseder:

“- (...) Çok paranın lüzumunu anlamıyorum Şakir Bey. Milyoner olmak, hele İstanbul gibi iptidai bir şehirde fazla bir şey.

- (...) Öyle demeyiniz Orhan Beyefendi... Az para duman gibi uçuyor. (...) Yalnız bizim Profeta'ya ayda iki yüz liradan fazla gidiyor. Fakat... Kariya değer. O başka mesele. Düşününüz: Lehli kadınları az masraf olurlar, öyleyken âdi masraflar haftada elli lirayı buluyor.

-Ötekini niçin değiştirdiniz?

-Roza'yı mı?

-Evet.

-Aman efendim. Profeta, Roza ile kabil-i kıyas mı? Karı beni yirmi yaş gençleştirdi. Orhan Beyciğim, şaka değil, kanımı yakıyor, Faust'un Margaret'i.” (Safa, Cânân, 2018, s. 73)

Görülüyor ki, Şakir Bey, Renknaz Hanım'ı aldatsa da Renknaz Hanım, bu ihanetlerden haberdar değildir bu nedenle kocasına bağlı bir şekilde evliliğini sürdürmektedir.

Perihan, (Cânân) adlı romanın evli kadın karakterlerinden bir diğeridir. Perihan, Bedia'nın ağabeyi Şemsi (Şemsettin) ile evlidir ancak mutlu bir evlilikleri yoktur ve kocasını aldatır. Ayrıca Perihan, Zerrin adında bir kız çocuğunun annesidir.

Romanın başlarında Perihan'ın adı birkaç kez geçse de onun, romanın kurgusuna dâhil edilişi şu şekilde olur:

“Perihan, Zerrin’i elinden tutmuş, gülerek içeri giriyordu. Faik’i piyanonun kenarına oturmuş görünce Zerrin’i bıraktı, koştu, hırçın hırçın bağırdı:

-Kalk oradan ağabey. Senin ‘düldül’ değil o. Koca, ağır vücuduna dayanır mı hiç... Ne kabasın!” (Safa, Cânân, 2018, s. 57)

Olayın kurgusuna kardeşini azarlayarak dâhil olan Perihan, konuşmalarına o an yanlarında olan Lâmi’ye dönerek devam eder. Lâmi’ye kocasını şikâyet eder:

“Şemsi’nin bana yaptığını biliyor musunuz? Bu akşam tutturdu yalıya gideceğim diye. Sizin Bedia Hanımefendi, Zerrin’e tembih etmiş, gelsin mutlaka Şemsi demiş. Beyefendi de fesini kaptığı gibi gitti, beni dinlemedi. Öfkemden kendimi yiyorum. Nereye isterse gitsin, güle güle... Yüzünü hiç görmesem yine ehemmiyet vermem. Köhhö, köhhö öksürüğünden, kalp çarpıntısından bıktım. Fakat söz dinlememek fena şey...

Faik atıldı:

-Al bir tane daha kocasını beğenmeyen hanım... Peki, öyledir de geçen gün neden Lâmi’ye hak veriyordun? O da, karısını dinlemeden fesini kaptığı gibi yalıdan çıkmış... Ohh olsun. Şemsi de sana şimdi aynı şeyi yapıyor, gör de akıllan!

-Sen sus... Hep aksi söylersin. Bedia’yla beni bir tutmaya mı kalktın? Seninle konuşulmaz ki. Misafirlere ‘bonsuar’ demeyi bile unutuyordum.” (Safa, Cânân, 2018, s. 57)

Görülüyor ki, Perihan kocasını insanlara şikâyet etmekten geri durmayan bir kadındır. Ayrıca bu şikâyetleri ortaya koyar ki, kendisi kocasından bıkmış bir kadındır.

Daha sonra misafirlerle birlikte gezintiye çıkmaya karar verilir. “Lâmi ile Selim, Canan’la Perihan’ın yanında gidiyorlar.

Perihan Selim’in koluna girdi ve birdenbire çıktı:

-Müthiş tütün kokuyorsunuz Beyefendi Hazretleri! Şu pis şeyi az içseniz olmaz mı?

Canan'ı kolundan tutarak yürüttü, iki gençten ayırdı. Yalnız kalınca Lâmi'nin kulağına eğildi:

-Bu kadıncağız kıskançlığın timsalidir. Yalnız bu huyu için eline bile dokunmaktan iğreniyorum. İnsana fazla musallat oluyor.

-Artık buluşmuyor musunuz?

-Hiç. Son defa, bir gece beraber adada kaldık. Fena tahkir ettim. Düşün bir kere... Üstüme mart kedisi gibi atılıyor. Öyle kendinden geçiyor ki, insanda hiçbir arzu bırakmıyor.

Büyük yola çıkmışlardı. Selim gülerek ilave etti:

-Kokotluk bir istidattır. (...) Perihan gibiler, zeki dişi hayvanların hünerlerinden bile mahrumdurlar.” (Safa, Cânân, 2018, s. 57)

Görülüyor ki, Perihan davranışları nedeniyle fazlaca sırnaşık olarak tanıtılıyor.

Bu nedenle birlikte olduğu Selim ona “mart kedisi” benzetmesi yapıyor. Hatta Perihan'ı oynak, açık saçık kadın olarak değerlendiriyor.

Perihan'ın kocası Şemsi, Bedia ile, Bedia'nın evliliğinin yıkılmasını konuşurken karısı Perihan hakkında da şu sözleri sarf eder:

“-Lâmi, ... Her şeyden çabuk bıkar.

-Evet... Benden beş senede bıktı.

-Kendi söylediklerini bozma ağabey... Sen her fırsatta Perihan'dan bıktığını söylemez misin?

-Perihan'la sen kabil-i kıyas mısın? Perihan bir zevce değil... Arsız, şımarık bir kadın, bir... Şimdi ağzımdan fena bir laf çıkacak. Hiç sen Perihan'a benzer misin? (Safa, Cânân, 2018, s. 108)

Şemsi, karısı Perihan hakkında görüşlerini ve onu neden aldattığını yine kardeşi Bedia ile Canan hakkında sohbet ederken açıklar. Canan iki kardeş için de ortak bir noktadır diyebiliriz.

“Bedia... Berbat bir zamanda yaşıyoruz. Evlendikten sonra dünyayı öğrendim. O zamana kadar ahmakların dünyası içindeymişim. Bilirsin ki ben kindar bir insanım. Perihan'ın beni aldattığını anlayınca onun en büyük düşmanı ben oldum. Kendi kendime içimi yiyordum. Sonra... Canan, Edirne'den geldi. Bu münasebet başladı. Hiç kimseye açılmayarak yaşadığım bu altı ay beni bitirdi. Lâmi ile Canan'ın münasebetleri ortaya çıkınca, senin başına gelen felaketleri görünce bütün muvazenemi kaybettim. (...) (Safa, Cânân, 2018, s. 123)

Bu konuşmalar üzerine Bedia, ağabeyine Perihan'a acıyıp acımadığını sorar:

“-Ya Perihan?

-Ne?

-Ona acımaz mıydın?

-Aklımdan bile geçmedi. Perihan... Hımm... Onun bana yaptıklarını bilmezsin. Gözlerimin önünde, beni iki kişiyle aldattı. Bir tanesi Selim. Bunu hissetmedim mi zannedersin?" (Safa, Cânân, 2018, s. 123)

Şemsi, karısını aldattığı Canan ile ilişkisinin nasıl başladığını da şöyle anlatır:

"O fettan, bizzat kendisi bana ümit verdi. (...) Lâmi ile münasebeti için ona daima sitem ediyorum, 'Bunun hiç ehemmiyeti yok.' diyordu. (...) Bir gün birlikte adaya gittik. (...) Bana kendini bıraktı. (...) O günden sonra sevinçten delirdim. Ona birçok fedakârlıklar yaptım. Hatta maddi şeyler... Hediyeler bile ikram ettim. (...)” (Safa, Cânân, 2018, s. 122-123)

Perihan, şımarık ve vurdumduymaz bir kadın olarak canlandırılmıştır. Bir çarşamba akşamı, bir davet gecesinde, Kurbağalıdere'ye kadar bir araba gezintisi yapılmıştır. Bu gezintide, Lâmi, Selim, Ali, Canan, Şakir Bey, Orhan Bey, Renknaz Hanım, Perihan... gibi kişiler vardır. Bu esnada Şemsi ise vefat edeli iki ay olmuştur. Perihan ise kocası öldüğünde bile vurdumduymaz bir tavır sergilemiştir:

"Perihan'ın تنها yollarda öten kakhahalarını işitenler, bu genç kadının iki ay evvel kocasını kaybettiğine inanmazlardı." (Safa, Cânân, 2018, s. 167)

Perihan, ahlak bakımından da eksik bir kadın olduğunu Lâmi'yle bir konuşma esnasında göstermiş olur. Lâmi'ye karısı Canan'ın onunla alay etmesinden dolayı onun başka bir kadına kur yapmasını öğütler. Buradaki başka bir kadının kendisi olduğu iması da okuyucuyu düşündürür. Ayrıca, bu öğüdü her zamanki sırnaşık tavrı ile yapması da dikkat çekicidir:

"Perihan, arabanın yeni bir sarsıntısıyla, genç adama sokuldu. Vücudunu ona sıkıştırdı, şımarık, yayvan şivesiyle kulağına üfledi:

-Başka bir kadına kur yapınız." (Safa, Cânân, 2018, s. 172)

Perihan, davranışları ile etrafındaki tüm erkeklerde aynı intibayı uyandırır:

Lâmi, " (...) Perihan hakkında Selim'in 'mart kedisi' tabirini hatırlıyor, muvafık buluyordu." (Safa, Cânân, 2018, s. 173)

Suzy, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın evli kadın karakterlerindedir. Suzy, Cevat ile evlidir. Suzy, Ferit'in çevresinde olan kişilerden biri olarak kurguya dâhil olur. Bu bakımdan değerlendirildiğinde Suzy'nin romanda olmaması olay örgüsünde büyük bir değişime yol açmaz. Suzy romanda, Ferit'in yabancı hayranı çevresini temsil etmek ve Ferit'in

Selma'yı kendisinin çay davetlerinde görmesine ön ayak olmak dışında büyük bir öneme sahip değildir.

Kısacası o, romanın ikinci dereceden kahramanlarından. Aynı zamanda Ferit'in münasebeti olan Selma'nın da kardeşidir Suzy.

Suzy'den, romanda ilk kez Ferit'in anlatımı ile bahsedilir. Suzy'nin bir çay daveti vardır ve Ferit ona gitmeyi düşünür:

“Bugün ne? Çarşamba. Meseledir. Suzy'ye gitmezsem bir komplikasyon. Ne demiş Selma'ya? ‘Ferit, Ferit Bey bizden hoşlanmıyor.’ Ferid... d harfi onun diliyle damağı arasında, babamı ve Vafi Bey'i isyan ettirecek bir yumuşaklıkla eriyor. (...) Ferid-di der gibi ismin sonunda belli belirsiz bir i sesi de var. Bugün onun çayına gitmezsem nerede bulurum Selma'yı? (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 55)

Görüldüğü gibi Suzy'nin Ferit'in çevresindeki kişilerden biri olduğu böylece ifade edilmiş olur. Romanın başkahramanı Ferit, “Bugün Suzy'ye gidecek miyim? Yaz şuraya. Hep aynı şey.” diyerek daha önceki çay davetlerini hatırlar. Böylece Suzy hakkında daha detaylı bilgiler öğrenmeye başlarız. İlk öğrendiğimiz bilgi de göze çarpıcıdır:

“Sahne şu: İlk damlayan Haldun'dur. Tabii, ötekiler gelmeden Suzy ile hafif tertip kırıştırırlar. ‘Haldun kravatın şık. Fakat bu cekete gitmiyor.’ Kaşlarının altında iki yuvarlak çerçeve. İçinde birbirinin aynı iki deniz resmi. Güzeldir ya Suzy'nin gözleri. Fakat soğuk. Hah, işte Abdi geldi. (...) El öper, Haldun'a döner: ‘Hello... How are you?’ (...) Şap şup... Suzy'nin öpüldüğünü gören Haldun'un içi gider tabii. Dur be. Bunlar işi pişirdiler mi yoksa? (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 55)

Daha sonra, çay davetine Feriha ve Neriman da gelir ve aralarında kadınca konuşmalar başlar:

“(...) Feriha, Neriman ve Suzy öpüştüler. Sonra da Neriman şokola kutusuna saldırır. Feriha, sigara yakar. ‘Aman bu ipekli kadifeyi nereden buldun Suzy? Mister Coo'nun hediyesi mi?’ ‘Hayır Atıv Bey bulmuş. Aldı bana beş metre. (...)’ (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 56)

Bu çay davetine kemani ile katılan Necdet ile davete müzik dâhil olur. Bu müzik dinletisinde Ferit'in Suzy için söyledikleri de onun kocasını aldattığını ifade eden söylemlerdir:

“(...) Suzy'nin piyanoya oturması için biraz Haldun'un biraz yalvarması lazım. Oğlanın gözleri süzülür. Karınkiler de süzülür. Mister Cooo, neredesin? Karı gidiyor elden. (...) Dayan Ferit Bey kötü cazbanda. Yemin ederim ki, Crepuscule ile başlayacaktır. Ve sen o kokmuş

tangoyu, Suzy ile Haldun arasında bir ada hatırasına hürmeten on sekizinci defa dinleyeceksin. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 56)

Asıl adı Seza olan Suzy hakkındaki bazı bilgileri de muhtar ve Ferit'in konuşmaları esnasında öğreniriz.

“(…) Cevat Fenman'a ailesi içinde Mister Joe adı verildiğinden başlayarak ... Seza ismindeki karısının da Suzy diye çağrılmasındaki Amerikanlaşma hevesinin çirkinliğine dair bir nutka başladı. Ferit'in korkusu da buydu. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 61)

Ayrıca, bu konuşmalar esnasında Suzy'nin annesi Atiye Hanım'ın evdeki hizmetçiye Türk dilencilere bir dilim bile ekmek vermemesini emrettiğini de öğreniriz. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 61) Bu da bize Suzy'nin yetiştiği ortam ve ailesinden aldığı terbiye ile ilgili bilgi vermektedir.

Sonunda, Ferit düşündüğü çay davetine gitmeye karar verir ve davete gider:

“(…) Bu her zaman karanlık holde, Suzy'nin elektriği yakmak için pek yakına uzanan ve Chanel kokan elini görünce, başının kesin bir ret hareketiyle aydınlık tehlikesini savdı ve kadının İngilizce hatırını sormasına onun da hoşuna gitmesi lazım gelen mükemmel bir İngiliz şivesiyle kısa cevaplar verdikten sonra basık koltuğu yaslandı. Suzy, apartmanın arka tarafına giden koridorda kaybolmuştu. Salona girmediğine göre vakit erken olacaktı. Haldun –ve tabiatıyla- başka hiçbir davetli de görünürlerde yoktu.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 69)

Suzy, bir çocuk sahibidir ve Amerikan hayranlığı nedeni ile çocuğunu İngilizce ninniler ile uyutur. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 69) Ferit'in diğer misafirlerin gelmesini beklerken karşılaştığı bu manzara ona rahatsızlık verir. Yazar, o anları şöyle ifade eder:

“Hele davetliler gelmeden, içeride on aylık piçini uyutmak için Türkçe ninni yerine İngilizce bir türkü söyleyen Suzy'nin sesi ve onun When Molly was a baby a baby'leri onun büsbütün gevşetti. (...) Çocuğunu İngiliz türküsüyle uyutan züppe karı –fakat ne karı! Ne karı!- (...) ” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 69)

Böylece, Suzy'nin içinde yetiştiği kültürü kendi bebeğine de aktardığını görürüz. Ayrıca eklemek gerekirse o, öyle yabancı hayranıdır ki, dönmelerin yeni doğan çocuklarını on aylıkken sünnet ettirme geleneklerini bile yapar. Oğlunu on aylık iken sünnet ettirir ve bu Yahudi geleneğine uyar. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 81)

Suzy, Haldun'un da davete gelmesi ile bebeğini bile bırakarak ona koşar:

“Suzy de işte, bebeği galiba dadıya teslim edip Haldun’u yalnız bırakmamak için salona koşmuş ve adımlarını, aşk nöbeti gelmiş gibi ceylan sıçrayışını Ferit’in dilediği gibi manalandırmasına hiç aldırmamıştır.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 70)

Suzy ve Haldun “Dışarıdan görülemeyecek bir köşeye çekilmişlerdir. Kapı çalınıncaya kadar geçecek zamanı, öpüşmek gibi, kısa fırsatların lezzetiyle doldurduklarını tahmin etmeye mani yoktur. (...) Suzy ile Haldun’un dudakları arasında bir kıl geçecek kadar mesafe kalmamış, hatta kadının üst dudağı oğlanın ağzında biberon lastiği gibi kaybolmuştur.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 70)

Yazar, bu anlatımı ile Suzy için en ufak fırsatları bile cinsel dürtüleriyle değerlendiren bir kadın imajı çizmiştir.

Tam bu esnada, Suzy’nin kocası Mister Joe salona gelir. “Ferit’in önünden geçerken durup mutlaka onunla konuşacağı için, Haldun kendini toplamaya ve dudaklarının etrafındaki ruj lekelerini silmeye vakit bulacaktı. Belki de Mister Joe da ona, bilerek bu zamanı kazandıracaktı. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 71)

Görülüyor ki yazar burada, Mister Joe’nun karısının kendisini aldattığından haberdar olabileceğini ama buna göz yumduğunu, görmezden geldiğini ifade etmek ister.

“Karısı salonun kapısında görüldüğü için, Mister Joe ‘derkenar’da karar kıldı. Suzy, kocasına bir kelime söylemeden, hızla koridora doğru yürüdü. Aynaya bir göz atması lazımdı. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 71)

Kısacası, Suzy’nin romanda Ferit’in etrafındaki Amerikan hayranı çevreyi göstermesi ve Ferit’in Selma’ya onun evindeki çay davetinde ulaşmasıyla görevi son bulur. Romanın devamında kendisinden bahsedilmez.

“Evli Kadınlar” başlığı altında sırasıyla Pervin (Şimşek), Muazzez (Mahşer), Seniha (Mahşer), Meliha (Bir Akşamdı), Fatma (Bir Akşamdı), Bert (Bir Akşamdı), Canan (Cânân), Renknaz Hanım (Cânân), Perihan (Cânân), Suzy (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu) adlı karakterler incelenmiştir.

Bu karakterlerden Seniha (Mahşer), Fatma (Bir Akşamdı), Bert (Bir Akşamdı), Renknaz Hanım (Cânân), Suzy (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) evli olmalarının yanında aynı zamanda anne olan kadın karakterlerdendir.

- Bekâr Kadınlar

Mebrure, (Sözde Kızlar) romanının başkahramanıdır. Mebrure, Manisa'da babası ile yaşarken Birinci Dünya Harbi'nin sonunda Anadolu işgal edilmeye başlamış, bu çerçevede Manisa Yunanlar tarafından işgal edilmiştir. Babası da oradan kaçmıştır. Mebrure babasını bulmak için, İstanbul'a, bir akrabası olan Nafi Bey'in köşküne, gelmiştir. Roman onun İstanbul'a gelişi ile başlar.

Mebrure, İstanbul'a geldiğinde Pangaltı'da bir sinemanın önündedir, sinemanın bitmesiyle bir arabacı bularak misafir olacağı köşke gitmeye çalışır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 7-11) Mebrure, köşke gittiğinde ona kapıyı açan köşkün hizmetçisi olur:

“-Kimi istiyorsunuz? (...)

-Nazmiye Hanım...

-Hanımefendi yok!

-Yok mu?

-Hayır! (...) Ne yapacaktınız?

-Ben uzaktan geliyorum, Nazmiye Hanım'ın akrabasıyım, ona... misafir gelmiştim. (...)

-Hanımefendi yok, küçük hanımefendi var. (...) Nevin Hanım.

-Ya... İyi... Yattı mı acaba?

-Çoktan yattı.

Genç kız, hayatın buhranlı zamanlarında insana ani gelen bir itimadı-ı nefisle kendini toplayarak, adeta biraz âmirane:

-Uyandırınız! dedi. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 12-13)

Daha sonra, üzerinde kombinezonu ile Nevin kapıya gelir. Mebrure çekinerek kendini anlatmaya çalışır:

“Genç kız, utangaç bir eda ile ezilip bükülerek anlatmaya çalıştı:

-Tanıyamadınız mı? Ben... Mebrure... Tuhafiyeci İhsan Efendi'nin kızı... (...)

-Buyurunuz! dedi.

Mebrure içeriye girdi.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 13)

Nevin, arabacının da parasını ödedikten sonra Mebrure'yi kalacağı odaya götürür:

“ (...) İki genç kız biraz birbirlerine bakar, Mebrure etrafı inceler. Daha sonra her ikisi de birbirlerine ne kadar büyüdüklerini söyler. Mebrure, aslında onların küçükken ne kadar iyi arkadaş olduklarını dile getirir. Bunun üzerine Nevin biraz da gururla,

Mebrure'ye geniş karyolayı göstererek:

-Yatınız, yorgunsunuz, iyi uyuyunuz, sizi kimse rahatsız etmez, yarın görüşürüz.” der. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 14)

Mebrure, ne kadar bedbaht olduğunu düşünerek uyur. Sabah uyandığında Mebrure odayı iyice inceler. Daha sonra yataktan kalkar.

“Yeniden, iyice yaşamak, saadetini aramak, mücadele etmek isteği ve kuvvetiyle doğruldu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 15)

Pencereden dışarıya bakan Mebrure, Nevin'i görür görmez bundan sonra ne yapacağını düşündü. “Bu evde hanımefendi olsaydı belki kendisine ısrar eder, birkaç gece kalmasını isterdi, fakat Nevin'le pek küçükken tanışıklıkları olduğu için ondan ne muamele göreceğini biliyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 15)

Sabah olduğunda Nevin, hizmetçi ile Mebrure'ye birkaç parça eşya ve haber yollar.

“ (...) İhtiyar hizmetçi içeri girdi. Mebrure hayretle bakıyordu: (...)

-Belki iktizanız olur, küçük hanım size biraz çamaşır ve esvap gönderdi. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 15-16)

Bunun üzerine Mebrure, biraz huzursuz olur. Bu yardım ile kendisini besleme gibi hisseder ancak yardımı alıp almama konusunda da kararsızdır ancak düşünür ki “İhtiyacı meydandayken bu yardımı reddetmek kabalık!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 17)

Hizmetçi daha sonra, “Küçük hanımefendi, Mebrure Hanım, benim hemşirem gibidir, burasını kendi evi bilsin, sıkılmasın diyor, eğer iktizanız varsa banyoyu yaktırayım, yıkanınız.” der. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 17) Ve sözlerine devam eder:

“Siz bizim hanımefendinin ölen kocasının erkek kardeşinin süt kızı imişsiniz, ben sizi hiç görmedimdi, fakat bu evde lafınız geçirdi.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 17)

Bunun üzerine Mebrure, bu merhametten kurtulmak istercesine hizmetçiye banyoyu yakmasını söyler.

“Hizmetçi dışarıya çıkınca duvardaki büyük fotoğrafın önüne gelip durdu: Bu Faik Paşa'nın resmi idi. (...) Faik Paşa, Mebrure'nin süt babası. Fakat kendisi bu kahramanı ancak resimleriyle tanıyordu. (...) Ve kendi kendine şöyle düşündü: ‘Bu adam sağ olsaydı ben, hiç olmazsa süt babasız kalmazdım.’ ” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 17)

Mebrure, banyo yaptıktan sonra giyinir, hazırlanır ve aynanın karşısına geçer. “Tuvalet onu ne değiştirmiş, gençliğinin cazibesini vücudunun, gözlerinin rengini belli etmişti. (...) Artık dünkü kılıksız, şaşkın, avare muhacir kızı değildi, artık vücudunun özlediği rahata, zevkinin istediği temizliğe ve güzelliğe kavuşmuştu: Buğday renkli, az beyzî çehresinde yorgun bir hülya ile yayılan uzun kirpikli, siyah gözlerinin, zarif başını çerçeveyeleyen ve bir su kadar parlak, akıcı, yumuşak siyah saçlarıyla mükemmel bir ahengi vardı. Naif burnu, hafif bir kavis ile çehresine gururlu bir cazibe veriyordu. (...)” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 18)

Görülüyör ki Mebrure, yazar tarafından güzel bir kız olarak betimlenir.

Mebrure, hazır olduktan sonra bahçeye çıkar ve orada Nevin ile karşılaşır. Nevin, onu görür görmez ne zamandan beri onları merak ettiklerini, annesinin de bu merak içinde olduğunu, Manisa'da olmadıklarını öğrendiğini söyler. Bunun üzerine Mebrure, köşke geliş nedenlerini Nevin'e şöyle anlatır:

“Evet. Yunanlar girdikten sonra casus diye babamı yakalamak istediler, fakat babam bunu duyunca bize haber vermeden ortadan kayboldu, mağazasını ve beni arkadaşlarından birine bıraktı, hâlbuki Yunanlar babamın arkadaşını da yakaladılar, mağazamızı zapt ettiler, beni de tevkif edeceklerdi, kaçtım güç halle binlerce zahmetlerden sonra Bursa'ya gittim, merhum annemin üvey dayısı Hüseyin Bey'in yanında kaldım, Hüseyin Bey de...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 19)

Biraz sohbet ettikten sonra Nevin ile piyano çalmak için içeri girerler. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 19-20) Biraz piyano çaldıktan sonra sohbet etmeye devam ederler; Nevin, Mebrure'ye olan fiziki beğenisini dile getirir:

“Sen ne iyisin, ne iyi... Kolların, göğsün, kalçaların mükemmel. Hele böyle, ayağını ayağının üstüne attığın zaman jüpün altında gizlenen dizlerinden aşağıya doğru, ipek çorabın içinde toplu ve muntazam etlerin... Nasıl söyleyeyim... Pek ‘vatreyan...’ Söyle Türkçesini... Pek... Pek cazip...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 21)

Açıkça söylenmese de, Mebrure'nin bekâr olduğu romanın ilk sayfalarından itibaren hissettirilir. Romanın daha başlarında yazar onu Behiç ile karşı karşıya

getirir. Mebrure, Nevin ile sohbet ederken odaya giren Behiç ile ilk karşılaşma şu şekilde gerçekleşir:

“(…) Nevin, hemen Mebrure’yi göstererek dedi ki:

-Behiç bu kızını tanıyabiliyor musun?

Behiç, Mebrure’nin karşısında hafif eğildi, acele şu sözleri söyledi:

Bu hanım kızını tanıyabilmek için ona dikkatli bakmalı, dikkatli bakmak için de... Kendini zapt edebilmeli. (...)

-Tanışıyor muyuz efendim?

Mebrure, titrek bir tebessümle cevap verdi:

-Küçükken beraber doktorculuk oynardık, siz doktor olurdunuz...

-Siz de hasta! Yanılmıyorsam amcamın süt kerimesi...

Nevin tamamladı:

-İhsan Efendi’nin kızı Mebrure, aferin, iyi bildin. ” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 22-23)

Mebrure, bir kez de Behiç’e neden köşkte olduğunu açıklar. Babasını aradığını anlatır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 23) Daha sonra Behiç, iki genç kızın yanından ayrılır.

İstanbul’a babasını aramak için gelen Mebrure, o ana kadar yaşadıklarını Nevin’e şöyle anlatır:

“Ne dersiniz? Vaziyetim fena değil mi? Dünyada bir tek babam var, onun da ne olduğunu bilmiyorum, ya şimdi dağ başlarında, Yunanlılar tarafından işkence görüyorsa, ya kurşuna dizilmişse... Hıhhh... (...)

Belki de... Belki de İstanbul’da... Belki de buraya gelmek istemedi, fakat evi bulamadı, belki yüz adım ilerimizde bir muhacir çadırında... Düşününüz, ne müthiş bir merak içindeyim. Yalnız haberini almak için çok büyük fedakârlıklar yaparım. Bursa’da ne çektim, ne çektim, hele iki ay... Of müthiş, müthiş...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 24-25)

Daha sonra iki genç kız yemeğe otururlar. Yemeklerini yerken Mebrure oldukça dalgın ve düşüncelidir. Mebrure, yemekten sonra odasına gidip çarşafını giyerek Nevin’in yanına bahçeye iner. Nevin, onu eski çarşafı içinde görünce kendisine diktirdiği ve hiç giymediği çarşafını ona vermeyi teklif eder ama Mebrure ona yeteri kadar ikramda bulunduğunu söyler ve bunu kabul etmez. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 25)

Mebrure, artık vakit kaybetmeden babasını aramak ister. “Babamı seviyorum, çok seviyorum, hele ortadan kaybolduktan sonra ölesiye seviyorum.” diyerek babasına olan sevgisini anlatır Nevin’e. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 26) Ve

daha sonra babasını aramaya koyulur. Bunun için önce Muhacirîn İdaresi'ne gider. Burada babasının sağ olduğunu, Davutpaşa barakalarına yerleştirildiğini öğrenir ancak oraya gittiğinde de babasının beş altı ay önce oradan ayrıldığı haberini alır. Daha sonra duyar ki babası Zeytinburnu'nda bir fabrikaya işçi yazılmıştır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 26-32)

Muhacirîn İdaresi'nden sonra tekrar köşke dönen Mebrure, sofrada Nevin ve Nazmiye Hanım'a o gün yaşadıklarını anlatır. Nazmiye Hanım'ın ise bu konuya bakış açısı çok başkadır. Babasını bulamayan ve bunun üzüntüsüyle sofrada duygularını paylaşan Mebrure'ye şunları söyler:

“Bu kadar meraklanmak iyi değil. Pederinin sağ olduğundan ben hiç şüphe etmiyorum. Burada da yabancı değilsin. Sen de benim kızsın. Bu ilk helecan günleri geçsin, bak evimizdeki hayattan ne hoşlanacaksınız.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 33)

Bekârlık, Nazmiye Hanım tarafından istikbal kurmak için kullanılacak bir araç gibi gösterilir. Nazmiye Hanım, Mebrure'ye istikbalini kurması için evdeki cemiyetleri değerlendirmesi gerektiğini de sözlerine ekler:

“Burada bizim haftada bir kabul günümüz vardır, genç kızlar, falan gelirler, konuşur, oyun oynar, dans eder, müzik yaparlar, hiç canın sıkılmaz. Sen de genç bir kızsın. Bugünden sonra istikbalin senin elinde... Böyle cemiyetlerde bulunmak fırsatını kaçıрма, ben bile koca kadinken bu eğlencilerden hoşlanıyorum.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 33-34)

Daha sonra Nazmiye Hanım, şen bir kahkaha ile Mebrure'ye şarap ikram etmek ister ama Mebrure, başına ağrı verdiğini söyleyerek onu geri çevirir. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 34)

Nazmiye Hanım, bu köşkte Mebrure'yi şaşırtan tek unsur değildir. Nazmiye Hanım'ın oğlu Behiç, Mebrure'yi ağına düşürmek için her şeyi yapmaya hazırdır. Mebrure ise her ne kadar ağırbaşlı ve karakteri sağlam bir genç kız olsa da tecrübesiz ve sevgiye açıktır. Mebrure'nin bu tecrübesizliğini ve saf niyetini bilen Behiç, ilk girişimlerinde başarısız olsa bile bu girişimlerinden vazgeçmez.

Behiç'in Mebrure'ye ilk girişimi, ona bir çocukluk fotoğrafını gösterme bahanesiyle odasına çağırmasıyla olacaktır. Mebrure, her ne kadar Behiç'in odasına gitmeyi istemez ve ondan fotoğrafı getirmesini isterse de Behiç'in

yorgun olduğunu söylemesi ve Nazmiye Hanım ile Nevin'in de ısrarları ile Behiç'in odasına gider. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 35-36)

Odaya gittiğinde fotoğrafı bir türlü çıkartmayan Behiç'in Mebrure'ye ilk girişimi şu şekilde anlatılır:

“Genç kız, ayakta, kararsızlık içinde dururken Behiç bir kolunu uzatarak Mebrure'nin elini birdenbire tuttu, sonra iki koluyla genç kızın vücudunu yakalayarak kucağına doğru çekti. İlk hamlede muvazenesini kaybeden Mebrure, bir yastık hafifliğiyle Behiç'in dizlerine düşüverdi. Behiç, sert kollarının arasında sıkışan genç kızın dudaklarını çabucak buldu, fakat sıcak kanatlarının ilk temasında Mebrure, başını silkeledi.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 36)

Bu ilk girişim karşısında Mebrure, kendisinden beklenen tepkiyi verir:

“Siz fena adamsınız, odanıza geldiğime bin kez pişman oldum, çirkin, pek adı, pek çocukça bir hareket... Yazık size!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 36)

Bunun üzerine Mebrure, Behiç'in odasını terk eder. Nevin ve Nazmiye Hanım'a, Behiç'in resmi bulamadığını söyleyerek odasına çekilir.

Bu olayın yaşandığı gecenin sabahında Mebrure, yine babasını bulma ümidi ile ona bahsedilen fabrikaya gider ancak babasını orada da bulamaz. Bunun üzerine gazeteye ilan verme kararı alır ve köşke geri döner. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 37-39)

Mebrure köşke döndüğünde, tenis oynarken bileğinin burkulduğunu söyleyen Behiç ile karşılaşır. Behiç, Mebrure'den kendisinin bileğini kolonya ile ovmasını ister ancak “Mebrure için bir gece evvelki hadiseyi unutmak mümkün müydü?” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 39)

Mebrure, uslu duracağına söz vermesi ile ikna olup Behiç'in bileğini ovmaya başladıktan biraz sonra odadan derhal çıkar. Behiç bunun üzerine kendi kendine “Geçenlerde Güzide'ye bu oyunu oynamıştım. İnsan lüzumlu gördükçe vücudunun ötesini berisini kadınlara ovdurmalı!” der. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 40)

O akşam, Nevin Mebrure'ye ertesi gün köşkte kabul günü olduğunu ve aynı zamanda bunun doğum gününe rast geldiğini söyler. Mebrure'ye bu davette giymesi için hiç giyilmemiş bir kıyafet vereceğini de ekler. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 39)

Ertesi gün, Mebrure gazetelerde babasının ilanını arar. Nevin ise davetini düşünmektedir. Mebrure'ye artık davet için hazırlanması gerektiğini, gazetelerden kopmasını söyler. Mebrure, bu davete hazırlık esnasında Nevin'in ağır makyajına bakıp şunları düşünür:

“O, sokaklarda böyle ne kadınlara rastlamış, onların küçük birer mürekkep hokkası gibi siyah göz çukurlarına sarası tutmuş insanlar gibi bembeyaz yüzlerine, dudaklarının çekik ve iğrendirici kırmızılığına tiksinerken bakmış, bütün bu zavallıları yol ortasında durdurarak, yüzlerine karşı:

-Yazık, güzelleşmek istiyorsunuz, hâlbuki iğrenç kılıklara giriyorsunuz, yüzünüze bakmak bile insana nefret veriyor!” diye bağırarak ihtiyacını duydu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 42)

Nevin'in davetinde Mebrure'yi ilk kez gören Siyret, onun hakkında Behiç'e şu sözleri söyler:

“Görünüş mükemmel... Gözleri ve duruşu harikulade. Vücudu da fena değil, kucak dolduracak kadar toplu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 44)

Siyret ve Behiç, Mebrure'yi dansa kaldırmayı denerler:

“Siyret, Behiç'e dedi ki:

-Mebrure Hanım pek güzel dans ediyor, diyebilirim ki İstanbul'un Türk hanımları arasında bu kadar iyi oynayan yoktur.

Mebrure, tabii bir tevazuyla dans bilmediğini, eski dansları mektepte, yenilerini de bir iki arkadaşının evinde, gelişi güzel öğrendiğini anlattı.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 50-51)

Davette, Güzide ile de sohbet eden Mebrure, onu uyarma ihtiyacı hisseder. Onu bu evde tehlikede gördüğünü ve bu evdeki insanların kendi düşükleri adliğe onu da düşürmek istediklerini söyler. Onun bu eve hiç gelmeyerek bu tehlikeden kurtulabileceğini ifade eder. Güzide ise Siyret'i ancak burada görebildiğini, onu görmezse öleceğini söyler. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 55-56)

Burada yazar, Mebrure'nin bulunduğu evdeki tehlikeyi kısa sürede görebilecek kadar zeki bir genç kız olduğunu göstermiş olur. Aynı zamanda görülüyor ki o, etrafındakilere çıkarsızca yardım etmeyi isteyecek kadar iyi yüreklidir.

O davette, bahçede Mebrure'ye bir kez daha yaklaşan Behiç, onun ellerini tutarken Mebrure de ondan kurtulmaya çalışır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 56)

Bunun üzerine Behiç, şu sözlerle onu ikna etmeye çabalar:

“Benden kaçmayınız. Buna lüzum yok, ben zannettiğiniz kadar fena bir adam değilim. Yaşadıklarınız size şüphe veriyor, hakkınız var, ben de

sizin kadar bu muhitten, bu insanlardan nefret ediyorum, size de kalp rahatı vermek arzu ediyorum.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 57)

“Bu sözler, Mebrure’nin üzerinde derin ve kuvvetli bir tesir bıraktı. (...) Behiç’in sözlerine inanmak istiyor, fakat bu titrek, samimi, içten gelen bu ses, bu doğru itiraf, fikirlerin bu hakikiliği ve muntazamlığı onu şaşırtıyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 57)

Behiç, aslında Belma ile de başka kadınlarla da ilişki yaşamakta olan bir erkektir. Âşığının Mebrure’ye kur yaptığını gören Belma ise, bu durumu Nevin’e şöyle anlatır:

“Görüyorsun ya... Açıkça Mebrure’ye kur yapıyor. (...) beni böyle hırpalanmış bir mendil gibi lekeleyerek ortaya attı, bin vaatten, bin hileden, dalavereden sonra yapayalnız bırakıyor... Behiç’le evlenmezsem ben ne yapabilirim? Beş seneden beri her gün, her gece bana izdivaç vaat etti, hâlbuki gözümün önünde türlü türlü kadınlara sataştı, şimdi de Mebrure... (...) Fakat Mebrure’yi kandıramayacak, bu sefer kendisi ona tutulacak ve beni büsbütün terk edecek. (...) Senin kardeşin çok adî bir adam.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 57)

Belma’nın bu sözleri hem Mebrure’nin dışarıdan bakıldığında kandırılmayacak kadar sağlam karakterli olduğunu hem de Behiç’in ne tehlikeli bir adam olduğunu ortaya koyar.

Aynı davette, Nadir ile de tanışan Mebrure, babasının bulunması konusunda kendisinden yardım alabileceğini öğrendiğinde; hatta Nadir ona, Müdür-i Umumîyi görmeye birlikte gitmeyi teklif ettiğinde çok sevinir. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 61-62)

Davet bittiğinde Behiç, Mebrure’nin odasına daha önceden bıraktığı kitabını almak bahanesi ile gider. Bu bahane Behiç’in yeni bir girişim planı olacaktır. Mebrure’ye kendisinden korkmamasını, kendisini tecavüzkâr bir adam olarak görmemesini söyler. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 64-65) Kitabını aldıktan sonra, odadan çıkarken Mebrure’nin elini öper. Daha sonra bu öpücükler bileğe doğru uzanır. Bunun üzerine Mebrure, Behiç’ten odasından çıkmasını rica eder. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 67) Behiç, odadan çıkar ve düşünür: “Münasip bir mukaddeme, ikinci seferde tamam.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 68)

Behiç, “Mebrure gibi namusunu, dini bir taassupla seven bir kızın bu kadarcık olsun zaaf göstermesini sükûtun ilk parlak işareti sayıyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 68)

Behiç, bu düşüncesinde haksız da sayılmazdı.

“Her zaman düşüncelerine tahakküm eden ve muntazam düşünen genç kız, bu sefer, fikirlerini hiç toplayamadı, son günlerin karışık, muğlak vakıalarını tahlil edemedi. Behiç’in odaya girişi, kitap bahanesiyle yaptığı hareketler, söylediği sözler tekrar tekrar zihninde canlanıyor, zihninden ayrılmıyordu. Mebrure bazen bu hayallerin cazibesine kapılarak hep Behiç’i, onun sihirbaz gözlerini, garip tesirli hallerini göz önüne getiriyor, bazen de bu hadiseye mana vermeye uğraşıyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 71-72)

Behiç, bir yandan Mebrure’yi kandırmaya çalışırken bir yandan da o gece Belma ile birlikte olmaktan geri durmaz. Mebrure’den henüz istediğini alamayan Behiç, geceyi hiç değilse Belma ile birlikte geçireceği için sevinir. Ona da yalanlar söyler. Mebrure ile ilgilendiğini düşünmemesini ister Belma’dan. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 68)

Mebrure ise, tehlikenin farkındadır. Köşk, onun için tehlike yuvası gibidir. Bir yandan da içinde bulunduğu şartlar onu orada kalmaya zorlar:

“(…) Ne yapacaktı? Babasını bulacağı güne kadar, burada, bu sonsuz misafirlikte kalacak mıydı? Ya bu evin hoppa, delice ve biraz iğrenç hayatına karışarak Nevin’e sevimli bir arkadaş olmak, böylece yavaş yavaş bir kedi vaziyetinden kurtulup evin içinde göze batmamak yahut bir iki gün daha oturduktan sonra çıkıp gitmek lazım. Nereye? Meçhul... Mebrure’nin zihni, bu kat’î iki yol karşısında durakladı. İkinci yol büsbütün sarp ve çıkmaz görünüyordu. Bu evden ayrılmak, kaldırımlara ve belki daha iğrenç hayata düşmekti, sonu hiç belli değil. Öyle ise birinci yolu ister istemez beğenmek, orada biraz ihtiyatlı yürümek lazım geliyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 72)

“Mebrure, zaten İstanbul’un bu iğrenç ailelerinden bahsedildiğini çok işitmişti, fakat bu aileleri, böyle âdeta pertavsız ile büyümüş gibi yakında görmemişti. Behiç’i düşündü: Gazetelerde karikatürü yapılan asrî genç bu muydu? (...) Bu genç adam, bir karikatür, gülünç bir insan değil, belki şaşkın ve tehlikeli zekâsıyla korkunç ve zararlı bir mahluku.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 73)

Görülüyor ki bekâr ve namuslu bir kız için, Behiç gibi bir adamın risklerinin Mebrure de farkındadır. Onun sözleriyle “Behiç; yalancı, sahtekâr, hodbin ve nankördü.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 72) Ancak yine de risk vardı. Yazar da bu riskleri “Mebrure, kendi iffetine, namuskârane mukavemetine emindi, fakat şunu biliyor ki, her insanın zaafı ve iradeden mahrum kaldıkları zamanlar var, çok vardır. (...) Bu zaaf saniyelerini tanımayan kadın var mıdır?” sözleriyle ifade eder. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 74)

Ertesi sabah, Muhacirîn’e giden Mebrure ve Nadir, müdir-i umumîyi bulamamışlardır ve bunun üzerine Muhacirîn’e tekrar dönmek üzere Nadir’in

evine giderler. (Safa, Söзде Kızlar, 2016, s. 74-75) Mebrure, Nadir'in evinde, Nadir'in annesi Hayriye Hanım ile de tanışır.

Nadir, Mebrure'yi annesine tanıtırken "Her ne kadar o aileye uzak bir akrabalığı varsa da ne ahlakça, ne tabiatça onlara benzemiyor." der. (Safa, Söзде Kızlar, 2016, s. 77)

Mebrure'nin, Nadir'in annesi ile tanışması da Mebrure'nin köşkteki durumunu gözler önüne serer. Bekâr ve namuslu bir genç kız için; Nafi Bey'in köşkü, o köşktekiler ve orada yaşanan olaylar tehlike arz edecek niteliktedir. Yazar da okuyucuya bunu sık sık hissettirir ve hatta sadece hissettirmekle de kalmaz. Olumlu bir karakter olarak çizdiği Hayriye Hanım'a bunu açıkça söyler. Hayriye Hanım, bu konuyla ilgili şu cümleleri kurar:

"Mebrure Hanım'ın Şişli'deki ailede bulunması ne fena... O ahlsız insanların arasında bu çocuk nasıl rahat eder?" (Safa, Söзде Kızlar, 2016, s. 78)

Mebrure'nin Nadir'in evindeki misafirliği esnasında Nadir'in arkadaşı Fahri de oraya gelir. Bu şekilde yazar, Mebrure ile Fahri'nin de tanışmasını sağlar. Nadir, Mebrure'yi arkadaşına, "Fahri, dostum, bugün talihin varmış, seni bir Anadolu kızına takdim edeceğim. Meziyetlerine hayran olacaksın." sözleriyle tanıtır. (Safa, Söзде Kızlar, 2016, s. 80)

Nadir'in bu ifadeleri ile Mebrure'ye yazarın saf ve bir azize gibi olan bakışını okuyucuya da hissettirilmiş olur.

Nadir'in evinden Müdür-i Umimî'yi bulmak için tekrar çıkan Nadir ve Mebrure, Müdür-i Umimî'yi bulur ve ondan, konuyu araştırıp onlara haber vereceği sözünü alırlar. (Safa, Söзде Kızlar, 2016, s. 83) Tramvay beklerken Nadir, Mebrure'ye şu öğütleri verir:

"(...) Bir küçük zaaf sizi felakete sürükleyebilir. Böyle zamanlarınıza lütfen bu sözümü hatırlayınız. Ben sizi gelir, her zaman görürüm. Fahri'yi de beraberinde getiririm. Bu gencin dostluğu kıymetsiz değildir. Aman Mebrure Hanım kulağınızda küpe olsun: Behiç'ten, Siyret'ten, Nevin'den korkunuz. Belma'yı gözünüze getiriniz, vücudunuzu ve kalbinizi sakınınız." (Safa, Söзде Kızlar, 2016, s. 83-84)

Mebrure, babasını bulmak amacıyla oradan oraya gezerken Behiç de Mebrure'yi elde etmenin peşindedir. Behiç, aynı kendisi gibi olan arkadaşı Siyret ile sohbet ederken Mebrure hakkında şöyle söyler:

“-Bence Mebrure’nin en büyük arzusu kendisine bir zevç bulmaktır. (...)

-Muhakkak böyledir. İster ki bu zevç, kendi halinde uslu, hassas, iyi kalpli bir genç olsun, ailesini geçindirebilecek kadar para kazansın. (...)

-Hele bu tıyneteki kızlar, hafifmeşrep, çapkın, hovarda adamlardan nefret ederler. Böyleleriyle evlendikleri zaman bedbaht olacaklarını pek iyi bilirler. Bunun için benim ilk görünüşümü hiç beğenmemiştir. Sevimli fakat sefih bir adam demiştir.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 95)

Mebrure, çıkar için ya da sadece olmuş olsun diye evlenmeyi düşünecek bir genç kız değildir. Ancak o da duyguları olan, üstelik saf ve tecrübesiz bir genç kızdır. İçindeki temiz duyguların ve mutlu olma isteğinin, üstelik babasızlığın verdiği yalnızlık ve sevgi muhtaç olmanın etkisiyle hareket edebilme yani yanılabilme ihtimali olan bir genç kızdır. Mebrure de, bu durumun farkındadır. Daha önceleri Behiç’e karşı olan karşı duruşunun değişmesinden ya da değişme ihtimalinden korkar. Zaman zaman kendi kendine bunu düşünür. Bu durum hakkında yazar şu ifadeleri kullanır:

“Bazen bütün ihtimalleri unutarak, Behiç’e mağlup oluvereceğini, namustan ibaret servetini kaybedeceğini hatırına getiriyor, tüyleri ürperiyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 114)

Bir akşam Mebrure’nin salonda piyano çaldığı ve eski günlerini düşündüğü bir esnada, Mebrure salondan çıkmak üzereyken Behiç elektriği söndürür, karanlıkta iken Mebrure’nin elini tutar:

“Genç kız çekinceye kadar, birkaç saniye, güzel kokan eli öptü.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 117)

Mebrure, elini çekip arkasına bakmadan koşarken Behiç düşündü: “Bana karşı eskisi kadar vahşi değil.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 117)

Mebrure, bir yandan Behiç’in girişimleriyle baş etmeye çalışırken bir yandan da Fahri ve Nadir’in yardımları ile babasını bulma çalışmalarını sürdürür. Onlar ile bir araya geldiklerinde Fahri ve Nadir, Mebrure’ye şu sözleri söylerler:

“ (...) -Artık bu çirkin aileden kurtulmalısınız.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 129)

Ve Nadir ekler:

“-Ah Mebrure Hanım... Sözde kızlardan bahsediyorsunuz. Sözde kızlardan... Bunlara verilecek en iyi isim bu: Sözde Kızlar! Serbest kaldıkları zaman gördüğümüz şeyleri çekinmeden yapan bu mahluklar, koca aramaya başlayınca sıkılğan, utangaç, tecrübesiz, saf görünmesini de pek iyi bilirler.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 130)

Fahri, bu sohbetler esnasında Mebrure'ye Çamlıca'da bir gezinti teklif eder. Çamlıca dönüşü, Fahri ile yapılan bu gezintiden Behiç hiç hoşlanmaz: “ Meçhul bir rakibin mücadelesinden korkuyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 136)

Behiç bu düşüncelerle Mebrure için, “Mebrure gibi doğrudan doğruya düşman zulmü gördüğü için şiddetli vatanperver bir kız, taşrayı ve taşralıları elbette severdi; o halde Fahri'ye karşı da zaafı olabilirdi.” diye düşünür. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 137)

Bunun üzerine Behiç, Mebrure'ye arabayla bir gezinti teklif etmeye karar verir. Gezintide çokça masraf ederek genç kızını sevindirmek için elinden gelen her şeyi yapmayı düşünür. Aynı zamanda bu gezintide genç kıza bir istikbal vaadinde bulunacaktır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 137) Bu vaatler ise şu şekilde olacaktır:

“Mebrure'ye servetinin yarısını verecek, evlenecekler, hemen Anadolu'ya gidecekler, en güzel şehirde, en güzel çiftliği satın alacaklar, genç kızın babasını da arayıp bulacaklar, çiftliğe getirecekler, senelerce – yahut Mebrure ne kadar isterse- orada yaşayacaklar ve bu mütereddi, ahlaksız, düşkün İstanbul muhitinden uzaklaşacaklar... Ah mükemmel, mükemmel.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 137)

Mebrure, başta bu gezintiye gitmemek için ya üşürsem, otomobili pek sevmiyorum gibi bahaneler bulsa da “ Nedense hafif heyecanı vardı, bu gezintiye biraz da istiyor ve bu arzusuna hayret ediyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 137) Ve öyle ki bu gezinti Mebrure'nin kafasını karıştırmak için önemli bir adım olur.

“Otomobil hazırды. Behiç, tereddüt eden Mebrure'yi ikna için biraz daha uğraştıktan sonra genç kızını elinden tutarak oturttu, şoföre hareket emri verdi.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 141)

Yazar “Otomobil arızalı yollarda, fazla sarsıntı vererek sığıyor, Mebrure ile Behiç arasında zarurî temaslar hâsıl ediyordu.” ifadesi ile Behiç'in hedefe giden yolda yavaş ama kararlı bir şekilde hareket ettiğini anlatır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 142)

Behiç ve Mebrure bu gezinti esnasında sohbet ederler. Mebrure'nin Anadolu'ya seyahat etmek istediğini öğrenen Behiç bu fırsatı da kaçırmaz:

“ (...) -Ah bundan emindim. Sizi Anadolu'ya götüreyim ister misiniz? (...) Hem de pederinizi ararız, eminim ki pek çabuk malumat alır, hatta kendisini buluruz, icap ederse Anadolu'nun her şehrine gideriz. (...) Düşününüz, pederinizi bulursak orada neler yapmayız? Mükemmel bir

köşk, bir çiftlik tutarız. (...) Düşünüz ilkbaharda yalnız çiçeklerle, tarlalarla saf ve sadık çiftlik hayvanlarıyla meşgul olmak ne iyidir.

Genç kız cevap veremiyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 143)

Behiç ve Mebrure, bu gezinti sonrasında köşke döner. Sabah, ev halkı Mebrure’ye gelen bir mektuptan bahseder.

Nevin, bu mektup karşısında, “Mebrure, bize de oku da, güzel şeylerse biz de dinleyelim, eğer hususi değilse...” der. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 148)

“Mebrure için, bu mektuba ‘hususi’ demek, ağırca bir ithamı kabul etmekle müsaviydi; hemen cevap verdi:

-Hususi değil, bilakis, gazetelerde neşredilecek kadar güzel bir yazı. (...) Çamlıca’daki akşamı yazmış.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 148)

Yazar, Mebrure’nin karşısına âdeta bir Behiç’i bir Fahri’yi çıkartır. Bu şekilde Mebrure, bir ikilem yaşar. Bu ikilem Safa’nın çoğu romanında görülen iki adam ikilemi gibi gözükse de aslında Doğu- Batı ikilemidir. Yani, Doğulu ve Batılı adamlar arasında yaşanan bir ikilemdir.

Nevin, mektuptan bazı parçalar okuyan Mebrure’ye eğer Fahri’ye cesaret vermeseydi, Fahri’nin bu mektubu yazamayacağını söyler. Ancak, Mebrure bunu kabul etmez ve tam aksine sadece tabii görüldüğünü söyler. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 148)

Bu mektup olayından sonra, Behiç’in kız kardeşi Nevin, ağabeyine yardım ederek Mebrure’nin aklını karıştırmak, onu ağabeyine yaklaştırmak için konuşmalar yapar. Bu ikna çabası taşıyan konuşmalar Nevin karakterinde şu şekilde ifade bulur:

“(…) Mebrureciğim beni sever misin? (...) Yalnız iki kişiye iyilik etmek istiyorum. Belki sana azıcık ispat ettim ki ben iyilik etmekten kaçan bir kız... Bir kadın değilim.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 149)

“Sen ve Behiç. Sen ve Behiç. Ne güzel bir yuva yapabilirsiniz. Evvelâ Anadolu’ya giderseniz, İhsan Efendi’yi bulursunuz, onu da alır, ya İstanbul’a döner yahut bir iki sene orada yaşarsınız.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 151)

Nevin, konuşmalarında Mebrure’nin zaaflarına dokunur. Mebrure’nin babası... Günlerdir, haftalardır aradığı babası... Sağ oluşundan bile emin olamadığı babası... O dönemde, on dokuz yirmili yaşlarda bir genç kız için yapayalnız, kimsesiz ve evinden uzakta, başka bir şehirde, babasının izini bulmak üstelik bir geçim kaynağı da yokken bunları yapmak kolay değildir. Her insan böyle

durumlarda yanında güvenebileceği, sırtını yaslayabileceği, yardım istediğinde yanında olacak birini arar. Mebrure'nin de böyle birine ihtiyacı vardır. Ancak o kişinin Behiç olup olmadığından Mebrure de emin değildir. Behiç, annesi ve kız kardeşi Nevin ise bu konuda Mebrure'yi ikna etmeye çabalamaktadır. Bu nedenle Mebrure'nin zaafının olduğu yönleri bastırarak Mebrure ile şu tarz konuşmalar yaparlar:

“Sen... sen... Bugün, her şeyden evvel pederini arayıp bulmalısın, bulmak için aramalısın, taşralara, Anadolu'lara gitmelisin, oralara seyahat için hem para hem arkadaş, hami lazım. Yalnız başına gidebilir misin? İmkânı yok!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 150)

Bu ikna çabaları karşısında Mebrure'nin kararsızlığı ve Behiç'e olan güvensizliği şu şekilde dile getirilir:

“Sen de bilirsin ki evlenmek güç şeydir. İnsan bunu ne düşünmelidir. Söylediğin gibi sade bir iş değil ki, hiç, değil. İki kişi... Birbirini beğenir... Hatta... Sever... Fakat... Müphem... Pek müphem bir şey daha lazım. (...)

İtimat!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 151-152)

Mebrure, Belma'nın düştüğü duruma düşmek istemediğini açıkça belirtir. Nevin ise, onun bir koket sayıldığını, kendisini onunla kıyaslamaması gerektiğini söyler. Behiç'in de çok değiştiğini ifade eder. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 152)

Nevin, ikna çabalarını şu şekilde sürdürür:

“Sen bana bir ‘peki’ de, hemen nişanınızı hazırlayalım. Göreceksin, İstanbul'un en parlak ziyafetlerinden birini yaparız, bütün dostlar buna çalışırız, mükemmel, mükemmel bir şey olur, ah, bir kabul et, bir kabul et...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 152)

Ve ilk kez burada Mebrure, Behiç'le evlenme fikrine gerçekten yaklaşır:

“Canım Nevin, ben reddetmiyorum, düşünmek için biraz izin istiyorum, hatta bugünkü hissime bakarsan ‘kabul ettim’ de diyebilirim, fakat...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 152)

“Mebrure, yemek odasında yalnız kalınca asabi dolaşmaya başladı. Kalbinde çarpıntıya benzer bir rahatsızlık, sinirlerinde bir uyanıklık hissediyordu. Hiç tahmin etmediği bir zamanda bu teklif, onu çok düşündürdü: Behiç'le evlenmek... Birkaç gündür, etrafındaki hareketlerden, o otomobil gezintisinde Behiç'in söylediği sözlerden bu müphem neticeyi keşfetmişti, fakat böyle ansızın teklife uğrayacağını bilememişti. Behiç'le evlenmek!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 154)

Behiç ile evlenme fikrini etraflıca düşünen Mebrure, Behiç ve Fahri'yi de karşılaştırır:

“ (...) Bu Anadolu seyahati, Mebrure için pek canlı bir vaatti. Behiç’i yalnız bunu düşündüğü için bile sevebilirdi, buna muktedirdi de, parası da vardı, bütün Anadolu seyahatinde, her türlü vasıta eksikliğine rağmen, bir ecnebi gibi rahatça gezmek mümkündü. Hâlbuki... Fahri?.. O... İmkân yok... Bazen bir günlük nafkasını bulamayan bu zavallı çocuktan, Behiç’in yapabileceği fedakârlıktan yarısı bile istenemez, beklenemezdi. (...) Tertemiz, saf bir ruh, bu gözlerde kendisine bakılmasına müsaade ediyordu. Fakat, neye yarar? Yaşamak lazım, iyi yaşamak lazım, rahat yaşamak lazım...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 154-155)

Romanda Behiç’in rakibi olarak karşısına çıkartılan Fahri her türlü olumlu yönüne rağmen Behiç ile yarışacak güçte değildir. Bu durum, okuyucu tarafından rahatlıkla hissedilir nitekim yazar Mebrure’ye yaptırdığı kıyaslamada bunu açıkça gözler önüne serer. Üstelik, Mebrure’nin Behiç ve Fahri arasında yaptığı kıyaslamada Mebrure’nin de maddiyat karşısında yanılabilceği ortaya çıkar.

“Mebrure için bu köşkteki refahı, vasıta bolluğunu bırakmak da güçtü. Artık hicretlerin, parasızlıkların, hastalıkların adı ve çirkin üzüntüleriyle titremeğe razı değildi. İzdivaçta aradığı sükûnun birinci şartı da bu refahtan başka ne idi?” cümleleri ile yazar Mebrure’deki tavır değişikliğini ortaya koyar. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 155)

Nazmiye Hanım da bu süreçte Mebrure’yi etkilemek için çaba gösterir:

“(...) -Bunu sana şimdiye kadar söylemek isterdim, fakat ben insanları yüzlerine karşı methetmeyi sevmem, artık benim doğrudan doğruya kızım oluyorsun. Sana bir valide şefkatiyle söylüyorum: İsterim ki Nevin de, bazı hoppalıklarımı bırakarak, senin gibi ciddiyet içinde sevimli olabilsin.

Bu sözlerden sonra Mebrure’nin annesinden bahis açtı. Merhumenin güzel bir kadın olduğunu, iyi tabiatlarını, mücevher gibi kalbini anlattı. Mebrure’nin vücutça da ahlakça da annesine çektiğini söyledi. Genç kızda iyi tesir bırakmak için Nazmiye Hanım’ın kullandığı bu iltifat usulü hakikaten kurnazca idi, genç kız, o gece, odasına çekildikten sonra hep zavallı annesini düşündü: (...) ‘Ah... Ben onun gibi olamadım, hayır, yengem de aldaniyor, mübalağa ediyor, ben anneme çekmedim. Ah... Annemin kalbinden bana bir zerrecik fazilet kalsaydı, babamın bugünkü haline tahammül edemez, kendimden geçer, ya hastalanır ya ölürdüm. (...)’ (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 156-158)

Böylece, Mebrure’nin iyi ve ahlaklı bir genç kız olarak yetişmesinde annesinin etkisini de öğrenmiş oluruz. Anne, evladın yetişmesinde Safa’nın önemle üzerinde durduğu bir konudur.

Mebrure bir gece düşünürken “Behiç’le evlenmeye birkaç defa karar verdi. Hatta zaafını o kadar seçiyordu ki, yine odaya girmeye cesaret etseydi, kapıdan

mağlup çıkmayacak, belki de ilk şefaât ziyasının perdelerden süzülmesini görecekti. Fakat Behiç'in hayaliyle mücadele eden bir başkası daha vardı; bir başkası ki hayali, genç kıza et raşesi vermiyor, derin, daha yüksek arzular, uyandırıyor: Fahri." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 159)

Daha sonra Mebrure, önce Muhacir'in'e gider ancak müdür beyi bulamaz. Bunun üzerine, Fahri'yi ziyaret eder. Bu ziyarette ona Behiç ile evleneceğini açıklar:

"Ne olursa olsun, usandım, boğuluyorum! (...) Artık hayatıma son istikametimi vermek istiyorum. Köşkte uzun müddet kalamam yahut büyük bir fedakârlığa mecbur olacağım. Bu fedakârlığı size söylerim. Büyük... Büyük bir fedakârlık..."

Genç adam, Mebrure'ye doğru koşarak kısılmış bir sesle sordu:

-İzdivaç mı?

-Öyle ya.

-İmkânı yok. Behiç'le mi?" (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 162-163)

Peyami Safa'nın pek çok eserinde olan "isim sembolizasyonu" burada da kendini gösterir. Mebrure de adının anlamı gibi hayırlı, makbul bir kızdır. Zaman zaman hatalı düşünceleri kafasında barındırsa bile, yazar ona kesinlikle hata yaptırmaz. Mebrure, tam Behiç'in ağına düşecek noktaya geldiğinde Belma'nın uyarılarıyla âdeta kendine gelir.

Belma, kardeşi Salih'in delirmesinden sonra Nadir'e Mebrure'yi ona getirmesi için ricada bulunur. Nadir, bu ricayı yerine getirir. Mebrure'ye Belma'nın onu görmek istediğini söyleyerek onu Belma'nın hasta yattığı evine götürür. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 172-177) Belma'nın bu isteğinin nedeni, hem kendisini hasta eden ve aldatan âşığı Behiç'ten intikam almak hem de yaptıklarından pişmanlık duyduğundan kendi vicdanını biraz da olsa rahatlatmaktır.

Mebrure, Belma'nın bu daveti üzerine onun yanına gider ve aralarında şu konuşma geçer:

"İki gün evvel haber... Aldım... Siyret, Salih' söylemiş. Behiç'le evleniyormuşsunuz. (...)

Bilemezsin, Mebrure... Bu haber... Bu haber... Bizi... Beni ve Salih'i nasıl çığırımızdan çıkardı. Ah... Dinle... İtiraz etme, iyi dinle, bugün seni bunun için çağırdım. Bak... Neye benzeteyim? Böcekli, kurtlu, yılanlı bir dereye düşüyorsun. Hiç... Hiç farkında olmadan, kendini bir gün, bu pis, hastalıklı, cerahatli suyun dibinde bulacaksın." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 177)

Belma, Behiç ile yaşadığı evlilik dışı ilişkiyi, bu ilişkide Behiç'in ona gösterdiği değersiz tavırları, Behiç'ten gebe kalışını ve Behiç'in kendi çocuğuna bile acımasızca bakışını, çocuğunun katili oluşunu ve Behiç'ten kaptığı frengi hastalığını ölüm döşeğindeyken Mevrure'ye şu şekilde anlatır:

“Behiç’le, bir sene kaçıklar gibi yaşadık. Benden başka metresi yoktu, bütün masraflarımı veriyor, beni, benim onu sevdiğim kadar sevmiyordu. Bir sene geçince Melike’yle münasebete başladı. Beni idare ediyor, az kısıktırıyor, isyana sürüklemiyordu. Zaten, ben de, Melike’yle rekabete vakit bulamadan, bir sabah, bu evde, bu odada, bu karyolada bir şey öğrendim: Gebeydim!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 182)

“O gün ilk şüpheyle Behiç’e koştum. ‘Biraz daha büyüsün, dünyasını göremeden onu çinko leğene düşürmenin yolu var.’ diyordu. Bana küçük bir kutu toz verdi: ‘Bunu iç, korkma!’ dedi. İtiraz ettim. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 182)

Belma, Mevrure'ye çocuğunu herkesten saklayarak bir şekilde doğurduğunu, ancak çocuğun da frengi hastalığıyla doğduğunu, böylece hem kendisinin hem de çocuğunun Behiç yüzünden frengi hastalığına tutulduğunu anlatır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 185)

“Zavallı kız, zavallı kız. Vallahi bunu sana, hep seni düşündüğüm için söylüyorum ve seni buraya hep bunun için çağırdım, yoksa ben kendi dertlerimle boğulup giderdim, ne ehemmiyeti var, zaten ölmüş bir kadını.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 186)

Behiç'in kendi çocuğunun katili oluşunu, bir küçük çukura çocuğunu koyup üzerine toprak atarak nasıl öldürdüğünü de öğrenir Mevrure. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 189)

Yazar, bu olay ile Mevrure'yi ve daha geniş bağlamda bakılacak olursa bekâr ve namuslu Türk, Müslüman kızlarını korur. Mevrure de bu bekâr, namuslu, Türk ve Müslüman kızıdır. Bu nedenle yazar tarafından âdeta korunur kollanır. Yazar, Belma aracılığı ile Behiç'in gerçek yüzünü Mevrure'ye gösterir.

Belma, Behiç'in gerçek yüzünü Mevrure'ye şu sözlerle anlatır:

“(…) Behiç... Müthiş... Müthiş bir adamdır: Yalancı... Kalpsiz... Hain... Menfaatperest... Zevkine düşkün bir... Bir adam... Berbat bir adam... Mevrure... (..) Mevrure, vallahi... Hep seni düşünüyorum. Hep... Ve bütün, temiz, namuslu, öz Türk kızlarımı... Hepsini düşünüyorum. Ah onlara anlatabilsem, onlara anlatabilsem.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 197)

Belma, Mevrure'ye her şeyi itiraf ettikten sonra intihar eder ve ölür. Nadir ve Mevrure ise köşke döner. Köşkte yine Nevin'in davetlerinden biri vardır.

Belma'nın intiharını köşktekilere anlatırlar ancak birkaç ah vah ile herkes davetin havasına geri döner. "Daha fazla kalmayı lüzumsuz gören Nadir, hemen Mebrure ve Fahri'ye işaret etti." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 212)

"Nadir, Mebrure'yle Fahri'yi o gece, evinde misafir etti." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 213)

Mebrure, olanlar hakkındaki yorumunu ise şöyle açıklar:

" (...) Hepsinin yüzüne ayrı ayrı haykırmak isterdim. 'Siz benden değilsiniz, Türk ve Müslüman cemiyetinden değilsiniz. (...) Şu içinizdeki masum kızı, Güzide'yi siz bitirdiniz, Belma'yı siz öldürdünüz, Salih'i siz çıldırttınız. (...) Sizse..." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 214)

"Mebrure'nin gözleri dalıyordu. (...) Bunları, ömrü oldukça hiç, hiç unutmuyacaktı. Ve İstanbul denince, Şişli'deki evle Cerrahpaşa'dakinin farkını, birinin öteki üzerindeki meş'um tesirini hatırlayacaktı." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 217)

Mebrure, Belma sayesinde büyük bir yanlıştan döndüğünü şu sözlerle itiraf eder:

"İtiraf ederim ki beni o kız, o zavallı kız, Belma kurtardı. Yoksa aldanıyordum, ister istemez, bile bile aldanıyordum. Hatta... Köşkte, Behiç'le izdivacımızın kararı emrivaki gibi gösterildi. Birkaç gün daha geçseydi, birkaç gün daha geçseydi, bitmiş... Bitmiş bir kızdım." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 218)

Behiç'in evlilik teklifini kabul ederken maddiyatını düşünen ve bunu bir avantaj olarak gören Mebrure, yanlışından dönüşünü ifade ederken bu yanlışına çeşitli mazeretler de bulur:

"(...) Ben daha köşktekilere karşı hiçbir şey kabul etmiş değildim. Eğer buna mecbur olsaydım, sebebi yalnız babamdı. Anadolu'ya gidebilmek için kabule mecbur olacaktım. Behiç'e karşı hiçbir arzum yoktu." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 218)

"Mebrure sustu. Hakikati biraz değiştirmiş, fakat bunun farkında olmamıştı. Artık, Behiç'e karşı zayıf olmadığını ilan etmek ihtiyacıydı." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 219)

Daha sonra yazar, Mebrure ve Fahri arasında gelişecek ilişkiyi, şu şekilde okuyucuya hissettirir:

"Mebrure ve Fahri... Mebrure ve Fahri... Ve'yi kaldıralım: Mebrure Fahri! İşte bir mühür yazısı, yahut bir kart dö vizit, yahut bir imza. Mebrure Fahri. Düşünülecek mesele..." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 221)

Ayrıca, bu esnada babasının sağ olduğunu öğrenen ve ondan Amasya'ya gelmesini isteyen bir mektup alan Mebrure'nin hayatında yeni bir sayfa başlayacaktır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 233)

Bu yolculukta Mebrure, yalnız olmayacaktır. Ona eşlik edecek kişi ise sadece bir yol arkadaşı değildir. Bu durum şu şekilde anlatılır:

“Fahri titriyordu. Bu arkadaş kim? Mebrure'ye yalnız bu seyahatte değil, bütün hayat seyahatinde yoldaşlık edecek kim?”

-Nadir genç kıza bakıyordu. Hiçbir yanlış yapmadığına emin olarak, gayet kat'i, söyledi:

-Ben bu arkadaşını biliyorum, Mebrure Hanım.

Genç kızın gözlerini kendisine kaldırdığını görünce Nadir, Fahri'yi gösterdi:

-Mebrure Hanım, bu genç arkadaşını tebrik etmemize izin verir misiniz?

Genç kız, itiraz etmedi, gülümsedi. Bu tebessüm ona çok yaraşmış olmalı! (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 239-240)

Görülüyor ki babasını bulmak için İstanbul'a gelen Mebrure, bir akrabasının köşküne misafir olur. Anadolu da, İstanbul da işgal altındadır. Fakat, Sodom ve Gomero'da gördüğümüz gibi Şişli'de ve çevresinde tabiatıyla farklı bir hayat yaşanır. Mebrure, bu hayatın içinde kaybolmak üzere iken yazar onu kurtarır ve temiz olarak İstanbul'dan Anadolu'ya geçer. Üstelik yanında evlenebileceği namuslu bir genç de vardır.

Nevin, (Sözde Kızlar) romanında bir diğer bekâr kadın karakteridir. Bekâr ve annesinin yetiştirme tarzına uygun bir yapıda biridir: İkiyüzlü, ahlaki zaafı olan, yanlış Batılılaşmanın örneği olan bir genç kızdır.

Romanda “sözde kız” olarak değerlendirebileceğimiz bir kişi olan Nevin, Mebrure'nin de sözde kız olması için -Behiç'i saymazsak- en çok çaba harcayan kişidir.

Nevin, daha romanın başında evine misafir olarak gelen Mebrure'ye karşı olan misafirperver davranışları ve yardımseverliğiyle göze çarpar. Ancak, olaylar geliştikçe Nevin'in ruhundaki çatlaklar da gün yüzüne çıkar.

Nevin, romanda süse püse düşkün, eğlencelerden hoşlanan, sürekli eğlenceler düzenleyen, akli fikri makyajda, tuvalette, eğlence ortamlarında olan biri olarak canlandırılmıştır. Evinde düzenleyeceği bir davete hazırlanırken Mebrure'ye “bu yeni hayatında tuvaletin büyük bir ehemmiyeti var.” diyerek bu özelliklerini

ortaya koymaya başlar. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 41) Daha sonra, yaptığı makyaj ise satırlarca anlatılır:

“ (...) Dudaklarına ve yanaklarına kırmızılık sürdü, pudra ponponuyla alnından göğsüne ve ensesine kadar bütün başını hafif bir pudra tabakasıyla boyadı. Kirpiklerine de birer fırça rimel dokundurdu, onları da dikleştirdi. Avucuna bol lavanta dökerek dekoltesinin arasından çıplak vücudunun her tarafını, koltuk altlarını, göğsünü belini, hatta dizlerine kadar daha aşağı kısımlarını ıslattı. Şezlonga oturarak, yirmi dakika kadar da tırnaklarını cilalamakla oyalandı.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 42)

Nevin, bekâr bir kadındır ama sevgilisi vardır. O, Siyret ile sevgilidir. Ancak Nevin’in Siyret ile olan ilişkisi de saf bir aşk ilişkisi değildir. Yazar, bunu en ufak olaylarda bile hissettirir. Köşkteki davete gelen Siyret, önce Behiç ve özellikle de Mevrure ile ilgilenince Nevin şu sözleri söyler:

“-Maşallah küçük bey... Teşrif buyurduğunuz zaman yanıma kadar gelerek elimi sıkmaya tenezzül etmiyor musunuz? Bahçedeki çamları mı ziyarete geldiniz?

-Behiç’le konuşuyorduk. Fakat gönlüm sizinle dolu idi.

-Evet, ağzınız laf dolu, yanaklarınız şişiyor.

Siyret, Nevin’e yaklaşarak elini tuttu. Öpmek istedi.

-Affet.

-Çekil kuzum, bugün fenasın. Bak davetime ne kılıkla gelmişsin. Burası kahve mi? (...)” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 45)

Davet esnasında Nevin, piyano çalarken Siyret, Mevrure’yi dansa kaldırmak için çabalar. Daha sonra da Siyret’in sürekli Mevrure’nin yanında olduğunu görünce sinirlenir. Burada, Nevin’in Siyret’e olan kıskançlığı şöyle dile getirilir:

“Nevin, Siyreti’in koluna girerek onu Mevrure’den uzaklaştırmak istedi.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 51)

Ancak bu durum, bir kıskançlıktan ziyade Siyret’ in tüm ilgisinin kendi üzerinde olmasını istemesi gibidir. Köşkte Siyret’in, Mevrure ile ilgilendiğini gördükçe bu duruma sinir olur. Aynı zamanda, Behiç de Mevrure ile ilgilenmektedir. Bu duruma da Belma sinir olmakta ve bu neden ötürü Nevin’e Behiç’i şikâyet etmektedir. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 57)

“Nevin de arkadaşına azap veren aynı hislerle Siyret’ ten acı acı şikâyet etti. Sert kelimeler kullandı, köpürdü, gazaba geldi ve iki kız, vefasız âşıklarından intikam almak için, ertesi günden itibaren gezintiler, eğlenceler yapmaya karar verdiler.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 57-58)

Bir süre sonra, köşkte bir takım değişimler olur. Yazar bu değişimlere bir neden göstermese de karakterlerin tavrını tespit açısından bu değişimler dikkat çekicidir:

“Hiçbir gün evde oturmayan Nazmiye Hanım, sabahtan akşama kadar köşkten ayrılmıyor, çok defalar odasına kapanarak dikiş dikmekle oyalanıyordu.

Nevin’in perşembe günleri davetleri kalmamıştı. Resmi dostlarına birer kart göndererek baş ağrılarından dolayı bu kabullere fasıla ara verdiğini bildirmişti. Mamafih, annesi gibi evde oturmuyor, öğleden sonra çıkıyor, eve pek geç vakit geliyordu. Yüzünde can sıkıntısı izleri vardı. Sinirli görünüyor, ufak şeylere kızıyor, herkesi tenkit ediyor, pek sevdiği Napolyon’u bile ara sıra dövüyordu. (...)” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 98)

Bu esnada, Siyret ile Güzide’nin ilişkisi ve Güzide’nin hamileliği de duyulur. Bu ilişkiyi öğrenen Nazmiye Hanım da köşke yeni gelen kızına duyduğu havadisleri vermek ister. Ve Nevin düşünmeye başlar:

“Düşünüyordu ki eğer Naciye Hanım, Güzide’nin başına geleni öğrenmişse mutlaka bir dırıltı çıkarır, kızını Siyret’e vermeye kalkardı. İş mahkemeye düşünce de netice bu olacaktı. Nevin Güzide’yi kıskandığı için değil, elinden Siyret gibi mükemmel bir âşığı kaçıracağı için endişeliydi. Kazara Siyret, Güzide’yi nikâhla almaya mecbur kalırsa Nevin, muhite karşı gülünç bir vaziyete düşecekti. Çünkü herkes Kommersiyale Bankası’nın Siyret Bey’i, sefaret müsteşarı Nafi Bey’in kerimesi Nevin Hanım’ın âşığı zannediyordu. Nevin köşkün iç yüzünü bilmeyenlere iyi propaganda yapmıştı.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 102-103)

Bu olay üzerine Nevin, sevgilisi Siyret’i Güzide’ye kaptıracaktır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 110) Bu gibi olaylarla Nevin ile Siyret’in arasındaki ilişkinin gerçek ve saf bir aşk olmadığı da ortaya konur. Nevin, çirkin bir ilişkinin içindedir. Sevgilisinin Güzide ile evleneceğini duyan Nevin, ona “Bu ne demek sersem!” diyerek hesap sorar. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 111) Sevgilisi ise ona “Mecbur oldum.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 111) diyerek onu ikna etmeye çabalar ancak Nevin, bu durumun onu rezil edeceğini söyler. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 111)

Nevin, sevgilisine, Güzide ile kendisini aldatan ve ona yalanlar söyleyen Siyret’e şunları söyler:

“Hayır gözüm, hayır yavrum, çocukluk istemem, herkes nazarında sen benim âşığımsın, başkasına ait değilsin, başkasına ait olamazsın, hiçbir zaman... Bak ben Güzide ile geçen her şeyi affettim, benim de bir kadınlık itibarım var, oo... Tahammül edemem.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 111)

Burada, yazar ortaya koyar ki Nevin basit bir kızdır. Kendisini aldatırsa da, Güzide’yi hamile bırakırsa da sevgilisini affetmeye hazırdır. Niyeti sadece ona ait olduğu bilinen Siyret’i elinde tutmaktır.

Siyret ise onu ikna etmeye çalışır:

“Ben seni şimdiye kadar hiç aldattım mı? Behiç’in Belma’ya yaptıklarını sana yaptım mı? Hayır değil mi? Hayır, elbette hayır... O halde bana itimat et, bu izdivaç senin şerefini artıracak. (...) Çünkü Güzide de herkesle birlikte görecektir ki ben sana eskisinden fazla ehemmiyet vereceğim.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 111)

Siyret, tüm bu ikna çabaları karşısında “İnanmam ki.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 112) diyen Nevin’i kucakladı, göğsünde sıktı, saçlarından başlayarak bu sıcak kadın başının her tarafını öptü, öptü. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 112)

Sevgilisi Siyret’i Güzide’ye kaptıran Nevin’e bir akşam yemek esnasında bir çiçek gelir. “Behiç kartı hemen alarak yüksek sesle okudu ve yere fırlattı:

‘Fazıl Şakir’den en derin hürmetleriyle.’ ” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 170-171)

Romanın sonlarına doğru Nevin’den sadece yaptığı davetler vasıtasıyla bahsedilir.

“ (...) Nevin’in aklına her estikçe yaptığı davetlerden biriydi. (...) Hepsisi, yaşlılar ve gençler, kadınlar ve erkekler pek nadir bir ittifakla şendiler.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 207)

Bu davete, Mebrure ve Nadir ile katılan Fahri davetten sonra Nadir’e davetteki kişilerin kimler olduğunu sorarken Nevin’i “Dekolte kız?” diyerek sorar. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 214) Yazar, burada Nevin’in dışarıdan bir göz tarafından ne şekilde görüldüğünü ifade eder.

Ayrıca, Nazmiye Hanım gibi ahlak bakımından noksan bir annenin kızı olması dolayısıyla Nevin, iyi bir aile ortamında büyümeyen, iyi bir kültür çevresi içinde yetişmeyen genç kızların temsili gibidir.

Güzide, (Sözde Kızlar) romanının bekâr kadınlardan bir diğeridir. Naciye Hanım'ın kızı olan Güzide, köşkte düzenlenen eğlencelere, davetlere katılan bekâr kızlardan biridir.

Nevin'in verdiği davete katılmak üzere köşke gelen Güzide böylece olay örgüsüne dâhil olmuş olur. Güzide'ni gelişini Siyret haber verir:

“ (...) -Hah... İşte Güzide'de geldi. Bakın yüzü türbe eriği gibi kızarmış. Mutlaka bir haber getiriyor. (...)

-Hiçbir haber getirmiyorum. Peşime bir palikarya takıldı, kapının önüne kadar geldi. Rumca bir şeyler söyledi, kurtulmak için koştum. (...)

Salih bağırdı:

-Vay karga vay... Güvercini ürkütmüş.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 48)

O akşam davetten sonra köşkte konaklayacak olan Güzide, Mebrure'nin yanında yatacaktır. Güzide, Behiç'in Mebrure'yle yalnız kalabilmesi adına Siyret tarafından Mebrure'nin yanından uzaklaştırılır. Bu konuda Behiç arkadaşından şu şekilde yardım ister:

“Güzide de Mebrure'nin odasında yatacak. Güzide'nin yanında hiçbir şey yapılamaz. (...) Mamafih bir çare yok değil. Senin yardımın lazım. Güzide'yi şimdi kandırıp da gece yarısı bir bahçe gezintisine çağırabilirsen âlâ. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 54) Burada, yazar Güzide'nin Siyret'e olan zaafını şu şekilde gözler önüne serer:

“-Bakalım Güzide gelir mi?

-Sana karşı zaafi var, muhakkak gelir.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 54)

Böylece, Siyret'in de basit bir kız olduğu, bir erkeğe olan zaaflarından dolayı kolayca kandırılabilceği ifade edilmiş olur.

Siyret, bu durum karşısında “Bu nevi kızlar herkese âşıktırlar.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 54) diyerek Güzide ve Güzide gibi kızlara bakış açısını ortaya koyar.

Köşkteki akşam, bahçede Mebrure ile sohbet eden Güzide, bir anda “Ben bedbaht olacağım.” diyerek içinde bulunduğu durumun tehlikesini hissettiğini ifade eder. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 55) Bu durum karşısında, ona “bu eve gelmemesini” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 55) öneren Mebrure'ye şu şekilde karşılık verir:

“Kabil değil. Gelmezsem ölürüm. Çünkü 'o'nu burada görebiliyorum.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 56)

Böylece Güzide, Siyret'e duyduğu karşılıksız aşk ve saf duygularıyla ona teslim olur ve bu teslim oluşun sonunda hamile kalır. Siyret ve Güzide'nin ilişkinin detaylarına değinmez yazar. Onların ilişkisi Siyret'in hamileliği ile ortaya çıkmış olur bir bakıma.

Evlilik dışı bir ilişkiden hamile kalan Güzide'nin Siyret ile evlenmesine karar verilir. Naciye ve Nazmiye Hanım'lar, uzun uzadıya konuşmaları ile konuyu evliliğe getirir. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 108-109)

Kızının Siyret'ten hamile olduğunu öğrenen Naciye Hanım, bu işin tek çaresinin evlilik olduğunu söyler ve Siyret'in konuşmak üzere köşke çağırılmasını ister. Siyret, köşke gelir. Nazmiye Hanım, Naciye Hanım'ı sakinleştirmek adına ılımlı bir konuşma yapar:

“Bilirsiniz ki kadınlar çok zayıftır. Böyle felaketlere istemeyerek düşerler, ellerinde silahları yoktur, kendilerini müdafaa edemezler. Tabi... Burada, benim evimde, böyle şey düşünülemez, mademki hepimiz az çok akli başında insanlarız, meseleyi aramızda hallederiz.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 109)

Bunun üzerine,

“Siyret, hemen ayağa kalktı. Naciye Hanım'a doğru iki adım attı, gayet katî sordu:

-Ne istiyorsunuz, hanımefendi, para mı izdivaç mı?

Naciye Hanım tereddüt etmeden cevap verdi:

-İzdivaç.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 109)

Siyret ise, cemiyete rezil edilme tehdidinden dolayı evlilik teklifini şu şekilde, koşulsuz şartsız kabul eder:

“Pekâlâ, dedi. Hiçbir kayda, şarta tabi olmadan kızınızı alacağım. Nişan, nikâh, düğün günlerini siz tayin ediniz.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 109)

Evlilik teklifini koşulsuz bir şekilde kabul eden Siyret'in aklında Güzide'yi düğünden bir ay sonra boşamak fikri vardır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 112)

Böylece hem gürültüsüz bir şekilde içinde bulunduğu durumu çözecek hem de zoraki evliliğinden bir ay içinde kurtulacaktır.

Böylece yazar, Güzide'yi tecrübesizliğin ve gençlik heyecanlarının kurbanı olarak gösterir. Kötü, ahlaksız bir annenin elinde yetişen bir genç kızın beklenen sonudur Güzide'nin yaşadıkları.

Her ne kadar romanın sonunda hâlâ onların evliliklerine dair bir ibare olmasa da, yine Nevin'in bir davetinde yazarın şu sözleri dikkat çekicidir:

“Arkadaşına yardım etmek isteyen Siyret'in, pek asabileşen Nevin'in, hep müstakbel kocası gibi hareket eden Güzide'nin kahkahaları gidenlerin arkasında çatladı.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 213)

Belma, (Sözde Kızlar) romanının diğer bekâr kadın karakterlerinden biridir. Asıl adı Hatice olan Belma, ilk kez Nevin'in verdiği davette karşımıza çıkar. Belma, davete gelince şu şekilde tasvir edilir:

“Belma'ya gelince, kiremit rengi elbisesi, boyalı yüzü, topukları pek yüksek iskarpinleri ve daima hareket halinde bulunan oynak vücuduyla o da, biraderi kadar garip ve acayip bir mahluku.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 46)

Belma, sözlük anlamı olarak faydasız, iri, kaba şey demektir. Belma'nın romandaki hali de tam olarak böyledir, bu şekilde yazar yine bir “isim sembolizasyonu” örneği ortaya koyar. Belma, aktris olmak uğruna bütün hayatını değiştirir. Bu duruma romanda şu şekilde yer verilir:

“Belma'nın aktrislığe hevesi meşhurdu. Daha çarşafa girmeden evvel, Şehzadebaşı sinemalarından aldığı tesirlerle aktris olmaya karar vermiş, o günden beri her yerde vesile bu arzusunu anlatmış, ara sıra meclislerde monologlar söylemiş, tek roller temsil etmişti. Bu kızın sinemaya ve aktrisliğe zaafı o derece idi ki, emeline kavuşmak için mukaddes tanıdığı her şeyi feda edebileceğini açıkça söylerdi.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 58)

Belma'nın içinde yetiştiği çevreden ve kültürden uzaklaşması, yine kendisi tarafından romanın sonlarına doğru şu şekilde ifade edilir:

“ (...) Babam biliyorsun ki hocadır. Annem hayatı Mahmutpaşa'ya kadar tanır. Fakat o hoca ve bu kadın, kendi âlemlerinden memnundular, benden fazla mesuttular. Ben bu saadeti beğenmedim. Neden, bilmiyorum, mektepte arkadaşlar arasında anlatılan hikâyelerden mi? Okuduğum romanlardan mı? Seyrettiğim piyeslerden, kurdelelerden mi? Kulağıma gelen meçhul saadetlerden mi? (...) Bilmiyorum. Bir ilkbahar, bundan altı sene evvel, şu mahalleden şu evden, şu köşedeki mescitten, babamdan, annemden, birdenbire öğrendim. (...) Atılmak, başka bir dünyaya, başka bir hayata atılmak istiyor, bunun için deliriyordum. Kendi kendime istikbal düşündüm: Aktris olmak! (...) Huu... Dehşet! Bir aktris, ne serbesttir, ne iyi, ne rahat, eğlenceli yaşar! (...) (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 180-181)

Cerrahpaşalı Müslüman bir ailenin, hatta imam bir babanın çocukları olan Belma ve Salih'in yaşamları yetiştikleri kültürden çok uzaktır. Babaları,

oğlunun ve kızının eğlencelerden eğlenceye koşmalarını, eve gelmemelerini hoş karşılamaz. O nedenle şu sözleri sarf eder:

“Daha ne yapacaksınız? Haftanın iki üç günü eve gelmezsiniz. Nereye gittiniz, nerede yatıp kalktığımız belli değil, bu mahallede bakire kızları bakkal dükkânına kadar bile yollamıyorlar, bu kız eve hiç uğramıyor.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 88)

Belma'nın babasının bu sözleri aynı zamanda dönemin, kadına ve bekâr kadına bakışını ortaya koymaktadır.

Yazarın Belma'nın babasına söylediği sözler ile ortaya koymak istediği Belma, aslında Cerrahpaşalı, dini bütün Müslüman bir ailenin, imam bir babanın bekâr ve ne yazık ki yanlış Batılılaşma esiri olan bir genç kızdır. Görülüyor ki, Belma'nın ailesine ve yetiştiği kültüre uygun olmayan davranışları babasının da hoşuna gitmez.

Belma, romanda bekâr bir genç kızdır ancak o, Behiç ile sevgilidir. Belma'nın Behiç ile tanışması kendi ağzından şu şekilde anlatılır:

“Behiç'i ben Nadir'in evinde tanıdım, hep o kurnaz ve desiseli erkekti, güzeldi, kadınlardan çok yorgun değildi, pek kibar ve ince görünüyordu. Bende aranılan erkeğin tesirini yaptı.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 180)

Belma'nın başka bir hayat yaşama arzusunda, Behiç'in ona olan etkisi de yine Belma tarafından ifade edilir:

“ (...) Bu arzumda, bana en çok kolaylık gösteren Behiç'tir. Beni hemen Şişli'deki evine ve odasına götürdü. Viyana tiyatrolarına, operasına, aktris hayatına, gece yarısı eğlencelerine dair bildiklerini, gördüklerini hep anlattı, anlattı. Meşhur aktrislerin –onlar meşhur mudurlar bilmiyordum ya, fakat inanıyordum- kendisine hediye ettikleri imzalı kartpostalları, fotoğrafları gösteriyor ‘Viyana’ya gideriz, seni evvela küçük bir kumpanyaya takdim ederim, yavaş yavaş başlar, sonra büyür. (...) Ah, bir budalaca Hatice için o ne canlı ve gıcıklayıcı hayaldi, ah, bu hayale ne seve seve kapıldım, ruhumu bu hayale ve vücudumu Behiç'e nasıl bıraktım, hem ne çabuk, ne kolayca...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 181)

Behiç, Belma ile sevgilidir ancak bu ilişki esnasında Behiç'in hayatında Belma dışında kadınlar da vardır. Behiç, Mevrure köşke gelince de onunla ilgilemeye başlar. Bu durum karşısında Belma içinde bulunduğu durumu şu şekilde anlatır:

“Behiç'in söyledikleri de yalan, hep yalan, daima yalan... Beni böyle hırpalanmış bir mendil gibi lekeleyerek ortaya attı, bin vaatten, bin hileden, dalavereden sonra yapayalnız bırakıyor. Behiç'le evlenmezsem ben ne yapabilirim? Beş seneden beri her gün, her gece bana izdivaç vaat

etti, hâlbuki gözümün önünde türlü türlü kadınlara sataştı, şimdi de Mebrure...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 57)

Sonunda Belma, Behiç ile yaşadığı evlilik dışı ilişkiden hamile kalır. Behiç tarafından Melike ve başka kadınlarla aldatılır. Ayrıca, Behiç’in Avrupa’da yakalandığı frengi hastalığına o da Behiç yüzünden yakalanır. Öz çocuğunu gözlerinin önünde diri diri gömen ve kendisinin frengi olmasına neden olan, ayrıca kendisini aldatan Behiç ile ilişki yaşamaya da devam eder. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 181-185) Belma, tüm bunlara rağmen Behiç’in kendisi ile evleneceği ümidini de taşır ancak bu ümidi Behiç’in Mebrure’ye evlilik teklifinde bulunması ile biter. İşte o zaman, gerçekleri fark eder.

Mebrure’ye gerçekleri anlatarak onu büyük yanlışlardan kurtaran Mebrure, Belma ile Behiç’in ilişkisini şu şekilde anlatır: “Görünen şey sadeydi: Belma, Behiç’le aşk yapmıştı. Altı sene beraber yaşamıştılar. Behiç, her çapkın adamın yaptığı gibi, Belma’yı izdivaç vaadiyle oyalıyordu. Fakat bir taraftan da bu yorgun münasebetten kurtulmaya ihtiyacı vardı. Kendisi ortaya çıkınca, Behiç onunla meşgul oldu, Belma’yı ihmal etti.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 174)

Romanda, Belma’nın başına gelen her şey onun Mebrure’yi kurtarmak amacıyla Mebrure ile yaptığı konuşma esnasında okuyucu tarafından öğrenilir. Belma, hasta yatağında iken Nadir vasıtası ile Mebrure’yi görmek ister. Mebrure, onu görmeye gider. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 175)

Belma, Mebrure’ye Behiç’le evleneceğini duyduğunu, onun iyi bir kız olduğunu bildiğini bu nedenle de kendisini çağırdığını söyler. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 176-177)

“ (...) Ah... Dinle... İtiraz etme, iyi dinle, bugün seni bunun için çağırdım. Bak... Neye benzeteyim? Böcekli, kurtlu, yılanlı bir dereye düşüyorsun. Hiç, hiç farkında olmadan, kendini bir gün bu pis, hastalıklı, cerahatli suyun dibinde bulacaksın.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 177)

Belma, Mebrure için onu ilk tanıdığındaki hislerini de söyler:

“Her şey bitti. Düşündüğüm yalnız sensin. İlk tanıştığımız günlerde ben kıskanç ve fenaydım. Hatta... Sana kinim de vardı. Hatta bütün erkeklere senin aleyhinde bulundum. Hatta... Herkesin içinde birden ayağa kalkarak senin yüzüne haykırmak ‘ahmak’ diye de bağırarak istiyordum. (...) Beni kıskanmamana çok öfkeleniyordum. O zamanlar pek asabiydim, ah, bilmezsin, bilmezsin, sonradan öyle bir uyanış uyandım ki, öyle bir uyanış uyandım ki...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 179)

Belma, kendisi gibi yanlış yollara sapan Müslüman kızlarını da kurtarmak istediğini de şöyle ifade eder:

“Öyle bir uyanış uyandım ki, ah, Mebrure, bu tavanı basık odamda geçirdiğim geceleri, karyolamı sarsarak, göğsümü yırtarak ağladığım geceleri bütün genç kızlar bilseler; ah Mebrure, benim felaketime habersiz koşan binlerce Müslüman kızına bu karanlık odadan haykırabilsem, kısık ve öksürüklü sesimi duyurabilsem... (...) Ah, Mebrure, ne diyeyim? (...) İstanbul’da ve dışarıda yaşayan bazı genç kızlara, ‘Heyy yollarını şaşırınlar... Vazifelerini unutanlar... Ne yapıyorsunuz? Nereye gidiyorsunuz? Bir adım ileride sizi bekleyen çukurları ve kuyuları görmeden nereye... Nereye?’ diye, avazım çıktığı kadar uzun bir soluk koparabilsem.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 179)

Behiç’e kendisini kolayca teslim ettiğini ve böylece felakete sürüklendiğini söyleyen Belma sözlerine şöyle devam eder:

“-Behiç’in odasında bir uzun koltuk vardır, bilir misin?

-Hayır, iyice hatırlamıyorum.

-Bravo... Uzun koltuğu bilmemek, tanımamak senin yegâne meziyetindir. Mesela Handan, mesela Melike... Onlar o uzun koltuğu pek iyi bilirler. Çünkü orada, bir kızın mukaddes şeyini bıraktık. Ah ne büyük servetimizi, boş ve kuru vaatlerle değiştik. Burasını geçelim oh olsun bana, şu halime oh olsun.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 181)

Belma, Behiç ile bir sene kaçıklar gibi yaşadıklarını, başlarda Behiç’in hayatında kendisinden başka kimse olmadığını ve Behiç’in onun bütün masraflarını karşıladığını, ona âşık olmasa da arzularını yerine getirdiğini anlatır. Daha sonra Behiç’in hayatına başka kadınların girdiğini ama kendisinin o kadınlarla mücadele edemediğini öğrendiğini anlatır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 182)

Gebe olduğunu öğrendikten sonra yaşadıklarını da şu şekilde anlatır Belma:

“ (...) O gün, ilk şüpheyile Behiç’e koştum. Kâfir mahluk sert parmaklarını karnımda gezdirerek hınzırca güldü: ‘ Burada mı çocuk? Sıkıvereyim gitsin.’ dedi. Ehemmiyet vermiyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 182)

Bir süre sonra, Behiç’in ona bir kutu toz verdiğini ve onu içmesini söylediğini anlatır. Ancak kendisinin bunu yapamadığını ve şöyle düşündüğünü ifade eder:

“ (...) Doğarsa, yaşarsa, babası bu çocuğu kurtarmaya, benimle evlenmeye de mecbur olacak, vaatlerini tutacaktı.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 182)

Belma, bu esnada kaderin ona yardım ettiğini, ailesinin Bolu’ya, oradaki evlerine, gittiğini böylece kendisinin oraya gitmeyerek Vaniköy’de bir oda

kiraladığını ve gebeliğini etraftan gizlediğini anlatır. Behiç'in ise ona kızdığını, ilacı içmesini istediğini, "Ben piç istemem. Düşün, taşın, ne yaparsan yap." dediğini ifade eder. Daha sonra ağrılarının başlaması ile Siyret'e telefon ettiğini ve Behiç'i çağırttığını söyler. Bu esnada Behiç'in çocuğun ölü doğacağını ama bunun sebebini söylemediğini de ifade eder. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 183-185) Daha sonra doğumunu yaptığını ve çocuğun sağ doğduğunu da şöyle anlatır:

"Çocuk sağdı, bana gösterdiler. O saniyeyi sana anlatamam. (...) Çocuğumun eti yoktu. (...) Bütün kemikleri, ince bir deri altında birer birer sayılıyordu. Kafası kocamandı, başından ayaklarına kadar sapsarı derisinin üstünde, nasıl söyleyeyim, tespah böceklerine benzeyen kabarcıklar, benek benek sivilceler, lekeler vardı. (...) Frengi!" (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 185)

Böylece bebeğin frengi hastalığı ile doğduğu anlaşılır. Bu esnada, Belma da bu hastalığın kendisinde de olabileceği ihtimalini öğrenmiş olur.

Belma daha sonra, Behiç'in hastalığı Viyana'da Rejina isimli mürebbiyesinden aldığını, tedavi olduğunu ve hastalığın kimseye geçeceğini ummadığını söylediğini anlatır. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 186)

Daha sonra kendisinin de kanına baktırdığını ve hastalığın onda da olduğunu anladığını, bu esnada Behiç'in hiç yanından ayrılmayarak onu teselli etmeye çalıştığını, ancak kendisinin çocuğun ne olacağını sorduğunda hırçınlaştığını ve müthiş kavgalar ettiklerini de ifade eder. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 187)

Behiç'in kendi çocuğunu öldürme planını Belma'ya ne şekilde anlattığını da şöyle ifade eder:

" (...) Maksadım piçin işini bitirmek. Bırak onu bana. (...) Şimdi rasathane korusuna çıkarız, ben her şeyi hesapladım, korkma. (...) Çıkarız koruya. (...) Orada her şey hazır. (...) Gündüzden ben yerini hazırladım: Bir küçük çukur... Üstüne toprağı atınca, iki dakikada boğulur gider, onun canından ne olacak?" (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 189)

Belma, Behiç'in bu hain planına karşı koyamadığını, yalvarıp yakardığını ancak engel olmadığını da ekler. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 190-191)

İnsanlara mesanesinden hasta olduğunu söylediğini, bu şekilde gerçek hastalığını sakladığını, ailesi gelince eve döndüğünü anlatır. Ve ekler:

" (...) Hiç kimse hiçbir şeyden şüphelenmedi. Kış yaklaştığı için Nevin'in hafta başı kabulleri de hararetleniyordu. Köşkteki hayat başladı.

(...) Behiç’le iyi geçiniyorduk. Nevin’le de iyi arkadaştık. Nevin bana, kardeşinden gizli paralı âşıklar buluyordu. Beraber eğleniyorduk. Vakıa Behiç de kendi havasındaydı. Gözümün önünde pek çok çapkınlıklar yaptı fakat bana daima ehemmiyet veriyordu. (...) Maddeten de birçok yardımlarını gördüm. (...) Son zamanlarda bakımsızlık yüzünden pek azdı. Tedaviyi ihmal ettim. Behiç’le ayrıldıktan sonra para da bulamıyorum. Nevin’den de yardım yok.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 193-194)

Bu konuşmaların sonunda Belma, Mebrure yanında iken fenalaşır ve ölür. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 202)

Görülüyor ki yazar, romanın sonunda Belma’yı âdeta imam bir babanın kızı olması, dini bütün Müslüman bir aileden gelişinin yüzü suyu hürmetine “sözde kız” olmaktan kurtarır. Belma, Mebrure’ye gerçekleri anlatarak âdeta günah çıkarır, özüne döner. Bu özüne dönüş, Belma ismini bırakıp asıl olan Hatice ismini tekrar almasıyla da ifade edilir. Belma, özünden kopuşunu “İsmimden başlayarak kendime ait, eski her şeyi bıraktım: Hatice’ydim Belma oldum. Cerrahpaşa kızıydım, Beyoğlu kadını oldum. Eskilerin yapma dedikleri, ihtiyarların çirkin buldukları, hocaların günah saydıkları ne varsa merakla ve zevkle yaptım.” sözleriyle ifade etmiştir. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 181)

Daha sonra, özüne geri dönüş ise yine Belma tarafından “Bana artık Belma deme... Ben Hatice’yim, Hatice... Bu ismi çok... Çok seviyorum. Çünkü, tam, Müslüman, Türk kız ismi...” şeklinde ifade edilmiştir. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 195)

Samiye, (Şimşek) romanının bekâr kadın karakteridir. Romanda, Ali’nin ondan iki yaş küçük kardeşi olarak karşımıza çıkar. Romanın ikinci dereceden kahramanları arasındadır.

İkinci dereceden kahramanlardan biri olması nedeni ile de romanın olay örgüsünde pek yeri yoktur. Onu sadece, köşk çevresi içindeki kişilerden biri olarak değerlendirebiliriz.

Samiye, romanda ilk kez köşke gelişi ile ifade edilir. Bir gün arkadaşı Melâhat ile birlikte köşke giden Samiye, yazar tarafından şu şekilde anlatılır:

“Yaşı biraz ilerlemiş, açık mavi gözleri yorgun, daima biraz nemli, kirpikleri gözlerine ihtişamlı bir çerçeve olacak derecede uzun, bol ve kıvrık, büyücek burnunun altında küçücük içeriye gömülü dudakları, bir nar kabuğunun ince bıçak kesigi arasından görünen kırmızı rengi cazip

bir çizgiden ibaret, uzun boylu, zayıfça fakat endamlı, sükûti, ağır, süzgün bir kız. Hiç konuşmaz.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 55)

Samiye hakkında romanda geçen “Diyorlar ki sekiz seneden beri, kendisini almayan ve terk edip giden bir adamı sevip duruyormuş.” cümlesi onun sekiz senedir karşılıksız bir aşka düştüğünü ifade eder. (Safa, Şimşek, 2018, s. 55)

Samiye, Pervin’lerin köşkünde iken piyanoda hazin bir şey çalmaya başlar. Bu durum karşısında Sacid, Eyvah... Bu kızcağız da hep kederli şeyler çalar. Sekiz seneden beri o herifi sevdiğini düşündükçe hayret içinde kalıyorum.” der. (Safa, Şimşek, 2018, s. 66)

Yazar, burada ortaya koyar ki Samiye’nin karşılıksız aşkı hayatına bu kadar etki etmektedir. Bu durum insanlar tarafından da hayretle karşılanmaktadır.

Samiye’nin bu karşılıksız aşkına istinaden, Behire bir konuşma esnasında Samiye’ye “Sanki siz erkeklerden ne hayır gördünüz?” der. (Safa, Şimşek, 2018, s. 74) Böylece yazar yine Samiye’nin karşılıksız aşkına ve bundan gördüğü zarara dikkat çeker.

Bu bakımdan Samiye, Şimşek romanındaki diğer kadınlardan biraz farklıdır. O, karşılıksız bile olsa aşka değer veren ve aşkını kendi kendine bile olsa yaşamaktan geri durmayan bir kadındır. Sadece, bu aşkın dozu onu psikolojik olarak etkileyecek noktadadır. Yazar da bu duruma yukarıda da bahsedildiği üzere çeşitli şekillerde dikkat çekmiştir.

Öte yandan yazar, ne Samiye’yi ne de karşılıksız aşkını derinleştirir. Bir bakıma Samiye, karşılıksız sevmeye mahkûm biri olarak romana sokulmuştur.

Nüzhet, (Dokuzuncu Hariciye Koğuşu) adlı romanın bekâr kadın karakteridir. Nüzhet romanda ailesi özellikle de babası tarafından şımarıkça büyütülmüş, biraz hoppa mizaçlı, şen şakrak bir genç kızdır. Romandaki hasta çocuk ile aralarında beraberliğe dönüşmeyen, daha çok hasta çocuğun hislerine dayalı tek taraflı diyebileceğimiz bir münasebet vardır.

Romanın başkahramanı olan hasta çocuk, annesine Nüzhet’in ailesiyle yaşadığı köşke gideceğini şöyle ifade eder:

“- Bu akşam Erenköy’üne gideceğim. Yarın öğleden evvel fakülteye gideceğim: Mithat Bey oradadır. Bir kere de o görsün. (...)

-Git ya, git. Erenköy’ündekiler de seni soruyorlardı, Paşa seni pek görmek istiyormuş.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 17)

Böylece hasta çocuğun Paşa ve ailesi ile bir yakınlığı olduğu anlaşılır ancak bu yakınlığın derecesi belirtilmez. Daha sonra hasta çocuğun annesinin de bu köşke misafir gitmesiyle aralarında bir aile dostluğu belki uzak bir akrabalık ilişkisi olduğu tahmin edilir.

Nüzhet, romanın başkahramanı hasta çocuğun Paşa'nın köşküne gitmesi ile ilk kez okuyucu karşısına çıkar.

Nüzhet, burada romana ruhi bir betimleme ile dâhil edilir:

“ (...) Kulağımın dibinde ince bir ses:

-Hani benim kitaplarım? diye bağırdı.

O vakit biraz döndüm ve Paşa'nın kızı Nüzhet'e cevap verdim:

-Getirdim.

Elimi sıkarken vahim bir şeyden bahsettiğimize dikkat etti, ağırlaştı ve dinledi; fakat Paşa'nın sallerinden sıkılmaya başlamıştım. Nüzhet de yanımızda çok durmadı, bir sıçrayışta balkona çıktı. Bu, onun huylarından biridir. Herhangi bir vaziyette ekseriya iki dakikadan fazla durmaz ve kaçır.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 19)

Hasta çocuk ve Nüzhet bahçeye çıkarlar. Nüzhet ona, kendisini bir doktorun istediğini söyler. Hasta çocuk, bu kişinin Doktor Ragıp olduğunu geçen konuşmalarda hissettiğini belirtir. Nüzhet, doktoru anlatmaya başlar:

“Genç bir adam... Mektepten yeni çıkmış... Bize iki defa geldi, bir defasında beni gördü. Annesiyle istetmiş. Babam reddetmedi, 'düşünelim' dedi. Düşünüyor. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 23)

Nüzhet, bu evlilik konusunun konuşulmasının hoşuna gittiğini de ifade eder:

“Biliyor musun? diyordu, bunlar hoşuma gidiyor. Evin içinde büyük bir mesele... Herkes bunu... Yani beni düşünüyor. Boyum, bosum, kaşım, gözüm... Onun tahsili, parası, güzelliği... Bir sürü mukayeseler! Ben hep gülüyorum. Annem bana kızıyor. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 23)

Hasta çocuk, bu konu hakkında hiç konuşmayınca Nüzhet onun da bir şeyler söylemesini ister ama o, bu konudan hoşlanmadığını söyleyerek konuyu kapatır. Belli ki o, bu durumdan memnun değildir ve Nüzhet bunu anlamış olmalıdır ki, “Ragıp Bey beni istedi diye, ben de hemen evlenmiyorum ya... Hem ben daha on dokuz yaşındayım.” açıklamasını yapar. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 23)

Hasta çocuk, Nüzhet'in bu sözlerini önce bir aşk teminatı olarak görmüştür. Ancak daha sonra düşününce bunun bir teselliden ibaret olduğunu anlamıştır. . (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 23)

Yazar burada, hasta çocuğun bu düşüncesi ile aslında onun aşkının platonik bir aşk olduğunu okuyucuya hissettirmiş olur.

Bundan sonra, hasta çocuk Nüzhet'in davranışlarıyla ilgili fikirlerini açıklar:

“Ben Nüzhet'in kahkahalarından ürkerim, bu bir silahtır ki Nüzhet onu başkalarının zaafı üzerine merhametsizce boşaltır. Ağzından bu kısa, kesik ses parçasının dışarıya sıçrayışı kendisi için o kadar gayri ihtiyaridir ki infilaktan sonra o da her zaman şaşırır, bazen utanır ve nadir olarak da açtığı yaraya acır. Nüzhet'in birçok heyecanları otomatiktir.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 24)

Bunun üzerine, hasta çocuk kendi kendine bir itirafta bulunur:

“ (...) Her büyük felaketimde olduğu gibi, kendimi birkaç yaş birden büyümüş hissettim. Kırkını geçmiş insanların tecrübelerine sahip olduğuma inanıyordum fakat hâlâ Nüzhet'e âşık olduğumu kendime itiraf edemeyecek kadar çocuktum. (Bunu hep sonraları, aylardan ve nice yıllardan sonra, bugün iyice anlıyorum.)” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 25)

Daha sonra, Nüzhet'in doktorla evlenmesi ihtimalini şöyle değerlendirir:

“Nüzhet'in doktorla evlenmesi ihtimalini düşündüm. Aklımla bunu tabii buluyordum. Hiçbir zaman benden dört yaş büyük bir kızla evlenmeyi kurmamıştım ve onun günün birinde benden başka biriyle evleneceğini kıskanmadan düşünmüştüm; fakat böyle, ilk defa istekli çıkınca yepyeni bir mesele ile karşılaştığımı görerek biraz hayret ettim. Benim için bunun neden bir mesele olduğunu hâlâ anlayamıyordum. . (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 26)

Böylece Nüzhet'in hasta çocuk olarak bahsedilen başkahramanımızdan yaşça büyük olduğu da anlaşılabilir olur.

Nüzhet'in kendisiyle geçirdiği eski günleri düşünür hasta çocuk:

“ (...) Nüzhet'le beraber büyüdük. Benden yaşça büyük olduğu halde onun bebekleriyle oynamasını, ben, istihfafla seyrederdim, bilhassa hastalığımdan sonra. Ben ondan evvel, ruhen çocukluktan çıktım, daha evvel ciddileştim. O hâlâ çocuktur. (Fakat bu da benim hoşuma gidiyordu.) Kendimde kaybettiğim şeyleri onda buluyordum. (...) Zaman geçtikçe birbirimizi daha çok tanıyacakken birbirimize karşı yenileşiyorduk. (Bütün bunlar aşka benzer şeylerdir, o vakitler bunu anlamıyordum.)” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 26-27)

Hasta çocuk düşünür:

“Nüzhet’in kahkahası ve Nüzhet’in içi:

Zavallı! diyor o, ben; kan, cerahat, irin, ciddi adam, mahzun çocuk sevmem. Ben mesut olmak isterim.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 28)

Hasta çocuk, bir genç kızın ne istediğini düşünür:

“Elbette bir genç kız mesut olmak ister. Bu kadar basit bir şeyi kendi kendime anlatmaya çalışıyordum. Uyku ile uyanıklık arasında hayallerim içinde sendeleyeyen mantığım, hep bu neticeye geldiği halde, kani olmamış gibi, yeniden muhakemeye başlıyorum.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 28)

Hasta çocuğun bu sözlerinden anlaşılmaktadır ki Nüzhet etrafına, zorluklarla uğraşamayacak sadece kendisine dönük ve mutlu olup şen şakrak yaşayacağı bir hayat isteyen biri intibasını vermektedir.

Hasta çocuk bunları düşünürken kapı çalınır ve Nüzhet onun odasına gider. Nüzhet, burada fiziki olarak betimlenir:

“Gömleğinin üstüne bir şal örtmüş. Ayakları terlik içinde, çıplak. Korkusunun şiddetini hissettiren büyük bir cesaret hamlesiyle yaklaştı ve bana bakarak bir kahkaha attı. Ona bu geceki kadar hayretle bakmamıştım. Vücudundan başka kendisine hiçbir tarafı benzemiyordu. Hatta o bile başkalaşmış: Kumral saçları açık sarı gibi. Elâ gözleri -ve canlı, hareketli gözler- simsiyah ve hareketsiz. Oynak başı kımıldamıyor ve mum ışığının sallantıları içinde uzanıp kısalıyor.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 28-29)

Nüzhet, hayretle bakan hasta çocuğa neden bu kadar hayret ettiğini, bir kaçamak yapıp geldiğini, bunu da kimsenin görmediğini ifade eder. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 29)

Hasta çocuk, o anlarda Nüzhet’i şöyle tarif eder:

“Sık sık nefes alıyordu. Biraz açılan şalının önünde, o ana kadar bu derece olgunlaşmış olduğunu esvaplarının üstünden anlayamadığım göğsünü gördüm ve yepyeni bir Nüzhet keşfettim. Yanımda başka bir insan.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 29)

Nüzhet, o gece uyuyamadığını, doktorla evlenirse neler olacağını düşündüğünü söyler. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 30)

Daha sonra havai konulardan konuşmaya başlarlar. Nüzhet, hasta çocuğun saçlarını okşar. Hastalanmasından korktuğunu ifade eder. Hasta çocuk, bunların da etkisiyle Nüzhet’in kollarını tutar, vücudunu kendine doğru çeker. (...) Bir avucuyla başını tutup başına doğru çeker. İki gencin dudakları birbirine değer:

“Dudaklarımız birbirine değer değmez, Nüzhet, elektrikli bir maden parçasını öpmüş gibi sarsıldı ve bir sıçrayışta ayağa kalktı. Biraz durdu, göğsünü şişiren derin bir nefes aldı, belki bir şey söylemek istedi, fakat hiçbir şey söylemeden hatta nefesini boşaltmadan geriye döndü, koştu ve odadan çıktı.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 31-32)

Böylece, Nüzhet ile hasta çocuk, ilk fiziki yakınlaşmalarını yaşamış olur.

Hasta çocuk sabah olunca hastaneye gider ve köşke geri döndüğünde Paşa'nın yatak odasının önünden geçerken Nüzhet'in de sesini duyar.

“ (...) Nüzhet pencerenin kenarına oturmuş, dizlerini sallıyor ve aynalı dolabın açık duran kapısı arasından yengemin kalın bacakları ile siyah elbisesinin eteği görünüyordu. (...) Ben girer girmez hepsi sustular. (...) Bu odada bir şey var, bu odada mühim bir şey var. Merak ediyorum.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 42)

Bir süre sonra Nüzhet, hasta çocuğun yanına gider ve ona neye bozulduğunu sorar. Hasta çocuk önce bir şeye bozulmadığını söylese de daha sonra odaya onların yanına girdiğinde sustukları için kendisinden gizli bir şey konuştuklarını düşündüğünden odadan çıktığını ifade eder. Nüzhet, bu durumu şöyle açıklar:

“ (...) Bak sen ne vesveseli adamsın! Düşün, düşün de kendini anla! Senden gizli hiçbir şey konuşmuyorduk. Annem soyunuyordu, sen odaya girince o da aynalı dolabın içine saklandı. Ben sana işaret ettim, görmeden. Şimdi anladın mı? Bu vesveseleri bırak. Sen çok kuruntulu insansın. (...)” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 46)

Bu olaydan bir süre sonra hasta çocuk, doktorun annesinin geldiğini, bir iki güne kadar söz kesileceğini, küçük hanımın doktora verileceğini hatta düğünden sonra doktorun küçük hanımı Berlin'e götüreceğini, oralarda hastanelerde çalışmayı düşündüğünü evin hizmetçisi Nurefşan'dan öğrenir. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 49) Bunlar üzerine, Nüzhet'in ne düşündüğünü sorar:

“-Nüzhet ne diyor?

-Gülüyor.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 50)

Nüzhet'in bu denli ciddi konularda bile tavrı ciddiyetsizdir. Yazar bu tavırlarıyla onun kişiliğini ortaya koymaktadır.

Hasta çocuk, paşanın odasında Nüzhet, paşa ve annesinin gizli konuşmalarının bu mesele olduğunu, Nüzhet'in ona yaptığı açıklamanın yalan olduğunu düşünür:

“ (...) Nüzhet bana yalan söyledi. (...) Ben o gün odaya girer girmez her şeyi sezdim. Aynalı dolap kapısının gıcirtısı, Nüzhet'in dizleri ve Nurefşan'ın gözleri bana üç münâdi gibi haykırdılar. (...) Nüzhet bana

yalan söyledi. (...) Ah, küçük aşüfte! (...) Bunu onun yüzüne vurmak istiyorum.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 51-52)

Bunun üzerine, hasta çocuk Nüzhet’in odasına gider ve onu konuşmak için kendi odasına çağırır. Nüzhet’in odasında konuşmak istememesinin nedeniyse Paşa’nın odasının buraya çok yakın olmasıdır. Nüzhet, odasına gittiğinde ise ona şöyle söyler:

“Ben belki teselli edilmeye muhtacım, fakat bunu istemiyorum anladın mı? Ben, yalan söylenmesini istemiyorum. Hem bu ne budalaca teselli! Aldandığımı anladıktan sonra daha fazla sıkılmayacak mıyım?

Sadece hakikati öğrenmek istediğini söyleyen hasta çocuk Nüzhet’e sorar:

-Sen bana dedin ki annen soyunuyormuş da aynalı dolaba saklanmış.

-Ey?

-Yalan...

-Sen sahi benden dört yaş küçüksün. Ve çocuksun. Nasıl ispat edeyim sana? Hiç... Bak, bana, yüzüme. Sana tekrar söylüyorum ki sen odadan içeri girdiğin vakit annem odada soyunuyordu. Ve aynalı dolabın içine saklandı.

-Bugün o doktorun annesi gelmedi mi?

-Geldi.

-Birkaç gün içinde söz kesilmesini istemedi mi? Düğünden sonra kocanın seni Avrupa’ya götüreceğini söylemedi mi?

-‘Kocanın’ deme, sinirleniyorum. Evet, söyledi.

-Bugün, siz odada bunları konuşmuyor muydunuz?

-Konuşuyorduk.

-Benden niçin gizledin?

-Gizlemedim. Sana bu gece her şeyi anlatacaktım fakat bahçede pek canın sıkılıyordu hem de bunlar uzun konuşulacak şeyler. Geceye bıraktım. Annemin soyunup soyunmadığını öğrenmek istersen, şimdi hemen aşağı in, Nurefşan’ı uyandır, ona sor. O, seni seviyor, doğruyu söyler.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 53-55)

Nüzhet, yalan söylemediğini ispat eder. Ve hasta çocuk, bu duruma oldukça sevinir. Nüzhet, bu açıklamasından sonra hasta çocuğa soyunup yatağa girmesini, kendisinin de şalını alıp geleceğini zira üşüdüğünü söyler. Hasta çocuk, bu sözler üzerine Nüzhet’in odaya yarı çıplak geldiğini fark eder. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 56)

Nüzhet gidince hasta çocuk soyunur ve yatağa girer. Nüzhet gelir, yatağa oturur:

“Mum ışığında yarı çıplak, ne kadar güzelleşiyor! Her kımıldanışında bazı bir çocuk, bazı bir genç kız, bazı da bir kadın beliriyor: Saçlarının gıdığından kurtulmak için başının yaptığı ilcaî küçük sıçrayışlarıyla bir çocuk, gömleğinden kurtulan yarı çıplak bir omuzun yavaşça ve utangaç içeri kaçışıyla bir genç kız; ve arada bir, arzulu bir teneffüsle gerilen göğsünün ileriye çıkışı, kendini gösterişi ve kuvvetli kabarışıyla bir kadın. Ve şalı idare eden kıvrak, zeki eller.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 56)

Nüzhet ve hasta çocuğun arasında evlilik meselesi tekrar konuşulur:

“-Bu evlenme meselesi beni sinirlendirmeye başladı. Söz kesmek bilmem ne... Bana sormadan ne bu! Ben şimdi gülüyorum, hâlâ tuhafıma gidiyor ama... Günün birinde kızivereceğim.

-Ellerini tuttum.

Canlanarak söylüyor.

-Bu adam bize iki üç defa geldi, arkasından beni istedi. Böyle evlenmem.

-Sen nasıl evlenirsin?

-Nasıl evleneceğimi bilmem fakat böyle değil herhalde...” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 57)

Nüzhet’in bu söylemleri üzerine hasta çocuk onu yine kucaklar ve aralarında tekrar bir yakınlaşma gerçekleşir:

“Nüzhet’i tekrar kucaklayarak kendime çektim. Daha doğrusu bu sefer kendisini bana o çekti. (Fakat ben gene cesaretimden mağrurdum.) Ağzıyla ağzımı arayan o idi. (Fakat ben gene cesaretimden mağrurdum.) Elleri enseme birbiri buldu ve dudakları yüzümde nokta nokta dolaştı, sonra dudaklarımın üstünde durdu. Ben arka üstü yattığım için onun başının ağırlığı da dudaklarımınkine zammoluyor ve benim dudaklarımı sıcak bir tazyikle yoğuruyordu. (Göğsümle göğsü arasında da aynı hadise.)

Bu hâl çok uzun sürdü. İlk önce bırakmak şerefini ikimiz de kazanmak istemiyorduk. Fakat nihayet Nüzhet’in yanağındaki ateşin biraz soğur gibi olduğunu hissettim. Biraz kımıldadım, yüzüne baktım. Gözleri kapalı. (...) Uyuyor. (...)

Yüzümü boynunda, göğsünde gezdiriyorum ve başımın bu ateşli gül bahçelerinde yaptığı gezintinin bitmemesi için uyanmasını istemiyorum. Arada bir uyanıyor, boynuma sarılı kollarını biraz daha sıkarak uyuyor. (Veya gibi yapıyor.)

Birdenbire tekrar bana sarıldı, sonra yataktan indi, ayaklarının ucuna basarak uzaklaştı. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 57-58)

Burada görülüyor ki Nüzhet anı yaşayan bir karakterdir. O an canı ne yapmak isterse, sonuçlarını düşünmeden onu yapar. Aynı anda doktor ile evlilik fikrini konuşurken hasta çocuk ile de yakınlaşabilir. Ancak yazar bunu onun basit bir kız olmasından çok düşünmeden hareket eden, çocukça hareketleri olan ve olgun olmayan bir birey gibi hissettirir.

Ertesi gün, Nüzhet hasta çocuğa, o yanındayken vaktin çok güzel geçtiğini, sıkılmadığını, ona alışsalar ne yapacağını söyler. Bu sözler hasta çocuğu çok mesut eder. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 59-60)

Hasta çocuk, Nüzhet’le kocası olacak herhangi bir adam kadar yakınlaşması için ne kadar az bir yolu kaldığını düşünürken Nüzhet ona gördüğü güzel rüyasından bahseder ancak rüyasını anlatmak istemez:

“-Utanılacak bir şey mi?

-Bunu sana söylesem rüyayı anlatmış olurum.

-Rüyada ben var mıyım?

-Güzel rüya dedim ya!

-Anlat kuzum, haydi anlat.

-Anlatırsam belki rüyayı bir daha göremem.

-Bu rüyayı bir hakikat yapamaz mıyız?

Ağzıma küçük bir tokat vurdu ve şaşkınlığıma güldü.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 60)

O akşam, doktor Ragıp’ın ziyarete geleceği doktorun uşağının getirdiği haber ile öğrenilir. Nüzhet, biraz ona gözükmesi gerektiğini sonra hasta çocuk ile bahçeye çıkabileceğini söyler.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 61)

Doktor gelir ve hasta çocuğun hastalığı hakkında da konuşurlar. Doktor Ragıp bir iki büyük operatöre daha göstermeyi teklif eder. Bu esnada Nüzhet, birkaç kez salona girer ve gözleriyle hasta çocuğu bahçeye çağırır ama o gitmez. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 62-64)

Hasta çocuk, Nüzhet’in annesi ve paşa; Nüzhet’in doktor Ragıp’la evliliği hakkında konuşurlar. Hasta çocuk onlara, Nüzhet’in istediği şeyin annesinin sandığı gibi sadece iyi giyinmek, gezmek, rahat etmek olmadığını, onun kendine yakın biriyle anlaşabileceğini, koskoca bir doktorla anlaşamayacağını, o adamın

Nüzhet'ten tam on altı yaş büyük olduğunu söyler. Bu konuşmalar üzerine Nüzhet'in babası mırıldanarak hasta çocuk ve Nüzhet'in kardeş sayılacaklarını, beraber büyüdüklerini söyler. Esasında bu bir ihtardır. Her şeyi bilen bir adamın ihtarı... (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 68-69)

Bunun üzerine annesi Nüzhet'i de hasta çocuktan uzak durması konusunda uyarır. Hasta çocuk için "mikrop" der. Onunla yakınlık kurarsa çekeceğini belirtir. Nüzhet ise hasta çocuktan uzak durduğunu iddia eder. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 70)

Bu konuşmalara şahit olan hasta çocuk hemen eve dönmeyi düşünür, Paşa'ya da bunu açıklar. Paşa, hiç olmazsa ertesi gün gitmesini söyler. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 71) Ancak, hasta çocuğun annesinin de köşke gelmesi ile hasta çocuk orada kalmaya mecbur olur. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 72)

Bu arada Nüzhet ile hasta çocuk birbirlerinden uzaklaşmaya başlar.

Bir akşam, yine doktor Ragıp gelmiştir. Bu esnada Fransız dilinin Türkçe üzerindeki etkisinden bir sohbet açılır. Hasta çocuk Türkçe dururken sokak levhalarına, tabelalara Fransızca ibareler yazılmasına aleyhtar olduğunu söyler. Ancak ne Paşa ne de doktor Ragıp ona katılır. Ama en kötüsü Nüzhet de ona katılmaz.

" (...) Biraz Nüzhet'ten ittifak bekliyordum. Aksi oldu." (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 73)

Annesinin gelmesi ile köşkte kalmaya devam eden hasta çocuğun Nüzhet ile uzaklaşması devam eder:

" (...) Her şey değişti. Münakaşa gecesinden sonra Nüzhet'le dargın gibiydik. Ne geceleri havuz başında buluşuyor ne gündüzleri kükürt serpmek için bağa gidiyorduk." (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 74)

O akşam, Nüzhet ile karşılaşan hasta çocuk onunla biraz sohbet etme fırsatı bulur. Nüzhet ona Erenköy'den bıktığını söyler.

" (...) Sivrisinekleri bile yeknesak... Anlıyorum ki burada her gün, her gece çok benziyor birbirine.

(...)

Nüzhet'in yeknesaklıktan bu şikâyeti, fena isteklerin başlangıcı mıydı? Yoksa birkaç günkü dargınlığımızın bir genç kız ruhunda açtığı his boşluğundan yorulması mı? Bende her zaman deruni mücadeleyi teşvik eden bu türlü dargınlıklar, kendi kendisiyle didinmekten hoşlanmayan Nüzhet gibi tabiatlarda bütün ruhi faaliyetlerin durgunluğuyla ve can sıkıntısıyla neticelenebilirdi.

Ona serbest olsaydı nereye gideceğini sorar hasta çocuk ve korktuğu cevabı alır:
-Serbest olsaydım, Berlin'e kadar giderdim.

Mühim cevap. Nüzhet değişiyor. Doktor Ragıp'ın vaadi. Nüzhet'te yeni arzular. Hasta çocuk neden Berlin'i tercih ettiğini sorar Nüzhet'e. O ise, aklına gelen ilk yerin orası olduğunu söyler. Hasta çocuk Berlin'e gitmesinin elinde olduğunu söylediğinde ise Nüzhet neyin ima edildiğini anlar ve susar. Hasta çocuk, belki de bu bahsi açması bana bu darbeyi vurmak içindi diye düşünür." (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 76)

"Uzun bir sükût. (...) Her an birbirimizden biraz daha uzaklaşıyoruz.
(Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 76)

En sonunda uzaklaşmaları son noktayı bulur:

"Onunla aramızda her şey o kadar bitmiş ki bir kelime bile konuşmuyoruz." (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 77)

Hasta çocuk, evine döner ve dizinden ameliyat olur. Ameliyattan çıktıktan sonra bacağı biraz kısalmış olsa da tamamen iyileşir ve ama Nüzhet onun ziyaretine gitmemiştir:

"Nüzhet'ten kart geldi. Ziyaret edemediği için af istiyor." (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 112)

Bu esnada, Nüzhet'in durumu da hasta çocuk tarafından okuyucuya şu sözlerle bildirilir:

"Nüzhet'in babasına nüzül inmiş. Beni sayıklıyormuş. Nüzhet'in Ragıp Bey'le nikâhı daha olmamış. (...) Bu Perşembe Nüzhet'le Ragıp Bey'in nikâhları olacak." (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 113)

Görülüyor ki, Nüzhet'in hasta çocuktan büyük olması onların arasında bir şey olmasına engel olması için yazar tarafından kasıtlı oluşturulmuş bir ayrıntı gibidir. Ayrıca, Nüzhet'in hasta çocuk ile fiziki yakınlaşmaları dışında ona karşı bir yakınlığı da olmamıştır. Nüzhet'e karşı hisleri olan hasta çocuktur.

Mualla, (Bir Tereddüdün Romanı) adlı romanın bekâr kadın karakteridir. Roman genellikle başkahraman muharririn ağzından anlatılır. Romanda özellikle Mualla'nın muharrir ile tanışmasından sonra iç monolog ve diyalog teknikleri sıklıkla kullanılmıştır. Bu nedenle de romandan alıntılarda konuşmalar fazladır.

Romanın başında Mualla'nın kendisine çok tavsiye edilen bir kitabı okuduğu bildirilir. Mualla, “Bu kitabı okumak için duyduğu ilk arzunun buruştuğunu hissediyordu.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 6)

Mualla, bir süre kitabı okuyup okumama konusunda tereddüt eder. “Mualla, kitabı kapadı. Hayır! Okumayacak! Bir roman kahramanı her şeyden evvel, kendisiyle beraber yaşanacak sevimli bir arkadaş olmalıdır.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 9) “Mualla yeniden o Türkçe kitabı eline aldı, bıraktığı yeri buldu ve okumaya devam etti.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 10) Mualla, kitabı okudukça kitabın yazarını çok merak etmeye başlar. Bir tanıdığı olan Raif vasıtası ile kitabın yazarını tanıma imkânı yakalar. Raif, kitabın yazarının cuma günü onlara gideceğini söyleyerek Mualla'yı da davet eder. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 29)

Cuma günü gerçekleşecek olan tanışma ve Mualla “meşhur muharririn” ağzından anlatılır:

“ (...) Ve salona giren Mualla Hanım'a yerimi verdim. Raif bana onun ismini söylememişti fakat yaptığı küçük tasvire benzeyişinden anladım ki, bu, odur. Yabancılar kendisine takdim edilirken, alakasını herkese müsavi derecede taksim etmesini bilen Mualla Hanım'ın bu muvazenesini hem beğenmişim hem de biraz endişe ile karşıladım. Mazbut hislerin şiddetlerine karşı duyduğum şüphe de hemen ayaklanmıştı. (...) ... Mualla Hanım'ın enstantane üç vaziyetini zihnime çektim. Evvela bütün vücudunun gölgesini görmüştüm: İnce ve zayıf, kendini bırakan, hafif dalgalı, bol ve uzun bir rop içinde kenar çizgileri belirsizleşen ve maddiyatı kaybolan titrek bir vücut ki, daima ileriye doğru uzanan boynunun üstünde hareketsiz duran ve omuzlarıyla beraber dönen sabit başının ifşa ettiği kuvvetleri boşalmış olduğuna hükmedebilir; fakat ruhi merkezlerden idare edildiği görülen bu itaatli uzviyetin başla alakası hemen anlaşılıyor ve tabiiye pek yakın bir kendini bırakış içinde insiyakî bir tabiiye ile enerjisini gizlediği seziliyordu.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 35-37)

Daha sonra, muharririn Mualla ve evlilik hakkındaki düşünceleri de kendisi tarafından şu şekilde ifade edilir:

“ (...) Bu umumi görünüşünden fazla Mualla Hanım’ın uzviyetinden ve şahsiyetinden hiçbir şey zapt edemeyerek ilk anlarda kendisine bakmamak kararıyla oturdum. Fakat bu kızla benim münasebetime ait binlerce ihtimal arasında bir de evlenmek vaziyeti olduğu için merakın fazla idi, hatta öyle bir an geldi ki ona yaklaşmak ve saçının her telinden her mesamesine varıncaya kadar vücudunun ve hareketlerinin bütün teferruatını görmek istiyordum. Bu yaşıma kadar evlenmeyi daima tereddütle karşıladığım halde, günün birinde mutlaka evleneceğimi bana haber veren kuvvetli bir his taşıdığım için, zevcem olacak meçhul insan etrafında, senelerden beri türlü hayaller kurmuş ve tahminler yapmışım. ‘Kim bu kadın?’ derdim; elbette, şimdi, o da benim gibi yeryüzündedir, hatta fazla bir ihtimal ile Türkiye’dedir ve daha fazla bir ihtimal ile İstanbul’dadır. O da benimle bahtını ve hayatını birleştireceğini bilmeden, kendi kendine müstakbel zevcinin kim olabileceğini sorup duruyor. Nasıl bir tesadüf, nasıl bir hadise ya da mecburiyet, hangi yollarda, nerede ve ne zaman bu iki insanı karşılaştıracak, tanıştıracak ve birbirine yaklaştıracak?” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 37-38)

Burada, kahramanın evlenmeye tereddütle bakmasına rağmen bir gün mutlaka evleneceğini hissetmesi tezatlığı Safa’nın Kadın Aşk Aile adlı eserinde dile getirdiği bir görüşünü hatırlatmaktadır. Öyle ki o kadınsız bir evi pek de olumlu karşılamaz ve şöyle söyler:

“Kadınsız ve otomatik evin aile müessesini yıkacağına inananlar, ışığı yakan bir kadın elinin o ışığa katacağı sevgi aydınlığını, suyu ısıtan bir kadın elinin o suya katacağı şefkat sıcaklığını, perdeleri açan bir kadın elinin odaya giren rüzgâra katacağı şifa ve teselli havasını inkâr edenlerdir.” (Safa, Kadın Aşk Aile, 2018, s. 24)

Daha sonra, Raif tarafından Mualla ve muharrir arasındaki iletişimin başlaması sağlanır. Bu durum da yine muharririn ağzından şu şekilde ifade edilir:

“Raif, Mualla Hanımla benim aramda bir konuşma imkânı hazırlamak için, onun son kitabımı okumakta olduğunu haber verdi. İşte en büyük meselem. Kitaplarımla karilerim arasında, merak ettiğim en ufak teferruatı bana ebediyen meçhul kalacak olan gizli münasebeti anlamak hırsıyla çıldıran tecessüm, bir gün zevcem olması ihtimali bulunan insan karşısında kudurabilirdi.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 38)

Muharrir, onun romanlarını okuduğunu söyleyen Mualla’ya daha sonra utanacağı bir soru sorar: “Beğeniyor musunuz?” Mualla ise, bu soruya “Hayır!” yanıtını verir ve hayatını yazdığı adamın, o otel odasında o buhranı geçiren adamın, kendisi olup olmadığını sorar. Muharrir de o adamın kendisi olduğunu söyler. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 39)

Ve muharrir, Mualla ile sohbetinden sonra bir itirafta bulunur:

“Günün birinde kadın karilerimden biriyle aramda enteresan bir ruhi ticaret başlayacak olursa bunu bir roman mevzuu yapıp yapmayacağımı bilmiyorum, fakat muharrirle kari arasındaki meçhul ve karanlık münasebeti aydınlatacak olan böyle bir kitap yazmayı evvelce çok düşünmüştüm.

Burada denebilir ki kahramanın “ruhi ticaret” olarak tanımladığı aşk kavramı, aslında yazarın aşk tanımının kendisidir.

Mecliste Raif’le benden başka hiç kimse böyle bir roman vakasının yarım saatten beri başlamış olduğunu bilmiyordu. Mualla Hanım da kendisinin haberi olmadan çekilen bir filmde en mühim rolü oynadığının farkında değildi. Fakat yeni tanıdığı bir erkek karşısında her ihtimale karşı uyanan hususi bir dikkatle beni dinlediğini anlıyordum.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 44)

Buradan anlaşılacağı üzere, kitabın kahramanı olan muharrir, Mualla ile aralarında oluşacak yakınlaşmanın sinyalini okuyucuya vermiştir.

Mualla’nın fiziki betimlemesi de bu esnada muharrir tarafından yapılır:

“ (...) Evvela ince kalkık kaşları, altında gittikçe irileşen gözleri, daimi bir hayret içinde yayılan sade bir ruhun saf usaresiyle parlıyor. Fakat biraz daha yaklaşınca bu hayreti kendisine perde yapan muzip ve yaramaz bir dikkatin saklı olmasından şüphe etmeye başlıyorum. (...) Daima ileriye doğru meyleden boynundaki feragatle, ince derili ve çizgileri bariz, yüzden müteaddi bir uzanişla ayrılan burnundaki inat ve arasındaki tezat, alınma doğru yükseldikçe, ince bir tefekkür lehine kayboluyordu.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 45)

Ve hemen sonra Mualla’nın ruhu ve tarzıyla ilgili betimlemesi gelir:

“ (...) Naif ve titrek vücudunun umumi karakteriyle ince sesi o kadar örtüyordu ki, artık yavaş yavaş kaybolmaya başlayan klasik ve ruhani genç kız tipinin basübadelmekte uğramış bir hayalini canlandırıyor. Bir an, onun bana verdiği bu tesiri hayalimde iyice tasfiye ederek hakikatle alakalarından, maddi ve müşahhas dekorundan tecrit etmeye başlamıştım. Bu hayal, asrileşmiş kadınlara ait erkekçe sertliklerden ve kalabalıklarından gittikçe sıyrılıyor ve maziye doğru hızla koşarak on sekizinci asır Avrupa’sının genç kız tiplerinden birine tetabuk ediyordu.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 45)

Mualla’nın muharrir üzerinde yarattığı etki de yine kendisi tarafından “O günden sonra Mualla Hanım’ın bende bıraktığı tesiri beyaz bir gül, saf ve lekesiz bir zambak hayaliyle karıştırıyor ve genç kızlara karşı halk edebiyatının en iptidai hislerini de kendimde uyandırmaya çalışıyorum.” sözleriyle ifade edilir. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 46)

Daha sonra, muharrir Mualla hakkında düşündüklerini de şu sözlerle ifade eder:

“Mualla Hanım hakkında benim müşahedelerimle başkalarının sonradan verdikleri malumatı birbirine karıştırarak onda, ananevi ve asri meziyetleri toplanmış farz ettim.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 46)

“(…) O halde, bugün için mükemmel bir zevcenin vasıflarını tayin etmek kolaylaşıyor: Eski ailelerin kapalı ahlaki terbiyesiyle yeni ailelerin açık fikri terbiyelerini haiz bir genç kız. İşte benim ilk tasavvur ettiğim Mualla Hanım.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 47)

Muharririn Mualla’dan etkilenmesi üzerine, Mualla’nın da muharrir hakkında ne hissettiği sorulur:

“Raif, Mualla Hanım’a beni nasıl bulduğunu sormuş ve bana yaptığı teklifi ona da ima ederek hakkımda müsait cevap almış. Birkaç gün sonra bunu bana haber verdi.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 47)

Bunun üzerine muharrir, “Türkiye’de mümkün olabileceği kadar asil bir ailenin kızıyla evlenmek için müspet sahaya doğru adım atmış bulunuyordum.” diye düşünür. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 47)

Görülüyor ki muharrir ile Mualla arasında oluşan şey, saf bir aşk ilişkisi değildir. Muharrir kriterlerine uygun bulduğu için ona evlenme teklifi etmeyi düşünür.

Bu gelişmelerden sonra muharrir evlenmek teklifi etmek için Mualla’yı Raif’in evine davet ettirir. Mualla’ya bir kutu uzatır ve bu hediyeyi kullanıp kullanmayacağını bildirmesini ister. Düşünmek için de istediği kadar vakit verir. Mualla paketi telaşla açar. Paketin içinden, Mualla ve muharririn isimlerini taşıyan kartvizitler çıkar. Bu teklif Mualla’yı endişelendirir zira birbirlerini yeteri kadar tanıdıklarını düşünmemektedir ve bu düşüncesini dile de getirir. Muharrir ise ona lazım olduğu kadar Mualla’yı tanıdığını ifade eder. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 48)

Muharrir, Mualla hakkında düşüncelerini şöyle dile getirir:

“(…) Siz, asil ve münevver denilen bir ailenin kızı olduğunuz halde snob değilsiniz; eski kızlar hisleriyle ve ihtiraslarıyla yaşıyorlardı, şimdikiler yalnız heveslerinin peşinde gidiyorlar. Sizde ikisinde de olmayan bir şuur zenginliği var. (...) Ciddiyetiniz ve sadeliğiniz sizi onlardan ayırıyor. Ben birçok monden kadınların malumatlarından nefret ederim.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 51)

Mualla ve muharrir şimdiye kadar niçin evlenmediklerini de birbirlerine şu sözlerle ifade ederler:

“-Korkuyorum, sizden değil, sizden ve kendimden, yaşamaktan korktuğum için evlenemedim. Her şeyde tereddüt ediyorum.

-Hakkınız var. Ben de öyle. Ben de şimdiye kadar onun için evlenemedim. Bazen dehşetli cesurum, fakat bazen de uzak bir ayak sesinde facialar gizlendiğini zannedecek kadar, her şeyden korkuyorum; çocukluğumdan beri her an bir felakete uğrayacak gibi, sebepsiz korkarım. (...) Buna rağmen bir kere hareket haline geçtikten sonra tereddütsüz ve pervasız ileri atılırım.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 52)

Muharrir, “Yirmi altı yaşını fazlaca geçen Mualla Hanım’a zekâmızın her zaman bize dost olmadığı ve tereddütlerimizin saçlarımızı ağartacağını” söylemez. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 53) Mualla ise muharrire kendini değil onu mutlu edemeyeceğinden korktuğunu ifade eder. Aralarında hissi bir fark olduğunu söyler. Kendisinin sakin, muharririn vesveseli ve kuvvetli his azgınlıkları arayan biri olduğunu ifade eder. Muharrir ise, bunları şimdiden ölçmeye kalkmanın yanlış olduğunu ifade ederek “Hayatın klasik tahlillerimizi geride bırakan bir yürüyüşü var.” der. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 53)

Muharrir ve Mualla kıskançlık üzerine de konuşurlar. Mualla, muharririn çok kıskanç olduğunu duyduğunu bu durumun da onu korkuttuğunu söyler. Muharrir ise, bu kıskançlığının meçhule karşı olduğunu ve bu hissinin daima şüphe ile karışık olduğunu ifade eder. Mualla da kendisinin bu hissi tahrik edecek şekilde hareket ederse ne olacağını sorar ve şu cevabı alır:

“-Sizden bu eski ve bayağı koketrik oyunları ümit etmem. İnsiyaklarınızın kendiliklerinden yapabilecekleri bu ezeli cilvelere mani olacak kadar kendi üstünüze katlanmış bir şuurunuz var. (...) Bence kadının münevver olması ve erkek seviyesine yaklaşması demek, her şeyden evvel bu iptidai koketriden ayrılması demektir.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 54) Muharrir, Mualla’ya istediği kadar düşünmesi için zaman verir ve saat gece yarısı üçü geçtiği için ayrılırlar. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 54)

Görülüyor ki Mualla, muharririn pek de hoşlanmadığı asrileşmiş kadın anlayışından uzak olduğundan muharririn ilgisini çekmiştir.

Mualla, muharriri o kadar etkilemiştir ki onun yanından çıktıktan sonra gittiği birahanedeki kadın onu etkilemeyi başaramamıştır. O da bu durumu “Kendisine ilk kez arzusuz baktığım bu kadın, bana iğrenç görünüyordu.” diyerek ifade eder. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 58)

Mualla ise, muharririni tanıdıktan sonra kitabı günlerce okuyamamıştır. Hatta kitabın kahramanları arasında kendini de görmeye başlamıştır. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 61) Daha sonra kitabı okumaya başlayan Mualla, kitaptan muharrir hakkında fikir edinmeye çalışır. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 74) Mualla, kitabı okurken bir arkadaşı gelir ve onunla kitabın muharriri hakkında konuşurlar. Mualla'nın arkadaşı, kitabın muharririni bir kez bir baloda gördüğünü, onunla dans ettiklerini ama adamın dehşet şekilde sarhoş olduğunu bu nedenle baloda fazla kalamadığını anlatır. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 74-75)

Muharrir, Mualla'nın cevabını İstanbul'un muhtelif sayfiyelerinde geçirerek beklemeye karar verir. Bu sırada muharririn Vildan adında bir kadınla yaşadıkları anlatılır ve kitabın belli bir yerine kadar Mualla'dan hiç bahsedilmezken birden Mualla'nın adı tekrar zikredilir. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 94)

“Sonra Mualla Hanım hikâyesi başladı. Aradan iki ay geçmişti, hâlâ katî cevap vermiyordu. Ne ret, ne kabul: Tereddüt.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 144)

Muharririn Mualla'yı zikredişi Mualla'yı olaylara tekrar tam olarak dâhil etmemiştir. Muharririn hikâyesi Vildan ile devam eder ve Mualla hakkındaki son durumu, muharririn kitabın son sayfasındaki şu cümlesi ifade eder:

“Artık ne o, ne Mualla Hanım.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 196)

Ve ekler:

“Bu, nikbin devirlerin masalları gibi, kırk gün kırk gece süren düğünlerin sevinciyle bitmiyor. Biz onlardan çok uzağız. Onlar kadar sevmiyoruz, kendimizi vermiyoruz, şüphe ve tereddüt ediyoruz.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 196)

Yazar böylece karakteri, muharririn kararsızlığının kurbanı eder.

Vedia, (Biz İnsanlar) romanının bekâr kadın karakteridir. (Safa, Biz İnsanlar, 2018) Vedia, öksüz bir genç kız olduğundan vefat eden amcası Halim Bey'in karısı olan Samiye Hanım ile aynı köşkte yaşar. Aşırı Batı hayranı yengesi Samiye Hanım ile birlikte yaşamasına rağmen yapı itibariyle yengesine pek de benzememektedir. Yaşadığı ortam gereği Batılı bir kültürle yetişmiş olmasına rağmen bu kültürü daha çok şekil itibariyle yansıtmaktadır.

Vedia romanda ilk kez, sebebi belirtilmeksizin hasta oluşu ile ifade edilir. Yani roman onun hastalığının anlatılması ile başlar:

“Vedia hasta. (...) Çok fena. Bir menenjit geçiriyor. Demin asistan söyledi. Menenjit tüberküloza benziyormuş. Doğrusu ise ümit yok. Felaket. Kırk sekiz saattir başıma gelenleri bilmezsin.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 9)

Hasta bakıcı, Vedia'nın durumu hakkında Orhan'a uykuya benzer bir dalgınlık içinde gözlerini kapadı, odasına girilmesin der. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 23)

Vedia ile Orhan üç buçuk sene önce tanışmıştır. O günden beri Orhan'ın hayatının bütün vakalarını o tanışma anı idare etmiştir. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 24)

Romanda yapılan bu geriye dönüş ile Vedia ile Orhan'ın tanışmaları anlatılır ve roman bu geriye dönüşle uzun süre devam eder. Romanın sonunda tekrar güne, aktüel zamana geri dönülür.

“Orhan Şakir, Vedia'yı Mütareke'nin ikinci senesinde bir kış günü tanıdı. Boğaziçi'nde hususi bir lisenin ilk sınıfları başmuallimiydi.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 32) (...) O gün, sınıftan çıkarken unuttuğu tespihini almak için geri döndüğünde çocukların bir kavgasına şahit olur. Öğrencilerinden Cemil ve Tahsin kavga etmektedir. Kavga esnasında Cemil, Tahsin'e ‘eşek Türk’ demiştir. Orhan, çocukların kavgasını anlatmak ve Cemil'in bu kavgada yaralanmasından dolayı özür dilemek için öğrencisi Cemil'in evine gitmeye karar verir. Eve gittiğinde çocuğun babasının vefat ettiğini, sadece annesinin evde olduğunu öğrenir. Cemil'in annesi oğlunun yaralanmış halini görünce Tahsin'i suçlar. Tahsin'in bir haydut oğlu olduğunu belirtir. Orhan, Cemil'in söylediği ‘eşek Türk’ sözünü nereden öğrendiğini sorar, bunun yanlışlığını ifade eder. Kadın, oğlunun sözü kendisinden öğrendiğini söyler. O çocuğun okuldan kovulmaması halinde okulu kapattıracağını belirtir.

Orhan, bu kadının Tahsin ve ailesine niçin bu kadar öfke dolu olduğunu anlamasa da aralarında daha önce geçen bir mesele olduğunu hisseder. Daha sonra Cemil ve Tahsin'in aileleri arasında bir husumet olduğunu öğrenir: Tahsin'in babası Mustafa, Cemil'in ailesinin evinde çalışandır. Cemil'in annesi çalışanlarına zaman zaman ‘eşek Türk’ diye çıkışmaktadır. Bir gün Mustafa'ya yine aynı şekilde hakaret ettiğinde Mustafa kendini tutamaz ve kadına yumruk

atar. Mustafa'nın karısı, yani Tahsin'in annesi de vefat etmiştir ve babası da bu olaydan dolayı hapse girince Tahsin kimsesiz kalmıştır. Tahsin, rica minnet Cemil'in okuluna parasız kaydolunca da Cemil'in ilk işi ona 'eşek Türk' demek olmuştur. Böylece Orhan, Cemil'in Tahsin'e söylediği o iki kelimenin bir geçmişi olduğunu öğrenir. Ayrıca, Cemil'in annesine göre Avrupa'ya başını teslim etmeyen Türk, eşektir." (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 51-76)

Orhan ile Vedia, Orhan'ın bu olay vesilesi ile Vedia'nın da yaşadığı Halim Bey'lerin yalısına gitmesi ile bir araya gelmiş olurlar. Ancak tanışmaları Beyoğlu'nda gerçekleşmiştir:

Orhan'ın Beyoğlu'nda bir pastacıdayken gördüğü ve bir Rus kızı zannettiği Vedia, Necati tarafından ona tanıtılır. Onun, Halim Bey'lerin yalısındaki kız olduğunu söyler. Orhan ise teni, saç ve başını bağlama biçimi ile bir Rus kızına benzettiği Vedia'nın Rus olmamasına şaşırır. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 152) Vedia, o an Orhan'ın gözünden şu şekilde anlatılır:

"Gözleri büyüyüp küçülüyor, elleri fazla hareket ediyor, müthiş bir sıkıntı içinde imiş gibi... Şimdi biraz sakinleşti. Dükkâna girdiği zaman adeta çırpınıyordu." (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 153)

Necati, Vedia'nın da Orhan'ı beğendiğinin farkındaydı. Bu nedenle Orhan'a, gidip Vedia ile konuşmasını söyler. Vedia'nın gözlerini ondan ayıramadığını da belirtir. "Orhan kızın bulunduğu tarafa dönerek bir adım atmıştı. Göz göze geldiler. Vedia'nın başı ve omuzları yukarı doğru sıçramıştı. Kaşları yukarı doğru kalktı ve ağzı yarı açıldı. Necati'nin söylediği gibi Vedia'nın ifade imkânlarını arayan birçok manalarla dolu gözleri Orhan'ın üstünden ayrılmıyordu. Onunla konuşmak istediği çok belliydi. Orhan birkaç adım attı ve kızın masasına biraz daha yaklaştı. Ondan bir teşvik bekliyordu. Yüzüne baktı. Vedia gülümser gibi olmuştu." (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 153)

Orhan, Vedia'ya ve onun yanında oturan Madam Sofi'ye selam verir. Cemil'i sorar. "Vedia'nın yüzü kıpkırmızı olmuştu. Nefes alırken gözleri büyüyüp küçülmeye ve dudakları titremeye başladı. Sebebi anlaşılmayan büyük bir heyecan içinde görünüyordu." (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 154)

Orhan ve Vedia sohbet ederlerken külhanbeyi kılıklı bir adam kırbacını çizmesine vurarak Vedia ile Madam Sofi'ye Müslüman ve Türk olup olmadıklarını sorar. Adam, Müslüman kadınların o tarz kıyafetlerle umumi

yerlerde oturup likör içmelerinin yasak olduğunu, bu nedenle karakola gelmeleri gerektiğini söyler. Bu duruma, Orhan Bey müdahale eder. Adam ise onun karışmamasını, kadının dili olduğunu ve avukata ihtiyacı olmadığını söyleyerek Orhan'ı olaydan uzak tutmaya çalışır. Ancak Orhan, Vedia ve Madam Sofi'yi oradan uzaklaştırmayı başarır. Vedia, kendisini ve Madam Sofi'yi buldukları yerden uzaklaştıran Orhan'a müteşekkir kalır ve bu nedenle Orhan'ı yalıya davet eder. Cuma günü doğum günü olduğunu, o gün onun da yalıda bulunmasını istediğini belirtir. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 154-159)

“Orhan nerede nasıl doğup büyüdüğünü ve o yalıya nasıl geldiğini bilmediği Vedia'yı daha fazla tanımak için sarih bir teccüs duyuyordu.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 167)

Necati ve Orhan, Vedia hakkında düşüncelerini şöyle dile getirirler:

“- (...) Vedia'yı Halim Bey ailesiyle aynı fikir çerçevesi içine sokmakta acele ediyorsun. Bana öyle geliyor ki bu kız yengesinden ayrılıyor.

-Olabilir. Fakat çok birleştikleri noktalar da vardır. Giyinişi bile bunu vermeye kâfi.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 167)

Vedia ve Orhan, bir gün tramvay durağında tekrar karşılaşırlar: “Orhan, bu eli ilk defa sıkıyordu. Avucunda bir krem ezilişine benzeyen sıcak bir yayılma hissetti.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 171) Biraz konuştuktan sonra ayrılan Vedia ve Orhan daha sonra görüşmeye karar verirler. Bunun üzerine Orhan, Vedia hakkında şunları düşünür:

“Hep Vedia'nın bakışlarına ve kıvılcıklarına ait garabetleri gözünün önüne geliyordu. Hiçbiri yapmacık değildi. Hatta onun bütün çırpınışları, kendisine derin bir samimiyet ihtiyacının verdiği boşalma hamleleriyle mücadeleye benziyordu yahut nasıl bir uçurum üstüne gerilmiş, nasıl bir incecik ip üstünde merkezi sıkletini bulmak için sallanan bir hassasiyet ki, her an, bilinmez nasıl bir muvazene buhranı geçiriyordu. (...) Bu zevk bir sevgi başlangıcı olmasın? (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 173)

Böylece Vedia ve Orhan arasında doğacak ilişkinin sinyalleri verilmiş olur.

Bu karşılaşmadan sonra Orhan, arkadaşı Necati ile buluşur.

“Orhan, Vedia'ya tesadüfünü anlattı ve bu kızı her zamankinden daha garip bulduğunu söyledi. Ona karşı zaaf duymaya başladığını hissettirmemek için aşk hakkındaki düşüncelerini birden açmadı.

Necati, diyordu ki:

-Artık gitmekte tereddüt etmemelisin. Bu aileyi ve bu kızı ben de merak ediyorum. Bana anlatırsın. Öyle zannediyorum ki, bu kız bir buhran geçiriyor. Değil mi? Zaten yengesinin yanında olmak, hayatta eğreti gibi

kalmak için kâfi bir sebep olamaz mı? Belki de kimsesiz bir kızdır ve muhitini yadırgıyor. Seni davette ısrar etmesi...

-Biraz fazla düşünüyorsun gibi geliyor bana. Zannedirim ki beni çağırması onlar yüzünden mektebi terk etmeye mecbur olduğum için, aile namına gönlümü almak arzusudur. Bu meselenin kendisini çok düşündürdüğünü söyledi.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 175)

Burada belirtmek gerekir ki, Tahsin ve Cemil’in kavgasında Orhan’ın ihmali bulunmuş ve kendisi o gün nöbetçi öğretmen olmasına rağmen çocukların kavgasına engel olamadığı için okul müdürü tarafından uyarılmıştır. Bundan dolayı Orhan da okuldan ayrılmıştır. Bu nedenle Orhan, Vedia’nın ona olan ilgisinin bu durumla ilgili olabileceğini düşünmektedir.

Necati, bu konuşmalar üzerine Vedia’dan hoşlanıp hoşlanmadığını Orhan’a sorar. Orhan ise Vedia’ya olan beğenisini şu şekilde anlatır:

“Teni, saçları, kaşları, kirpikleri ve gözleri güzel, sarışın bir baş ve zayıf bir vücut gözünün önüne geliyordu. Biçimi tamamıyla belirsiz, hiçbir güzellik vaat etmeyen fakat ümitleri boşa çıkaracak bir arıza da göstermeyen meçhul bir vücut. (...) Arzu veren bir vücut değil, merak veren bir ruh...” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 176)

Burada, Orhan’ın Vedia’yı fiziki bir güzellikten öte şeylerle tanımlamasının Safa’nın romanlarında kadının tarifinde pek sık rastlanan bir durum olmadığını belirtmek gerekir.

Bir süre sonra, Orhan yalıya gittiğinde “Hizmetçi, Orhan’ı ikinci kata çıkardı. Vedia onu merdiven başında karşılaşmıştı. Koyu renk bir elbise içinde vücudu zarfının telkin ettiği ciddiyeti de giyinmiş gibi az hareketli ve reflekslerine eskisinden daha hâkimdi.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 179) Orhan bu esnada köşkteki diğer misafirler ile de tanışır.

Orhan, bu davette Vedia ve çevresindekileri bir parça da olsa tanımış olur. Özellikle Vedia’nın çevresindeki insanları ne denli “yabancı hayranı” olduğunu görür ancak Vedia’nın onlardan ayrılan bir tarafı olduğunu da farkındadır. Nitekim Vedia o gün –Mornier dışında- hiçbir yabancıyı çağırılmamıştır, o gün Vedia’nın günü olduğundan Vedia’nın Batı hayranı yengesi Samiye de buna ses çıkartmamıştır. Orhan da Vedia’nın bu tutumunun farkındadır. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 186)

Davette Samiye Hanım, Besi gibi kişilerin en az bir yabancı dil bilmeyen insanlar hakkında aşağılayıcı bir bakış açısı ile konuşmaları da Vedia'nın kıpkırmızı olmasına neden olur. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 188-190)

Böylece yazar, Vedia'nın çevresinden farklı olduğunu çeşitli şekillerde okuyucuya göstermiş olur. O görünüşü itibariyle her ne kadar bir Batılı'yı andırırsa da özünde öyle değildir.

Vedia'nın bu davetinden sonra Orhan, Samiye Hanım'ın kardeşi Bahri ile köşkten ayrılır ve iki adam birlikte vapura binerler. Bu esnada Bahri ile Orhan, Vedia hakkında konuşur. Bahri, Vedia hakkında şu sözleri söyler:

“-Garip bir kızdır o, Orhan Bey. Küçükten beri öyledir. Çok tuhaf huyları vardır. Gece yarısı yataktan kalkar, kimseye duyurmadan çıkar, sabaha kadar gezer, gelir, yatar. Bir bakarsınız çok korkaktır bir bakarsınız hiçbir şeyden korkmaz. (...) Siz de dikkat etmişsinizdir: Rengi sık sık değişir, elleri titrer, yüreği daima çarpar, sanki her anda bayılacakmış gibi falan bir hali vardır.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 197-198)

“-Ben de onu biraz garip buluyorum dedi Orhan, çırpınışları, sebepsiz heyecanları var. Gözleri her an ne tuhaf büyüyüp küçülüyor. Hakikaten... Her dakika bayılacakmış gibi.”

“-Ne kadar alıngandır, bilseniz... Ne kadar da çabuk anlar. Ona bir şeyi hissettirmek için bazen yüzüne bakmak bile fazla gelir.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 198)

Orhan, Vedia'nın bir ailesi olup olmadığını sorar. Bahri ise şu şekilde cevap verir:

“-Yoktur. Öksüz olduğu için içlenmiş, diyeceksiniz; onlar sağken de Vedia böyle imiş, doğduğundan beri. Üç dört yaşında iken tıpkı bir çiçek gibi imiş. Azıcık ihmal edilse hemen solmaya başlamış. (...) Ailede herkes onu sever. (...) Her münakaşadan kaçır. Dedikodu hiç yapmaz. Yalnız hepimiz anlamışızdır ki önüne baktığı zaman fena düşünür. Söylenen şeye taraftar değildir. Sıkılır. (...) Zaten onun yanında birisini rahat çekistirmek mümkün değildir. Çok doğru ve merhametli kızdır. Cemil meselesinde hasta oldu o. Münakaşalara hiç iştirak etmiyordu ama Mustafa'nın oğluna hak verdiği belliydi. Size yapılan muameleye de pek canı sıkılmış. Bana söyledi. Adeta bu yüzden bedbaht olur. Başka biçin bir kızdır o, beyefendi. (...) Annesi çok hassas melek gibi bir kadındır. (...) Babası Ramiz Bey rabitalı adamdı. Kardeşi Halim gibi havai meşrep değildi.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 199)

Orhan sorar:

“-Vedia Hanım, Halim Bey'in kardeşinin kızı mıdır?

-Evet. Ramiz Bey'in kızı. Babasını dokuz yaşında, annesini on iki yaşında iken kaybetti. Talihsiz kızdır, şüphesiz. Çok bedbaht kızdır.

Halasının yanında oturuyordu. Onu da çok severdi. İki sene sonra halası da öldü. Amcasının yanına geldi, o da öldü. Şimdi Samiye gibi sinirli bir kadının yanında yaşıyor. (...) Herkesle dalaşan o kadın Vedia'yı hiç incitmemiştir. (...)

-Kaç yaşında Vedia Hanım?

-Yirmi üç dedi, onun için en hayırlısı evlenmektir, değil mi? Yengesinin yanında kalamaz, kalmamalıdır. Hem de sevmeye çok muhtaç ve çok layık bir kızdır. Bilmezsiniz başka ne meziyetleri vardır. Fakat gelin de böyle bir kızı anlayacak erkek bulun! Biz yakın akrabası iken muamelemizi şaşırıyoruz. İçimizde en cesuru Ali Haydar çıktı, Halim Bey sağken Vedia'yı istedi. Kabil mi? Ali Haydar nerede, Vedia nerede... Üç gün geçinemezler. Tabii reddedildi. Şimdi de Rüştü onun etrafında dolaşıyor. Ummam. Kibar çocuktur, ince çocuktur lakin gene olmaz. Vedia'nın tipi değil. (...) Ali Haydar'ın tercümelemlerle falan uğraşması hep Vedia içindir. Hâlâ ümidi var, emin olun. Biraz da seviyor galiba. (...) Besime, Vedia'nın Rüştü ile evlenmesini ister; Samiye ablam da, Sofi de öyle. Vedia ne düşünür bilmem fakat Rüştü nerede Vedia nerede..." (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 201)

Daha sonra Orhan, Samiye Hanım onu tekrar davet ettiği için bir kez daha onlara misafir olarak gider. Bu misafirlikte Samiye Hanım, ondan hem Cemil'e haftada bir kez Türkçe dersi vermesini hem de hapisteki Mustafa ile kendisi arasında arabulucu olmasını isteyecektir zira Mustafa'nın hapisten çıkınca kendilerine zarar vermesinden korkmaktadır, Cemil'in de yabancı bir okulda öğrenim görmesi nedeniyle Türkçeyi unutmasını istemez. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 202-210) Böylece Orhan'ın cumartesi günü ders için tekrar gelmesine karar verilir. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 212)

Bir gün Orhan yine Vedia Hanım'ın evinde iken ilk kez baş başa kalırlar.

"Deniz üstünde, karşılıklı iki koltuğa oturdular ve ilk defa yalnız kaldılar. Orhan önüne bakıyor ve kızın dizlerinden yukarısını pek müphem görüyordu. Gri eteklerinin sıcak boşluğundan doğan bacaklarının ayaklarına kadar uzanan çizgisi, dikkatle bakılınca en iyi elbise altında bile zarafetinden kaybeden biçimli bir vücudun gizli nispetlerini sezdiriyordu." (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 213)

"Orhan önüne bakıyor ve kızın dizlerinden yukarısını pek müphem görüyordu. Gri eteklerinin sıcak boşluğundan doğan bacaklarının ayaklarına kadar uzanan çizgisi, dikkatle bakılınca en iyi elbise altında bile zarafetinden kaybeden biçimli bir vücudun gizli nispetlerini sergiliyordu." (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 213)

Bu ilk baş başa kalışta; Samiye Hanım, kadınlar ve erkekler hakkında sohbet ederler. Orhan, Samiye Hanım'ın o gün çok neşeli olduğunu söyler, Vedia buna şöyle cevap verir:

“- Evet dedi, yengem öyledir, günü gününe uymaz. (...) Felaketten sonra böyle oldu. Amcamı çok severdi. Hatırasına çok sadık. Yengemin bir felaketi de kadın olmak, anlayan bir kadın olmak. (...) Bizim... Bizim memlekette anlayan bir kadın olmak felakettir.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 213)

Vedia devam eder:

“Sade bizim memlekette de değil. Kadın olmak zor. Ben erkek olmak istemezdim belki. Fakat erkeklere gıpta ediyorum. Onların aksiyon gibi büyük bir tesellileri var. Çalışıyorlar. İşleri dolunca boşalıyorlar. Biz yalnız doluyoruz. Fazla ağlayıp gülenlerimiz biraz rahatlıyorlar. Kadın için çalışmak, boşalmak ve kendini unutmak tesellisi az. Hele bizde.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 214)

Orhan, “Erkeğin ev arkadaşı olması ve analık fonksiyonları kâfi gelmiyor mu? diye sordu.”

“-Bazen kâfi gelmiyor. Hele... Aşk olmazsa. Yahut... Ölüm araya girerse. Bakınız, yengem her an içi dolan bir kadındır, fakat kocası da yok; düşününüz... Çocuğu mektepte; aylarca, yıllarca, her gün, her gün, ne yapsın bu yalının içinde? ” (...) (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 213)

Vedia bu konuşmalar sırasında bir erkekte ne aradığını şu sözlerle ifade eder:

“Biliyor musunuz, dedi, erkekte ben yalnız ne arıyorum? Küçükten beri böyleyim. Yalnız kafa ve karakter arıyorum. Babam o kadar, doğrusu şimdi, o kadar kafalı adam değildi, fakat karakter sahibiydi. (...) Kafa ve karakter yan yana çok az geliyor. Ben böyle bir adama hemen hiç rastlamadım gibi bir şey. İlk bakışta Avrupalılar böyle görünürler. Yengemle bunu konuşmuşuzdur. Görünürler diyorum. Karakterlerine bir şey demem. Fakat kafaları ilk önce çok dolu görünür. Biraz dikkat ediniz... Hep ezberlemiş gibi söylerler. Birbirleriyle konuşa konuşa birkaç söz bellemişlerdir. Onları tekrarlarlar.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 217-219)

Orhan, bu sözler üzerine “ (...) Erkeğin en asil tarafını arıyorsunuz. Bunun üstünde bir insan kıymeti yoktur. (...) Ve ben bu ihtiyacı duyan bir kadına ilk defa rastlıyorum.” der. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 220)

Vedia ise, “Ben de bir kadında bu ihtiyacı takdir eden bir erkeğe ilk defa rastlıyorum.” der. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 220)

Bu konuşmalar esnasında okuyucu Vedia'nın kişiliği hakkında bilgi sahibi olur. Görülüyor ki Vedia, Safa'nın romanlarında sıkça görülen maddi değerlere düşkün, akılcılıktan uzak, yozlaşmış kadın tipinden oldukça uzaktır.

Bir süre sonra Orhan saatine bakar müsaade ister. Samiye Hanım ve Vedia, onun cumartesi de gelmesini ve hatta kalmasını rica ederler. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 224)

Orhan, kimi zaman Cemil'e özel ders vermek kimi zaman yapılan davetlere katılmak için sık sık Vedia'nın evine gitmeye başlar.

Cumartesi günkü davete gittiğinde ise dostlar ile güzel bir yemek yenir, şarap içilir, sohbet edilir. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 240-241) Orhan, Bahri ile sohbet ederken Bahri ona daha önce bir kadını sevip sevmediğini sorar. Orhan da annesini sevdiğini söyler. Daha sonra Bahri annesine karşı olan sevgisinde bile zaman zaman nefret olup olmadığını sorar. Orhan, bazı anlarda olduğu cevabını verir. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 254) Bunun üzerine Bahri şöyle söyler:

“-Hah! İşte, insan Vedia gibi bir kızı severse –nihayet ismi ağzımdan kaçtı- anladınız mı, severse böyle bir kızı şayet, işte o anlar çoğalır. (...) Bu bir musluğa benziyor, zehir musluğuna... Fakat ha... Beri yanda aşkın da musluğu var. Musluk değil, çağlayan halinde içinize sevgi doluyor. Fakat hissediyorsunuz ki, biraz bekleseniz, biraz vaktiniz olsa, uzun zaman sabredebilseniz, o çağlayan duracak ve nefretin zehri artacak. (...)

-Her ilişkide böyle olmasa gerek.

-Vedia'da böyle. Göreceksiniz.

-Niçin?

-Kararsızlığı yüzünden. Bu kararsızlık nedir, bilir misiniz siz? Bazı kızlarımızın ruhundaki inkırazdır, inkıraz... Hani yıkılacak iki duvar nasıl iki tarafa sallanır, bunların kalpleri de öyle. İki tarafa da gidip gelir. (...) Mesela Vedia'ya vatan hakkındaki fikirlerini sorun: Tıpkı sizin gibi düşünür fakat ecnebilere karşı muamelesinde de Samiye Hanım'dan farksızdır. Hakikaten! Evet, öyledir. Rüştü'nün aleyhindeki fikirlerinizin hiçbirini değiştirmeye çalışmayacaktır. Âdeta size hak veriyor sanırsınız fakat onu Rüştü'den ayıramazsınız. (...)

-Benim böyle bir niyetim yok ki, dedi.

-Görürüz; belki ben görmem, görürüler... Taktı size o parmağını, Orhan Bey! Hayır! Bu tabir fena. Hayır! İleri gidiyorum. Harikulâde bir kızdır bazen... Amma tamamlanmamış bir güzel şey, bir güzel eser. Nasıl diyorlar şimdi, bir... Tamamlanmamış bir şaheser.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 255)

Bu konuşmalardan sonra Bahri ve Orhan evden ayrılmayı düşünürler. Orhan'la birlikte çıkarlar, Bahri gider ancak Orhan geri döner. Vedia ile konuşmayı düşünmektedir.

Daha sonra Vedia ve Orhan, Orhan'ın Bahri ile sohbetinin detaylarını konuşur. Orhan, bu gece Bahri'yi pek meyas gördüğünden bahseder. Vedia da Bahri'nin zor hayatını anlatır:

“Onu meyas eden bir şey değil Orhan Bey. Her şeye üzüyor. Mesleğine üzüyor. Asker. Fakat burada istikbali kapalı. Anadolu'ya gitmesini annesi istemedi. Memleketin haline üzüyor. Bir de kız kardeşi var hasta. (...) Verem ve kanser. İkisi bir arada.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 261)

Orhan, Bahri'nin tek tesellisinin ancak sevilme olacağını ifade eder. Vedia ise bu konuda şunları söyler:

“-Talihsizlik, diye mırıldandı.

-Niçin Vedia Hanım?

-Zorla olmaz değil mi? Bahri sevicecek çocuktur, fakat kendi janrında bir kadına tesadüf etmeliydi.

-Acaba başlangıçta ümide düşmeseydi daha iyi olmaz mıydı?

-Ona kimse ümit vermedi, emin olunuz.

-Hiç mi?

-Hiç.

Bahri bunun aksini iddia etmişti. Orhan septik bir susuşla sustu. Vedia ısrar ediyordu:

-Hiç! Emin olunuz... Ben ona daima hilesiz ve şefkat gösterdim: Daima hilesiz ve daima şefkat.

-O zaman bu hissimi kendi ihtiyacına göre enterprete ediyordu, sevildiğini zannediyordu, bu aldanişın önüne geçmeye de çalıştım.

-Çok meyustu çok.

-Ne yapabilirdim söyleyiniz.

-Bu hale geldikten sonra: Hiç...

-Bu hale gelmeden evvel?

-Kati olmak.

-Ne gibi?

Kati olmak: Ümitlerini dibine kadar kazımak. Çünkü seven daima ümit eder.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 262-263)

Ve Vedia ekler:

“-Başka sevgileri bilmem, dedi, fakat ben eminim ki, Bahri'nin bütün kederlerinin bahanesiyim. Hepsinin tesellisini benden bekliyor. Belki zannediyor ki, onu sevebilsem, kız kardeşi de iyi olacak, etrafındaki bütün felaketlerden de hiçbir şey, eser kalmayacak.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 265)

Görülüyor ki Bahri de, Vedia'ya karşı hisleri olan bir erkektir.

Bu esnada Vedia, içine doğan sıkıntı nedeniyle Bahri'yi görmek istediğini söyler. Bahri'nin karşıya kayıkla geçeceğini tahmin eden Vedia ve Orhan pek ümitleri olmasa da iskeleye kadar gidip eğer henüz kayığa binmemişse Bahri'yi bulmayı düşünürler. Daha sonra Vedia, o saatte iskelede görünmek istemediğini söyler ve gitmezler. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 263-265)

Biraz yürüyen Orhan ve Vedia, daha sonra yalıya döner. Orhan o gece yalıda kalmayacağını çünkü Cemil ve Tahsin'in kavgası hadisesi ile ayrıldığı mektebe geri döndüğünü söyler. Ancak o gün Cemil'i göremediği için yarın sabah bir aralık çıkıp geleceğini de ekler. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 266)

Orhan yalıda kilerle vedalaşır, daha sonra Vedia ile birlikte sofaya çıkarlar. “Genç kız ona elini uzatırken ertesi sabah koya doğru bir gezinti yapacaklarını hatırlatıyordu. Orhan'ın eli Vedia'nın avucunda mutadan fazla kaldı. Bakıştılar. Vedia birdenbire elini çekti ve uzaklaştı. Orhan da hızlıca yürüyerek yalıdan uzaklaştı.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 266)

Orhan, ertesi sabah yalıya gider. Cemil ile bir saat ders yaparlar. “Çocuk çıktıktan sonra odaya Vedia girmişti. Üstünde beyaz kemerli lacivert elbisesi vardı. Gözleri yorgun görünüyordu.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 267-268) Havanın soğuk olduğunu konuşarak koya gezintiden vazgeçip yalıda oturmaya karar verirler.

Hem Orhan hem de Vedia, o gece Bahri'yi rüyalarında gördüklerini anlatırlar. “Vedia, ayak ayak üstüne attı ve ellerini bir dizinin üstünde kilitleyerek:

-Geldiğimize çok memnun oldum, dedi, bu sabah fena kalktım. Bir dosta ihtiyacım var. Sizin yanınızda kuvvet hissediyorum.

-Bu sözünüz de bana kuvvet veriyor. Ben de yorgun uyandım. Şimdi kendimi daha iyi buluyorum.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 268)

“Vedia, bir elini uzattı:

-Bakınız, dedi, nasıl titriyor!

Orhan da elini uzatarak avucunun içine bu elin yem arayan bir kuş gibi konmasını bekledi. Vedia elini onun avucuna yaklaştırmış, fakat bir parmak eninde bir mesafe ile havada tutuyordu:

-Benim ellerim her zaman titrer, dedi, ama bugün çok fazla. İçim titrediği zaman böyle olur.

Orhan kızın elini avucu içine aldı ve ona doğru biraz eğildi:

-Elinizin ruhunuzla bir giden hassasiyetine köprü başında dikkat etmişim, dedi.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 269)

Vedia, Bahri’ye bir mektup yazmayı düşündüğünü ama iki kelimeyi bir araya getiremediğini söyler. Orhan ise ona, Bahri’de bulduğu en büyük eksiğin ne olduğunu sorar:

“-Size söylemişim sanırım. Erkek bence yalnız akıldır.

-Dün gece gördüklerimiz arasında -ecnebileri bir tarafa bırakınız- akıl itibariyle hangisine reyini verirsiniz?

-Benim istediğim gibi hiçbirine.

-Rüştü’yü de mahrum ediyor musunuz?

(...)

-Hiçbirine akılsız diyemem tabii. Benim dediğim akıl, nasıl söyleyeyim, geniş düşünce, etraflıca düşünce... Söylemişim size. Rüştü’nün hoş gidecek başka halleri vardır. Fakat söylediğim gibi bir zekâ... Hayır. (...) Rüştü başka taraflarıyla enteresandır; Ali Haydar hiç benim janrım değil. (...) Görüyorsunuz işte, dedi, konuşulacak insan yoktur. Kadın olmak ne feci değil mi?

-Erkekler arasında da öyle. Müşterek huylar ve seviyeler nadirdir.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 268-269)

Bu anlatımları ile Vedia’nın bir erkekte ne aradığı iyice şekillenmiş olur.

“Orhan birdenbire sordu:

-Hayatınızda hiç sevdiniz mi?

-Hayır, dedi, fakat hayalen kuvvetli bir sevgili anlarını yaşadım. Her zaman düşünürüm bunu. En sevdiğim şey bu bahistir.

-Hayalen... Evet... Ben de bu zihin tecrübelerini yapmışımdır. Bu mevzua yabancı kalmamak için.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 270)

Orhan, gece öğrenciler yattıktan sonra Vedia ile bir gezinti yapmayı düşünür; bunu Vedia’ya teklif eder. Vedia, hava soğuk olmazsa yürüyeceklerini olursa da evde oturabileceklerini söyleyerek onu çağırır. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 271) Orhan, mektebe döndüğünde içinde sarıh bir sevinç vardır. Bu hissin Vedia’ya ait ümitlerden geldiğinin de farkındadır.

Bu esnada Bahri, annesine bir mektup bırakarak intihar eder. Orhan, bu haberi gazeteden okur. Bahri’nin evine gider. Bahri’nin bıraktığı mektubu o da okur. Bu mektupta, Bahri’nin kendisine ait bir defterin siyah bir kapakla kaplanarak Vedia’ya verilmesini istediği yazar. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 274)

Orhan, Vedia’nın bu haber karşısında ne yapacağını merak ederek ona bu haberi de vermek üzere yalıya gider. Orhan, bu üzücü haberi verdikten sonra Samiye

Hanım hıçkırarak bağırmaya, İclal ağlamaya başlar ancak Vedia hiçbir tepki vermez. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 277-278)

“Vedia hiçbir hareket yapmadı. İnce sarı kaşlarını çatmış, önüne bakıyordu. Birdenbire ayağa kalktı ve Orhan’a:

‘-Benimle biraz çıkmak ister misiniz?’ dedi.

Sesi de çok sakindi. Orhan cevap vermeden Samiye Hanım da ayağa kalktı ve Vedia’ya doğru yürüdü:

-A, dedi, sanki hiçbir şey olmamış! Ne kadar soğukkanlısın yavrum. Bu çocuğu hiç mi sevmiyordun? Ne de olsa akraba... Hem seni ne kadar sevdi o... Zavallı yavrucak... Ne kibar ruhu vardı. (...) Hoş sen Ramiz Bey öldüğü zaman da böyle idin. Tersine tabiat. (...) ” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 278)

Orhan, Vedia’nın bu duruma şaşırmasına hayret eder. Vedia ise şaşırdığı şeyin kendi hali olduğunu, içinde hiçbir teessür bulmadığını söyler. Orhan en azından defteri merak edip etmediğini sorar. Onu da hiç merak etmediğini söyler Vedia. Vedia daha sonra, uzanmak istediğini söyleyerek odasına gider ve odasında ağlamaya başlar. Orhan da bu hıçkırıkları duyar. Orhan bir süre sonra Vedia’nın yanına gider ve onun yatağına oturur. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 282-283)

“Kızın gözkapakları sık sık açılıp kapanmaya ve yorganı kabartan omuzları titremeye başlamıştı. Orhan onun yüzüne doğru biraz eğildi, fakat titremesi artınca durdu. Vedia’nın teninden yükselen ılık hava içinde hafif ve tatlı bir koku yüzüyordu. Uzaktan görülmeyen teferruatın yakından bakınca meydana çıkan mana yığınları, Orhan’ı şaşırtıyor ve kendine çekiyordu. Ellerini yorganın üstünden kızın omuzları üstüne koydu ve birdenbire eğilerek onu dudaklarından öptü.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 283-284)

Böylece Vedia ve Orhan arasındaki ilk yakınlaşma bu öpüşme hadisesi ile gerçekleşmiş olur.

“Kız gene gülümsüyor, fakat gözlerinden yaşlar akıyordu. Yüzünde masum ve derin bir sükûnet vardı. Nasıl şey bu? Orhan kendisini en aşağı üç Vedia karşısında hissetti. Azaplarının fırtınası içinde ağlayan, kaderlerinin cehennemi içinden dışarı bir lezzet kapısı açmış gibi yabancı bir erkeğin dudaklarına gülümseyen iki Vedia ve bu ikisine de hayret eden üçüncü masum Vedia...” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 285)

Bunun üzerine Orhan, mektebe dönmek zorunda olduğundan yalıdan ayrılır. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 285) Orhan, Vedia’yı sevmeye başlamaktan korktuğunu, kendisinin dürüst, dik ve haşin duruşu karşısında Vedia’nın son

derece bulanık ve istikrarsız tavrıyla uğraşmanın onu rahatsız edeceğini düşündüğünden ondan uzak durma kararı almaya çalışır. Bu kararı alamayınca durumu arkadaşı Necati ile paylaşır. Necati ise ona Vedia'yı bir süre gözlemlemesini öğütler: (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 286-288)

“-Bu kızla meşgul olmamı mı öneriyorsun?

-Şüphesiz dostum. Laboratuvarda bir tavşanın bile tecrübe kıymeti var. Sen ki tecessüslerle dolu bir tabiatsın, kadını biraz daha iyi anlamın için bu iyi bir fırsattır. Entelektüel tarafını oyalar. Fakat başka bir tavsiyem daha var: Kızda bu kararsızlık fazla devam ederse görüldüğü kadar enteresan bir ruh olmadığını hemen anla ve vazgeç. Onun için şimdi pek derine dalma. Tecrübe et. (...)" (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 288)

Daha sonra Vedia, Orhan'ı arar. Orhan da onu ziyaretine çağırır. Bunun üzerine Vedia, okula Orhan'ı ziyarete gider. Bu esnada Orhan'ın arkadaşı Necati ile de tanışır. “Vedia başının titrek hareketleriyle etrafına bakındı ve Orhan'ın gösterdiği koltuğa oturdu. Gri, beli dar ve etekleri kloş mantosu gözlerinin rengiyle ve boynunun altından gevşek, ihmalle bağladığı açık pembe başörtüsü teninin rengiyle eşti. Necati onun bugün başını Ruslar gibi bağlamamış olduğuna dikkat etti. Ağzı büyük ve boynu yüzüne göre ince olmakla beraber, parlak sarı saçları, iri, canlı ve renkli gözleri, dudaklarının etrafındaki ifade değişikliği ve hassasiyeti başına cazibeler dolduruyordu. Hiçbir ‘meşum kadın’ intibai vermedi.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 292)

Vedia, bu ziyaretinin nedenini şöyle açıklar: Yengesinin Bahri'lere gittiğini ama Bahri'nin annesi iyice üzülür diye kendisinin gidemediğini evde kimse kalmayınca da içinin sıkıldığını bu nedenle onun yanına gelmek istediğini anlatır. Bunun üzerine Bahri hakkında ve onun Bahri'nin ölümü karşısında verdiği tepkisizliğini konuşurlar. Vedia bu tepkisizliğini şu şekilde ifade eder:

“-Evvela çok tabii göründü bana. Öyleyim ben ekseriya. Bir kere Galata'da on üç, on dört yaşlarında bir kız çocuğu bir tramvayla kamyonun arasında kalarak ezilmişti. Kanlar içinde yerde yatıyordu. Hiç şaşmadım, titremedim, bağırmadım. Kanlı cenazesine sakın sakın baktım. Sonra vapura binince beni bir titreme alsın; bir ter, bir sıkıntı... Yalıya gelince saatlerce ağladım. Benim tabiatım böyle. Fakat küçük bir şey olsa –ama ne kadar küçük, bilerseniz, bir bakış, bir ima, bir şey- beni o anda sarsar.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 294)

Vedia, Bahri'nin ölümünden duyduğu üzüntüyü anlatır ve Bahri'nin ona bıraktığı defterini artık çok merak ettiğini de söyler. “Orhan Vedia'nın yüzüne

baktı ve düşündü: ‘Bu, hakikaten, içi her an rüya dolu bir kız...’ ” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 295)

Vedia sözlerine şöyle devam eder:

“Bahri öldükten sonra bambaşka bir Bahri oldu, ben de bambaşka bir Vedia oldum.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 295)

Vedia’nın bu hali Orhan’ı memnun eder, kendi kendine onun yapmacığı olmadığını söyler. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 296)

Necati ise Vedia’yı tanıdıktan sonra,

“Bu kızını sev, dostum, korkma! (...) Korkma suni değil. Anladın mı? Samimi kız. İçi ne kadar karışık olursa olsun bu samimiyet her düğümü çözer.” der. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 297-298)

Ancak Orhan’ın her şeye rağmen endişeleri vardır. Necati, bu endişeleri gidermek için Orhan’a Vedia’ya ana olmayı isteyip istemediğini sormasını öğütler. Daha sonra da bu konuda kendi görüşlerini şöyle açıklar:

“Sor. Ben eminim ki sana müphem cevap verecektir. Bu kadar uyanmış kız, erkekle kadın münasebetinin bizdeki ananevi şekli üstünde kalamaz. Birçok korkuları vardır. Muvazenesini en çok şaşırdığı nokta da orasıdır. Avrupa şekillerine zaaf duyar. Belki Rüştü’ye bağlılığı ondandır. Senin münevver oluşun ona ümit verir, fakat çocuklukta aldığın itiyatlardan korkar. Sende bir şark derebeyi ruhunun saklı olmasından korkar. Rüştü de nihayet bir şarklıdır ama şekli ve kadına serbest duruşu bu korkuyu izale eder. Hepsi bir ideal meselesidir, değil mi? Rüştü ve sen ayrı ayrı kıymetler temsil ediyorsunuz. Sen daha karışık, Rüştü daha net. Yanında daha rahat edilecek bir adam. Fakat ihtiras vermez; makul yaşayışa teşvik eder. Akıl ve ihtiras mücadelesi.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 299)

Necati, Vedia karşısında Rüştü ile Orhan’ın durumlarını karşılaştırır:

“Sen kadını doldurursun, daha kuvvetli yaşatırsın, fakat sarsarsın. Vedia gibi bir kızda ihtiras hayatı galip görüldüğü için senin şansın Rüştü’den fazladır. Rüştü senin kadar ve senin gibi sevemez.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 299)

Vedia’nın Orhan’ı okulda ziyarete gittiği günün akşamı Orhan da Vedia’nın yanına yalıza gider. Vedia’nın yengesinin Basri’lerde ne yaptığını konuşurlar. Daha sonra yalnızlık üzerine sohbet ederler. Sonra Orhan, Vedia’ya evlilik hakkındaki fikirlerini sorar:

“-Evlenmek hakkındaki fikirlerinizi biraz açabilir misiniz?

-Ben de şimdi bunu düşünüyordum. Evlenmek hakkındaki fikirlerim birbirini tutmuyor, Orhan Bey. Dünyada her şeyin iyi ve fena tarafları

vardır, tabii. Fakat evlenmek o kadar tahminime sığmayan bir şey ki. Piyangodan meçhul bir şey. Piyangoda iki, nihayet üç şans vardır: Ya dolu, ya boş çıkar, dolu çıkarsa ya çok, ya az çıkar. Evlenmek de zannediyorum ki, her an değişecektir. (...)

-Evlenmek korkusu yaşamak korkusuna benziyor, o halde.

-Benziyor. Fakat biz yaşamak korkusunu dünyaya beraberimizde getiriyoruz. Bunun üstüne neden bir de evlenmek korkusu bindirelim? (...) Aile bana bazen bir zindan, bazen bir bahçe, bazen dümdüz bir yol, bazen bir cennet, bazen bir cehennem gibi görünüyor.

(...)

-Ana olmayı hiç istemediniz mi? (...) Anne olmak...

-İşte hep o mesele... Kederi de var, saadeti de var. İnsan şaşırıyor.

Orhan onun iki elini de kuvvetle sıkarak devam etti:

-Fikirlerimin üstüne çıkan bir kuvvet var, dedi, bütün hayatımı o idare etti. Şimdi kendimi onun tesiri altında buluyorum. Buna ahali kalp diyor, gönül diyor, siz de ne dersiniz deyiniz, fakat böyle bir şey var galiba... Var mı, yok mu? Ben bundan hep şüphe ettim.

-Ben de Orhan Bey.

-(...) Fakat bana artık var gibi geliyor.

-Bana da.

Orhan bir cesaret buhranı geçirdi. Vedia'yı kucaklamak istiyordu. Bu niyetle kımıldadı, fakat yapamadı. Orhan kızı kendisine doğru çekti ve iki koluyla sararak hafifçe alnından öptü. Vedia'da hiçbir hareket yoktu. Orhan eğildi ve dudaklarını onun dudakları üstüne koydu. Vedia'nın bütün vücudunda tabii ürpermelere benzemeyen sürekli ve şiddetli bir sarsıntı peyda olmuştu. Başu arkaya düştü ve yüzü buz kesildi. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 300-305)

Vedia ve Orhan'ın anne olmak üzerine sohbeti üzerine, Peyami Safa'nın kadınların en temel görevini anne olmak olarak düşündüğünü söylemek yanlış olmaz. O, bu konuda aksini düşünenlerin görüşlerini de pek olumlu bulmaz. Anne olmayı düşünmeyen ya da bu konuda kararsız kadınlara bakışı da pek olumlu değildir. Roman kahramanı Vedia'nın bu konudaki düşünceleri de Safa'nın bu konudaki görüşlerini hatırlatmaktadır. O, bu konuda Kadın Aşk Aile adlı eserinde şöyle söyler:

“ (...) Ancak erkeğe ait olduğu gibi, kadına ait faaliyetlerin de merkezini şimdiden bulmak ve yarının kadını onun cazibesi etrafında genişleyecek bir imkân dairesi içinde aramak mümkün olur. Bu merkez, kadını erkekten ayıran farkın içindedir. Tabiat ve cemiyet, birbirine tenkit ederek bu noktayı gösteriyor; ikisi de bir ağızdan kadına: ‘Doğur!’ diyor. Hem insan nev'inin hem

de insan cemiyetinin devamı için, kadın bütün nazariyelerin işaretlerinden evvel insiyaklarının ve ruhunun dört bir yanını kuşatan bu en büyük iki zaruretin peşinden koşmak mecburiyetindedir.” (Safa, Kadın Aşk Aile, 2018, s. 85)

Ve hatta Safa, kadının merkezinin analık olduğunu şöyle ifade eder:

“ (...) Medeniyetin beşiği lohusa döşeğidir, diyeceğiz. Kadının bütün faaliyetlerinin merkezi orasıdır. Hiçbir ihtilal nazariyesinin değiştiremeyeceği sabit hakikat, tabiatın ve cemiyetin diliyle, kadının her şeyden evvel ana olduğunu ilan edip duruyor.” (Safa, Kadın Aşk Aile, 2018, s. 85)

Görülüyor ki yazar, kahramanına bu anne olma meselesini kasten sordurtmaktadır.

Bu sırada Orhan'ın amcası ölür. Orhan'a amcasından büyük bir miras kalır. Orhan ise Vedia'ya, -Necati'den de aldığı akılla- miras meselesinden bahsetmeden amcasının öldüğünü bu nedenle cenaze ve birtakım işler için ölen amcasının karısının yani yengesinin yanına gideceğini söyler. Vedia bu ayrılığı istemese de kabullenmek zorunda kalır. Bu sırada Orhan Vedia'nın durgunluğu fark eder. Vedia ise bu durgunluğu Bahri'nin defterini okuyor olmasıyla açıklar. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 318-320)

Yalıdakilerin husumet içinde olduğu Mustafa ise bu esnada hapisten çıkar. Oğlu Tahsin'in okuluna giden Mustafa bu sırada Orhan ile tanışma fırsatı bulur. Orhan, Mustafa'dan da Vedia hakkında malumat alır. Mustafa'ya, Vedia'ya hiç kırılıp kırılmadığını sorar. Mustafa ise Vedia'nın yüreğinin bir pırlanta olduğunu söyler. Ancak Vedia'nın garip huyları olduğunu da ekler. Sabaha karşı kayıkhaneye indiğinden, sandalı çıkarıp denize çıktığından bahseder. Orhan bu duruma şaşırır Vedia'nın sevdalı olup olmadığını sorar. Mustafa ise, Vedia'ya sevdalı çok kişinin olduğunu; akrabalarından Haydar Bey, bir Bahri Bey, bir de tanıdıklarından Rüştü Bey'in var olduğunu ve hepsinin ona gönül verdiğini söyler. Hatta Rüştü Bey'in Vedia'yı İngiltere'ye götürmek istediğinden, kendi aralarında Fransızca konuştuklarını bu nedenle ne konuştuklarını bilmediğini söyler. Bazen Rüştü ile de kayıkla açıldıklarını anlatır. Ayrıca Orhan, bu konuşmalar esnasında yalıdakilerden intikam almaması için ikna etmeye çalışır. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 330-331)

Samiye Hanım ise, Orhan'ın seyahate çıkacağını Vedia'dan öğrendiğini söyleyerek Orhan'ı o gece onlarda kalmaya ikna eder. Vedia, o gece Orhan'a

yengesinin onu çok beğendiğini ifade eder. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 334) O gece, Orhan ile Vedia sohbet ederlerken Vedia ona kafasındaki erkek hayalini şu şekilde açıklar:

“-Bende iki türlü erkek hayali var: Biri koca; öteki de... (Belki iki kelimeyi de sevmiyorum amma başka yok da onun için) öteki de âşık. Bu iki hayali bir adam üstünde birleştirmeyen kadın ya evlenmemelidir yahut serbest bir izdivaç yapmalıdır. Bende bu iki hayal bir adam üzerinde bazen birleşiyor bazen ayrılıyor.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 335)

O akşam Orhan, hizmetçi İclal’in onu uyarmasıyla yeni bir haber öğrenir. İclal, ona gideceği yerden çabuk dönmesini söyler, küçük hanımı yalnız bırakmamasını ister. Orhan bunun üzerine bilmediği bir şey mi olduğunu sorar. Hizmetçi ise Vedia’nın nişanlanacağını haber verir. Orhan, bu kişinin kim olduğunu sorduğunda ise Rüştü cevabını alır. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 336-337)

İclal, nişan olayını şu şekilde anlatır:

“-Besime Hanım’ın zoru. Hanımefendinin de günü gününe uymaz. Bir bakarsın öyledir, bir bakarsın böyle. Küçük hanım yengesinin sözünden çıkmaz. Rüştü Bey’in de evlenmesini babası istiyor. Kumar oynamasın diye. Ailece konuşuldu, görüşüldü.

-Vedia Hanım kabul etti mi?

-Bir şey söylemiyor o. (...) Küçük hanımın gönlü var mı yok belli değil. Ben hiç istemiyorum Orhan Bey. Şimdi anladınız mı niçin size çabuk dönün diyorum?

(...)

Rüştü Bey resmen Vedia Hanım’ı istedi mi?

-İstedi Orhan Bey.

-Yakında mı? Bahri’nin vefatından sonra mı?

-Hayır. Evvel. Çocuğa belki o dokundu.

(...)

-Bahri’nin haberi var mıydı?

(...)

-Ona da ben söyledim. Benden duydu. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 337-338)

Orhan, İclal ile konuştuktan sonra Vedia’ya heyecanını hissettirmemek için ondan piyano çalmasını ister. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 339) Daha sonra Vedia ile balkona çıkarlar. Orhan nişan meselesini ima eder, Vedia da bunu

anlar ve Rüştü ile evlenmeyeceğini Orhan'a söyler. Rüştü onun için evlenilecek kriterlere sahip bir adam değildir ancak yengesi bu evliliği istemiştir. Kendisi de yengesini çok sever ve onun sözünden çıkmak istemez. Ancak evliliği söz konusu ise evleneceği adamı kendisinin de beğenmesi gerektiğini söyler. Yengesinin Rüştü'yü çok sevdiğini söyleyerek yengesinin Rüştü ve Orhan hakkındaki görüşlerini şu şekilde açıklar:

“-Sizin için ‘Avrupalı gibi düşünüyor,’ diyor, Rüştü için de ‘Avrupalı gibi giyiniyor,’ diyor. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 344)

Böylece Vedia'nın yengesinin de maddeye önem veren tarafı ortaya çıkmış olur.

Vedia, Rüştü ile aralarındaki büyük farkı şu şekilde anlatır:

“O her şeyin kabuğunu görüyor, kabuğunu seviyor. Anlaşamayız. (...) Her şeyde, her şeyde ayırırız. Müzikte o neşeli havaları sever, ben klasikleri; o hikâye anlatmaktan hoşlanır, başka bir şey konuşmaz, hele başkalarını hiç dinlemez, ben de dinlemeyi severim, her şeyden bahsedilmesini de. O yalnız seyahat kitaplarıyla eğlenceli romanlar okur. Şiirden hoşlanmaz. Siz bana aniverserimde o güzel şiir antolojisini hediye ettiniz. Başucumdan ayırmıyorum. Rüştü bana bir pudriyer getirdi. Şık, güzel... Fakat iki obje arasındaki farkı ben hissetmez miyim? İnsan, hayatında birçok pudriyerler kullanır; birini alınca ötekini atar. Fakat sizin getirdiğiniz şiirler her zaman taze...” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 349)

Böylece, yazar Vedia'nın maddiyattan çok maneviyata önem veren bir kadın olduğunu da ifade etmiştir aslında. Belki de Vedia'nın bu özelliği yazarın, ona “korunması, saklanması gereken şey” anlamına gelen Vedia ismini vermesinde etken olmuştur.

Orhan ise bu durum karşısında kendi durumlarının ne olacağını sorar:

“Size karşı benden evvel yapılmış tecrübeler çok dikkat ettim: Ali Haydar, Bahri, Rüştü Bey'ler... Fakat bunların arasında kendi vaziyetimi tayin edemiyorum. Siz söyleyiniz.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 351)

Vedia, önce Orhan'ın kendisi hakkındaki düşüncelerini öğrenmek ister. Orhan ise daha muayyen konuşmak ister ve ona Rüştü gibi müracaat etse, acele cevap istese Vedia'dan ne cevap alacağını sorar. Vedia ise hemen reddetmeyeceğini ancak kabul de etmeyeceğini söyler. Yengesinin kararını bekleyeceğini, o istemese de yine düşüneceğini söyler. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 351-353)

Orhan, yengesinin yanına gittiğinde Elazığ'dan atacağı mektupların cevapsız kalmayacağına emin olmak ister ve Vedia ona istediği cevabı verir.

Orhan, Vedia'yı kucaklar:

“İhtiyatla yürüyen dudaklarını Vedia'nın saçlarından, dudaklarına kadar, birer nokta gibi getirdi ve ağzı üstünde durdu.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 354)

Orhan düşünür: “İki şey muhakkak: Ben hastayım ve bu kızı seviyorum.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 357)

Vedia, Orhan'ın gidişinden sonra defterine onunla ilgili düşüncelerini şu şekilde yazar:

“Şimdi Orhan'dan ayrıldım. Orhan! (...) Bu isim defterime bu gece ilk defa ‘beysiz’ giriyor. Terfi etti. Layık mı? Rüştü'den uzun, Bahri'den daha uzun boylu. Dimdik bir vücut üstünde sarkık, biçimsiz, düşük bir elbise. Ne fena giyiniyor. Sosyete içinde beceriksiz ve durgun bir hali var. Salona yaraşmıyor. Ciddi bir ruh. Piyanonun kalın tonları gibi. ‘Demin beni sahilde kucakladı. Bu üçüncü. Daha az vahşiyim. Alışıyorum. Başımı göğsüne koyduğum zaman Rüştü'yü düşündüm. Ah bu mukayeseler. (...) Her adamda başka bir adamı aratacak eksiklikler yok mu? (...) Ya zavallı Bahricik? Onu ben mi öldürdüm? Bir muallim... (Orhan'dan bahsediyorum.) Nihayet bir muallim! Sıkıntı çeken bir adam olduğu besbelli. Namzetler listesine nasıl girebildi? Hem hepsinden fazla ona ümit verdim. (...) Enerjik ve merhametli. Sonra hiç snob değil. Bu insana hürmet veriyor amma bazen hoş gitmiyor. Erkek azıcık ‘snob’, kadın koket olmalı biraz. (...) İstedığı olacak mı? Bilmiyorum. Biraz daha konuşalım, dedim. Samimiyim. Konuşmalıyız daha. Ne öğreneceğim daha? Hiç. Bir muallim. Parası yok. Bütün derdi bu. Kafası çok işliyor. Kibarlığı orada. İşte bu. (...) Beni sevecek mi? Uff... Severse her şey biter mi? İşte Bahri. Zavallı zavallı... Gözlerim yaşıyor. Sevgi onun kine derler. (...) Ah bu Rüştü... Teklifini kabul etseydim mahvolacaktım. Biliyorum ki evlenmez o. Benimle oynuyor. Metresin adını nişanlı koyup yaşamak istiyor. (...) Haydar'la Bahri'yle de evlenemezdim. Rüştü'nün hilesine inanamazdım. Orhan'da da hata etmezsem... Orhan... Güzel isim. Ne çok sigara içiyor. Niçin bu erkekler yarım yarımdırlar? Kimi tüccar yahut da mirasyedidir, cebi dolu ve kafası boştur; kimi tersine... Ben parayı seviyor muyum? O kadar değil. En hakiki güzellikler bedava.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 358-361)

Vedia'nın yazdıklarında da görülmektedir ki o, diğer adaylardan maddi bakımından çok zayıf olan Orhan'ı asıl önem verdiği ruh yapısına ve kişilik özelliklerine göre seçmiştir.

Vedia duygularını yazdığı defterini Orhan'a emanet etmiştir. Eğer bir gün ölürse bu defteri Orhan'dan başka kimsenin okumamasını ister. Orhan, Vedia'nın hastalığı ile bu deftere kavuşur. Buradan sonra romanın başına yanı Vedia'nın hasta olduğu o anlara geri dönülür. Orhan, defteri okumaya başlar:

“ (...) Orhan bu satırları, yazıldıkları tarihten üç sene sonra, hususi hastanede, Vedia'nın yattığı odada ve onun fakat gördüğü belli olmayan gözleri önünde kendi kendine okuyordu. (...)” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 366)

“Orhan bu satırları, yazıldıkları tarihten üç sene sonra, hususi hastanede, Vedia'nın yattığı odada ve onun bakan, fakat gördüğü belli olmayan gözleri önünde kendi kendine okuyordu. (...) Hastanın dolabından hepsi de siyah kaplı yedi defteri alarak şezlonga yattı.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 367)

Bu defterde, Vedia'nın yengesinin Orhan'a eskisi kadar sıcak olmadığı, Orhan'ın mirastan sonra giyiminin değişmesi, Vedia'nın bu durumdan pek de memnun olmayışı, zengin bir Orhan'ı istemediği, asıl aşkı Mustafa ve İclal gibilerin yaşadığını, diğer insanların yaşadığının aşk hastalığı olduğunu ve daha birçok şeyi yazmıştır. Bu yazılanları okuyan Orhan, Vedia'nın bir an önce kalkıp iyileşmesini ister, ona kalk biz de onlar gibi sevişeceğiz demek ister. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 374)

Vedia, defterde Orhan ve hayatındaki diğer erkeklere olan duygularını da şu şekilde açıklamıştır:

“Orhan'ı sevdim ben. Şüphe etmiyorum. Fakat Rüştü'yü de bırakamıyorum. İşte benim illetim. İkisine karşı da bütün kuvvetimi birbirlerinden alıyorum.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 378)

Böylece, romanın başından beri Orhan'ın Vedia'dan duyduğu rahatsızlık, ondaki ikircikli hallerin Vedia tarafında da farkında olunan bir nokta olduğu görülür.

Vedia, bu esnada kötülemiştir. Doktoru, onun hali hakkında bu geceyi geçirebilirse iyi demektedir. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 386)

Bunun üzerine Orhan, “Bu gece ölebilir, dedi. Kimsenin haberi olmadan... Sanki benim yüreğim de onunkiyle bir anda duracak.” der. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 389)

Orhan bu üç senede Vedia ile yaşadıklarından sonra değişimini ise şöyle açıklar:

“Kendimi materyalist sanıyordum. Üç seneden beri aşkların en romantik cinsiyle seviyorum. (...) Ölüm karşısında hepimiz biriz. Bu gece Vedia'yı kurtaracak mucizeye bütün servetimi vermeye hazırım. O kurtulmayacaksa şimdi o servet beş misli, yüz misli olmuş ne fayda?” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 390)

“Orhan Vedia'ya baktı. Hasta o vaziyette yatıyordu: Başı karyola demirine yapışacak kadar arkaya sarkmış, boynu gergin, gözleri ve ağzı

yarı açık, yüzünde sıkıntı buruşukları. Rengi ürkütecek kadar beyaz.”
(Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 394)

Orhan, Vedia'nın defterini okumaya devam ediyordu. Vedia, Safiye ile olan konuşmalarından bir kesiti şöyle yazmıştır:

“ (...) Rüştü'ye çevirdi lakırdıyı.

-Kâfir oğlan, dedi, göreceğim geldi.

‘Dilimin ucuna gelen şeyi gene yuttum. Ne zamandır ona:

-Rüştü'yle nereye kadar ilerlediniz? diye sormak istiyorum.’

‘Sormadım. Ya, o da bana aynı şeyi sorarsa?’

‘Başka bir şey oldu. Safiye parmağının ucunu çeneme dokundurdu. Sevmediğim bir otorite jesti yapmıştı:

‘-Kâfir kız! dedi. (...)

-Ne demek o?

-Bilmiyorum dedi, her şeyi bana anlattı. Rüştü'nün çenesi durur mu hiç?’”

(Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 398)

Orhan bu okudukları karşısında oldukça üzülür. Defteri elinden atıp fırlatmak ister, yapamaz.

Bu esnada, Vedia hasta yatağında uyanır. Nöbetçi doktor ve asistan doktor birbirlerine eğilip teşhisi yanlış mı koyduk diye düşünürler.

“Asistan Vedia'nın üstüne eğildi ve bağırdı:

-Kurtuldunuz!” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 400)

“Vedia, o zaman gülümseyebildi ve ilk sözü şu oldu:

-Orhan... Orhan Bey nerede?

Fakat hiç kimseden cevap alamadı.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 400)

Özetle söylemek gerekir ki bu romanda Vedia karakteri, Orhan'ın maddeci tarafının karşısına dikilen ve ona manevi tarafını tekrar hatırlatması için var edilen bir kadındır.

Besi, (Biz İnsanlar) romanının bekâr kadın karakterlerinden biridir. Romanın ikinci dereceden karakterlerdendir. Vedia'nın yaşadığı yalının etrafındaki yabancı hayranı kitleyi temsil eder. Romandaki olaylara doğrudan bir katkısı yoktur. Sadece, Vedia'nın yengesi Samiye'yi Vedia'nın Orhan yerine Rüştü ile evlenmesi konusunda etkilemeye çalışır.

Onun asıl adı Besime'dir. Babası Türk, annesi İngiliz'dir. Besi bekârdır ancak bir adamın metresi olarak hayatını sürdürür.

Besi, romanda Vedia'nın anlatımı ile olaya dâhil edilir. Vedia, Besi'yi Orhan ile sohbet etiikleri bir anda şu şekilde anlatır:

“Besi teyze dedikleri bir kadın vardır. Bunların uzak akrabasından. Akrabam demeye utanıyorum. Annesi İngiliz'di. Kendisi de şimdi bir Fransız tüccarın metresidir. Samiye'yi baştan çıkararak hep o. Bir de Madam Sofi. Besi teyzenin asıl adı Besime'dir. Fakat çok ekûlde olduğu için, fazla yemek yemesinden, kendini besiyeye koymasından kinaye ona böyle demişler. (...) Bu evin felaketleri hep onun yüzündendir.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 185)

Besime, yazar tarafından olumsuz özellikleriyle gösterilir. Bahri, Samiye ablasının Mustafa'ya olan kötü muamelesinde haklı olmadığını söyler ve bunun nedenini de Besime'ye bağlar. O da Orhan'a, Besime'den şu şekilde bahseder:

“- (...) Fakat o Besime yok mu Besime, yılanın başı odur. Bak, Sofi daha makul kadındır. Rum'dur falan ama Türk'lere Besime'den fazla hürmet ve muhabbeti vardır.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 186)

Besime de Vedia'nın yengesi Samiye gibi Vedia'nın Rüştü ile evlenmesini isteyen taraftandır. Bahri bu durumu Orhan'a şu şekilde ifade eder:

“Besime Vedia'nın Rüştü'yle evlenmesini ister; Samiye ablam da, Sofi de öyle.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 201)

Böylece yazar ortaya koyar ki Besime, Samiye Hanım üzerinde etkili bir kadındır. Vedia'nın da Orhan'a evet diyememesinde Samiye kadar etkili olmuştur ancak romanın olay örgüsüne bunun dışında bir katkısı yoktur. Onun kendi hayatından da pek bahsedilmemiştir.

Fatma, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın bekâr kadın karakterlerindedir. Tatvanlı olan Fatma, Ferit'in kaldığı apartmanda hizmetçidir. Daha önce bir nişanlısı vardır ancak nişanlısı da ölmüştür o da bir apartmanda hizmetçilik yaparak hayatını kazanmaktadır.

Ferit bir gün apartmanda karanlıkta karşılaştığı ve kim olduğunu anlayamadığı çıplak vücudun sahibini bulmak için dolaşırken Fatma'nın uyuduğu bir esnada onun odasına gider:

“Yastığın üzerinde ilk gördüğü şey iri burundu. Sonra zift sürülmüş gibi kalın ve simsiyah bir kaş. Eğer saçlarının şahitliği olmasaydı, iri kemikli çenesiyle, üst dudağının üzerindeki siyah tüyleriyle, bütün yüzü kalın, çok esmer derisi ve vücudun büyük adale ıkınmalarını izlendiren sert çizgileriyle bu başın bir kadına değil, bir hamala ait olduğuna inanmak zor değildi. Zor olan şey mübareğin yaşını anlamaktı. Bu suratta otuzu da elliye de tasdik eden parçalar vardı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 43-44)

Ferit içeriye girdikten sonra Fatma uyanır. Fatma'nın titremelerini hisseden Ferit, ona hasta olup olmadığını sorar. Fatma ise hasta olduğunu, yüreğinin çarptığını ifade eder. “Fatma, iki eliyle birden yorganın bir ucunu sımsıkı tutmuş, fena bir maksat ihtimaline karşı müdafaa haline geçiyordu. Fakat ikisinin gözleri arasında ne olduysa oldu; kadın ellerini bıraktı. Ferit kulağını onun kalbinin üstüne koyarken gözlerini yumarak birdenbire göğsünü avuçladı. (...) Tamam. Bu göğüs o göğüstür. Kime gidiyordu Fatma?” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 45-46)

Ferit, Fatma'ya sorular sorar. Bunun üzerine Fatma, hayat hikâyesini şu şekilde anlatır:

“Ben Tatvanlıyım. 14 yaşında çıktım oradan. Anam beni dört altına sattı Van'a giden bir adama. (...) Babam öldü. Anam başkasına sevdalandı, beni dört altına sattı. Ali Fatı kullandı beni yesir gibi. Nikâh etmedi. Gönyük'ten on beş yaşından kaçtım geldim İstanbul'a. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 47) Daha sonra Fatma, Hüseyin adında biri ile nişanlanır ama nişanlısı Hüseyin de ölür.

Ferit, Fatma'yı dinlerken yatağın kenarına oturur ve bir elini kadının oyluğunda gezdirir. Bunun üzerine Fatma “Uh anam olmaz vallah!” diye sıçrayış sıçradı ve Ferit'in elini tutup çekti ve dedi ki:

Uh kölen olam. Sen efendisiz. Acı bana. Hüseyin'im öldükten sonra harama uçkur çözmedim. Dokunma bana. Hüseyin'im üstüne erkek istemem. Ve ağlamaya başlar. Ferit hemen çekildi. Yorganı kendi eliyle kapadı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 48-49)

Böylece yazar Fatma'yı sadık bir âşık olarak gösterir.

Fatma daha sonra Hüseyin'i çok özlediğini bazen onun geldiğini hissettiğini Ferit'e şu şekilde anlatır:

“Hüseyin değil mi o? Yine gelir değil mi? Aha pıt pıt belki o gezer buralarda. Niçin yanıma gelmez. Söyle tohtor, niçin gelmez? (...) Gelir değil mi? Hep üryama girer. Ciblah soyunurum. Üryamda... Gelir beni sarar. Uyanıkken de gelir diye her gün kokulu sabunla yıkanırım.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 51)

Fatma'nın anlattıkları üzerine Ferit, Fatma'ya evlenmesini, ona bir erkek lazım olduğunu söyler. Bu da yemek içmek gibi lazımdır yoksa daha fazla hastalanırsın der. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 51)

Ferit, bunun üzerine merdivenlerde gördüğü çıplağın Fatma olduğuna emin olur. “Belki yine rüyasında soyunup Hüseyin'i aramıştı karı. Belki uyurgezerdir.” diye düşünür. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 53)

Ferit, odasına çekildiğinde, “Kendi elini kadının eli farz ederek ilk gençlik veya bekâr odası fantezilerinde ilerlemeye başladı. Ancak bu fanteziden çıkıp gerçeğe ulaşmanın çaresini araştırıyordu. Birdenbire elini bacaklarının arasından çekti. Bulmuştu.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 53)

Ferit, Fatma'nın uyuduğu bir anda onun odasına gider. Işığı yakmadan kadının yanına ilerler. Fatma uyanır ve korkar. Ferit'e kim olduğunu sorar. Ferit, Hüseyin olduğunu söyleyerek kadını kandırır. Hemen yorganın içine dalar. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 53)

Fatma, bu olaydan sonra apartmandaki sofada türkü söyler. Bunu duyan apartman sakinlerinden Eda Hanım, “Ne oldu bu Fatma'ya? Türkü söylüyor. Hiç böyle şakıdığı yoktu. Hüseyin'i rüyasında mı gördü?” diye düşünür. Yazar ise burada araya girerek “Demek Hüseyin'i Eda Hanım da biliyor.” der. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 55-56)

Ferit ise, Fatma ile yaşadığı cinsellik üzerine şunları düşünür:

“Hatırla ki, Fatma'nın cinsi cazibesiyle gururun arasında kısa ve babanın hatırasından gelen tesirlerle ikinci aleyhine biten bir çarpışma oldu. (...) Düşün. Fatma'nın yatağı. O tavan arası, o hayaletler ve pislikler yuvası... Şoför Hüseyin'in yaladığı bir ten üzerinde senin dudakların... Bütün o kaba yüzün maskara teferruatını, zift kaşları, havuç burnu, yorganın kirlerini ve yırtıklarını, şiltenin altında davul gibi gümbürdeyen gaz sandıklarının gözün görmedi ama için gördü ve kaydetti. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 59)

Burada görülüyor ki Fatma'nın hikâyesinin romandaki maksadı Ferit'in cinsel tatminidir. Fatma romanda bu olaylar dışında pek de görülmez.

Selma, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın bekâr kadın karakteridir. Selma, Ferit ile ilişkisi olan bir kadın karakterdir. Selma, histeri hastası ve hafifmeşrep bir kadınla, halis Türk Tahsin Bey'in kızıdır. Suzy'nin de kardeşidir. Selma'nın anne ve babası farklı dinlere mensup olmalarından dolayı ailelerinin karşı çıkmalarına rağmen evlenirler. Daha sonra karı koca ayrılır ve Selma babaannesinin yanında büyür ve annesinden nefret eder.

Romanda Selma'nın hayatıyla ilgili bilgiler zaman zaman olayların içinde parça parça verilmiştir. Onun romanda asıl var olduğu yer Ferit ile ilişkisinin anlatımıdır.

“Onun hayatındaki ikilikler düzensiz aile ortamına bağlanarak sağlıklı, mutlu bir ailenin insan yetiştirmedeki önemi bir kez daha vurgulanır.”
(Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 314)

Ferit, Suzy'nin verdiği çay davetine gitmeyi düşünmektedir. O çay davetine giderse Selma'yı orada görebileceğini düşünmektedir. Ferit, Suzy'nin daha önce verdiği çay davetlerini hatırlar. O davetlerden birinde, davetlilerden biri Ferit'e şöyle demiştir:

“ ‘Ferit ne oturuyorsun burada? , Selma'sını bekler.’ Ben ‘sını’ya kaşlarımı çatarım. Hâlbuki hep o ‘sını’nın peşindeyim. ‘Sını’ ama Selma’nın anladığı manada değil. Selma’nın Selma’m olması için dün geceki nergis vücutlu katırım yerine geçmesi kâfi.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 56-57)

Böylece Ferit'in Selma'ya olan duyguları belli edilmiş olur. Dün gece kaldığı apartmanda seviştiği hizmetçi Fatma'nın yerine Selma'yı koymak istemektedir.

Ferit, Selma için şunları düşünür:

“(…) Selma ne olacak? Kızı Saim'in odasına atmak imkânsız. Namusu mücessem. Diz kapağına parmak dokundurmuyor. Seviyor da galiba beni. Üff...” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 57-58)

Böylece Ferit'in Selma'ya olan hislerinin pek de kalbî hisler olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Sonunda Ferit düşünmeyi bırakır ve Suzy'nin çay davetine gider. Böylece Selma, kendisinden bahsedilmesi dışında, olay örgüsüne ilk kez dâhil olur.

Ferit ve Selma Suzy'nin davetinde bir araya geldikten sonra derhal davetten çıkarlar. “Her zamanki gibi şair Nigar Sokağı'na giden dar yola saptılar.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 73)

“Selma yürüdü. Ferit koştu. Sağ taraflarında kapısı açık duran bir apartmandan içeriye girerek Selma'yı çağırdı. Merdivenin en karanlık basamağına çıkınca, Ferit onu birdenbire kucakladı ve dudaklarını ilk defa olarak onun, ağzın içinde hemen şişip dolgunlaşırken ince dudakları üzerine yapıştırdı. Kız mahzun bir iniltiden ve ümitsiz bir çırpınıştan sonra kendisini bıraktı; fakat o kadar bıraktı ki, ansızın hareketsiz kalan bütün vücudunda bir bayılma halinden şüphelenen Ferit hemen doğruldu. Kendini toplar toplamaz merdivenlerden hızla inen Selma sokakta koşuyor ve ters istikamete gidiyordu. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 75)

Bunun üzerine Hay-Layf'a gidip otururlar. Selma, çantasından aynasını çıkarır ve dudaklarını silerek rujunu tazeler. Yüzü kıpkırmızı olan Selma'nın dudakları titriyordu. “Bir de gözleri yaşarırsa, Ferit için bu ahmak başı kesip kapının

önüne bıraktıktan sonra, bu güzel vücudu kucaklayarak Saim'in odasına atmaktan başka çare kalmıyordu.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 76)

Ferit, Selma ile bedensel yakınlaşmaların hayalini kurarken Selma ona niçin böyle biri olduğunu sorar. Ferit ise ona, “Niçin bu ruju sürüyorsun? Dudaklarının kiraz olmasını isteyen sen değil misin?” der. Selma ise Ferit'e, kendisinde bir ruh olmadığını sandığını mı sorar. Ferit ise bu soruya “Fakat sen ve bütün kadınlar, bize evvela ruhunuzu değil, bacağınızı gösteriyorsunuz.” der. “Sen boyadığın ve süslediğin vücudunla bende hangi duyguya hitap ediyorsan ondan cevap alıyorsun.” diye de ekler. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 76)

Görülüyor ki Selma, ruhi paylaşımlara bedensel paylaşımlardan daha fazla değer veren, beklentisi önce ruhani olarak doyurulmak olan bir kadındır. Ve Selma, Ferit'in bunun tam zıttı karakterinin karşısına yazar tarafından kasten çıkarılmıştır yazar tarafından. Ferit'in de manevi yönünü keşfetmesi istenmektedir. Yani Selma'nın romandaki asıl görevi budur.

Selma, Ferit'ten duydukları karşısında dehşete düşer ve ağlar. Ferit, Selma'nın ağlaması üzerine şunları düşünür:

“Bir kerecik öpülmekten ağlayan kızların devri bu devir, şehri bu şehir, semti bu semt, ailesi bu aile, çevresi bu çevre, terbiyesi bu terbiye, vücudu bu vücut, yürüyüşü bu yürüyüş olamazdı. Histerik anası Belkis'in yumurtalarından bu kıza geçen mizaç, şehvetinden tecrit edilmiş, içi boş ve ıslak bir melankoli miydi? (...) Selma, anasının ismi arkasında koşan sayısız hafiflik efsanelerinin ayıbına vâris olmamak için, yaratılışının zıddına bir ahlak destanının kahramanı mı olmak istiyor, bunun için mi kendi kendini yiyordu. Bir defa da, yirmi gün kadar evvel, sinemada, Ferit'in elleri Selma'nın göğsüne doğru bir keşif hareketi yaparken onun bir sıçrayışı vardı. Fakat o zaman ağlamamış, gülmüştü. (...) Geçen yaz Ferit, onu Ayaspaşa'da buluştukları kahvenin تنها köşesinde öpmek istediği zaman, o başını o kadar sevimli bir gülüşle tehlikeden kurtarmıştı ki, kaçışı teslim olduğundan daha az güzel değildi. Reddinde bir vaat gizliydi.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 78)

Ferit, tam da bunları düşünürken karşıdan gelen Nedime'yi görür ve Selma'nın ona karşı gelişinden bahseder. Nedime, Selma'nın okul arkadaşıdır. Bunun üzerine Nedime, Ferit'in Selma'ya söylediklerine oldukça şaşırır ve onu çok kaba bulur. Bunun üzerine Ferit, “Ne olmuş sizlere bugün? Zemzemle duş mu yaptınız? Aranızda sözleşip bana Meryem ana rolü oynamaya mı karar verdiniz?

Lokantada piliç kızartmasına niçin ipekli don giydirmiyorlar? İştah niçin aleni de, şehvet gizli? Ne biçim üniversitelisiniz siz? Hele sen, ne arıyorsun filolojide? Hakikati aramıyor musun?” der. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 79)

Nedime, Ferit'in bu sorusuna “Ne hakikati? Ben üniversitede hakikat falan aramıyorum. Koca arıyorum ayol, koca! Başkalarını bilmem ama Selma da öyle.” diyerek cevap verir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 79)

Nedime, kendisi ve arkadaşı Selma hakkında şu yorumu da yapar:

“Göğsümüzün mevlit okumadığını biliriz; dilimizi, dudağımızı da bırak. Marifet mi böyle konuşmak, Ferit? Çirkin... Hem ben bu mevzuda nazari kalmayı hiç sevmem, insan bunu yaşar, konuşmaz. (...) Bilmediği bir apartmanın karanlık merdiveninde, taşların üstünde dört ayaküstü düşüp sana modern bir kız olduğunu mu ispat edecekti?” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 79)

Buradaki “modern kız” tabiri dikkat çekicidir.

Ferit, Nedime'den duydukları üzerine “Bugün sen de gözüme güzel görünüyorsun. İki gözüm, bırak bu masalları. Nazariyeler çirkin dudaklara yakışır.” der. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 81) Nedime duydukları üzerine Ferit'in berbat biri olduğunu ifade eder. Selma'nın onu görmek için ne umutlarla dolu olduğunu ancak o gün Ferit'in kaba ve kırıcı davranışları ile kim bilir ne büyük bir hayal sukutuna uğradığını ifade eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 83) Bir an önce, kendini Selma'ya affettirmesini öğütler. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 84)

Ferit'in kadınlara cinsel bir objeymişçesine yaklaşımı, Peyami Safa romanlarındaki erkek karakterlerde hiç de azımsanamayacak sıklıkta karşımıza çıkar.

Ferit, Nedime'nin bu öğüdü üzerine Selma'yla konuşmaya karar verir ancak neden onunla konuşmaya karar verdiğini bir türlü kendine açıklayamaz. “Selma'ya acıyor muydu? Cevabını bilmiyordu.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 87) Selma'ya gitmeye karar verir. Ancak Selma evde ise Selma'nın annesiyle karşı karşıya gelmek istemez ve vazgeçer. Ama sonra Selma'ya gitmesinin bir zaruret olduğuna karar verir, Selma'ya gitmelidir. Ancak düşünür ve gitme kararından bir kez daha vazgeçer. “Bu yolun sonu

evlenmektir: Çünkü bak, Selma senin için ikiden biridir: Ya hiçbir arzunu reddetmeyen bir arkadaş ya da bir zevce. Birinciden ümidi kes. İkinciden savuş. Ne kalır?” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 91)

Burada Ferit'in “birinciden ümidi kes” söylemi Selma'nın – üstelik ona olan hislerine rağmen- ona karşı ne kadar sağlam bir duruş gösterebildiğini gösterir.

Ferit, defalarca kez gitmek ve gitmemek konusunda tereddüt yaşar. Sabah uyanır, Selma'ya gitmeyi düşünür, hatta ona yalvarmaya bile razı gibidir. Birkaç gün sonra Selma'yı bütün gün dört defa arar ama evinde bulamaz. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 129) Tramvaya binmek için yürüdüğü esnada Selma ile karşılaşır. Selma ile ne konuşması gerektiğini bir türlü toparlayamaz. Arzusuyla gururu arasında bozulan muvazeneyi bulmaya çalışırken konuşmaktan korkar.

Ferit, onu görünce bir anda ne yapacağını bilemez ve kaçmayı düşünür ancak kaçamaz. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 131)

Selma, Ferit'e “Nasılsın Ferit, neredesin? Hep öyle misin?” der. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 131) Ve Ferit cevap vermeden uzaklaşır gider. Selma'nın “Hep öyle misin?” sorusu üzerine defalarca kez düşünür Ferit. Selma'nın sözlerinde bir değiş emri sezer. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 137)

Ertesi sabah, Selma'ya gitmeyi planlar ancak biraz hasta gibi olduğunu fark eder ve Selma'ya bir telgraf çekip onu apartmana çağırmanı düşünür:

“ (...) Selma'ya telgraf çekmeli. Gelir mi? Vafi Bey onu yukarı alır mı? (...) Selma'nın bu odaya geldiğini düşünmek Ferit'i sardı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 142) Kendisi hasta yatarken Selma'nın eğilip alınını okşadığını hayal etti ve şöyle düşündü:

“Bak Selma, senin bu göğsünle... Dur... Müsaade et. Gıdıklanıyor musun? Dur... Bak... Senin bu göğsünle ruhun ve sonsuzluk arasında hiç mi münasebet yok? Dün niçin beni yanlış anladın? Bak, etlerimiz birbirine değince ikimiz de ürperiyoruz. Burada ebediliğe çıkan bir hak yok mu? Of! Enfes! Fakat Vafi Bey Selma'yı yukarıya bırakmaz. ‘Kimsiniz?’ diye sorar. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 142)

Ferit, bir anda Selma'ya karşı duygularının olduğunu hissetmeye başlar.

“İki gün içinde Selma benim içimde nasıl büyüdü? Ben hiçbir zaman Selma'ya bu kadar bağlanmadım. Selma'yı dünden beri sevmeye başlamışım gibi geliyor. Daha evvel hiç sevmiyordum Selma'yı. Bak

‘onu’ diyeceğim yerde, onun ismini tekrarlamak hoşuma gidiyor. Selma, Selma, Selma’yı, Selma’nın, Selma... Bu bir isim fetişiz mi midir? Eskiden ‘Selma’ adı sinirime dokunurdu. Arapçadan Frenk ahengine uygun isim yapmanın moda olduğu devirlerin yadigârı. (...) Şimdi bu isimlerin hepsi güzel geliyor bana. Aşk bu mudur?” diye düşünür. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 142)

Ferit, Selma’yı aramaya başlar ama bulamaz. Artık, “Yanından geçen kadınlardan her biri ona Selma’yı hatırlatıyordu.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 166) Selma’yı annesinin evinde de arar ancak bulamaz. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 167) Selma’yı günlerce arar ancak yine de bulamaz. Bir gün tekrar Selma’nın evine gider, kapıyı Selma’nın annesi açar. Selma’nın “hayırlı bir iş için” dört gündür Kadıköy’de kaldığını öğrenir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 187) Bunun üzerine Ferit, fenalaşır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 188)

Bu olaydan sonra Ferit bir gün, bir tanıdığı olan Feridun ile konuşurken Selma’nın evlilik meselesini sorar. Feridun’un bu soruya şöyle cevap verir:

“Ha! Ailesi evlendirmek istiyormuş onu. Selanikli bir kumaş fabrikatörünün oğluydu... Anası çok ısrar ediyormuş, Selma istemiyormuş. Tabii Nedime de şiddetle aleyhinde. Senden bahsedecek oldu: ‘Ah şu Ferit’ dedi ve başka bir şey söylemedi.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 218)

Selma’nın evlenmek istemediğini duyan Ferit buna sevinir ancak ne yapması gerektiğini bilemez. Teyzesinin şaibeli ölümü nedeniyle aranma ihtimali olduğunu bilen Ferit, teyzesinden ona kalan paralardan dolayı artık parası olduğunu ama zor bir durumda olduğunu, üstelik kardeşi Nilüfer’in de hasta olduğunu ve ne yapacağını bilmediğini düşünür. Selma ile ilgili hayaller kurmaya başlar:

“Selma ile ne unutulmaz bir yaz geçiririz Ada’da. Ve evleniriz. Ferit gözlerini yumdu. Çamlar. Mehtap. Selma.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 219),

Daha önce evlilik konusunu kendisi için söz konusu etmeyen Ferit, görülüyor ki bu konuda da değişim yaşamıştır.

Selma bir gün, Ferit’in kardeşi Nilüfer’i ziyarete gider. Selma ve Ferit karşılaşır. Ferit, Nilüfer’i görünce “Aralarındaki bütün meseleleri derhal unutturan bir sevgi hamlesiyle bağırır:

-İki saattir seni bekliyorum. Nilüfer geleceğini ümit ediyordu.

Ferit iki eliyle onun ellerini tuttu:

-Haydi öyleyse, dön geriye... dedi. Seni artık bırakmam. Sana bir sene anlatsam bitmeyecek kadar uzun hikâyelerim var. Seni çok aradım ben. Annen söylemedi mi?

-Hayır. Vah vah. Dur. Bak şimdi. Of... Çok istiyorum seninle kalmak. Fakat... Dur. Kabil değil. Sonra anlatırım. Münasebetsiz bir mecburiyet. Fakat yarın geleceğim buraya. Nilüfer'e söz verdim. Ada'ya onunla beraber gideceğim. Sen götüreceksin onu değil mi?

-Evet. Hep beraber gideriz. Yarın akşam kalır mısın Ada'da, bizde?

Selma, tereddütsüz cevap verdi:

-Kalırım. (...)

-Sana rastlayınca ne kadar sevindiğimi bilemezsin.

-Ben de. (...)

Hasta bakıcı geçince Selma yanağını Ferit'e uzattı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 292-293)

Görülüyor ki, Selma'nın da Ferit'e olan tavrı değişmiştir.

Ertesi gün Selma, Ferit ile birlikte gider. Ferit'in yatağına uzanır. Selma, Ferit'i de yatağa yanına çağırır. Ferit, yatağa uzanmaz, yatağın kenarına oturur. Selma'nın bacaklarına arkasını vererek bir elini avcunun içine alır. Ve daha sonra geçen zamanda neler yaşadığını, neler hissettiğini şöyle anlatır:

Onun gücüne giden şeyin, Ferit'in onun arzularını yok sayarak onu adeta bir eşya imiş gibi görüp bir karanlığa çekip kucaklaması olduğunu anlatır. Bir pasta yemenin bile merasimi olduğunu söyler. Düşündükten sonra Ferit'e de hak verdiğini, kendisinin o kadar da mutaassıp biri olmadığını ifade eder. Şimdi, Ferit'in yatağında olduğunu hatta isterse daha çıplak bile soyunabileceğini ama onun da bir ruhu olduğunu anlatır. Tabii ruhun yanında vücutlarının olduğunu da inkâr etmez. Hatta bazen geceleri, hayalen, onun pansiyondaki odasına gittiğini ve hatta çıplak soyunup Ferit'in koynuna girdiğini anlatır. Ferit, bunu duyunca bir gün odasında hayal-buhran karışık yaşadığı şeyi hatırlar. Selma'ya boğazını sıkıp sıkmadığını sorar çünkü Ferit o hayal-buhran anında boğazının sıkıldığını hissetmiştir. Selma ise onun koynuna girse ilk arzusunun boğazını sıkılmak olmayacağını söyler. Bundan sonra asıl ona kırıldığı olayın bir gün caddede karşılaştıklarında ondan birdenbire ayrılması olduğunu, oysa onun Ferit'e rastladığına ne kadar sevinmiş olduğunu anlatır. Ferit'in ondan kusar

gibi kaçmasının onu bitirdiğini ifade eder. Ferit'in son karşılaşmalarında çok nazik bir adam olduğunu ancak her zaman böyle olmadığını, kimi zaman çok kabalaştığını söyler. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 298-299)

Selma, evlenme ihtimali olan adamı ise şu şekilde anlatır:

“- (...) Anneme hiçbir şey söylemedim. Fakat o bir şeyler seziyordu. Beni evlendirmek istedi. Bir fabrikatör. Görülecek bir tip. Aman Ferit, senin iskarpinlerini boyamasına razı değilim. Layık değildir. Anlatamam. Fakat itiraf edeyim, bir şans denemek istedim. Tabii adamı görünceye kadar. Görür görmez, bak ne kadar samimiyim, senin hizmetçin olmayı onun karısı olmaya tercih ederim. Bu hikâyeyi sana ayrıca anlatırım, güleriz. Şimdi seni dinleyeceğim. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 299)

Ferit, dinlediklerinden sonra şaşkınlıkla Selma'ya bakar ve ona hissettiklerini anlatır:

“-Ben de sana derhal samimilik borcumu ödemeye mecburum. Pastacıdaki hadiseden sonra ben de müthiş buhranlar geçirdim. Ve seni haklı buldum. Garabete bak ki, bizi şimdi ayıran şey birbirimizi haklı buluşumuzdur. Ben o günkü sen oldum, sen de o günkü ben... Ruhlarımız tersine çevrilince, ihtilaf ve dava aynı kaldı. (...) Ben seni apartmanın merdiveninde kucakladığım gün, Selma, bir hayvandım. Seni o gün; dudaklarının lokumunda, göğsünün zıplayışında, diz kapaklarında ve topuğunda aradım. Bereket sen başka yerde idin. O kadar kolay bulunsaydın şimdi ne kalacaktı senden? O gün bana ilahi bir ders verdin sen. Şimdi o ‘sen’ nerede? Hayretler içindeyim. Ben seni büyük bir hayrete hazırlarken sen beni şaşırttın.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 299-300)

Ve Selma böylece, yazarın da istediği gibi, Ferit'i kendine getiren bir unsur olmuştur.

Dinlediklerinden sonra hayal kırıklığına uğrayan Selma, iskarpinlerini giyip çantasını alır ve gitmeye kalkar. Ferit, onu durdurmak ister ama Selma, İstanbul'a gideceğini söyler. Ferit, biraz hava alıp gelmesini istese de Selma bunu kabul etmez. Ferit, pişman olur ve hata ettiğini anladığını söyler. Selma ise tam aksine onun haklı olduğunu, bunun da onun için felaket anlamına geldiğini ifade eder. Nilüfer, uzaklaşıp gittikten sonra ikisinin de realitenin kurbanı olduğunu, birbirlerinin realitesini düzenleyemediklerini düşünür.

Selma'nın gidişi Ferit'i tekrar ona yakınlaştırır. Ferit, bu konuda şöyle düşünür:

“Ayartma başlıyor. Çünkü Selma uzaklaşıyor ve mesafenin büyüsü Ferit'i sarıyor. Aşkın fasit dairesi. Selma bunu birdenbire anladı ve kaçtı. Yatağa uzandığı zaman çocuğu, kapıdan çıktığı zaman usta. Çok fenaydı

sahiden, pastacıdakinden daha fena. Gelir mi yarın akşam? Gelmez. Biriktirdiklerini kaybetti, kaybettiklerini kazanacak.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 302)

Ferit, yaşananları kardeşi Nilüfer ile paylaşır. Selma'nın tekrar gelip gelmeyeceğini konuşurlarken Nilüfer, bilmem onun bir de fabrikatörü var der. Ferit ise yok canım o alay ediyor onunla dese de Nilüfer pek o kadar değil diyerek bu duruma itiraz eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 304)

Ferit, bu hadiselerden sonra eskiden kaldığı pansiyona tekrar gider. Pansiyondaki arkadaşı Aziz ile sohbet ederler, Ferit'in gözleri bu esnada etrafta gördüğü her şeyde Selma'yı arar. Aziz ile Ferit, çamlığa girer ve ağır ağır yürürler. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 309-316) Aziz ve Ferit, ferit'in adada kiraladığı köşke giderler. Tam da eve gittikleri anda kapının önünde bir araba durur. Ferit, hemen durur ve Aziz'in kolunu tutar.

“Arabadan Selma iniyordu. Beyazlar giymişti. Koştular. Ferit, Aziz'i ona takdim etti. Bahçeye girdiler. Konuşmadan yürüyorlardı. Selma durdu, döndü ve denize baktı. (...) Daha sonra, Aziz'in siz isterseniz biraz gezin teklifi ile “Ferit ve Selma arka yoldan çamlığa doğru yürüdüler.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 319)

Böylece yazar, düşünsel anlamda ruhçu ve maddeci iki karşıt noktayı Selma karakterinde ve onun Ferit ile olan ilişkisinde ele almış olur. 5

Nilüfer, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın bekâr kadın karakteridir. Nilüfer, Ferit'in kız kardeşidir ve teyzesinin yanında kalmaktadır.

Nilüfer'in ismi romanda ara ara geçse de onun asıl hikâyesi ağabeyi Ferit'in yanına gitmesiyle başlar. Nilüfer, ağabeyi Ferit'in yanına gittiğinde pansiyonun sahibi Vafi Bey, onun Ferit'in kız kardeşi olduğuna dair yemin ettirerek onu içeri alır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 117)

Nilüfer, ağabeyinin yanına gittiğinde önce biraz pansiyonu inceler daha sonra ağabeyinin nasıl olduğunu sormasıyla ağabeyi Ferit'e teyzesinin yanında kalmaktan duyduğu üzüntüden bahseder. Hatta artık buna dayanmadığını ifade eder.

⁵ Selma'nın romanda tam bir karakter örneği teşkil edemediğini söylemek yanlış olmaz. Onun karakter özellikleri bir parça muallakta kalmış gibidir.

“ (...) Yine ateşim var. Bu kadın beni öldürecek. ‘Hastayım,’ diyorum, anlamıyor. Yine bu sabah erkenden kalktım. Su kesilmiş. Kuyudan su çektim. Abdest ibriğini doldurdum. Baygın düştüm ve yattım. Tepeme dikildi, beni kaldırdı. Haydi çarşıya. Kömür aldım, geldim, ateş koydum. Ağabey, ben dayanamayacağım.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 118)

Bunun üzerine Ferit, kardeşine ne hissettiğini sorar. Nilüfer buna şöyle cevap verir:

“-Doktor gibi sorma. Ben o kadından, o evden kurtulmalıyım. Ateşim var diyorum sana. Çabuk yoruluyorum. Sinirlerim berbat. Uyuyamıyorum. İştahım kesildi. Öksürüyorum. Biliyorsun bunları. Tepti yine.

-Kan geliyor mu?

-Pek az. Fenayım ama, fenayım.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 118)

Bunun üzerine Nilüfer, artık dayanamadığını zaten peşine takılanlar olduğunu ya birine teslim olacağını ya da mahalle bekçisiyle bile olsa evleneceğini söyler. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 118)

Ferit’e göre ise, “Asıl hastalık teyze idi. Bu kızı öldürmek için Koch basilleriyle yarışa çıkmış ve onları geride bırakmıştı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 119)

Daha sonra Nilüfer’in ağabeyine anlattıkları, Ferit’in ağzından şu şekilde aktarılır okuyucuya:

“Fena bir şey oldu geçen gün! diyebildi Nilüfer. Kısa ve kuru öksürüklerin kırptığı yarım cümlelerle anlattı ki, evvelki gün Orhan gelmiş eve. Swing öğretecekmiş Nilüfer’e. Gramofonu kurmuşlar. Aşağıda namaz kılan Necmiye teyze kızmış. Namazdan sonra hemen yukarı çıkmış. Fakat sessiz adımlarla... Ve onları fena yakalamış. Nasıl fena? Çok mu? Kaçıncı devre?

-Üç devreye ayırsak dedi... Ferit.

-İkinci devrenin sonu.

-Demek ayakta değildiniz.

-Minderin üstünde.

(...)

-Senin devreleri nasıl ayırdığını anlamıyorum.

-Üçüncü devre. En son. Biz ikincinin sonundaydık.

-Teyzem bunu gördü mü?

Hayır, birdenbire toparlanmışlar. Fakat, işte o kadar. Çözük düğmeler, kırmızı yüzler ve kim bilir ne perişan bakışlar... Bir sürü günah işareti.

Necmiye teyze kapıyı çekip gitmiş. (...) O gün bugün teyze bir barut fiçisi. Patlamak üzere.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 120)

Nilüfer'in ağabeyi ile paylaştığı bu olay bir ağabey kardeş ilişkisi için dikkat çekicidir.

Bunun üzerine Ferit önce kardeşini yanına almayı düşünmüşse de Nilüfer'in o rutubetli odada yaşayamayacağını söylemesi üzerine kız kardeşine, git o kariya söyle seni rahat bırakmazsa onu öldürürüm der. Ve hatta bir katil gibi göğsüne bıçak saplayarak teyzelerini öldürme hayalini anlatır. Hatta bir hırsız gibi para ve altın çekmecesini alıp gideceğini ekler. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 121)

Ferit, sözlerine şöyle devam eder:

“ (...) Sen onun namazına karışmıyorsun, o da senin sevgiline karışamaz. Ona söyle ki; sevgilisinin kucağında bir kızın yoğurulması, pandispanya yemek veya su içmek kadar tabiidir. Ona söyle ki, isterse o, örümcek beyniyle buna kızsın. (...) Ona böyle söyle. Öldüreceğim. Zaten cinlerim tepemde. Öldüreceğim.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 121)

Ayrıca Ferit'in münasebet içinde olduğu Selma, Nilüfer'in bir montunu satmıştır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 55) Ferit, kardeşi gelince bu parayı da onu verir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 122)

Ayrıca iki kardeş, teyzelerinin sattıkları evden annelerine hak ettiği parayı vermemesini konuşur, teyzelerine iyice hırslanırlar. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 122)

İki kardeş sohbet ederken Ferit, ona Selma ile aralarında geçenlerden de bahseder. Böylece, Ferit'in Selma'yı ondan izinsiz bir apartman aralığında öpüp kucaklamaya çalışmasını ve sonrasında Selma'nın buna kızarak ağlayıp çekip gitmesi hadisesini konuşurlar. Bu konuda Nilüfer, hemcinsini koruyan bir yaklaşım içindedir:

“Çok çirkin ağabey. Öpüşmek için iki kişinin arzusu lazım. Ayıp vallahi. Git bugün ona ağabey.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 124)

Daha sonra Nilüfer, Ferit'in yanından ayrılır:

“Yorgun gelen Nilüfer, canlı gitti. Arkasından bakan Ferit, ‘güzel kız, ölme sen’ diye düşündü. Selma’dan da güzel... Fakat Selma başka... Şu anın karanlık fikirleri arasında bir onun aydınlığı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 124)

Nilüfer, gittikten sonra pansiyonun sahibi Vafi Bey, Ferit’e Nilüfer’i kast ederek “Buraya gelirken böyle boyanmasa ve uzun bir elbise giyse olmaz mı?” der. Ancak Ferit’in sert tavrı karşısında bu tutumunu sürdürmez. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 125)

Nilüfer gittikten sonra Vafi Bey ve Ferit konuşurken yanlarına bir adam gelir. Ferit, bu adamı tanımaz. Bu adam, “Yahya Aziz’dir. Lise filozofu. Vekâlet emrine alınan hoca...” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 125) Aynı zamanda, Ferit ile aynı apartmanda kalmaktadır.

Yahya’nın gelmesi ile onun Nilüfer’i daha önceden tanıdığı anlaşılır. Yahya Aziz, Nilüfer’in apartmandan çıkıp giderken görmüştür. Bunun üzerine apartman sahibi Vafi Bey’e biraz önce çıkan kızı tanıyıp tanımadığını sorar. Bunun üzerine Ferit ve Vafi Bey ona dikkatle bakarlar. Yahya Aziz, Nilüfer ile tanışma hikâyelerini şöyle anlatır:

“Yahya Aziz onu çarşamba günü, dört gün evvel Ada vapurunda tanımıştı. ‘Ne garip tesadüf! diye anlatmaya başladı.’ (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 126)

“Yağmurlu bir gündür. Yahya Aziz, başını sağa çevirir. (...) Baktım benim hizamda, köşede bu güzel kız ve kamarada başka hiç kimse yok. Vafi Bey, sen bana yakıştırmazsın, fakat onun gözleri ve bacakları beni tâ yanına kadar çekti. Konuşmaya başladık. Kınalı’da Müzehher isminde bir arkadaşına gitmiş, bulamamış, dönüyor. Burada kızın gözleri dolu. Anlattı. Babası bir iş için Londra’ya gitmiş, dönmemiş, galiba hava bombardımanında ölmüş. Bir erkek kardeşi var, üniversitededir, fakat tembel ve şaşkın, sınırları perişan bir genç, ondan da hayır yok. Adı Nilüfer. Teyzesinin yanında oturuyor. Kadın bir facia. Müstebit ve cimri. Kızı halayık gibi kullanıyor ve yoruyor. Ciğerlerinden hasta kız. Nöbet gelmektedir. (...) Ona ümitsiz bir anında beni arayabilmesi için adresimi vermek istedim. Yanımda kalemim yoktu. Çantasından bir kalem çıkardı, bana verdi, buranın adresini yazdım. Fakat kalemi dalgınlıkla cebime koymuşum. Cebinden siyah bir stilo çıkardı ve Vafi Bey’e uzattı. Bir daha gelirse bunu ona verirsiniz. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 126)

Daha sonra, Yahya Aziz kızın kendisini mi aradığını merak eder. Ferit, bu konuda hiç konuşmak istemediği halde Nilüfer’in kendisine geldiğini ifade eder. Yahya Aziz, kalemi Nilüfer’e ulaştırmasını rica eder. Ferit, kalemi alır. Yahya Aziz’in yüzündeki manayı anlamaya çalışır:

“ (...) Nilüfer’in gözlerine ve bacaklarına zaafını, hedefsiz ve iradesiz, sinirleri perişan, tembel kardeşin önünde itiraf etmiş olmaktan mı utanmıştı? (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 127)

Ferit, bir gece uykusunda iken bir kâbus görür. Bir elin onu boğazladığını hisseder ve bir kriz geçirir. Bu olaydan sonra Yahya Aziz ile ara sıra sohbet ederler. Ferit, kendisini boğazlayan elin Selma'nın eli mi Nilüfer'in eli mi olduğunu bir süre düşünür. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 158-162)

Bir süre sonra Ferit, kardeşini merak eder. Kardeşinin hastalığı ne durumda diye merak içindedir. Ayrıca, o elin Nilüfer'in eli olduğu kanaatine varır.

“Ensesinde Nilüfer’in elini hissetmesi, onda kız kardeşi için büyük bir korku uyandırmıştı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 163)

Ferit, kardeşinin nasıl olduğu düşüncesi ile Nilüfer'in yanına gider.

“Kapının açılmakta gecikmesi, taşlıkta Nilüfer'in topuklu terliği şakırdadığı zaman, Ferit'e onun yataktan kalktığını ve Allah'a bin şükür, Necmiye teyzenin evde olmadığını sezdirirdi.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 164)

Ferit kardeşinin yanına gittiğinde doktorun Nilüfer'e prevantoryuma yatmasını önerdiğini öğrenir. Bu fikri Nilüfer de sevmiştir ama iki senedir okula gitmediği için öğrenci değildir diyerek onu prevantoryuma almayacaklarını düşündüğünü söyler. Ağabeyi ise doktor isterse alacaklarını ifade eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 164-165)

Ferit, bunun üzerine teyzesinin nerede olduğunu sorar. Doktorun söylediklerini, Nilüfer'in teyzesine söyleyip söylemediğini merak eder. Nilüfer'in cevabını da Ferit, kendi ağzından şu şekilde anlatır:

“Söylememiş. Komşuya gitmiş o galiba. Konuşmuyorlarmış. (...) Nilüfer yine sabah sabah onun abdest ibriğini doldurup ısıtmış. Havalarda sıcak da; karı yine soğuk su ile abdest almıyor. Nilüfer taşlığı da yıkamış. Çok yorulmuş ve yatmış.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 165)

Bunun üzerine Ferit ve kardeşi Nilüfer arasında şöyle bir konuşma geçer:

“Bırak artık bu işleri Nilüfer. Prevantoryuma gideceksin. Bırak.

-Öldürür beni!

-Ağzını açıp da tek söz söylese ona söyle, ben öldüreceğim onu, ben!” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 165)

Bunun üzerine Nilüfer'in prevantoryuma kaydı için gerekli yazmışlar yapılır ancak prevantoryumda yer olmadığı için hasta Nilüfer kabul edilmez. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 165)

Bu nedenle Nilüfer, teyzesinin yanında kalmaya devam eder ancak bu esnada eve giren bir adam Nilüfer'in teyzesini öldürür. Nilüfer, evde bir karaltı görmüştür ve daha önce de teyzesinin evi soyulduğu için evdeki bu karaltıyı sadece hırsız zanner; daha sonra teyzesini kanlar içinde yerde yatarken görünce o karaltının teyzesinin katili olduğunu anlar. Bundan sonra Nilüfer yere yığılıp kalır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 178-179)

Bu esnada çevredekilerin elinde bavulla kaçan bir adamı gördükleri yönünde ifade vermesi, komşuların Nilüfer'in ahlakı ve teyzesiyle iyi geçindiği hakkında dostça ifadeler söylemesi ve Nilüfer'in hastalığı adliyenin yüreğini yumuştamıştır ve Nilüfer'in üstünde oluşabilecek şüpheler böylece dağılmıştır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 180)

Bu esnada hastalığı iyice ağırlaşan Nilüfer, hastaneye yatar. Ferit, ona doktorların onu iyi bulduğunu söyler ancak bir yandan da "Nilüfer iki ablasının da 'iyilik' haberlerini dinleye dinleye öldüklerini unutmuş olamazdı." diye aklından geçirir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 183)

Ferit, kardeşini ziyaret için hastaneye gittiğinde Nilüfer ona teyzesi ile son konuşmalarından bahseder. Teyzesinin ona, kız kardeşi Nazire ile çok farklı yetiştirildiklerini, ailesinin Nazire'ye tanıdıkları ayrıcalıkları ona tanımadıklarını, kendisini bir hizmetçi gibi kullanırken Nazire'yi prenses gibi yetiştirdiklerini ve en sonunda öleceğini hissettiğini, ev konusunda da kardeşinin hakkını vermediğini anlattığını söyler.

Necmiye Hanım'ın söylediği diğer önemli bir şeyi ise şöyle aktarır:

" (...) Asıl mühim noktaya geleyim: 'Aşağıdaki sandıkta, dedi, gümüş çekmece var: Yirmi iki bin liram var orada. İki bankada param var, tahvillerim de var. Ölürsem o mirastan size kalır. Fakat aşağıdaki paralarımı size vereceğim. Yarın Ferit gelsin, alsın, bankaya koysun. Yarısı onun, yarısı senin. Yaz geliyor. Adada bir ev tutup oturun.' dedi." (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 185)

Nilüfer, teyzesinin anlattıklarını şöyle aktarmaya devam eder:

" (...) İstemedim. Kaşlarını çattı: 'Yo...k, dedi. Bu para sizin hakkınızdır. Ben daha evvel verecektim size fakat Ferit'in aklı başında

değil. Sen de biraz anana çekmişsin. Yersiniz oturup boşu boşuna dedim. Fakat şimdi hastasın. Ferit de sıkıntı da. İnşallah akıllanırsın. Akıllanmazsanız da ne yapayım? (...) Ben de bir hizmetçi tutarım, son günlerimi başım rahat geçiririm. Hiç olmazsa evime senin zampara aldığını görmem.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 186)

Bu esnada Nilüfer'in öksürüğü tutar ve balgamında biraz kan vardır. Bunun üzerine gelen doktor, Ferit'e tıp fakültesinde dört sene ne okuduğunu imalı bir şekilde sorarak kızar. Kız kardeşinin durumunun iyi olmadığını ifade eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 187)

Ferit, hastaneden ayrılır. Zaman zaman kardeşini ziyarete gitmeye devam eder. Bu arada teyzenin katilinin Tosun adında bir kişi olduğu öğrenilir. Tosun, Ferit ile aynı pansiyonda kalmaktadır ve bir gün Ferit ile Ferit'in teyzesi Necmiye Hanım hakkında sohbet etmişlerdir. Ferit, Tosuna'a teyzesinin kardeşine kötü davrandığı için onu öldürmek istediğinden bahsetmiş hatta kafasındaki öldürme hayalini bile anlatmıştır. Bu esnada Tosun'un da gazetecilik yaptığı zamanlardan Necmiye Hanım'ı tanıdığı ortaya çıkar. Ayrıca, Tosun adındaki bu kişi de yirmi yaşından beri cinayet işlemektedir. Tosun, Ferit ile Nilüfer'e acır ve Necmiye Hanım'ı da aynı Ferit'in hayal ettiği gibi öldürerek yedinci cinayetini işler, kadının paralarını da alarak kaçar ve gider Ferit'e her şeyi itiraf eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 193-196)

Tosun, Ferit'e “İsterim ki iki kardeş biraz rahat yüzü görün. Haydi al bavulu, git. İçini boşalt, getir buaraya.” diyerek bu cinayeti iki kardeş için işlediğini ifade eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 196) Ferit, paraları ondan alır.

Bu esnada Ferit, Yahya Aziz'i ziyaret eder ve ona başlarından geçen her şeyi anlatır. Yahya Aziz, ona ahlaki endişeleri bırakmasını, o paranın hakkı olduğunu söyler ve yarın adaya giderek onlara bir ev bakmayı bir de hizmetçi tutmayı teklif eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 202-207)

Ferit, adada Matmazel Noraliya'nın evini tutar, Vafi Bey ile vedalaşarak pansiyonu terk eder, polise gece kaçan Tosun'u ihbar eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 211)

Ferit, Matmazel Noraliya'nın evinde uyurken gelen Yahya Aziz, ona Nilüfer'in iyi olduğu haberini müjdelir. Nilüfer'in yarın gelebileceğini, doktorların izin verdiğini ifade eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 233)

Yahya Aziz, o gün Nilüfer'in durumunu Ferit'e şöyle anlatır:

“Yahya Aziz, Nilüfer'i iyi bulmuştu. Kan durmuş. Dün gece son alınan derece 37,6 imiş, bu sabah 36,9. Doktor, büyük hemoptysie vakalarında, bu kadar kısa bir istirahat ve tedavinin bu kadar çabuk ve iyi netice verdiğini pek az görmüş.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 233)

Ferit, ertesi sabah kardeşinin yanına gittiğinde onu yine iyi bulur: “Sabah derecesi 36,6. Öksürük azalmış. Kan yok. İştah iyice. Ferit onu kucakladı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 293)

Bu esnada Nilüfer, Selma'dan bir havadis öğrendiğini ağabeyine şöyle anlatır:

“Cevdet Bey'in bir arkadaşı Londra'dan gelmiş. Babamı görmüş orada. Gelecek hafta geliyormuş İstanbul'a. Ameliyat olmuş. Ağır bir ameliyat... Fakat kurtulmuş. Bir telgraf çekmiş, ... on beş gün evvel. Acaba teyzem vermek istemedi mi bana? Bu kadar hain miydi o kadın? (...) Bizden cevap alamadığı için çok merak etmiş babam. (...) İşleri çok iyi imiş. Fakat ölümden zor kurtulmuş.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 294)

Nilüfer hastaneden çıktıktan sonra ağabeyi Ferit ile birlikte adaya yerleşir. Ağabeyi Ferit'e, Yahya'nın gelip gelmeyeceğini sorar. Ferit ise yarın akşam geleceğini söyler ama Nilüfer'in Yahya Aziz ile ilgilenmesinden pek de hoşlanmaz. Yahya'yı niçin sorduğunu sual eder. Nilüfer ise bana manalı şeyler söylüyor diyerek açıklama yapar. Daha sonra aralarında şu konuşma geçer:

“-Âlâ. Sevdiğim bir adam. Fakat aptallık etme. Nikâhtan sonra.

-Bana da mı ahlak dersi?

-Asıl sana vereceğim, Selma gibi tehlike anında kaçmayı da bilmezsin sen.

-Hayatımı sordu bana. İnce bir adam çok... Her şeyi anlatacağım ona.

-Bana hiç bahsetmedi?

-Hastaneye geldiği gün... Çok oturdu. ” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 303-304)

Ertesi gün Yahya adaya gider. Selma'nın da adaya gelmesiyle Yahya, Selma ile Ferit'i yalnız bırakmak için Nilüfer'in yanına gideceğini söyler ve bu hadise ile roman son bulur.

“Siz isterseniz biraz geziniz, ben de Nilüfer'i yalnız bırakmayayım, dedi. Ve ayrıldı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 319)

Necmiye Hanım, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın bekâr kadın karakteridir. Necmiye Hanım, Ferit ve Nilüfer'in teyzesidir. Ferit'in hasta kız kardeşi Nilüfer ile birlikte yaşamaktadır.

Romanın ikinci dereceden kahramanları arasında olan Necmiye Hanım romanda, Ferit'in aile yapısının daha iyi anlaşılması açısından önem arz eder.

Necmiye Hanım'ın ailesinden bazı kişiler; kız kardeşi Nazire, yeğenleri Neriman ve Suat verem olarak ölmüşlerdir. Hayatta olan yeğeni Nilüfer de aynı hastalıktan muzdariptir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 119)

Necmiye Hanım'ın yeğenleri Ferit ve Nilüfer; anneleri Nazire Hanım'a sattıkları evden hak ettiği payı vermemesi, hasta olan Nilüfer'e olan kötü davranışları ve onu bir hizmetçi gibi kullanması, parası olmasına rağmen cimrilik etmesi gibi nedenlerden ötürü teyzeleri Necmiye Hanım'a hırslıdırlar. Hatta âdeta ona düşman kesilmişlerdir.

Necmiye Hanım, başlarda, Ferit'in "Asıl hastalık, teyze idi." sözleriyle romanda Nilüfer'in hastalığının nedeni olarak bile gösterilen kötü biri gibi ifade edilir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 119)

Hatta Nilüfer bir gün ağabeyi Ferit'i ziyarete gittiğinde, Ferit ona şöyle söyler:

"Öldüreceğim. Bilsin. Anneme yaptıklarını da unutmuyorum. Ve ona söyle ki, yeryüzünde Allah'a en az inanan karı odur. Düzenbazdır o. Öldüreceğim." (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 122)

Nilüfer, ağabeyine geçen gün Orhan'ın kendisine swing öğretmek için eve geldiğini, teyzesinin kendisini Orhan ile yakın bir şekilde yakaladığını ve çok kızdığını anlatır. Ağabeyi ise kendilerinin onun namazına karışmadığını, teyzenin de Nilüfer'in sevgilisine karışmaması gerektiğini ifade eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 120)

Ağabeyinin bu sözleri üzerine Nilüfer ağabeyine teyzesi olan kavgasını da anlatır:

"Geçen hafta kavga ettik. Söylemedim sana. Ev meselesi. Hisse-i şayiaya babam razı olmamış. O doğru. Ben de dedim ki 'Neden evi kendi üstüne yaptın?' Anneme güveni yokmuş. Satar yermiş. 'Morfine verir,' dedi. 'İnsan morfine yetmiş bin lira verir mi?' dedim. 'Onun morfini olmasaydı bana evi sattırmazdı. Şimdi o ev yüz bin lira ederdi,' dedi. 'Peki dedim, yirmi bine aldınız evi harpten evvel, dört sene sonra yetmiş bine sattınız. Az mı? Anneme neden otuz beş bin lira yerine on bin verdin? Neden yirmi beş bin liranın üstüne oturdun?' Diline dolamış..."

‘Şimdi yüz bin lira ederdi,’ dedi. Hiç oraya yanaşmıyor. Saatler sürdü kavga.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 122)

Bu sırada Ferit, kaldığı pansiyonda tanıştığı Tosun’a da kardeşi ve teyzesinden bahseder. O an ortaya çıkar ki Tosun da Necmiye Hanım’ı tanımaktadır. Tosun, Ferit’in anlattıkları karşısında “Anladım ulan. Altıparmak Necmiye değil mi? Sol eli altı parmağıdır onun. Anladım cadalozu.” der ve Necmiye Hanım ile nereden tanıştıklarını da şu şekilde anlatır:

“Ben ona iki sene evvel gazete bırakırdım. Anladım şimdi o cimri musibeti. Alt kat pencerelerine parmaklık yaptırmadı da çingeneliğinden, evine hırsız girdi. Bildim mi?” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 155)

Necmiye Hanım, bu şekilde romanın diğer kahramanları tarafında ara ara tanıtıldıktan sonra öldürülür. Üstelik kadın, Ferit’in zaman zaman onu öldürmeyi hayal ettiği şekilde öldürülmüştür. Bu nedenle Ferit, cinayeti kimin işlediğini çok merak eder ama bu cinayeti kimin işlediği sorusu bir süre cevapsız kalır. Cinayetten sonra, komşuların iyi ifadeleri ve cinayet akşamı evden bavulla kaçan bir adamın görülmesi de Nilüfer ve Ferit’i cinayet şüphelisi olmaktan kuratırır.

Necmiye Hanım’ın ölümünden hemen sonra Ferit şöyle düşünür:

“Ölümün bütün kusurları temizleyen banyosuna teyze şimdi giriyordu. Cimriliği ve hainliği azalmaya başlamıştı. Şimdi asmaya bakan pencerenin önünde ut çalıyordu. Gözlerinde kararan yeşillerin gölgesi ve mahzunluğu vardı. Sevilmemişti hiç. Necmiye teyze, evlenmemişti; onu hiç kimse anlamamıştı. Belki bütün hainler gibi, o da bunun için haindi. Fakat şimdi hain değildi. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 182)

Nilüfer, ağabeyine teyzeleri ölmeden hemen önce onunla konuştuğunu söyler:

“Necmiye Hanım, kızım demiş; seninle ciddi bir şey konuşacağım.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 182)

Necmiye Hanım yeğeni Nilüfer’e içine doğan bir his olduğunu, artık çok yaşamayacağını hissettiğini söylemiş ve ağlamaya başlamıştır.

Daha sonra da yeğenine hayatıyla ilgili bazı noktalardan bahsetmiştir:

“Rahmetli büyük baban Seyfi Paşa beni hiç sevmezdi. Varsa Nazire yoksa Nazire. (...) Yine de annemin perhiz yemeklerini ben pişirirdim, nüzul indikten sonra yatağında kalkmazdı, oturağını ben sürerdim altına. Saçlarını ben tarardım. Çamaşırlarını ben değiştirirdim. Kur’ân’ını ben okurdum yüksek sesle. Ancak o prenesti; ben aşçı, ben hizmetçi, ben hasta bakıcı ve hafız hanım. Hiç kimse bizim kardeş olduğumuza

inanmazdı. Ne huyumuz benzerdi ne yüzümüz. Onu şımarttılar, şımarttılar beni zehirlediler, zehirlediler. Anneannem bana Yasin-i Şerif'i ezberlettiği için paşa babam 'Hafız Hanım' derdi bana. Alay ederdi benimle. (...) Ben tövbe estağfurullah, Allah'a da isyan ederdim. İnanmaz oldum ona. Tövbeler olsun, hâlâ var mıdır yok mudur bilmem. Fakat alışmışım ibadete yine de hamdolsun. (...) Ben çok yaşamayacağım galiba. Uzatmayayım lafı. (...)"(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 183-184)

Necmiye Hanım bu konuşmasına, kardeşi Nazire'ye yaptığı haksızlığı anlatarak devam eder. Nilüfer'e, onun annesine ev meselesinde haksızlık ettiğini söyler. Nazire Hanım'a otuz beş bin lira yerine on bin lira verdiğini ifade eder. Bunu da kendisine daha fazla para almak için yapmadığını ama annesini parayı ziyan edeceğini bildiğini bu nedenle de parayı ona vermektense yutmayı tercih edeceğini anlatır. Son olarak çekmecesinde yirmi iki bin lira olduğunu onu Ferit ve Nilüfer'e vereceğini, onların da kendilerini adada bir ev tutarak rahat edebileceklerini söyler. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 183-184)

Necmiye Hanım, sözlerine şu şekilde devam eder:

“ (...) Hani size karşı şu kadar merhamet yok içimde. Onu da söyleyeyim. Ölseniz acımam. Bu paraları gömmeyi de düşündüm. Sonra ne olacak dedim kendi kendime. Alsınlar, yesinler, ne halleri varsa görsünler. Ben de bir hizmetçi tutarım, son günlerimi başım rahat geçiririm. Hiç olmazsa evime senin zampara aldığını görmem.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 186)

Daha sonra Ferit, cinayeti Tosun'un işlediğini Tosun'un itirafı ile öğrenir.

Ferit, bir gün teyzesinin kız kardeşini eziyet ettiğini, hasta kız kardeşini hizmetçi gibi kullandığını anlatmıştır. Tosun, Ferit'in kendisine anlattıklarından sonra Ferit ve Nilüfer'e acıyarak Necmiye Hanım'ı aynı Ferit'in hayal ettiği gibi öldürmüştür. Necmiye Hanım'ı öldüren Tosun, kadının paralarını da çalarak Ferit'e getirmiştir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 193-196)

Tosun, Ferit'e “İsterim ki iki kardeş biraz rahat yüzü görün. Haydi al bavulu, git. İçini boşalt, getir buaraya.” diyerek bu cinayeti iki kardeş için işlediğini ifade eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 196)

Yeğenlerine karşı sevgi dolu bir teyze olamasa da; Tosun tarafından öldürülen Necmiye Hanım, öldükten sonra yeğenlerine kalan mirası ile onların iyi yaşamalarını sağlamıştır.

Matmazel Noraliya, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın bekâr kadın karakterlerindedir. Matmazel Noraliya, romanın başkahramanlarından biri olmasına rağmen, romanın belli bir kısmına kadar kendisinden hiç bahsedilmez.

Matmazel Noraliya, romana sonradan dâhil olmuş üstelik romana dâhil olduğunda yaşayan bir karakter olmamasına rağmen romanın seyrini değiştiren önemli bir karakterdir. Bu bakımdan romanda canlı olmayan bir karakterin romanın başkahramanı konumunda oluşu da yazarın ayrı bir başarısıdır.

Matmazel Noraliya'nın babası olan Mecit Bey, Sultan Aziz'in subaylarından. Babası görev icabı Floransa'da iken Matmazel Noraliya'nın annesi olacak kadını, Matmazel Gianetti'yi tanır ve birbirlerini severler. Daha sonra kadın hamile kalır ve Matmazel Noraliya doğar. Bir süre sonra kadının ısrarı ile bir imam nikâhı kıyılır ama Mecit Bey'in annesi çocuğu yanına ister. Zira evlenmelerine o şekilde izin vermiştir. Böylece Matmazel Noraliya, babaannesinin yanında büyümeye başlar ancak babaannesi ölünce de annesinin yanına gider. Böylece iki ayrı kültürün ve iki ayrı dinin etkisiyle yetişmiş olur. Daha sonra Noraliya da Yorgo adında bir gence âşık olur ancak Noraliya'nın annesi de bu gencin babası doktorla sevişmektedir. Bu nedenle Noraliya'nın Yorgo ile evlenmesine karşı çıkar, onları ayırır. Yorgo'ya Noraliya'nın kendini öldürdüğü söylenir bu nedenle Yorgo da intihar eder. Bunu duyan Noraliya aklını kaybeder ancak bir süre sonra iyileşir. Annesi ile beraber köşke gelir ve köşkte dünyevi her şeyden arınır. Otuz iki sene boyunca bir koltukta oturur ve orada da ölür.

Matmazel Noraliya'nın romana dâhil edilmesi, Ferit'in teyzesinden kalan para ile kardeşi Nilüfer ve kendisi için adada bir ev araması ve Matmazel Noraliya'nın evini tutup buraya taşınması ile olur.

“ – Matmazel Noraliya.

Ferit daha evvel bu ismi iki defa tellâln ağzından duymuştu. Ancak Fotika'nın tonundan henüz sebebini keşfedemediği büyük ehemmiyetini anlamıştı. Bu evin sahibi ve Fotika'nın teyzesi olmaktan daha büyük bir ehemmiyet.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 225)

Daha sonra bu evin hizmetçisi olan Fotika, Ferit'in odasına bir gece lambası götürdüğünde o odada pek kiracı durmadığını çünkü evin odalarında Matmazel

Noraliya'nın ayak seslerinin duyulduğunu, onun ruhunun evde gezindiğini söyler. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 228) Böylece Ferit de okuyucu da Matmazel Noraliya hakkında bilgi sahibi olmaya başlar.

Bunun üzerine Ferit, Fotika'ya çok güzel Türkçe konuştuğunu, Rum olduğunu hiç belli olmadığını söyler. Fotika bunun üzerine, onu Nuriye teyzesinin büyüttüğünü ve kendisinin Rumca konuşmasını istemediğini ifade eder. Onun asıl adının Nuriye olduğunu ama ana tarafının ona Noraliya dediğini ifade eder ve ekler:

“Size bir anlatsam onun hayatını, tabiatlarını, şaşarsınız. Anlatırım sonra.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 228) Daha sonra Fotika, Ferit'e iyi geceler dileyerek çıkar gider, Ferit odasında yalnız kalır.

Ferit, o gece odasında yatarken iken bir buhran yaşar. Bu buhran şu şekilde ifade edilir:

“Karanlık. Biri var orada gibi. Ferit hiçbir şey görmüyor ve işitmiyor, seziyor. Biri var orada. ‘Madam Fotika siz misiniz,’ diye soramıyor. Dilini ağzında bulamıyor ve kullanamıyor. (...) Ve nefes halinde ‘gel’ der gibi bir ses. (...) Gel! (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 228)

Ferit, ona gel diyen sesi takip eder ve üst kata çıkar. Yukarı katın kapısı ona kendiliğinden açılır. Ferit, içeriye girer. Odayı inceler. (...) Odadaki koltuğun iki kolundan iki beyaz süzgülün elin, nur damlaları halinde eriyip akacakmış gibi hafif bir duruşla sarktığını görür. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 230-231)

“Ferit içinden söylendi: ‘Matmazel Noraliya.’ Kadının dudakları kıvıldımadı. Sesi çıkmıyor, fakat söylediği anlaşılıyordu.

-Hayır, Nuriye. Demin aşağıda, baba Dimitri'nin sana dua etmesini istedim. Resmime baktın.

Kadın gözlerini yumdu. Göz kapakları şeffaftı. Gözleri daha sisli ve güzel görünüyordu.

-Ben bu koltukta otuz iki sene oturdum. Kaçtım insanlardan. Her şeyi sildim. Ruhumun dibine indim. Ve... O'nu gördüm. Şimdi... Sen de göreceksin. Hayalet birdenbire eridi. Fakat kaybolmamıştı. (...) Koltuğa oturdu. Eli sıcak avcunun içindeydi. İçine doğdu ve ondan kopmaya çalıştı. Hafızasını tıkadı. Kendisi olduğunu hatırlatacak idraklerin kırıntılarını da şuurun üstünden silmeye uğraşıyordu. Çok zordu bu. Şuuru da onlarla beraber silinecek gibi oluyordu. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 231)

Ferit, o anlarda başka bir dünyada olduğunu hisseder, ayrıca o anlarda bir koltuk ve şamdan da görmüştür. Ferit, uyandığında ise karşısında arkadaşı Yahya Aziz vardır. Ferit, yaşadığı şeyi ve gördüklerini arkadaşı Yahya Aziz'e anlatır. Daha sonra, yukarı katı görmek istediklerini Fotika'ya anlatırlar. Fotika duyduklarından sonra yukarıda gerçekten koltuk da şamdan da olduğunu söyler.

Ferit, başka eşya olup olmadığını sorduğunda ise Fotika; başka hiçbir şey olmadığını, onu terekede sattırmadığını söyler. Matmazel Noraliya'nın otuz iki sene o koltukta oturduğunu ve o odadan hiç çıkmadığını hatta odaya da kimseyi sokmadığını, onun yemeklerini bile kapının eşiğine bıraktığını ifade eder. Ve hatta otuz beş sene boyunca İstanbul'a bile inmediğini, Galata'da dükkânları olduğunu ama kiralarını bile kendisinin topladığını anlatır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 242)

Daha sonra Ferit'in görmek istediği yukarı kata çıkarlar. Yukarı çıktıklarında da Ferit, rüyasında gördüklerinin aynısı ile karşılaşır ve buna oldukça şaşırır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 243)

Ferit, daha önce o koltuktan kimsenin ona bahsetmemiş olmasına rağmen orayı rüyasında öyle tahmin ve tasavvur etmiş olmasına şaşırıyordu. Bunun üzerine "Noraliya... Ha, Nuriye. İstemiyor Noraliya adını. Bu kadının hayatını öğrenmeliyiz. Fotika anlatsın." diye düşünür. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 244-245)

Ferit'in isteği üzerine Fotika, Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatmaya başlar:

"Babasının annesi kazasker soyundan, Fotika'nın isimlerini hatırlayamadığı mollalar. Babası Mecit Bey, Sultan Aziz zamanında sarayın büyüklerinden. Mecit Bey, galiba Floransa'da otelde mi, trende mi, bir yerde Matmazel Giannetti'yi (sonradan Matmazel Noraliya'nın annesi olacak kadını) tanımış. Birbirlerine vurulmuşlar. İkisi de güzelmiş. İş ilerlemiş. Matmazel Noraliya yolda. Birkaç ay sonra doğacak. O zamanın âdeti zaar. Nikâh edemiyor Mecit Bey sevgilisini. İşte Matmazel Noraliya da öyle doğuyor, nikâhsız. Adını 'Nuriye' koymuş babası. Madam 'Nuriye' diyemezmiş. 'Nurya' dermiş önceleri. Sonra 'Nurilya' demeye başlamış. Bir evde oturmuyorlar. Mecit Bey sık sık uğruyor. Kadın ağlar ağlar nikâh diye. Seneler geçer. Bir ara imam nikâhi kıyılmış. Fakat bu sefer Mecit Bey'in annesi çocuğu istemiş. Galiba o şartla mı evlenmişler ne. Noraliya on sekiz yaşına kadar babaannesinin yanında kalmış. Babaannesi ölür. Noraliya annesinin yanına gelir. Bir hapishaneye. Madam da domuzuna gâvurdu. (...) On beş yaşına kadar camiye giden Nuriye nerede, haftada bir kiliseye götürülen ve zorla dua ettirilen Noraliya nerede. Babası ölünce tekrar annesinin yanına giden

Matmazel Noraliya, annesiyle Roma'ya giderken gemide hastalanır. Gemideki doktorun oğlu Yorgo ile görüşürler. Madam da onları mahsus bırakır. Bir sevişseler... Çünkü Yorgo Hristiyan, anası İtalyan, Noraliya onu severse belki Hristiyan olur. (...) Yorgo, Noraliya'ya Roma'yı gezdirir. İyice sevişirler. Fakat yalnız gönül, başka bir şey yok. Madamla doktor başka. Allah bilir o zaman bir şey var mı? O başka. Fakat Noraliya şart koşuyor. Yorgo Müslüman olacak. Yorgo tabii razı. Adını bile koyuyor Nuriye. Bir yandan da madamla doktor sevişirler. İş ciddileşir. Madam yine gebe. (...) Hem madam doktorla hem kız oğlanla evlenemez ya. (...) Artık Noraliya'ya sokak yoktur. Yorgo da gelmeyecektir eve. Mektuplaşmak da yok. Madam kontrolü arttırır. Yalnız eve doktor geliyor. O da oğluyla kavga etmiş. Fakat doktor oğluna gidip 'Noraliya zehir içti, öldü.' diyor. Sözde kızı ona unutturacak. Oğlan hiç belli etmiyor. Daha o gece, odasında, şakağına bir kurşun sıkıp kendini öldürüyor. Noraliya zehirlenip ölmekten kurtuldu ama kara haberi alınca, Allah vermesin, böyle oynatıyor..." (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 250-257)

Matmazel Noraliya, daha sonra iyileşir. Annesiyle beraber oraya, köşke gelir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 258) Annesi öldükten sonra da hizmetçilerin katına taşınır. Evdeki güzel ve süslü eşyaların hiçbirini istemez. İki odanın birinde yatar, ötekinde yemek yer, dua eder, okur, yazarmış. (...) Derken o koltuk. Ada'da bir döşemeci yapmış onu. Tam Matmazel Noraliya'nın vücuduna göre. Ufak tefekmiş Noraliya. Kısa boylu ve zayıf. (...) Ah, o koltuk. Noraliya artık odasından çıkmaz olmuş. Tam otuz iki sene oturmuş o koltukta. Fotika başta olmak üzere birçok kişiyi o koltukta iyileştirmiş Matmazel Noraliya. Saralılar, nüzullüler, veremliler... Hepsi olmasa da iyi ettiği birçok hasta varmış Matmazel Noraliya'nın. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 262)

Fotika, Matmazel Noraliya'nın ölümünü de onun ölümü başkayda âdeta ölmedi, uçtu diyerek ifade eder. Matmazel Noraliya'nın kendi ölümünü önceden bildiğini, kendisini odasına çağırıp bunu ona söylediğini ve kendisi öldüğünde telaş etmeyip imamı çağırmasını istediğini anlatır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 264)

Daha sonra da şöyle devam eder:

"Bütün ömründe hiçbir isteği olmadı bu kadının. Son, son, bir tek arzusu, kendi eliyle hazırladığı mezara gömülmektir. Gömülemedi, ne dersiniz, gömülemedi. Ölümünden bir ay evvel belediye mezarlığın yanındaki yolu genişletti. Kestiler onun mezarını. Artık zavallı teyzeciğim hiçbir şey istemedi Allah'tan. (...) Yine aynı mezarlıkta yatıyor ama istediği

yerde değil, kendi eliyle yetiştirdiği çiçeklerin arasında değil.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 266)

Görülüyor ki okuyucunun Matmazel Noraliya'yı tanınması büyük ölçüde Fotika'nın Ferit ve Yahya Aziz'e yaptığı anlatımlar ile gerçekleşir.

Maddeden, bedenden, fâni dünyandan uzaklaşmış, ölmeden önce fenafillaha erişmiş biri olan Matmazel Noraliya, Ferit'in kendisini bulma yolcuğu ve hayatı anlamlandırmasında ona yol gösterici olmuş biridir.

Fotika, anlatımından sonra Ferit'e Matmazel Noraliya'nın albümünü ve defterini getirir. Bu yazıları ilk kez gören kişilerin kendileri olacağını da belirtir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 266)

Matmazel Noraliya'nın defterinde kendisi ve hayatıyla ilgili pek çok anısı yazmaktadır. Kısacası, bu defter onun anılarını ve düşüncülerini yazdığı bir defterdir. Matmazel Noraliya'nın defterinde yazılı olan şeyler romanda bir bölüm olarak aynen aktarılmıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

“Babaannem bana derdi ki cehennemde vücut yanmaz, nefsi emmare yanar. (...) Sonraları daha fazla anladığımdan, beni bu sabah evde yalnız bulunca ilk defa öpmek isteyen Ferruh'dan uzaklaştım. Fakat er geç... Yok, yok, ifade-i hissiyattan âcizim. (14 Şubat 1314)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 267)

“Anda bir hal vardır ki, değişirse tamam olur. Yorgo hakkında fikrimi soran anneme böyle dedim. (2 Mart 1314)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 267)

Defterdekiler okunduktan sonra Fotika ağlar. Toplamda on sekiz defter vardır ve sadece altı defterden rastgele sayfalar okunmuştur. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 280)

Defterde okuduklarından ve Fotika'nın anlatımından sonra Ferit, Yahya Aziz'e şöyle söyler:

“ (...) Ne hayat! Ne hayal kırıklıkları! İnsan inanmıyor. (...) Defterlerin hepsini okusam, bir gün, kitap halinde çıkarmayı düşündüm. Böyle bir ruh, oraya olmazsa şuraya, buraya kendi ebediliğinin damgasını mutlaka basar, istediği gibi, işte şimdi benim içimde bir rüzgâr esiyor. Kitabı çıkarsa kim bilir ne ruhlara dolar. Tarif edilmez bir hal içindeyim.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 282)

Matmazel Noraliya'nın resmine de bakan Ferit ile Yahya Aziz konuşurken Yahya Aziz, Ferit'e dönerek onun resimdeki yüzüne dikkat edip etmediğini sorar ve şöyle der:

“Alnından ve gözlerinden sonra bütün parçalar ufalıyor. Evet, bu vücut on beş yaşında bir kız çocuğuna ait gibidir. Bütün enerji kafatasının üst kısmına yükselmiş, orasını geliştirmiş ve geri kalan bütün organları âdeta nemasız bırakmış.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 283)

Daha sonra Ferit ve Yahya Aziz, “Zamanımızda, Noraliya gibi Allah'da kendini kaybedenler azdır.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 285) “Matmazel Noraliya'nın koltuğunda insanlığın otuz iki sene değil, yarım dakika oturması kâfi.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 292) diyerek onun hakkında yorumlarını ifade ederler.

Böylece, yazarın Matmazel Noraliya'yı insanlara örnek gösterdiği de anlaşılmaktadır.

Meral, (Yalnızız) romanının bekâr kadın karakterlerindedir. Romanda onun iki beninden bahsedilir. “O, manevi değerlerle örülü birinci yönü ile maddi değerlerden oluşan ikinci yönü arasında çatışma yaşayan ve daha çok ikinci yönünün etkisi altında kalan çift kişilikli bir şahıstır. Yazar, Samim vasıtası ile insanların maddi ve hayvani değerlerden oluşan ikinci yönüne hâkim olduğu nispette insan olacaklarını ifade etmiş, Meral gibi güzel bir kızı da ikinci yönüne mağlup olduğu zamanlar çirkin göstererek insanların ikinci yönlerine mağlup oldukları zaman çirkinleştiklerini anlatmak istemiştir.” (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 335)

Meral, Nail ve Necile'nin kızıdır. Necile ile evli olduğu dönemde Samim ile ilişkisi olan bir kadındır. Necile'nin kocası ile ayrılmak üzere olduğu bu dönemde Meral doğmuştur.

Meral, romanda Samim karakteriyle olan ilişkisi ile olay örgüsüne dâhil edilir. Buraya kadar Meral'den bahsedilmemiştir. Samim, Meral'in değişen hal ve tavırları nedeniyle ondan şüphe etmektedir. Bu esnada, Samim'in aynı evde yaşadığı Selmin de nişanlısından ayrılmıştır üstelik başka bir adamdan hamile olduğunu iddia etmektedir. Selmin'in eski nişanlısı Ferhat ise Meral'in ağabeyidir.

Yazar, Meral'i romanun kurgusuna Samim'in şüphesi ile dâhil eder. Esasında burada Samim kendi kendine düşünmektedir. Meral'de bir değişim sezmede ve bunun nedeninin ne olduğunu anlamaya çalışır. Üstelik dikkatini çeken bir şey

daha vardır ki Selmin'in nişanlısından ayrılması ile Meral'in değişimi aynı zamanlara denk gelmektedir. Samim bu durumu şöyle değerlendirir:

“ (...) Selmin'in Ferhat'la bozduğu günden beri halinde görülen donukluk, hemen hemen aynı tarihten beri Meral'deki anlaşılmaz değişiklikle paralel gidiyor. (...) Meral'de de aynı hal. İkisinin de, önceden çizilmiş bir plandan kaçabilecek bütün heyecanları ve his kırıntıları kontrol altında bulundurmaya arzusu besbelli. Müşterek midir bu plan? ” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 123)

Burada açıklamak gerekir ki Samim'in ilişkisi olduğu Meral, Samim'in yeğeni Selmin'in arkadaşıdır. Ve yukarıda da belirttiğimiz gibi Selmin de Meral'in ağabeyi Ferhat ile bir süre nişanlı kalmış ve ayrılmıştır. Samim, bu kişiler arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkilerin Meral'de yaşanan değişime etkisini şöyle ifade eder:

“Şimdi mücadelenin fiili tarafını bir daha yoklayalım. Bu evde Ferhat'a karşı ilk muhalefet, Selmin'in annesinden evvel benden doğdu. Bu sefihe karşı duyduğu alakada Selmin'in felaketli istikbalini sezdim. Aldanmam. Ferhat da, karşılık olarak, benden kız kardeşini sökmeye çalışıyor. Selmin onun cephesinde Mefharet benim tarafımda. Fakat o da, Besim de benim Meral'e bağımlılığımı sezmiyorlar. Ben gizliyorum, çünkü Mefharet'in patavatsız fevri hareketleriyle ince muvazeneleri bozmasından korkuyorum. Selmin gizliyor çünkü Mefharet'e karşı kullandıkları 'ehveni şer' politikasının gizli muvazenesi de böyle icap ediyor.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 129-130)

Samim, öncelikle yeğenin hamilelik olayının bir yalan olduğunu çözer. Bunu, annesine nişanlısını kabul ettirmek ya da daha geniş bir çerçevede söylemek gerekirse kendini ispat çabası ile yaptığını anlar. Daha sonra Meral cephesini değerlendirir.

Samim, Meral'deki değişikliklerin nedenini şu şekilde yorumlar:

“ (...) Meral cephesinde Ferhat, kız kardeşinin kalbini benim avucumdan kendi avucuna almak için, onu benden daha genç arkadaşlarının tesir çemberi içine sokmaya çalışmaktadır. Kızın mukavemeti gittikçe azalıyor. Farkındayım. Bu tesirlere onun lüks ve macera temayüllerini de okşayan aşüfte Feriha'nın Paris'ten yolladığı mektuplar da biniyor.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 130)

Özellikle belirtmek gerekir ki Samim'in Meral'de var olduğunu belirttiği bu değişimler romanın daha önceki bölümlerinde olay örgüsünün içinde bahsi geçmemiş konulardır. Biz bu değişimleri ilk kez Samim'in bu anlatımları ile öğreniriz.

Samim'in, Meral'in bu değişikliğinde anlayamadığı noktalar da vardır:

“Anlayamadığım nokta, Meral’de bana karşı iki aydan beri başlayan değişimin on günden beri farklı surette artmasıdır. Benim ihtirasımın çapı önünde bu fark, günden güne kaçınılmazlığa mahkûm bir dramın tohumunu şişirir. İçimde böyle bir felaketin sıkıntısını duyuyorum. Rakibe karşı değil, her türlü gizliliğe ve suikaste karşı canavarım. Bu karanlık noktada gizlenen hareket veya his yalanının öfkesi ve nefretiyle dışımdan tırnağıma kadar silahlanıyorum.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 131)

Samim bu esnada, Meral’in annesi Necile’nin de hiçbir şey bilmediğini ifade etmektedir. Ayrıca, öğrenirse Necile’nin eline atom bombası değerinde bir silah geçeceğini söyler. Burada Necile’nin hiçbir şey bilmemesinden kastı elbette Samim ve Meral arasındaki ilişkidir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 131)

Samim, biraz daha düşününce yeğeni Selmin ile Meral arasında neler olduğunu şöyle yorumlar:

“Mesela, bak şimdi hatırlıyorum. Geçen gün Selmin bana ‘Dün gece nerede idiniz?’ diye sordu. Onda böyle bir merakla ilk defa rastlıyorum. Maksudı ne olabilirdi? Bu bende garip şüpheler uyandırıyor. Bir tanesi açık... Selmin’in maksudı benden cevap almak değil, almamaktı. Bir şey gizlediğimi tespit etmekte. Ferhat kanalıyla bunu Meral’e yetiştirecekti. Şimdi anlıyorum. Meral’e o geceyi dışarıda geçirdiğimi söylememekle hata ettiğimi de şimdi anlıyorum. Dün söylemeliydim ona bunu. Çok tereddüt ettimdi. Öğleden sonra evde olmadığını benden gizleyişinin intikamını almak zaafından kendimi kurtaramadım.”(Safa, Yalnızız, 2018, s. 131)

Görülüyor ki, Meral Samim’e yalan söylemiş ve Samim de bunu anlamıştır bu nedenle o da geceyi dışarıda geçirdiğine dair bir bilgiyi kendisi de onunla paylaşmamıştır. Ancak belirtmek gerekir ki bu olayların geçmişi romanda yoktur. Biz aralarında geçen bu olayları ilk kez Samim’in bu anlatımları ile öğreniriz.

Samim, Meral’e karşı içinde oluşan bu şüpheleri şöyle değerlendirir:

“ (...) Samim’in kanaate değil, delile ihtiyacı vardı. Yoksa onu masum gibi karşılaması lazım gelecekti. (...) Hayır, onun gizlediği bir şey vardı. Meral’in o gün öğleden sonra evde olup olmadığını bilmeliydi.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 135)

Bu esnada Samim, yeğeninin oyununu çözdüğünü Selmin’ e de anlatır. Onun hamileliğinin yalan olduğunu, tek amacının daha kötü bir adayla annesinin karşısına çıkıp eski nişanlısını kabule ettirmek böylece de kendini ispat etmek olduğunu anladığını ifade eder. Onun bu oyununu akıllıca da bulur ancak kendisinin zekâsını hesaba katmadığını belirtir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 144)

Selmin’e şunları söyler:

“Benim arkadaşlığım senin bütün meselelerini halledebilir, Selmin. Şimdi, sen aşk mücadelesi değil, mücadele aşkı içindesin. Bundan ne anladığımı söyleyeceğim. Evvela annene karşı bir bağımsızlık savaşı açtın. Bu senin vesayetten kurtulmak isteyen ve tam gelişmesinin şartını hürriyette bulan şahsiyetin uzun yıllardan beri gördüğü rüyadır. Annene kendi arzunu kabul ettirdikten sonra, Ferhat’la başbaşa kalacaksın. Onunla mücadelen kendi kendinle mücadelendir. Buna aşk denemez. (...) Ferhat’ın Don Juanlığı sende hem gururu hem de arzuyu kırbaçlıyor. Annenin cephesinde serbest kaldığın gün Ferhat’la daha rahat mücadele edeceksin. Ben her ikisinde de sana yardım edeceğim.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 144)

Bunun üzerine Samim, Selmin’den de bir dostluk beklediğini ifade eder.

“Selmin, derhal anladı ve ... şüphesiz dedi. Ben de size onu söyleyecektim. Artık Meral meselesinde bana güvenebilirsin.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 145)

Bunun üzerine Selmin, Samim’e geçen gün öğleden sonra Meral’in evde olmadığını, İstinye’de otomobil kullandığını, yanında da Cezmi’nin olduğunu söyler. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 145) Samim, bu ilişkinin ne boyutta olduğunu sorduğunda ise Selmin,

“Henüz korkulacak bir şey yok, dedi. Meral, Cezmi’yi size tercih etmiyor, fakat otomobilini ona tercih ettiğine eminim.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 146)

Bu sırada, Selmin’in gerçekte hamile olmadığını, her şeyin bir kurgu olduğunu annesi Mefharet de öğrenir. Bu sırada, eve bir telefon gelir. Telefonu Mefharet açar ve telefonda söylenenleri yanlış anlayarak Meral’in otomobilin altında kaldığını zanneder, ölmüş mü diye sorar. Bunu duyan Samim, telefonu eline alır ve gerçekte otomobilin altında kalanın Meral’in köpeği olduğunu anlar. Meral, köpeğini veterinerine götüreceğini haber vermek için aramıştır. Mefharet ise bu duruma pek mana veremez. Onun köpeğinden bize ne diyerek Samim’e bu durumu sorar. Samim’in sessizliğinden durumu anlayan Mefharet,

“Felaket! (...) Düşünüp duruyorduk. Meral’miş meğer. Meral! Çıldırırım! Ayol, kızı yerinde ağabeyimin. Felaket!” der. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 156)

Görülüyor ki Meral, Samim ile buluşmayı planlamıştır ama daha sonra köpeğine araba çarptığı gerekçesi ile buluşmaya gidemeyeceğini haber göndermek için Samim’in evine telefon ettirir. Bu telefon konuşmasına şahit olan Mefharet de, bu vesile ile bu ilişkiyi öğrenir.

Kısacası Mefharet, kardeşinin kendi kızı ile ilişkisi olduğundan şüphelenirken Samim'in ilişkisinin olduğu kişinin Meral olduğunu öğrenir ve şaşkına döner.

Bu arada Samim, Meral'in köpeğine araba çaptığı gerekçesi ile buluşmayı ertelemesinden şüphelenmiştir. Bu şüphe üzerine, Meral'in Cezmi ile buluştuğunu Selmin dayısına söyler. Böylece Samim, Meral'in bir yalanını daha öğrenir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 156)

Bu olaydan bir gün sonra Meral ve Samim buluşurlar. Samim, bu buluşmada oldukça durgundur. Bu durum Meral'in dikkatini çeker. Samim'e ne olduğunu sorar. Aralarında şu konuşma geçer:

“ (...) – Çok müteessirim dedi.

Meral daha cesaretsiz bir sesle sordu:

-Niçin?

-Siz daha iyi bilirsiniz.

-Bilmiyorum, dedi.

Samim yine sustu. Meral tekrarladı.

-Bilmiyorum, bir şey mi duydunuz? Dedikodudur.

Samim kuru bir sesle cevap verdi:

-Dedikodu değil.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 160)

Daha sonra Meral, dün buluşmaya gelmediği için Samim'in canının sıkıldığını anladığını ancak ona anlattığı şeylerin doğru olduğunu, Nonok'un ayaklarının ezildiğini bu nedenle onu veterinerine götürdüğünü ifade eder.

Bunun üzerine Samim, Meral'e eve döndükten sonra hiç çıkıp çıkmadığını sorar, Meral ise akşama doğru çıktığını söyler. Samim ise, bu arada kimseye rastlayıp rastlamadığını sorar. Meral, Cezmi'ye rastladığını ve ayaküstü birkaç dakika konuştuklarını ifade eder. Samim, Cezmi'yi daha önce de görüp görmediğini sorar. Meral ise, muğlak cevaplar verir. Birkaç ay önce görmüş olabileceğini ancak tam hatırlamadığını ifade eder. Samim'in ona inanmadığını düşünen Meral, bir anda sanki o an hatırlamış gibi bir de birkaç gün önce Cezmi'yi gördüğünü ifade eder. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 158-162)

Samim ise ondan doğruları söylemesini ister. Bunun üzerine Meral, bir itirafta bulunur:

“-Sizi üzecek bir şey yok. Ağabeyim ve Selmin’le beraberdik o gün. Bir... Otomobil gezmesi yaptık. Samim Selmin’i ele vermemek için, bu itirafı hayretle karşıladı ve bildiği şeyleri sordu:

“-Nerede?

-Boğaz’da.

-Siz onun yanında mı oturuyordunuz?

-Evet, çünkü... Biliyorsun... Benim araba kullanmaya merakım var. Öğretiyordu biraz bana. (...)

Epeyce düşündükten sonra:

-Bence, dedi, bu hareketin kendisinden ziyade sebepleri mühim.

Samim, bir sigara yakarak ilave etti:

-Bildiğim bir şey var ki, sen iki üç aydan beri süratle değişiyorsun. (...) Gizli bir isyan içinde gibisin. Bunu benden saklaman mücadelenin henüz neticelenmediğini gösterir. (...) İki aydan beri, bazı kuvvetli tesirler altındasın. Nereden geliyor bunlar?” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 162-164)

Meral, Samim’in bahsettiği bu “kuvvetli tesirlerin” ona “muhtitten, cemiyetten” geldiğini ifade eder. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 164) Samim ise muhit ve cemiyetin fertler ağzıyla konuştuğunu söyler. Meral ise buna şu şekilde cevap verir:

“Evet, ağabeyimden. Biliyorsun ki istemiyor konuşmamızı. Evlenmemizi hiç doğru bulmuyor. Biliyorsun ki ben de doğru bulmuyorum. Hatta sen de. Konuşmamızın böyle sonuna kadar masum kalabileceğine inanmıyor.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 164)

Bunun üzerine Samim, Meral’in üzerinde, Paris’te yaşayan Feriha adlı arkadaşının etkisi olduğunu da şu şekilde ifade eder:

“ (...) Ne kadar uzaklara gitse senin yanında ayrılmıyor. Mektup yazmsına da lüzum yok. Büyüsü devam ediyor: Paris. Birinci sınıf terziler. Çıldırıcı lokaller ve eğlenceler...” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 165)

Feriha’nın Paris’ten bile Meral’in içindeki asi “ikinci”yi gıdıklamaya muvaffak olduğunu ifade eder. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 166)

Meral ise bunu reddeder, Paris sevdasının sadece piyanosu için olduğunu söyler. Konservatuvara girmek istediğini ifade eder. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 166)

Samim Meral’in bu değişiminde daha ikincil bir etkisi olduğunu düşündüğü Cezmi’yi de değerlendirir. Ve onun için şöyle söyler:

“-Gelelim ötekine. O daha yakın. Babasının otomobil mağazası önünden senin ne hayallerle geçtiğini biliyor.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 166) Meral ise duyduğu bu söze çok kızar:

“-Oo, dedi, beni küçültüyorsun! Hiçbir zaman! Ben oradan geçerken başımı çevirip bakmam bile. Hiçbir zaman! Yok, Samim rica ederim. Hem o bana senden hiç bahsetmez. Kendi hisleri bile içinde kalır.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 167)

Meral’in bu serzenişlerini duyan Samim, Meral’le Cezmi’nin baş başa kaldığını ve Cezmi’nin kendisine hislerini ifade ettiğini anlar ve bunu Meral’e de ifade eder. Meral ise bunu, “Evet, bir defa.” diyerek kabul eder. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 167)

Meral, Feriha konusunda ise Samim’in haksız olduğunu söyleyerek bu konuyla ilgili düşüncelerini şöyle açıklar:

“Feriha’da da haksızsın, ben onun hayatına imreniyorum. Beni Paris çeker. Biliyorsun. Annemden, babamdan hep oranın lejandlarını duyarak yaşadım. Benim en sevgili masalımdır o. Gidemedim bir türlü... Mektepte Feriha’nın cüretini beğenmişim. Yalnız, cüret olarak... Ahlak meselesi başka...” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 168)

Burada belirtmek gerekir ki Feriha, yaşlı bir adamın metresi olup onunla Paris’e kaçmış bir kızdır ve Samim, onun Meral üzerinde etkili olduğunu düşünür.

Meral daha sonra, artık Cezmi’yi de görmemeye karar verdiğini söyler. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 169)

Samim, Meral ile konuştuklarını düşünmeye başlar ve Meral’in Feriha’nın “cüretine özenmesini”, “ikincilerine ihtiyacını” değerlendirir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 171-172) Onun asıl amacının konservatuvar olmadığını bilincindedir. Meral’in ikincilerini gıdıklayan birçok arzusu olduğunu ifade eder ve bu arzuları şöyle sıralar:

- Bütün şahısları denemek imkânını veren bir hürriyete kavuşma arzusu,
 - Kendi kendisinin tam ölçüsünü bulmak arzusu,
 - Kendi kendisini değiştirmek arzusu,
 - Muhitini değiştirmek arzusu,
 - İnsan temaslarını zenginleştirmek arzusu,
 - Tecrübelerini zenginleştirmek arzusu,
 - Kireçlenmiş itiyatları kırıp yeninin meçhulüne yönelen ruha yaratıcı hamlelere serbest zemin hazırlamak arzusu,
 - En son haddinde iyi giyinip güzelliğinin azamisini kendi kendisinin hayranlığına arz etmek arzusu,

- Başkalarının hayranlığını son haddine vardırarak arzusu,
- Kendi nefesine karşı bir şahsiyet ve irade zaferi kazanıp aşağılık duygusundan kurtulmak arzusu,
- Bu zaferi başkalarına da göstermek arzusu,
- Aşka ve benden gelen tesirlere isyan ve mukavemet imkânlarını çoğaltan yeni alaka ve cazibe merkezleri bulmak arzusu,
- Bu uzaklaşmanın bende uyandıracığı ıstıraptan heyecan ve acı duymak arzusu,
- Aynı zamanda benim ıstırabımdan keyif duymak arzusu (Sadizm),
- Benimle mücadelesinde sırf mücadele zevki duymak arzusu,
- Kendi nefsiyle mücadelesinde sırf mücadele duymak arzusu.

Şimdilik hatırıma gelenler, bunlar. İkinci Meral'in birinciye karşı sık sık yaptığı ruh baskılarında bu arzuların bazıları hâkim. (...)" (Safa, Yalnızız, 2018, s. 172-173)

Samim, bir süre sonra da Meral ile geçirdikleri günleri düşünür:

"Bir gün Büyükkada'da Meral'le yarım tur yapıyorduk. (...) Meral'in soğuk avucumdaki eli buz gibiydi." (Safa, Yalnızız, 2018, s. 179)

"Birkaç ay sonra, bir gün, Avrupa dergilerinden birinde astrolojiye ait eğlenceli bir makale gözüme ilişti. Beraber okuduk. Oriskop tablolarında Meral'in karakterini aradık. Haziranda doğmuş ve yengeç burcunun tesiri altında imiş: Çok hassas, hülyacı, kolay intibak eden, sezgileri kuvvetli tabiatı, fedakârlık hissi ve zengin bir ruh hayatı varmış. Sakin ve utangaçmış. Başkalarının tesiri altında çok kalırmış. Ailesine bağlı imiş. Çocukları çok severmiş.

Meral neşeli bir hayret içinde:

-Bunların hepsi galiba doğru, dedi, fakat çocukları hiç sevmem." (Safa, Yalnızız, 2018, s. 179-180)

Meral, çocukluk ve analık hakkındaki düşüncelerini ise şu şekilde açıklar:

"Çocuk bana kirli bir şeymiş gibi görünüyor. Onu karnında taşıyan anne, çirkin... Sonra doğum eziyetli, karışık bir şey. Gözüme kanlar falan geliyor. Sonra kundak, manasız haykırımlar. (...) Ne bileyim, çocuk hep isteyen, başkalarını kendisiyle meşgul eden bir şey. Annesinin, kendi kendisinin olmasına müsaade etmiyor. İnsan kendinden çıkmadıkça bir çocuğu sevmem. (...) Tuhaftır, hayvanları çok severim ama çocukları sevmem." (Safa, Yalnızız, 2018, s. 179-181)

Bu buluşmadan sonra olaylara Feriha'da katılır. Yazar, bir anda Feriha'nın gelişini haber verir.

“Meral telefonu kapadı ve düşündü. Yanına yaklaşan ve ‘Kim?’ diye soran ferhat’ın yüzüne dalgın gözlerle bakarak cevap verdi:

-Feriha.” . (Safa, Yalnızız, 2018, s. 185)

Böylece, Feriha’nın İstanbul’a döndüğü öğrenilmiş olur. Feriha gelir gelmez, Meral’i görmek ister. Ona telefonda birlikte Paris’e gideceklerini, Şakir Bey meselesinin olacağını söyler.

Burada Şakir Bey meselesinin ne olduğu açıkça ifade edilmese de daha sonra Şakir Bey’in Meral ile evlenerek onu Paris’e götürmek isteyen bir zengin olduğu öğrenilir.

Meral, düşünür:

“Feriha’yı görmeliydi. Şakir’den bir teklif getirdi farz edelim. ‘Gelsin diyor, Paris’e, her şey benden.’ Babamı kandırmak kolay... Ferhat kudurur. Onu bırak. Boş ver. Kalır Samim.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 188)

Bunun üzerine Meral, Samim için ne hissettiğini düşünür:

“Samimmm... Benim nem o? Benim sen nemsin ey dilber? Ey dilber, başım dönüyor. (...) Bugün Samim benden ayrılrsa ve beni hür bıraksa, nefret ederim hürriyetimden. Paris’e gitmek bile istemem. Sahip olamadığımız şeylere... Şeylere... Sahip olamadığımız şeyleri istiyoruz. (...) Samim... Beni ona bağlayan hisse bir isim takamıyorum. Aşk değil bu. Dostluk değil. Dostluk ve ahbablık gibi, zora gelince feda edebilecek bir şey değil. Sevilmenin gururu var tabii bu biraz da sevmektir. Aşka yakın bir sempati mi? Galiba.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 188-189)

Daha sonra Meral, Feriha dolayısıyla Paris’e olan sevgisini düşünür:

“Yarın Feriha’yı göreceğim. Bitti. Samim’e söylemem. Duyarsa? Bilmem artık. Hadiselere teslim olacağım. (...) Ne yapayım başka? Feda edemem Feriha’yı. Paris’i feda edemem. Olamaz bu. Daha çok sevebileceğim bir adamı sevseydim de olmazdı bu. Hayır! Ne münasebet canım? Öyleyse ayrıl. Meral, şekerim, ne aldatıyorsun, üzüyorsun bu adamı? Neden ayrılmıyorsun? Bilmem. Elimden kaçırmak istemiyorum, sade menfaat değil, gurur da değil. Tuhaf bir bağlılık...” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 189)

Meral, bir yandan Paris’e gitmek isterken bir yandan da bundan korkar. Arkadaşı Feriha, okulunu bırakıp bir adamın metresi olarak Paris’e kaçma cesaretini göstermiştir, ancak toplumun bu duruma bakışı hoş değildir. Meral de bundan korkar. Bu korkusunu ise şu şekilde dile getirir:

“Feriha’nın vaziyetine düşerim. Topuna birden isyan bayrağını açmak... Çok zor. Of, bilmiyorum. Kendimi kaderin denizine fırlatıp atmak ve hadiselere teslim olmak... Biraz düşünürsem, karşıma Samim’in bir sürü

teori orduları da çıkıyor. Küçülüyorum. Arzularım tadını, kıymetini anlarsın, gizli geldim. Al beni, götür Paris'e, bir yerlere de kurtulayım. (...) Tekrar aynaya baktı. Bu benim 'ikinci'min yüzü. Ah, Samim ne kadar doğru anlıyor.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 190)

Yazar, Meral'in Feriha ile Samim arasında yani aslında öz benliği ve –Samim'in deyimini ile- 'ikinci beni' arasında yaşadığı ikilemleri ise şu şekilde ifade eder:

“Samim'le randevusu yok bugün. Feriha'ya gidecek. Feriha. Tuhaf, şimdi çekmiyor. Soğuk bir his var içinde ona karşı. Paris'i düşündü. Hayır, olmuyor, tutmuyor; istemiyor hiçbirini. Garip değil mi? Samim'i görmek istiyorum. Bu da küçük bir his... Şimdi geçer. Ben ona karşı hiç böyle bir arzu duymadım. Duydum tabii bir şeyler, birçok defalar. Fakat bu türlü bir tuhaf... Erkek olarak Samim... Dur, garip bir şey.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 192)

Ağabeyi ise Meral'in Feriha ile görüşmesini istemez. Bu durumu da Meral'e de ifade eder. Bu karşı çıkış Meral'de tekrar o yöne doğru tutkulu bir istek oluşturur:

“Şimdi Feriha'ya gitmek istiyordu. Ağabeyimin tehdidi onda... Nasıl diyorlar ona Türkçe... 'İndépendant.' Bağımsız... Bağımsız olmak arzusunu uyandırdı. Bir de mücadele arzusunu. Çünkü ne yapabilir Ferhat? Babamı kandırırım ben.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 195)

Görülüyor ki yazar her fırsatta Meral'in birinci beni ve ikinci beni arasındaki git gelini ifade etmektedir.

Meral bu duruma babasını hazırlamak için ona, içindekileri gerçekte olmadığı şekilde anlatır:

“Fakat Meral, en küçük projelerini bile, kapı yapmadan babasına açmazdı. Hafifçe dokundurdu:

-Bana da sizden geçti galiba. İçimde tuhaf bir arzusuzluk var. Mesela... Feriha çağırıyor bugün, gitmek istemiyorum. Hani Paris'e bile götürseler canım çekmiyor. (...) Hâlbuki dedi, ne kadar istiyorum Paris'e gitmek biliyorsunuz. (...)

Meral biraz daha ileri gitmeyi denedi:

-Şakir Bey de beraber gelmiş galiba. Öyleyse, Feriha, ben üçümüz Paris'e bir seyahat fırsatı çıkacak ama...

Meral fazla ileri gittiğini anlayarak düzeltti:

-Bilmiyorum, gelmiş mi? Tahminim benim. Tabii öyle kolayca kabul edemem bu daveti. Vakıa Şakir Bey'in de Feriha'nın da Paris'te ayrı ayrı apartmanları var ama... Yol parası da o kadar fazla değil. Size yük olmam. Ben kendi ekonomimden de veririm. Fakat... İşte. Dedim ya. Çekmiyor Paris bile beni.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 197)

Babası Nail Bey ise bu duruma bakış açısını çok net biçimde ifade eder:

“O Feriha’nın maksadı seni kendisine benzetmek. Paralı bir âşık aradı ve buldu sana. Fakat senin bu tuzağa düşmeyecek kadar zeki olduğunu bilirim. ‘İstemiyorum,’ diyorsun. Tabii. Senin zekândan bunu beklerim. (...) Biliyorum, yapmazsın sen, kabul, fakat şu Feriha meselesini bir daha açma bana. O karının yüzünü görürsen bir daha benim yüzümü göremezsin. Gidip Arnavutköy’de, annenin yanında oturursun.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 198)

Meral ise bu durum karşısında babasına, “İçinden: ‘Çatlasanız da, patlasanız da Feriha’ya gideceğim. Ruhunuz bile duymaz.’ dedi. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 199)

Meral, daha sonra birden Feriha’ya gitmemeye karar verir ancak onu arar. Belki yarın gelebileceğini ifade eder. Ancak merak içinde olduğunu, Şakir’in gelip gelmediğini merak ettiğini söyler. Feriha ise telefonda ona şunları anlatır:

“-On gün sonra geliyor. Germaine’i kovdu. Bir yığın havadis sana. Aman efendim, neler söylüyor senin için. Âşıkmiş sana. Nikâha da hazır. Telefonda anlatılmaz ki yavrum.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 201)

Şakir’in nikâha da hazır olduğunu öğrenen Meral ise bu durumda babasının ikna olabileceğini düşünür:

“-Nikâha da hazır mı? Öyleyse bizim moruk razı olur. Demin atıştık onunla. Fakat şimdi kandırırım onu ben, iş değişti.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 201)

Bu esnada Meral’in babasının kızının kendisine moruk dediğini duyar. Meral de, babası hakkında “moruk” dediği telefon konuşmasına babasının şahit olduğunu anlar ve düşünür:

“Çok fena. Bugün anneme gitmeli ve bir daha bu eve dönmemeliyim. Bir çuval inciri berbat ettim. Ne dikkatsizlik! Nasıl oldu da ayak sesini duymadım. Mon Dieu!” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 202) Bunun üzerine Meral, babasından “pardon” diyerek af diler. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 203)

Daha sonra Meral, Feriha’nın yanına gider. “Feriha’nın başından ayaklarına kadar bütün görünüşünde Meral’in ilk aradığı şey, Paris’ti. Paris, Meral’in rüyası, Feriha’nın saçlarında başlıyordu.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 204)

Feriha, Meral’e Paris’i anlatmaya başlar:

“-Ah, dedi, Meral, Meral, Meral, Meral, Meral, Meral, Meral, Meral, Meral... Bir kelime söylerim, başka bir şey söyleyemem: Paris! Meral bitti.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 204)

Bu durum Meral’in ikinci benine teslim oluşudur âdeta.

Feriha, Şakir'in durumunu ve Meral ile evlenmeyi nasıl kabul ettiğini de şu şekilde anlatır:

“Şimdi Meralciğim, bak nedir, Şakir hazır. Sana bitiyordu zaten, biliyorsun. Fakat evlenmeye niyeti yoktu. Germaine'i feda edemiyordu. Zaten onun için gitti Paris'e, apartman tuttu, malum. Gidip gelecekti buraya güya. Karı durur mu şekerim. Hakkı da var. Şakir'i düşün. Trabzon şivesiyle bir Fransızca. (...) Şakir, İstanbul'a gittikçe Germaine tabii rahat durmuyor. (...) Ne ise, yıllar yılı onunla oturacak değilsin ya. Maksat senin Paris'e gelmen. Sonra fırsat ço...k... Anlatırım sana. Şimdi bu meseleyi konuşalım. Karı gitti. Kavgalar bitti. Şimdi ona Germaine'i kıskançlıktan çatlatacak, senin gibi güzel bir kız lazım. (...) Nikâhsız katiyen razı olmaz Meral dedim, benim gibi babasız kız değil o. Razı oldu tabii. Razı olmayıp da ne yapacak?” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 206)

Meral duyduklarına her ne kadar sevinmiş olsa da onu rahatsız eden bir şey de vardır. Bu rahatsızlık aslında onun içinde “birinci beni” ve “ikinci beni” arasında kuramadığı denge sorundur.

Feriha sohbetleri esnasında Meral'e, Samim'i sevip sevmediğini sorar. Meral ise aslında onu sevmediğini bunun başka bir şey olduğunu ifade eder.

Ve ekler: “ (...) İçimde bir tarafım var ki senin gibi düşünüyor. Ayrılmak istiyorum ondan. Ayrılmak da değil, içimde ve hareketlerimde ona karşı kendimi serbest hissetmek. Fakat başka bir tarafımda var ki...” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 210)

Meral'den bu sözleri işiten Feriha onun daha sözünü tamamlamasına izin vermeden Samim'den ayrılması gerektiğini söyler. Ve Samim ile aralarında bir şey olup olmadığını şu şekilde sorar:

“ (...) Allah'ımı seversen, ne istiyor senden?

-Bir şey yok değil mi aranızda fazlaca?

Meral açılmak arzusunu kaybetmişti.

-Eh, dedi.

(...)

-Eh ne demek? Yoksa oldu mu bir şeyler?

-Hayır. Birinci derece mühim olan o değil Feriha.

-Nedir ya canım, vallahi anlamıyorum.

(...)

-Ben de pek anlamıyorum, dedi, belki anlaşılmadığı için enteresan oluyor bu münasebet. Malumundan ziyade meçhulü çekiyor. Kendi meçhulüm.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 210)

Feriha'nın ise Samim ile yaşanacak bir ilişkiye bakışı aslında ondan beklenildiği gibi oldukça maddesel bir çerçevedendir. O, konudaki düşüncelerini şöyle ifade eder:

“Bu adamla evlenilmez. Genç değil, güzel değil, senin altına Chevrolet çekmiyor. Müstebit, ukala. Şakir'in parası bol hiç olmazsa. Sevimlidir de bilir misin? Hoş hoş hikâyeler anlatıp insanı güldürür. Ha!...” (Safa, *Yalnızız*, 2018, s. 211)

Meral, Feriha'dan dinledikleri ile tekrar bir ikilem içine düşer:

“Hiçbir şey istemiyordu. Ne babasını görmek, ne piyano çalmak, ne Samim'le konuşmak, ne Paris, ne İstanbul, ne aşk, ne flört, ne tuvalet, ne sinema, ne dans... Yalnız evet, hafif bir müzik, bir Valse de Chopin, sade piyanoda, fakat kendisi çalmasın, bir divana uzansın, gözlerini yumsun...” (Safa, *Yalnızız*, 2018, s. 213)

Meral, bunları düşünürken eve gider ve babasına Şakir Bey'in kendisi ile evlenmek istediğini söyler. Zaten kızına sinirli olan baba ise kızını kovar. Babasının bu tavrına içerleyen Meral ona kızar ve yeniden Paris'e gitmeye karar verir. (Safa, *Yalnızız*, 2018, s. 215-216)

Bu olay üzerine Samim ile buluşan Meral, ona yaşananları anlatır. Babasının onu annesinin yanına göndermek istediğini, zaten bu sıralar babasının çok asabi olduğunu söyler. Dün, Feriha ile karşılaştığını; bunu babasına anlattığında babasının ona da kızdığını ifade eder.

Görülüyor ki Meral, aslında babasıyla kavga etmelerinin nedeni olan Feriha ile konuşmalarını ve Feriha ile bir karşılaşma sonucu değil de planlı bir şekilde buluştuklarını Samim'e söylemez.

Samim ise bu durumun bir karşılaşma olmadığını tahmin etmektedir. Bu nedenle Meral'in söylemi ile “bu karşılaşma” durumunu sorgular. Meral'e, Feriha ile ne konuştuklarını sorar. Meral de bunu şu şekilde anlatır:

“Hiç. Paris'ten bahsetti biraz. Kendisini otelde aramadığım için sitem etti. Bir şeyler işte. Ne konuşur Feriha. Basit kızdır, biliyorsun.” (Safa, *Yalnızız*, 2018, s. 218)

Bunun üzerine Samim, Meral'e bir hediye aldığını söyler. Meral, hediyeyi çabucak açarak içinden çıkan ruja son derece sevinir:

“-Çok güzel... Hayret... Feriha'nınkinin tıpkısı.

-Rujun bitmişti, değil mi?

-Tabii. Ne kadar dikkatli ve incenin.

Meral, bu tesadüfe hayret etti. Otelde dudaklarını boyayan Feriha'nın rujunu çok beğenmişti fakat hediyeye ima olmasın diye onu yakından görmek istememişti. Onun içinden geçen her şeyi biliyormuş gibi Samim'in aynı rujı getirmesi bir telepati değilse şaşılacak bir tesadüftü.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 220)

Daha sonra Meral, Samim'e şöyle der:

“ (...) Bu hediyeyi bana Feriha'nın getirmesi lazımdı. Çok cimridir. Sanki sen içimden geçen her şeyi hissediyorsun. Telepati mi bu, tesadüf mü?” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 221)

Meral, bu olaydan sonra Feriha'ya gideceğini hatırlar ancak Samim'e babasını daha fazla kızdırmamak adına erken gitmesi gerektiğini söyler. Samim ise bunun üzerine şunları düşünür:

“Aşk münasebetlerinde randevuya geç gelmenin ve erken ayrılmanın çok defa tehlikeli safhaların başlangıcı olduğunu bilirdi. Meral'in bu ihtiyatı da –eğer söylediği doğru ise- aklın aşka yenilmediğini göstermek bakımından, kalbe hitap eden bir mazeret değildi.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 223)

Samim, daha sonra Meral'in ona ruj konusunda da yalan söylediğinden şüphelenir. Meral'in Feriha'nın rujunu nereden bildiğini düşünür. Meral'in söylemine göre kendisi Feriha ile sokakta karşılaşmıştır. Bu durumda sokak ortasında Feriha'nın dudağını boyamayacağını ya da çıkarıp Meral'e rujunu göstermeyeceğini düşünen Samim, Meral'in Park Otel'e Feriha'nın yanına gittiğini ve rujı da o şekilde gördüğünü düşünür. Bunu kontrol edebilmek için Park Otel'e telefon açar. Meral'in orada olduğunu öğrenir. Onu telefona çağırır ve Meral'in yalanı açığa çıkar. Samim hiçbir şey demeden telefonu kapatır. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 228)

Samim, Meral'i görmeyi düşünür. Ertesi gün, Meral ve Samim buluşurlar. Meral'in bu konudaki izahı şu şekilde olur:

“ (...) Benim Paris'e karşı zaafım. Oradan gelen bir arkadaş, bana Paris'i getiriyor. Ondaki parçamla orada yaşamış gibi oluyorum. Gururunu ve zevkini duyuyorum bunun.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 232)

Samim'e göre ise, “Sadece Feriha'ya gitmek bile, Paris'te bir ihtiyar zamparanın kolları arasına gitmek arzusunun hayalde başlayan ilk adımlarından başka bir şey değil.” dir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 237)

Bu yaşananlar üzerine Samim, kendi içinde ayrılmayı düşünür: (Safa, Yalnızız, 2018, s. 240)

“Şimdi, ayrılmanın Meral üzerinde yapacağı tesirleri merak ediyordu. Eğer Feriha onu Paris’e götürecekse, Samim’in bunu şimdiden sezip ayrılması, Meral’e ıstırap vermekten ziyade, kendisini en fena şekilde terk edilmenin ıstırabından kurtaracaktı. Fakat bu bir şekil zaferi olmayacak mıydı?” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 242)

Meral ise o sırada, ondan bir şey gizlemediğini yeminler ederek ifade eder:

“Hayır, Samim vallahi, gençliğimin hayrını görmeyeyim, annemin mezarını öpeyim ki hiçbir şey gizlemiyorum senden, ay çıldıracağım, başıma kan çıkıyor, inanmıyorsun.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 243)

Samim, Meral ile konuşmaları bitince eve gider yatar. Yazar burada çiftin ayrılıp ayrılmadığıyla ilgili net bir bilgi vermez.

Samim evde iken kardeşi Besim oldukça alkollü bir şekilde onun yanına gelir ve onu dolukça düşünceli görünce Meral’i düşündüğünü anlar:

Daha sonra, Samim’in kardeşi Besim de ona Meral hakkında bir şeyler söylemek istediğini ifade eder. Meral ve Feriha’yı Park Otel’de konuşurken gördüğünü söyler, Meral’in de aynı Feriha gibi basit bir kız olduğunu ifade eder. Samim, bunun üzerine iyice huzursuz hisseder ancak Besim konuşmak için sabahı beklemek ister zira çok sarhoştur.

“Sabahı beklemek lazım geliyordu. Fakat Samim’i Meral’in randevu evlerine gittiğini (veya gidebileceğini –bu fark henüz meçhul) inandırmaya çalışan Besim’in bu ısrarının muhayyile üzerindeki müthiş tesirlerinden kurtulmak zordu. Mümkün mü bu? Meral! Paraya ihtiyacı yok. Babası cimri değil. (...) Hayır Besim’in zevzekliği.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 252)

Bu esnada Meral cephesinde de gelişmeler yaşanır. Ferhat, kardeşi Meral’den yana babasına şöyle dert yazar:

“ (...) Bu kız bir felakete doğru gidiyor, Paris’e değil. Konservatuvar falan, hepsi bahane. Onu bırak. Sen kızını, gece yarılara kadar, Feriha’ya nasıl gönderirsin? Yahu, baba, bu dünyayı bilmeyen adam olsan, canım yanmaz. Meral’in de ne kadar kuş beyinli olduğunu bilirsin.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 258)

Ferhat’ın bu sözleri üzerine baba, Meral’in Şakir Bey ile evlenmesi meselesini de oğluna anlatır. Ferhat ise, “O davlumbaz Şakir’le değil mi? Tamam! Yani herifin nikâhlı metresi olacak.” der. (Safa, Yalnızız, 2018) Şakir Bey, nikâhlı metresin ne demek olduğunu sorar. Ferhat ise bunu şu şekilde açıklar:

“Şu demek baba: İnsan aile kurmak için evlenir. Çoluk çocuk sahibi olur. Kendi küf... köf... Nasıl derler ona? Kendi küfvile evlenir. Meral yirmi iki, Şakir altmış iki. Niçin evlenirler bunlar? Herif keyfedecek. Meral de

onun parasını yiyecek. Buna aile hayatı mı derler, metres hayatı mı?”
(Safa, Yalnızız, 2018, s. 259)

Ferhat, Meral’in bu durumuna oldukça sinirlenir. Bu nedenle Meral’in yanına gidip onu tehdit eder:

“Sen bana baksana... dedi, bir daha o Feriha’nın ... yüzünü görürsen senin suratını dağıtırım. (...) Su-ra-tı-nı dağıtırım. Paris’te beş tane estetik ameliyatı yapsalar seni ömrünün sonuna kadar çirkin ve maskara dolaşmaktan kurtaramazlar. (...) Sana, seni kurtarmak için emrediyorum. Diz kapaklarına kadar bataklığın içindesin. Yalnız senin değil, kendi haysiyetimi kurtarmak için de elimden bir kaza çıkabilir. Aklını başına topla. Samim’le de konuşmayacaksın. Hiçbir erkekle. Cezmi ile evleneceksin, aşüfteliği bırak. Cilve yapma. Kararını ver. Çocuk hazır. (...) Samim’le konuşmanı isterdim. Onun senin üzerinde iyi tesirleri var. Yoksa sen çoktan sinema kızı, Beyoğlu kızı, sokak kızı olacaktın. Fakat herifle benim aramda, benimle Selmin arasında entrikalar çeviriyorsun. Düşman ettin beni ona. Çevirdiğin dolapların hepsini biliyorum. Samim’e melek gibi görünüyorsun. Fakat onu da uzun zaman aldatamazsın. Bu oyunlardan ne kazandığını düşünsene, ahmak!” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 262-263)

Meral’in babası da biraz da oğlunun dolduruşuna gelerek kızı Meral’le konuşur:

“Bundan sonra Feriha’ya falan gitmek yok. Telefon edersin. Şakir Bey isterse İstanbul’a gelir, görüşürüz. Ben kız ihracatçısı değilim. Sipariş üzerine buradan Paris’e mal yollamıyorum. Sen de biraz kendini devşir. (...) Adın çıkarsa bütün hayatın zehirlenir. (...) Erkeklerle falan güvenme. Güzelce bir kızsın sen. Sonun fena olur. Gözüm açık gitmeyeyim.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 265-266)

Meral, bu konuşma üzerine söz verir ancak daha sorna eline telefonu kapıldığı gibi Nuri adında bir adamı ara ve sinemaya gitmek için buluşmayı teklif eder.
(Safa, Yalnızız, 2018, s. 265-266)

Bu sırada sabah olunca Besim de ayılır ve ağabeyine Meral ile karşılaştıkları bir cemiyette Meral ile aralarında neler yaşandığını, onun hakkındaki düşüncelerini anlatır:

“ (...) Seninki de bana tuhaf bakıyordu, ağabey. Hani, bak ne gibi? Senin gibi anlatamam ki ben. Bir kere, ne pahasına olursa olsun, beni kazanmaya çalışan bir bakış. Tabii ona rast geldiğimi senden saklamamı istiyor. (...) Neyse hikâyeye gelelim. Namık, Meral’e kancayı taktı. (...) Namık Meral’i dansa kaldırdı, ben de Feriha’yı dansa kaldırdım. Nazlanmadı seninki. Hem korkak hem cüretkâr... Tezatların maskarası o kız.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 268-270) Besim daha sonra, Meral’in bu geceyi Samim’den saklamasını rica ettiğini de söyler ağabeyine. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 270)

Daha sonra Besim, ağabeyinin bu kızla münasebetinin nasıl başladığını sorar. Samim de, Meral ile nasıl tanıştığını şu şekilde anlatır:

“Bir ilkbahar Markiz’de oturuyordum. Dalgındım. Genç bir kız ayakta bana bakıyormuş. Farkında olmadım. Yaklaştı. Gözünde renkli gözlük vardı. (...) Biraz konuştuk.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 273)

Daha önce de belirttiğimiz gibi Meral’in annesi Necile’nin de bir zamanlar Samim ile münasebeti vardır. Samim, bunu da kardeşine ifade eder. Buradan da Meral’in Samim’in kızı olma şüphesi çıkar ki bu şüphe okuyucuya da şu şekilde hissettirilir:

“Pardon, o zaman Necile senin metresin değil miydi? (...) Peki, Meral’in Nail Bey’in kızı olduğu nereden çıkıyor? Bu noktada hiçbir şüphen yok mu?” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 272) Samim, kardeşinin bu sorularına bu şüphenin çok ihtiyarlamış bir şüphe olduğunu söyleyerek cevap verir. Ancak burada ortaya çıkan bu şüphe tarihin her döneminde her kültürden insana dehşet verecek cinstendir.

Samim cephesinde Meral ile alakalı yukarıda bahsi geçen gelişmeler yaşanırken Meral, telefonda sözleştiği Nuri ile buluşmuştur ve bu buluşmayı şu şekilde anlatır:

“ (...) Filmi yalnız başına seyrettiğini Ferhat’a inandırmak da zor, babasına da... Her zaman ona zengin yalan ilhamları veren alkol şimdi muhayyilesini kurutmuştu. Ayaküstü ve acele içmişlerdi. Nuri’nin münasebetsiz ısrarı... Lüzum yoktu hiç. Avundum mu sanki? Altı buçukta, sinemadan çıkar çıkmaz eve dönmeliydim. Aman o oda! O pis divan! Her türlü emniyet tedbirlerine rağmen korkusu insanın içine çöken o gizlilik! (...) İlla ki ışığı da yakacak. Bütün erkekler böyle midir? Kendimden iğreniyorum. Vücudumun her tarafı yapış yapış gibi. Hele o... Ayy... Fena oluyorum. Birisi beni öldürse dünya düzeler gibi geliyor bana.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 281)

Meral, yaşadığı her şeyi, Ferhat ve Samim’in bilmesinden korkar. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 282)

Daha sonra Meral eve gider, vücudunu kolonya ile ovalar, öğleyin değiştirdiği çamaşırlarını yeniden değiştirir, gündelik elbisesini giyer ve bir sigara yakar. “Günün zevke ait anlarını hatırlamak istemiyordu.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 283)

Meral eve gittiğinde ağabeyi ile sohbet eder, konuşurken erkekleri ve Samim’i şu şekilde değerlendirir:

“ (...) Her erkek benim için bir kuvvettir. Mutlaka fenalık için mi? Mesela Samim benim için bir destektir. Hiçbir erkeğe güvenmem, ona güvenirim yalnız. Çünkü o büyük seviyor. Bu büyüklüğün içinde bana sarsılmazlık hissi veren çok sağlam bir madde var sanki. Onunla beraber

kendimi emniyette hissediyorum, bir de, en çok bana gurur veriyor.
Çünkü...

Meral, ‘Onun sevgisinde kirlenmiyorum.’ diyecekti, hemen cümlesini değiştirdi.

-Beni en çok seven o.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 294)

Burada görülüyor ki yazar, Meral’in yaptıklarından pişman olabilecek tarafını da gün yüzüne çıkartır.

Meral’in bu söylediklerinden sonra ağabeyi, ona evlilik hakkındaki fikirlerini sorar. Meral bu konudaki fikirlerini de şu şekilde açıklar:

“ (...) Ben gündelikçi kız değilim ki evlenmek için evleneyim. Çoluk çocuğu da sevmem, bilirsin. Hırçın bir kedi benim için daha enteresandır. Şimdi, kuzum, bana ahlak dersi verme. Nüfus davası için falan da nutuk çekme. Sen de öyle değil misin? Niçin evlenmiyorsun? Ben kendimi kaybedersen evlenirim. (...) Başım dönecek kadar seversem. Şimdilik yok böyle bir şey. (...) Deniyorum, yokluyorum. Daha çok gencim. Vaktim var. Acelem ne?” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 294)

Bu sözleri üzerine ağabeyi, kardeşi Meral’e şu öğütleri verir:

“Bir kere bir kalemde bütün o tanıdığın hergeleleri sileceksin. Kızma. Ben hepsini tanırım. Öyledir işte. Bilesin. Topuna birden sünger çek. Ve bana şimdi söz ver. Samim’e gelince, onu ara. Bankaya git. Yarın ne? Pazar. Pazartesi günü öğleden evvel oradadır. Git ona ve samimi ol. Şu entrika huyunu bırak. Samimi ol. Çünkü, ben anlarım iki gözüm, senin frenin o. Yoksa bayır aşağı tekerleniyorsun sen. Farkında değilsin. Parçalanacaksın. Ahlakın demeyeyim de, kafan bozuk senin kafan.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 295)

Tüm bunlardan sonra Meral’de değişimler başlar. Samim ile buluşan Meral, ona kendi değişimini anlatır. Yazar, bu değişimleri okuyucuya şu şekilde ifade eder:

“Üç gündür hiçbir yere çıkmadım. Ne sinemaya gittim, ne Feriha’ya. İçim istemiyor. Sorma bana artık, hiçbir şey sorma. Şaşırıyorum.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 296)

Samim ile buluşup sohbet eden Meral, kırmızı bordürlü atkısını boynuna sarar ve Samim de ona atkıyı ne zaman aldığını sorar. Meral atkıyı hemen o an, buluşmaya gitmeden önce aldığını hatta o nedenle buluşmaya geç kaldığını anlatır. Ancak yeni tayyörü ile uymadığı için eşarbı geri vereceğini de ifade eder. Samim bunun üzerine, Meral’in yine yalan söylediğini anlar. Demek eşarbı bugün değil daha önce almış diye düşünür. Cuma günü beraber olduklarını, pazar da dükkânların kapalı olduğunu düşününce eşarbı cumartesi günü aldığını tahmin eder. Ancak Meral ona cumartesi günü hep evde olduğunu söylemiştir. Bu durumda Meral’in yalan söylemiş olduğu ortaya çıkar. Samim,

onu zorlayınca Meral, dışarı çıktığını ağabeyi ile sinemaya gittiğini ve birlikte ‘Beni Aldatamazsın’ filmini izlediklerini söyler. Samim, burada da yalan olduğunu anlar çünkü Meral ona o gün ağabeyinin de eve geç geldiğini, o nedenle tüm gün evde oturduğunu söylemiştir. Meral, bu durumu da ağabeyiyle sinemadan sonra ayrıldıklarını ve ağabeyinin eve geç geldiğini söyleyerek açıklar. Hatta inandırıcılığını artırmak için hafızasının bu aralar iyi olmadığını, bunun için doktora gitmesi gerektiğini söyler. Tüm bunlar üzerine Samim, ona bugün de eve erken gidip gitmeyeceğini sorar. Meral de erken gitmesi gerektiğini ifade eder. Perşembe günü buluşmak için sözleşirler. Samim, Meral’in arkasından ‘Bu kadar zavallı, bu kadar maskara.’ diye düşünür.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 300-301)

Daha sonra Samim, yeğeni Selmin’den Meral’den öğrendiklerinin gerçek olup olmadığını öğrenmesini ister. Selmin de, dayısının isteği ile Ferhat’a bu konuyu sorar ve cumartesi günü Meral ile birlikte olmadıklarını öğrenir. Yani Samim, yeğeni Selmin sayesinde Meral’in yalan söylediğine emin olmuş olur. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 303-304)

Meral, daha önce sözleştikleri Samim ile buluşma planını erteler. Annesinin, babasının hastalandığını duyduğunu bu nedenle annesine gideceğini, ona durumu anlatacağını ifade eder. Samim, onu annesinin evine götürmek ister ama Meral bu teklifi kabul etmez. Samim ise onun halini şüpheli bulur, yine yalan söylediğini düşünür. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 309)

Samim, bu esnada Meral’in annesine gider aslında amacı Meral’in ona gidip gitmeyeceğini teyit etmektir ama oraya gittiğinde Meral’in annesinin de kendisini aradığını öğrenir. Meral’in annesi etrafta duyulan dedikodulardan şüphelenmiştir ve kızı ile Samim arasında bir ilişki olup olmadığını sorgular. Nihayetinde bu ilişkiyi de öğrenir.

Meral ise bu esnada, Ferhat’ın bir tanıdığı olan Turgut tarafından müdüriyette görülür. Ferhat, bunu öğrenince olukça sinirlenir. Ve şu sözleri söyler:

“ (...) Asıl benim cinlerimi başıma üşüştüren o domuz kızdır. Müdüriyette görmüşler onu bugün. Şimdi gelsin, soracağım. Gizlerse hapı yuttu. Çakarım ben. Hazırlanıyor. Gidecek o kaltakla Paris’e...” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 324)

Meral eve gidince ağabeyi ona hesap sorar. Meral, ağabeyine o evde boğulduğunu; Paris'e gideceğini söyler. Ferhat ise bu meseleyi şöyle değerlendirir:

“Bu evde boğuluyorsun çünkü bu ev senin namuslu olmanı istiyor. Seni boğan bu ev değil, bu cemiyet, bu memleket. Paris'te seni kimse tanımayacak. Orada Nail Bey'in kızı, Ferhat'ın kız kardeşi Meral değilsin. Sürü sürü aşüfteler arasında bir Matmazel Meral. Seni kimse tanımayacak, kimse senden hesap sormayacak. Yanındaki o şıllıkla istediğin gibi fink atacaksın.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 330)

Ağabeyi, Meral'e yasaklar koyar. Kardeşini, onu vurmakla tehdit eder. Meral ise bu duyduklarından sonra hemen gitmek ister. Ağabeyinin “Kalbinin içinde balta ile ameliyatlar yapmak istediğini” düşünür. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 331)

Meral, kendisini ve ağabeyini karşılaştırarak düşünür:

“Kendisi her türlü haltı eder. Çapkınlık, içki, kumar... Her zevk ona... Ona... Şey işte... Ha... Her zevk ona mübah. Bana gelince kızım ben. Yasak. Hemen yapıştırırlar: Ahlaksız, kötü, oros... Aman. Evlenirsem, tepemde Ferhat yerine kocam. Aman istemem, istemem.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 334) (...) Allah'ım nasıl bu yaşında ben, bir mahpus gibi Ferhat'ın emrinde koca beklerim. Olacak şey değil bu. Ve hep kavga, kavga, kavga...” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 336)

Meral, yine evden ayrılmayı düşünür. “Artık Paris'e Paris için değil, şimdiki müthiş sıkıntıdan kurtulmak için gitmek istiyor. Paris'e yahut nereye olursa olsun. Bir yudumda içtiği şarap onda yeni arzular uyandırıyor. Sırası mı? kucaklanmak istiyor mesela. Ve öpülmek. (...) Baba gibi bir âşık. Öyle bir şey. Samim, Samim mesela. Ah, şimdi burada olsa o.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 337)

Meral, telefonda Feriha ile konuşur. Ona bir oda bulduğunu ve banka kâğıtlarını, elmaslarını, ufak tefeğini, bir iki elbisesini alıp gelebileceğini söyler. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 337) Meral, bunun üzerine gizlice evden kaçmayı düşünür. Kaçmayı planlar ve tam kaçacakken ağabeyine yakalanır. Ferhat, kaçmaya çalışan kız kardeşini “ahlaksız” diye bağırarak durdurur. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 344)

Meral, bu durumdan sonra iyice hırslanır. Tam bu esnada annesi aklına gelir ve annesinin daha önce ona söylediği bir sözle irkilir. Annesi, daha önce ona “Samim senin baban yerinde Meral. Yalnız yaş değil düşündüğün şey. Ben sana her şeyi söyleyemem.” demiştir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 364) Meral bu sözü hatırlayarak ile çirkin gerçeği fark eder. Bunun üzerine büyük bir pişmanlık yaşar:

“Ben rezil. (...) Ağabey! Sil bu damgayı alnımdan. Yarın herkes okuyacak. Sil bu damgayı. Fena oluyorum.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 369)

Meral, pişmanlıktan intiharı düşünür:

“Ağzının içi yapış yapış. Vücudunda da yaşamaya karşı toptan bir isyan. Çünkü rezil. Göğsü, karnı ve bacakları hep rezil. (...) Kendimi üçüncü kattan aşağı atıp birincimin hürriyetine kavuşabilirim.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 370-372)

Meral, bir not yazar:

“İntihar ediyorum. Kendi kendimden nefretimin çerçevelediği ve çirkinleştirdiği bir dünyada yalnızım.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 374)

Meral’in intihar notundan sonra intihar edişi de şu şekilde ifade edilir:

“Meral kapıya zor gidebildi. Omuzlarına kadar vücudunun derisini haşlayan bayıltıcı yanma acısı ve dehşeti çok sürmedi. Bütün hisleri bir anda uyuşturdu ve alevler içinde kalan vücudun iniltiden sonra haykırışları da kesildi.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 375)

Görülüyor ki, “Meral yetiştirme tarzı, iç çatışmaları, iç konuşmaları, değişimleri ile tanıtıldığı bir karakterdir. Bir yandan da şahsında iki beni arasında çatışma yaşayan ve sonuçta yok olan insan tipini sergiler.” (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 337)

Selmin, (Yalnızız) romanının bekâr kadın karakteridir. Selmin, Mefharet’in kızıdır. Daha önce Ferhat adında bir gençle nişanlanmış ama daha sonra yaşadıkları bir kavga neticesinde ayrılmışlardır. Selmin, annesi ve dayıları; Besim ve Samim’le yaşamaktadır. Babası ise vefat etmiştir.

Selmin, romanda hamilelik şüphesi olması ile olay örgüsüne dâhil edilmiştir. Annesi Mefharet onun için şöyle söyler:

“ (...) Bak, Selmin inmedi sofraya. Üç sabahtır böyle. Sabahları midesi bulanıyor ve başı dönüyor. Dün sabah kahvaltıda yüzü sapsarıydı. Dikkat etmedin mi?” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 17)

Selmin’in annesi, kızının hamilelik şüphesinden oldukça rahatsızdır. Ancak dayısı Besim, bu konuya şu şekilde bakar:

“ (...) İnsan vücudunda lüzumsuz bir organ yoktur. Selmin’in bunları istediği gibi çalıştırmasını niçin tabii bulmuyorsun? Nefes alması kadar tabii. Yirmi yaşını geçmiş güzel bir kızın, vücuduna beşinci derecede bir belediye memurunun tasdikinden sonra tasarruf etmesi âdetine elli sene sonra ne kadar gülecekler biliyor musun? Bu yaşa kadar sabretmesi budalalık.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 18)

Anne Mefharet ise bu konuya kardeşi Besim gibi bakmamaktadır. Mefharet'in bu konudaki düşüncelerinden Selmin'in daha önce nişanlısından ayrıldığını da anlatır:

“ (...) Düşün ki, Allah vermesin, böyle bir şey varsa, büyük rezalet. Dört aydan beri nişanlısından ayrı bu kız. Herkes bunu biliyor ve herkes senin gibi düşünmüyor.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 18)

Selmin, bir süre sonra hamile olduğunu açıklar ve bebeği doğuracağını ancak evlenemeyeceğini ifade eder. Bebeğinin babasını da ailesinden saklar. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 21-22)

Yazar ise Selmin'i, okuyucusuna şu şekilde anlatır:

“Ne kadar, ne kadar annesi... Meşum bir irsiyet onda devam ediyor. Kokettriye öldüremeyen bir aşkın kifayetsizliği anasını harap etti, kızını da bitirecek. Benim burnum büyük felaketlerin kokusunu alır.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 31)

Mefharet, kızının karnındaki bebeğin babasının ağabeyi Samim olduğundan şüphe etmektedir. Selmin ise ısrarla bebeğin babasını açıklamamaktadır. Bu nedenle annenin de şüpheleri artmaktadır:

“Mefharet Selmin'e de baktı. Kızının da gözleri Samim'in üstündeydi. Fakat şüphe vermiyordu. Besim'in konuştuğu zaman bile sofranın dikkatlerini kendisine çeken Samim'in her birinden ayrı ayrı manalar boşalan hafif kıvılcıkları ve susuşu kardeşinin sözlerinden fazla düşündürdü.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 39)

Selmin ısrarla bebeğini babasız da olsa doğuracağını hatta belki de yurt dışına gideceğini söyler.

“İtalya'ya gideceğim yahut Viyana'ya. Belki de Paris'e. Karar vermedim daha. Fakat gideceğim. Orada doğuracağım.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 95)

Selmin'in bu söylediklerinden sonra annesi ile aralarında şu konuşma geçer:

“-Sonra? Sonra ne olacak? Piçini alıp buraya mı geleceksin?

-Evleneceğim orada. İki sene sonra ayrılıp geleceğim.

-Ayol neler söylüyorsun? Sokakta mı bulacaksın kocayı?

-Ben bulurum.

-Ecnebi ile mi evleneceksin? (...) Dur! Söylesene bana. Neden piçinin babasıyla evlenmiyorsun da başkasını arıyorsun?

-Evlenemem onunla.

-Neden? Evli bir adam mı o yoksa?

-Belki.

-Söyle! Belki ne demek? Evli mi değil mi?" (Safa, Yalnızız, 2018, s. 95-96)

Daha sonra Selmin, bebeğin babasının evin içinden biri olduğunu ifade eder. Bu itiraf Mefharet'i daha da şüphelendirir. Evin içinde Besim ve Samim'den başka erkek olmadığını söyler ancak Selmin bebeğinin babasının her ikisinin de olmadığını ifade eder. Sonra da bebeğin babasının "aç adam" olduğunu itiraf eder. Aç adam denen kişi ise, -gerçek adı ile Haydar- eve girip çıkan, hatta hizmetçi Hasibe ile de ilişkisi olduğundan şüphe edilen biridir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 98)

Selmin'in bu itirafı evde büyük bir yankı uyandırmıştır. Hiç kimse, ne olduğu kim olduğu belli olmayan, zaman zaman evlerine gelen ve Hasibe ile görüştüğü düşünülen bu adamla Selmin'i yakıştırmaz:

"Selmin bu bahtiyar zatın dördüncü bahtiyarlığı imiş. Daha bilmediğimiz kaç tan var kim bilir. Hepsi de burjuva kızları mı? Bu da bir nevi natürel komünist aşısı. (...) İhtiyatlı olmak da lazımdı. Selmin çocuğunun babasını müdafaa etmeye kalkabilirdi. (...)

En tesirli çapkının dudakları onun topuklarından yukarı çıkamaz. Anlamıyorum. Selmin gibi bir kız da canlı ve dolgun bir cinsiyet, tahminlerin aksine olarak bütün ayartıcı tesirlere karşı onu 'fridge' kadınlarından ziyade vereceği şeyin değeri hakkında büyük bir şuurla silahlandırır. (...)

Dişi cins köpekler bile teslim olacakları eşlerinde soy değerleri ararlar." (Safa, Yalnızız, 2018, s. 108-110)

Burada, yazarın ilişkinin tarafları arasında denklige verdiği önem de ortaya çıkar.

Selmin aile fertleri ile konuşurken Haydar ile ilgili duygu ve düşüncelerini şöyle anlatır:

"-Niçin Selmin? Onu seviyor musun?

-Beğeniyorum yalnız. En büyük kuvvetlere karşı, hükümete falan karşı, gizli bir kavgası var. Bir ideali var. Çok zeki ve cesur.

-İdealini de beğeniyor musun?

-Anlamıyorum onu. Fakirlerin müdafaası işte. Ben zaten hiç böyle şeyleri anlamıyorum." (Safa, Yalnızız, 2018, s. 114-115)

Selmin, aç adam Haydar ile tanışmalarını da "Ben onu buraya gelmeden evvel tanıdım. Sirkeci'de, garda, tren beklerken... Burada, mutfağın önünde bayılması falan hep ikimizin tertibi." sözleriyle anlatır. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 115)

Selmin'in anlattıklarını dinleyen Samim, Haydar'ı tanıdığında Selmin'e nişanlısı Ferhat ile dargın olup olmadığını sorar. Selmin, bu konuyu da şöyle açıklar:

“-Evet. Annemin hakaretinden beş gün sonra Haydar'ı tanıdım. Daha evvel ben de kavga etmişim Ferhat'la.

-Niçin?

-Hep o mesele işte. Arnavutluk falan.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 116)

Selmin daha sonra Ferhat ile ilişkisini ve ayrılıklarına neden olan kavgalarını anlatır:

“Ben de bilmiyorum, neden oldu böyle. İnsan sevince kavga etmek istiyor. Ben böyleyim. Ferhat'tan aşağı kalmak istemediğim için, hep münakaşa ederdim onunla. Haklı mıyım haksız mıyım, düşünmeden. Yalnız onu haksız çıkarmak isterdim hep. Malumatım yetişmezdi. (...) Biliyorsunuz o Arnavut meselesini. Besim dayım da siz de yoktunuz o gün. Ferhat bir aralık annemin yanında Arnavutların aleyhinde bulundu. (...) Annemin tabiatı malûm. Köpürdü. (...) Annem için, benim için çok ağır şeyler söyledi. Öfkesi hoşuma gidiyordu. Biliyorum ki sevgidendir hep bunlar. Ama ben de kızdım. Çok kızdım. Öfkelenince onun gibi değilim ben. Çenem kitlenir. Kızarıyorum. (...) Yüzüğü parmağımdan çıkarıp suratına attım. ‘Ben Arnavut’um işte, anlıyor musun? Seninle anlayamam,’ dedim.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 116-117)

Ve Selmin pişmanlığını dile getirir:

“Arnavut olup olmadığımı bir saniye düşünmedim. Ferhat'ı kızdırmak için söyledim ben. Çok pişman oldum sonra. (...)

Çok pişman oldum. Ferhat'ı ...

Kızardı ve önüne baktı. ‘Seviyorum’ demek istediği muhakkaktı.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 120-121)

Selmin, bundan sonraki planlarını da tekrar açıklar:

“Avrupa'ya gitmeyi düşünüyorum. Orada rastgele biriyle evleneceğim. Karar vermedim daha.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 121)

Bir süre sonra Selmin'in yaptıklarının oyun olduğuna iyice inanan Samim, onunla konuşur:

“ (...) Sen bize Ferhat'ı kabul ettirmek, onunla beraber kurduğun rezalet projesine bizi inandırmak istiyorsun. Aç adam hikâyesi de, Avrupa seyahati de yalan. (...) Sen iki cepheli bir inat ve isyan içindesin. Evvela annene karşı. Onu kendi arzuna ram ettikten sonra, Ferhat'la hesaplaşmak istiyorsun.

Selmin ayağa kalktı:

-Ben sizin zekânızdan korkuyorum, dedi.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 142-143)

Görülüyor ki böylece, Selmin bir itirafta bulunmuş olur.

Samim, yeğeni Selmin’in yaptıklarını şu şekilde yorumlar:

“Benim arkadaşlığım senin bütün meselelerini halledebilir, Selmin. Şimdi sen, aşk mücadelesi değil, mücadele aşkı içindesin. Bundan ne anladığımı söyleyeceğim. Evvela annene karşı bir bağımsızlık savaşı açtın. Bu, senin vesayetten kurtulmak isteyen ve tam gelişmesinin şartını hürriyette bulan şahsiyetin uzun yıllardan beri gördüğü rüyadır. Annene kendi arzunu kabul ettirdikten sonra baş başa kalacaksın. Onunla mücadelen kendinle mücadelendir. Buna aşk denemez. (...) Ferhat’ın Don Juanlığı sende hem gururu hem de arzuyu kırbaçlıyor. Annenin cephesinde serbest kaldığın gün Ferhat’la daha rahat mücadele edeceksin. Ben her ikisinde de sana yardım edeceğim.

Selmin:

-Benim ondan alınacak intikamım var, dedi.

Samim başını salladı:

-Alacaksın!” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 144)

Bu konuşma üzerine, Selmin ve dayısı iş birliği yapmak için sözleşir. Selmin de dayısına Meral konusunda yardım edecektir. Samim, Meral ile bir ilişki yaşamaktadır ancak çeşitli nedenlerle Meral’in kendisinden uzaklaştığını hissetmekte ve ondan şüphe etmektedir. Selmin de Meral ile arkadaş olduğundan Meral hakkında bildiği her şeyi dayısına anlatacaktır. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 145)

Mefharet, bu duyduklarından sonra da yine şüphe etmeye devam eder. Samim, Besim ve Selmin’in bir araya gelip onu kandırmaya çalıştığını bile düşünür. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 147)

Daha sonra Selmin, her şeyi itiraf eder. Annesi, böyle bir şeyi nasıl yaptığını, nişanlısı duyarsa bu duruma ne diyeceğini sorar. Selmin buna şöyle cevap verir:

“Onun haberi var. Beraber tertip ettik. Sana bir rezalet korkusu vermek için. Başka türlü Ferhat’ı kabul edemeyecektin. Şimdi inanmayacak kadar sevindin, değil mi? Nihayet... İş birliği nikâha kalır.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 148)

Besim ise bu duruma şöyle bakar:

“Mesele kalmadı. Sen altın torununun kundağı hazırla, ablacığım. Ferhat aç adama göre zemzemle yıkanmıştır. Ne de olsa kızının nişanlısı, kocası demektir. Bugün değilse yarın olur.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 148)

Mefharet ise şöyle söyler:

“Ne halleri varsa görsünler! dedi. Zorla değil a, ben o Ferhat’ı sevmem, fakat seven varsa buyursun evlensin onunla. Ben ne karışırım. Koskoca kız.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 149)

Görülüyor ki, Mefharet aslında Ferhat’ı sevmese de kızının aç adam Haydar’dan hamile olması yerine Ferhat’tan hamile olmasına razıdır.

Ancak Selmin, Ferhat ile de evlenmeyeceğini açıklar. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 148) Annesi ise bu duruma oldukça kızar. Madem evlenmeyecektin neden böyle oyunlar oynadın diye kızına sorar. Selmin ise bunun nedenini dayısının bildiğini açıklar ve ekler:

“Artık benim de bir şahsiyetim var, dedi. Nişanlımı sevmek veya kovmak yalnız benim hakkımdır. Sen karışamazsın. Onunla ister evlenirim ister evlenmem.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 150)

Görülüyor ki, Selmin’in oynadığı bu oyunların tek nedeni vardır ve bu onun kendini ispat çabasıdır.

Bir süre sonra Selmin, kendisini değerlendirir ve Ferhat ile ilgili bazı itiraflarda bulunur:

“Onu ya unutmak istiyorum tamamıyla veya... İntikam almak istiyorum. Çünkü dün Süheyla ile buluştuklarını biliyorum. Tahammülüm kalmadı artık. Emin olunuz ki, dayı bakınız, ben Süheyla’ya hiç kızmıyorum. Acıyorum hatta ona. Çünkü aldanıyor. Fakat... Bazı anlarım var ki Ferhat’ı boğacağım geliyor. Emin olunuz ki aşk değil bu. Gurur da değil. Adilikten nefret ederim.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 276-277)

Selmin, geçirdiği değişimi şu şekilde anlatır:

“Bu dünyada hiç temiz bir his kalmasın mı? Ben kendimden de utanıyorum. Anneme yaptığım o oyun çirkindi, manasızdı. Birkaç günden beri çok değiştim ben. Sizin büyük tesirleriniz oldu. (...) Mesela ben Ferhat’a hiç yalan söylemedim. Flört bakımından kredisi olmayan bir kız değilim. İstesem dört beş gençle birden fingirderim. Fakat bakınız, sözleri bile ne kadar çirkin bu şeylerin. İstemedim, istemiyorum. Ferhat’ta ısrarım niçin? (...) Ben Ferhat’ı sevmiyorum. Bunun kendime karşı bir ispatı var. Çünkü ben Ferhat’ı görmek istemiyorum. Evet, onunla buluşacağımız gün bir sıkıntı basıyor içime. Böyle sevgi olur mu? Onun bende hiçbir estetik imajı yok. (...) Onu hem görmek istemiyorum hem de düşünüyorum. Ne demektir bu? Fakat aşk değil bence.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 277)

Ferhat’tan intikam alma düşüncesini de dile getirir:

“Ben Ferhat’ın herkesten gizlediği birçok çirkinliklerini bilirim. Çok çirkin şeyler, dayı. Bunları ben aradım ve buldum. Bazılarını bildiğimi o

da bilmez. Vesikaları da var bende. Rezil edebilirim onu. Siz ne dersiniz deyiniz, bende Arnavut kanı var. (...) Dayıcığım, ne yapmalıyım onu tam unutmak için? Çünkü söyledim: Utanıyorum kendimden. Ferhat'la sevişir gibi olmak beni küçültüyor. (...)

Samim içini çekti. Sonra gülümsedi. Kaba bir şey söyleyecekti: 'Kelin merhemi olsaydı.'

Sonra şöyle dedi:

-Selminciğim, unutmak için en iyi çare unutmaya çalışmak değil, çalışmamaktır. Fakat onu görmemeni tavsiye ederim. Maddesiyle alakalı kestikten sonra onu ne kadar çok düşünürsen o kadar çabuk unutursun. Elverir ki unutmaya arzun samimi olsun. Bundan emin misin? (...)

Bakıştılar.

Sual havada kaldı.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 280)

Selmin, romanda varlığını kendisine de etrafına da ispat çabasında olan bir kadın karakterdir. Selmin'in annesine oynadığı oyun, söylediği yalanlar, toplum tarafından kabul edilmeyecek tarzdaki söylemleri ve çocuğunun dayısından olmasına dair şüpheler insanın çirkin tarafları şeklinde ifade edilir.

Feriha, (Yalnızız) romanının diğer bekâr kadın karakteridir. Feriha, olaylara Paris'ten dönüşü ile dâhil edilir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 185) Feriha, Meral'in Fransız okulundan arkadaşıdır ancak o, okulu bırakmış ve yaşlı bir zengin ile Paris'te metres hayatı yaşamaktadır. Kısacası Feriha bekârdır ancak metres hayatı yaşamakta olan bir kadındır.

Feriha Paris'ten gelir gelmez, Meral onu görmeye gitmek ister:

“Feriha'ya telefon etse ve hemen gitse? Yorgundur kız. (Kız! Ağız alışkanlığı.)” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 188)

Selmin'e gitme fikrini Ferhat'a söyleyen Meral, ağabeyi Ferhat'tan Selmin hakkında şu sözleri duyar:

“ (...) Karı altmış yaşında herife kaçtı. Bir vizon iki de pırlanta iğne için. Boş ver. Anlamam öylesini. Karıdan daha kötüdür onun adı ama ne de olsa işte, senin mektep arkadaşın diye nezaket ediyoruz. O herife şaşarım ben. Fare kuyruğu gibi bir şey o Feriha. Sıska ve karartma bir vücut. Aptalların şeytanca bakışları. Öyledir o. Fırıl fırıl.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 194)

Meral'in babası da Feriha için pek de hoş şeyler söylemez:

“ (...) Mektebinden kaçıp bara giden, sonra da ihtiyar bir zengin metresi olup Paris'e giden bir aşüfte yalnız... İstanbul'da barlarda, Paris'te ihtiyar bir herifin kucağında fink atan o karı... ” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 199)

Sonunda, Feriha ve Meral buluşurlar. Feriha bu buluşmada Şakir'in Meral ile evlenmesi ile Meral'i de Paris'e götürme planlarını ifade eder. Daha sonra Paris'i ve oradaki güzellikleri anlatır. Ama bir yandan da memleketini ve annesini çok özlediğini de ifade eder:

“ (...) Çok özledim kadıncağızı. Ah, bir görebilsem... O kadar kincidir ki ne yapsam bir daha konuşmaz benimle. Bak, bu daha reel bir his. Açık söyleyeyim. Paris'te bazı anlarım oldu ki, annem beni affetse, ölünceye kadar Cihangir'deki evde mahpus kalmaya razı olurum. Hani insanın kendi evinin bulaşık çukuruna bin tane Paris feda olsun. Sonra memleket, dostlar...” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 207-208)

Besim de ağabeyine Meral ve Feriha'nın bir eğlencede nasıl olduklarını anlatır. Böylece yazar, Feriha hakkındaki “onun basit bir kız” oluşu hissiyatını okuyucuya ifade eder:

“ (...) Bizim Selmin'in mektep arkadaşları olduklarını söyledim. Feriha'da öyle mektepli bir kız hali yoktu. Epeyce şıktı. Kendisine çok baktırıyordu. (...) Feriha, yaman. Bir samba oynadı ki sorma. ... Dedim ya, o kızın da varı yoğu belinde. Bütün zekâsı, ruhu, enerjisi oraya dolmuş. Nusret'i nasıl çıldırttığını anladım.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 268-270)

Feriha, hayatta sadece maddi değerlere önem veren, yani ikinci benliğinin peşinde biri olarak ifade edilmiştir. Yazar, Feriha'yı olumsuz bir karakter olarak çizmiştir ve buna uygun olarak da Feriha diğer kahramanların birçoğu tarafından bir aşüfte olduğu gerekçesiyle aşağılanmıştır.

Feriha'nın romandaki en önemli görevi ise, Meral'in iki beni arasında ikinci benine dokunarak onu benlikleri arasında çekişmeye sürüklemesidir.

Renginaz, (Yalnızız) romanının bekâr kadın karakterlerindedir. Renginaz, Necile'nin evinde çalışan hizmetçidir. Samim'in Necile'yi ziyarete gitmesi ile Renginaz da olaylara dâhil edilir. Samim, sevgilisi Meral'in; annesi Necile'ye ziyarete gideceğini söylemesi üzerine biraz da kontrol amacıyla oraya gitmiştir. Samim gittiğinde Necile evde yoktur, ona kapıyı açan ise hizmetçi Renginaz'dır.

Renginaz, Samim tarafından şu şekilde anlatılır:

“ (...) Şimdi galiba otuz beş yaşını süren bu bakirede bana karşı böyle bir sevgi ve arzu fırtınasına ilk defa rastlıyordum. (...) Renginaz basit bir Çerkez kızıdır.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 310)

Samim, Renginaz'ın ağzından Meral ve Necile ile ilgili laf almak ister. "Fakat Renginaz bu sır ticaretinin bedelini peşin isteyecek kadar açığöz davrandı. Sustu. Tekrar onun saçlarını okşadım. Kâfi gelmedi. Arzudan kıpkırmızı kesilen yüzünü öpmek zorunda kaldım. Bu da kâfi gelmedi. Dudaklarımı onun dudaklarına kaptırdım. Sonra çektim, doğruldum ve öfkeye kayan bir sesle haydi, dedim, söyle." (Safa, Yalnızız, 2018, s. 312)

Renginaz bunun üzerine, Meral ve Necile'nin diğer erkeklerle münasebetlerini ima ettikten sonra, "Aman dedi, pek iyi yapıyor. Benim gibi aptal değil." (Safa, Yalnızız, 2018, s. 313)

Böylece yazar, Renginaz'ın ahlak bakımından duruşunu ortaya koyar.

Samim ve Necile, Renginaz hakkında onun hayatında hiçbir erkeğin olmayışını konuşurlar:

"İçinde ısrarla kaldığı cinsi perhizi ima ederek sordum:

-Hâlâ öyle mi?

-Tabii. Ne yapsın? Hiçbir erkeğe sokulmaz. Bir erkek aşçım vardı. Savmaya mecbur oldum. Çünkü Renginaz'a bakarsan tecavüz etmiş aşçı ona. Aşçıya sorarsan başka türlü söylüyor. İlacı malum, değil mi?" (Safa, Yalnızız, 2018, s. 317)

Necile, Renginaz'ın halüsinasyonlarını da anlatır:

"Fena, dedi, korkuyorum, çıldırarak! Hangi doktora götürsek bunu bilmem ki. Mutfakta çayı hazırlarken başı döner gibi olmuş, sonra birisi kucaklamış onu. Arkasından kucaklamış. Göğsünü avuçlamış. Bağırarakmış az kalsın. Dönüp bakmış ki kimseler yok. Titremeye başlamış. İnsan böyle oynatır değil mi aklını?" (Safa, Yalnızız, 2018, s. 320)

Renginaz bu gibi özellikleriyle Necile ile ilgili yaşanan olaylarda yer almış, ikinci dereceden bir kadın karakterdir.

Aynı zamanda Renginaz karakteri ile cinselliğe aç bir kadın canlandırılmıştır.

"Bekâr Kadınlar" başlığı altında sırasıyla Mebrure (Sözde Kızlar), Nevin (Sözde Kızlar), Güzide (Sözde Kızlar), Belma (Sözde Kızlar), Samiye (Şimşek), Nüzhet (Dokuzuncu Hariciye Koğuşu), Mualla (Bir Tereddüdün Romanı), Vedia (Biz İnsanlar), Besi (Biz İnsanlar), Fatma (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu), Selma (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu), Nilüfer (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu), Necmiye Hanım (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu), Matmazel Noraliya

(Matmazel Noraliya'nın Koltuğu), Meral (Yalnızız), Selmin (Yalnızız), Feriha (Yalnızız), Renginaz (Yalnızız) adlı karakterler incelenmiştir.

Bahsi geçen bu karakterler bekâr olsa da çoğunun hayatında bir ya da birden fazla erkek vardır. Bu karakterler içinde hayatında bir erkekten bahsedilmemiş iki kadın vardır: Necmiye Hanım (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) ve Renginaz (Yalnızız).

Bu karakterlerden Mebrure (Sözde Kızlar) romanın sonunda Nadir ile hayatını birleştirmeye karar verir. Nevin (Sözde Kızlar), Güzide (Sözde Kızlar), Belma (Sözde Kızlar) adlı karakterler ise çeşitli erkekler ile sevgili olmakta ya da ilişkiler yaşamaktadırlar. Samiye (Şimşek) ise senelerdir platonik bir aşk yaşamaktadır. Nüzhet (Dokuzuncu Hariciye Koğuşu) romanın başlarında hasta çocuk ile ara sıra yakınlaşsa da romanın sonunda Nüzhet'in doktor Ragıp ile evleneceği bildirilir. Mualla (Bir Tereddüdün Romanı) ise romanın kahramanı muharrirden bir evlilik teklifi almış ancak buna yanıt vermemiştir, romanın sonunda da bu evlilik gerçekleşmemiştir. Vedia (Biz İnsanlar) romanda Orhan ile bir ilişki yaşamaktadır. Besi (Biz İnsanlar) bir adamın metresi olarak hayatını geçirmektedir. Fatma (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı kahramanın Hüseyin adındaki nişanlısı ölmüştür. Selma (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) romanda Ferit ile ilişki yaşamaktadır. Nilüfer (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) romanın başında çeşitli erkeklerle ilişkiler yaşasa da romanın sonunda Yahya Aziz ile yakınlaşmıştır. Matmazel Noraliya (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) romanda Yorgo adlı bir gençle aşk yaşamış ancak kavuşmamıştır. Meral (Yalnızız) adlı karakterin Samim ile ilişkisi vardır ancak aynı zamanda başka erkeklerle de görüşmektedir. Selmin (Yalnızız) nişanlısı Ferhat'tan ayrılmış bir karakterdir. Feriha (Yalnızız) Paris'te bir adamın metresi olarak hayatını sürdürmektedir.

2.1.2 Dul Kadınlar

Nazmiye Hanım, (Sözde Kızlar) romanının dul kadın karakterlerinden biridir. Behiç ve Nevin'in annesi olan Nazmiye Hanım, rahmetli Nafi Bey'in eşidir. Orta yaşlı ve dul bir kadın olan Nazmiye Hanım, şu şekilde tasvir edilmiştir:

“Nazmiye Hanım, siyah jarse elbisesi içinde, hâlâ diri, gergin vücuduyla güzel ve ihtişamlıydı.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 47)

Mebrure, Anadolu'dan İstanbul'a babasını aramak amacıyla geldiğinde Nazmiye Hanım evde yoktur. Nerede olduğu ise belirtilmemiştir. Mebrure'ye kapıyı evin hizmetçisi açar.

“-Kimi istiyorsunuz?

-Hanımefendiyi...

-Hangi hanımefendiyi?

-Nazmiye Hanım...

-Hanımefendi yok!

(...)

-Ben uzaktan geliyorum, Nazmiye Hanım'ın akrabasıyım, ona ... misafir gelmişim.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 11-12)

Nazmiye Hanım, eve geldiğinde Mebrure evdedir. Nazmiye'nın kızı Nevin tarafından misafir edilmiştir.

Onun hiçbir şeye ve hiç kimseye ruhani değer verdiği görülmemiştir. Nitekim karakterine uygun bir şekilde davranarak namuslu bir genç kız olan Mebrure'ye evlerinde düzenlenen eğlencelerde “istikbal” kurma (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 33-34) öğüdünde bulunur. Nazmiye Hanım için, evine misafir olarak gelen hısımlık bir genç kızın evindeki eğlencelerde sözde kendine istikbal kurmak çabası göstermesi normal bir durumdur.

Aynı şekilde evlerinde misafir olarak bulunan bir genç kıza, oğlunun sarkıntılık etmesi bile onun için sadece basit bir alay meselesidir. Bir fotoğraf gösterme bahanesi ile odasına çağırdığı Mebrure'ye yakınlaşmaya çalışan Behiç bu isteğinde muvaffak olamayınca Mebrure'nin arkasından annelerinin yanına gider. Oğlunun halinden bir durum olduğunu anlayan Nazmiye Hanım ise, bu durumdan hiç de utanmış gibi değildir. Bu durum şu şekilde karşımıza çıkar:

“-Çapkın... Mebrure'ye sataştın galiba... (...)

-Daha dün bir, bugün iki, ne acele bu, a çocuk...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 37)

Nazmiye Hanım, dul ama kendi çocuğu yaşındaki gençlerle evlilik dışı ilişkiler yaşayan bir kadındır. Evlerinde verdikleri bir davette Salih onun yanına gider ve aralarında çirkin ilişki açığa çıkar. Davette yenen yemekten sonra davetteki herkes bahçede dolaşırken Salih adlı genç Nazmiye Hanım'ın yanına gider. Bu durum romanda şu şekilde anlatılır:

“Salih, Nazmiye Hanım’ın kulağına eğildi:

-Bu gece herkes yattıktan sonra yine burada buluşalım, cicim olmaz mı?

-Korkarım. (...)

-Canım neden korkacaksın? Hava karanlık dedik a...

-Hayır hayır... Yarın yine Madam Panayota’nın odasına gideriz, orası rahat.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 53)

Görülüyor ki kendi çocuğu yaşındaki erkeklerle ilişkiler yaşayan Nazmiye Hanım, onlarla otel odalarında buluşmaktan da çekinmez.

Nazmiye Hanım, aynı şekilde köşkün çeşitli yerlerinde de Salih’le buluşur:

“Salih’le Nazmiye Hanım, doğrudan doğruya bahçedeki kameriyede buluşmak için sözleşmişler, odalarına muvakkat çekilmişlerdi.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 63)

Nazmiye Hanım’ın Salih’le ilişkisinin detaylarına daha fazla değinilmemiştir ancak bu konuşmadan Salih ile ne tarz bir ilişki yaşadığı tahmin edilmektedir.

Romanda ikinci dereceden bir kadın karakter olan Nazmiye Hanım, ahlak ve namus yoksunu biri olarak karşımıza çıkar. Behiç ve çevresindeki hemen herkes gibi ahlaki her değerden yoksun kişilerden biri olması dolayısıyla romanda kendine yer bulmuş bir karakterdir.

Romanın sonuna doğru Mebrure’nin Behiç ile evlenmesi için onu ikna etmeye çalışan Nevin’e destek verir Nazmiye Hanım. Mebrure’ye onun artık doğrudan doğruya kızı olduğunu, onun da annesi gibi güzel huylu ve güzel vücutlu olduğunu söyleyerek onu kurnazca etkisi altına almaya çalışır.

Nazmiye Hanım, bir anne olmasına rağmen annelik yönüyle de pek gösterilmemiştir. Yazar onu ya davetlerin içinde ya da erkeklerle gününü gün ederken anlatır genellikle.

“Onun eserdeki varlığıyla, Nazmiye Hanım gibi ahlaki değerlere ters bir annenin Nevin ve Behiç gibi ahlaksız çocukları olacağı ifade edilmek istenmiş, ahlaklı bireylerin yetişmesinde annenin o çok önemli rolü bu olumsuz örnekle bir kez daha vurgulanmıştır.” (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 67)

Naciye Hanım, (Sözde Kızlar) romanının bir diğer dul kadın karakteridir. Güzide’nin annesidir. Naciye Hanım da oğlu yaşında erkeklerle para karşılığında ilişkiler yaşayan bir kadındır. Paralı erkeklere kendisini sunan Naciye Hanım da ahlaki zaaf içindedir.

Safa, para karşılığında namusunu zıyan edebilen kadınlara bakış açısını Kadın Aşk Aile adlı eserinde şöyle anlatmıştır:

“Genç bir kadın, gazetelerde okuduğu sosyete dedikoduları üzerine, mektupla bana soruyor:

‘Evinizin içinde kocanızın getirdiği veya bizim ona kattığımız üç beş lira ile nasıl namuslu kalalım? Hem genç hem güzel olur hem de bunları okursanız?’

Mektup tam bir ümitsizliğe koşan satırlarla bitiyor.

Hanımfendi,

Namusla parayı beraber düşündüğünüz anda, tehlikeydesiniz. Fiyatınız bahis mevzuu olur. Bu ölçü ile bütün fakir ve güzel kadınları namus ticaretine başlamaları lazım gelecektir.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 58)

Naciye Hanım, her ne kadar genç ve güzel bir kadın olmasa da fiyatı ile bahis mevzuu olan namusuna fiyat biçen bir kadındır.

Naciye Hanım’ın, evinde eğlencelere katıldığı –kendisinden çok da farklı olmayan arkadaşı- Nazmiye Hanım ile aralarında geçen bir konuşma ile yazar, Naciye Hanım’ın da kişiliğini gözler önüne serer.

Naciye Hanım, Nazmiye Hanım’ın evinde düzenlenen bir davete katılır ve akşam da orada yatıya kalır. Naciye Hanım o akşam, arkadaşı Nazmiye Hanım ile aynı odada yatmaktadır. Ve bu esnada sohbet edip konuşurlar. Nazmiye Hanım’ın oğlu Behiç ise kapının önünden geçerken bu konuşmaları duyar. Bu konuşmalar şu şekilde ifade edilmiştir:

“İki kadın kesik, kısa cümlelerle konuşuyordu. Behiç bu mükâlemeyi işitmek istemedi, fakat Naciye Hanım’ın şu sözleri kulağına geldi ve onu güldürdü:

-Kurabiye gibi genç, ben onu kıtır kıtır yerim!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 63)

Bu sözler, Naciye Hanım’ın da ahlaki açıdan ne durumda olduğunu gözler önüne sermeye yetmektedir.

Nazmiye Hanım’ın köşkünde sık sık davetler olmaktadır. Yine köşkte davet olduğu bir akşam Nazmiye Hanım davetlilerden Güzide’ye, annesi Naciye Hanım’ın nerede kaldığını sorar. Naciye Hanım’ın Galatasaray’da tramvaydan indiğini, birazdan geleceğini öğrenir. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 48)

Bu durum üzerine,

“Behiç’in yanında duran Siyret, arkadaşına yavaşça fısıldadı:

-Annesi Galatasaray’da kimi bekliyor, bil bakayım?

-Keşfedemedim.

-Beni!

-Şaşmam... O kadın erkeksiz yaşamamaya yemin etmiştir. Bizim Salih’in metresi olduktan sonra, senin haydi haydi...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 49)

Yazar, burada gözler önüne serer ki, Naciye Hanım’a etrafındaki insanların bakışı hiç de hoş değildir.

Behiç, bu konuşmalar üzerine Salih’e, Naciye Hanım ile ilk maceralarını sorar. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 49) Salih ise bu macerayı şu şekilde anlatır:

“-Ha... Şu mesele... Azizim, gayet basit bir hikâye. Ben yaşlı kadınları tercih ediyorum. Hediye istemezler, mükemmel bir kıyafet aramazlar, sitem etmezler, fazla kıskanmazlar, cefaya katlanırlar, hatır almasını bilirler, can sıkımazlar... Naciye Hanım bu bapta enfes bir numunedir. Madam Panayota’nın evine ilk davetimde geldi, hiç nazlanmadan soyundu, candan ahbab olduk. Ara sıra bana uçlanırdı da...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 49)

Görülüyor ki Naciye Hanım, sadece kendinden yaşça küçük erkeklerle birlikte olmaz; aynı zamanda onlara maddi bakımdan da destek olur. Böylece hem bedenini hem parasını erkeklere sunar.

Salih, Naciye Hanım’dan aldığı paraları şu şekilde anlatır:

“-Elbette. Her randevuda iki papel alırdım, ne zannettin ya! Yol parası... Oda, araba, gezme parasını da ayrıca verirdi, masrafları ben yapardım hatta.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 49)

Naciye Hanım, aynı anda başka başka erkeklerle de ilişki yaşayan bir kadındır. Hatta kimi zaman bu erkekleri, birlikte olduğu Salih ona bulur. Bu durum romanda, Salih tarafından Behiç’e şu şekilde anlatılır:

“Daha tuhafı... Ona günün birinde zengin bir müşteri buldum, yirmi lira komisyon aldım!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 49-50)

Kısacası, Naciye Hanım, yazar tarafından bu gibi çarpık ilişkileriyle defalarca kez ifade edilir.

Naciye Hanım’ın kızı Güzide ise Siyret adlı gençle bir ilişki yaşamaktadır ve hamiledir. Güzide’nin Siyret’ten evlilik dışı hamile kalması da yazar tarafından,

ahlaksız bir anne tarafından yetiştirilen bir genç kızın beklenen sonu gibi ifade edilmiştir.

Nazmiye Hanım'ın oğlu Behiç bir gün Naciye Hanım ile Eminönü'nde karşılaşır. Behiç eve geldiğinde annesine bu karşılaşmayı anlatır. Naciye Hanım'ı Eminönü'nde gördüğünü, yanında şişmanca bir erkek olduğunu ve kendisine söyleceği mühim şeyleri olduğunu söylediğini ifade eder ve Naciye Hanım'ı bu nedenle bu akşam köşke çağırdığını da ifade eder. Ayrıca Naciye Hanım'ın çok sinirli olduğunu da ifade eder.

“Kadın oğlunun gözlerinin içine bakarak sordu:

-Naciye Hanım, meseleyi öğrenmiş midir dersin?

-Zannedirim.

-Nereden hükmediyorsun?

-Pek dargın görünüyordu. (...) Güzide, annesine meseleyi anlatmış olacak.

-Peki... Ben bu kadına şimdi ne cevap vereyim?

-Onu bilmem... Fakat...Bu işte senin ne alakan var? (...)

-İyi ama sen ne cevap vereceksin?

-Bana ne canım? Güzide on altı, on yedisine gelmiş. Aklı başında, iyiyi kötüden ayıracak bir kız. Siyret'le aralarında bir kaza olmuş, benim ne dahlim var? (...)" (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 101-102)

Akşam olunca Naciye Hanım, Nazmiye Hanım'ın evine gider. Naciye Hanım'ın, arkadaşı Nazmiye Hanım ile Güzide'nin hamileliğini bilmesi ve ondan sakladığını düşünmesi nedeniyle arası açılır. Bu durum romanda Nazmiye ve Naciye Hanım'ın arasındaki şu konuşma ile ifade edilir:

“-Ben sana gücendim, dedi.

-Neden canımın içi? (...)

-Anlayamıyorum, dedi. (...)

-Nasıl anlayamıyorsun? Güzide'nin başına gelenleri hâlâ mı bilmiyor görüneceksin? Hâlâ mı benden gizleyeceksin? Senin arkadaşlığın böyle mi olacaktı? (...) Nazmiye Hanım, bak sana hanım diyorum, çünkü artık senin canının içi de değilim, iki gözün de değilim, artık yabancı bir kadını, aramızda dostluk da kalmadı." (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 104-105)

Naciye Hanım, kızının bu durumu karşısında ahlaklı bir kadın, gerçek bir anne gibi davranır ve kızının bu durumuna göz yuman herkese kızar. Bu durumun çözümünü de şu şekilde dile getirir:

“Çare bir tane: Evlenirler!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 106)

Böylece, görülüyor ki Naciye Hanım kızı söz konusu olduğunda bir anne gibi korumacı ve ahlaka düşkün bir kadın olabilmektedir.

Akşam bu konu konuşulurken Siyret de köşke çağırılır. Naciye Hanım, ona da bu işin sadece evlenerek çözüleceğini söyler. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 109) Siyret de bunu kabul eder ancak romanın sonunda bu evliliğin gerçekleşip gerçekleşmediği belirsizdir.

Naciye Hanım’ın romanda bu olaylar dışında varlığı söz konusu olmamıştır. O nedenle o da sadece köşkün etrafındaki ahlaksız zümreyi temsil eden karakterlerden biridir diyebiliriz.

Hayriye Hanım, (Sözde Kızlar) romanının bir diğer dul kadın karakteridir. Nadir’in annesidir. Yazarın ona verdiği isimden de anlaşılacağı üzere Hayriye Hanım diğer iki dul kadın olan Nazmiye Hanım ve Naciye Hanım’dan farklı olarak karşımıza çıkar. O, namuslu bir kadındır.

Hayriye Hanım, Nazmiye Hanım ve Naciye Hanım gibilerden uzak durur. Nadir, bir gün arkadaşı Mebrure’yi evine götürür ve annesiyle tanıştır. Hayriye Hanım, yeni tanıştığı bu Anadolu kızını pek beğenir ancak onun Nazmiye Hanım’ın köşkünde kalmasından rahatsızlık duyar çünkü Nazmiye Hanım’ı pek sevmemektedir. Bunu da Mebrure ile sohbeti esnasında açıkça ifade eder.

“Mebrure, Hayriye Hanım’a sordu:

-Nazmiye Hanım buraya gelir mi efendim?

-Az gelir. Daha doğrusu bana gelmez, Nadir’e gelir. Biz birbirimizden hoşlanmayız.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 79)

Hayriye Hanım, Nazmiye Hanım ve Naciye Hanım gibilerden sadece uzak durmaz aynı zamanda onları ve o tarz insanları eleştirir. Yazar, Hayriye Hanım’ın kendi halinde, namuslu bir kadın olduğunu yine kendisinin “Herkes iç yüzlerini biliyor. Şişli’deki Nazmiye Hanım dediniz mi, parmakla gösterirler. Ne cibilliyetsiz insanlarmış, şaştım.” söylemleri ile vurgular. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 79) Hayriye Hanım’ın Mebrure ile sohbetleri esnasında söylediği bu sözler onun bakış açısını ortaya koyar.

Hayriye Hanım, karakter olarak iyi bir kadın olarak karşımıza çıkar. Öyle ki bu nedenle Mebrure için, onun bulunduğu muhitten dolayı onun adına üzülr:

“Mebrure Hanım’ın Şişli’deki ailede bulunması ne fena... O ahlaksız insanların arasında bu çocuk nasıl rahat eder?” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 78)

Hayriye Hanım, bir de romanın sonunda Mebrure’nin babasının sağ olduğunu öğrenmesi anında da yanındadır. Ve bu duruma kendisi de çok sevinir. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 243) Romanın sonunda Mebrure’nin Fahri ile hayatını birleştirmesi, babasını bulması gibi mutlu olaylar yaşanırken Hayriye Hanım ve oğlu Nadir’in de onun yanında olması iyilerin bir araya gelmesi gibidir âdeti.

Aynı zamanda, evinde bulunan ve aynı Mebrure gibi babası Anadolu’da olan bir beslemeye de bir bakıma annelik etmektedir Hayriye Hanım. Bu durumu kendisi, Mebrure’ye şöyle anlatır:

“Sahi... Sahi... Kızcağımızın da babası Anadolu’da. O da burada kimsesiz. Ben ona annelik ediyorum.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 244)

Bu durum da onun ne iyi yürekli bir kadın olduğunun göstergesi gibidir. Diyebiliriz ki, ikinci dereceden bir karakter olmasına rağmen Hayriye Hanım’ın annelik özellikleri olumludur. Hayriye Hanım ve çevresindekiler de âdeti Nazmiye Hanım ve çevresindekilerin zıttı gibidir. Yani bir taraf öz kültürüne bağlı, namuslu ve ahlaklı kısmı temsil ederken diğer taraf yozlaşmış bir kültür etrafında kendi benliğini kaybetmiş, maddi değerlerin kölesi olmuş, ahlak ve namus değerlerini yitirmiş kısmı temsil eder.

Behire, (Şimşek) romanındaki dul kadınlardan karakterlerden biridir. Behire, romanın başkahramanı olan Pervin’in arkadaşıdır. Zaman zaman Pervin’in evinde yapılan davetlere katılır.

Behire bir gün, Pervin’in evindeki davete gider. Behire’nin medenî durumu o davette şu şekilde açıkça ifade edilir:

“ ‘Behire’ geldi; kısa boylu, çok zayıf, ince yapılı bir kadın. Esmer ve gözleri güzel. Dul. Geveze. (...)” (Safa, Şimşek, 2018, s. 50)

Behire, romanda dul olarak karşımıza çıkar ancak evli olduğu zamanlarda da kocasını aldatan bir kadındır. Behire, Pervin’in davetindeyken arkadaşı Pervin’le sohbet eder ve onun kocasını aldattığını bildiğinden üstü kapalı olarak arkadaşını uyarmak için kendi başından geçen bir olayı Pervin’e anlatır. Pervin kocası Şükrü ile evli iken eve gelen sevgilisi Nihat’ın notunu fark etmediği için Nihat ile buluşmaya gitmez ve böylece kocasına yakalanmaktan da kurtulur. Bu durumu da daha sonra

kocasından öğrenir. (Safa, Şimşek, 2018, s. 53) Behire, bu yaşadıklarını şu şekilde ifade eder:

“(…) Ben Şükrü ile evlendiğimin kaçınıcı ayıydı? Nihat bir gün bize geldi. Şükrü ile arkadaşlıklar, biliyorsun. Kocam dışarı çıktı. Nihat sigara paketinin arkasına Fransızca ‘Yarın, Haydarpaşa garında, saat üçte’ diye yazdı, paketi bana uzattı. Okudum. Pat diye Şükrü içeri girdi. İçinden bir sigara paketi alarak paketi Nihat’a verdim. Nihat gitti. Meğer paketi masanın üstünde unutmuş. Kocam sonra eline almış, okumuş, belli etmeden paketi saklamış. Ben farkında değilim. Allah’tan olacak. Ertesi gün randevuya gitmedim. Fakat Şükrü, tesadüfen oradan geçermiş gibi gitmiş, Nihat’ı görmüş. Tabii benden bir şey şüphe etmemiş göründü, sonra bunları bana anlattı. (…)” (Safa, Şimşek, 2018, s. 53)

Behire’nin bunu Pervin’e anlatma nedeni ise, Pervin’in kocası Müfid’e karşı dikkatli olmasını öğütlemektir.

Behire’nin, Pervin’in evinde verilen davetteki tavırları da şu şekilde ifade edilir:

“Sacid’den sonra, iki bardaktan fazla şarap içen Behire gevezeliğe başladı. Bu akşam hazır cevaplığı ve nüktedanlığı üstünde idi. Etrafındakileri sık sık, bol bol güldürebildi.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 57)

“Behire’nin bütün bu sözlerini çirkin bulan Müfid, bu cemiyeti muâheze ve tiksintili bir bakışla süzdü. Bu insanlar karşısında her zaman aynı iğrenişini duymuştu. Onun nazarında bütün bu yığın, gözlerinin çukuru sürme ve seyyie dolu, bakışları iğreti yalancı ve hissiz, dudakta kokulu bir kireç tadı bırakan yüzleri kötü ihtirasların çizgileriyle kırışmış, kocasını da, âşığını da, dostunu da aldatmak ve dolandırmaktan zevk almaya alışmış, cahil, hodgâm, kapsız ve küstah, itikatsız ve seciyesiz, kelbî, maddi, behimî ancak servetin ve iştihanın varlığına inanan bu kadınlar... (…)” (Safa, Şimşek, 2018, s. 57) sözleri Behire’nin Müfid’in gözünde kötü ve namussuz bir kadın görüntüsü çizdiğini ortaya koyar. Ayrıca Müfid, onun nazarında onun gibi olan bütün kadınlara nefretini ifade etmiştir.

Sacid’in evindeki davet esnasında Pervin, Melike, Arif, Semahat, Suat, Melâhat balkona çıkınca Sacid’le Behire yemek salonunda yalnız kalırlar. (Safa, Şimşek, 2018, s. 59)

“(…) Bu kadının saçları, Sacid’in kravatının düğüm yerine kadar gelirdi. Elini Behire’nin başına koyarak:

-Söyle bakalım, fitne fücür, ne dedikodu var? diye sordu.

(…)

-Bugün dedikodu çokçadır, yavrum.

-Onun için neşeli ve güzelsin.

Sacid, Behire'yi öptü.

Kadın naz ederek yüzünü çekti:

-Off... Şarap kokuyorsun. Çok mu içtin?

-Dedikodu çokça ha. İyi, demek ki bizim Pervin'i istintaka çektin ve tabii anlattı.

-Bülbül gibi. (...) Evden çıkmak meselesi. Kavga etmişsiniz. (...) Sana kızmış. Seni dinlemeyeceğini söylüyor. 'Cariyesi değilim onun ben.' diyor. (...) İş inada binmiş. (...) 'Ben ona bir kere aldandım,' diyor. Pek öfkeli.

-Ah, canım kadın.

-Hangimiz?

-O.

Behire'nin ayaklarının ucu üstünde yukarı kalkarak Sacid'in yüzüne küçük bir tokat vurdu.

-Çapkın musibet, sana da iyilik yaramaz ki!

Sacid, Behire'yi kıskandırmak arzusundan ibaret basit bir oyunla Pervin'i methetmeye başlar.

(...)

-Bu gece pek hoyratsın. Ahlaksız! Ben seni adam etmesini bilirim ama... Şimdilik susalım.

Sacid, onu bileğinden tutup çekerek hararetle kucaklamak ister gibi yaptı. Behire derhal gülerek dudaklarını ona uzatuyordu, fakat Sacid geri çekildi. O vakit iyice öfkelenen Behire, yüksek sesle söylenmeye başladı:

-Rezil! Seninle konuşmak bile abes zaten... Hayâsız. Beni kızdırma sana bunu tavsiye etmem., anlıyor musun? (...) Benim tehlikeli bir kadın olduğumu söylediklerini işitmedin mi?

-Gel kısır fitne." (Safa, Şimşek, 2018, s. 59-61)

Görülüyor ki, Behire'nin Sacid ile ilişkisi de oldukça çirkindir.

Behire'nin koca kavramına hatta erkeklere olan bakışı da çirkindir. Yine bahsi geçen davet esnasında yatmaya giden kocasına bakmak isteyen Pervin'i durdurur. Buna karşı çıkan Samiye ile de aralarında şöyle bir konuşma geçer:

" -Siz de tuhafısınız Behire Hanım... Zevciniz olsaydı böyle mi yapardınız?

-Ben bütün erkeklere böyle yapardım. Onlar bize acıyorlar mı? Ne halleri varsa görsünler. Erkeklerden ne çektiğimi ben bilirim." (Safa, Şimşek, 2018, s. 74)

Behire, kocası varken kocasını aldatır, dulken de erkeklere sarkıntılık eder. Arkadaşı Pervin'in sevgilisi olan Sacid'e de, Pervin'in kocası Müfid'e de fırsatını her

bulduğunda sarkıntılık etmekten geri kalmaz. Pervin ile konuştukları şeyleri Sacid' e anlatarak onunla yakınlık kurmaya çalışır.

Bir gün köprü üzerinde Behire ile Müfid'in bir karşılaşması esnasında Behire, Müfid'i etkilemeye çalışır ancak Müfid'in kendisi hakkında pek olumlu düşünmediğinin de farkındadır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 120-121) Yazar bu durumu Behire'ye şu şekilde ifade ettirir:

“Ben de isterdim ki sizinle... Baş başa konuşayım da... Size... Köşkte gördüğünüz kadar havaî bir kadın olmadığımı ispat edebileyim.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 121)

Görülüyor ki, Behire kendisini “havaî” diye tanımlayacak kadar kendisinin farkındadır. Bu durumda onunla ilgili her davranışının bilinçli olduğu sonucuna gidebiliriz.

Bir gün Müfid, karısından şüpheleri nedeniyle onun hakkında bilgi toplamak nedeni ile Behire'nin evine gider. Behire bu fırsatı da değerlendirmekten kaçınmaz. Küçük bir çocuk masumluluğu ile Müfid'e kur yapar: (Safa, Şimşek, 2018, s. 123-124)

“Canım efendim... Böyle olmalı. Ara sıra geliniz. Burada da bir ‘Behirecik’ var. Hatırını soruverin, gönlünü alıverin. Büyüklüğünüzden bir şey kaybetmezsiniz. Biz derecemizi biliriz.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 124)

Arkadaşı Pervin'i kocası Müfid'i aldatırken dikkatli olması konusunda uyararak Behire; arkadaşının kocası Müfid, karısı Pervin hakkında bilgi toplamaya geldiğinde arkadaşısı Pervin'in sırlarını kocası Müfid'e –açıkça söylemese de- sezdirmekten geri kalmaz. (Safa, Şimşek, 2018, s. 126-127) Müfid ile sohbetleri esnasında arkadaşısı Pervin hakkında şu sözleri sarf eder:

“Müfid canlandı:

-İtiraf ederim ki Pervin'i henüz iyice anlayamadım. (...)

-Anlasaydınız... Onu bu kadar şiddetli sevemezsiniz. (...)

-Behire Hanım... Demek istiyorum ki acaba Pervin'in ahlakına ait noksanları anlamamakla mı beni itham ediyorsunuz? (...)

-Ruh, ahlak... Hepsi.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 127)

Behire anlattığımız bu gibi özellikleriyle Müfid'e karısının ihanetlerini hissettiren ve kendisi de ahlak bakımından noksan bir kadındır. Behire, Pervin'in çevresinin de kendisi gibi kadınlardan oluştuğunun ifadesi gibidir, romandaki asıl görevi de budur. O, Pervin'in çevresini temsil eder.

Melâhat, (Şimşek) romanındaki dul kadın karakterlerden bir diğeridir. Melâhat da Pervin'in arkadaşlarından biridir. Zaman zaman Pervin'in evinde yapılan davetlerde olay örgüsüne dâhil olur. Yazar, Melâhat'ın dul olduğunu şu şekilde bir tarif ile açıkça söyler:

“Melâhat, orta boylu, balık etli, esmer yüzü fazla pudralı, (...) dul bir kadındır.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 55)

Melâhat da Pervin'in diğer arkadaşları gibidir. Bu kadınlar yani Pervin'in arkadaşları olan Behire, Melike ve Melâhat romanda Müfid tarafından “berbat kadınlar” olarak şu şekilde ifade edilirler:

“Pervin onlardandır, onların arasında büyümüştür, onların ahlaki telâkileriyle zekâsı terbiye almıştır. (...) Ali, bilirsin canım, onlar ki berbat kadınlardır. Ah... O Behire ile, o Melike ile, o Melâhat'la, Pervin'in yan yana durmalarına tahammül edemiyorum.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 69)

Melâhat da, Pervin'in çevresinin de kendisi gibi kadınlardan oluştuğunun ifadesi olan bir diğer kadındır. Olay örgüsüne eylemsel bir katkısı yoktur, sadece Pervin'in arkadaş çevresinde ismi geçen ve onun da diğerleri gibi rezil bir kadın olduğunu diğer karakterlerin söylemlerinden bildiğimiz bir karakterdir.

Melâhat'ın romandaki görevlerinden bir diğeri de zaman zaman Pervin'in akıl hocalığını yapmasıdır. O nedenle Melâhat romanda “akıllı bir kadın” olarak geçer. Pervin'in kocasının, kendisini terk etmesi üzerine kocasının yanına gitmek için bir bahane aradığı ama bulamadığı günlerde ona çareyi Melâhat göstermiştir.

“Pervin şu günlerde öyle sinirlendi ki bahaneyi bulamıyordu. En akıllı arkadaşı Melâhat'tan bunu sormaya karar verdi ve yalnız dertleşmek için ona gitti.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 193)

Pervin, bu nedenle arkadaşı Melâhat'ın yanına gittiğinde kocasının yanına gitmek için gerekli bahaneyi Melâhat'ın yanına giderek ondan öğrenir.

“Pervin, Melâhat'ın akıllılık şöhretine hak vererek ona takdirle bakıyordu.

-Yaşa dedi! Söyler misin?

-Müfid, mektubunda seni boşayacağını yazmıyor mu? Bunu konuşmak için gidersin. Bu vaziyetin uzamasına tahammül edemediğini söylersin. (...) Sana olan hasretini de alevlemiş olursun. Böyle ayrılıklarda ara sıra gözü görünmeli. (...)

-Ya beni hiç dinlemek istemezse. (...) Çıldırırım.

-Çıldırma. Sabır lazım. Ona da çare bulunur. Sen yine bana gel.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 194)

Görülüyor ki, Melâhat Pervin'in arkadaşı olmakla birlikte aynı zamanda onun akıl hocalığını yapan tecrübeli ve kurnaz bir kadındır. Romanda da bu yönleri ile var olmuştur. Yazar da onun bu akıllığını olumlu bir özellik gibi değil daha çok kurnazlık derecesinde çıkarıcı ve hilekâr özellikte değerlendirmiştir. Kısacası o da Pervin'in olumsuz çevresindedir.

Şevkiye Hanım, (Mahşer) romanının dul kadın karakteridir. Şevkiye Hanım, Nihad'ın ikinci ev sahibi olarak romanda yer alır. Karısı tarafından terk edildikten sonra evini de değiştiren Nihad'ın hayatına dokunan, ona âdeta ana olan biridir Şevkiye Hanım.

“Ev iki kat, üç oda. Aşağı katta, kapının yanındaki oda Şevkiye Hanım'ın, yukarıdakiler Nihad'ın.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 270)

“Bu kadın iyi kalpliydi ve Nihad'a ana gibi bakmaya başladı.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 268) Karısı tarafından terk edilmiş olan Nihad için Şevkiye Hanım, “büyük bir teselli” olmuştur. (Safa, Mahşer, 2016, s. 270)

Bir akşam, Şevkiye Hanım Nihad'ın yanına giderek onu halini sorar. Nihad'ın halini gördükçe üzüldüğünü söyler, bu halinin nedenlerini bilmek ister. (Safa, Mahşer, 2016, s. 274)

Ve ekler:

“Ben seni o kadar sevdim ki, bilemezsin. Zira benim de sen yaşta bir oğlum vardı, ihtiyat zabıtiydi. Filistin'de şehit oldu. Ama o esmerdi, sen kumralsın. Halleriniz tıpkı tıpkısına. Rahmetli evlatçığım. O da şuracıkta senin oturduğun yerde otururdu. Bana öyle geliyor ki sen şimdi o'sun. O kadar seni seviyorum. Söyle bana, nen var?” (Safa, Mahşer, 2016, s. 274)

Görülüyor ki, Şevkiye Hanım kaybettiği oğlunun yerine Nihad'ı koymuştur. Bu bakımdan o da kendi analık acısını bastırmaktadır denebilir.

Kendi hikâyesinden sonra Nihad'ın hikâyesini öğrenen Şevkiye Hanım, âdeta bir anne gibi yaklaşır Nihad'a:

“Ah, ah iktidarım olsa da, gücüm yetse de sana biraz iyiliğim dokunsa... Ne gelir elimden? Hiç! Söyle... Bir şey yapabilirsem, söyle. Bir şu kulübem var, onu satar savarım, her şeyimi sana feda ederim, sen benim oğlumsun. Söyle ne yapayım gideyim mi o Muazzez Hanım'a? Ona güzelce bir ana nasihati vereyim mi? Ne yapayım? Söyle.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 275)

Buradan ortaya çıkar ki, Şevkiye Hanım merhametli ve yüreği iyiliklerle dolu bir kadındır. Bu özelliği ile Nihad'ın ilk ev sahibi Emine Hanım'ın tam tersi özelliklere sahip olduğunu ifade etmek gerekir.

Romanda, Nihad'ın yalnız kaldığı günlerde, en zor zamanlarında ona yardımcı biri olarak kurgunun içinde yer almıştır.

Şeyma Büyükkavas Karıştıran, Peyami Safa'nın İnsanları adlı çalışmasında Şevkiye Hanım'ı şöyle değerlendirir:

“Şevkiye Hanım gibi düz bir roman kişinin esere dâhil edilmesiyle, İstanbul'da hâlâ güzel ve insanî değerlere sahip insanların çoğunlukta olduğu fakat bunların da fakirlikle mücadele ederek yaşamakta olduğu gösterilmiş olur. Nihat, Şevkiye Hanım sayesinde, Seniha Hanım ve onun zihniyetine sahip insanların haricinde bir dünyanın var olduğunu görebilmiştir.” (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 137)

Bedia, (Cânân) adlı romanın dul kadın karakteridir. Bedia, başta Lâmi ile evlidir ancak romanın hemen başlarında Lâmi, Bedia'dan boşanır.

Roman, onun sabah uykusundan uyanması ile başlar:

“Bedia, gözlerini açınca, karyolasının karşısındaki duvar saatine baktı: On ikiyi geçiyor. Ne uyku, böyle geç vakitlere kadar uyumak hiç âdeti değil, hemen kalkmak istedi. Fakat başını yastıktan ayıramıyor. (...)” (Safa, Cânân, 2018, s. 9)

Bedia, romanın ilk sayfalarında fiziki özellikleriyle tasvir edilir:

“Aynada saçlarını yaparken üç gece içinde bu kadar zayıflayışına şaştı: Bu ne hâl? Gözlerinin altında kara kalemle çizilmiş gibi siyah çizgiler var. Yanaklarının gergin etleri gevşemiş, yuvarlaklığı gitmiş. Ya dudakları? Rengi uçmuş, üstünde âdeta beyaz, ince bir zar peydahlanmış, deri lime lime soyulmuş, pürüzleniyor. Ne çirkin şey! Dişleriyle ısırarak dudaklarına biraz renk vermek istedi. Çünkü hiç boya kullanmaz, az pudra sürerdi; o da fevkalade günlerde, çoğu da geceleri.” (Safa, Cânân, 2018, s. 10)

Yazar daha bu ifadesinde Bedia'nın sıkıntılarının onu nasıl üzdüğünü ve kendisinin sade, gösterişsiz bir kadın olduğunu ifade eder.

“ (...) Genç kadın, sütlü kahvesinden bir iki yudum aldı, aynanın karşısında kendini boydan boya bir gözden geçirdikten sonra, aynalı dolabında sırası bozulan esvaplarını düzeltmekle oyalandı. Saat tam yarım. Tuvalet masasının gözünü çekerek eline küçük bir defter geçirdi, ufacak satırlarına kısaca göz gezdirdi. Bu günü gününe tutulan bir defter değil. Bedia'nın böyle hayatını yazmak hoşuna gitmez. (...)” (Safa, Cânân, 2018, s. 11)

Bedia, günlük tutan bir kadın değildir ancak hayatındaki önemli olayları kısaca yazdığı bir defter vardır. Bu defterde kocasıyla ilgili yazan notlar şu şekildedir:

“ (...) ‘Üçüncü talibim, milli şirkette kâtip, asil bir gençmiş. Babam düşünüyor, mayıs.’ ‘Küçük tafsilat: İsmi Lâmi. Yirmi altı yaşında. Fotoğrafını da gördüm, güzel genç. Babam hâlâ düşünüyor, haziran.’ ‘En

nihayet, Lâmi ile nikâhımız ve düğün, teşrin-i evvel.’ (...) ‘Kocam bugün beni dinlemeyerek kendi başına İstanbul’a indi, gece gelmedi, yalnız yatıyorum (...)’ Bedia bu satırların altına, birkaç kelime daha yazdı: ‘Üç gecedir gelmiyor, o kadar buhran içindeyim ki... Onu bugün mutlaka bulacağım.’ Defteri kapadı. (...)” (Safa, Cânân, 2018, s. 11-12)

Bedia’nın kocası Lâmi, bir tartışma sonrasında evi terk etmiştir. Bu tartışma ve aralarında neler geçtiği ise romanın ilerleyen sayfalarında verilir. Öncelikle, sadece Bedia’nın kocasını bulma isteğinden bahsedilir:

Bedia ise, eve gelmeyen kocasını bulmayı düşünür: “Evvvela dosdoğru şirkete girecek, Lâmi’yi bulacak, تنها bir köşeye çekecek... Kocasıyla hiç münakaşa etmek istemiyor. Ufak bir kıskançlığın erkekler nazarında kadını gözden düşüreceğini anlıyor; yalıda geçirdiği azaplı gecelerden de bahsetmeyecek. Lâmi’ye söylemek istediği şeyleri zihninde şöyle hazırlıyor: ‘Lâmi! Seninle münakaşa etmeye gelmedim, hatta sana küçücük bir sitem bile edecek değilim, ben bir fahişe için ağzımı yormayı...’ durdu, fahişe kelimesi ağır, belki de erken ve haksızdı, cümlesini yeniden hazırladı. (...) ‘Lâmi, Pek iyi bilirsin ki münakaşayı sevmem. Hatta sana küçücük bir sitemde bulunmaya da gelmedim. Zaten kimsenin hakkında fena düşünmek, fena söz söylemek âdetim değildir. O günkü mesele için kabahatimi üstüme alıyorum. Şimdiye kadar bana yaptığın şeyleri de, ilk ve son defa olarak unutacağım. Yalnız artık sen de biraz, biraz insafli ol, yalıya gel, bir daha ona yüz verme, daha doğrusu evimize ayak basmasın, işitiyor musun? Bir daha o, yalıya hiç mi hiç gelmeyecek. O zaman aramızda her şey biter. Ben her şeyi unutacağım, söz veriyorum.’ ” (Safa, Cânân, 2018, s. 13-14)

Bedia, bu düşüncelerini hiç değiştirmeden kocasına söyleyebilirse onun üzerinde etki edeceğinden emindir ancak düşündüğü başka bir şey daha var: “Kocasını, o kadını seviyor mu? Yoksa ona karşı geçici bir heves mi duyuyor? İşte, her şey burada. Eğer seviyorsa, felaket. Bedia’nın bütün gayretleri böse gidecek; sevmiyor, hevesini almak istiyorsa genç kadın, kocasını yeniden kazanacağına emin.” (Safa, Cânân, 2018, s. 14)

Görülüyor ki, romanda henüz Bedia ve Lâmi arasındaki tartışmanın nedeni verilmemiş olsa da ortada başka bir kadın nedeniyle gelişen bir olay olduğu açıktır. Bedia, Canan ile kendisini kıyaslar. Ve düşünür ki Canan güzeldir ancak güzel olsa bile başka hiçbir meziyete sahip değildir. (Safa, Cânân, 2018, s. 14)

“İşte, genç kızken ve evlendiğinin ilk senelerinde, kaç defa aklından geçirdiği felaket: Kocasını onu aldatıyor! Nihayet korktuğuna uğradı ya. Lâmi, onu aldatıyor!” (Safa, Cânân, 2018, s. 14)

Bedia, Üsküdar iskelesinde kucaklarında çocukla geçen annelere imrenir. Bir çocuğu olmadığı için üzülür. Belki de bir çocuğu olsaydı kocasını evine bağlayabileceğini düşünür. Görülüyor ki, Bedia çocuğu evliliği kurtarıcı bir şey gibi görmektedir. (Safa, Cânân, 2018, s. 15)

Bedia, vapurdan indikten sonra kocasının yanına şirkete gider ancak kocasını şirkette bulamaz, kocasının üç gündür şirkete gelmemesinin sebebini düşünür. Şirketten çıkarken gözüne müdür odası ilişir ve kocası hakkında bilgi alabileceğini düşünür. Hademe ile içeriye haber gönderir. (Safa, Cânân, 2018, s. 15)

“Şakir Bey, hele son zamanlarda, Bedia'nın hayatında mühim bir mevki olanlardandı. Evvela, biraderi Şemsettin'in kayınpederi Şakir Bey'di, arada bir akrabalık var. Sonra Lâmi'nin müdürü Şakir Bey'di, kocasının bütün istikbali bu adamın elinde; hem de Canan'ın bütün bu felaketselere sebep olan kadının 'peder-i manevisi' de Şakir Bey'di.” (Safa, Cânân, 2018, s. 16) Bedia, Şakir Bey'in yanına girer girmez ona kocasını sorar ve Şakir Bey de ona aralarında geçenleri sorar. Bedia ona olanları şu şekilde anlatır:

“Bundan dört gün evvel, sizin kerime hanımefendiler, Şemseddin, Selim Bey bizde misafirdiler, biliyorsunuz. O gece çok eğlendik. Ertesi gün de kalmalarını rica ettim. Perihan Hanım'ı razı edemedim. Canan Hanım' da kalmak istemiyor, hepsi bizi Kalamış'a çağırdılar. Rahatsızdım o gün... Gece başka misafirlerim de gelecekti, İstanbul'a inemezdim. Özur diledim, sonra Lâmi'ye yalvardılar, kocam benim hesabıma da cevap verdi: 'Geliriz, Bedia şimdi hazırlanır!' dedi. Bu âdeta biraz da emir gibiydi, canımı sıktı, gidemeyeceğimi katıyen söyleyince, Lâmi fesini giydi, bastonunu alıp geldi, 'Buyurun o gitmezse, ben yalnız gelirim!' diyerek yüzüme sert sert baktı, bahçeye çıktı. Kerime hanımefendiler şaşırılmışlardı. Ben beynimden vurulmuşa döndüm. (...)" (Safa, Cânân, 2018, s. 18)

Böylece Bedia ve Lâmi arasındaki mesele de okuyucu tarafından anlaşılmış olur.

Şakir Bey, olayı dinledikten sonra bu olanlardan haberdar olduğunu söyler. Ancak Şakir Bey'e göre bu olanlar çok önemli değildir. Şakir Bey, bu olanların bir bahane olduğunu savunur. Daha önceleri Lâmi ile Bedia arasında bir geçimsizlik olup olmadığını sorar. Bedia ise aralarında bir sorun olmadığını ancak Lâmi'nin son zamanlarda değiştiğini, evine karşı alakasının azaldığını söyler. Bunlardan sonra Şakir Bey, Lâmi'nin bir süredir iş yerindeki görevlerine karşı da alakasız olduğunu,

gençlerin yaramazlıkları olabileceği gibi Lâmi'nin de yaramazlık ettiğine inandığını ama yine de bir şey bilmediğini ifade eder. (Safa, Cânân, 2018, s. 18-19)

Şakir Bey'in, bu durum karşısındaki tutumu normal bir durumu ifade eder gibidir:

“-Belki Lâmi, başka bir kadının peşindedir. İşte, hepsi bu... İhtiyarladığımız gün anlayacaksınız ki, şimdi size müthiş görünen bu şeyler... Hayatta pek olağandır. Bedia Hanım kızım... Dünya pek acayip... Zevcelerini aldatmayan gençler pek sayılı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 19)

Bedia da Şakir Bey'in bu tutumuna itiraz eder:

“-Tuhaf söylüyorsunuz beyefendi... Sanki bu tabii bir hâlmış gibi...

-Tabii değil ama... Ona yakın bir şey. Gençlik bu, dedim ya, insan gençliğinde hata yapmazsa, bir daha hiç yapmaz. (...) Şimdi bizim modern sayılan muhitlerimizde böyle şeyler her zaman oluyor. (...) Sabredin... Kıskanç olmayan kadına erkekler bayılırlar. (...)” (Safa, Cânân, 2018, s. 19-20)

Şakir Bey ile Bedia arasındaki konuşma ortaya bir kadın ve bir erkeğin aldatılmak konusundaki bakış açılarını ortaya koyar:

“-Aldatılmak, bir kadın için ne müthiş şey, takdir edersiniz...

- (...) Eğer bu bir felaketse, emin olun ki evli kadınların yüzde sekseni sizinle dert ortağıdır. Zevcesini aldatmayan erkekler ya tekkelerde ya medreselerde ya da türbelerde bulunur.

-Müthiş söylüyorsunuz.

-Fakat doğru söylüyorum. Bu hakikate alışmak pek kolay bir şey değil. (...) Görürsünüz ki zevcelerini aldatan erkekler, aldatmayanlardan çoktur.” (Safa, Cânân, 2018, s. 20)

Bu, konuşma Şakir Bey'in Bedia'ya bir erkeği elde tutmasına dair öğütler ile devam eder:

“Bir kadının zevcini muhafaza etmesi için, evvela, onun hareketine göz yumması lazımdır. İnsanların tabiatı malum. Eğer kocanızı kıskanırsanız, o sizi aldatmaktan daha fazla zevk duyar. İnanınız bu bir kaidedir. Yasak olan şeylere herkes rağbet eder. (...) Ben kadın olsaydım, kocamın beni gözümün önünde aldatmasına ses çıkarmazdım. Ve kocamın yaptığını yapardım. (...) Emin olunuz ki, erkeğe karşı kadının en birinci silahı budur. O zaman her şey düzeldir, erkeğin de aklı başına gelir. Kısasa kısas!” (Safa, Cânân, 2018, s. 21-22)

Bedia ise, tüm bunlar karşısında namuslu bir kadından beklenen tavrı gösterir:

“-Bu nazariyelere aklım ermiyor, beyefendi!” (Safa, Cânân, 2018, s. 22)

Burada görülüyor ki kadın erkek ilişkilerinde erkek egemen zihniyetin ağır bastığı bir ifade içindedir Şakir Bey.

Bunlar üzerine Bedia, Şakir Bey’in köşküne gider. Kocasını orada da bulamaz, Lâmi’nin dışarıya çıktığını öğrenir. Bir süre sonra Lâmi gelir. Lâmi ve Bedia yalnız kaldıklarında Lâmi’nin tavrı çok sert olur:

“-Gelmemeliydin!

-Niçin?

-Gelmemeliydin. Burada aile meselelerini konuşmak münasip değil de onun için.” (Safa, Cânân, 2018, s. 26-27)

Bedia, kocasının bu tavrı karşısında köşke Şemsi abisini görmeye geldiğini, Lâmi’nin orada olacağını tahmin edemediğini söyler. Fakat hazır buluşmuşken bu hali de konuşmak gerektiğini ifade eder. Bunun üzerine, Lâmi, ortada hiçbir şey olmadığını, her şeyin doğal olduğunu söyler. Bedia buna şöyle karşı çıkar:

“Senin, yalnız senin keyfin için yaşayamam. İstedğin zaman eve gel, istediğin zaman çık, istediğin...” (Safa, Cânân, 2018, s. 28)

Lâmi, bunlar üzerine Bedia’yı suçlar. O gün misafirlere karşı çok kaba davrandığını söyler. Üstelik kendisinin de birkaç gün İstanbul’da kalmaya hakkı olduğunu savunur. Bedia ise, sınırlarına hâkim olamayarak Lâmi’ye içindekileri itiraf eder:

“Ben her şeyi biliyorum. Her şeyi biliyorum. O gece koruda, bizden ayrılmak, önde yürümek, o fahişe ile yalnız kalmak için bahaneler arayan sendin Lâmi. Bana iftira etme!” (Safa, Cânân, 2018, s. 29)

Lâmi, bunlar karşısında Canan’ı korur. Bedia’ya hıyanetini görmediği bir kadın hakkında bu ağır sözleri söylememesi gerektiğini söyler. Bedia, bunu gözle görmediğini ancak hissettiğini söylese de Lâmi ona yanıldığını ifade eder. Tüm bunlar üzerine Lâmi, ona evini sevmediğini açıklar. Bedia bunun üzerine evinden nefret ettiğini itiraf mı ediyorsun diye sorduğunda, Lâmi evinden nefret ettiğini, bu nefretin Bedia’ya olmadığını söyler. Birkaç gün sonra yalıya geleceğini, bunları o zaman halledeceklerini ifade eder. Ancak, bu sözler Bedia’yı teskin etmez:

“-Her şey anlaşılıyor. Yazık... Bir fahişe... âdi bir kadın... Âdi, manasız bir kadın seni teshir ediyor.” (Safa, Cânân, 2018, s. 30)

Lâmi, bunun üzerine sinirlenir ve Canan ile Bedia’yı karşılaştırır:

“-Sus! Seni böyle söylemekten men ederim. Bu itham hem o kadına hem bana karşıdır, sus! Dikkat et ki hainliğin pek küçültüyor seni... Canan’la aranızda bir fark görmeye başladım: O bana senin aleyhinde küçücük bir söz söylememiştir. Sen onun için en fena tabirleri kullanıyorsun, asabisin, kendini tutamıyorsun, ağzından çirkin şeyler kaçırıyorsun, bari ağzını kapa, sus, küçülme!” (Safa, Cânân, 2018, s. 30)

Bedia, çekip gittikten sonra Lâmi, Bedia ile her şeyin bittiğini düşünür. “Boşamak gibi haşın bir hareketi yapmadan evvel, bir kadını kendi kendine kocasından ayrılmaya sevk etmek için, Lâmi bu son mücadeleyi hazırladı. Bu hareketi kendinin de Bedia’nın da lehinde buluyordu: Kendi lehinde, çünkü talâkı çirkin şeklinden kurtarıyor; Bedai’nın lehinde, çünkü ona, kendi arzusuyla ayrılan bir kadının hürriyetini ve izzet-i nefsinin veriyor.” (Safa, Cânân, 2018, s. 33)

Görülüyor ki, Lâmi aslında kendisi hem boşanmak isteyen hem de kusurlu taraf iken karısını boşanmaya sevk etmeye çalışır.

Lâmi’nin içinde hissettiği bir can sıkıntısının nedenlerini düşünmesiyle de Bedia’ya olan hisleri ifade edilir:

“Bu zevcesine karşı eskiden kalma bir aşkın kırıntısı mı? Değil. Bedia’yi hiç sevmediğini biliyor. Müşterek hatıraların son bir kuvveti mi? Değil. (...) Nefret... Bedia’dan nefret hissettiği muhakkak. (...) Bedia’yı sevmiyor, ona acıyor. Lâmi kendine de, Bedia’ya da, muhite karşı da hain görünmek istemiyor.” (Safa, Cânân, 2018, s. 34)

Lâmi, daha sonra Canan’ın Edirne’den döndükten sonra yalılarına ilk kez misafir olduğu akşamı düşünür. Bedia ve Canan arasındaki farklar da böylece onun tarafından gözler önüne serilmiş olur.

“ (...) Lâmi, Canan’la Bedia’nın arasında her iki kadının tabaklarına yemeklerini koyuyor. Misafirler birdenbire geldikleri için Bedia’nın kıyafetinde ihmal var. Hoş bu kadın en kalabalık meclislerde bile sadelikten kurtulamamıştır. Saçlarıyla meşgul olmaz, yüzüne hiç pudra sürmez, en solgun günlerinde bile gözlerini sürmesiz, dudaklarını boyasız bırakır, lavanta da kullanmaz. Ama Canan o vakit yeni yaptırdığı krepdöşenden şarabi, bulut gibi hafif ve parlak esvabı içinde, kendine mahsus o rüzgârlı kokuyu bırakıyor, saçlarının altın sarısı, yüzünün pembeliği, gözlerinin mavisi, dudaklarının ateşin kırmızılığıyla başı, rengârenk bir ışık yığını içinde parlıyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 41)

Lâmi’nin Bedia’yı boşama kararını etrafındakilerle konuşması üzerine Lâmi’nin arkadaşı Faik, Bedia hakkında şu sözleri söyler:

“ (...) İnsan bir karı aldı mı, onunla ölüncüye kadar yaşar. Ne aldın, ne boşuyorsun? Kel mi? Kör mü, kambur mu? Topal mı? Dişsiz mi? Ağzı

mı kokuyor? Aşüftelik mi ediyor? Sana bir fenalığı mı var? (...) Eli yüzü düzgün, esmer güzeli, terbiyeli, nazik, hanım hanımcık bir kadın... Dört beş senedir evlisiniz. Bir kötü lakırdısını işitmemişsin. Evinde de yatıp kalkıyor, masraflardan yana kâr ediyorsun. Güler yüzlü, hoş sohbet, iyi bir kaynatana da var.” (Safa, Cânân, 2018, s. 55)

Faik’in bu sözleri aslında yazarın da Bedia’yı korumasıdır. Yazar, hak etmediği bir durumla karşı karşıya kalan namuslu, düzgün ve haksızlığa uğramış karakterini korur.

Lâmi, bir süre sonra Bedia’yı boşama kararını açıklar. Bu kararı Şakir Bey’e de şu şekilde ifade eder:

“ (...) Birbirimize hiç yakışmıyor, uyuşamıyoruz. Ölünceye kadar hırıltı, gürültü içinde mi yaşayalım? (...) Ben erkeğim. Gün geçtikçe Bedia’ya tahakküme kalkacağım, belki de, iradem haricinde, ona göre bazı fenalıklarım olacak; bütün bu felaketlerdense şimdiden benden boşanması onun lehine değil mi? Babasının hali vakti yerinde; kendisi daha genç, güzel, aramızda çocuk gibi bir mani yok, mademki geçinemiyoruz ayrılmak pek tabii.” (Safa, Cânân, 2018, s. 85)

Şakir Bey ise, boşanma konusunda Lâmi’ye öğüt verir. Bedia’nın babasına mektup yazmasını, niyetini açıkça söylemesini ve talakı onların talebine bırakmasını söyler. Ayrıca karısına da hatır-nevazâne bir mektup yazmasını, bunların öneminin büyük olduğunu ifade eder. (Safa, Cânân, 2018, s. 88)

Diğer taraftan Bedia’nın Lâmi’nin yokluğunda süren yeni hayatı ise şu şekilde ifade edilir:

“Bedia için hazin, cefalı bir hayat başladı. (...) Kocasız ve aşksız yataktan, yarısı boş, soğuk buruşmamış yataktan yalnız başına kalkmak ne hazindi; balkona çıkarak, yapayalnız denizin uyanışını ... seyretmek ne hazindi. (...) Her şey, odanın altında kayıkhaneye vuran dalgaların uğultusu bile Bedia’ya Lâmi’yi hatırlatıyor. Bedia Lâmi’nin yokluğuna bir türlü inanmak istemiyordu. Onun bir gün, hem de şu günlerde, mağrur başını önüne eğerek yalıya geleceğini ümit ediyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 95)

“İstanbul’a gelirken Şemsi de öyle söylemişti:

-Bediacığım, bunlar geçici şeylerdir, üzülme, ben Lâmi’yi ikna edeceğim, göreceksin, Lâmi’nin kalbi temizdir, hatasını çabuk anlar, merak etme, ben onu kendi elimle buraya getireceğim.” (Safa, Cânân, 2018, s. 95)

“Abdullah Bey’de kızını her gün teselli ediyordu:

-Allah’tan ümidini kesme evladım. Allah senin gözyaşlarını görür. Allah afif, temiz Müslüman kızlarına acır... Lâmi, günün birinde hem belki yakın zamanda buraya gelecektir.” (Safa, Cânân, 2018, s. 95)

“Bedia da Lâmi ile aralarında geçen münakaşayı unutmaya çalışarak zevcinin mutlaka yalığa geleceğine inanmak istiyordu. Zaten Lâmi kendi ağzıyla birkaç gün sonra yalığa geleceğini söylemişti.” (Safa, Cânân, 2018, s. 95)

Burada Bedia'nın babasının sözleri aslında yazarın bakış açısını da ortaya koyar. Yazarın romanlarında afif, namuslu ve Müslüman kızlar başlarına ne gelirse gelsin bir şekilde iyiliklerle karşılaşır.

Bedia ve onun bu haline çok üzülen babası, Lâmi'nin boşanma kararından habersiz onun geri döneceğini ümit eder. Babası, Bedia'ya şu sözleri söyler:

“Kocasını tarafından aldatılan kadın yalnız sen değilsin ya... Bir gün gelecek ki, bu gül fidanlarını yine kocanla beraber sulayacaksın, emin ol... Haydi yavrum, ver elini bana... Ve ayet-i kelimeyi unutma: ‘İnnallâhe maassâbirîn!’ ” (Safa, Cânân, 2018, s. 99)

Burada yine ihanet konusuna erkek egemen bir bakış söz konusudur. Kocanın karısına ihaneti, kadın tarafından affedilme ile sonuçlanması gereken bir eylem gibidir.

Ferhunde Nine de, Bedia'nın haline üzülerek ona “bahtiyarlık muskası” adını verdiği bir muska verir. Onu kim takarsa ömür boyunca keder görmez diye de tembihler. Bedia başta istemese de nine onu muskayı almaya ikna eder. (Safa, Cânân, 2018, s. 103-104)

Ve nihayetinde Bedia kocasının onu boşayacağını babası ve Şemsi'nin konuşmaları esnasında şu şekilde öğrenir:

“ (...) -Ben şimdiye kadar sabrediyordum, kızım da tevekkül et diyordum. Sen iyi bir haber getireceksin sandım. Bu çapkın yine kendi havasında gidiyorsa bizi kanun himaye eder.

-Eder, a, baba... Lâmi Bedia'yı boşamaya kalkarsa?

-Boşasın. Talak bu halden iyidir. Biz de başımızın çaresine bakarız. (...)

-Beybaba... Zaten Lâmi'nin fikri bu.

-Boşamak mı?

-Evet... Bedia'yı boşayıp Canan'ı almak. Düğünleri takarrür etti gibi. Galiba haziran...

-Sözünü bitiremedi. Bedia'nın çatalı elinden düştü, ağzı açık kaldı, lokması boğazını tıkadı. (...) Bayılmıştı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 108-109)

“Genç kadın, ayılır ayılmaz yutkunduk, yeniden bayıldı ve böyle, arka arkaya, üç defa kendinden geçti.” (Safa, Cânân, 2018, s. 109)

Ayılınca önce kocasına “Allah da onun iki yakasını bir araya getirmesin!” diyerek beddua eden Bedia, daha sonra her şeye rağmen kocasına kıyamaz “Lâmi’nin değil, o kadının iki yakası bir araya gelmesin, hep kabahatler onda...” diyerek Canan’a beddua eder. (Safa, Cânân, 2018, s. 110)

Burada görülüyor ki Bedia, kocasına saf duygular besleyen, her şartta ve koşulda ona bağlı, namuslu, kendi halinde yaşayan bir kadındır. Ayrılırken bile kocasına kötü söz edemez.

Bedia, daha sonra kardeşi Şemsi’nin de mahvına sebep olan kişinin Canan olduğu, yine kardeşinin kendisine itirafı ile öğrenir:

“(...) -Altı aydır, bunu herkesten saklıyorum. Kendimden bile. Bu aşkla mücadele ettim. İlk defa bu gece sana açıldım. (...) O fettan, bizzat kendisi bana ümit verdi. Aramızda, iki ay evveline kadar, gizli bir mukavele vardı. Bana birçok vaatlerde bulundu. Lâmi ile münasebeti için ona daima sitem ediyordum. ‘Bunun hiç ehemmiyeti yok. Neticesiz bir şey... Nafile uğraşıyor!’ diyordu. (...) Ona birçok fedakârlıklar yaptım. Hatta maddi şeyler... Hediyeler bile ikram ettim. (...) Hiç kimseye açılmayarak yaşadığım bu altı ay beni bitirdi.” (Safa, Cânân, 2018, s. 122-123)

Bedia, kardeşinden bu öğrendikleriyle bir kez daha yıkılır. Bunun üzerine iki kardeş sessizce ağlar. (Safa, Cânân, 2018, s. 126)

Abdullah Bey, Lâmi ile boşanma mevzusunu konuşur. Konuştuklarını da kızı Bedia’ya şu şekilde anlatır:

“(...) -Herif kararını vermiş diyorum. O karıyı alacak... Bir ay sonra düğünleri olacak. Bugün kendisini şirkette bir köşeye çektim. Uzun uzun konuştuk. (...)” (Safa, Cânân, 2018, s. 128)

Lâmi, Abdullah Bey’e ve Bedia’ya karşı mahcup olduğunu ancak bir kere bu işlerin olduğunu, o kadını sevdiğini söyler. Uzun uzun düşündüğünü tek çarenin boşanma olduğunu ifade eder. Bir hain olmadığını da tazminatla ispat edeceğini, nikâhın üç mislini takdim edeceğini, üstelik Bedia’yı kendisinin boşamayacağını, Bedia’nın onu boşayacağını, bunun da bir izzet-i nefis meselesi olduğunu ekler. (Safa, Cânân, 2018, s. 129-131)

“Netice? Boşayacak!

Bedia kendisini tutmaya çalışarak babasını dinliyordu.

Genç kadın, dişlerini sıkarak öfkesini yutmaya çalıştı, babası hikâyesini bitirince, meyus, ‘Boşasın!’ dedi.

Şemsi de kaşları çatık güç bela nefes alarak daha meyus, mırıldandı:

-Evet... Boşayacak, başka çare yok!

Üçü de başlarını önlerine eğdiler: Baba da, oğlu da, kızı da..." (Safa, Cânân, 2018, s. 131)

Bedia, bu olanlardan sonra ninesinin ona olanları sorması üzerine:

"Sus nine... Allah aşkına sus... Bunu sorma. Son derece kederim var. Beni boşayacakmış. Artık bu, muhakkak... Artık dünyada kimsesiz kalıyorum. Kocam beni bırakıyor. Gördün ya, senin muskandan hiçbir fayda çıkmadı." der. (Safa, Cânân, 2018, s. 133)

Ona sabretmesini söyleyen ninesine "Artık sabretmeye de mecalim kalmadı. Şemsi de, ben de canlı cenazeye döndük. (...) Bundan sonra ben yeniden evlenip aile kurabilir miyim? Hem Lâmi'nin üstüne hiç kimseyi beğenmem." diyerek hâlâ kocasına olan beğenisini ifade eder. (Safa, Cânân, 2018, s. 133)

Bu olaylar yaşanırken Şemsi'nin hastalığı, Canan ve Lâmi'nin evlilik durumuyla iyice alevlenir ve sonunda Şemsi ölür. Bedia, Şemsi'nin de ölümü ile birlikte "Ağabeyimi öldüren odur, o kadın, hep o kadın, katil!" diye bağırmaya başlar. Yaşadıklarının neticesinde bir sinir hastalığına kapılır. Bedia'nın tedavisine başlanır. (Safa, Cânân, 2018, s. 139-140)

Buradan sonra yazar Bedia'dan hiç bahsetmez. Lâmi ve Canan'ın evlilikleri anlatılır. Yeni karısına âdeta bir kul köle olan Lâmi buna rağmen aradığı mutluluğu Canan'da da bulamaz ve karısının ona olan ihanetini öğrenmesiyle yıkılır. Bunun üzerine romancı Bedia'dan tekrar bahsetmeye başlar.

Lâmi, Canan'ın ona olan ihanetini öğrendikten sonra karısına dönmeyi düşünür ama ona yalvarmak da istemez. Bir süre sonra çevresinin de etkisiyle Bedia'ya gitmeye karar verir. Bedia'yı görmeye eski evlerine gider.

"Genç kadın çok değişmiş. Bir örtü altında uçuşan saçlarında beyaz teller parlıyor. Gözler oyuklarına kaçmış ve kararmış. Kapaklar ağır ağır kımıldıyor, gözlerinin üstüne indiği zaman, yukarı kalkmak için büyücek bir kuvvete muhtaçmış gibi zahmetle açılıyor. (...) Bütün çehre, üflenen bir su gibi ürperiyor. Bir senelik eziyet, Bedia'nın bir tabak gibi düz simasında neler yapmamış: Öyle çizgiler ki, her birinde, uykusuz geçen gecelerin tarihi görünüyor. Fakat ne asil yüz! Bir sene evvel Bedia'nın çehresinde bu kadar mana olsaydı, Canan'la rekabet edebilirdi." (Safa, Cânân, 2018, s. 254)

Burada görülüyor ki, karısının değerini anlayan Lâmi, daha önce beğenmediği karısındaki değerli özellikleri şimdi fark etmektedir. Aslında Canan, onun karısının kıymetini anlamasını sağlamıştır.

Bedia eski kocasına neden geldiğini, aralarında konuşacak neyin kaldığını sorar. Lâmi ise gidecek başka yeri olmadığını, orayı hâlâ kendi evi gibi gördüğünü söyler.

Lâmi, yalvarmaya başlar ve der ki:

“Düşün Bedia, o büyük düşman artık sağ değildir.” (Safa, Cânân, 2018, s. 256)

Yazar, Bedia ve Lâmi'nin geri kalan hayatlarının neticesini ile şu sözlerle ifade eder:

“Gülşen Dadı, bir tepsi içinde, iki sütlü kahve getiriyordu. Lâmi ile Bedia izdivaçlarından beri, üç senenin sabahında karşılıklı içtikleri sütlü kahve. Aynı tepsi, aynı fincanlar. (...) Dudaklarını fincanlara götürürken gözlerini Gülşen Dadı'dan birbirlerine çevirdiler.” (Safa, Cânân, 2018, s. 256)

Görülüyor ki Bedia, romanda olumlu özellikleriyle gösterilen asil ve manevi değerlere önem veren bir kadındır. Bedia'nın dış görüşündeki, kılık kıyafetindeki, makyajındaki ve hayatındaki sadelik onun ruhunun sadeliğinin bir temsili gibidir. Yazar bu nedenle onun karşısına tam zıttı olan bir rakip çıkartmış ve kocasını hata yapmaya sevk etmiştir. Ancak yukarıda da bahsettiğimiz gibi Bedia, doğruluktan ayrılmayan ve namuslu dürüst bir kadın olarak sonunda kazanan kadın olmuştur.

Canan ve Bedia, karakterlerinde aslında Doğulu-Batılı, ahlaklı-ahlaksız, doğru-yanlış, iyi-güzel kadın gibi pek çok konuda mukayese yapılmıştır. Bedia ağırbaşlılığı, duygusallığı, sadakati, sabrı ve fedakârlığıyla geleneksel Türk ve Müslüman kadın tipinden izler taşır. Aynı zamanda Bedia, yetişme tarzı, ailesi ve psikolojisiyle çok yönlü tanıtilen canlı bir karakterdir. (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 176)

Ferhunde Nine, (Cânân) adlı romanın dul kadın karakterlerinden biridir. Abdullah Bey'in annesi ve Bedia'nın da ninesidir.

Romanda, “Seksen yaşını geçkin, inmeli ihtiyar kadın” şeklinde anlatılmıştır. (Safa, Cânân, 2018, s. 99-100)

Ferhunde Nine, romanda torunu Bedia'nın kocasından ayrılığı esnasında onun yanında olarak ona destek olmasıyla dikkat çeker.

“Ağırıklı, yaş, sönük, bir çıban gibi ıslak ve kırmızı gözlerini Bedia'dan ayırmıyor.” (Safa, Cânân, 2018, s. 99-100)

Ferhunde Nine, kocasının onu terk etmesinden dolayı çok üzgün olan torunu Bedia için çok üzülür. Buraya kadar olayların içinde görmediğimiz Ferhunde Nine; bir gece yarısı, koltuk değnekleriyle torununun yanına gider.

“Buruşuk bir sigara kâğıdı gibi ince, beyaz, kansız göz kapakları, titreyerek, çabuk çabuk açılıp kapanıyordu. Kötürüm olduğu günden beri, muvazî bitişmeyen çarpılmış dudakları, gizli bir dua gibi kıpırdıyor, göğsünden kısık nefesler boşalıyordu. Başını sağa eğdi, sola eğdi, öne bıraktı. Üç defa derin derin soluk aldı, ‘Kızım...’ diyebilirdi. Torununa içinin sıkıldığını, ecelin gecikmesinin iyi bir şey olmadığını söyler. Ferhunde Nine, geçmişini hatırlar. Bedia’nın babasının doğumunu, lohusalığını anlatır. Daha sonra “Titreyen elleriyle göğsünü açtı, sıksa vücudunun ıslak bir bez gibi kemiklerine sarılmış buruşuk derisi üstünde, üç köşeli bir muska gösterdi:

-Kızım... Bu ne biliyor musun? Bahtiyarlık muskası... Ömür muskası... Kim bunu takarsa... Keder yüzü görmez... Ömrü de uzun olur... İnan buna... Şimdiki tazeler... Böyle şeylere ehemmiyet vermezsiniz... İnan buna... İşte ben... Seksen... Seksen üç yaşındayım... Bütün ömrüm iyi geçti. Az ağladım. Hele senin yaşında bir gülerdim ki, herkes beni delirdi zannedirdi. Bu... Bu muskayı bana... Padişahın müneccimbaşısı gönderdiyi kızım. Rahmetli anneciğin hastayken bu muskayı çıkarıp da onun boynuna takacaktım. Fakat... Can tatlı... Birdenbire ölüveririm diye korktum. Hem gelinimin ağır hasta olduğunu bilmiyordum. Ölünce zavallı... Bu muskayı ona vermediğime pişman oldum. Hâlâ yüreğim yanar. Şimdi... Bu muskayı sana vermek istiyorum.” (Safa, Cânân, 2018, s. 104)

Burada görülüyor ki Ferhunde Nine, aslında mutlu olmanın yolunu inanmakta bulmuştur ve torununa da bunu aşılama çalışmaktadır. Bu özelliği ile Ferhunde Nine aslında eski neslin örneğidir.

Bedia, başta muskayı almak istemese de “Muskayı torununa uzattı, gözünün önünde boynuna bağlanmasını istedi. Bedia muskayı boynuna geçirdi ve ninesini öptü.” (Safa, Cânân, 2018, s. 104)

Ferhunde Nine, bunun üzerine,

“Kızım, göreceksin... Günün birinde bu muska seni bahtiyar edecek... Emin ol... Kızım, yavrum...” der.

Özetle, Ferhunde Nine, romanda geleneksel kadın tipinin örneği gibidir. Romanda bunun dışında bir yeri yoktur.

Canan'ın annesi, (Cânân) adlı romanın dul kadın karakterlerindedir. Canan'ın annesinin adı romanda belirtilmemiş, kendisinden sürekli olarak Canan'ın annesi olarak bahsedilmiştir.

Canan'ın annesi, yıllarca kocasından zulüm görmüş ve erkek çocuk isteyen zihniyetteki kocası yüzünden kızından zorla ayrılmış bir kadındır. Bu nedenle kızının hasreti ile yıllar geçiren bir annedir. Kocasının ölümünden sonra kızını arayıp bulan anne, bir gün Canan'ın karşısına çıkan gerçek hayatının temsili gibidir.

Canan'ına annesi, öncelikle Canan'ın büyüdüğü eve gitmiş ve orada Canan'ın kocasını sorarak Canan'ın yeni evinin adresini öğrenmiştir. Yazar, Canan'ın annesinin bu bilgileri nereden bildiğini belirtmez.

Canan'ın annesi adresi öğrenince, kızının evine gider. Burda, fiziki betimlemesi ile romana dâhil olur:

“Başına kalın bir beyaz başörtü örtmüş, siyah yeldirmeli, ihtiyar fakat yüzü çuha gibi kırmızı, etleri gergin, çenesinden ince uzun, sarı tüyler sarkan, gözleri masmavi, yaşına rağmen dinç, kuvvetli bir kadın Lâmi ile Canan'ı görünce, kapıyı iterek âdeta zorla içeriye, sofaya girdi, hiçbir şey söylemeden hasır koltuğa oturdu. Sonra başını kaldırdı, iptidâ Eleni'ye, sonra Lâmi'ye, nihayet Canan'a baktı, uzun müddet baktı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 199)

Kadına, kimi aradığı, niçin geldiği sorulduğunda “Bana... buraya... geldi... Ayşe'yi aradı.” der. (Safa, Cânân, 2018, s. 199)

Daha sonra anlatır:

“-Şakir Bey evine gitti, bana...
-Şakir Bey'in evine mi gittin?
-Ha.
-Niçin gittin? (...)
-Ha. Sareyden söylemişler... Ben... Git... Şakir Bey'lere... Lâmi Bey...
Ayşe orada...” (Safa, Cânân, 2018, s. 200)

Tam bu esnada gelen Faik, kadını görünce kadının ilk önce kendi evlerine geldiğini ama onu buraya yolladıklarını çünkü kadının Lâmi'yi sorduğunu, konuşmasından da pek bir şey anlaşılmadığını, kadının Çerkez olduğunu söyler.

Faik, annesi Renknaz Hanım evde olmadığı için bu kadınla Çerkezce konuşacak kimse olmadığından ne dediğini anlamadıklarını da ekler. Burada belirtmek gerekir ki Renknaz Hanım, Çerkezce bilmektedir. Bunun üzerine Çerkezce bildiği için Renknaz Hanım da Canan'ın evine çağırılır. (Safa, Cânân, 2018, s. 201)

“İhtiyar, karşısında ana diliyle konuşan birini bulunca masmavi, kirpiksiz, tekerlek gözlerini açarak canlandı, birdenbire, dilini ağzı içinde şaklatarak büyük bir gürültüyle anlatmaya başladı. (...) İki köşeli, tuhaf çenesi açıldıkça, iri, bembeyaz, çürüksüz dişleri görünüyor, dili bazı dışarıya sarkıp içeriye kaçıyor, ucu bir çengel gibi kıvrık, uzun kemikli, burnunun üstünde üç sıra buruşuk toplanıp açılıyordu. Üst dudağında da, çenesinde olduğu gibi, uzun ve sarı kıllar, yumuşak bıyıklar vardı. Söz söylerken elini sık sık göğsüne vuruyordu.” (Safa, Cânân, 2018, s. 201)

Renknaz Hanım, ihtiyarı dinlerken şaşırıyordu. İhtiyar kadın da, sık sık Ayşe diyor, uzun uzun anlatıyordu. En sonunda Renknaz Hanım, bir çığlık koparır:

“Aaa... Ayol... Canan... Bu kadın Adapazarı'ndan geliyor. Bu kadın senin annen! Canan... Bu kadın senin annen! Ayşe Ayşe dediği de sensin!” (Safa, Cânân, 2018, s. 202)

İhtiyar kadın, kızına sarılmak istediye de Canan, “Çekil... İstemem... Çekil!” diye bağırır. Annesini istemez. (Safa, Cânân, 2018, s. 202)

İhtiyar kadının büyük ağzından “Bana... sana... ne yaptı?” cümlesi çıktı. “Ben sana ne yaptım?” demek istiyordu. (Safa, Cânân, 2018, s. 202)

Canan, annesinin sinirine dokunduğunu, hatta bu işte bir yanlışlık olması gerektiğini, o kadının onun annesi olamayacağını söyler. Renknaz Hanım ise bunun doğru olduğunu ve kadından duyduklarını şöyle anlatır:

“Yunan muhaberesinden bir sene evvelmiş. Bu kadın gebe kalmış. O vakte kadar hiç çocuğu olmamış. Kocası çok seviniyormuş fakat illa ki erkek çocuğu olsun istiyormuş. Gele gele dünyaya bir kız çocuğu çıkmış. Babası hiddetlenmiş. (...) El altından bu çocuğu satmak istemiş. Esirciler bakmışlar ki Ayşe güzel bir çocuk, satın almışlar, İstanbul'a götürmüşler. Anası ağlamış, ağlamış. (...) Zavallı kadın kocasına belli etmeden kızının hangi saraya verildiğini öğrenmiş ama bir türlü kızını görememiş. Kocası ölünce kadıncağız İstanbul'a inmek için bostanı ucuzcana satmış. Saraydaki kayıtlardan Ayşe'nin nerede olduğu öğrenilmiş. Daha sonra kadıncağız sora sora Şakir Bey'in evini bulmuş.” (Safa, Cânân, 2018, s. 206)

Canan ise, annesi hakkında şunları düşünür:

“ (...) Saraydan aldığı telkinle, kızını satan insanlara karşı tasasız büyümüş, ne muhabbet ne hasret ne kin beslemişti. Hâlâ kendini vahşi bir

Çerkez kızı olmaktan kurtaran bahtına minnettardı bile. Bu ihtiyar Çerkez kadının koyu karanlıklardan birdenbire çıkışı onu pek şaşırttı: ‘Kimdir bu? Ne biçim şey? İnsana bile az benziyor. Bu mahluk, bir insan mı? Bu insan, bir kadın mı? Bu kadın, bir ana mı? Bu ana, kendi anası mı? (...) Ya tesadüf onu bu ana babanın yanında bıraksaydı? Babasının bir eşkiya olduğunu Renknaz Hanım’dan dinlerken titremişti. Ya bu yaşa kadar, Adapazarı’nın silahlı bir evinde büyüseydi? Peki, bugün ne yapacak? Bu acuzeye karşı ne yapacak? (...) Canan’ın büyük hülyalarıyla bu ana, bu cadaloz, ne zıt şey, Allah’ım genç kadın ne bekliyordu, karşısına çıkan ne!’ (Safa, Cânân, 2018, s. 207)

“Genç kadın, bir defa bile ihtiyarın boynuna sarılmamıştı. Ona karşı ‘anne’ kelimesini bir defa bile ağzına almadı. Az zaman içinde ihtiyar kadın, evde, sesi işitilmeyen, vücudu görülmeyen, sevilmediği kendisine hissettirilen, yabancı, menfur, yaşama bir mahluk gibi, en yukarı kattaki odasında pineklemeye mahkum kaldı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 207)

İhtiyar anne kızına, “Ben sana ne yaptım manasına gelen ‘Bana sana ne yaptı?’ ” diye sordukça Canan, “Sen... ba... na... hiç... bir... şey... yap... madın... Fakat ben, ben seni istemiyorum. Anlıyor musun?” dedi. (Safa, Cânân, 2018, s. 209)

Kocası, Canan’a onun hatırı için ihtiyar kadına biraz daha iyi davranmasını rica etse de Canan o kadına sinir olduğunu söyler. Annesine “cadı” demeye devam eder. Annesi ona Ayşe dedikçe bu ismi kabullenmez ve ona adının Canan olduğunu söyler. Annesi hastalandığında bile yanına asla uğramaz. Hatta damadı bile ihtiyar kadınla ilgilenirken bu durum Canan’ın umurunda olmaz. (Safa, Cânân, 2018, s. 210)

Kısacası, kadın Canan’ın yanında bir anne gibi değil bir sığıntı gibidir. Onu, o evde koruyup kollayan ve ona acıyan tek kişi ise damadı Lâmi’dir.

“Canan annesinin odasına hiç uğramadı. Eleni yalnız hastanın çorbasını götürüyordu. Lâmi, akşamüstü kaynanasına ilaçlar getirdi, kendi eliyle içirdi. İki gün süren hastalığında, bu ihtiyar kadına öz oğlu gibi hizmet etti.” (Safa, Cânân, 2018, s. 210)

Bir çarşamba günü, Canan’lara gelen misafirler, özellikle de Ali bu kadını görmek ister:

“Kuzum, şu kadını çağırınız. Öyle tuhaf anlatıyorsunuz ki çok merak ettim, haydi, çağırınız gelsin buraya... Bir kere de bizim yanımızda “Bana sana ne yaptı?” desin.

Canan gülüyordu:

-Gelmez ki... Vahşi... Horozdan bile kaçır. Gelmez. Hem bırakın, ayağı buraya alışmasın, sonra yabancı misafirler varken de gelir, beni rezil eder.” (Safa, Cânân, 2018, s. 210-211)

Ali ve Canan o akşam sofada yakınlaşır:

“Ali, Canan’ı kucakladı ve kulaklarının dibinden öptü. (...) Canan, Ali’nin elinden kurtularak tekrar salona girdi. Ali, sofada, genç kadınla birlikte odaya girmemek için biraz vakit geçirirken gözleri merdivene ilişti: Üst basamaklarda, beyaz entarili, kolları uzun, etekleri uzun, belinden aşağı sarkan kuşağı uzun, boyu uzun, suratı kıpkırmızı, ceviz gözlü bir heyula; genç adama dik dik bakıyordu. Ali evvela korktu, sonra maşukasının Çerkez annesini tanıdı. (Safa, Cânân, 2018, s. 212-213)

Bu ihtiyar ana, kızının Ali ile yakınlığına şahit olunca şaşırır ve gider yatağına oturur. Bir süre sonra Lâmi’yi görünce sevinir. “Oğlu gibi sevdiği damadını alnından öptü, ona yine Çerkezce bir şeyler, bir şeyler söyledi, fakat bu sefer ciddi görünüyor, aynı cümleleri sık sık tekrar ediyordu. Lâmi merakla ona bir şey söylemek isteyip istemediğini sordu.

İhtiyar başını salladı:

-Ha.

-Türkçe söyle.

Sonra düşünerek kekeleydi:

-Ayşe... Ayşe... O adam...” (Safa, Cânân, 2018, s. 213-214)

Bunun üzerine Lâmi, ihtiyar ana sayesinde karısından tekrar şüphe etmeye başlar. O kadının da mı yalan söylediğini düşünür. Şüphesini kimseye belli etmez.

Aynı akşam bir süre sonra, misafirlerin yanına salona inen anne, kızı Canan tarafından hakaretlerle karşılaşır:

“Cadı karı! Bir daha sen aşağılara inmeyeceksin! Bir daha sen misafirlerin olduğu odaya girmeyeceksin! (...) Vallahi seni boğarım. Senin yüzünden katil olurum. Cadaloz! Cadaloz! Yüzüme öyle hain hain ne bakıyorsun!” (Safa, Cânân, 2018, s. 222)

Lâmi bu olaylar üzerine Selim ile konuşarak karısının ihanetlerini öğrenir ve yaşlı annenin haklı olduğunu anlar. Eve giden Lâmi, karısına önce saldıracak gibi olur ama daha sonra karısının şehvetine kapılarak onunla sevişmeye başlar:

“Lâmi, zevcesinin dizlerine kapanıyor, başını iskarpinlerine kadar indirerek ayaklarını öpüyordu.

Kadın ayağa kalktı:

-Soyun, gir yatağa! dedi.

Fakat, şiddetle tekmelenen kapının kilidi sökülmiş, kanat ardına kadar açılmıştı. Canan'ın annesi önden, hizmetçi arkadan, içeriye girdiler.” (Safa, Cânân, 2018, s. 236-237)

“Anası, yumruklarını karnına vurarak Çerkezce bir şeyler söylüyor, bağıyor, kızının üstüne yürüyordu. Genç kadın, kollarını uzatarak ihtiyarı boğmak istedi:

-Çekil! Cadaloz! Çekil! Şimdi seni boğarım.

Fakat hücumu uğrayan ihtiyar, odayı sallayan dehhaş bir öfkeyle kızının saçlarını yakaladı ve onu karyola arasına sıkıştırarak yere çöktürdü.” (Safa, Cânân, 2018, s. 237)

“Lâmi, eline geçen bir kibriti çakınca, alevde, korkunç bir manzaranın sallandığını gördü: İhtiyar kadın, kızının vücudunu dizleri altına almış, saçlarını ellerine dolamış, başını karyolanın ayak demirlerine çarpıyor, geriye çekerek bütün hızıyla bir daha, birkaç kere çarpıyor, her vuruşunda karyolanın demirini öttürüyordu. Canan'ın başı kan içinde, yüzü görünmüyor.” (Safa, Cânân, 2018, s. 238)

Böylece yazar, Canan'ın annesi ile olayların sonlanmasını sağlamıştır. Ayrıca, geleneksel hayattan kopan Canan bir şekilde yine gelenek ile cezalandırılmıştır. (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 190)

Yazar, Canan ve annesi arasındaki benzerlikleri, anneden evlada aktarılan özellikleri şu şekilde ifade eder:

“Bu kadın her günahın lezzetini tatmıştı, anasını boğmayı bile hatırandan geçiriyordu fakat kendi ırkına galip gelemedi. Çünkü hodbin ve cinâî meyelânlar, anasında da, kızında da var. Kızı az çok şehir terbiyesi aldığı için anasından daha kuvvetli. Bu hadise, iptidai ve ham insiyakların zekâyı mağlup ettiğini de gösteriyor.” (Safa, Cânân, 2018, s. 240)

Mahmure, (Cânân) adlı romanın dul kadın karakterlerinden bir diğeridir. Mahmure, Bedia'nın arkadaşıdır.

Mahmure'nin dul oluşu doğrudan yazar tarafından dile getirilir:

“Bedia' da kapıya koştu: Arkadaşı Mahmure gelmiş, udunu da beraberinde getirmişti. Eskiden pek sevdiği bu şen dul kadını, Bedia bu sefer bir hoş karşıladı, misafir odasına aldı.

Mahmure Hanım, otuzunu geçkin, yanakları çukurlaşmış, derisi buruşuk ve pürüzlü gözleri sürmeli, boynunun esmer etine iyice içirilmemiş dalga dalga pudra lekeleriyle aykırı tuvalet yapmış bir kadın, fakat çok şen, hemen elindeki udu bırakarak Bedia'nın boynuna sarıldı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 111)

Böylece, Mahmure roman kurgusuna dâhil edilmiş olur. Onun romana girişi, bu şekilde, arkadaşı Bedia'nın yanına gitmesi ile olur.

Mahmure, çok neşeli bir kadındır. “A...y, kardeş... Dışarıda bir parlak hava, bir tatlı hava, var ki... Oynaya oynaya geldim. Neredeyse mehtap da çıkar, bahçeye otururuz olmaz mı? Bu akşam kuş olup uçmak istiyorum. İçim içime sığmıyor. (...) Şu Bediacığa gideyim de, rıhtımda oturup hovardaca bir şarkı atalım dedim.” (Safa, Cânân, 2018, s. 111)

Mahmure, bu neşesi içinde Bedia'nın üzüntüsünü başlarda fark etmese de daha sonradan Bedia'nın kocasıyla ilgili sıkıntılarını öğrenir. Bedia'nın kardeşi Şemsi de gelince üçü birlikte bu konuyu konuşurlar. Bedia, Lâmi'nin gönlünü kaptırdığı Canan'ın hayat hikâyesini dinledikten sonra “Böylelerinden de ahmak erkekler hoşlanıyor.” diyerek tavrını ortaya koyar. (Safa, Cânân, 2018, s. 116)

Ancak, Canan'ın ne denli güzel bir kadın olduğu konusunda da Şemsi'ye katılmadan edemez:

“Evet... O kadının hâli benim de hoşuma gitti, ne yalan söyleyeyim, erkek olsaydım ona gönül verirdim.” (Safa, Cânân, 2018, s. 116)

Mahmure, gerçek bir arkadaş gibi Bedia'nın zor zamanlarında yanında olmuştur. Bedia'nın, Şemsi'nin ölümü ile yaşadığı sıkıntıları hafifletmeye çalışmıştır.

“Mahmure Bedia'yı kollarının arasına aldı, nafile yere teselliye uğraştı.” (Safa, Cânân, 2018, s. 138)

Mahmure, romanda Bedia'nın zor zamanlarında yanında olan, neşeli, dul, kadın arkadaş tipidir. Romanın ikinci dereceden kişilerinden olması nedeni ile olayların gelişiminde de doğrudan ilgisi yoktur.

Samiye Hanım, (Biz İnsanlar) romanının dul kadın karakterlerindedir. Rahmetli Halim Paşa'nın karısı ve Cemil'in annesidir.

Samiye Hanım'ın oğlu Cemil, okulda arkadaşı ile kavga etmiş ve arkadaşı Tahin'e “eşek Türk” demiştir. Bu kavga esnasında Cemil de hafif yaralanmıştır. Cemil'in okulunda öğretmen olan Orhan, o gün nöbet yerinde bu olay yaşandığı için hem durumu izah etmek hem de Cemil'in ailesinden ihmali için özür dilemek adına Samiye Hanım'ın evine gitmiştir. Orhan'ın Samiye Hanım'ın evine gitmesiyle olaylara dâhil edilen bir karakterdir.

Öncelikle Samiye Hanım'ın görüntüsü şu şekilde betimlenmiştir:

“Uzun boylu, yüzü öfkelerle ve hayal inkisarlarıyla dolu, sinirli olduğunu bir bakışta hissettiren, kırkını geçkin bir kadın.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 24)

Samiye Hanım'ın oğlu Cemil'in arkadaşı Tahsin ile kavga ederken arkadaşına “eşek Türk” demesi üzerine bu tabirin ona annesi tarafından –bilinçsizce de olsa- öğretildiği anlaşılır.

Daha sonra Muit İhsan, Samiye Hanım'ı ve yaşanan olayların iç yüzünü öğretmen Orhan'a şu şekilde anlatır:

“Halim Bey, bilmem nere şehbenderi, o zaman sağlamış Cemil'in babası. Bu Halim Bey de zaten alafranga mizaç bir herifmiş. Evine ecnebler dolarmış. (...) Fakat karı daha fazla ecnebi meftunu... Bak namusu için bir şey söylemiyorum ha. Vebali boynuna. Kadın, yalnız adeta Türklere düşman. İngilizler, Fransızlar buraya gelince, Halim Bey de vefat etmiş, kadın yalıya doldurur ecnebleri. Dahası var, bak nereden nereye yalıya Fransız bayrağı çeker. (...) Fransız bayrağı... Kahpenin zorun bak. Bu kadın, yalıda aççıya, uşağa, kayıkçıya hep ‘eşek Türk’ diye çıkışmış. Bu yazın karı gene Mustafa'ya ‘vahşi Türk, eşek Türk’ falan diye söylenirken –kavga bahçede oluyor- Mustafa kendini tutamaz, yumruğu karının sol gözünün üstüne çalar. (...) Sonra mahkemeler, bir şeyler, bilmem kaç sene hapis. Anladın ya. Mustafa'nın karısı iki sene evvel ölmüş. Çocuk açıkta kalır. (...) Nihayet bu mektebe yalvarırlar işte. Müdür zaten bin nazla aldı. Cemil de hatırlı talebe.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 52)

Orhan bu hikâyeyi dinleyince “Cemil'in anasında görünen bu gayr-i tabii öfkenin bir yandan kocasını genç yaşında kaybetmiş bir dul kadın hırçınlığı, bir yandan da Tahsin'in babasına karşı kiniyle karışarak şiddet kazandığını anladı.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 53)

Orhan, çocukların kavgası nedeniyle yalıya ilk gidişinden sonra yalıya davetli olarak ikinci kez gittiğinde Samiye Hanım'ı şu şekilde betimler:

“Siyahlar giyinmişti ve yüzünün eski öfkelerinden kalma sabit çizgileri arasında hafif bir tebessüm kendine yol arıyordu.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 180)

Böylece, Orhan'ın önce bir gereklilikle daha sonra davetli daha sonraları da hocalık için gittiği bu yalıda Orhan sayesinde Samiye Hanım'ı tanıma fırsatı bulur okuyucu.

Orhan bu davete gittiğinde ailenin Mustafa meselesi de konuşulur. Vedia bu konuda Orhan'a şunu söyler:

“Mustafa hapishanede kendisini ziyaret edenlere yemin etmiş: ‘O karıyı vuracağım!’ diye. Samiye ablam telaşta. Pek belli etmiyor ama çok korkuyor. Samiye ablam da sizinle de konuşmak istiyordu.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 185) Bu esnada sohbeta karışan zabıt ise düşüncelerini şu şekilde aktarır:

“Asıl kabahat Halim Bey’de idi. Hayatı Avrupa’da geçmiş. Türklere fazla kıymet vermezdi. Varsa yoksa ecnebiler. Karısını onlara açık saçık çıkarırdı.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 185)

Görülüyor ki aslında Samiye Hanım, görüşleri konusunda kocasının etkisinde kalmış silik bir tiptir. Aynı eşi gibi, hatta eşinden de fazla yabancı hayranıdır. Yazar, onunla kimliğini kaybetmiş, dejenere olmuş tipleri canlandırmak ister.

Samiye Hanım, bu yabancı hayranlığını her yerde ve her zaman dile getirmekten çekinmez. Orhan ile sohbetleri esnasında şöyle söyler:

“Beni fazla ecnebi sevmekle itham etmeyiniz; onların mektepleriyle bizimkiler arasında çok fark var. Fakat Orhan Bey, yüzünüze karşı methetmek gibi olmasın amma sizin gibi muallim ecnebi mekteplerinde de yok. Sizden ders alırken Cemil Türkçede pek çabuk ilerledi.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 207)

Vedia ise, yengesinin çabuk değişen ruh halinin Orhan’ın dikkatini çekmesi üzerine Orhan’a Samiye Hanım hakkında şu açıklamayı yapar:

“Yengem öyledir, günü gününe uymaz. Felaketten sonra böyle oldu. Amcamı çok severdi. Hatırasına çok sadık. Yengemin bir felaketi de kadın olmak, anlayan bir kadın olmak. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 213) (...) Bakınız yengem her an içi dolan bir kadındır; fakat kocası da yok; düşününüz. Çocuğu mektepte; aylarca, yıllarca, her gün, her gün, ne yapsın bu yalının içinde?” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 214)

Samiye Hanım ise kocası hakkındaki duygularını yine Orhan’ın olduğu bir davette şu şekilde açıklar:

“Kocasını ait hatıraları anlatmaya başladı. Onu çok sevmiş olduğu belliydi. Maziye seyreden bakışlarında sıcak ve renkli köpüklere benzer pırıltılar görünüyordu. Hatırlarken de mesuttu. Sık sık ‘Halimciğim...’ diyordu. İki tarafa onu arar gibi baktı ve gözleri yaşardı.”

Yazar ise, bu duruma bakışını da şu sözlerle ifade eder:

“Kocası kim bilir bu salonda, bu koltukta, bu hava içinde kendisinden ne gölgeler bırakmıştı ve bunu ancak Samiye Hanım görebilirdi.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 224)

Bu esnada, Samiye Hanım’ın husumet içinde olduğu Mustafa hapisten çıkar. Bu durum Samiye Hanım’ı daha önce de belirtildiği gibi korkutur. Samiye Hanım, Mustafa ile konuşması için Orhan ile konuşur:

“Mustafa çıkmış hapisten dedi. Uğursuza bir ikram, bir iltifat. Boynuna sarılan, elini öpen, kıyametmiş... Musibetin nesine ayol? Bu iltifat benim başımı yardı diye mi? Herkes bana o kadar düşman mı? (...) Mektebe

oğlunu görmeye gitmiş. Orhan Bey size zahmet olmazsa...” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 321)

Orhan, Samiye Hanım için Mustafa ile konuşmaya karar verir. Önce yaşananları Mustafa’dan dinler. Mustafa, Samiye Hanım’ın kendisine iyi baktığını, giyecekten, yiyecekten hiç sakınmadığını ancak çok kötü muamele ettiğini, en ufak şeyde hakaret ettiğini anlatır. Orhan, önce Mustafa’ya hak verdiğini söyler ve böylece onu sakinleştirmeye çalışmak için şunları söyler:

“Beni dinle! Ne söylersen hakkın var. (...) Hıncın artmış, oç almak istiyorsun. Hakkın var. Gel gelelim bir de şunu düşün: Bu karı milletinin huyu acayıptır. En ufak şeye kızar, insanın damarına basarlar. Sonra da pişman olurlar. Hele bunların içinde sinirlileri vardır. Bak mesela Samiye Hanım kocasını kaybetmiştir. Zıvanadan çıkmış. Ne yaptığını bilmiyor. (...) Şimdi hiç o senin bildiğin Samiye Hanım değil. Ben de ilk tanıştığım zaman o karıya çok içerdim. Sonra baktım ki fena bir yüreği yok. (...) Kocasız kalmış, felaket görmüş kadınlar bazen böyledir.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 329)

Bu esnada Orhan ile Samiye Hanım’ın yeğeni Vedia arasında da bir yakınlaşma başlar. Samiye Hanım, başlarda her ne kadar Orhan’a sıcak davransa da yeğeni Vedia’nın evliliği konusunda Rüştü’yü desteklemektedir. Vedia yengesi hakkında şu sözleri söyler:

“Bakınız... Benim yengemden başka yakın hiç kimsem yok. Onu kaybettiğim insanların içimde yığılmış muhabbetiyle severim. Hiç gücendirmek istemem. (...) Yengem biraz müstebittir. Onun sözünden çıkmak istemiyorum. Müşterek beğenmemiz ve karar vermemiz lazım.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 343)

Samiye Hanım’ın bu durumda tarafını Rüştü’den yana seçmesinin nedeni onu daha Avrupalı görmesidir. Yazar, bu duruma Samiye Hanım’ın şu karşılaştırması ile dikkat çeker. Vedia, Orhan’a bu karşılaştırmayı şu şekilde aktarır:

“Sizin için ‘Avrupalı gibi düşünüyor,’ diyor, Rüştü için de ‘Avrupalı gibi giyiniyor,’ diyor. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 344)

Yazar, Samiye Hanım ile milli değerlerini ve öz kültürünü kaybetmiş, yabancı özentisi kadın tipini canlandırmak istemiştir.

Samiye Hanım, milli hassasiyetlerini ve değerlerini kaybetmiş, kendi milletine düşman kesilmiş ama yabancı milletlere hayranlık duyan, hatta oturduğu yalıya bile Fransız bayrağı çeken, kozmopolit ve dejenere bir tip olarak karşımıza çıkar. (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 268)

Safiye, (Biz İnsanlar) adlı romanın dul kadın karakterlerindedir. Safiye, Samiye Hanım ve Vedia'nın çevresindeki insanların ahlaki bakımdan eksikliklerini ortaya koymak bakımından romana dâhil edilmiş bir karakterdir. Romanın olay örgüsüne doğrudan bir etkisi yoktur.

Safiye, daha önce bir erkekle evlenmiş ama birbirlerinden soğudukları için kocasından boşanmıştır.

Safiye, Necati tarafından Orhan'la sohbetleri esnasında şu şekilde anlatılır:

“Bu Safiye dul bir kadın, esmer güzeli, göğsü fazla şişman, bacakları ince, ihtirash, makul ve şuh olmak gibi üç kuvvetli çizgisi var karakterinin...” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 288-289)

Safiye'nin Rüştü ile gizli bir ilişkisi vardır. Bu duruma ilk dikkat çeken şüphesiyle Necati'dir. Yine Necati'nin Orhan'la sohbeti sayesinde bu ilişkiyi de öğrenir okuyucu.

“İşte o Rüştü ile onun arasında bir şeyler sezdim.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 289)

Bu ilişkiden Vedia da anılarını yazdığı defterinde bahsetmektedir:

“Dün uzun Safiye ile konuştum. Cici bir kadın. (...) Safiye ile Rüştü arasında bir şeyler geçtiğine eminim. İkisi de maharetle gizliyorlar. Bu sefer Safiye, onu daha yakından tanıyormuş gibi bir eda ile konuştu. Halinde bir itiraf vardı. Belki sorsam gizlemeyecekti. Sormadım.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 364)

Görülüyor ki, Rüştü Vedia'ya da talip olmasına rağmen Vedia ve Safiye arasındaki ilişki -arkadaşlık diyemsek de yalıda davetlerde bir araya gelirler-sürmektedir.

Bu gizli ilişkiden şüphe eden herkes yazar tarafından bu şekilde belirtildikten sonra gizli ilişkinin gerçekten var olduğu okuyucuya şu şekilde hissettirilir:

Safiye; yalıda bir konuşmaları esnasında Vedia'ya, Orhan'ın çok beğendiğini söyler. Rüştü de bunu duyar ve Safiye'ye şöyle söyler:

“-Sen her şeyi çabuk beğenirsin!

Böyle kabalıklar yapmazdı. Safiye kızdı:

-Hiç öyle değil, dedi, mesela seni kırk yıldır tanıyorum, hâlâ beğenemedim bir türlü!

Rüştü haddini aştı:

-Yalnız kaldığımız zaman öyle söylemiyorsun, şekerim, demez mi?” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 383)

Böylece Safiye'nin Rüştü ile ilişkisi ortaya konmuş olur.

Safiye de neşeli dul kadın tipini ifade eder. O, eğlence ve davetlerle gününü gün eden, olayların gelişimi bakımından ikinci dereceden yeri olan bir karakterdir.

Eda Hanım, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın dul kadın karakterlerindedir. Eda Hanım'ın, Baha ve Zehra adında iki çocuğu vardır. Eda Hanım, iki çocuğu ile birlikte Ferit'in kaldığı pansiyonda kalmaktadır.

Okuyucu, Eda Hanım'ın hikâyesini yine Eda Hanım'ın Ferit'e anlatımı esnasında öğrenir. Eda Hanım, hikâyesini yazarın verdiği küçük bilgilerden sonra aynı pansiyonda yaşadığı komşusu Ferit'e şu şekilde anlatır:

“Babuş sekiz yaşında; Zehra henüz dokuzuna basıyor; kendisi evleneli yirmi bir sene. ‘Ah oğlum,’ diyor kadın, ‘evimizi on dokuz sene cehenneme çevirdikten sonra nihayet cayır cayır yaktı. Dalgındı, dalgındı rahmetli... Bir akşam uyurlarken evlerinde yangın çıkar. Odanın içinde bir yanık kokusu... ‘Yusuf kalk, kalk! Yanıyoruz!’ Fırlar kadın. Yanıyorlar. Fakat nereye kaçacaklar? Üçüncü kat. Yusuf, Yusuf! Adam şaşkın... ‘Yusuf, sersem, sersem, yaktın bizi, kim bilir şamdanı nasıl tuttun, perde mi tuttu, ne oldu, yanıyoruz, hep birden yanacağız şimdi cayır cayır. Daha sonra itfaiye gelir, herkes kurtulur ancak Yusuf içeride kalır ve yanarak ölür. Nerede Yusuf? Yusuf... Yandı, yandı... Zehra'nın nasıl dilinin tutulduğunu ve bir daha nasıl açılmadığını anlatıyor; öylece, evsiz, barksız, eşyasız, çamaşırsız, parasız, Yusuf'suz kaldıklarını anlatıyor. Şu sekiz yaşında erkeğin eline kaldık. Erkeğimiz o. Gazete satıyor ve bizi geçindiriyor. (...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 25-34)

Eda Hanım'ın diğer özellikleri ve gerçek ismi de yazar tarafından şu şekilde anlatılmıştır:

“Adalet Hanım'ın -onun asıl adı Adalet'tir-, beynelavam Edalet derler, Edalet'ten de Eda kaldı. (...) Bu kadın, dalgın, pasaklı, sinirli, kavgacı; birader merhum da sessizdi efendim, bu kadın onun başına terlik, sürahi kapağı, çerçeve, eline ne geçerse atardı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 35)

Eda Hanım'ın kaldığı pansiyonda yaşanan gerçeküstü olayların, kiracıların gördüğü hayallerin sadece Eda Hanım'a dokunmadığı belirtilmiştir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 103) Ancak Eda Hanım da bu pansiyonda felç geçirmiştir:

“Dört sene içinde kiracılardan ikisine selâmün kavle yani nüzul indi. Birinin ağzı, birinin yüzü çarpıldı. (Eda Hanım'ın).”

Eda Hanım, romanın gelişiminde ikinci dereceden öneme sahip bir karakterdir. Onun yaşantısı, yaşadığı zorluklar ve bunları Ferit'e anlatması dolayısı ile Ferit'in hayatı sorgulamasında yeni bakış açıları olmasını sağlamıştır. Eda Hanım'ın olay örgüsüne asıl katkısı da budur diyebiliriz.

Ferit'in romanın sonunda teyzesinden kalan mirası kendi arzuları için harcamaktan çok fakirlere yardım edecek kadar değiştiğinin gösterilmesini sağlar. Ayrıca Eda Hanım'ın eşi hayatta iken ve maddi açıdan rahat olduğu zamanlarda da huzursuz oluşu Ferit'e benimsediği marksizmi sorgulatmıştır. (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 310-311) Bu açıdan bakıldığında diyebiliriz ki Eda Hanım, Ferit'in kişiliğinin şekillenmesinde ona yardımcı olması için kurguya dâhil edilmiş bir yan karakterdir.

Fotika, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın dul kadın karakteridir.

Fotika, Matmazel Noraliya'nın evinde sadık hizmetçi rolündeki karakterdir. Evlenip ayrılmış olsa da o, hayatının büyük bölümünü Matmazel Noraliya'nın evinde geçirmiştir.

Kitabın kahramanlarından Ferit, Ada'daki Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Fotika da bu evde hizmetçidir. Aynı zamanda onun amcası da bu evde yaşamaktadır.

“Fotika gençti, güzel değildi, tombuldu, basitti. Kendisiyle ancak maddeler ve şekiller konuşulabilirdi.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 213)

Ferit, Matmazel Noraliya'nın evinde hizmetini gören Fotika için “Uysal kadın, ferahlık veriyor.” diye düşünür. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 220)

Bu evde sık sık, Matmazel Noraliya'nın adı geçmektedir. Fotika ile Matmazel Noraliya arasındaki akrabalık bağı da şu şekilde açıklanır: “Ferit, daha evvel bu ismi iki defa tellâlin ağzından duymuştu. Ancak Fotika'nın tonundan henüz sebebini keşfedemediği büyük ehemmiyeti anlamıştı. Bu evin sahibi ve Fotika'nın teyzesi olmaktan daha büyük bir ehemmiyet.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 225)

Fotika, Ferit'e kısaca geçmişinden bahsederek Ferit'in rahatlığı için ona yardımcı olmaya çalışır:

“Beni Nuriye teyzem büyüttü. ... Onun asıl adı Nuriye’dir. Ana tarafı Noraliya der. (...) Ben sizin altınızda yatıyorum. Bir şeye ihtiyacınız olursa ayağınızla vurun, gelirim.” (Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2018, s. 228)

Fotika, hayat hikâyesini ve Matmazel Noraliya’nın evine nasıl geldiğini de Ferit’e anlatır:

“Annemi tanımam ben. Beni doğururken ölmüş. Babam öldüğü zaman da üç yaşındaymışım. Teyzem bakmış bana. Yedi yaşına kadar. Adalıyız biz. Tiyam, yani asıl teyzem, buraya haftada üç defa söküme ve düğme dikmeye, çamaşırları tamir etmeye gelirdi, beni de getirirdi. Tiyam artık çok ihtiyarladı da bana bakamıyordu. Madam beni aldı. Yedi yaşındaydım.” (Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2018, s. 258)

Fotika, evliliğini de şu şekilde anlatır:

“Affedersiniz, göğsümün şurasında hafif bir ağrı. Sabriye ablam beni şurada bir Rum doktoruna götürdü. Adam beni muayene ettikten sonra memeyi kesip çıkartmak lazımmış. Ertesi gün, Sabriye ablam beni birkaç doktora daha götürdü İstanbul’da. Yirmi yaşındaydım o zaman. Daha evlenmemiştim. Çünkü ben iki sene sonra evlendim de. Bir Türk bahriyelisiyle evlendim. İrfan Bey. Cibali’de oturdum, dört sene. Yapamadım. Çok içerdi sağ olsun. Bir de lüzumlu lüzumsuz küfür ederdi. Başka bir fenalığı yoktu. Olmadı, yapamadım işte. Tekrar döndüm teyzemin yanına. Ben o zaman teyze diyordum Matmazel Noraliya’ya.” (Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2018, s. 260-261)

Fotika, bahsettiği hastalığından da Matmazel Noraliya’nın koltuğuna oturup Matmazel Noraliya ona dualar okuduğunda kurtulur. Bu duruma doktorlar başta olmak üzere herkes şaşırır. (Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2018, s. 262)

Daha sonra, Matmazel Noraliya’nın hayat hikâyesini de Ferit’e anlatan yine Fotika olacaktır. (Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2018, s. 250)

Fotika’nın olay örgüsüne tek katkısı ve romanda bulunma amacı da budur. Kısaca diyebiliriz ki o da aynı Eda Hanım gibi Ferit’in kişiliğinin şekillenmesinde bir aracıdır. Romandaki en büyük işlevi, Matmazel Noraliya’nın hayatını Ferit’e anlatması ve Ferit’in madde-ruh dünyaları arasındaki fikirlerinin şekillenmesini sağlamasıdır.

Nazire Hanım, (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu) adlı romanın dul kadın karakteridir.

Nazire Hanım, hem Ferit ve Nilüfer’in hem de vefat etmiş Neriman ile Suat’ın annesidir. Romanda kendisi de Hakk’ın rahmetine kavuşmuştur.

Esasında, romanın sonuna kadar kocasının ölüp ölmediği net olmadığı için kendisinin de medeni durumu hakkında net bir kanıya varılamamaktadır. Romanın sonunda ise bununla ilgili bir bilgiye rastalanmakta ve kocasının yaşadığı anlaşılmaktadır. Londra’da olan kocası; bir ameliyat olmuş ve İstanbul’a dönmek üzeredir. Bununla ilgili çocuklarına bir de mektup yazmıştır. Zaten yaşadığı da bu şekilde öğrenilir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 294) Bu nedenle Nazire Hanım’ı da bu başlık altında değerlendirmeyi doğru bulduk.

Nazire Hanım’ın kocasının durumu Ferit tarafından şu şekilde anlatılır:

“Babam Londra’da. Ya bombardımanda öldü ya da peşinde koştuğu parayı kazanıp İstanbul’a, milyoner dönecek. Mektup yollamıyor ve sefarethane onu bulamıyor. Oturduğu mahalle yıkılmış, kendi de ölmüş olacak muhakkak. Annemi ve ablalarımı sorma. Onlar çoktan sizlere ömür.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 66)

Nazire Hanım, kardeşi Necmiye Hanım’dan çok farklı büyütülmüştür. Bu durum ise kız kardeşi tarafından şu şekilde anlatılır:

“ (...) Varsa Nazire yoksa Nazire... Ne huyumuz benzerdi ne yüzümüz... Onu şımartılar şımartılar. Nasıl şımarttı onu paşa. Ne oldu sonunda? İçki, morfin, kumar, Paris, hem kendisini hem ablalarını öldürdü. Sabahlara kadar uyumazdı o kızlar da.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 184)

Ayrıca, Nazire Hanım’ın bu kötü huylarında kocasının da payı olduğu yine kız kardeşi tarafından şu şekilde ifade edilir:

“ (...) Hele senin o baban yok mu! O herkesle alay eden, merhametsiz, müsrif, keyfine, zevkine düşkün baban. Nazire’nin ahlakını büsbüstün berbat eden odur. İnşallah gebermiştir Londra’da.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 184-185)

Nazire Hanım, çocukluğundan itibaren şımartılarak büyütülmüş, evlendikten sonra da kendisini iyiden iyiye kaybetmiş, bağımlı olmuş bir kadındır. Çocuklarını kaybetmesi, eşinin durumunun bilinmezliği, bağımlılık süreci gibi pek çok etkenle çocuklarına doğru analık yapamamış bir kadındır. Yazar onun nazarında çocukların yetişmesinde annenin önemini bir kez daha ortaya koyar. Onun, romana dâhil edilmişinin asıl maksadı da budur.

Mefharet, (Yalnızız) romanının dul kadın karakteridir. Samim ve Besim adlı roman karakteriyle kardeş olan Mefharet; Samim’den küçük, Besim’den

büyüktür. Aynı zamanda Selmin ve Aydın'ın annesidir. Mefharet, iki erkek kardeşi ve çocukları ile aynı evde yaşamaktadır.

Mefharet, romanda şu şekilde betimlenmiştir:

“Mefharet'in yuvarlak etli yüzü o kadar şişiyor ve kızarıyordu ki, platin saçları ağarmış gibi görünüyordu. Dudaklarının etrafı kabarmıştı.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 19)

Mefharet, kızı Selmin'in hamile olduğunu zannetmesi ve bu bebeğin babasının kardeşi Samim olması şüphesi ile roman kurgusunu şekillendirir. Mefharet'in kızı Selmin, hamile olduğunu ancak evlenmeyeceğini ve bebeği de doğuracağını söyler. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 22) Annesi bunu öğrendiğinde kızına haykırır:

“-Kimden? Söyle! Söyle diyorum!” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 23)

Mefharet, kızının bebeğinin babasını araştırmaktadır. Bebeğin babasının, kızının eski nişanlısı olmadığını anlar ancak bu durum da şüphelerini Samim üzerinde yoğunlaştırır. Mefharet, bu şüphelerini Besim ile paylaşır. Burada ilgi çeken başka bir nokta ise Besim'in bu durum karşısında verdiği ilginç tepkidir. Romanda enest ilişkiye bakış açısı Besim'in şu sözleri ile ifade edilir:

“Bana, bana... İnan ki böyle bir şey imkânsız değildir. Çünkü Selmin'i çok güzel bulduğum ve senin kızın olduğunu unuttuğum anlar çok oldu. Hani şöyle bir karıncalandım. Kız kardeşim olsaydı yine benden şüphe edebilirdin. Ne çıkar ablacığım? İnsanın bütün felaketleri tabiata karşı gelmesindedir.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 19)

Mefharet, Samim'in defterini kardeşi Besim ile birlikte okur. Defterdeki “Seziyorlar mı? Ben bu sırrın ağır yükünü taşıyamıyorum. Sofrada sükûtundan donuyorum.” gibi sözlerden dolayı şüpheleri iyice artar. Hatta kardeşine artık hiç şüphesi kalmadığını ifade eder. Samim'in Selmin için kullandığı “onun dayanılmaz cazibesi” sözünü de ifade eder. Tam burada, yazar tekrar enest ilişkiye dikkat çekici bir bakışı ifade eder. Besim bu söz için “Doğrudur. Ben de zor dayandım.” der. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 34)

Samim'in defterinde yazan bir söz ile Mefharet hem şüphesini hem de dul olduğunu ifade eder. Okuyucu böylece Mefharet'in dul olduğunu da öğrenir.

“ ‘Aşkının kifayetsizliği anasını harap etti,’ diyor. İşte o ben değil miyim? Kocamın erken ölmesini ima ediyor.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 35)

Mefharet, kızının babası belli olmayan bu bebeği evlilik dışı doğurmasına kesinlikle karşıdır. Bu bakışı ile yazar onun namus, ahlak gibi değerlere önem verdiğini gösterir. Öyle ki Mefharet, kızının kanser olmasını bu doğumu yapmasına tercih eder. Besim, ona bunu sorar:

“Ben sana bir şey sorayım: Selmin’in kıvrır kıvrır altın saçlı bir bebek doğurmasını kanser olmasına tercih etmez misin?

-Etmem. Bu şekilde Allah vermesin.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 37)

Mefharet, kızının karnındaki bebeğin babasının Samim olması şüphesi ile sürekli kızı Selmin ve Samim’i gözlemler:

“Mefharet, Besim’e, sonra Selmin’e baktı, kızının Samim’den ayrılmayan düşünceli gözlerinde şüpheye, öfkeye, meraka benzeyen tuhaf bakışlar uçuşuyordu. Annesi de ondan gözünü ayırmadı. Selmin kendisine dikkat edildiğinin farkına varamayacak kadar dalgındı.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 47)

Mefharet’in bu kuşkucu, kuruntulu yapısı, fiziksel ve psikolojik rahatsızlıkları olması yazarın insanda var olduğunu ifade ettiği iki beni arasında denge kuramayışından kaynaklanmaktadır. Yazar böylece insanın hayatındaki dengenin önemine dikkat çekmiş olur.

Mefharet, kızını karşısına alır ve onunla konuşur. Bu konuşma esnasında hayat hikâyesini kızına anlatan Mefharet, böylece okuyucuya da kendisi hakkında bilgi verir:

“ (...) Benim annem de babam da Arnavut’tu. Yanya’da annem ablamı bir gün boğuyordu. (...) Ben kurtardım elinden. O zaman böyle ağır bir mesele de yoktu. Tahrirat kâtibiyle sevişiyor diye bir dedikodu çıkmıştı. Biz böyle terbiye aldık.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 48)

Böylece yazar Mefharet’in namus ve soy konularına nasıl önem verdiğini ortaya koyar.

Mefharet, bu durumdan o kadar rahatsızdır ki bu durum onu şiddet içeren davranışlara sürükler:

“Söyleyeceksin bana. Söyleyeceksin. Boğarım seni, anlıyor musun? Vallahi boğarım. Kendimi de atarım kuyuya. Söyleyeceksin.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 49)

Mefharet, kızıyla hamileliği hakkında konuşur:

“-Ne zamandan beri? Ne zaman farkına vardın?

-İki ay evvel. (...)

-İki ay!

-Evet. Bekledim, belki değildir diye. Seniye’nin ablasına gittim. O da beklememi tavsiye etti.

-Doktor Şükriye’ye mi? Ay çıldıracağım! Biliyor mu o?

-Geçen hafta muayene etti. Artık şüphe yok. (...)

-Söyle, çabuk söyle, kimden?

-Onu hiçbir zaman öğrenemeyeceksin!” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 49-50)

Duyduklarından sonra Mefharet, bayılır. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 50)

Mefharet, Samim’in defterini okumaya da devam eder ancak bu okumalar onun daha fazla şüphe içinde kalmasına neden olur.

“Mefharet defterin üstüne eğilerek bağırdı:

-Gördün mü, Besim! Anladın mı şimdi? ‘En yakın akraba’ diyor.

-Hayır abla. Bu bir ölçü. ‘En yakın akrabadan daha yakın...’ Bu bir ölçü...

-Değil. Besbelli. Oku. Oku biraz daha, görürsün.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 53)

Besim, ablasının şüphesini dağıtmaya çalışır ancak başarılı olamaz:

“-Abla, kazandım.

-Neden?

-Birbirlerine ‘siz’ diyorlar. Ağabeyim Selmin’le resmi konuşmaz böyle.

-Ayol, cilvedir o.

-Yok efendim.

-Vallahi cilvedir. Ben kocama herkesin içinde ‘sen’ derdim. Yalnız kalınca ‘siz’ derdim. Resmîyet hem erkeğin gururunu okşar hem de tahrik eder onu. Aradaki mesafeyi çoğaltır.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 56-57)

Besim, yeğeni Selmin ile konuşurken Mefharet’i değerlendirir:

“Bu pembe güllerin niçin simsiyah kesilmediklerine şaşıyorum. Ablamın yüzünde bu dramın son perdesi gibi açılan göz kapaklarının altındaki acı bakışlar en neşeli çiçeklerin rengini bile soldurabilir. Bildim bileli öyledir. Saymadım, fakat ayda iki kahkaha ya atar ya atmaz ve haykırır gibi güler. Yüzü ekseriya bir cenaze davetlisi gibi kasvetlidir, daima felaket verir. Senin baban ölecek adam değildi. (...) Tabiatı değişti adamcağızın. Sonra da işleri ters gitmeye başladı. Çünkü Mefharet’in gözleri hep menfiyi görür. Cesaret kırmakta birebirdir. (...) Bu çocuk da çok sıkıldı. Bir yandan matematik bir yandan annesinin yüz ton ağırlığındaki ruh baskısı. O dayanılmaz istibdat.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 68)

Görülüyor ki Mefharet’in bu baskıcı ve kuruntulu tavırları başta kendisi olmak üzere ailesindeki herkesi rahatsız etmektedir.

Mefharet ise, kendi ruhi durumunu şu şekilde ifade eder:

“Ne fena huyum var, Yarabbi! Niçin kendimi bu şüphelerden, kuruntulardan bir türlü kurtulamıyorum? Annem de böyle idi, rahmetli.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 82)

Yazar, burada da bir kez daha insanların ailelerinden getirdiği genetik özelliklerin kişilikleri üzerindeki etkisini göstermiş olur.

Mefharet kızının hamileliği ve bebeğin babasını saklaması hususunda ise şöyle düşünür:

“Niçin saklıyor? (...) Demek ki isim söylemeye cesareti yok. Ne düşünüyor yezit? Artık beni tamamen hiçse sayıyor. O sarı yılanı bu eve sokmak istemediğim günden beri bana düşman. Onunla da kavgalı imiş. Benim suçum ne öyle ise? Sırf bana inat için, gitti, birisinin koynuna girdi. Öyle domuzdur bu kız. Gizlediği ağabeyimdir muhakkak. Aman ne çirkin şey! Allah’ım ne rezalet. Yine başıma kan çıkıyor. Yapamam ben, Besim gibi olamam. Aynı ana babanın evladınız ama ben anneme çekmişim, yapamam. Havsalam almıyor. Ölse bu kız, bir damla yaş çıkmaz gözümden. Ben sırf onun için evlenmedim. Sekiz sene dul kaldım, sekiz sene!

Aşağıdaki büyük salonda Memduh’un ona yalvarışlarını hatırladı: ‘Bedbaht olacağım. Mefharet, düşün ağzından çıkacak bir söz benim hayatımı cennete veya cehenneme çevirebilir. Düşün. Kaç sene sabrettim, kaç sene bekledim. Ayaklarını öpeyim...’ ” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 88)

Görülüyor ki, Mefharet namus, ahlak gibi değerlere bağlı olduğu kadar düşünceli bir annedir de. Kızı için dul kalmayı ve fedakârlık yapmayı göze almıştır. Kızının evlilik dışı bir doğum yapmasına razı olmaz.

Mefharet, kızının bebeğinin babasını öğrenmeye çalışır. Kızının bebeği evlilik dışı doğurma kararını sorgular. Selmin bebeği doğurup yurtdışına gideceğini ifade eder. Hatta orada biriyle evlenebileceğini ifade eder. Mefharet ise, kızının niçin bebeğinin babasıyla değil de bir başkasıyla evlenmeye çalıştığını, kızının bebeğine piç ifadesini kullanarak sorgular. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 94-96)

“Dur! Söylesene bana. Neden piçinin babasıyla evlenmiyorsun da başkasını arıyorsun?” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 96)

Daha sonra Selmin, bebeğin babasının evin içinden biri olduğunu ifade eder. Bu itiraf Mefharet’i daha da şüphelendirir. Evin içinde Besim ve Samim’den başka erkek olmadığını söyler ancak Selmin her ikisinin de olmadığını ifade eder. Sonra da bebeğin babasının “aç adam” olduğunu itiraf eder. Aç adam denen kişi

ise, -gerçek adı ile Haydar- eve girip çıkan, hatta hizmetçi Hasibe ile de ilişkisi olduğundan şüphe edilmekte olan biridir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 98)

Selmin'in bu itirafı evde büyük bir yankı uyandırmıştır. Hiç kimse, ne olduğu kim olduğu belli olmayan, zaman zaman evlerine gelen ve Hasibe ile görüştüğü düşünülen bu adamla Selmin'i yakıştıramaz:

“Selmin bu bahtiyar zatın dördüncü bahtiyarlığı imiş. Daha bilmediğimiz kaç tan var kim bilir. Hepsi de burjuva kızları mı? Bu da bir nevi natürel komünist aşısı. (...) İhtiyatlı olmak da lazımdı. Selmin çocuğunun babasını müdafaa etmeye kalkabilirdi. (...)” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 108-110)

Daha sonra Selmin, bebeğin babasının evin içinden biri olduğunu ifade eder. Bu itiraf Mefharet'i daha da şüphelendirir. Evin içinde Besim ve Samim'den başka erkek olmadığını söyler ancak Selmin her ikisinin de olmadığını ifade eder. Sonra da bebeğin babasının “aç adam” olduğunu itiraf eder. Aç adam denen kişi ise, -gerçek adı ile Haydar- eve girip çıkan, hatta hizmetçi Hasibe ile de ilişkisi olduğundan şüphe edilmekte olan biridir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 98)

Selmin'in bu itirafı evde büyük bir yankı uyandırmıştır. Hiç kimse, ne olduğu kim olduğu belli olmayan, zaman zaman evlerine gelen ve Hasibe ile görüştüğü düşünülen bu adamla Selmin'i yakıştıramaz:

“Selmin bu bahtiyar zatın dördüncü bahtiyarlığı imiş. Daha bilmediğimiz kaç tan var kim bilir. Hepsi de burjuva kızları mı? Bu da bir nevi natürel komünist aşısı. (...) İhtiyatlı olmak da lazımdı. Selmin çocuğunun babasını müdafaa etmeye kalkabilirdi. (...)”

En tesirli çapkının dudakları onun topuklarından yukarı çıkamaz. Anlamıyorum. Selmin gibi bir kız da canlı ve dolgun bir cinsiyet, tahminlerin aksine olarak bütün ayartıcı tesirlere karşı onu ‘fridge’ kadınlarından ziyade vereceği şeyin değeri hakkında büyük bir şuurla silahlandırır. (...)

Dişi cins köpekler bile teslim olacakları eşlerinde soy değerleri ararlar.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 108-110)

Daha sonra Selmin, nişanlısı Ferhat'tan ayrıldıktan beş gün sonra aç adam Haydar'ı tanıdığını dayısı Samim'e anlatır. Daha sonra dayısı, Selmin'in bu ayrılığını sorgular çünkü o, Selmin'in hamileliğine pek de inanmamaktadır.

Selmin'e Ferhat ile niçin tartışıp ayrıldıklarını sorar. Selmin de bunu şu şekilde anlatır:

“ (...) Biliyorsunuz o Arnavut meselesini. Besim dayım da siz de yoktunuz o gün. Ferhat, bir aralık annemin yanında Arnavutların aleyhinde bulundu. Fena bir şey söylemedi. Unuttum. Yani onları küçük görür gibi bir şey. Unuttum. Annemin tabiatı malum. Köpürdü. Çok ileri gitti. Ferhat sabretti. Annem daha ileri gitti. Biliyorsun canım. Ferhat da bir daha bu eve ayak basmayacağını söyledi, gitti. Ertesi gün buluştuk. Ben bir gün evvel annemi çok haksız bulmuştum. Ferhat'a bunu söyleyip gönlünü alacağım yerde annemi müdafaa ettim. (...) Bu defa da Ferhat ileri gitti. (...) Sözle öfkemi alamayınca bir hareket yapmak istedim. Yüzüğü parmağımdan çıkarıp suratına attım. 'Ben de Arnavut'um işte, anlıyor musun? Seninle anlaşamam,' dedim.

(...) -Ha bir de şey dedim, 'Ben ana tarafından da baba tarafımdan da Kavalalı Ali Paşa'nın torunuyum,' dedim.

-Besim bir kahkaha attı ve bağırdı:

-Hoppala! Adamakıllı saçmalamışsın. (...) Kimseye söyleme ama, dedi bizim Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın torunları olduğumuz da rivayetten fazla bir şey değildir. Ali Emîri merhum 'olamaz' derdi. Paşa'nın yirmi dört çocuğundan yedisi sağ kalmıştı. Şecerenin hiçbir dalında biz yokuz. (...) Senin annene de bir türlü anlatamadık. (...) Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın bizim dedemiz olduğu muhakkak olmadığı gibi Arnavut olduğu da doğru değildir. Olmuş ne çıkar, olmamış ne çıkar? Bence müsavi. Fakat ablam Arnavut olmakla boşuna övünür durur. (...) Mefharet'in o saçma Arnavut gururuna vâris olmanı istemem. (...)" (Safa, Yalnızız, 2018, s. 117-119)

Sonunda Samim, Selmin'in oyununu çözer ve aslında Selmin'in bu oyunu oynamasındaki gayenin Mefharet ile ilgili olduğu ortaya çıkar.

“Bu politika Selmin'in karnındaki çocuk için en az fena babanın Ferhat olduğunu Mefharet'e kabul ettirmektir. Asıl baba odur ve aç adam rezaletiyle kıyas edilirse, elbette bir serseriye tercih edilir. Kız kardeşimi böyle düşünmeye mahkum edip Ferhat'a kollarını ve evin kapılarını açtırmak için kurulmuş bir tuzak. Selmin reşittir ve gayrimenkullerde hissesi vardır. (...) Annesiyle bozuşmak istemez. Mücadelenin Selmin cephesi budur.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 130)

Dayısı, Selmin'in oyununu çözdüğünü ona da şu şekilde açıklar:

“ (...) Sen bize Ferhat’ı kabul ettirmek, onunla beraber kurduğun rezalet projesine bizi inandırmak istiyorsun. Aç adam hikâyesi de, Avrupa seyahati de yalan. (...) Sen iki cepheli bir isyan içindesin. Evvela annene karşı. Onu kendi arzuna râm ettikten sonra, Ferhat’la hesaplaşmak istiyorsun.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 143)

Bu esnada Mefharet ise hâlâ gerçekleri bilmemektedir. Öğrendiğinde ise, önce yine bu gerçeğe de şüphe ile bakar:

“-Nasıl olur? İnsan kendine bu kadar çirkin iftira atar mı? Nasıl olur? Nişanlın duyarsa ne der?

-Onun haberi var. Beraber tertip ettik. Sana bir rezalet korkusu vermek için. Başka türlü Ferhat’ı kabul etmeyecektin. Şimdi inanmayacak kadar sevindin değil mi? Nihayet... İş bir nikâha kalır.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 148)

Mefharet, bu öğrendiklerinden sonra Ferhat’ı sevmediğini ama karışmayacağını, ne halleri varsa görsünler diyerek ifade eder.

“Aman vallahi bundan sonra kendimi hiç böyle şeylerle üzmeyeceğim. Bir canım var. Ne oluyorum? Fakat geç kalmasınlar. Nikâh çabuk olmalı. Doğumdan sonraya kalırsa, o da başka bir rezalet.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 149)

Bunun üzerine Selmin, Ferhat’la da evlenmeyeceğini açıklar. Mefharet ise tekrar sinirlenir:

“Yüzü kızarmaya başlayan Mefharet bütün vücuduyla kızına dönerek sordu:

-Evlenmeyecektin de bu oyunlar nedir? Yalanlar nedir? Karnındakini ne yapacaksın? Deli misin sen?

Selmin önüne baktı ve alçak sesle:

-O da yalan! dedi.

(...)

-Artık benim de bir şahsiyetim var, dedi. Nişanlımı sevmek ya da kovmak yalnız benim hakkımdır. Sen karışamazsın.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 150)

Görülüyor ki, Selmin annesinin baskıcı ve evhamlı tutumundan ötürü böyle büyük bir oyun oynamıştır. Mefharet ise, gerçeklerin ortaya çıkmasıyla da rahatlamaz.

Mefharet, “Kapıya en yakın sandalyeye oturdu ve hıçkırığa başladı. (...) Kızının masum olduğunu öğrenen ananın bu kederine ne mana vermeliydi? Sevinç gözyaşları değildi bu. Sadece heyecan da değildi. Kadın bir felakete uğramış gibi ağlıyordu. Samim, (...) endişe işe beslenen ruhların üzüntüye ne kadar muhtaç olduklarını bilirdi. Kız kardeşinde bu ihtiyacı her zaman görmüştü. (...) Bahtiyar olmak için bedbaht olmaya ihtiyacı var. Fakat Mefharet gibi galeyanlı tiplerde bu daha açıktır.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 151-152)

Daha sonra Besim de Mefharet'e şöyle söyler:

“ (...) Biraz evvel iki felaketten de kurtuldun. Hiçbir keder, öfke, gözyaşı sebebi kalmadı. Yine küplere biniyorsun, ağlıyorsun. Nedir bu, söylesene.

Mefharet, şaşkın gözlerle Besim'e bakarak:

-İstemiyorum, dedi.

-İstemediğin nedir?

Gözleri sağa sola, yukarı aşağı gidip gelen bu kadının cevap aradığı belliydi. Fakat bulamıyordu.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 153)

Mefharet, Samim'in tanımladığı insan ruhundaki dip zıtlığın ıstırabını yaşayan, bu sebeple değişken, sinirli, kasvetli, kuruntulu bir yapıya sahip ve bu yönleriyle tanıtılan düz bir roman kişidir. Onun romandaki varlığı ile ruhundaki kutuplar arasında denge kuramayan insanların ne halde olacakları gösterilmek istenmiştir. (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 342)

Necile, (Yalnızız) romanının dul kadın karakteridir. Necile, Meral'in annesidir ve kocası Nafi Bey'den boşanmıştır. Ancak kocası ile evliyken de Samim ile görüşmüştür. Romanın başında bu olaya hiç değinilmemiştir ancak Samim bir gün kardeşi ile konuşurken aralarında bu mesele konuşulmuştur ve Samim de o dönemlerde Necile ile görüştüğünü anlatmıştır.

Yazar, Necile'nin adını ilk kez Samim, Meral, Selmin ve Ferhat arasındaki olayların gelişiminde zikreder. Necile için şöyle söyler:

“Bütün bu sessiz ve şekilsiz –fakat biçimsiz değil!- mücadelede en masum tip Necile'dir. Meral'in annesi, hiçbir şey bilmiyor. Öğrendiği takdirde öteki taraf, ... atom bombası değerinde bir silah kazanabilir.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 131)

Necile ile Samim arasındaki münasebet, Besim'in bu münasebeti ve Meral ile tanışmasını ağabeyine sorması ile anlatılır:

“ (...) Öğrenmek isteyip de bir türlü sana sormadığım nokta: Senin Necile ile münasebetin... (...) Bir merak ettiğim şey de, bir Meral senin hayatına nasıl girebildi böyle?

-Basit bir tesadüf. (...) Şimdi sana onun nasıl bir sır bulutu içinde dünyayı geldiğini anlatacak değilim. Necile o zaman Nail Bey'den boşanmamıştı ama ayrı yaşıyordu. Hep o Arnavutköy'deki evinde. Benden üç yaş büyüktür.

-Meral, babasıyla annesinin ayrı yaşadıkları zamanda mı doğdu?

-Evet, karı koca arasında seyrek temaslar vardı. (...)

-Pardon, o zaman Necile senin metresin değil miydi?

-Evet.

-Peki Meral'in Nail Bey'in kızı olduğu nereden çıkıyor? Bu noktada hiçbir şüphen yok mu?

-Bu çok ihtiyarlamış bir şüphedir, dedi. Doğum hesapları karışıktır, fakat Necile Meral'in Nail Bey'den olduğuna emindir. Bunu bir ana kadar hiç kimse bilemez, değil mi?" (Safa, Yalnızız, 2018, s. 272)

Yazar böylece, Necile'nin evliyken kocasını aldattığını, kızı Meral'in de Samim'den olma şüphesini ortaya koyar.

Necile'nin olaylara dâhil edilmesi ise Samim'in –aslında biraz da sevgilisi Meral'i kontrol için- onu ziyarete gitmesi ile olur.

“Annesine böyle bir vesile ile gitmek, heyecanı son haddine çıkarıyordu. Necile'yi senelerden beri görmemiştim. Onunla akşama kadar oturup konuşabilmek için vesile bulmam lazımdı.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 309)

Samim, Necile'nin evine gittiğinde onu evde bulamaz ve bekler. Necile'nin rüyasında kızını gördüğünü ve Samim'i aramaya gittiğini öğrenir. Samim, bu durumdan şüphelenir. Necile'nin kendisi ve Meral arasındaki münasebeti öğrenip öğrenmediğini düşünür. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 310-311)

Samim, Necile'yi beklerken evdeki hizmetçi Renginaz ile sohbet eder ve ondan Necile hakkında bazı şeyler öğrenir. Samim, öğrendiklerini şu şekilde nakleder:

“(...) -Bana Necile'nin çok sıkıldığını anlattı. İki defa evlenecek olmuş, vazgeçmiş. İsteyenler varmış onu.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 314)

Daha sonra Necile gelir:

“Necile altı buçuğa doğru geldi. Odadan içeriye girdiği zaman şıklığına hayret etmekten kendimi alamadım. Uzaktan İstanbul'un güzel kadınlarından biri olmaya devam ediyordu.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 314)

Necile, Samim'i bırakmak istemez, onu akşam yemeğine ikna etmeye çalışır. Kendisinin iyi olmadığını hatta doktora bile gitmeyi düşündüğünü söyler. Ve anlatır:

“Sinirliyim dedi, canım sıkılıyor çok, sen söyledin ya eskiden. Canımı sıkacak bir şey olmadığı için canım sıkılıyor. Ben hadisesiz yaşayamam, bilirsin. (...) İnsan romantik olmalı biraz. Bunun için ben kimseyi sevedim. Tuhaf bir şey oluyor. Ya erkek beni seviyor, üstüme düşüyor, o zaman ben onu sevemiyorum. Ehemmiyeti kalmıyor onun. Yahut bana alaka gösteriyor, o zaman da gururum onu itiyor. Uzaklaşıyorum ondan. İkisinin de ortası olmuyor. Anlamıyorum kendimi.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 315-316)

Necile Samim'e, kızı Meral ve onun hakkında çıkan dedikoduları anlatır. Bunların doğru olup olmadığını anlamaya çalışır.

“-Biliyor musun? dedi, seni niçin görmek istiyorum?

Son zamanlarda ben sana benzedim. Ehemmiyetsiz gibi görünen küçük şeyler beni çok düşündürüyor. Bak mesela... On gün var... Bana Semiha geldi. Öteden beriden konuştuk. ‘Meral’i görüyor musun?’ diye sordu. Ben daha cevap vermeden, ‘Samim’i görüyor musun?’ diye sordu. İkisine birden ‘hayır’ dedim. (...) Semiha birdenbire bana Meral’in yaşını sordu. Söyledim. Ardından senin yaşını sordu. Onu da söyledim. Fakat anlamadım. ‘Niçin soruyorsun?’ dedim. ‘Geçen gün bir yerde bahsi geçti de...’ dedi. (...) Israr edemedim. Üç gün sonra Nezahat’in küçük kardeşi Oğuz geldi. Lakırdı arasında: ‘Ben Meral ablamı bir gün otomobilde gördüm: Yanında biri vardı, galiba Samim Bey’di dedi. (...) Sen benim yerimde olsaydın ne düşünürdün?

-Ne mi düşünürdüm? Senin yerinde olsaydım, kızımınla Samim arasında bir münasebet bulunması ihtimalini düşünürdüm; Samim’in bende arayıp da bulamadığı kalbi Meral’de aramış olması ihtimalini düşünürdüm. (...)” (Safa, YALNIZIZ, 2018, s. 318-319)

Ve sonunda Samim, ona her şeyi itiraf eder. Kızı ile Samim arasındaki münasebeti öğrenen Necile, fenalaşır. (Safa, YALNIZIZ, 2018, s. 318-321)

Bir süre sonra Necile, evdeki hizmetçisinin yaşadığı doğüstü olaylar ve gördüğü halüsinasyonlar nedeni ile de fenalık geçirir. Samim’i arar, olanları ona anlatır. Samim’i yanına çağırır. (Safa, YALNIZIZ, 2018, s. 361-362)

Necile, aynı esnada hizmetçisi Renginaz’dan da Meral’i aramasını ister. İçinde kızıyla ilgili rahatsız edici bir his vardır. Telefonda Meral’in yandığını öğrenirler. (Safa, YALNIZIZ, 2018, s. 378) Kızı Meral de Samim ile ilgili gerçekleri öğrendikten ve yaptığığın ağırlığından dolayı intihar etmiştir. Bu olaydan sonra Necile de rahatsızlanır, psikolojik sorunlar yaşamaya başlar:

“Psikoz, mikroplu hastalıklardan daha bulaşıcıdır. Renginaz’dan Necile’ye geçmiş.” (Safa, YALNIZIZ, 2018, s. 382)

Necile de romanın ikinci dereceden kişilerindedir. İnsanın maddesel değerlerin içinde mutsuz olacağıın ifadesi olarak gösterilmiştir. Görülüyor ki Necile, yaşadığı yasak ilişki ile kızı ve babası arasında aşka benzer bir ilişkinin

yaşanmasına sebep olmuştur. Yazar da böylece gayrimeşru ilişkilerin toplumda doğurabileceği olumsuz sonuçlara dikkat çekmiş olur.

“Dul Kadınlar” başlığı altında sırasıyla Nazmiye Hanım (Sözde Kızlar), Naciye Hanım (Sözde Kızlar), Hayriye Hanım (Sözde Kızlar), Behire (Şimşek), Melâhat (Şimşek), Şevkiye Hanım (Mahşer), Bedia (Cânân), Ferhunde Nine (Cânân), Canan’ın annesi (Cânân), Mahmure (Cânân), Samiye Hanım (Biz İnsanlar), Safiye (Biz İnsanlar), Eda Hanım (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu), Fotika (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu), Nazire Hanım (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu), Mefharet (Yalnızız), Necile (Yalnızız) adlı karakterler incelenmiştir.

Bu karakterlerden Nazmiye Hanım (Sözde Kızlar), Naciye Hanım (Sözde Kızlar), Hayriye Hanım (Sözde Kızlar), Şevkiye Hanım (Mahşer), Ferhunde Nine (Cânân), Canan’ın annesi (Cânân), Samiye Hanım (Biz İnsanlar), Eda Hanım (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu), Nazire Hanım (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu), Mefharet (Yalnızız), Necile (Yalnızız) evli olmalarının yanında aynı zamanda anne olan kadın karakterlerdendir. Ayrıca belirtmek gerekir ki Şevkiye Hanım (Mahşer) oğlunu kaybetmiş bir annedir.

2.1.3 Sözlü ya da Nişanlı Kadınlar

Neriman, (Fatih-Harbiye) romanının nişanlı kadın karakteridir. Neriman, Darülelhan’da okuyan ve Şinasi ile nişanlı olan bir genç kızdır.

Şinasi ve Neriman, Darülelhan’dan beraber çıkar, yürümeye başlarlar. Roman böyle başlar. Neriman, Beyazıt’ta bir arkadaşının davetine gidecektir ancak nişanlısı Şinasi buraya davetli değildir. Neriman’ın arkadaşı, Şinasi’den pek hoşlanmadığı için onu evindeki toplantılara çağırmaz ancak Şinasi de buna pek önem vermez. Fakat bu kez ilk defa Şinasi, oraya davetli olmamanın üzüntüsünü duyar. Neriman ise, bu davete giderken oldukça çevik ve itinalı bir giyim içerisinde.

Genç çift bir süre sonra ayrılırlar. Neriman’ın misafir gittiği arkadaşının evi Beyazıt’ın arka tarafında, yangın yerlerindedir. Ancak Şinasi, Beyazıt meydanında nişanlısı Neriman’ı görür ve onun Fatih-Harbiye tramvayına bindiğine şahit olur. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 7-9)

Şinasi, bu şahit olduğu şeyden sonra geçmişe dönük hatıraların da etkisiyle şüpheyile düşünür:

“Neriman’ın Darülelhan’a uğramadığı günlerin sıklaşması, evine geç gidişleri, tuvaletine verdiği ehemmiyetin artması, Şinasi’yle konuşurken sesine dolan asabi titremeler ve bunun gibi, teferruatı unutulmuş, fakat yekûnun intibai kuvvetli bir surette hatırlanan küçük küçük birçok

hadiseler kendini hatırlatıyordu. Son zamanlarda bütün bu farklara dikkat eden Şinasi, aramak yorgunluğuna karışan gizli bir korku ile her hadiseyi ayrı ayrı eşelemekten çekinmişti.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 10)

Şinasi, nişanlısı Neriman’daki değişimleri de şu şekilde ifade eder:

“ (...) Bundan yirmi gün evvel Neriman Darülelhan’dan erken çıkmıştı; gene ayağında yeni yaptırdığı bu dekolte rugan iskarpinler ve üstünde bu filizî manto; mektebin kapısında birbirinden ayrıldılar. O sırada Neriman Şinasi’nin yüzüne bakmadan yürüyüvermişti. Belki de bu, gizli kararları belli etmesinden korkulan gözleri serbest bırakması içindi. (...) Yirmi gündür sazını mektebe getirmiyor. Sokakta, yürürlerken Neriman’ın rahatsız adım atışları. Bir gün mektebin kapısında, Neriman bir arkadaşıyla konuşurken Şinasi’nin yaklaştığını görmüş, birdenbire susmuş, ne konuştuklarını söylememişti. (...) ” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 11)

Ve Neriman’ın eski hallerini anlatır:

(...)

“Kim bilir, kaç defa bu yollardan beraber geçtiler.

Yedi sene!

Siyah saten gömleklili, siyah başörtülü kız. O vakit böyle koşmazdı. Liseden çıkar ve Süleymaniye’nin köşesinde görünürdü. Kolunda çantası, başı önüne eğilmiş, gözlerinde korku ve dudaklarında tebessüm, Şinasi’nin yaklaştığını görünce korkusu giden ve sevinci artan gözleriyle yere bakar, hafifçe kızarırdı.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 12)

Böylece yazar Neriman’ın, babası tarafından Doğulu kültürle yetiştirilmiş bir Fatih kızı iken bir Harbiye kızı olma yolculuğunu ifade etmiştir.

Şinasi, kafasındaki şüpheler ve düşünceler ile Fatih’e kadar yürür. Neriman’la Şinasi aynı mahallede, aynı sokakta oturmaktadır. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 12)

Şinasi, akşam olunca Neriman’ın evine gider ancak saat on buçuk olmasına rağmen Neriman evde değildir. Şinasi, Neriman’ın babası Faiz Bey’e Neriman’ın daha önceleri de böyle geç kalıp kalmadığını sorar. Faiz Bey ise geçen ay bir kez gece yarısından sonra geldiğini ama o zaman Şinasi’nin de onunla olduğunu hatırlatır. Şinasi ise bu akşam Darülelhan’dan beraber çıktıklarını, Neriman’ın biraz saz yapmak için Fahriye’lere gittiğini söyler. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 14)

Neriman, geç saatte eve gelir ve sessizce, kimseyi uyandırmadan eve girmeye çalışır. Faiz Bey, Neriman’ın geçtiği yerlerde “konfeti ve serpantin” denen eğlence malzemelerini görür. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 17)

Neriman, ertesi gün sabah olunca geceyi, geceki kokteyli, damağında kalan acı bir köpük lezzetini, kulağındaki mütemadi bir cazbantı düşünür.

“ (...) Kokteyl... Kokteyl... Kıpkırmızı elbiseli kadın ve erkek. Saat kaç? Herkes sallanıyor. ‘İsterseniz bir kokteyl daha için!’ diyor Macit. Kokteyl ve hep o zenci sesiyle karışık cazbant! Macit’le akşam altıda, Löbon’da buluşmuşlardı. Ondan sonra gece yarısına kadar geçen şeyleri süratle ve muntazaman hatırlıyor. Macit’in girdiği birçok masraflara rağmen o kadar yalnız ve baş başa kaldıkları halde, hiçbir çapkınca hareket yapmamasını düşünüyor ve Macit’in ince uzun elleri, hafif manikürlü parmakları sık sık gözünün önüne geliyor. ‘İnce bir adam!’ diye düşünüyor ve Macit’te tenkit edilecek hiçbir şey bulamıyordu.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 19)

Bu esnada Neriman’ın odasına hizmetçi Gülter gelir. Neriman’ın babasının yüzünün çok asık olduğunu, ona bir açıklama yapması gerektiğini ifade eder. Neriman babasına, hizmetçi Gülter’le haber yollar. Akşam Fahriye’lerde olduğunu, Fahriye’nin kendisini bırakmadığını sonra da onu otomobille eve bıraktıklarını söyler. Gülter, Neriman’ın babasına tembihlendiği gibi yalan söyleyerek durumu izah eder:

“ (...) ‘Saz yapmışlar, sonra Fahriye Hanım’ın dayısı Neriman Hanım’ı otomobille getirmiş. Ben de gece bir makine gürültüsü duydum, meğer küçük hanımmış. Fakat eve girdiğini duymadım.’ dedim. Zavallı adamın içi pek bir rahatladı, bir rahatladı ki...” diyerek söylediği yalanı da Neriman’a anlatır. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 22)

Babası için “Zavallı babacığım” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 22) diye düşünen Neriman’ın aklına birden Şinasi gelir. Şinasi’yi aldattığı için utanç duyar.

“Neriman çektiği bu azapların bir gece evvelki zevkin bedeli olduğunu da hissediyordu.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 21)

Sabah Neriman Darülelhan’dan çıkmış ve Fahriye ile yürürken Şinasi ile karşılaşınca dün akşam olanları şu şekilde konuşurlar:

“ (...) -Sen dün akşam bize gelmişsin öyle mi?

-Şinasi kuru bir:

-Evet, dedi.

Neriman cesaretle devam etti:

-Ben dün gece hovardalıkta idim. Maksim’e gittim, para yedim.

Söze böyle başlayarak masum insanlar gibi içi rahat ve neşeli gülmek istiyordu.

Şinasi bunu anladı ve sesini çıkarmayarak devam etmesini bekledi.

Neriman devam etti:

-Macit'le beraberdik.

Fakat arkasını getiremedi. (...)” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 23)

Daha sonra durumun açıklamasını şu şekilde yapar:

“Ben dün senden ayrıldıktan sonra Fahriye'ye gittim, davetten vazgeçilmiş, orada Macit'i gördüm, çok ısrar etti ve beni Beyoğlu'na çıkardı.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 24)

Neriman, bir gün önce Şinasi tarafından görüldüğünü bilmeden ona yalan söylemiş ve onu inandırdığını zannetmiştir. Oysa Şinasi bir gün evvel Neriman'ın Fahriye'ye hiç uğramadan Beyoğlu'na gittiğini görmüştür. Şinasi ise duyduğu bu yalanlar üzerine “Ben geri dönüyorum!” diyerek hızla nişanlısının yanından ayrılmıştır. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 24)

O an genç çiftin yanında olan Fahriye de arkadaşının bu kadar rahat yalan söylemesine şaşırmıştır. Hatta Fahriye, Neriman'a hata ettiğini söylemekten de geri durmaz ancak Neriman bu konuda arkadaşına da yalan söyleyerek hata ettiğini zaten hiç eğlenmediğini söyler. Oysaki çok eğlenmiştir. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 24)

Şinasi'nin gitmesiyle arkadaşıyla yalnız kalan Neriman, içinde bulunduğu pek çok şeyden şikâyet etmeye başlar. Darülelhan'a da dayanamadığını zaten alaturka musiki eğitimine aile zoruyla geldiğini, aslında hiç sevmediğini, artık bunların da onun sinirine dokunduğunu ifade eder.

Arkadaşı ise, onun asıl rahatsızlığının nedeninin farkındadır:

“Fahriye, biraz evvelki hadisenin bu sinirliliği uyandırdığımı anlıyordu. Mevzua doğrudan doğruya girdi:

-Senin deminki meseleye canın sıkıldı. Anlıyorum ki Şinasi'den de pek vazgeçemiyorsun. Yoksa bu kadar sinirlenmezdin.

(...)

İnkâr edemedi, biraz şaşırarak itiraf etti:

-Tabii... dedi, yedi senedir âdeta gece gündüz beraberiz, bizim evin erkeği gibi bir şey. Ve artık sözlerine devam edemedi. Liseye giderken sabahları Şinasi'yi bu yol üzerinde beklediği günlerin heyecanını hatırladı. Ekseriya uğrayıp oturdukları tanıdık bir kırtasiyecî dükkânının önünden de geçiyordu. İçeriye baktı ve loş havası içinde birçok hatıraları gizleyen bu dükkân onu en uzak maziye kadar çekti.

Şinasi'nin onu çok mesut ettiğini itirafa mecbur oluyordu. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 26-27)

Daha sonra iki arkadaş Beyoğlu'na çıkmaya karar verirler. Bunda “Neriman’ın kendi kendine pek de itiraf edemediği bir ümidi vardı: Macit’e rast gelmek ihtimali.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 28)

Görülüyor ki yazar Macit karakteriyle, Neriman’ın Batı kültürüne yönelişini sembolize etmektedir. Şinasi, Doğu kültürünün, Macit ise Batı kültürünün temsilidir ve Neriman Şinasi’den Macit’e; Doğu kültüründen Batı kültürüne doğru yol almaktadır.

“Neriman, Beyoğlu’na çıktığı vakit, halis Türk mahallelerinde oturanların çoğu gibi, kendini büyük bir seyahat yapmış sanırdı.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 29)

“ (...) Bir gün Şinasi’yle birlikte bu itriyat mağazalarından birinin camekânı önünde durmuşlardı. Neriman’daki arzuları sezen Şinasi demişti ki:

-Bu camekânlar kim bilir kaç Tür kızını baştan çıkardı ve çıkaracak!

Neriman buradan hemen her geçişinde bu sözü hatırlıyor ve gülümsüyordu.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 30)

Bu esnada Neriman, arkadaşı Fahriye ile birlikte çantasındaki esans şişesini doldurmak için bir mağazaya girer.

“Satış memuru kız esans şişesini doldururken Neriman bir şey hatırladı: Küçükken babası onu Ramazan’da Beyazıt sergisine götürürdü. Orada, çadır gibi bir şeyin altında, Arap kılıklı bir adam, (...) kokular satardı. Bu çadıra uzaktan yaklaşırken bile sert bir nane, bahar, hacıyağı kokusu Neriman’ın midesini bulandıracak derecede burnuna dolardı ve oradan çabuk geçmek isterdi.

Son günlerde sık sık yaptığı mukayeseyi tekrarladı ve iki koku arasındaki farkı düşündü.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 30)

Neriman, Beyoğlu’nu seviyordu. Buradaki her şeyi rahat ve mutlu insanlara ait sayıyordu. Beyoğlu’nda yürürken Lö Bon’un önünden geçtiler. Macit’i önce göremese de daha sonra yukarı kattaki salonda Macit’i yanında bir kadın ile gördü. Neriman, Macit’e görünmek istemese de Macit onu görmüş ve hemen yanına çağırmişti.

“ (...) Oturdular. Neriman’ın buraya üçüncü geliyordu; her seferinden burasını biraz daha seviyor ve beğeniyordu. Her şey temiz, her şey güzel. Zevkli bir kadın eliyle döşenmiş küçük bir ev odası gibi ve baş başa konuşmaya ne müsait!” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 31-32)

Bunun üzerine Macit, Neriman ve Fahriye’yi gelecek perşembe günü Perpalas’ta yapılacak olan baloya davet eder. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 32)

Neriman bu davet üzerine şöyle düşünür:

“ (...) Balo! Gene babasını aldatmak, Şinasi meselesi, tuvalet... Neriman'ın yüzünde endişe çok barizdi. Kendini toplayarak zorla gülümsediği halde vakit geçmemiştir. İtiraf etmeye mecbur oldu:

-Vallahi Macit Bey, biliyorsunuz ki... Bizim için bir gece evden ayrılmak ne kadar güç!” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 32)

“Neriman, Löbon'dan çıkıp Fatih'e gelinceye kadar hep bunu düşündü. Balo! Muhakkak gitmeli. Fakat izin meselesi, para meselesi, tuvalet meselesi, Şinasi meselesi... Onu en çok para meselesi düşündürüyordu. Babasına tekrar nasıl müracaat edebilir? (...) Bu baloya muhakkak gitmesi lazım. Saydı: Dokuz gün var.

Son hadisenin fena tesirini silmek, babasının itimadını yeniden kazanmak, onun zaafalarını yeniden uyandırmak için bu müddet ona kâfi göründü.

Bu baloya gitmeyi o kadar çok istiyordu ki muvaffak olacağını ümit etmeye başladı. Hayatında bu kadar çok istediği şeylerin hemen hemen hepsi olmuştu.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 32-33)

Şinasi ise bu esnada eve gitmiştir. Üstelik kendisini oldukça kötü hissetmektedir. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 35-36)

Bu arada Neriman, Şinasi'nin evine uğrar ve Şinasi ile kız kardeşi Nezahat'i kendi evlerine davet eder. Ancak Şinasi, nişanlısının eve tek başına geç gitmekten ürktüğü için kendisini çağırdığını anlar. Neriman'ın davetine sert bir şekilde olumsuz cevap verir. Bunun üzerine yalnız başına dönmekten korktuğu için Nezahat de onunla gidemeyeceğini bildirir. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 37)

“Karanlık bu mahallelere erken basar. Neriman, akşamın bu saatlerinde, evde bulunmaya artık tahammül etmez olmuştu. Evvelce dikkat bile etmediği küçük şeylere bugün ehemmiyet veriyordu.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 39)

Neriman eve gidince biraz uzanır ve düşünür. Oturduğu semte olan nefretini tekrar hatırlar. Bir süre sonra Neriman'ın babası eve gelir. Neriman, babasının gözüne girebilmek için hemen yerinden fırlar, önce mutfağa girer, bundan sonra hizmetçileri Gülter'i mutfakta yalnız bırakmayacağını söyler. Bu duruma Gülter de babası da şaşırır. Ancak akşam yemeği hazırlıkları esnasında babasının zeytinyağının miktarını düşünecek kadar ince hesaplar yaptığını görünce ona yeni bir kıyafet masrafını nasıl teklif edeceğini düşünür ve utanır. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 37-42)

“ (...) Bütün emellerinden vazgeçmeyi düşündü: Bir daha Macit'in yüzünü görmemek, köprü'nün öbür tarafına geçmemek, baloya değil

sinemaya bile gitmemek ve ömrünün sonunda yapayalnız kalan babasının baş ucundan ayrılmayarak onun bütün arzularını yerine getirmek... Hatta Neriman buna bile karar veriyordu: Büyük bir teessür içinde mırıldandı:

-Sahi Gülter, masrafı biraz kısalım.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 42)

Ancak daha sonra Neriman, önce babasına karşı duyduğu merhameti sonra kendisi için hissetmeye başlar:

“Orada (Köprünün öbür tarafında) genç kızlar, böyle mi yaşıyor, bir genç kız böyle mi yaşar?” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 42)

Böylece yazar genç kadının iki dünya arasındaki ikilemini ifade etmiş olur.

“Neriman işi bıraktı, fakat mutfaktan da çıkmadı. Hâlâ babasına karşı ev kadını görünmek istiyordu. İki defa odasına girdi, çıktı; önünde önlüğüyle, sıvanmış kollarıyla babasına kendisini gösterdi. Neriman, ikinci kez odadan çıkarken Faiz Bey,

-Maşallah! Maşallah! demişti.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 43)

“Bütün gece neşeli geçti. Neriman bu mahallede, bu evin içinde, bu gaz lambası, bu ihtiyar adam, bu dökülmüş sıvalar, bu eğrilmiş korniş ve çatlamış eski atlas perdeler karşısında, bu yeni silinmiş küflü tahta kokuları arasında insanın mesut olabileceğini görüyordu ve bu evde geçen neşeli günleri hatırladı. Şinasi de bu eve gelebilir ve herkesin paylaştığı müşterek bir saadet içinde, Neriman, vicdan azabı duymadan mesut olabilirdi. Fakat ne idi, ara sıra Neriman’ı yakalayan o kuvvetli arzu ki bunların hepsine karşı nefret, isyan uyandırıyor. (...) Birbirine zıt bir takım hayaller gözünün önünden geçiyor ve kendiliklerinden bir sürü mukayese unsurları teşkil ediyorlardı: Fatih sokakları, Beyoğlu caddesi, başörtülü kadınlar, sarıklı adamlar, otomobiller, ... karanlıklar, helvacı sesleri, aparmanlar, kuvvetli elektrik ışıkları, Maksim salonu. Şinasi’nin odası, yerde notalar, Şinasi’nin kabarık saçları, sinemada gördüğü Avrupa salonları, ... büyük bir kilise kapısı, Beyoğlu’ndaki kapalı çarşılar, ... Fatih Camii’nin avlusu, ezan sesleri, yangın korkuları, beşik gıcirtısı...

Birdenbire silkindi. Kucağına ağır bir şey düşmüştü. (...) Baktı: Sarman. (...) Ne zamandır, Neriman bu kediyi de okşamaz olmuştu. (...) Neriman düşündü ve bir anda Şarkılıların kedileri ve Garplıların köpekleri niçin bu kadar sevdiğini anladı. Hristiyan evlerinde köpek ve Müslüman evlerinde kedi bolluğu şundandı: Şarkılılar kediyeye, Garplılar köpeğe benziyorlar! Kedi yer, içer, uyur, doğurur; hayatı hep minder üstünde ve rüya içinde geçer; gözleri bazı uyanıkken bile rüya görüyormuş gibidir. (...) Köpek diri, çevik, atılgandır. İşe yarar; birçok işe yarar. Uyurken bile

uyanıktır. En küçük sesleri bile duyar, sıçrar, bağırır.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 44-45)

“ (...) Büyük bir kültürü olmayan Neriman, ancak bu basit remizlerin zıddiyetleri arasında mukayeseler yaparak kendine göre bazı fikirlere daha sahip olmaya başlamıştı.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 45)

Neriman, bu düşündüklerini babasına da söylemeyi kafasından geçirir ve daha sonra birden “Ne düşündüm biliyor musunuz? Bütün Şark kedilere benziyor. Garp da köpeklere benziyor. (...) Şark da işte böyle miskin, uykucu, lapacı... Bakın şimdi Beyoğlu’na çıkın. Ortalık mahşer gibi. Herkes ayakta, herkes uyanık...

Faiz Bey, (...) aylardan beri kızının zihnini işgal eden bu meseleyi seziyordu. İşte bu gece, keyfiyet ap-şikâr meydana çıkıyordu.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 46-47)

Faiz Bey, kızına her oturanın tembel her koşanın da çalışkan olmayacağını anlatmaya çalışır. Kimi adamın sabahtan akşama oturup düşündüğünü kimi adamın da sabahtan akşama ayakta çalışabileceğini bunun arasında sadece zihin ya da beden ile yapılması farkı olduğunu savunur. Üstelik maneviyatın daima daha âli olduğunu, vücudunsa sefil olduğunu ifade eder. Faiz Bey anlattıklarını ispat için konsolun üstünde duran kitabı gösterir ve onu bir Şarklının yazdığını ifade eder. Neriman ise o kitabı ondan başka kimsenin okumadığını ya da ancak tembellerin ve hayalperestlerin okuduğunu ifade eder. Ancak daha sonra baloya gidebilmek için babası ile zıtlaşmamaya karar verir. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 46-48)

Neriman o gecenin sabahında baloya altı gün kaldığını fark edince babasını baloya ikna edebilmek için ne yaptığını düşünür. Bütün kazandıklarını da bir kumarbaz gibi dün geceki münakaşada kaybettiğini hatırlar. Bunun üzerine derhal babasının yanına gider ve ona hayırlı sabahlar diler. Babası ise, dün geceki münakaşanın etkisiyle “Bonjur Matmazel” diyerek karşılar kızını. Babası konuşmaları esnasında kızının zaafını eleştiren Fransızca kelimeler ve yarı dili dönmediği için yarı da istihza ile bilhassa bozduğu için yayvan bir şive alan ecnebi tabirler söyler. Neriman, babasına kızar böyle şeyler söylememesini ister. Babası ise “Öyleyse pardon Matmazel... Mil pardon Matmazel...” gibi karşılıklarla kızının üzerine gider. Bunun üzerine Neriman sinirlenir ve şöyle der:

“E... Akşama kadar söyleyin. Zaten bu evde sıkıntıdan patlıyorum. Sizin yaşınız başka benimki başka. Benim yerimde olsanız ne yapardınız? Bu salaş evde çıldırırız. (...) Benim yaşimdaki kızların nasıl yaşadıklarını bilmiyorsunuz. Ben sizi üzmemek için çok sabrediyorum, ama ne kadar çok, bilmezsiniz.

Neriman’ın gözler, doldu. (...) Bu, Faiz Bey’e tesir etti. Fakat, birdenbire geri dönemiyordu.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 52)

Faiz Bey, kızından ona bir kahve yapmasını isteyerek ortamı yumuşatmaya çalışır. Neriman ise kahvaltıdan sonra odasına gider. “Fakat içinde çok derin, tehlikeli duyguların uyanışını fark ediyordu; hafifçe titremeye başladı. (...) Hep gözünün önüne Şinasi gelmeye başladı. Cevabını kendi kendinden ısrarla beklediği bir soru sordu: ‘Şinasi ne olacak?’ (...) Düşünüyordu: ‘Ben artık Şinasi’yi sevmiyormuyum?’ (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 52-53)

“Altı ay evveline kadar bu suale kolayca cevap verebilirdi, altı ay evveline kadar Şinasi’yi şüphesiz seviyordu; ama nasıl? Bir çocukluk hissinin devamıyla mı? Komşu gibi mi? Aile dostu, arkadaş gibi mi?” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 53)

Görülüyor ki Neriman, içinde bulunduğu hayatı ve Şinasi’ye olan sevgisinin mahiyetini sorgulamaktadır. Bu da onun yaşadığı ikilemi bir kez daha gözler önüne serer.

Yazar, Şinasi ile Neriman’ın nasıl bir ilişkiye başladıklarını, Neriman’ın Macit ile tanışmasını ise şu şekilde anlatır:

“Yedi sene evvel, Faiz Bey karısı öldükten sonra Kuruçeşme’deki yalıda oturmak istemedi. (...) Gülter’i muhafaza ederek öteki hizmetçilerin kimini savdı, kimini evlendirdi. Fatih’teki bu eve taşındılar. O vakit Neriman on beş yaşında idi ve Süleymaniye’deki kız lisesine girdi. Orada Şinasi’nin kız kardeşi Nezahet’le tanıştı. Aynı semtte ve aynı mahallede oturdukları için mektebe beraber gidip gelmeye başladılar. Faiz Bey, biraz bey çalardı. Nezahat’in kardeşinin kemeç çaldığını öğrenince onunla tanışmak istedi. O tarihten sonra Şinasi, Nerimanlara sık sık gelip gidiyordu ve o gün bugün ailenin ferdi gibidir. (...) Faiz Bey, Şinasi’yi oğlu gibi sever. (...) İkisi de şarka ait birçok şeyleri, Şinasi alaturka musikiyi, Faiz Bey tasavvufi edebiyatı çok seviyorlardı. Sık temaslarla, birbirlerinin malumat ve ihtisaslarını mübadele ettiler. Faiz Bey bunun için Şinasi ile Neriman arasındaki münasebetin ilerlemesine de mani olmadı ve aralarındaki hissi alakanın bütün safhalarını sezdirmeden takip etti. Azami derece müsamahakâr davranmıştı. Şinasi ile Neriman, âdetâ gece gündüz beraber yaşadılar. Akşamları Darülfünun’dan çıkan Şinasi, liseden çıkan Neriman’la buluşuyor ve geziyorlardı. (...) Neriman da ut öğreniyor ve beraber saz yapıyorlardı. Birçok geceler Faiz Bey ve Gülter yatıyor, onları baş başa bırakıyorlardı. Neriman, bu meşru dekor içerisinde Şinasi’ye her manasıyla bağlandı ve ona her şeyini verdi. Bunlar hem iki kardeşe hem karı kocaya benziyorlardı. (...) Mahallede doktorun tavsiyeleri üzerine geciken nikâhları bekleniyordu. En mutaassıplar bile, onların bu sevişmelerini biraz tabii ve ahenktar buluyorlardı, bu nikâhın gecikmesine rağmen bile hiç kimse aleyhlerinde bir dedikodu yapmadı. (...) Herkes er geç onların evleneceklerine kani idi. Fakat son aylar zarfında, Neriman’ın halindeki başkallıklara muhiti de dikkat etmeye başladı. Kıyafetten tavırlara ve yaşayış tarzına kadar tesir eden bu değişiklikler, gün geçtikçe bariz şekiller alıyordu. (...)

Neriman'da herkesin dikkat ettiği bu yenileşme altı ay evvel başlamıştı:
Macit'le tanıştığı zaman.

Tam altı ay evvel, bir ilkbahar günü idi. Darülelhan'ın alafranga kısmında keman dersi almaya gelen Macit'i, arkadaşları Neriman'a tanıttılar. Macit bir aydan fazla bu derslere devam etmemiş ve mektebi bırakıp gitmişti fakat bu müddet Neriman'la Macit arasındaki münasebetin hususileşmesine kâfi geldi. Beyoğlu'nda arada bir gizlice buluşuyorlardı. Altı aydan beri Neriman birkaç defa Macit'in randevusuna gitti ve bütün bunları Şinasi'den gizledi.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 55-55)

Yazar, Neriman'daki değişimin başta Macit ile olduğunu söylese de bunun aslında onda daha küçüklükten beri var olan bir durum olduğunu ise şu şekilde anlatır:

“Neriman'daki değişiklikler, Macit'i tanıdıktan sonra meydana çıkmıştı fakat hakikatte, Neriman'ın yenileşmeye karşı arzuları o tarihte başlamaz. Bunun başlangıcını bulmak için daha evvellere, ta çocukluğuna kadar gitmek lazımdır.

Birçok Türk kızları gibi, Neriman da, ailesinden ve muhitinden karışık bir telkin, iki medeniyetin ayrı ayrı tesirlerinin halitasını yapan muhtelit bir içtimai terbiye almıştı.

Annesi ve babası ona halis bir şarklı ihtiyatları vermişlerdi; Anadolu'da, birçok memuriyetlerde gezen Faiz Bey, Neriman'ı yedi yaşına kadar saf Türk muhitlerinde büyütmişti. Fakat İstanbul'da yerleştikten sonra, Neriman'ın akrabalarından, bilhassa büyük dayısının ailesinden aldığı tesirler bambaşkadır. Galatasaray'dan çıkan ve tahsilini Avrupa'da bitiren büyük dayısı ve kızları, Neriman'da Garp hayatına karşı incizap uyandırmışlardı.

(...)

Lozan sulhundan sonra, resmi Türkiye'nin de kanunla herkese kabul ettirdiği bu asrileşme Neriman'ın ruhunda gizli gizli yaşayışın bu iştiyaka en kuvvetli gıdasını vermişti. (...)

Bütün bunlar anadan babadan gelen tesirleri tamamıyla gidermiş değildi. Genç kız, iki ayrı medeniyetin zıt telkinleri altında, gizli bir derunî mücadele geçiriyordu.”

(Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 56)

Yazar, Neriman'ın kişiliği üzerinde etki eden iki gencin, Şinasi ve Macit'in etkilerini değerlendirir:

“ (...) Şinasi, Neriman'ın gözünde aileyi, eskiyi, Şarklıyı temsil ediyordu; Macit yeninin, Garbın ve bunlarla beraber meçhul ve cazip sergüzeşterin mümessili ve namzediydi.

Bu iki genç, Neriman'ın ruhundaki iki cepheyi bütün vuzuhuyla şura çıkardılar. Neriman Macit'i tanıdıktan sonra kendi kendisini daha iyi tanımıştı." (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 57)

Görüldüğü gibi yazar, Neriman'daki bu durumun sadece iki adam arasında kalmak olmadığını bunun aslında iki kültür, iki dünya arasında kalmak olduğunu detayları ile açıklamıştır. Ancak Neriman içinde bulunduğu durumu iki adam arasında kalmak gibi düşünerek hafifletmek istemektedir:

"Neriman ... takdim ve tehirlere yaparak düşündü. (...) Mücadeleyi, iki şahıs arasında cereyan ediyormuş gibi sadeleştiriyor, içtimai sebeplere ve tesirlere ehemmiyet vermiyor ancak Şinasi'yle Macit'ten hangisinin galip geleceğini merak ediyordu. (...) 'Bu benim elimde değil mi?' 'Hangisine istersem ona gidemez miyim?' Bu suale kolay kolay müspet cevap veremiyor, kendisini tahlil edemediği birçok harici tesirlerin baskısı altında hissediyordu." (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 57)

Neriman tam da bu düşüncelerle boğuşurken babası, uzun zamandır yanlarına uğramayan Şinasi'yi görmek ister. Bunun üzerine Neriman da Şinasi'yi görmek, konuşmak istediğini hisseder.

" (...) Birkaç günlük ayrılığın muamma haline koyduğu bazı meseleleri halletmek için Şinasi'yle konuşmak lazım geldiğini hissediyordu." (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 58)

"Şinasi, şu birkaç gün süren ayrılık içinde, meçhullere bürünmüş ve şahsiyetini saran esrar içinde yenilmiş ve değişmişti. Adeta Macit, Neriman için yedi senelik bir arkadaş ve Şinasi bir iki ay evvel tanıdığı yabancı bir insandı.

Evvelce Şinasi ile aralarında birçok dargınlık olmuştu. Fakat ... hiçbirinde bugünkü kadar ciddi bir sebep yoktu. O halde bu ihtilafın öteki kadar kolayca hallolunabileceğini ümit etmemek lazım geliyordu.

(...) Artık anlıyordu ki Şinasi'yi göreceği gelmişti." (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 59)

Bunun üzerine Neriman, öğleden sonra evde çıkar. Okula gittiğinde Şinasi'yi hocalarından biriyle konuşurken görür ve ona doğru yürür. Daha sonra, ders çıkışı onunla buluşmak istediğini söyler. Ders çıkışında müdür kapısının önünde buluşurlar. Şinasi'ye babasının onu görmek istediğini söyler ve Şinasi'ye bu hâlinin nedenlerini sorar. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 58-62) Şinasi bu durum karşısında,

"-Neriman, sen bu hâlin sebeplerini bilirsin, benim için izah edilecek bir şey yok, fakat senin için öyle mi?" der. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 62-63)

Neriman,

“-Ben bir hata etmiş olabilirim fakat senin buna karşı yaptığın çok ağırdır. Ben nihayet, sana haber vermeye vakit bulamadan, herhangi bir davet kabul ettim. Bu belki yanlıştır belki değil, yanlış biliyorum fakat bunu sen büyütüyorsun, benim başkalarına, senin zannettiğinden çok daha az kıymet vermediğimi bilmiyorsun, kim bilir neler düşünüyorsun!” der. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 63)

“Neriman devam etti:

-Sen öylesin zaten! Çok konuşmazsın, kendi kendine kusur ararsın, anlatamazsın, anlatılırsa dinlemezsin, kendinden başkalarına güç inanırsın. İnat!” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 63)

Şinasi, Neriman’ın ona yalan söylediğini bildiği için ona inanmaz. Sokakta yürümeye devam ederler:

“Neriman, Şinasi’yi tanıdığının ikinci senesi, ilk defa bu sokakta, şahnişin altında gözlerini kapayarak ve kızararak dudaklarını ona uzatmıştı. İlk defa orada, ana ve baba okşamalarına az benzeyen bir kucak içinde, esrarlı ve yeni lezzetlere doğru koştu. Ve bu senelerce böyle devam etti. O gün belki ilk defa, büyük tahinî boyalı evin önünden, birbirlerine uzak durarak geçtiler.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 65-66)

Şinasi, kafasında dönüp dolaşan birçok soruya yenilir. Ve en sonunda Neriman’a niçin artık eskisi gibi olmadığını sorar. Neriman da ona,

“Çünkü, artık ben bir Fatih kızı olmak istemiyorum, anlıyor musun? Böyle yaşamaktan nefret ediyorum, eskilikten nefret ediyorum, yeniyi ve güzeli istiyorum, anlıyor musun? (...) Bıktım artık, ben başka şeyler istiyorum, başka, bambaşka, anlamıyor musun?” diyerek cevap verir. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 67)

Bunun üzerine Şinasi, “Sen eskiden... Eskiden dediğim, bundan daha birkaç ay evvel ne sade kızdın, ne sade! Hoş gene bugünkü heveslerin vardı. Ama onları meydana dökmüyordun. Bugün ne kadar farklısın.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 68)

Şinasi, “İki gözüm Neriman, sen fokstrot oynamak istiyorsun ve iyi bir kavalie. Onu da bulmuşsun...” diyerek Neriman’ı suçlar. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 68)

Neriman, bu duyduklarından sonra bayılır. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 69)

“ (...) Eczaneden çıktıkları vakit geceydi. Otomobille eve gittiler. (...) Şinasi iki üç kere Neriman’ın elini tutmuş ve okşamak istemişti. Kız şiddetle elini çekti. (...)” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 69)

Eve gittiklerinde Neriman odasına çıkıp yatar ve onun geçirdiği nöbeti Faiz Bey’e, Şinasi anlatır. Durumun farkına varan Faiz Bey de “Oğlum... (...) Geç kalıyoruz ve

korkarım ki bunun daha fena akıbetlerini göreceğiz. Yarından tezi yok, bu meseleyi meşru bir surette halledelim.” der. Ancak her iki adam da, endişelidir. Ve bu endişenin kaynağı az önce bayılan Neriman’ın da bu kararı tasdik edip etmeyeceğidir. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 71)

Burada Neriman’ın bayılması hadisesi ile yazar, onun geçici hevesler peşinde koşmak isteyen yanını ve küçüklüğünden beri istedikleri olmadığında nöbet geçiren zayıf tarafını ifade eder.

Neriman sabah olup uyandığında “Onu her sabah diriltten gündelik arzularından birini de hissetmiyordu. Aklına Şinasi’yle münakaşası gelince bu hatıranın yükünden kurtulmak ister gibi yorganı üstünden attı. (...) Günleri gene saydı: Baloya beş gün var.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 76)

Bir süre sonra Neriman’ın babası bu konuyu kızına açar, yeni bir şey söylemeyeceğini daha önce de konuşulan bu evlilik konusunda doktorların biraz zayıf olduğu için evlenmesi hususunda yirmisini geçmesini beklemesini söylediklerini ancak yeteri kadar beklediklerini, artık yaşının geldiğini de ifade eder. Neriman, ise buna itiraz etmeyeceğini söyler ve ekler:

“Burada bir muhit var, Şinasi’yle evlenmemi bekliyorlar. Gece gündüz ben Şinasi’yle beraber yaşadım. Evimizin ikinci bir erkeği gibi âdeta. Nikâhımız olmazsa olmaz, rezalet olur, namus meselesi olur. (...) Şinasi er geç... Kocamdır, olacaktır. (...) Fakat baba mesut olmamı cidden istiyor musunuz?

- (...) Elbette isterim.

-Bana üç ay daha bu meseleyi açmayınız. Birkaç ay daha... Anladınız mı? (...) Kendimi toplamam için... Anlıyor musunuz?” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 79)

Kızının bu isteği üzerine Faiz Bey, ısrar etmez. Beklemeyi kabul eder. Ancak kızına Şinasi ile aralarında bir şey geçip geçmediğini de sorar. Neriman yanıtını şu şekilde verir:

“ Hayır baba... Ehemmiyetsiz münakaşalar. (...) Beni asıl sinirlendiren şey, bu semtte, bu evde her şeyden mahrum yaşamaktır. Şinasi de beni bundan kurtaramayacak, o da benim arzularımı anlamıyor. (...) Ben dedi... Nasıl söyleyeyim? Daha medeni yaşamak istiyorum. Siz bana hak vermezseniz, ben...

-Ben sana hak veriyorum. Sen bollukta büyüdün, bu semtte, bu evde sıkılıyorsun, istediklerin olmuyor, ben bunu biliyorum.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 79-80)

Babasının bu cevabından güç alan Neriman “Mesela... Bakınız... Dört beş gün sonra Perapalas’ta bir balo var.” diyerek balo meselesini açar. O baloya herkesin

gideceğini, hatta Şinasi ve Nezahet'in de gideceğini ama kendisinin gidemeyeceğini söyler. Babası ise Şinasi de gidecekse kendisinin de gidebileceğini ifade eder. Ama bir sorun daha vardır. Masraflar... Baba, onu da halledeceğini söyler. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 80-82)

Ancak, babanın bir şartı vardır:

“-(...) Şinasi'yle beraber gideceksiniz!

- (...) Tabi tabi... Onsuz nasıl giderim!” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 82)

“Baloya bu tarzda gitmek Neriman'ın istediği bir şey değildir. Yanına bevvap gibi Şinasi'yi alarak, âdeta sefer taşıyla Perapalas'a gitmenin ne zevki vardı?” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 83)

Neriman o gün okula gidince Şinasi'yi arar, bulur. Şinasi ile evlilik meselesini konuşan Neriman, biraz daha bekleme kararının sakıncası olup olmadığını sorar. Şinasi, sadece o öyle istediği için sakıncası olmadığını ancak beklemenin bir anlamı da olmadığını ifade eder. Neriman, babasının da Şinasi'nin de onu anlamadığını söyler. Şinasi de Neriman'ın çok değiştiğini savunur. Neriman bu hücum karşısında hissettiklerini şu şekilde dile getirir:

“Ben mümkün olan şeyleri istiyorum. Lükste gözüm yok, mükellef bir hayat da istemiyorum. Benim yaşındaki bütün kızların, benim vaziyetimdeki bütün kızların arzuları ve yaşayışı... Neden bunun için kabahatli olayım? Hele evlendikten sonra sen hep bana böyle dargın mı olacaksın? Bir sinemaya bile gidemeyecek miyim?” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 87)

Şinasi, bunlar üzerine Neriman'ın sinemaya da baloya da gidebileceğini, kendisinin softa olmadığını söyler, meselenin başka olduğunu ima eder. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 87)

Neriman, başka meselenin ne olduğunu anlamıştı. “Macit meselesi. Fakat bu ısrar! Şinasi niçin ona inanmıyordu? Fazla bir şey mi biliyor? Seziyor mu? Tahminden mi ibaret?” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 87)

Neriman, bunun üzerine tartışmayı uzatmamak için Şinasi'den onu baloya götürmesini ister.

“-Peki... Beni baloya götürür müsün?

-Gideriz.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 87)

Daha sonra genç çift ayrılır. Şinasi düşünmeye başlar. Esasında Şinasi, tüm tehlikelerin farkındadır. “Faiz Bey bu izdivacı teklif ettiği vakit, Şinasi bunu bir

vazife olarak kabul etmişti; bu evlenmenin bütün fena ihtimallerini düşünmüş ve göze almıştı. Bu fena ihtimalleri düşündüğü vakit, boğazını tıkayan müthiş öfkeyi ancak bu vazife duygusuyla boğmaya çalışıyordu.

Neriman balo meselesini açınca da Şinasi bu müthiş öfkeyi duydu. (...)

Düşündü: ‘Neriman, hâlâ, niçin bu baloya gitmek istiyor?’ Onun yeni hayata karşı iştiağını birinci sebep olarak kabul etmiyor ve Neriman’ı idare eden kuvvetlerin hepsini Macit’te toplanmış görüyordu. (...)” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 89)

Şinasi, bu düşünceler içindeyken arkadaşı Ferit ile buluşur. Ve buluşmada anlaşılır ki, Neriman’daki değişim sadece Şinasi tarafından fark edilen bir durum değildir. Şinasi, arkadaşı Ferit ile konuşurken Ferit, “Neriman eski Neriman değil.” der. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 92)

“Neriman’ın Macit’le gezdiğine dair bazı dedikodular duymuştu. Bunu söylemek istemedi:

-‘Neriman’ın hali başkalaştı.’ diyorlar: Mektebe gitmiyormuş, bir iki kere yalnız başına Beyoğlu’nda görmüşler, eskisinden daha iyi giyiniyormuş. Bu kadar, herkesin gördüğü bu...” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 93)

Ferit, Neriman’a bu heveslerin nereden geldiğini sorar. Şinasi bunu şöyle cevaplar:

“-Nereden olacak? Memleketten... Küçük hanım asrileşmeye karar verdi. Açıkça söylüyor: ‘Ben medeni bir kız olmak istiyorum!’ diyor.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 93)

Yazar burada, içinde buldukları dönemin bir özelliğine de vurgu yapmaktadır. O dönemde medeniyeti sadece şekilden ibaret gören Türk insanının, Türk kadınının ifadesi vardır.

İki arkadaş, kadınların medeniyeti gözleriyle anlamaya mecbur olduğunu konuşurlar. Şinasi, artık Neriman ile evlenmek zorunda olduğunu da söyler. (...)

“Faiz Bey’e söz verdiğim için evleneceğim. Yoksa çok tereddüt ederdim.” der. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 95)

Şinasi, Ferit ile konuşurken baloya gitme kararından vazgeçer. “Şinasi düşündü: Neriman Macit’e söz verdiğini söyleyerek baloya gitmekte ısrar edebilir. Fakat Ferit’in dediği gibi, artık Macit yok. Bitti. Selam bile veremez ve hiçbir şey, şu andan itibaren, Şinasi’nin kararını değiştiremez. (...) Şinasi kendi kendine soruyordu: Niçin şimdiye kadar daha açık bir lisanla Neriman’a bu ultimatomu vermemişti? Birden bunun cevabını buldu: Mizaç! Şinasi’nin tabiatı böyle idi. (...) Ya reddelerse? Pazarlık yok. Derhal alakayı kesmek ve Faiz Bey ailesini kendi mukadderatıyla baş başa bırakmak.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 96-97)

Bu esnada Neriman ise, balo dolayısıyla kumaşçılara bakmak için gittiği Beyoğlu'nda saatlerce dolaştıktan sonra dayısının kızlarını görmeye gider. Neriman onlarla baloyu konuşmak ister ancak bu mümkün olmaz. Dayısının kızları evdeki yaşlı kadının etkisi altındadır. Kadının hikâyesini anlatırlar:

“Bu ihtiyar kadın Rus’muş ve fevkalade güzel bir kızı varmış. Bu kız önce gitar çalan fakir bir Rus artistiyle sevişir. Beraber senelerce yaşarlar ama bir türlü evlenemezler. Kızla Beyoğlu’nun küçük bir odasında sefil yaşarlar. Kız bu sefaletle senelerce katlanır. Çünkü hisli ve münevver bir kadın. Fakat ne kadar olsa kadın. (...) Nihayet bu kızın karşısına zengin ve güzel bir adam çıkar. Bir Rum. Onu sever. Artık refah, para, eğlence, her şey... Rus genci ise o kadar mağrurdur ki kimseye ıstırabından bahsetmez. (Hikâyenin burasında Neriman’ın alakası artmaya başlar.) Kız artık her baloda görünüyor. (Neriman’ın dayızadeleri kızın tuvaletlerini anlatıyorlar. Neriman’da alaka daha şiddetli.) Her gün otomobilde. Fakat herkes dikkat ediyor, Rus kızı çok mahzundur, çok mahzun. Çünkü yeni hayatı sahte. Hâlbuki kız Rus kızı, eski sevgilisiyle yaşarken etrafında hep görgülü, samimi adamlar var. Velhasıl bu Rus kızı hakiki kıymetlerle, medeniyetin sahte kıymetleri arasındaki farkı çok iyi görmüş. Nihayet, kız, eski sevgilisine gider ama eski sevgilisi onu kabul etmeyince eve döner intihar eder.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 100-101)

Neriman bu olayı dinleyince baloyu falan unuttur. Bu hikâye ile kendi hikâyesi arasında büyük bir benzerlik görür:

“Rus kızının şahsında kendisini, Rus artistinin şahsında Şinasi’yi ve Rum gencinin şahsında Macit’i görüyordu.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 101)

Neriman, dayısının kızlarının yanından çıkar ve tramvaya biner. Tramvayda Macit ile karşılaşır. Macit ona baloyu sorar. Neriman, canının sıkın olduğunu, baloya gelemeyeceğini, zaten baloya gitmek için babasından da izin alması gerektiğini söyler. Macit uzaklaştıktan sonra bir vakitler Macit ile aralarında geçen bir tartışmayı hatırlar. Neriman samimiyeti müdafaa etmiştir ancak Macit bunu reddetmiştir ve en samimi insanların sadece vahşiler olduğunu söylemiştir. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 107)

“Bugün, ilk defadır ki Neriman’ın şüpheleri, yatışmaz bir şiddetle ayaklandı. Macit’i hakiki hüviyeti içinde yakaladığını zannediyor ve o güne kadar, fasılasız, aldatıldığını zannediyordu.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 107)

“Macit, şimdi ona uzak bir hikâye gibi geliyor. Gündüz, ne şiddetli bir ihtirasla Beyoğlu’na çıktığını, yorulmadan kaç mağaza dolaştığını hatırladı ve hayret etti. Baloya gitmeyi şimdi istemiyordu.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 108)

Neriman eve gidince babasını evde bulamaz ve Gülter’e baloya gitmekten vazgeçtiğini söyler. Gülter ile birlikte Ferit’in evine giderler zira herkes oradadır. Bir

darülfünun müderrisi, bir musiki muallimi, Ferit'in ut çalan bir arkadaşı, Nezahet, Şinasi ve Faiz Bey... O akşam, alafanga ve alaturka müzik üzerine konuşulur. Medeniyetten bahsedilir. Neriman'ın ut çalmak istemeyişini eleştirirler. Şinasi'nin 'Şekil düşkünlüğü bazı kızlarımızı züppeleştiriyor!' sözleri de onun iyice sinirine dokunur. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 110-120)

Neriman tir tir titreyerek bağırdı:

“Siz bir alçaksınız. Sen ve babam ve sizin düşünenlerin hepsi... Hiçbiriniz beni tanımıyorsunuz! Ben de artık sizi tanımıyorum, artık aranızda bulunmayacağım, hiç hiç... Ve gidiyorum, şimdi gidiyorum, anladınız mı? (...) Ben züppeyim, sahteyim, cahilim... Ben...” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 121)

Neriman, kızına merhamet göstermek isteyen Faiz Bey'e de kısık sesle bağırdı:

- Baba! Ben baloya gitmeyecektim, anladınız mı gitmeyecektim. (...) Ben alçak değilim baba, ben alçak değilim, ben alçak değilim...” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 122)

Görülüyor ki, Neriman'ın bu çıkışı aslında kendisindeki değişiminden duyduğu utançtan kaynaklanmaktadır.

“Gözleri yanıyordu. Çok ağlamıştı. Yalnız kalmak istedi. Çekildiler... (...) Şimdi her şey garip ve sade görünüyordu. (...) Başından korkunç şeyler geçti. Fakat nedir? Ne oldu? Ne zaman? Niçin?

Hatırlamaya çalışıyor. Bu felaketler ne zaman başladı? Maksim salonu. (...) Baloya daha kaç gün var? Balo yarın akşam, demek hepsi dokuz gün!

Çok şaştı. İçinde gayet uzun bir zamanın hatırası vardı. Senelerden beri devam etmiş felaketlerin ağır tesiri altında idi. Hepsi dokuz on günden mi ibaret?” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 123)

Bir süre sonra Neriman, kendini toparlar ve içeriye gider.

“Müsaade ederseniz dedi, ben ut çalmak istiyorum.

Bütün yüzlerde gayet ince bir hayret ve sevinç... Ona derhal udu verdiler.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 124)

Neriman, daha sonra nikâh için de üç beş ay beklemeye gerek olmadığını söyler. Bu durum, o akşam Neriman dâhil herkesin rahat bir uyku uyumasını sağlar. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 126-127)

“Şinasi, yatak odasına girdiği vakit çok yorulduğunu hissediyordu. (...) On gündür, her gece, saatler geçmeden uyuyamıyordu. Bu gece başını yastığa koyunca hemen uyudu.

Neriman da yatak odasına girdiği vakit çok yorulduğunu hissetmişti. İlk bir ruhi boşluğa doğru hazla giden zihnini uyandırmamak için muayyen hiçbir şey hatırlamamaya çalıştı ve yatağa girdi.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 127)

Neriman, böylece doğruyu bulmuş ve asıl kültürüne dönmüştür. Yazar onu, Batı kültürünün aldaticılığından korumuştur. Yazar, Neriman ile Türk milletinin iki kültür arasında kalmışlığını ve Türk milletinin neyi ne ölçüde seçmesi gerektiğini ifade etmektedir. Böylece, asıl olanın şekil yani madde olmadığı vurgulanmak istenmiştir.

“Sözlü ya da Nişanlı Kadın Karakterler” başlığı altında sadece Neriman (*Fatih-Harbiye*) adlı kadın karakter incelenmiştir.

Neriman (*Fatih-Harbiye*), romanda Şinasi ile nişanlı bir gençtir. Romanın sonunda doğru Şinasi ile evlilik kararı almıştır.

2.1.4 Medeni Durumu Belli Olmayan Kadınlar

Bu bölümde, romanlarda medeni durumuyla ilgili net bir kanıya varamadığımız kadın karakterler ele alınacaktır. Bu karakterler, evli mi bekâr mı dul mu net olarak ifade edemeyeceğimiz ancak bazen yaşantılarından tahminler yürütebildiğimiz karakterlerdir. Ancak tekrar belirtmeliyiz ki bu karakterlerin medeni durumları hakkında net bir kanıya varmak mümkün değildir zira romancı bu karakterlerin medeni durumu hakkında herhangi bir açıklama yapmamış ve bununla alakalı bir ipucu da bırakmamıştır.

Şayeste Hanım, (Şimşek) romanının kadın karakterlerindedir. Mahmut Paşa'nın kızı, Sacid'in ablası ve Müfid'in teyzesidir.

Romanda, Şayeste Hanım'ın medenî hali ile net bir bilgi olmamakla birlikte yaşayışından ve hayatında herhangi bir erkekte bahsedilmemesinden bekâr olduğu yönünde tahmin yürütülebilir.

Romanda önce, Sacid'in geçmişini düşünmesi ile Şayeste Hanım'ın sadece bahsi geçer:

“On beş, yirmi sene evvel yine bu masanın etrafını çeviren aile halkının çokluğuyla bu yalnızlığın tezadı onu biraz tehyiç ederek bazı hatırlarını uyandırmıştı. Şurada, şimdi kendisinin oturduğu yerde, babası Mahmut Paşa, sağında annesi Ferhunde Hanım, solunda büyük ablası ve Müfid'in annesi Tabende, onun yanında küçük hemşiresi Şayeste, karşısında da kendi otururdu.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 17)

Şayeste Hanım, romanda şu şekilde tanıtılır:

“Paşa’nın küçük kızı Şayeste, mazlum bir kadındı. Bir o sağ kaldı ve Çengelköy’de oturuyordu. Ferhunde Hanım ile Tabende, Paşa’dan iki ve dört sene fasıla ile vefat etmişlerdi. Şayeste Hanım, o zaman köşkten ayrıldı ve Sacid’le Müfid’i kalfalardan bir tanesiyle köşkte bıraktı. İki erkek on seneden beri beraber oturuyorlardı.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 20)

Şayeste Hanım’ın romanın kurgusuna dâhil olması ise şöyle olur: Müfid, evini terk ederek teyzenin yanına taşınmayı düşünür. Bu konuyu görüşmek üzere teyzesinin yanına gider. Böylece Şayeste Hanım, kurguya dâhil olmuş olur.

Şayeste’nin yeğeni Müfid, evi terk etmeyi düşündüğünde önce nereye gideceğini düşünür.

“Acele bir ev tutamaz, yapayalnız yaşayamazdı. Şimdilik Çengelköy’deki teyzesine gitmeyi muvaffak buldu.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 159)

Müfid, Şayeste Hanım’a; karısını, yaşadığı köşkü terk edeceğini ve bir süre kendisiyle birlikte yaşama fikrini açtığında Şayeste Hanım,

“Hay hay yavrum. Pervin’le işinize karışmam. Ben hiç ayrılık, bozgunluk taraftarı değilim. Fakat erkeksin, sen yapılacak şeyi düşünmüştündür. Benimle oturmak meselesi ne gelince... Başımla beraber yavrum.” der. (Safa, Şimşek, 2018, s. 161)

Görülüyor ki Şayeste Hanım, yeğenine karşı âdeta bir anne tavrıyla kucak açar, onu sarıp sarmalayan bir tavır gösterir.

Yeğeni ile onun başından geçenleri de konuşan Şayeste Hanım, bu konuşmalarında da gayet sıcak ve samimidir. Yeğeninin halini hoş bulmaz ve onun için üzülür.

“ (...) İki ayda bu hal? İzdivaç sana yaramadı?

- (...) Yaramadı.

- Hem de pek içlenmişsin.

Müfid, teyzesinin samimi bir alaka ile titreyen sesini işitirken annesini hatırlayarak bir teselli duydu. Niçin şimdiye kadar bu teselliye aramadığına şaşıtı.

- Fakat bu son teyze. (...) Daha fazla içlenmeyeceğim!

- (...) Senin halinde bir tuhafılık var Müfidciğim... Zevcen seni üzüyor mu?

- Çok.

- Belli yavrum. Hem eskiden de belliydi ama... Baktım ki sen onu çok istiyorsun, ben sesimi çıkarmadım.

- Eskiden ne belliydi?

- E... Bellidir... Kadın kadını anlar. Ben sana Pervin'i layık görmedim. (...). Bu kadının havailiğinden korkuyorum.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 160)

Görülüyor ki, teyze yeğenine bir anne sıcaklığıyla kucak açmıştır.

Bir süre sonra Pervin de, onu terk eden kocasını görmeye Şayeste Hanım'ın evine gider. Pervin'i karşılayan ise Şayeste Hanım'dır.

“Pervin'in niçin geldiğini bilemeyen, sormaya da cesaret edemeyen Şayeste Hanım şaşırılmış, konuşamıyordu.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 195)

Daha sonra, Pervin'i kocası Müfid'in yanına götürən Şayeste Hanım, “Tatlı tatlı gülerək baş başa kalın da ne haliniz varsa görün” diyerek çifti yalnız bırakır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 196-197)

Konuşmaları esnasında kocasıyla tartışan Pervin, bir hışımla evden çıkmaya kalkar. Şayeste Hanım ise onu, o şekilde göndermek istemez:

“ (...) Pervin hafif bir sesle:

-Allahaismarladık! dedi.

-Şayeste Hanım, birdenbire Pervin'i elinden tuttu:

-Dur, kızım... Kahven pişti. Gel. Nereye? (...) Bırakmam. Kahveni iç ondan sonra. Pervin'in elinden çekerek misafir odasına soktu.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 202)

Şayeste Hanım, başta her ne kadar Pervin'i yeğenine layık görmese ve bunu yeğenine belirtmiş olsa da, yine de bir yuvanın dağılmasını isteyecek karakterde biri değildir. Bu nedenle, Pervin'i kocasının gönlünü alması konusunda ikna etmeye çabalar.

Şayeste Hanım, Pervin'e;

“Pervin... Pervinciğim... Benim tatlı kızım... Benim güzel kızım... Beni dinle. Kıırma hatırımı. Dinle beni. (...) Sen büyüklük et. Onun gönlünü al. Hasta. Acı ona. Haydi kızım...” diyerek yine bir anne edasıyla yeğeninın yuvası için çabalar. (Safa, Şimşek, 2018, s. 203)

Konuşmaları esnasında fenalaşan Pervin'i de yine Şayeste Hanım sakinleştirir:

“ (...) Kızım, ne var? Ne yapayım? Elimden ne gelir? Su ister misin? Doktor... Yok buralarda. Eyvah... Pervin... Kızım! (...) Pervinciğim... Yavrum. Senden daha fazla ben üzülüyorum. Yapma cicim. Dur biraz. Bak ne hale geldin? Kireç gibisin... Gözlerin, dudakların soldu. Yavrum... Benim tatlı kızım yapma...” (Safa, Şimşek, 2018, s. 203-204)

Şayeste Hanım, yeğeni Müfid'in hastalığında da ona bir anne gibi bakmıştır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 209) Müfid'in hastalığı ağırlaştığında yeğenin arkadaşlarına haber veren de yine Şayeste Hanım'dır. (Safa, Şimşek, 2018, s. 210)

Romanın sonunda, yeğeni Müfid ve kardeşi Sacid'in acıklı sonlarına tanık olan “Şayeste Hanım, elleri birer pençe halinde, mütakallıs katı, havaya kalkmış, gözleri alabildiğine açılmış, birdenbire hareketten sükûna geçen insanların meflûç duruşuyla olduğu yerde kalakalmıştı.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 297)

Romanın son bulması da yine Şayeste Hanım'ın evinde olur. Müfid'in hastalığı ilerleyince Pervin de Sacid de Şayeste Hanım'ın evine gitmiştir. Müfid, hasta yatağındaiken karısı ile dayısı Sacid'in yakınlaşmasına şahit olunca iki adam birbirlerine saldırırlar.

“Pervin Şayeste Hanım'ın odasına kapıyı yumruklayarak girdi. (...) Pervin haykırıyordu:

-Kalk... Teyze... Çabuk... Koş... (...) Felaket var, koş...” (Safa, Şimşek, 2018, s. 295)

Sacid ve Müfid'in yanına giden Şayeste Hanım ile Pervin, korkunç manzara ile karşılaşır:

“(…) Şayeste Hanım, elindeki lambayı uzatarak cesaretle yürüdü, üçüncü adımda sendeledi, ayağı sert bir yere takılmıştı. Eğildi ve haykırdı. (...) İki kadın bir hamlede masayı kenara çekerlerken Şayeste Hanım'ın çıplak ayaklarından biri ıslanmıştı. Bir göz atışta ayağını kıpkırmızı gördü, anladı ki bu, kandır.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 297)

Romanın sonunda, yaşanan acıklı olayların neyden kaynaklı olduğunun hiç kimse hatta Şayeste Hanım tarafından da bilinmediği şu şekilde belirtilir:

“Hailenin son âmilini hiç kimse bilmiyor, hatta Ali, hatta Şayeste Hanım da... (...) Bunu yalnız biz, bu hâileyi en yakından, bu hâileyi içinden seyredenler, bunu yalnız biz biliyoruz.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 300-303)

Görülüyor ki Şayeste Hanım, yeğenine evine açması ve zor zamanlarında onun yanında olması dışında olayların gelişimine pek de bir katkısı olmayan ikinci dereceden bir kadın karakterdir.

Emine Hanım, (Mahşer) romanının kadın karakterlerindedir.

Emine Hanım, Nihad ve Muazzez evlenince onların ev sahibi olarak roman kurgusuna dâhil olur. Nihad, Emine Hanım'ı şu şekilde tasvir eder:

“Ne tuhaf surat! Bir kurda benziyor. Alın basık. Çene içerlek, burun sivri. Gözler çukurda. Korkutan bakışları var. Ağzı açılıp kapandıkça yüzün

bütün etleri de buruşup açılıyor. Korkunç şey. (...) Mizacı, tabiatı hakkında hiçbir fikri yok.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 178)

Nihad ve Muazzez, bir geçim sıkıntısı içindedirler. Bu sıkıntıyı çözmek için son çare olarak Emine Hanım’ı düşünürler.

“Muazzez birdenbire hatırladı:

-Dur! Emine Hanım’dan istesen nasıl olur, borç.

-O bizden aylık isteyeceği yerde biz ondan borç mu alacağız?

-Aylığa daha beş altı gün var.

Ev sahibi Emine Hanım! Sahi! Bu da mümkün. Zaten kadın murâbahacı mıdır nedir, para işlerine pek akıllı yatar, her zaman Nihad’la Muazzez’e ticaretten, sarraflardan, zenginlerden bahseden, koskoca evde bir başına yaşayan esrarengiz bir kadın. Gündüz gezer, gezer, gezer, gezer, gece erkenden uyur. Kapılara da kilit üstüne kilit. Hiç kimseyle dostluğu yoktur. Fakat, belki faizle verir?” (Safa, Mahşer, 2016, s. 178)

Bunun üzerine Emine Hanım’ı çağırır ve durumu ona anlatırlar:

“- Emine Hanım sizi rahatsız edişimizin sebebi... Aceleye lüzum hâsıl oldu da... Yarın... Bir yere beş lira vermem lazım. Yanında yoksa bana getiriver. Haftaya aylıkla beraber veririm. Faizini de hesaplarız.

- Beş lira mı? Bir hafta içinde yüzde on alırım, çocuğum.

Nihad’ın hayret ettiğini görünce başını yana eğdi:

-Ne yapalım? Biz de böyle geçiniyoruz.

Siz daima faizle para verir misiniz Emine Hanım?

-E değil mi ya? Bana faizci Emine Hanım derler. Eskiden yağcılık da ederdim. Şimdi öyle düğünler olmuyor. Olsa da başlık kaldıran yok. Bunu yapıyorum. Tamdıklardan rehinle para isteyen olursa veririm kefil kabul etmem.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 179)

Görülüyor ki, Emine Hanım’ın ne iş yaptığını böylelikle öğrenmiş oluruz. Daha sonra Emine Hanım’ın kişiliği de gözler önüne serilmiş olur:

“-Bana ne rehin vereceksin?

-Beş lira için rehin mi istiyorsun Emine Hanım?

-Değil mi ya? Âdet çocuğum. Dünyanın bin türlü hali var. Onu düşünürüm ben. Rehinsiz olmaz.

-Nasıl rehin istersin?

-Ne olursa. Mücevher, altın, gümüş, halı, seccade. (...)

Emine Hanım, ... küçük halıyı ucundan tutup lâhzada yerden kaldırdı.

-Bunu götürürüm! (Safa, Mahşer, 2016, s. 178-180)

Geçim sıkıntısı çeken Nihad ve Muazzez, ay başı gelince ev kiralarnını da ödeyemezler. Emine Hanım ise gider ve parasını ister. (Safa, Mahşer, 2016, s. 188) Emine Hanım, gittiğinde evde sadece Muazzez vardır. Parasını alamayan Emine Hanım, Muazzez'e ahlaksız bir teklifte bulunur:

“A kızım! Alık kocan para kazanamıyor! Bari sen uğraş da bul, çirkin değilsin! (...) Eğer sen istersen ben seni sıkıntıdan kurtarırım.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 189)

Bunun üzerine Muazzez, sinirinden çatlayacak gibi olur. Hiçbir şey diyemez. (Safa, Mahşer, 2016, s. 189)

Bu olaydan görülüyor ki, Emine Hanım hafifmeşrep bir kadındır ve toplumdaki kötü niyetli insanların temsilidir.

Romanda Emine Hanım'ın medeni durumu hakkında net bir bilgi verilmemiştir. Ancak, romanda Emine Hanım hakkında herhangi bir aile hayatından, çocuk sahibi olması gibi bir durumdan bahsedilmemesi onun evli olmadığını gösteren bir ipucu olabilir.

Vildan, (Bir Tereddüdün Romanı) adlı romanın kadın karakteridir. Vildan, roman kahramanı muharriri elde etmeye çalışan bir kadındır. O, Pirandello'nun bir piyesini tercüme etmiş ve kitap haline getirmek için de muharririn kendisine aracılık etmesini isteyerek onunla tanışmış ve böylece onunla münasebet kurmaya çalışmıştır.

Öncelikle Vildan'ın medeni durumu hakkında kesin bir bilgiye niçin ulaşamadığımızı açıklamak gerekir:

Vildan'ın medeni durumu hakkında kesin bir bilgi yoktur zira kendisinin medeni durumu hakkında verilen bilgiler sürekli değişmektedir. Önce gençlik yıllarında bir Fransız'a âşık olup Paris'e kaçan bekâr bir kadın olduğu ifade edilir, daha sonra kocası İtalya'da bulunan evli bir kadın olduğu, sonra da aslında adının da Vildan olmadığı ve İtalya'da kocası denen kişinin de sevgilisi olduğu ortaya çıkar. Romanın sonunda asıl adının Anjel olduğu, Suriyeli bir Hristiyan olduğu ortaya çıkar. Fakat en sonunda bunun da yalan olduğu ortaya çıkar ve bu karakterin kimliğine ait bilgiler bir netlik kazanamaz.

Vildan'ın içinde bulunduğu bu belirsizlikler ve dengesizlikler onun, aslında muharririn içinden kurtulmak istediği bohem hayatın temsilcisi olduğunu göstermektedir. Okuyucu da, bunu romanın sonunda anlayacaktır.

Vildan, romanın orta sayfalarında romana dâhil olan bir karakterdir. Muharrir, bir gece odasında uyumak üzereyken odasına gelen hizmetçi, onu bir adamın beklediğini söyler. Muharrir aşağıya inince adam, onu bir hanımın beklediğini, kendisininse hanımın şoförü olduğunu ifade eder. Muharrir, iki arkadaşı dışında kimsenin o otelde olduğunu bilmediğini hatırlar ve gelen kadının kim olabileceğini düşünür. Kadının yanına gittiğinde kadını seçemez ve ona, kim olduğunu sorar. Işık açılır; muharrir, kadını görür. Kadın, ona kendisiyle biraz görüşmek istediğini söyler. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 93-95)

Muharrir, bu kadını şöyle betimler:

“Gergin vücudu azar azar gevşeyerek bir himaye arar gibi otomobilin köşesine büzüldü. Gözlerini sık sık açıp kapıyordu. Yüzü ne kadar solgun! Mavi ışık altında bir suyun içinde imiş gibi titrek, bulanık ve müphem bir görünüşü var. Çok yakınımda olduğu halde pek uzakta imiş hissini veriyor. Güzel kadın: Saçlarının koyu siyahıyla şakaklarının mat ve hasta beyazlığı, renksiz, ince ve uzun yüzüne, zıt ihtirasların manasını o kadar kuvvetle aksettiriyor ki sık açılıp kapanan ihtilâçlı gözleri, kendini saklamak ve bizi şaşırtmak için nafîle bir çırpınış gibi görünüyor.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 95-96)

Bu betimlemede de onun dış görüşündeki zıtlıklar ifade edilmiştir. Yani onun dış görünüşü bile hayatındaki zıtlıkların ve belirsizliklerin temsili gibidir.

Muharrir, bu kadın ile ilişkisini şu şekilde açıklar:

“Kendisiyle aramda başlarken biten bir münasebet vardı ve tesadüfen mektuplarını gören bir dostumdan başka dünyada hiç kimse, bu kadınla benim tanıştığımı bile bilmiyordu.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 97)

Bu kadın, muharririn ona kayıtsız kalışı karşısında muharrire âdeta hesap sorar. Hiçbir mektubuna cevap alamadığı için ona sitem eder. Ondan, hiç değilse resimlerini geri vermesini ister. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 98)

Muharrir ise, günün birinde resimleri iade edeceğini söyler. Vildan da, hissettiklerini şu şekilde ifade eder:

“ (...) -Bütün zaafıma rağmen ben senin erkek arkadaşlarından aşağıya kalmam. Ayrılırken bile konuşabilirdin. Sen buna tahammül etmeyeceğimi mi zannettin? Beni bu kadar aciz bulduğunu hissettirmeye hakkın var mı? Ne yapıyorsun şimdi? Hep otellerde mi kalıyorsun?” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 98-99)

Daha sonra da, muharririn Mualla'ya olan evlilik teklifini kendisine sorar. Bunun birdenbire nasıl olduğunu öğrenmek ister. Muharrir ise, bunları öğrenmenin ona bir şey katmayacağını söyler. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 99)

Burada, Muharririn Mualla'ya evlilik teklifi ettiğini Vildan'ın nereden bildiği açıklanmaz. Sadece, bir rivayet duyduğunu söyleyerek bu durumdan haberdar olduğunu belirtir Vildan.

Vildan, muharrire ona hazırladığı odasının durduğunu söyler, kendisine onunla birlikte gelmesini teklif eder. Muharrir ise, bu teklifi kabul etmez ve şu sözleri söyler:

“-Kabil değil, emin ol, belki senin ısrarın benim inadımı tahrik ediyor. Herhangi bir kadının daveti benim için daima enteresandır, senden çok daha kıymetsiz insanların davetine koşabilirim fakat seninle basit ve muvakkat bir dostluk mümkün olamayacağını biliyorum, sen çok hızlı ve ileri gitmek istiyorsun, benim kendimle kalmaya ihtiyacım var. İstersen sabret, yarın ne olacağını bilmiyorum, belki seni arayacağım, ‘odam’ dursun öyle, istersen boz, kabilsen dursun, hiç görmediğim bu odayı seviyorum. Ben bir gün gelirim belki... Seninle bir daha ya hiç buluşmamak yahut büyük mukadderatın çerçevesi içinde münasebete girmek istiyorum, beni kendi halime bırak.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 100-101)

Vildan ise, “Senin ve benim istikbalimiz ‘o’nun hükmü altında.” diyerek diğer kadın ile ilgili düşüncelerini dile getirir. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 101)

Daha sonra, artık otomobil de kullandığını dile getirerek muharriri gezintiye çıkarmak ister. Muharrir bu gezinti teklifini daha sonraki günlerde yapmak üzere kabul eder ancak onun asıl niyeti Vildan’dan kurtulmaktır. Bu konu hakkında şöyle düşünür:

“O, iki kişilik bir gezintinin hülyasını kurarken ben, izimi kaybetmek için bu oteli ertesi gün terk etmeye karar veriyordum. Kendi kendime: ‘Yalansız hiçbir kadın meselesi halledilemiyor.’ ” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 103)

Muharrir, çok sevdiği otelden ayrılmak istemediği için oda hizmetçisine bundan sonra kim ararsa arasın otelden çıktığını söylemelerini tembihler. Odada yalnız kalınca Pirandello’nun piyesini hatırlayan muharrir, onu Vildan’la tanıştıranın da bu kitap olduğunu hatırlar. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 103)

Tanışmalarını ise şu şekilde anlatır:

“Kendisini tanıımıyordum. O vakit Roma’dan yeni gelmişti. Bana bir mektup yazdı, Pirandello’nun bir piyesini tercüme ettiğini ve bunu hem

Türkiye’de temsil ettirmek hem de kitap halinde çıkartmak için delaletimi istedi. Görüşmek için Tokatlıyan’da beni yemeğe davet ediyordu. Bir akşam buluştuk ve tanıştık. (...) Bütün vücudu ve elleri, daimi hareket halinde bulunan fevkalade sinirli bir kadın; insana verdiği tesir hemen değişiyor.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 104)

Böylece, okuyucu bu iki kahramanın tanışma hikâyelerini ve geçmişlerine dair bilgileri öğrenmeye başlar.

Ve muharrir, Vildan’ı şu şekilde betimler:

“Küçük bir yüz. Ateş böcekleri gibi yanıp sönen ve fazla kırılan hem parlak hem de karanlık siyah gözler. Hakiki rengi belli olmayan boyasız bir deri. Kuzguni siyah saçları altında şakakların hasta bir beyazlığı var. (...) Omuzlar dar, fakat göğsü iyi teşekkül etmiş. Elleri çok ince, lades kemiklerinden yapılmış gibi naif parmaklarıyla bu eller, sert bir şeye çarpacak olursa cam gibi kırılacak zannediliyor.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 104)

Bu buluşmada Vildan ise, hayatını muharrire şu şekilde açıklar:

“(…) Sokakta görürseniz selamlaşmayacağız. Tanıştığımızı ikimizden başka hiç kimse bilmeyecek. Bana dair hiç kimseye bir şey sormayacaksınız. Ben evliyim. Kocam şimdi İtalya’da. Vaziyetim çok nazik.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 107) Ve böylece Vildan ile muharririn gizli buluşmaları başlar. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 111)

“Münasebetimizi iki sene en yakın dostlarımızdan, herkesten gizlemeye muvaffak olmuştuk. Onun da apartmanına gizli bir anahtarla girip çıkıyordum; onunla da buralara geldiğimiz vakit beş altı adım mesafe ile yürüyorduk.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 112)

Vildan ve muharrir gizlice görüşmeye devam edeler. Görüşmelerinde muharririn kitaplarından, diğer yazarlardan bahseder ve sohbet ederler.

Bazen aralarında küçük yakınlaşmalar da olur:

“Ormana girdik. Koluma asılıyor ve başını omzuma dayıyordu. (...) Hafif sarhoştuk. Durdu ve bana doğru bir hareket yaptı. Kucaklanmak istemişti. Çekildim.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 120)

Muharrir, bir gece Vildan’ı bir bara götürür. Barın arkasında gizli bir odaya geçerler.

Vildan ile aralarında şu konuşma geçer:

“-Bu odalar ne içindir?

-Bir barın içinde ev mahremiyeti sokmak için. (...)

Hiç böyle bir yerde bulunmadın mı diye sordum.

-İstanbul’da ilk defa.

-O halde sana pek yabancı gelmedi.

-Ben de ona hayret ediyordum. Yabancı geliyor. Neden acaba?" (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 126)

Böylece ortaya çıkar ki, Vildan daha önce de erkeklerle münasebeti olmuş bir kadındır.

Bu konuşmadan sonra muharrir, Vildan hakkında düşündüklerini şu şekilde açıklar:

“-Sen hayatında her şey yapmış bir kadınsın. Fakat hiçbirine alışmamışsın, hiçbirinde ihtisas kazanamamışsın. Evlendin, fakat tam manasıyla zevce olamadın; sevdin fakat yekpare bir aşkın olmadı. Birçok hadiseler en büyük ihtirasın billurunu kırdı; seyahat ettin fakat sende bir seyyah melekesi teşekkül etmedi; birçok hafiflikler yaptın. Barlarda, balolarda, tiyatroların kulis aralarında yaşadın, fakat bir kokot pişkinliği elde edemedin, tercümeler yaptın fakat bir satır yazı neşretmedin; çocuklara bayılıyorsun fakat ana olamadın; her emelin, her gayenin büyüklüğünü ve güzelliğini anlıyorsun fakat hiçbir emelin ve gayenin yok.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 126)

Muharririn Vildan hakkındaki bu düşünceleri aslında yazarın bu tarz kadınlara olan eleştirisidir denebilir. Bohem hayatın içinde sıkışıp kalmış, yazara göre en önemli kadınlık vazifesi olan analığı da tatmamış bir kadının yaşamında ne denli boşluklar olabileceğini ve bu boşlukların o kadını nasıl mutsuzluğa sürükleyeceğini ifade etmek istemiştir.

Muharrir, bu gecenin sonunda Vildan'ı apartmana bırakır. Vildan, muharriri içeri çağırır ancak muharrir bu daveti onu da kırmadan reddeder. Belki başka bir gün olabileceğini söyler. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 128)

Muharrir, Vildan hakkında şöyle düşünür:

“Belki de bu kadın alelâde bir alüfte idi; İtalya kaldırımından buraya hayat aramaya geliyor. Kocasını falan yok. Deri kadar ince bir mayo içinde bana kendini çıplak gösteriyor, fakat yaralarını maharetle gizliyor. (...) Vildan Hanım'da şüphesiz bir şeyler var. Bir daha onu görmemeye karar veriyorum. Şüphesiz bir daha onu görmemeye karar veriyorum. Şüphesiz bir daha onu görmeyeceğim.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 131)

Ertesi gün, muharrir Vildan'dan bir mektup alır:

“ (...) Vildan'ını unutmadın ya? Hem sen neredesin? Yanımda mı, uzaklarda mı? Ben seni hep yanımda ve başımı yastığımda görüyorum ve kaybediyorum. (...) ” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 131)

Muharririn onu bir daha görmeme kararı yani Vildan'dan kopma isteği aslında bohem hayattan kopma isteğidir. Ama görüldüğü gibi Vildan onun peşin

bırakmamıştır. Yani, yazar kurtulmak istediği bohem hayattan tam olarak kurtulamaz.

Daha sonra Vildan, işinin başında olan muharriri ziyaret eder. Muharrir, bu ziyarete kızar. Aralarındaki ilişkiyi herkesten gizlemeye karar verdikleri halde neden oraya geldiğini sorar. Vildan da, eğer biri gelirse gazeteye bir şey sormaya gelmiş gibi yapacağını hatta bunun için yanında bir makale getirdiğini ifade eder.

Yukarıda bahsi geçen bu olay, Safa'nın gerçek hayatındaki bir hatırayı akıllara getirir. Bu hatıra şu şekildedir:

“1937 yılı başlarında, bir gün Peyami Safa'nın Cumhuriyet'teki odasının kapısı vurulur ve beyaz rop giyinmiş, buğday tenli, siyah saçlı, topluca, otuzunda gösteren bir hanım içeri girer. Kendisini tanıttıktan sonra, edebiyat sayfasında yayımlanmak üzere hikâye getirdiğini söyler. (...) Öyle anlaşılıyor ki, Peyami Safa, kendisine bu tercüme getiren Nebahat Erinç'i beğenmiş, teşekkür etmek için gazeteye geldiğinde veya müteakip görüşmelerinden birinde de evlenme teklifi etmiştir.” (Beşir Ayvazoğlu, 2017, s. 313-314)

Görülüyor ki, yazar burada kendi hayatından esinlenmiştir.

Daha sonra Vildan, muharrire kendisinin mektuplarını alıp almadığını sorar. Muharrir de mektupları aldığını belirtir. Vildan, o gece gelip gelmeyeceğini sorar muharrire. Muharrir, Vildan'ı geçiştirmeye çalışır ama Vildan aldanmaz:

“-Hiç kimseye yüzde yüz söz vermek âdetim değildir. (...)

-Niçin güldüm biliyor musun? Ben de atlatmak istediğim erkeklere randevu verirken bunu söylerim de ondan. Bu kadın lakırdısıdır, kadın.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 139)

Daha sonra, muharrir gitmeyi kabul eder, Vildan ise üçüncü mektubunda yazdığı piyesi de yanında getirmesini tekrar ister. Bahsedilen üçüncü mektup şu şekildedir:

“ (...)Yanında piyesi de getir. Hoşuna gidecek bir projem var. Ah benim sol memem kadar kalbime yakın çocuk! Bana yarın gece geleceksin, geleceksin tontonum, çünkü ben gelmemenden çok korkuyorum. (...)” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 141)

Vildan, muharrire “Sen daha benim kim olduğumu bilmiyorsun. Yarın gece sana ailemi de anlatacağım. Ah prensim, benim bütün ailemin başında maceralar, facialar, komediler ve neler! (...)” der. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 142)

Ancak muharrir, gece Vildan'a gitmez. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 143)

Daha sonra muharrir Vildan'ı birkaç kez görür ama ona kendisini göstermez. Vildan otele telefon ettikçe kendisi için yok dedirtir. Vildan'ın mektuplarını ara ara yeniden okur.

“Mektupları tekrar okuyunca onları baştan başa güzel bulur. Hatta kendi kendine Vildan'ı yeni bir tarzda izah eder.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 145)

“Vildan'ı özlediği günler olur ama aramayı düşünmez. Onun hayâlinde bile arzularını kesen sivri ve keskin bir köşe olduğunu düşünür.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 146)

Yaklaşık on gün kadar sonra Vildan, muharriri gazeteye ettiği bir telefonla iş yerinden bulur. Onu görmek istediğini söyler ve çağırır. Muharrir yine geleceğini söyler. Yarın gece yüzde yüz gideceğini belirtir. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 146)

Ertesi gün akşam saat sekize doğru Vildan'ın apartmanına gider. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 149)

Vildan, kapıyı açar. Muharrire bahsettiği odasını gösterir. Ondan yıllardır evli olduklarını farz etmesini ister. Hatta muharrire rakısını kendi elleriyle içirerek “Senin karın olmak stajı yapıyorum.” der. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 151)

Muharrir de bir an için kendisini Vildan'ın kocası gibi düşünür. Sohbet ederler, içerler. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 153-155)

Vildan bir süre sonra muharrire itiraflarda bulunur:

“Sen kendini zeki zannedersin. Fakat amelî hayatta hiçbir şey değilsin. Feci surette safsın. Bak sana bunu ispat edeceğim: Seni ben de aldattım. Benim ismim Vildan değil, evli değilim, Roma'da kocam yok, âşığım var. Onu çıldırtmak için İstanbul'a geldim ve seni buldum. Bu piyes hikâyesi de onu çıldırtmak için. Fakat samimi taraflarım da var. Kendimden iğreniyorum ve sana hakikati söylüyorum. (...)” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 163)

Muharrir bu duruma çok da şaşırılmaz, nefretten boğulduğunu ifade eder. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 164)

Ve Vildan, asıl hikâyesini şu şekilde anlatır:

“İstanbul'da doğdum, büyüdüm ben. On sekiz yaşında bir Fransız'ı severek Paris'e kaçtım. Hem de annemin bütün mücevherlerini ve babamın evdeki bütün paralarını çalarak! (...) Ayrıca, kendisinin Hristiyan bir Suriyeli olduğunu da ekler. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 170)

Ve şöyle devam eder:

“Annemi de babamı da bir daha görmedim. Babam ölürken son sözü şu olmuş: ‘Anjel’i affetmedim.’ Annem babamdan sekiz ay sonra ölmüş ve belki yüz kere demiş ki: ‘Anjel’i doğurduğum için mutlaka cehenneme gideceğim.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 171)

Anlattıklarından sonra Vildan, bir hançer çıkarır ve hançerin üzerinde İtalyanca bir yazı vardır. Bu yazının manası da ‘Bir kalbe gireceğim!’ şeklindedir. Vildan hançeri İtalya’da kendini öldürmek için aldığını ama beceremediğini, daha sonra âşığını öldürmeyi düşündüğünü ama yine beceremediğini söyler. Yazıyı da orada kazdığını, bunun bir hançere yakışacak bir yazı olduğunu ifade eder. Ancak bu hançeri muharririn kalbine de saplayamayacağını söyler. Ve ancak muharriri tanıdı tanıyalı bu hançeri kendi kalbine saplamak için deli olduğunu da ekler. İçinde buldukları odayı da muharrirle beraber yaşamak veya beraber ölmek için hazırladığını söyler. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 175)

Vildan içkinin etkisi ve ruh halinin kötülüğü nedeniyle baygınlık geçirir. Muharrir ona bir süre şefkat gösterir.

“ (...) Kadının yatak odasından bir kolonya şişesi alarak geldim. Vildan’ın başının altındaki yastıkları düzelttim ve divanı rahat bir hasta yatağı haline getirdim. Kollarımla omuzlarını kaldırarak yastıkları düzeltirken Vildan’ın başı gene sağa sola düşerek sarkmıştı. Bu cansızlık bana bir ölüden ziyade korku veriyordu.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 183)

Muharrir; bir anda onun isminden, Suriyeli olduğundan, hayatından, her şeyinden şüphe eder. Belki ilk belki ikinci söylediklerinin yalan olduğunu düşünür. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 183-184)

Muharrir, bir müddet Vildan’ın yanında kalır. Onu yatağına yatırır ve bir süre sonra apartmanı terk eder. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 194)

En sonunda, Vildan’ın sonu da tıpkı Mualla gibi “Artık ne o, ne Mualla Hanım.” sözünden anlaşılır. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 196)

Burada, yazar Vildan’ın yok oluşunu muharririn de bir türlü kopamadığı bohem hayattan kopuşu şeklinde sembolize etmiştir. Vildan’ın olay örgüsündeki asıl görevi de budur.

Sofi, (Biz İnsanlar) romanının medenî durumu hakkında net bilgi verilmemiş kadın karakterlerinden biridir. Ancak Sofi’nin hayatında herhangi bir kişiden

bahsedilmemesi onun bekâr olduğunu düşündürmektedir. Yine de bunun bir tahmin olduğunu belirtmek gerekir.

Sofî, Samiye Hanım ve Vedia'nın çevresindeki insanlar hakkında okura bilgi verme niyeti ile romana dâhil edilmiştir. (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 279)

Roman kurgusuna şöyle dâhil edilir:

Sofî, Vedia ile bir pastacıda oturur. Orhan, onlarla bir Beyoğlu pastacısında otururlarken karşılaşır. İki kadın, bu pastacıda otururken elinde kırıbaçıyla gelen memur iki kadına Türk ve Müslüman olup olmadıklarını sorar. Eğer Müslüman iseler, iki Müslüman kadının umuma açık yerlerde onların giydiği kıyafetlerle likör içmelerinin yasak olduğunu bu nedenle karakola gelmeleri gerektiğini söyler. Orhan, duruma müdahale ederek iki kadını kurtarmaya çalışır. Sofî hemen kolonele telefon etmeye kalkar ancak Orhan onu durdurur zira Türk polisini şikâyet etmek için ecnebilere müracaat etmenin doğru olmadığını söyler. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 154-157)

İki kadının kaçmasına yardımcı olduğu için merkeze götürülen Orhan ve Necati, orada merkez memuruna gelen bir telefonla salınır. Merkez memuru ona gelen telefondan sonra şu sözleri söyler:

“İtilâf zabıtasından haber gelmiş. O hanım muhterem bir aileye mensupmuş. Kendilerine karşı kusur edildi, size karşı da mahcubum.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 161)

Orhan, daha sonra bu telefon meselesini Vedia'ya sorduğunda Vedia, kendisinin telefon etmediğini ifade ederken Sofî'nin onlar için önemini de ifade etmiş olur.

“Telefon eden ben değildim. Madam Sofî. Yanımdaki o kadın. O bizim her şeyimizdir. Ona itiraz edecek vaziyette değildim. Bileydim telefon ettirmezdim.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 171)

Sofî'nin olaylara dâhil edilişi kopuk kopuktur. Zaman zaman olaylar içinde adı geçer. Olayların etkisinde doğrudan etkili değildir.

Sofî, romandaki zabıt tarafından Halim Bey yalısındaki etkisine dikkat çekilerek şu şekilde anlatılır:

“Bu Madam Sofî –ki girip çıkmadığı yer yoktur- buraya kolonellerine, generallerine varıncaya kadar itilâf zabitlerini doldurdu.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 185)

Ayrıca, Sofi'nin yabancı hayranı Samiye Hanım üzerinde etkili olması da romandaki bir diğer dikkat çekici noktasıdır diyebiliriz.

Sofi, Besi'den sonra Samiye'yi baştan çıkaran kadın olarak ifade edilmiştir. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 185) Görülüyor ki yazar, Sofi'yi Besime'den biraz daha iyi göstermektedir. Bunu da şu sözlerle Bahri'ye ifade ettirir:

“ (...) Fakat o Besime yok mu Besime, yılanın başı odur. Bak, Sofi daha makul kadındır. Rum'dur falan ama Türklere Besime'den daha fazla hürmet ve muhabbeti vardır. Hele sizin pastacıda Vedia'yı müdafaa edişinizi pek beğenmiş. Buraya gelince Samiye ablama sizi çok methetmiş.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 186)

Ayrıca Sofi de, Samiye ve Besime gibi Vedia'nın Rüştü ile evlenmesini ister. Kısacası o da Samiye gibi Batılı görünen Rüştü'yü tercih eder. Bu konuda Samiye üzerinde de etkisi de vardır. Bu etki Vedia tarafından şu şekilde dile getirilir:

“Ben bir şey söylemiyorum. Besime'nin ve Sofi'nin tesirlerinden kurtulduğu gün Rüştü'nün aleyhinde düşünüyor. Birçok mahzurlar sayıyor.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 343)

Görülüyor ki Sofi, Samiye Hanım'ın çevresinde bulunan yabancı uyruklu kişilerden olup romanın ikinci dereceden kişilerindedir.

“*Medeni Durumu Hakkında Net Bilgi Verilmemiş Kadın Karakterler*” başlığı altında sırasıyla Şayeste Hanım (*Şimşek*), Emine Hanım (*Mahşer*), Vildan (*Bir Tereddüdün Romanı*), Sofi (*Biz İnsanlar*) adlı karakterler incelenmiştir.

Değerlendirme

Medeni durumlarına göre kadınlar başlığı altında toplamda 50 kadın karakter incelenmiştir. Bu kadın karakterlerden 10'u evli, 18'i bekâr, 17'si dul, 1'i sözlü ya da nişanlı, 4'ü medeni durumu hakkında net bilgi olmayan kadın karakterler başlığı altında ele alınmıştır.

Bu kadınlardan evli ve dul olanlarının içinde toplam 17'si anne kadın karakterlerdir ki anne olan kadın karakterler bölüm sonlarında belirtilmiştir. Ancak bu anneler olay örgüsü içinde genellikle annelikleri ile ön planda değildir demek yanlış olmaz. Bekâr kadınlar içerisinde anne olan kadına ise rastlamıyoruz. Ancak yine belirtmek gerekir ki kadınların bazılarının evlilikleri imam nikâhı dediğimiz şekildedir. Örneğin *Bir Akşamı* romanında Kâmil adlı karakter hem Meliha hem de Bert'le evlidir.

Evli kadınların 10'undan yarısının yani 5'inin kocaları dışında başka erkekle/erkeklerle ilişkileri vardır. Bu kadınları şu şekilde sıralayabiliriz: Pervin (*Şimşek*), Seniha (*Mahşer*), Meliha (*Bir Akşamdı*), Canan (*Cânân*), Perihan (*Cânân*).

Bekâr kadınlardan sadece ikisinin hayatında hiçbir erkekten bahsedilmemiştir. Necmiye Hanım (*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*) ve Renginaz (*Yalnızız*) adlı karakterler dışındaki bekâr kadınların tamamının hayatında sevgili/flört/ platonik aşk ya da metres olarak adlandırılabilen ilişkiler vardır.

Dul kadınlardan toplam 4'ünün hayatında çeşitli şekillerde erkekler olduğunu bilmekteyiz. Nazmiye Hanım (*Sözde Kızlar*), Naciye Hanım (*Sözde Kızlar*) adlı kadın karakterler kocaları öldükten sonra hayatına genç erkekler alan kadınlardır. Behire (*Şimşek*), Safiye (*Biz İnsanlar*) adlı kadın karakterler ise evliyken de kocalarını aldatan kadınlardır.

Romanlarda sözlü ya da nişanlı olarak değerlendirebileceğimiz tek kadın karakteri ise Neriman (*Fatih- Harbiye*) olarak gösterebiliriz.

2.2 Eğitimlerine Göre Kadınlar

2.2.1 Eğitim Görmüş Kadınlar

Mebrure, (*Sözde Kızlar*) romanının eğitim görmüş kadın karakterlerindedir. Mebrure'nin öğrenim hayatı romanda kendisi tarafından açıkça ifade edilir. Mebrure, İstanbul'a geldiğinde köşkteki davetlerden birinde tanıştığı arkadaşı Nadir'in evine gider. Burada Nadir'in annesi ile tanışır. Mebrure, Nadir'in annesi Hayriye Hanım'a öğrenim hayatını şöyle anlatır:

“İstanbul'da Beşiktaş'ta doğdum. On bir yaşıma kadar burada yaşadım. Pederim, ... İstanbul'dan nefret etmeye başladı. Mahmutpaşa'da büyük bir mağazası vardı; onu sattı. Beni İzmir'de tahsile gönderdi. Çok fedakârlık etti. Çünkü bir tane evladı idim. İyi terbiye edilmemi istiyordu. Orada Amerikan mektebine leylî verdi, ayrıca Türkçe okumam için de hususi muallim tutturdu. Yedi sene İzmir'de kaldım. Mektebi bitirdim.”
(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s. 77)

Ayrıca, Mebrure'nin piyano çalmayı bildiğini ve bunu da Amerikan mektebinde öğrendiğini, Nevin ile aralarında geçen konuşma sayesinde öğreniriz. Bir gün, Nevin ve Mebrure piyano başında sohbet ederlerken Nevin, Mebrure'ye piyano çalmayı bilip bilmediğini sorar. Böylece Mebrure'nin piyano konusundaki eğitimini de öğrenmiş oluruz. Bu konuşma şu şekildedir:

“-Sen piyano çalar mısın?

-Az.

-Nerede öğrendin?

-Amerikan mektebinde. (...) İki senedir çalmıyorum, parmaklarım durmuştur hem siz yeni havalar bilirsiniz. Biz mektepte hep klasik havalar çaldık.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 20)

Bunun yanı sıra Mebrure, dans etmeyi de bilir. Nafi Bey’in köşkünde verilen davetlerin birinde onun dans ettiğini görürüz.

“Kadınlar, Nevin’in etrafında, piyanonun başında toplandılar, genç kız, yine ‘Mon homme’u çalmaya başladı. Erkekler piyanoya yaklaştılar. Behiç Belma’yı, Salih Güzide’yi dansa kaldırdı. Siyret Mebrure’nin önünde eğilmişti, rica ediyordu. Onlar da katıldılar. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 50)

Bunun üzerine Siyret, onun “İstanbul hanımları arasında en iyi oynayan kişi” olduğunu söyler. (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 50)

Mebrure ise bu duruma da mütevazılıkla yaklaşır ve dans bilgisini şöyle açıklar:

“Mebrure, tabii bir tevazuyla dans bilmediğini, eski dansları mektepte, yenilerini de bir iki arkadaşının evinde, gelişi güzel öğrendiğini anlattı.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 51)

Görülüyor ki, “Mebrure, yazarın niyetine uygun olarak yalnızca ezan, aile, ana- baba, namus, ahlak gibi değerleri önemseyen bir roman şahsı olarak değil Amerikan okulunda okumuş, piyano çalan, dans ve yabancı dil bilen kültürlü bir kız olarak da çizilir. Böylece Mebrure’nin şahsında yazar Doğulu ve Batılı değerleri birleştirerek örnek bir genç kız tipi oluşturur.” (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 53)

“Mebrure, Peyami Safa’nın diğer romanlarında da benzerleri görülen pek çok genç kız gibi milli ve manevi değerlere bağlı olarak yetiştirilmiş, hayatının belli bir döneminde bu değerlerle maddi değerler ve zevkler arasında çatışma yaşadıkdan sonra manevi değerlerden yana tavır koymuş bir roman kişidir. (...) On bir yaşına kadar iyi bir anne elinde büyütüldüğü, ezan sesleri duyulan bir Anadolu şehrinde ilk gençlik yıllarını geçirdiği ve iyi bir eğitim aldığı için roman kişilerinden Belma gibi zaafına esir düşerek Behiç’e aldanıp ‘sözde kız’ haline gelmemiştir.” (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 54)

Belma, (Sözde Kızlar) romanının eğitim görmüş kadın karakterlerinden biridir.

Belma, dindar görüldüğü halde çapkınlıkları olan, eğlenceye düşkün, kapalı görüşlü imam bir baba ile bütün görgüsü Mahmutpaşa ile sınırlı bir annenin kızıdır. Salih adında ahlakı çok da düzgün olmayan, kadınlarla düşüp kalkan bir ağabeyin de kardeşidir. Kısacası yetiştiği aile ortamı çok da olumlu şartlar barındırmaz.

Ailesinden bilinçli bir eğitim alamaması ve yozlaşan kültürü nedeniyle öz benliğini de, öz kültürünü de kaybeden biri haline gelir.

İçinde yetiştiği kültürü beğenmeyen Belma, aktris olmaya heveslidir.

Nafi Bey'in köşkünde düzenlenen eğlencelerden birinde Belma'nın aktrisliğe hevesinden şu şekilde bahsedilir:

“Nizamettin Bey, yüksek sesle Belma'ya dedi ki:

-Matmazel, sizin mükemmel bir aktris olduğunuzu işitiyorum. Şimdiye kadar hiçbir rolünüzü göremedim, ufak tefek bir şey lütfeder misiniz?
(...)

-Kuzun beyefendi, şimdi pek yorgunum. Böyle güç bir teklifte bulunmayınız.

Etrafta herkes birden, Belma'yı bir rol yapmaya davet ettiler. Müşterek bir eğlenceye ihtiyaç vardı.

Avrupa sefaretinde dolaşa dolaşa iyice Frenkleşmiş olan Nizamettin Bey, tiyatroya muhabbetinden bahsediyor. Belma'ya yalvarıyordu.

Belma'nın aktrisliğe hevesi meşhurdu. Daha çarşafa girmeden evvel, Şehzadebaşı sinemalarından aldığı tesirlerle aktris olmaya karar vermiş, o günden beri her yerde her vesile ile bu arzusunu anlatmış, ara sıra meclislerde monologlar söylemiş, tek roller temsil etmişti. Bu kızın sinemaya ve aktrislere zaafı o derece idi ki emeline kavuşmak için mukaddes tanıdığı her şeyi feda edebileceğini söyledi.

Ayağa kalktı. 'Bora'dan ezberlediği bir sahneyi temsil etti. Zaten heyecan üzerinde bulunduğu için sesinde, tavırlarında, yüzünde oldukça derinleşen bir hassasiyetin izleri görünüyordu.

Temsil uzun sürdü. Fakat herkes büyük dikkatle dinlediler. Rol bitince, kısa bir sükûtu şiddetli bir alkış takip etti. Bu alkış samimi idi çünkü Belma'nın heyecanında tabiiyet hissedilmişti. Herkes tebrik için ayağa kalktı.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 58)

Görüldüğü gibi Belma aktrisliğe heves ettiği için dans, müzik ve dil öğrenmek gibi meziyetler kazanmaya çalışır. Ayrıca, belli belirsiz bir mektep hayatı olmuştur ancak bilinçli bir eğitim aldığını söylemek yine de zordur. Belma, romanın sonunda Mebrure'ye Behiç'le yaşadığı ilişki ve kendisiyle ilgili itiraflarda bulunurken kendisinin eğitimi ile ilgili de ipuçları vermiş olur. Onun, bir süre için de olsa mektebe gittiğini şu sözlerinden anlıyoruz:

“ (...) Ben bu saadeti beğenmedim. Neden, bilmiyorum, mektepte arkadaşlar arasında anlatılan hikâyelerden mi? Okuduğum romanlardan mı? Seyrettiğim piyeslerden, kurdelelerden mi?” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 180)

Belma, içinde bulunduğu hayattan başka bir hayata atılmak için yanıp tutuşur. “Çocukluk hayalini gerçekleştirip aktris olabilirse bu istediği başka, rahat ve serbest hayata kavuşabileceğini düşünür. (...) Belma aktris olabilmek yoluyla kutsal sayılan her şeyi feda etmeyi göze alır. Nadir’in evinde Viyana’daki aktrisleri tanıdığını söyleyen Behiç’le karşılaşınca onun kendisine aktris olma yolunu açacağını düşünerek hayatını değiştirir. Asıl adı Hatice olduğu halde modern Belma adını alır.” (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 53-54)

Böylelikle Belma karakterinde iyi bir aile eğitimi almamış bir genç kızın yanlış yollara sapabileceği okuyucuya gösterilmiş olur.

Belma ile ilgili son olarak eklemek gerekir ki, dönemin bir modası olan Fransızca bilmek onun sahip olduğu bir özellik değildir. Onun Fransızca bilmediğini romanın sonunda Behiç’ten kaptığı frengi hastalığı neticesinde doğurduğu hastalıklı çocuğunun hikâyesini Mebrure’ye anlatması ile öğreniriz:

“Üstüme eğilen Behiç, müteessir, ‘Sağ!’ dedi. Fakat doktorla hemen Fransızca konuşmaya başladılar. (...) Doktorun Behiç’e söylediği Fransızca kelimelerden bir tanesinin manasını anlayarak bu zavallı çocuğun hastalığını öğrendim. (...) Frengi!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 185)

Nevin, (Sözde Kızlar) romanının eğitim görmüş kadın karakterlerinden biridir. Kendisinin bir okul hayatından bahsedilmemiş olsa da onun belirli konularda eğitim aldığını anlamaktayız.

Örneğin, Nevin’in piyano çaldığı bilgisine romanda yer verilmiştir. Nevin, evinde verdiği davetlerde sık sık piyano çalar. Mebrure, evlerine gittiğinin ertesi günü sohbet ederken ona biraz piyano çalmayı teklif eder:

“ (...) İsterseniz içeri girelim, biraz piyano çalalım. (...) Kapağı açık duran piyanonun önüne oturdu, kanı çekilmiş, zayıf, uçları pembe, tırnakları cilalı ince parmaklarını piyanonun tuşlarına koydu, başını biraz ileri uzatarak, gözlerini süzerek düşündü, bezgin:

-Ne çalayım?

Diye mırıldandı. (...)

Nevin parmaklarını tekrar piyanonun tuşlarına koydu, önünde duran notaya eğildi.

-Ah, ‘Mon homme’ bu havayı hiç dinledin mi? (...)

Nevin, birdenbire o havayı çalmaya başladı. Parmakları tuşların üstünde koşarken, vücudu da bir ip kadar inhina ile hafifçe kıvrılıyordu.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 20-21)

Görülüyor ki Nevin, dönemin moda şarkılarını piyanoda çalmaktadır.

Nevin, aynı zamanda konuşmaları içinde sürekli Fransızca kelimeler kullanır. Hatta köpeğine bile Napolyon adını vermiştir ve onunla bile Fransızca konuşur:

“Napolyon! Napolyon! Reste-lâ tranquille!” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 19)

Nevin’in dil kullanımıyla ilgili örnekler artırılabilir. Nevin, yukarıdaki piyano ziyafetinden sonra Mebrure ile sohbet ederken şöyle konuşur:

“ (...) Sen ne iyisin, ne iyi... (...) Toplu ve muntazam etlerin... Nasıl söyleyeyim pek ‘vatreyan...’ Söyle Türkçesini... Pek... Pek cazip...” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 22)

Ayrıca belirtmeliyiz ki, Nevin’in bu bilinçsiz dil kullanımı onun cümleleri içinde birkaç Fransızca kelime kullanarak daha modern olacağını düşünmesiyle de ilgilidir.

Aynı zamanda Nevin, bilinçsiz ve duyarsız bir kadındır. Evindeki davete gelen Nadir’in “harekât-ı harbiye” ile ilgili bir haber vermesi üzerine Nevin şöyle der:

“ (...) Demin ne güzel eğleniyorduk. Bu bahisleri bırakalım artık. (...) Harp, taarruz, ağır topçu bilmem nesi? Biz erkânıharp değiliz ya... Bunları halletmek bize mi düşer?

-İyi ama Nevin Hanım, (...) hepimizi tehdit eden bir tehlikeye sadece haber verdim.

-Onu hükümet adamları düşünsünler.

-Biz de düşünmeliyiz.

-Hiç de değil, üstümüze vazife olmayan şeylere ne karışalım? Hele kadınların bu işlere aklı hiç ermez.” (Safa, Sözde Kızlar, 2016, s. 60)

Pervin, (Şimşek) adlı romanın eğitim görmüş kadın karakterlerinden biridir. Pervin’in eğitim hayatı yazarın kendisi tarafından Pervin’in tanıtıldığı bir esnada şu şekilde anlatılır:

“Pervin çok şey bilir. Pervin bir kadının bilmesi lazım gelmeyen pek çok şey bilir, bilmesi lazım gelen pek az şey bilir. Tahsili? Üç sene iptidai mektep... İki sene Fransız mektebi, o kadar.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 49-50)

Görülüyor ki, Pervin’in pek de donanımlı bir eğitim hayatı olmamıştır.

Esasında, Pervin'in eğitim hayatı hakkında çok malumat da yoktur. Okuduğu okullar yukarıda belirtildiği gibi açıkça söylenmiştir. Bunun dışında, roman kurgusundan çıkartabileceğimiz küçük unsurlar vardır.

Bunlardan bir tanesi şu şekildedir:

Pervin'e bir zamanlar nişanlısı olan doktor, uykusuzluğu için gece uyumadan önce kerrat cetvelini saymasını önerdiğinde Pervin bunu yapamamıştır. Yine bu durum da yazarın kendisi tarafından anlatılmıştır:

“Pervin, pek hoşuna giden bu tavsiyeden, o gün bugün, kerrat cetvelini bilmediği için istifade edememişti. Mektepte böyle bir şey öğretmişlerdi ama unutmuş gitmişti. Pervin belki de kerrat cetvelini bilmediği için o gece pek geç uyuyabildi.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 50)

Bunun dışında, onun hatıra yazmak gibi bir huyu olmadığını yine aynı şekilde olaylar arasından çıkartabiliriz. Bu durum, kendisinin kocası tarafından belirtilmiştir. Kocası Müfid, Pervin'in kendisini aldattığından şüphe ettiği anlarda bir delil bulmak için etrafi araştırmayı düşünür ve o esnada karısının hatıra da yazmadığı bilgisini verir:

“Pervin de bütün arkadaşları gibi hatıra yazmayı sevmez, beceremez, bunu genç mektepli kızlara mahsus çocukça bir heves, bir özentî addederdi.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 87)

Ayrıca burada, “bütün arkadaşları gibi...” ayrıntısı yazarın kişinin çevresiyle kişiliğinin gelişmesi arasındaki etkiye dikkat çekmesi olarak değerlendirilebilir.

“Pervin, sağlam bir aileden gelmez. Onun ailesi geçimsizliğin, dargınlığın ve ihanetin eksik olmadığı, ancak boşanmalar ve tekrar evlenmelerle devam etmiş bir ailedir. Babası zengin, kumarbaz ve çapkın birisidir. Annesi başlangıçta iyi bir aile kurmak için uğraşsa da sonradan ümidini yitirip kendi havasına girmiş bir kadındır. (...) Kötü bir aile ortamında yetişmiş olması, birbiriyle akraba iki erkek arasında kalarak hayatını tehlikeye atması ve nihayet acı sonucuyla Halit Ziya'nın Aşk-ı Memnu adlı eserindeki Bihter'i hatırlatır Pervin.” (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 87-93)

Melahat, (Şimşek) romanının eğitim görmüş kadın karakterlerinden biridir. Onun eğitimiyle alakalı düzenli bir okul hayatından bahsedilmemiştir ancak o, az çok okuyan bir kişi olarak anlatılmıştır. Pervin'in arkadaş çevresinden olan Melahat, Pervin'in evindeki misafirliği sırasında tüm misafirlerin tanıtıldığı bir anda yazar tarafından şöyle anlatılır:

“ (...) Güzelliğiyle değil, akıllılığıyla tanınıyor; çok dinler, az söyler, çok söylediği vakit herkeste dikkat uyandırmasını bilir, az çok bir şeyler okur ve ötekilerine göre epey malumatlı sayılır; fikirlerinden istifade edildiğini

söyleyenler vardır, fedakârlığından bahseden yoktur, kibirli ve hasis olmaksızın, menfaatperesttir.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 55)

Hatta bu nedenle Müfid’in köşkten ayrılması ile Pervin, “en akıllı arkadaşı” Melahat’a akıl danışmaya gider. Melahat, ona kocasını bir bahane ile görmesini böyle ayrılıklarda ara ara kendini göstermenin iyi olacağı yönünde akıl verir. (Safa, Şimşek, 2018, s. 194)

Zaten Melahat’ın romandaki asıl görevi de budur. Pervin’in onu terk eden kocasını tekrar görmesini sağlamıştır.

Samiye, (Şimşek) romanının eğitim görmüş kadın karakterlerinden bir diğeridir. Onun eğitimiyle alakalı da düzenli bir okul hayatından bahsedilmemiştir ancak onun sessiz, suskun, az konuşan biri olduğu yine yukarıda belirtilen misafirlik esnasında, yazarın misafirleri tanıtmaya sırasında ifade edilmiştir.

Ve kendisi piyano çalmaktadır. Buradan da onun bu konuda mutlaka bir eğitim aldığını söyleyebiliriz. Pervin, köşkünde verdiği davette arkadaşından piyano çalmasını ister.

“Pervin, Samiye’yi kolundan tutarak piyanoya oturttu. Genç kız, hazin bir şey çalmaya başladı.” (Safa, Şimşek, 2018, s. 66)

Muazzez, (Mahşer) romanının eğitim görmüş kadın karakterlerinden biridir. Romanda Muazzez’in düzenli bir okul bilgisine rastlamayız. Hatta onun eğitim aldığına dair bir ibareye de rastlamayız. Ancak onun belli bir ölçüde okul eğitimi olmasa bile bir eğitim aldığını düşündürtecek noktalar mevcuttur.

Muazzez, annesinin ölümünden sonra küçük yaşlarından itibaren dayısı ve yengesi ile büyümüştür yani onu Seniha Hanım’ın yetiştirdiğini söylemek gerekir. Ahlakı ve ruhu her ne kadar dayısı ve yengesine benzemese de onların yetiştirdiği bir apartman çocuğudur. Böylece yazar, kişinin yetişmesinde, yetiştirilme faktörünün etkisini ortaya koymaktadır.

Öncelikle, Muazzez hakkında, söyleyişinin güzel olduğu ve karşısındakinin gizli fikirlerini çabuk anladığı gibi, kendi fikirlerini de gizlemediği, cesur açık ve candan bir sohbeti olduğu söylenmiştir. (Safa, Mahşer, 2016, s. 91)

Bunun yanı sıra Muazzez’in, Seniha’nın kızı Perizad’a mürebbiyelik etmesi onun en azından belli bir ölçüde bilgi birikimine sahip olduğunu düşündürebilir. Perizad, Nihad ona hocalık yapmaya gittiğinde Muazzez’i ona sorar ve bu meseleyi öğrenir.

“Nihad kitabı açmadan çocuğa soruyordu:

-Sen hiç şimdiye kadar ders aldın mı çocuğum?

(...)

-Aldım, Muazzez ablam okutuyordu.

-Muazzez ablan muallime miydi?

-Hayır, o bizim akrabamızdır. Burada oturur. Hem de benim mürebbiyemdir.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 36)

Bunun yanı sıra, Perizad ders yapmak istemediğinde ona verdiği tepki de onun eğitimsiz biri olmadığına bir işarettir.

“- Muazzez abla! Ben Türkçe okumak istemiyorum.

Genç kız birdenbire ciddileşerek Perizad’a döndü:

-Sus! ‘Türkçe okumak istemiyorum!’ ne demek? Seni bir daha çikolata almaya çıkartmayacağım. Ceza olsun!” (Safa, Mahşer, 2016, s. 38)

Buradaki hadise, küçük bir çocuğun dersten kaçış hadisesi değildir. O, Türkçe yerine Fransızca okumak isteyen Perizad’a tepkisini ortaya koymuştur. Bu onun kültürüne sahip çıkışını da ifade eder.

Meliha, (Bir Akşamdı) romanının eğitim durumu hakkında bir okul bilgisi verilmemiş kadın karakterlerindedir. Kendisinin düzenli bir okul hayatı olup olmadığından bahsedilmese de bakıldığında onun kendisini eğitmek için yaptığı ufak tefek şeyler göz önüne çıkar.

Örneğin, sonradan kocası olacak Kâmil, onlara misafir olarak gittiğinde sohbet ederler. Ve bu sohbette Kâmil ona zamanını nasıl geçirdiğini, neler yaptığını sorar. Burada ortaya çıkar ki o çeşitli okumalar yapmaktadır.

“- Ne yapıyorsunuz?

-Okuyorum.

-Neler?

-Roman. (...)

-Ne okuyorsunuz? Türkçe mi?

-Evet. Artık okuyacak şey bulamıyorum. Ne okuyayım?” (Safa, Bir Akşamdı, 2018, s. 11)

Yukarıda görüldüğü gibi Meliha’nın artık okuyacak şey bulamadığını söylemesi de onun nitelikçe olmasa da en azından sayıca çok okuduğunu gösteren bir ipucudur.

Ancak onun roman okuyan biri olması, ilk bakışta olumlu bir özellik gibi olsa da Safa'nın kadınların roman okuması konusundaki görüşleri pek de olumlu değildir. Safa, *Kadın Aşk Aile* adlı eserinde bu konu hakkındaki görüşlerini şöyle açıklar:

“ (...) En çok roman okuyanlar geçirilecek boş vakitleri en çok olanlardır, yani kadınlar! Henüz meslek hayatının az kımıldanışlı ve az yorucu kıyılarında yüzen, iş denizinin dalgalı enginlerine açılmamış ve 'başını kaşıyacak vakti olmamaktan' şikâyete başlamamış gençler de, roman okuma nispetinde kadınlardan sonra gelirler.” (Safa, *Kadın Aşk Aile*, 2018)

Bu durumda görülüyor ki, Meliha'nın roman okuması onun entelektüelliğini ortaya koymaktan çok, boş vakti olan kadın tiplemesini ifade eder.

Meliha'nın Fransızca bilmediğini de buraya eklemek gerekir. Ferdi'nin ona tavsiye ettiği Fransızca bir kitap karşısında Fransızca bilmediği için üzülüğünü ifade ederek konuşur:

“-İyi romandır Meliha Hanım.

-Fransızca bilseydim...” (Safa, *Bir Akşamı*, 2018, s. 228)

Ancak, kitabın tercümesi varsa onu okumak ister.

Ayrıca Meliha, çeşitli tarih ya da kültür şahsiyetlerini tanımaktadır. Bu da onun bir okula gitse de gitmese de belli bir noktada kendini yetiştirdiğini düşündürmektedir.

“Meliha, kitaplara yaklaştı, rafın üst gözünde ciltli bir seri kitap: Fransızca Roma tarihi. Altında Napolyon'un harp seferleri. Rafın kenarında Napolyon'un tunçtan küçük bir heykeli. Masanın üstündeki heykellere baktı: Napolyon. Ortada bir meşhur adam daha ama Shakespeare mi, Dante mi nedir, kız bilemedi. Üçüncü heykeli hiç tanıyamadı.” (Safa, *Bir Akşamı*, 2018, s. 34)

Bunun dışında, Meliha hatıralarını da yazar. Bu durum yazar tarafından şu şekilde dile getirilir:

“Hatıra yazmak merakı gene başladı. 'Hayatımın o günlerindiyim ki...' falan yazıyor.” (Safa, *Bir Akşamı*, 2018, s. 230)

Ayrıca Meliha, Ferdi'den dans öğrenme konusunda küçük bir deneme de yaşar.

“Bir piyano. Ferdi hemen başına geçti ve çaldı, sonra Meliha'ya dans öğretmeye kalktı, sonra birtakım albümler çıkardı. (...)” (Safa, *Bir Akşamı*, 2018, s. 242)

“Onun, eserdeki varlığıyla iyi bir aile terbiyesi almayan ve örnek bir anneye sahip olmayan kızların karşılaşabileceği olumsuz durumlara işaret edilmek istenmiş; sağlam, uyumlu bir ailenin ve özellikle annenin çocuk yetiştirmedeki önemi vurgulanmıştır. (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 149),

Böylelikle Meliha da, her ne kadar kendisini yetiştirmeye çalışsa da ailesinden alamadığı eğitim ile doğru yolu bulamamıştır. Böylece eğitimin bir bütün olduğuna dikkat çekilmiş de olur.

Bert, (Bir Akşamı) romanının eğitim görmüş kadınlarından biridir.

Romanda Bert'in bir okul hayatı olup olmadığının bilgisi verilmemiştir. Ancak onun asil bir ruha sahip olduğu ve babasından felsefi bir terbiye aldığı ortadadır. Bu durumu kendisi kocası Kâmil'e şu şekilde anlatır:

“Ben babamdan felsefi bir terbiye aldım. O bana her şeyin tabii bir surette vukua geldiğini öğretti. Bilirsin ki o bir kumaş taciri, alelâde bir burjuva Fransız'dan ibaret değildir, iyi düşünen bir adamdır. Her şeyi mazur görmek itiyadını ondan aldım.” (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 185-186)

Ayrıca Bert, bir dönem babasının kumaş mağazasında kasada oturmuştur. (Safa, Bir Akşamı, 2018, s. 167)

Kısacası bir okul hayatı olmamış bile olsa bir felsefi terbiye ile büyütülen Bert'i bir nebze eğitim görmüş olarak kabul edebiliriz.

Bedia, (Cânân) romanının eğitim görmüş kadın karakterlerindedir. Romanda Bedia'nın bir okul hayatı olup olmadığının bilgisi verilmemiştir ancak onun ruhen iyi yetişmiş olduğu, en azından bu yönde bir eğitim gördüğü anlaşılmaktadır.

Bedia köklü ve Müslüman bir ailenin iyi yetişmiş, namuslu kızıdır. Eğitimi hakkında hiçbir bilgi verilmese de onun sadece zaman zaman hatıra yazdığını da bilmekteyiz:

“Tuvalet masasının gözünü çekerek eline küçük bir defter geçirdi, ufacak satırlarına kısaca göz gezdirdi. Bu, günü gününe tutulan bir defter değil. Bedia'nın böyle her gün hayatını yazmak hoşuna gitmez. Yalnız, başından çok mühim şeyler geçerse, onu iki üç kelime, kısa bir tarihle böyle küçük bir deftere yazar, bırakır.” (Safa, Cânân, 2018, s. 11)

Mahmure, (Cânân) romanının eğitim durumu hakkında herhangi bir okul bilgisi verilmemiştir. Ancak kendisi ut çalar ve ut çalmak için ders almıştır. Bu bilgiyi, arkadaşı Bedia'nın yanına sohbete gittiğinde konuşmalarından öğreniriz.

“Aa... Kardeş, senin de bu akşam dilin tutulmuş, ver şu arkadaki udu bakayım? Gerdâniyenin bir teli kopuk, hınzır Elmas, dün udun üzerine sıçradı, pençesini attı, canım Japon kırığını kopardı. ... Haberin var mı? Ben bu udu değiştiriyorum. Üstüne beş lira daha koyup Manol udu alacağım, kâfirin çalgılarına mızrabın ucunu bir değdir, iki dakika ses çıkarıyorlar. Manol dedim de, aklıma geldi, hani bir Arsak vardı bana ders verirdi, hatırladın mı kırnata Ermeniye?” (Safa, Cânân, 2018, s. 112)

Mahmure'nin eğitim durumu hakkında başka bir bilgiye yer verilmemiş olsa da onun şen, şakrak, şarkı söyleyen, sesi güzel bir kadın olduğunu biliriz. Ancak o da basit yapıdaki bir karakterdir. Nitekim dünyadaki savaştan uduna alamadığı tel dolayısıyla nefret eder. Bu onun ne denli sığ görüşlü olduğunun göstergesidir.

Perihan, (Cânân) romanının eğitim görmüş kadınlarından biridir. Ancak, onun hakkında düzenli bir okul hayatı olup olmadığına dair bilgi sahibi değiliz. Buna rağmen kendisinin davetlerde piyano çaldığını biliyoruz.

“Perihan koşarak piyanoya oturdu:

-Şu satılan şeylerin üzerine bir vals çalayım bari, dedi.” (Safa, Cânân, 2018, s. 211)

Bunun dışında, Perihan kızının da piyano çalmasını ister. Kızının kanto çalmayı öğrenmesine kızar. Kızına kanto çalmayı öğreten ağabeyine şöyle söyler:

“Ağabey, çocuğa böyle maskaraca şeyler öğretme. Ben onu notaya çalıştırıyorum.” (Safa, Cânân, 2018, s. 59)

Böylece onun bilinç düzeyi pek de aşağı olmayan bir kadın olduğunu düşünebiliriz.

Nüzhet, (Dokuzuncu Hariciye Koğuşu) romanının eğitim görmüş kadınlarından biridir. Aslında, Nüzhet'in belli bir okul hayatı olup olmadığını bilmesek de o, kendini belli noktalarda az da olsa eğitmiştir. Kitap okur, piyano çalar, çeşitli kültürel meselelerde –doğru ya da yanlış- fikir sahibidir.

Nüzhet, romanda hasta çocuktan bile okumak için kitap ister:

“-Hani benim kitaplarım? diye bağırdı. (...)

-Getirdim.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 19)

Hasta çocuk da bu durumu şöyle ifade eder:

“Nüzhet'e edebî romanlar götürürdüm. Biz babasıyla otururken o, odasına çıkıyor ve bunları kendi başına okuyordu.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 20)

Ayrıca, Nüzhet piyano çalar:

“Sade beyaz elbise ve piyanonun beyaz tuşları üstünde ağırlaşan eller. O da parçanın neşeli ritmini kaybediyor.” (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 71)

Romanda hasta çocuk, Doktor Ragıp ve Nüzhet'in babası Fransızcanın Türkçeye çok fazla etkisi olması konusunda tartışırken Nüzhet de bu konuda Fransızcayı savunur. (Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2014, s. 73)

Yazar, burada Nüzhet'in içinde yaşadığı kültür karmaşasına dikkat çekmektedir.

Vildan, (Bir Tereddüdün Romanı) adlı romanın eğitim görmüş kadınlarından.

Romanda, Vildan hakkında herhangi bir okul bilgisi verilmemiştir ancak onun yaptığı işlere bakınca belli bir eğitim almış olduğu ortaya çıkar. Vildan okur, dil bilir, tercüme yapar. Nitekim onun romanda ortaya çıkışı da yaptığı bir tercümeyi sergilemek ve bunun için muharrirden destek almak adınadır.

Vildan, okumaları hakkında muharrire şöyle bilgi verir:

“ (...) Ben iki muharrirden başka hiçbirinin bütün kitaplarını okumadım. Zaten bir kitabı sonuna kadar okuduğum da nadirdir. Fakat Pirandello ile siz öyle değilsiniz. Roma’da iken bile burada bir arkadaşım size ait ne kadar yazı ve resim varsa toplar, bana gönderirdi. Pirandello da öyle. Onu sizden evvel tanıdım. Yazılarınız da, şahıslarınız da birbirine benzemez. Fakat öyle gizli bir söyleyiş var ki, işte o müşterek çizgi üstünde ben kendimi buluyorum. ...

Zannedirim ki İtalyanca bilmezsiniz. Onun Fransızca tercümeleri iyidir. Benjamin Cremieux mükemmel tercüme ediyor. (...) Pirandello bu tercümeleden çok memnundur. (...) Bu dünyada Latin ve Grek’ten başka medeniyet yapan unsur tanımıyorum. Fakat beni körü körüne bir garp medeniyeti âşığı zannetmeyiniz. Sizin şarkı anlayışınız hoşuma gidiyor. Garp valörleriyle şarka bakıyorsunuz.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 104-105)

Böylece onun dil bildiğini, dünyadaki sanat ve kültür meselelerine hâkimiyeti olduğunu anlarız.

Vildan, “Çıplakları Giydirmek” adlı bir eseri tercüme etmiştir. Bu tercümesini de muharrir ona şöyle sorar:

“ ‘Çıplakları Giydirmek...’ Bu isim hoşuma gidiyor. İtalyancasını bilmiyorum, fakat Türkçesi Fransızcasından bin kat daha güzel, gramer tasarrufu, icaz ve ahenk olarak güzel: Çıplakları Giydirmek. Siz nasıl tercüme ettiniz bunu?

-Çıplakları Giydirmek.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 107)

Vildan romanda belirsiz, karmaşık, bohem hayatın temsilcisi olduğu için muharrir tarafından tezatlıkları yönüyle şöyle eleştirilir:

“ (...) Seyahat ettin fakat sende bir seyyah melekesi teşekkül etmedi. (...) Tercüme yaptın fakat bir satır yazı neşretmedin.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 126)

Ayrıca buradan görülüyor ki, Vildan sadece tercüme yapmış kendi yazdığı bir yazı olmamıştır.

Kısacası Vildan, romanda sadece bohem hayata saplanmış bir kişinin temsilidir.

Mualla, (Bir Tereddüdün Romanı) adlı romanının eğitim görmüşü kadın karakterlerindedir ancak onun eğitiminde de bir okul bilgisine rastlanmamaktadır.

Buna rağmen Mualla'nın belli bir terbiye ve kültüre sahip olduğu da ortadadır. Buradan anlaşılacak şey şudur ki Mualla bir okul hayatı olsun ya da olmasın kendini eğitmiş bir kadın karakterdir.

Bir defa, her şeyden önce Mualla okur. Roman onun okuması ile başlar. Ve o, seçici bir okurdur; okudukları üzerine de düşünür:

“Mualla kendisine çok tavsiye edilen bu kitabı okumakta hâlâ tereddüt ediyordu. (...) Sahifeleri çevirdi. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 5) Mualla kitabı kapadı. Hayır! Okuyamayacak. Bir roman kahramanı, her şeyden evvel, kendisiyle beraber yaşanacak sevimli bir arkadaş olmalıdır. Mualla'nın böyle ne kadar dostları var. Onun için, ekseriya, romandan ziyade meşhur adamların hayatlarını anlatan hakiki eserler okumuştur. Bu kitabın ismi de öyle bir şey vaat ediyor: ‘Bir Adamın Hayatı.’ Ne hayat! Muharrir mi? Kim bu adam? Muharrir olacak. Türk. Niçin böyle bir otelin yatağında kıvranıp duruyor?” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 9)

Mualla okuduğu romanı şu şekilde yorumlar:

“ (...) Yirmi sahife okudum, romandaki adam daha bir kere rahat nefes alamadı. Ölecek mi, kalacak mı, anlaşılmıyor. Yarı fizyolojik, yarı psikolojik bir tahlil gibi bir şey işte.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 21)

Mualla'nın kitap ve okuma zevki de şu şekilde anlatılır:

“Mualla çok kitap okumazdı. Çoğunun sahifelerini karıştırır, daima tereddüt içinde kalır ve beğenmeyince kitabı elinden bırakırdı. Fakat bir kere de beğenirse onu tekrar tekrar okur, elinden düşürmez. Konağın kütüphanesinde ciltleri kopmuş, yaprakları kirlenmiş ve yıpranmış, köşeleri bükülmüş, orasına burasına işaretler konmuş, sahife kenarları ve satır altları kalemle çizilmiş kitaplar Mualla'nın sevdikleridir; çoğu, romandan ziyade meşhur adamların hayatlarına ait ecnebi eserleridir. Bu kitapların yaşanmış olmaları, başkalarının tecrübeleriyle Mualla'nın ruhunun ihsas, görgü ve intiba taraflarını zenginleştiriyor.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 22)

Burada yazar, Mualla'nın bilinçli bir okur olduğunu onun okuduklarına notlar alması, altlarını çizmesi gibi özellikleriyle vurgular.

Mualla da okuma zevkini ablası ile sohbeti esnasında şu şekilde ifade eder:

“Ben, dedi, okuduğum kitabın kahramanlarını sevmek isterim, onları dostum farz ediyorum, hep kendileriyle beraber yaşıyorum ve yanımdan ayrılmalarını istemiyorum. Onun için bir kitabın kahramanını... Hatta pek çok sevmeliyim. Senelerce aynı kitabı tekrar tekrar okuduğum vardır. Öyle bir kitap arıyorum ki, bütün hayatımda bıkmadan hep onu okuyayım.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 22)

Mualla, kitapların okuyucu üzerindeki etkisi üzerine de şöyle düşünür:

Ona göre, marazi bir kitabın mikroptan farkı yoktur, insanı hasta eder. Mualla, kendisine yaşama enerjisi verecek kitaplar okumasını öğütleyen ve hatta Verther’i okuduğu için ne kadar insanın intihar ettiğini örnek veren doktora, “Ben kendimi böyle yetiştirdim doktor bey.” diyerek kendisini nasıl yetiştirdiğini de açıklar. (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 24)

Romanın muharrir adlı karakteri de Mualla’yı kendisine şu şekilde anlatır:

“(…) Siz asil ve münevver denilen bir ailenin kızı olduğunuz halde snob değilsiniz, sizde bir şuur zenginliği var. Kitap, sizin nazarınızda tuvalet eşyası meyanında olmadığı için yalnız anlamak yahut düşünmek için okuyorsunuz. Hâlbuki, birçok kadınlar malumatlarını zarafetlerinin bir mütemmimi addederler ve bir kitapla bir kutu pudra, onlar için, hemen hemen aynı şeydir.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2010, s. 50-51)

Görülüyor ki Mualla, bu gibi özellikleriyle yazar tarafından olumlu karşılanan bir karakterdir; burjuva hayatın sembolüdür.

Vedia, (Biz İnsanlar) romanının eğitim görmüş kadınlarından biridir. Vedia, annesi ve babası öldükten sonra Avrupa hayranı yengesi ile birlikte yaşar. Bu nedenle Avrupai bir tarzı vardır. Romanda, Vedia’nın okula gittiğine dair bir bilgi olmasa da onun belli konularda kendini eğittiği muhakkaktır.

Vedia, piyano çalmayı bilmektedir. Orhan’ın onlarda misafir olduğu bir gün yengesi Samiye Hanım şöyle söyler:

“(…) -Sıkılmıyorsunuz ya, dedi, Vedia biraz piyano çalsın.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 224)

Vedia, müzikle ilgisini de Orhan ile sohbeti esnasında şu şekilde anlatır:

“(…) Gördüğüm şeylerden başka içimde birtakım renkler, gölgeler, belli belirsiz hareketler canlanır. Sonra içimde her an bir melodi vardır. Musikiyle çok meşgul olmadığım halde. Ama hep melodiler... (…) Bahri bana piyanoda bir sonat çaldırırdı. Çok severdi onu. Dün geceden beri içimde hep bu hava...” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 295)

Görülüyor ki aslında Vedia, müzikle ve daha çok piyano ile bir nebze ilgilidir. Öyle ki, Orhan için defterinde yazdığı bir yazıda “Ciddi bir ruh. Piyanonun kalın tonları

gibi bir ruh.” benzetmesini yapar. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 358) Ayrıca, buradan Vedia’nın bir defter tuttuğu da anlaşılır.

Vedia, aynı zamanda okumaktadır. Okumayla alakalı düşünceleri de dikkate değerdir. Sevgi üzerine düşüncelerini bile okuduklarından çıkardığını Orhan ile şu konuşmasında ifade eder:

“Orhan birdenbire sordu:

-Hayatınızda hiç sevdiniz mi?

Vedia tereddüt etmeden:

-Hayır, dedi, fakat hayalen kuvvetli bir anlarını yaşadım. Her zaman düşünürüm bunu. En sevdiğim şey bu bahistir.

-Hayalen... Evet... Ben de bu zihin tecrübelerini yapmışımdır. Bu mevzua yabancı kalmamak için.

-Romanlar da yardım ederler.

-Ben pek az roman okudum, Vedia Hanım.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 270)

Burada, romanlardaki kadınlarda pek fazla görülmeyen bir şey dikkati çekmektedir. Vedia, okumalarından çıkarımlar yapabilmektedir ve bunları günlük hayatında kendisine yardımcı olabilecek deneyimlere dönüştürmeyi bilir. Hayattaki duygu ve durumları anlamada romanların kişilere yardımcı olabileceğini söylemesi de buna kanıt niteliğindedir.

Vedia, Rüştü ile kendisi arasındaki farkları Orhan’a sayarken kendi eğitimine dair ipuçları da vermiş olur. O, bunu şu şekilde anlatır:

“ (...) Müzikte o neşeli havaları sever, ben klasikleri. O hikâyeye anlatmaktan hoşlanır, başka bir şey konuşmaz, hele başkalarını hiç dinlemez; ben de dinlemeyi severim, her şeyden bahsedilmesini de. O, yalnız seyahat kitaplarıyla eğlenceli romanlar okur. Şiirden hoşlanmaz.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 349)

Vedia şiir sevgisini, maddi ve manevi şeyler arasında onun için değer ifade eden noktaları da yine Orhan’a şu şekilde ifade eder:

“Siz bana aniverserimde o güzel şiir antolojisini hediye ettiniz. Başucumdan ayırmıyorum. Rüştü bana bir pudriyer getirdi. Şık, güzel. Fakat iki obje arasındaki farkı hissetmez miyim? İnsan hayatında pek çok pudriyerler kullanır, birini alınca ötekini atar. Fakat sizin getirdiğiniz şiirler her zaman taze.” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 349)

Böylece Vedia’nın manevi değerlere verdiği önem de ortaya çıkmış olur.

Aynı zamanda yukarıda da bahsettiğimiz gibi Vedia, bir defter tutmaktadır ve defterine tarih atarak yaşadıklarını yazmaktadır:

“Şimdi Orhan’dan ayrıldım. Orhan! Orhan’dan, Orhan’ın, Orhan’a, Orhan... Bu isim defterime bu gece ilk kez ‘bey’siz giriyor: Terfi etti. Lâyık mı?” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 358)

Vedia, “Yetiştığı ortam ve bu ortamda edindiği alışkanlıklar sebebiyle giyim, kuşam ve günlük hayat bakımından Avrupai tarza sahiptir. Hatta görünüşüyle tam bir Rus’a benzemektedir. Konuşurken çok sık Fransızca kelimeler kullanmaktadır.” (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 260)

Vedia’nın Fransızca bildiği de çevrelerinin katıldığı bir davet esnasında dil bilmek üzerine yapılan sohbette anlaşılmaktadır. O sohbette herkesin en az bir dil bilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Hatta Samiye Hanım, Loti’nin bir kitabının Türkçeye çevrilmemesi ile ilgili, o kitabı okuyup anlayabilecek olanların yalnızca Fransızca bilenler olduğunu savunur. Vedia, bu tartışmada her ne kadar Fransızca bilse de bir yabancı dil bilmeyen insanın eksik olduğu görüşüne katılmaz. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 188)

Ayrıca, Vedia’nın Fransızca bildiği Orhan ve Mustafa arasında geçen konuşmalarda da ortaya konmaktadır. Mustafa, Orhan’a Vedia ile ilgili fikirlerini anlatırken Vedia’nın zaman zaman Rüştü ile sandalla gezdiğini ve kendisi anlamasın diye aralarında Fransızca konuştuklarını ifade eder. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 330-331)

Samiye Hanım, (Biz İnsanlar) adlı romanının eğitim görmüş karakterlerindedir. Onun eğitimi ile ilgili bir okul bilgisine sahip olmamakla birlikte onun bir parça da olsa okuduğunu ve yabancı hayranı biri olduğunu bilmekteyiz.

Samiye Hanım, kendisinin yabancı hayranlığından dolayı ona yapılan eleştirileri ve okumalarını evinde verdiği davette şu şekilde ifade eder:

“- Neymiş? Bütün kabahatimiz ecnebilerle görüşmek. Senelerden beri köyde dedikodu, kıyamet... İnsan ecnebiler konuştu diye niçin kötü olsun? Medeni insanlar... Onbaşılı bile ‘savoir vivre’ bilirler, en fakirine, en küçüğüne kadar hep ‘comme il faut’ adamlar... Loti kitabının başında söylüyor, yüksek kültür bizim haremlerimizden içeriye girdikçe kederimiz artıyor. Çünkü biz eski kadınlar gibi değiliz, biraz okuyoruz, anlıyoruz, büsbütün içimiz yanıyor. Değil mi?” (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 210)

Ayrıca, Samiye Hanım Fransızca da bilmektedir. O, Fransızca bilmeyenleri de eksik görür. Samiye Hanım evinde verdiği bu davette, davetliler ile yabancı dil bilmek

üzerine sohbet ederken Loti'nin kitabının Türkçeye çevrilmemesi bahsi üzerine "O kitaptan anlayacaklar zaten Fransızca bilirler, anlamayacak olanlara da ne lüzum var?" demiştir. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 188)

Aynı zamanda Samiye Hanım, bizim mekteplerimizle yabancı mektepler arasında farkı da yine aynı davette, davetlilerden olan Orhan'a şu şekilde dile getirir:

"Beni gene fazla ecnebi sevmekle itham etmeyiniz; onların mektepleriyle bizimkiler arasında çok fark var. Fakat Orhan Bey, yüzünüze karşı methetmek gibi olmasın ama sizin gibi muallim ecnebi mekteplerinde de yok. Sizden ders alırken Cemil Türkçede pek çabuk ilerlemişti." (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 207)

Samiye'nin Orhan ile bu sohbetinde okumaları üzerinde bilgi ediniriz.

" (...) Loti, kitabının başında söylüyor, yüksek kültür bizim haremlerimizden içeriye girdikçe kederimiz artıyor. Çünkü eski kadınlar gibi değiliz. Biraz okuyoruz, anlıyoruz. Büsbütün içimiz yanıyor değil mi?" (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 210)

Besi, (Biz İnsanlar) adlı romanın romanının eğitim görmüş kadınlarından biridir. Besi'nin annesi İngiliz, babası ise Türk'tür. Besi'nin eğitimiyle ilgili bir okul hayatından bahsedilmemiştir ancak onun ana dili İngilizce dışında Fransızca'yı da ana dili gibi konuşması onun mutlaka bir eğitim aldığı düşünmektedir.

Mustafa, Orhan ile sohbet ettikleri bir anda ona Besi'yi tanıtırken onun için, "İngilizceyi, Fransızca'yı ana dili gibi bilir. İngilizce ana dili zaten." der. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 185)

Ayrıca Besi, herhangi bir yaşayan dili bilmeyen insanın budala olduğunu düşünür. Bunu da Samiye Hanım'ın evindeki davette yabancı dil bilmek üzerine yapılan sohbette şöyle dile getirir:

"Bir 'langue vivante' bilmeyen budaladır, (...) Fransızca, İngilizce, Almanca bir şey lazımdır." (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 189)

Sofi, (Biz İnsanlar) adlı romanının eğitim durumu hakkında net bir bilgiye sahip olmasak da onun belli bir eğitim gördüğü muhakkaktır. Aslen bir Rum olan Sofi Fransızca bilmektedir. Hizmetçilik yaptığı evdekiler onunla Fransızca konuşmaktadır.

" (...) Çocuğun annesi ona dönerek Fransızca:

-Gel, Sofi, dedi, bak Mustafa'nın oğlu o mektepte imiş, taşı atan da o." (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 41)

Buradan onun belli belirsiz de olsa bir eğitim aldığı ortaya çıkar.

Matmazel Noraliya, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın eğitim görmüş kadınlarından biridir. Matmazel Noraliya, çok iyi bir eğitim almıştır. Romanda onun hayatı, sadık hizmetçisi tarafından anlatıldığından eğitim hayatı hakkındaki tüm bilgileri de onun anlatımı ile öğreniriz. Ayrıca o romanda Hakk'ın rahmetine kavuşmuş biri olarak olay örgüsüne dâhil edilmiştir.

Matmazel Noraliya'nın eğitim hayatına dair tüm bilgileri de yine hizmetçisi Fotika'nın Ferit'e yaptığı anlatımlardan öğreniriz.

Matmazel Noraliya'nın babası Türk, annesi İtalyan'dır ve Matmazel Noraliya evlilik dışı bir çocuktur.

Matmazel Noraliya, bir süre sonra annesinin yanından babaannesi Ferhunde Hanım'ın yanına gitmiştir çünkü Ferhunde Hanım, Matmazel Noraliya'nın anne ve babasının bu şartla evlenmesine izin vermiştir. Kısacası, nikâhsız bir birliktelikten doğan Matmazel Noraliya doğduktan sonra anne ve babası nikâhlanmıştır. Daha sonra Matmazel Noraliya da babaannesinin yanına gidince onun yanında da çok iyi bir Türkçe eğitimi almıştır. “Evvela olmuş Nuriye. Babaannesi başlamış onu doldurmaya... Evvela senelerce uğraşıp ona bir güzel Türkçe öğretmiş. Okuması yazması beraber... Sonra din öğretmiş.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 251)

(...) Matmazel Noraliya romanda, daha yedi yaşlarındayken “Bülbül gibi İtalyanca, Fransızca çatra patra Türkçe konuşuyor.” imiş. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 251) Ve, Noraliya, on sekiz yaşına kadar babaannesinin yanında kalmış. Olmuş çok malumatlı bir Müslüman kızı. Okutmuşlar onu, çok derin okutmuşlar. Ferhunde Hanım ona İtalyancasını, Fransızcasını da unutturmamış. Hoca tutmuş.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 251)

Görülüyor ki Ferhunde Hanım onun hem dini eğitimini almasını sağlamış hem de dil eğitimlerini aksatmamıştır.

Babaannesinin yanındayken İslami bir eğitimle donatılan Matmazel Noraliya, babaannesi öldükten sonra annesinin yanına tekrar gitmiş. Matmazel Noraliya, annesinin evine gidince sokağa çıkamaz olmuş. Annesinin katı bir Hristiyan oluşu nedeniyle Hristiyan kültürüne alıştırmaya çalışılmış; Türkçe okuması, konuşması yasaklanmış. Eve gelen bir papaz ona İtalyanca ve Latince dersleri vermiş. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 252)

Görülüyor ki Matmazel Noraliya, annesinin evine gidince babaannesinin evinde olduğunun tam tersi şekilde eğitim almaya başlar. Babaannesinin, her iki kültüre de gösterdiği anlayışı annesinin yanında bulamaz.

“Babaannesinin evinde, duvarda Mekke’nin resimleri, ipekli seccadeler, tespihler, Kur’ân yazıları, hep Müslümanca şeyler; annesinin evinde haçlar, Meryem ana tasvirleri, Hritos’un heykelleri... On beş yaşına kadar camiye giden Nuriye nerede, haftada bir kiliseye zorla götürülen ve zorla dua ettirilen Noraliya nerede...” (Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2018, s. 252)

Ancak tüm bu Hristiyanlık eğitimi onu dininden döndürmeye yetmemiş, Matmazel Noraliya’nın İslam sevgisi arttıkça artmış.

Ayrıca son olarak eklemek gerekir ki, Matmazel Noraliya, sağ iken bir defter tutarmış. İşte bu defterinde de onun eğitimine dair bilgiler vardır:

“Bir de okumak arzumdur. Dün gece büyükbabamın İtalyanca kitaplarından birini açtım. Boecce’in Felsefi Teselli namındaki eseridir. On dört asır evvel yazılmış olan bu kitapta feylesof, her kim ki kadir olmak ister, serkeş gönlüne hâkim olmalıdır ve boynunu zevk-u safanın bais-i hicap dizginlerine teslim etmemelidir, demektir.” (Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2018, s. 269)

Yine aynı defterde, Matmazel Noraliya’nın okumalarına dair bilgiler de ediniriz:

“Listesini yazıp verdiğim kitaplardan bazılarını şehirden getirdiler. ‘Tibet Ölülerinin Kitabı’ namındaki eserin sahifelerini karıştırırken tahminen bir ay kadar evvel hissettiğim ve bundan evvel yazdığım hale benzer, bir halin tasvirine rast geldim. Velâkin bir (Bardo) kelimesini anlamayıp lügatlerde dahi manasını bulamadım.” (Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2018, s. 275)

Onun bu defterde yazdıklarından da anlaşılıyor ki o hem Doğulu hem de Batılı kültüre, dillere ve felsefelere hâkimdir. Her iki kültürün sentezini iyi yapabilmiş, dininin gereklerini de tam anlamıyla yerine getirmiş biridir. Aslında o, yazarın okuyucusuna örnek gösterdiği tiptir.

Kısacası, Matmazel Noraliya aldığı İslami eğitimin de etkisi ile fenafillaha erişmiş biridir. Onun için ona yazar tarafından “Zamanımızda Noraliya gibi Allah’ta kendini kaybedenler azdır.” denmiştir. (Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2018, s. 285)

Nilüfer, (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu) adlı romanın eğitim görmüş kadınlarından biridir. Nilüfer’in eğitim durumuyla ilgili bilgi, hastalığı nedeniyle doktorunun kendisinin prevantoryuma yatmasını tavsiye etmesi ile ortaya çıkar.

Nilüfer, bu tavsiyeyi ağabeyi Ferit'e söyler. Ferit ise bu konuda doktorun dediklerini şu şekilde ifade eder:

“ (...) Öyleyse ‘prevantoryum’ demiş hoca. Fakat Nilüfer iki sene var, liseye gitmiyor. Onu maarifin prevantoryumuna almazlar. ‘Alırlar, ben vekile yazdırırım,’ demiş hoca.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 164)

Ferit, teyzesinin evinde rahat edemeyen kardeşinin prevantoryuma yatması fikrini beğenir ve daha önce akıllarına nasıl gelmediğini sorgular. Nilüfer ise bu konuda,

“Benim geldi. Fakat iki senedir talebe değilim. Almazlar, diyordum.” der. Ağabeyi de iki senedir hasta olduğu için mektebe gidemediğini ifade eder. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 165)

Görülüyor ki Nilüfer, liseye kadar bir eğitim almıştır hatta liseye de başlamıştır ancak hastalığı nedeniyle okula devam edememiştir. Onun lise eğitimini kaç yıl alıp ayrıldığı konusunda bir bilgiye sahip olamasak da en az liseye kadar bir eğitim almış olması nedeniyle onu eğitim gören kadınlar başlığı altında değerlendirebiliriz.

Necmiye Hanım, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın eğitim görmüş kadınlarından biridir. Necmiye Hanım'ın eğitim hayatı kardeşi Nazire Hanım ile kıyaslanarak anlatılmıştır. Necmiye Hanım, kardeşinin tam aksi bir eğitim almıştır.

Necmiye Hanım, rahmetli babasının hasta olduğu dönemde onun her işini gören bir kadındır. O dönemde babasına Kur'ân okumaktadır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 184) Buradan onun dini bir eğitim aldığını anlamaktayız. Ayrıca, kendisine anneanesi tarafından Yasin-i Şerif ezberletildiği için paşa babasının ona “Hafız Hanım” dediğini bilmekteyiz. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 184)

Necmiye Hanım, “Udda hicaz peşrevi çaldığını” da kendisi ifade etmektedir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 184)

Görülüyor ki Necmiye Hanım sadece Doğu tipi bir eğitim almıştır ve bu nedenle Batı tipi eğitim alan ve el üstünde tutulan kardeşini de kıskanmaktadır.

Nazire Hanım (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) ise, bir dönem Paris'te okur. Ayrıca, Fransızca ve piyano dersleri alır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 184) Kardeşi, Nazire Hanım kendisiyle aralarında eğitim farkını yeğeni Nilüfer'e şöyle ifade eder:

“ (...) Mürebbiyeler, Fransızca hocalar, piyano muallimleri hep Nazire için gelirdi. O prenesti, ben aşçı, ben hizmetçi, ben hasta bakıcı ve hafız hanım.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 184)

Ayrıca hem Necmiye Hanım'ın hem de Nazire Hanım'ın eğitimi hakkındaki bilgileri Necmiye Hanım'ın yeğeni Nilüfer'e anlatımı esnasında öğrendiğimizi belirtmek gerekir. Bunun dışında bir bilgiye rastlamamaktayız.

Suzy, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın eğitim görmüş kadınlarından biridir. Suzy'nin eğitiminde okul hayatıyla ilgili net bir bilgi verilmemiş olsa da onun çok iyi bir seviyede İngilizce konuşması bir eğitim aldığını göstermektedir.

Asıl adı Seza olan ve Amerikan hayranlığı nedeni ile adını bile buna uygun olarak Suzy olarak değiştiren Suzy, neredeyse sürekli İngilizce konuşur. Misafirleriyle de İngilizce konuşan Suzy, çocuğuna ninni söylerken bile İngilizceyi tercih eder.

Ferit, Suzy'nin çay davetine gittiğinde gördüğü bu manzarayı şöyle anlatır:

“ (...) Hele davetliler gelmeden, içeride on aylık piçini uyutmak için Türkçe ninni yerine İngilizce bir türkü söyleyen Suzy'nin sesi ve onun When Molly was a baby a baby'leri... Suzy'nin a baby, a baby, a baby derken arada bir Türkçe ninni söylüyormuş gibi, eee... eee... eh- pış... pış... pış... demesi... (...) Çocuğunu İngiliz türküsüyle uyutan züppe karı –fakat ne karı!- Ne karı!” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 69)

Görülüyor ki Suzy'nin İngilizce konusundaki yanlış tutumu ve kendi ana diline olan düşmanca tavrı yazarın ona bakışının olumsuz olmasına neden olmuştur.

Aynı zamanda Suzy'nin piyano çaldığını da bilmekteyiz. Onun piyano çaldığını Ferit'in şu sözlerinden anlarız:

“ (...) Suzy'nin piyanoya oturması için Haldun'un biraz yalvarması lazım.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 56)

Meral, (Yalnızız) adlı romanın eğitim görmüş kadınlarından biridir. Meral, romanda maddi ve manevi değerlerden oluşan iki beni olan bir karakterdir.

Meral, düzenli bir okul eğitimi almıştır. Onun “Dame de Sion” adlı Fransız okulunda okuduğunu bilmekteyiz.

“ (...) Dame de Sion! Selmin! Selmin'in mektebi...” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 63)

Meral, Fransız okulunda okuduğu için Fransızca bilmektedir ve hatta bazen Fransızca konuşurken daha rahat olduğunu düşünmektedir. O, bazı kelimelerin

Türkçe karşılıklarını bulmakta zorlanır. Bunu kendi kendisine düşündüğü bir anda şöyle ifade eder:

“ (...) Bazen Türkçe kelime bulmakta zorluk çekiyorum. Hep Fransızcaları hatırıma geliyor. Fransızca düşünmek daha kolay oluyor. Tabi, Fransız mektebinde okuduğum için. *Il me semble, en affet, que la conversation que j'ai avec moi- meme, en francais, me console parfois d'être moimême. (Gerçekten bana öyle geliyor ki kendi kendimle Fransızca konuşmak bazen kendim oluşumun tesellisi oluyor.)* Sonra? *Zoraki olmuyor.*” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 189)

Meral'in Fransızcaya olan bu düşkünlüğünde aldığı Fransız eğitimi kadar Fransa sevdası da etkilidir. O, sık sık Fransa'ya kaçmak istemektedir. Paris'e gitme isteği sürekli olarak hayallerini süsler. Meral, Paris'e gitme isteğini orada konservatuvar okuma isteği ile Samim'e şöyle açıklar:

“(...) Benim Paris'e karşı zaafımın bambaşka bir sebebi var. *Piyanom için, değil mi? Konservatuvara girmek istiyorum.*” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 166)

Ayrıca, Paris'e olan sevgisini dinlediği Paris hikâyelerine de bağlar. Bunu da yine Samim'e şu şekilde ifade eder:

“(...) Ben Paris çeker. Biliyorsun. Annemden, babamdan hep oranın lejantlarını duyarak yaşadım. Ben en sevgili masalımdır o.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 168)

Aynı zamanda Meral, piyano da çalmaktadır.

“(...) Meral'in canı birdenbire piyano çalmak istedi. Fakat Rus akortçu bir haftadan beri hâlâ gelecekti.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 201)

Meral bunlar dışında, çeşitli okumalar da yapan biridir. Romanda buna ait ibareler vardır.

“Meral, kitabı kapadı ve karyolanın kenarından yavaşça yere bıraktı.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 191) (...) “Yatağına uzanıp kitap okumayı düşünüyordu.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 285)

Meral kitap okuyan, romanlar hakkında fikri olan biridir. Samim ile bir konuşmalarında Samim, onun hasta babasına eğlendirici romanlar okumasını önerir. Hatta “Bir Çalgıcının Seyahati, Cumbadan Rumbaya” gibi eserleri de özellikle tavsiye eder. Babasının bunları okuyup okumadığını sorar. Meral, okumadığı yönünde yanıt verir. Samim, bu romanları okurken kendisinin de eğleneceğini ifade eder ve Meral'e bunları getirebileceğini söyler. Meral de bu teklifi kabul eder. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 298-299)

Aynı zamanda Meral'in merak ettiği konular hakkında makaleler de okuduğunu görmekteyiz. O, Samim ile birlikte bir astroloji makalesi okumuştur. Bunu, Samim'in şu anlatımında görürüz:

“ (...) Bir gün Avrupa dergilerinden birinde astrolojiye ait eğlenceli bir makale gözüme ilişti. Meral ile beraber okuduk. Bir insanın doğduğu aya göre kaderinin üzerinde yıldızların tesirini belirten oriskop tablolarında Meral'in karakterini aradık.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 180)

Bu okuma her ne kadar bir bilim okuması olmasa da göze çarpan bir özellik olarak değerlendirilmelidir.

Meral, çeşitli kültürel etkinliklere de katılan biridir. Örneğin, romanda onun sinemaya gittiğine dair bir ibare vardır. Her ne kadar bu sinema etkinliği onun Nuri adındaki bir erkekle kırıştırması amacıyla gerçekleştirilmiş olsa da yine de bu, bu bölümde belirtilmesi gereken bir ayrıntıdır. Sinemaya gitmenin asıl amacı Nuri ile birlikte olması olduğundan film ile ilgili –filme gittiği dışında- bir bilgi de yoktur.

“(...) Filmi yalnız başına seyrettiğini Ferhat'a inandırmak da zor, babasına da. (...) Altı buçukta, sinemadan çıkar çıkmaz eve dönmeliydim.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 281)

Örneğin, radyoda piyano konseri dinlemek ister:

“ (...) Sonra radyonun başına geçti. Bir piyano konseri aradı, bulamadı. Radyoyu kapadı.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 285)

Son olarak, Meral'in dans ettiğini de Besim'in Samim'e bir anlatımından anlamaktayız:

“ (...) Namık, Meral'i dansa kaldırdı ben de Feriha'yı kaldırdım. Nazlanmadı seninki. (...)” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 269)

Selmin, (Yalnızız) adlı romanın eğitim görmüş kadınlarından biridir.

Selmin de Meral gibi “Dame de Sion” Fransız okulunda bir süre eğitim görmüştür. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 89)

Selmin de Meral gibi Paris'e gitme niyetindedir. Zaman zaman başka ülkelere zaman zaman Fransa'ya gideceğini ailesine ifade etmektedir.

“ (...) İtalya'ya gideceğim; yahut Viyana'ya... Belki de Paris'e. Karar vermedim daha.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 95)

Zaman zaman az da olsa kitap okuduğunu da anlamaktayız. Ancak yine de onun pek de entelektüel biri olduğu söylenemez.

“ (...) Orta kata çıkan merdivenlerin tırabzanları arasından alt kat sofadaki koltukta unuttuğu kitabın kapağını görüyor ve kapı gıcırtilarını duyar gibi oluyordu.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 69)

Romanda Selmin’in zekâsı da dayısı tarafından Selmin’in annesine şu şekilde ifade edilmiştir:

“ (...) Çocuk değil. Kendisine ne kadar hâkim, görüyorsun. Zekâsından şüphelen mi var? Cin gibidir. Etrafa çaktırmaz, merak etme.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 51)

Görülüyor ki yazar, Selmin karakterine düzenli bir okul eğitimi alıyor olmasının dışında bir özellik yüklememiştir.

Feriha, (Yalnızız) adlı romanın eğitim görmüş kadınlarından biridir. Feriha da “Dame de Sion” Fransız okulunda bir süre eğitim görmüştür. Babası ölünce okul taksitlerini ödeyememiş, okulunun parasız okutma teklifine rağmen okulu bırakmış ve barlarda çalışmaya başlamıştır. Bir süre barlarda çalıştıktan sonra da yaşlı zengin bir adamın metresi olup Paris’e gitmiştir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 199)

Feriha, bir süre okul eğitimi görmüş ve Fransa’da yaşamış olsa da entelektüel biri değildir. Onun entelektüel biri olmayışı Meral tarafından şu sözlerle anlatılır:

“ (...) Çünkü Feriha Paris’in sanat tarafını hatırlatan hiçbir şey söylememişti. Bilmezdi ki. Müziği şöyle böyle sever o da caz havaları. Okumaktan hoşlanmaz. Resim, heykel, şu bu, hoşlanmaz hiçbirinden.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 211)

Feriha, Paris gibi kültür ve sanat dolu bir şehirde olmasına rağmen bir resim sergisine bile gitmemiştir ama bu konuda arkadaşlarına yalan söylemekten de geri kalmaz. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 212)

Yazar, Feriha’yı okumaktan çok zengin ve Batı’nın maddi değerlerine sahip olunan bir hayat içinde yaşamaya önem veren bir kadın olarak anlatmıştır. Öyle ki o, okulunun burslu okuma teklifini bile reddetmiş ve Paris’e kaçmış bir kadındır.

“Eğitim Görmüş Kadınlar” başlığı altında sırasıyla Mebrure (Sözde Kızlar), Belma (Sözde Kızlar), Nevin (Sözde Kızlar), Pervin (Şimşek), Melâhat (Şimşek), Samiye (Şimşek), Muazzaz (Mahşer), Meliha (Bir Akşamdı), Bert (Bir Akşamdı), Bedia (Cânân), Mahmure (Cânân), Perihan (Cânân), Nüzhet (Dokuzuncu Hariciye Koğuşu), Vildan (Bir Tereddüdün Romanı), Mualla (Bir Tereddüdün Romanı), Vedia (Biz İnsanlar), Samiye Hanım (Biz İnsanlar), Besi (Biz İnsanlar), Sofi (Biz İnsanlar), Matmazel Noraliya (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu), Nilüfer (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu) adlı kadın karakterler incelenmiştir.

2.2.2 Eğitim Görmemiş Kadınlar

Hayriye Hanım, (Sözde Kızlar) romanının eğitim görmemiş kadınlarından biridir.

Nadir'in annesi olan ve Mebrure'ye bir anne şefkati ile her zaman yardımcı olmaya çalışan bu kadının hiçbir eğitim almadığı hatta okuma bile bilmediği romanın sonunda Mebrure'ye babasından gelen mektup ile ortaya çıkar. Mebrure bu mektup ile babasının sağ olduğunu öğrenir ve buna çok şaşırarak Hayriye Hanım'a da okuması için mektubu uzatır:

“Mebrure titreye titreye çantasını açarak mektubu bulup hayretten ne söyleyeceğini şaşırarak Hayriye Hanım'a uzatıyor, ‘Okuyunuz’ diyordu. Hayriye Hanım, ‘Ben okuma bilmem, sen oku kızım, şaşım bu işe, sevinçten deli olacağım dedi.’ ” (Safa, Söзде Kızlar, 2016, s.233)

Canan, (Cânân) adlı romanın eğitim görmemiş kadınlarından biridir. Romanda, Canan'ın hayatı üç yaşından itibaren anlatılmıştır ancak tüm bu hayat öyküsünde onun hakkında hiçbir eğitim bilgisi verilmemiştir. Buna dayanarak onun bir eğitim almadığını söyleyebiliriz.

Canan, Adapazarı'ndan alındıktan sonra saraya satılmış bir Çerkez kızıdır. On, on iki yaşına kadar sarayda yaşamış daha sonra bir şekilde Şakir Bey'in evine gelmiştir. Şakir Bey'in karısı Renknaz Hanım, onu kendi kızından ayırmamış, öz kızı gibi yetiştirmiştir. (Safa, Cânân, 2018, s. 45)

Kısacası, Canan'ın yetişmesi hakkında bildiğimiz tek bilgi onun Renknaz Hanım tarafından büyütülmüş olmasıdır.

Sarayda aldığı terbiye ile ailesini hiç aramamış bir kadın olan Canan romanda sık sık güzelliğiyle ve şuhluğuyla ifade edilir. Fiziki görüntüsü onun sahip olduğu tek şey gibidir.

Fatma, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın eğitim görmemiş kadın karakterlerindedir. Fatma hakkında Tatvanlı olması ve bozuk bir dille konuşması dışında hiçbir bilgiye sahip değiliz. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 47)

Ayrıca Fatma, Vafi Bey'in pansiyonunda hizmetçilik yapmaktadır.

Romanda, Fatma'nın hayatı kendi ağzından anlatılmış ancak bu hayat hikâyesinde eğitimi ile ilgili hiçbir bilgi verilmemiştir, buradan da eğitim görmediği kanaatine varılmaktadır.

Son olarak söylemek gerekir ki, yazar Fatma karakterini gerçeğe uygun olarak bozuk bir Türkçe ile konuşturmuştur.

“Eğitim Görmemiş Kadınlar” başlığı altında sırasıyla Hayriye Hanım (Sözde Kızlar), Canan (Cânân), Fatma (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu) adlı kadın karakterler incelenmiştir.

2.2.3 Eğitim Görmekte Olan (Öğrenci) Kadınlar

Neriman, (Fatih-Harbiye) adlı romanın öğrenci kadın karakterlerindedir. Neriman, romanda Darülelhan’da eğitim görmektedir.

“Neriman ve Şinasi, Darülelhan’dan beraber çıktılar.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 7)

Neriman, Osmanlı’nın ilk resmi müzik okulu olan Darülelhan’da alaturka bölümünde ut eğitimi alır. Ancak başlarda bundan çok da mutlu değildir. Bu nedenle Darülelhan’a uğramadığı günler sıklaşır, yirmi gün boyunca sazını mektebe götürmez. (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 11)

Bu durum karşısındaki mutsuzluğunu arkadaşı Fahriye’ye şöyle anlatır:

“ (...) Evdeki hey hey yetmiyormuş gibi üstelik bir de Darülelhan! Şu alaturka musikiyi kaldıracaklar mı ne yapacaklar? Yapsalar da ben de kurtulsam. Hep ailenin tesiri... Babam şark terbiyesi almış. Ney çalar, akrabam öyle... Fakat artık sinirime dokunuyor, bir kere şu musibetin biçimine bak. (...) Bırakacağım musibeti... Darülelhan’dan çıkacağım yahut alafrağa kısmına geçeceğim. Zaten bizim kısmı lağvedeceklermiş.” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 25-26)

Neriman’ın bu eleştirilerini basit bir zeminde değerlendirmemek gerekir. Burada onun eleştirdiği şey her ne kadar alaturka müzik eğitimi olsa da o içinde bulunduğu dünyadan, Şarklı ve Şark’a ait her şeyden nefret etmektedir. Zira Neriman modern olmanın yolunu Garplı kültürü benimsemek olarak algılamıştır. Bu yanlış algısı nedeniyle de kendisiyle aynı okulda okuyan nişanlısı Şinasi bile artık ona çekici gelmemektedir. Bu nedenle Şark temsili Şinasi ve Garp temsili Macit arasında ikilem yaşar.

Fahriye ile olan konuşmasının devamında bu konuya müzik eğitimini de katarak şöyle değinir:

“ (...) Dün Tünel’den Galatasaray’a kadar baktım. Esnaf bile zevk sahibi. İnsan bir bahçede geziniyormuş gibi oluyor. (...) Sonra halkı da başka... Dönüp bakmazlar. Yürümeyi, giyinmeyi bilirler. Her şeyi bilirler canım. O Macit’in ellerine baktım, kadın eli gibi, tertemiz, incecik, tırnakların

üstünde bile çalışmış. Şinasi'nin elleri gözümün önüne geldi. Tırnağının biri kırık, öbürü batık... Ne imiş? Kemençe çalarmış. Böyle elini parçalayan sazı parçalamalı. Hiç telin kenarına tırnak sürtülen saz görülmüş müdür? Her işimiz acayip, nefret ediyorum. (...)" (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 26)

Romanda Neriman Darüelhan'da okurken karşımıza çıksa da onun daha önceki eğitim hayatı hakkında da bilgi sahibiyizdir. Neriman'ın geçmişi yazar tarafından bir geriye dönüş ile şu şekilde ifade edilmiştir:

"Yedi sene evvel, Faiz Bey karısı öldükten sonra Kuruçeşme'deki yalıda oturmak istemedi. (...) Fatih'teki bu eve taşındılar. O vakit Neriman on beş yaşında idi ve Süleymaniye'deki kız lisesine girdi. Orada Şinasi'nin kız kardeşi Nezahet'le tanıştı. Aynı semtte ve aynı mahallede oturdukları için mektebe beraber gidip gelmeye başladılar. Faiz Bey, biraz bey çalardı. Nezahet'in kardeşinin kemençe çaldığını öğrenince onunla tanışmak istedi. O tarihten sonra Şinasi, Nerimanlara sık sık gelip gidiyordu ve o gün bugün ailenin ferdi gibidir. (...) İki de şarka ait birçok şeyleri, Şinasi alaturka musikiyi, Faiz Bey tasavvufi edebiyatı çok seviyorlardı. Sık temaslara, birbirlerinin malumat ve ihtisaslarını mübadele ettiler. Faiz Bey bunun için Şinasi ile Neriman arasındaki münasebetin ilerlemesine de mani olmadı ve aralarındaki hissi alakanın bütün safhalarını sezdirmeden takip etti. Azami derece müsamahakâr davranmıştı. Şinasi ile Neriman, âdeta gece gündüz beraber yaşadılar. Akşamları Darülfünun'dan çıkan Şinasi, liseden çıkan Neriman'la buluşuyor ve geziyorlardı. (...) Neriman da ut öğreniyor ve beraber saz yapıyorlardı. (...)" (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 53-54)

Görülüyor ki Neriman, ailesinden aldığı Doğulu kültür ve terbiyeyi bir süre sonra beğenmemeye başlamıştır. Bu durumu zaman zaman çeşitli konular çevresinde babasına da ifade etmiştir. Bunlardan bir tanesi okuma zevki ile ilgilidir. Neriman, okuma konusunda da, Şarklı her şeye olduğu gibi, Şarklı romanlara karşıdır.

Babasına, Şarklıların sadece uyduğunu, hiçbir şey yapmadığını söyleyen Neriman'ın babasıyla arasında şöyle bir konuşma geçer:

" (...) -Bak dedi, şu arkanda, konsolun üstünde duran saati Harunü Reşit zamanında bir şarklı icat etmiştir; şu elimdeki kitabı bir Şarklı yazmıştır.

-Aman hep o kara kaplı kitap... Başka yok mu? Yazmış da ne olmuş? Sizden başka onu kim okuyor?

-Senden başka pek çok insan bu kitabı okuyor.

-Aman... Hep tembeller, hayalperestler...

-Hayır... Frenkler de okuyor. Bu gibi eserlerin Garpta bir tanesinin yüzlerce türlü basılmış tercümeleri vardır. Avam da okur, havas da okur velâkin sen okumazsın, mazursun da. Mekteplerinizde böyle bir şey kalmadı. Bir İngiliz kızına Sadi'yi sorsan bilir, sen Şarklı olduğun halde

bilmezsin. Kabahat sende mi Sadi de mi?” (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 48)

Şarklı her şeye karşı ve aşağılayıcı bir tavır içinde olan Neriman, aslında dönemin bir özelliğini ortaya koymaktadır. Neriman hem eğitim hem de kültür hayatının şekillenmesinde Doğu ve Batı arasında kalmış bu nedenle Fatih kızı iken Harbiye kızı olmaya çalışan, Batılı her şeye iyi, güzel ve doğru gözüyle bakarken Doğulu her şeyi yok sayan, aşağılayan biridir.

Romanın sonuna doğru Neriman ve çevresindekilerin toplandığı bir mecliste Darülelhan'ın alaturka kısmının lağvedilmesi üzerine konuşulur. Neriman içeriye girince bu konuyla ilgili fikirleri ona sorulur.

“ (...) Muammer Neriman'a döndü:

-Sizin Darülelhan'ın alaturka kısmını lağvediyorlarmış. Bunu münakaşa ediyoruz. Siz alaturka kısmındasınız. Fakat siz de orada kalmak istemiyorsunuz, demin bahsinez geçti. Söyleyin niçin istemiyorsunuz?

- Neriman, (...) daha karar vermedim, dedi.

-Hayır, ister karar verin ister vermeyin. Alaturka kısmının lağvedilmesine memnun olur musunuz?

-Henüz bir fikrim yok, doğrusu...

Bu sefer Ferit sordu:

-Alafranga kısmına geçmek arzusu sana nereden geldi?

-Bilmiyorum. Bir aralık ut çalmak sinirime dokunuyordu.

Ferit ötekilere döndü:

-Gördünüz mü? diye bağırdı. Medeniyet kadının gözlerine hitap eder. Kadınların çoğu ellerinin zarif bir hareketi için piyano çalarlar ve musiki onlar için 'güzel bir pozisyon'dan ibarettir.

- (...) Şeref Bey diyordu ki:

-Neriman Hanım'ın bir saza karşı nefretini herhangi bir şekil meselesine irca etmekte mübalağa vardır. Bizde Garplılaştırma temayüllerinin teknikte kalmadığı ve kültür sahasına kadar girdiğini zannederim.

İsmi etrafında cereyan eden bu münakaşalardan en az anlayan Neriman'dı. (...)

(...) Muammer Bey diyordu ki:

-Bu memlekette genç kızların çoğu Neriman Hanım gibidirler. Ben Ferit'e hak veriyorum. Bizde kadının gözlerini aldatmak kâfidir. Yani boyamak. Ut denilen bu zavallı sazın şekli nefret veriyor. Her şeyin şişmanı gibi sazın şişmanı da hoşça gitmiyor; keman gibi narin sazlar

itibarda. Fakat ben de ut alıyorum, erkek olduğum için bunu hissetmiyorum. (...)

Ferit:

-Neriman'ın yeni Őekillere karşı incizabı, yeni bir kültüre karşı incizabı demektir. Ut ve keman Őekillerinin sembolize ettikleri iki ayrı kültür vardır. Burada Şeref Bey'le birleŐiyoruz. Fakat bizim kadınlarımız, Őuursuz olarak beriki kültürü seviyorlar ve onlarda Őuurlu bir hale gelen bugünlük yalnız Őeklin estetiğidir." (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 111-116)

Neriman, bu ağır eleŐtiriler üzerine bir kriz geçirir. Zaten bir değişim süreci içine girmiş olan Neriman, kararını özüne dönmekten yana verir ve krizden sonra biraz toparlanınca topluluğun içine geri döner ve udunu çalmak ister:

“ Neriman bakındı. (...) İçine bir arzu geldi.

(...)

Müsaade ederseniz dedi, ben ut çalmak istiyorum.

Bütün yüzlerde gayet ince bir hayret ve sevinç... Ona derhal udu verdiler." (Safa, Fatih-Harbiye, 2007, s. 124)

Romanın sonunda doğru iki kültür dairesi arasındaki dengeyi bulan ve Doğulu dünyaya ait olduğu için elini sürmediği udunu tekrar elini alan Neriman, yazar tarafından doğruyu bulmasıyla ödüllendirilmiŐtir.

Selma, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın ğrenci kadın karakterlerindedir. Selma, histeri hastası ve hafifmeşrep bir kadınla, halis Türk Tahsin Bey'in kızıdır.

Selma'nın annesi hafifmeşrep bir kadın olduğundan eŐini aldatır ve hatta sevgilileriyle mektuplaŐmalarına eşine bizzat kendisi yollayarak eşinin kendisinin ihanetini öğrenmesini sağlar. Böylece Tahsin Bey kızını da alarak eşinden ayırılır ama birkaç sene sonra ölür. Bu nedenle Selma da babaannesinin yanında kalarak büyür. Büyüdükten sonra ise arada bir annesiyle de kalır ama aslında annesine karşı gizli bir kını vardır. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 82-83)

Ferit ile ilişkisi olan Selma'nın niversiteye gittiği Ferit ile Nedime'nin konuşmalarından ortaya çıkmaktadır.

Ferit, Selma'yı bir apartman köşesinde sıkıŐtırıp onu öpmek istediğinde Selma ona karşı gelmiş ve aralarında bir münakaşa olmuştur. Selma, onu ruhsuzlukla

suçlamıştır. Ferit ise bütün kadınların erkeklere önce ruhunu değil bacağına gösterdiği yönünde bir bakış açısı ortaya koymuştur. Bu olay üzerine, Selma'nın arkadaşı Nedime ile karşılaşan Ferit, yaşananları ona anlatır ve aralarında şöyle bir konuşma geçer:

“(…) – Ne olmuş sizlere bugün? Zemzemle duş mu yaptınız? Aranızda sözleşip bana Meryem Ana rolü mü oynamaya karar verdiniz? Söylesenize bana... (….) İştah niçin aleni de şehvet gizli? Ne biçim üniversitelisiniz siz? Hele sen, ne arıyorsun filolojide? Hakikati aramıyor musun? (….)

-Ne hakikati? Ben üniversitede hakikat falan aramıyorum. Koca arıyorum ayol, koca! Başkalarını bilmem ama Selma da öyle, Nesrin de, Güney de... Al sana hakikat. ” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 78-79)

Bu sözler ile yazar, Selma'nın üniversite eğitiminin pek de gereği gibi olmadığını ortaya koymuş olur.

Ayrıca, annesinden aldığı genetik özellikler de onun yetişmesindeki önemli bir faktör olarak değerlendirilir. Bunu Ferit, Selma'nın onu öpmek istediğinde verdiği tepki üzerine şöyle değerlendirir:

“(…) Ne anlaşılabilir bir kromozom oyunu! Selma, anasının ismi arkasında koşan sayısız hafiflik efsanelerinin ayıbına vâris olmamak için, yaratılışının tam zıttı bir ahlak destanının kahramanı mı olmak istiyor? (….) Bir defa, sinemada, yirmi gün evvel Ferit'in elleri Selma'nın göğsüne doğru bir keşif hareketi yaparken onun bir sıçrayışı vardı. Fakat o zaman ağlamamış, gülmüştü. (….) fakat her defasında, tabiata değil, aceleyle düşman olduğunu andıran ve ümit kesmekten sakınan tatlı bir koketrisi vardı.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 78)

Görülüyor ki burada, bir kişinin yetişmesinde aileden aldığı genetik özelliklerinde üzerinde durulmuştur.

“Eğitim Görmekte Olan (Öğrenci) Kadınlar” başlığı altında sırasıyla Neriman (Fatih-Harbiye), Selma (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı kadın karakterler incelenmiştir.

2.2.4 Eğitim Durumu Hakkında Bilgi Verilmemiş Kadınlar

Güzide, (Sözde Kızlar) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir.

Güzide'nin öğrenim durumu hakkında bir bilgi yoktur. Sadece, onun dans ettiğini biliriz. Nafi Bey'in köşkünde verilen davette Salih'in daveti üzerine onunla dans eder.

“Erkekler piyanoya yaklaştılar. Behiç Belma’yı, Salih Güzide’yi dansa kaldırdı.” (Safa, Söзде Kızlar, 2016, s. 50)

Bunun yanı sıra onun ahlaklı bir annenin kızı olmayışı dolayısıyla evlilik dışı bir ilişki yaşaması ve bunun ortaya çıkması hadisesiyle yazar bir kez daha bir çocuğun yetişmesinde aile terbiyesinin etkisini ortaya koymuştur.

Nazmiye Hanım ve Naciye Hanım da, (Söзде Kızlar) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir. Romanda ne Nazmiye Hanım ne de Naciye Hanım’ın eğitim durumları hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Ancak her iki kadın için de söylenebilecek en önemli şey, evlatlarına iyi bir anne olmadıkları ve iyi bir aile terbiyesi veremedikleridir. Zira her iki kadın da kendi zevkleri peşinde, erkeklerle düşüp kalkan, kendi hayatlarını yaşayan kadınlardır. Bu nedenle çocukları da çeşitli yanlışlara sürüklenmişlerdir.

Behire, (şimşek) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir. Behire, hakkında sadece dedikoducu ve insanlar üzerinde çeşitli hileler ile tesiri olan bir kadın olduğu bilgisi verilmiştir. (Safa, şimşek, 2018, s. 51)

Behire, Pervin’in çevresindeki kötü ahlaklı kişilerden birini temsil eder. Pervin’in bir davetine gittiği sırada yazar onu bize şu şekilde tanıtır:

“Hilekâr mizacının daimi bir muvaffakiyeti vardır: Herkes onun tehlikeli bir deli olduğunu bildiği halde samimiyetine aldanır; herkesin sırdaşıdır ve katiyen sır saklayamaz. Birinin sırrını başkasına satmaya mukabil, yeni bir sır öğrenmek ticareti yapar. İnsanlar üzerinde ancak bu maharetiyle tesirli bir kadındır.” (Safa, şimşek, 2018, s. 51)

şayeste Hanım, (şimşek) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir.

şayeste Hanım’ın sakin, mazlum ve fedakâr bir karakter olması dışında hakkında pek de bir bilgi verilmemiştir. (Safa, şimşek, 2018, s. 160-162)

Kendisi zor zamanlarında yeğenin yanında olan, şefkatli bir teyze rolündedir.

Seniha Hanım, (Mahşer) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerinden biridir. Seniha Hanım’ın eğitim durumu hakkında hiçbir bilgi verilmemiş olsa da onun kocasının gayri resmi ya da usulsüz işlerini yine birtakım usulsüz yöntemler ile yönettiğini görmekteyiz. Nitekim, kocasının onunla evlenmesinin nedeni de budur:

“Mahir Bey, kendi siyasi ve ticari işlerinde böyle bir kadının pek faydalı olacağını kestirerek onu derhal nikâhla almıştı.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 79)

Bunun dışında, onların evlerinde bulunan bir kütüphaneye hiç el sürülmemiş olması da onun eğitimle pek bir ilgisi olmadığını düşündürmektedir. Evlerinde nların işlerini yapan Nihad, bu kütüphaneye Seniha Hanım’ın isteği ile girer.

“Koridorun ta karşısındaki tek kanatlı kapıyı açarak Seniha Hanım’ın söylediği kütüphaneye girdi. Burası duvardan tavana kadar kitap dolu muntazam raflarla örtülmüş, müstatil biçimde küçük ve loşça bir oda. Ortada uzun, kırmızı çuhali bir masa var. Üstünde perakende iskambil kâğıtları ve fişler duruyor. Mefruşat sade. (...) Ciltli kitapların sımsıkı, birbirine yapışık, pek muntazam duruşlarından da onlara pek az el sürüldüğü anlaşılabilirdi.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 73)

Emine Hanım, (Mahşer) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir. Emine Hanım, ev sahibi olduğu Muazzez’e kadınlığını kullanarak para kazanmasını tembihleyecek düzeyde ahlaki açıdan düşkün bir kadındır. (Safa, Mahşer, 2016, s. 189)

Emine Hanım’ın eğitimi hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir ancak o, evini kiralayarak ve faizcilik yaparak para kazanmaktadır. (Safa, Mahşer, 2016, s. 180)

O, yaptığı işi Nihad ve karısı Muazzez’e şu şekilde anlatır:

“Bana faizci Emine Hanım derler. Eskiden yağcılık da ederdim. Şimdi öyle düşünler olmuyor. Olsa da başlık kaldıran yok. Bunu yapıyorum. Tanıdıklardan rehinle para isteyen olursa veririm kefil kabul etmem.” (Safa, Mahşer, 2016, s. 179)

Şevkiye Hanım, (Mahşer) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir. Nihad’ın ikinci ev sahibidir. Özellikleri bakımından Emine Hanım’ın tam tersi şekilde iyi ve yardımsever bir insandır. Nihad’a öz oğlu gibi davranmıştır.

Şevkiye Hanım’ın eğitim durumu hakkında hiçbir bilgi yoktur ancak biliriz ki o da evini kiraya vererek geçimini sağlar. (Safa, Mahşer, 2016, s. 270)

Fatma, (Bir Akşamı) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir. Fatma, Kâmil’in evinde çalışan bir kadındır ancak onun eğitim durumu hakkında hiçbir bilgi yoktur.

Renknaz Hanım, (Cânân) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir. Renknaz Hanım, romanda sadece evliliği ve kocası ile ilişkisiyle

ele alınmıştır. Ancak onun kocasının sözünden hiç dışarı çıkmayan, kocasının her şeyin doğrusunu bildiğini düşünen bir yapısı vardır. (Safa, Cânân, 2018, s. 58-60)

Ferhunde Nine, (Cânân) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir. Ferhunde Nine'nin romanda eğitim durumu hakkında net bir bilgi verilmemiştir ancak o, geleneksel bir yaşam sürer ve dini anlamda bilgi sahibi olan bir kadındır. Torunu Bedia'ya kötü anlarında ayet okumasını önerir, ona muska verir:

“KIZIM, Allah Kur’ân’ında buyuruyor ki: (Fasbir) sabret, (Kemasbir) sabrettikleri gibi, (Ulü’l – azm) azim sahibi olanların. Kimlerden? (Minerresûl) peygamberlerden. Yani, peygamberlerden azim sahibi olanların sabrettikleri gibi sabret! Ve yine buyuruyor ki, ‘İnnallâhe massâbirîn’ yani, muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir. ... Haydi yavrum, ver eline bana... Ve ayet-i kerimeyi unutma: ‘İnnallâhe massâbirîn!’ ” (Safa, Cânân, 2018, s. 99)

“KIZIM... Bu... Ne biliyor musun? Bahtiyarlık muskası. Ömür muskası. Kim bunu takarsa... Keder yüzü görmez. Ömrü de uzun olur. İnan buna. Şimdiki tazeler... Böyle şeylere ehemmiyet vermezsiniz.” (Safa, Cânân, 2018, s. 103)

Canan'ın annesi, (Cânân) romanının eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir. Anne, geleneksel bir ana profilidir. Çerkez olduğu için de yarım yamalak bir Türkçe ile konuşur. (Safa, Cânân, 2018, s. 199-202)

Safiye, (Biz İnsanlar) adlı romanının eğitim durumu hakkında bir bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir.

Safiye'nin eğitim durumu hakkında herhangi bir bilgi olmasa da, romanda Samiye Hanım'ın evindeki davette yabancı dil bilme konusunda yapılan tartışmada yabancı dil bilmeyen insanların budala olduğunu savunan Samiye'ye ve onu destekleyenlere karşı çıkarak tartışmayı sonlandırmaya çalışması onun ılımlı bir karakteri olduğunu hissettirmektedir. (Safa, Biz İnsanlar, 2018, s. 191)

Eda Hanım, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın eğitim durumu hakkında bir bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir. Eda Hanım, kocasını bir yangında kaybettikten sonra çocukları ile Ferit'in kaldığı pansiyona yerleşir. Kurabiye yapıp satması dışında kendisinin sosyal konumu ve eğitimi ile ilgili romanda hiçbir bilgi yoktur. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 37)

Fotika, (Matmazel Noraliya'nın Koltuğu) adlı romanın eğitim durumu hakkında bir bilgi verilmemiş kadın karakterlerindendir. Fotika, romanda sadık hizmetçi rolündedir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 219)

Matmazel Noraliya'nın hizmetçisi olan Fotika aslen Rum'dur. Kendisinin eğitimi hakkında herhangi bir bilgi verilmemiş olmakla birlikte güzel Türkçe konuştuğunu bilmekteyiz. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 211) Ayrıca, Rum olması dolayısıyla Rumca da bilmektedir. (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2018, s. 214)

Mefharet, (Yalnızız) adlı romanın eğitim durumu hakkında bir bilgi verilmemiş kadın karakterlerindendir. Mefharet' in eğitimiyle ilgili herhangi bir okul bilgisi verilmemiştir. Sadece onun namus, ahlâk, soy gibi manevi değerlere önem veren bir kişiliği olduğunu bilmekteyiz.

Mefharet, ailesinden aldığı terbiyeyi kızına şu şekilde ifade etmektedir:

“(…) Benim annem de babam da Arnavut'tu. Yanya'da annem ablamı bir gün boğuyordu. Anlatmışımdır birkaç kere. Ben kurtardım elinden. O zaman böyle ağır bir mesele de yoktu. Tahrirat kâtibiyle sevişiyor diye bir dedikodu çıkmıştı. Biz böyle terbiye aldık.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 48)

Aynı zamanda, Arnavut olmakla övünen bir yapısı vardır. Ancak Arnavut olduğu bile kesin değildir. Bu durumu kardeşi Samim, yeğeni Selmin'e anlatırken öğreniriz:

“(…) Senin annene de bir türlü anlatamadık. (...) Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın bizim dedemiz olduğu muhakkak olmadığı gibi Arnavut olduğu da doğru değildir.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 119)

Ayrıca, bir de onun bir gençliğinde bir dönem Sipahiocağına yazıldığını ve ata bindiğini ağabeyinin konuşmaları arasında öğreniriz. Ancak Mefharet'in bu eğitime devam edip etmediğiyle ilgili bir bilgi yoktur sadece bir dönem için oraya yazıldığı ve ata bindiğinin bahsi geçmektedir. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 102)

Necile, (Yalnızız) adlı romanın eğitim durumu hakkında bir bilgi verilmemiş kadın karakterlerindendir. Necile'nin eğitimi hakkında net bir bilgi yoktur ancak onun zaman zaman manasız konuşan ve ahlak bakımından zayıf biri olduğu ortadadır.

Necile filmleri, tiyatroları yapmacık bulur. Bunu Samim'e şöyle anlatır:

“Ben hadisesiz yaşayamam bilirsin. Demin, sinemada onu düşündüm. Filmi de zaten beğenmedim bunun için. Onu düşündüm. Kendimi, filmdeki kadının yerine koydum. Hiçbir heyecan duymadım. Mesele mi

bunlar? Zaten bana bu filmler, tiyatrolar falan çok suni görünür. Bilirsin. Sevmem. Aldanmam da onun için.” (Safa, Yalnızız, 2018, s. 315)

Renginaz, (Yalnızız) adlı romanın eğitim durumu hakkında bir bilgi verilmemiş kadın karakterlerindedir.

Renginaz’ın eğitimi hakkında net bir bilgi yoktur, sadece onun bakire bir Çerkez kızı ve sadık bir hizmetçi olduğunu bilmekteyiz. Ve kendisi bazı parapsikolojik olaylar yaşamaktadır. (Safa, Yalnızız, 2018, s. 309-310)

“Eğitim Durumu Hakkında Bilgi Verilmemiş Kadınlar” başlığı altında sırasıyla Güzide (Sözde Kızlar), Nazmiye Hanım (Sözde Kızlar), Naciye Hanım (Sözde Kızlar), Behire (Şimşek), Şayeste Hanım (Şimşek), Seniha Hanım (Mahşer), Emine Hanım (Mahşer), Şevkiye Hanım (Mahşer), Fatma (Bir Akşamdı), Renknaz Hanım (Cânân), Ferhunde Nine (Cânân), Canan’ın annesi (Cânân), Safiye (Biz İnsanlar), Eda Hanım (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu), Fotika (Matmazel Noraliya’nın Koltuğu), Mefharet (Yalnızız), Necile (Yalnızız), Renginaz (Yalnızız) adlı kadın karakterler incelenmiştir.

Değerlendirme

Eğitim durumlarına göre kadınlar başlığı altında toplamda 50 kadın karakter incelenmiştir. Bu kadın karakterlerden 27’si eğitim görmüş, 4’ü eğitim görmemiş, 2’si eğitim görmekte (öğrenci), 18’i ise eğitim durumu hakkında bilgi verilmemiş kadın karakterlerdir.

27 eğitim görmüş kadın karakterden sadece 8’inin bir okul hayatı olduğundan bahsedilmiştir. Bu kadın karakterler şu şekildedir: Mebrure (*Sözde Kızlar*), Belma (*Sözde Kızlar*), Nilüfer (*Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*), Nazire Hanım (*Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*), Meral (*Yalnızız*), Selmin (*Yalnızız*), Feriha (*Yalnızız*). Diğer 19 kadın karakter için düzenli bir okul hayatından bahsedilmese de onların da çeşitli konularda eğitim aldıkları muhakkaktır. Bu kadın karakterler genellikle piyano çalar ve Fransızca bilir.

Ayrıca, Neriman (*Fatih-Harbiye*) ve Selma (*Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*) adlı kadın karakterler de eğitim görmekte yani öğrenci kadın karakterlerdir. Bu karakterler romanın aktüel zamanında öğrenciliğe devam ettikleri için eğitim görmüş kadınlar başlığından ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir.

Bunlar dışında kalan karakterler ise ya eğitim görmemiş ya da eğitim durumu hakkında net bir bilgiye sahip olamadığımız kadın karakterlerdir.

3. SONUÇ

“Roman, kapsamı itibariyle birtakım kişiler etrafında şekillenir. Kişi, hangi cepheden bakılırsa bakılsın, romanın ana ekseni konumundadır. Çünkü romanın terkiibini oluşturan diğer öğelere, anlam ve dinamizm kazandıran asıl aktör kişidir; insan galerisidir. (...) Öyle olduğu içindir ki, ‘romanın mevzuu insandır’ görüşünü benimseyen ve kaleme aldığı romanlarında, insan ruhundaki mevsimleri, insan hayatındaki şahsiyet krizlerini ve deruni faciaları yansıtmayı hedefleyen Peyami Safa, gibi romancıların dünyasında, bu unsurun ağırlığı ve işlevi, doğal olarak daha artmaktadır.” (Tekin, 2014, s. 58)

“Peyami Safa, ilk romanlarını kaleme aldığı yıllarda İstanbul’daki çevresinde, bir yanda, köklerinden kopmuş, ahlakça çürümüş, para ve zevk için yaşayan bir zümre; bir yanda da İslami geleneklerle yetişmiş, milli ve manevi değerlere bağlı, yurtsever, dürüst bir zümrenin var olduğunu görüyor ve bunların karşıtlığını Batı-Doğu çatışması çerçevesinde ele alıyordu. Bu iki zümreden birincisinin kokuşmuşluğunu, ikincisinin de sağlıklılığını göstermeye çalışırken pek değişmeyen bir roman şeması belirir ilk yapıtlarında. Bu toplumsal sorun üçü erkek biri kız başlıca dört kişinin rol aldığı bir aşk öyküsü üzerine oturtulur. Erkeklerden biri Batı, öteki Doğu’dur; ikisi arasında kararsız bir genç kız, bir de yazarı temsil eden, bilgili ve Doğulunun dostu olan bir adam vardır.” (Moran, 2016, s. 219-220)

Berna Moran’ın “*Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I*” adlı eserinde ele aldığı gibi, Peyami Safa’nın romanlarının birçoğunda Batılı ve Doğulu zümreyi temsil eden iki kadın tipi vardır. Bu kadınların temsil ettikleri zümrelere göre belirli özellikleri vardır. Batılı tip kadınların çoğu yabancı dil bilen, yozlaşmış bir kültüre sahip, eğlence ve lüks düşkünü, maddi değerlere önem veren, ahlak yoksunu, namus kavramı yok olmuş kadınlar iken; Doğulu tip kadınlar ise genellikle iyimser, kültürel değerlerine sahip çıkan, aileye ve manevi değerlere önem veren, ahlaklı ve namuslu, Batı’nın yozlaşmış değerleri içinde kaybolmamış ama Batı’dan iyi yönlerini alarak kendini geliştirmiş kadınlardır.

Örneğin *Sözde Kızlar*'da Mebrure, Doğulu tip kadının örneği iken Belma, Nevin, Siyret ve Güzide Batılı tip kadın örnekleridir. Yazar, Doğulu tip kadını her yönden donatmıştır; güzel, akıllı, ahlaklı, ailesine ve kültürüne düşkün, namuslu... bir kadın örneği çizmiştir. Mebrure'nin başına ne gelirse gelsin Mebrure mutlaka doğruyu bulmuştur. İçinde bulunduğu şartlar itibari ile Mebrure zaman zaman hataya düşmeye yaklaşırsa da yazar genellikle Doğulu kahramanını korur ve onu yanlıştan uzaklaştırır. Bu kadınlar, genellikle Batı'nın ve Doğu'nun temsili iki erkek arasında kalan ama sonra doğruyu seçen kadınlardır. Batılı tip kadınlar ise romanların sonunda genellikle mahvını gördüğümüz kadınlardır. Belma gibi Güzide gibi Batılı tip kadınlar bu hatalarının bedellerini namuslarını, ahlaklarını ve hatta canlarını bile kaybederek ödeyebilirler. Bu kahramanlar romanların sonunda bu saydığımız çeşitli yollardan biriyle hatalarının bedellerini ödeyerek cezalandırılır. Bazen de Belma gibi Doğulu bir kültür içinde yetişmiş ancak bir şekilde Batı kültürünün içinde kendini kaybetmiş kadınlar romanın sonunda doğruyu bulurlar, yani özlere dönerler.

Şimşek romanında ise, iki adam vasıtasıyla iki kültür ve iki yaşam biçimi arasında kalan Pervin iyi bir aile ortamında yetişmeişinin getirdiği olumsuz özellikleriyle de hem kendisinin hem de seçim yapmakta zorlandığı ve iki adamın –ki bu adamlardan biri ihanet içinde olduğu kocasıdır- mahvına sebep olur. Romanın sonunda adamlar ölür, kendisi ise delirir. Safa, bir kez daha iki kültür dairesi içinde dengeyi kuramayan insanın sonunun ne olacağını okuyucuya ders verir nitelikte göstermiş olur.

Mahşer romanında, Muazzez adlı karakter her ne kadar Seniha Hanım gibi Batılı ve çirkin özelliklerle donatılmış bir kadının yanında yetişse de yazar tarafından genellikle olumlu bir karakter olarak çizilir. Yazar, Muazzez'i yuvasına bağlı, bir yuva ve eş sıcaklığı arayan bir kadın olarak ifade eder. Muazzez, zaman zaman yetiştiği ortamın etkisiyle maddiyatçı yönüyle eleştirilse de romanın sonunda onun maneviyatçı ve ahlaklı yönü ağır basar. Seniha Hanım ise, maddi çıkar için her türlü ahlaksızlığı ve namussuzluğu yapabilecek bir kadın tipidir. Safa, bu kadınlarda hem içinde yetiştiğimiz kültürün önemini belirtir hem de 1. Dünya Savaşı sonrası yaşanan buhranları ve ahlaki çöküşü işler.

Bir Akşamdı romanın Meliha adlı kadın karakteri, çıktığı arayış yolculuğunda “yaşam arzusunun” peşindedir. Yazarın “yaşamak arzusu” diye ifade ettiği bu durum kahramanın değişik hayat yaşama hevesiyle başına gelen olaylar ile anlatılır ve böylece ailesinin yanında düz bir karakter özelliği gösteren genç kız, romanın sonunda adi bir kadına dönüşür ve yazar tarafından yaptıklarının bedelleri kahramana ödetilir.

Zaten büyük bir aşkla başlamayan bir evliliğin sağlıklı bir şekilde devam etmesi Safa’ya göre mümkün değildir. O, *Kadın Aşk Aile* adlı eserinde bu konuyla ilgili şöyle söyler:

“Evlenmeyi sadece hayat arkadaşlığı gibi algılamak yanlış değil, eksik bir görüştür. Aile müessesesi arkadaşlığı içine alır, fakat onu aşar. (...) Yeter derecede sevişmeyen bir kadınla erkeği yalnız akıl ve nikâh birbirine bağlayamaz. İkisinden birinin eşinden başka birine karşı duyduğu herhangi bir arzu ve temayül, zinanın ruhtaki başlangıcıdır. Bunu kökünden söküp atabilen tek kuvvet aşktır.” (Safa, 2018, s. 248)

Görülüyor ki, Peyami Safa *Bir Akşamdı* adlı romanında bu görüşlerini de ortaya koymuştur. Meliha, yaşama arzusu ile Kâmil ile bir evlilik yapmıştır. Kâmil ise tam bir Don Juan tipidir. Aralarında gerçek bir aşk olmadan yaptıkları evlilikleri de karşılıklı ihanetlerle ve ayrılıkla sonuçlanmıştır.

Cânân romanının Canan adlı karakteri, Batılı tip kadın örneğini temsil ederken güzelliği ile ön plana çıkartılır, evli olduğunu bilmesine rağmen sonradan kocası olacak Lami’ye ümit verir. Onun karşısındaki Bedia ise, Doğulu tip kadın örneğini temsil ederken başlarda Canan’ın karşısında -her ne kadar olumlu özelliğiyle de ifade edilse de- ezik konumda bırakılır. Romanın sonunda ise Lami, doğruyu bularak eski karısını yani Doğulu tip özellikler gösteren namuslu, merhametli ve eşine düşkün kadını tercih eder. Görülüyor ki yazar erkek kahramanlarına da Batılı kadınlarla yanlışlar yaptırarak doğruyu bulmalarını sağlar. Bu aynı zamanda maddi ve manevi değerleri önemseyerek yaşayan iki kadından hangisini seçtiğimizde mutlu olacağımızın da ifadesidir.

Canan karakterinin romandaki lükse ve debdebeye düşkünlüğü yani maddi değerlere verdiği önem onun iyi bir aile kadını, iyi bir eş olamayışının

işaretlerinden biridir. Safa, bu konudaki düşüncelerini *Kadın Aşk ve Aile* adlı eserinde şu şekilde dile getirir:

“Kadınları istediklerine göre birbirinden ayırmaya mecburuz. Aile isteyen kadınlara iş vermemeliyiz, iş isteyen kadına da ev teslim edilmez. Şuhluk ve zarafet arayan kadına mezbahada vazife teklif olunabilir mi?” (Safa, 2018, s. 18)

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu adlı romanın Nüzhet adlı karakteri, düz bir karakterdir. Romanın erkek kahramanı hasta çocuğun tam aksine kişilik özellikleri ile donatılmıştır. O; neşeli, kıpır kıpır, çocuk ruhlu ve kendine dönük biridir. Kahramanın hasta çocuğa zıt bu özellikleri ile hasta çocuğun ona duyduğu aşkın yaşanması imkânsız hale getirilmiştir. Nüzhet, romanda hasta çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesi bakımından varlığını sürdürmekte olan bir karakterdir.

Fatih-Harbiye adlı romanın Neriman adlı karakteri, romanın adından da anlaşılacağı üzere tam bir Fatih kızı iken Harbiyeli olmaya çalışan bir kadın karakterdir. Neriman, romanda Batılı ve Doğulu iki erkek karakter arasında kalır. Baştan beri kendi yetiştiği kültüre uygun olan Şinasi hayatındayken sonraları kendi kültürüne zıt bir kültürdeki Macit ile yakınlaşmak ister. Ancak bir süre sonra ait olduğu dünyanın neresi olduğunu anlar ve özüne döner. Özetle, her zaman olduğu gibi Doğulu kültürün içinde yetişmiş bir kız olarak doğruyu bulur ve Şinasi’yi tercih eder.

Bir Tereddüdün Romanı adlı romanın erkek kahramanı olan muharrir, hayatın içinde sıkışmış kalmış ve ikilemler arasında gidip gelen biridir. Romandaki Vildan adlı kadın karakter ise muharririn zaman zaman yaşamak zaman zaman kaçmak istediği bohem hayatın temsili gibidir. Mualla ise yazarın yine ikilemde olduğu ve zaman zaman yaşamak istediğini düşündüğü soylu ya da diğer bir tabirle burjuva hayatın temsilidir.

Biz İnsanlar adlı romanın Vedia adlı karakteri, romanın erkek kahramanı Orhan’ın hayatını şekillendiren kişidir. Romanın başından sonuna kadar son derece hassas ve duygusal, manevi yönü ağır basan özellikleri ile tanıtılır. Bu özellikleri de Orhan’ın yaşadığı ikilemler ile tamamen materyalist dünyaya dönmesine engel olur.

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu adlı romanın başkişisi olan Matmazel Noraliya ise, romanda her türlü zorlamaya rağmen doğruyu bulan ve yazar tarafında olumlu özellikleri ile ifade edilen bir karakterdir. Matmazel Noraliya, dünyevi her şeyden kendini soyutlamış ve hatta fenafillaha ulaşmış biridir. O, bu mertebeye ulaşırken annesinin tüm Hristiyanlaştırma çabalarına rağmen İslamiyet içinde kendini yetiştirmiştir. Yaşarken istediği somut hiçbir şeye ulaşamayan, âşık olduğu Yorgo adlı gençle evlenemeyen, babasından kalma evine yerleşmek isterken onu da kaybeden, ölürken gömülmek istediği yere bile gömülemeyen ancak soyut isteklerine yani gerçeklere ulaşmış biridir.

Yalnızız adlı romanın Meral adlı karakteri romandaki dayısının ifadesi ile içinde “iki ben” taşıyan biridir. Bu iki ben onun içinde taşıdığı maddi ve manevi değerleri temsil eder. Ancak Meral, her insanın da içinde bulunan iki beni arasında denge kuramayan bu nedenle de mutsuzluklar içinde kalan biridir. Yazar, bu karakter ile insanın iki beni arasında denge kurabilmesiyle mutluluğa ulaşabileceğini ifade etmek ister.

Feriha ise, sadece maddi özellikler ile donatılmış, okulunu ve yaşadığı yeri bırakıp bir adamın metresi olarak Paris'e kaçan ve sadece maddi değerlerin peşinde koşan biridir. Meral ile olan arkadaşlığında onu da kötü etkilemiş Meral'in de sağlam bir karakter oluşturamamasında etkili olmuştur. Bu karakterler ile yazar göstermek ister ki, bir insanın yetişmesinde çevresinin, ailesinin, içinde yetiştiği kültürün ve karakter yapısının büyük etkisi vardır.

Selmin ise, kendi içinde çatışmalar yaşayan, kendini ispat etme çabasında olan bir karakterdir. Bunun için yalan söylemekten, oyunlar oynamaktan da çekinmez. “Selmin'in toplumun ahlak ve namus kurallarını yıkarak gayrimeşru bir çocuk taşıma ve bu çocuğun öz dayısından olması ihtimali, yazar tarafından, insanın ikinci beninin çirkinliğini okuyucuya hissettirmenin vasıtası olarak kullanmıştır.” (Şeyma Büyükkavas Kuran, 2018, s. 343)

Safa'nın romanlarındaki kadın karakterlerle ilgili dikkati çeken en önemli nokta şudur: Kadınlar ya Doğulu ya Batılı tip özelliklere sahiptir ya bu iki dünya arasında bocalar ve Doğu dünyasını seçip mutlu olur ya da Batı dünyasını seçip mutsuz olur. Bunlar dışında kalanlarsa genellikle düz karakterlerdir.

Peyami Safa'nın romanlarındaki eğitimli kadın oranı çok da yüksek değildir ancak Safa'nın kadınların okumasına dair bildiğimiz olumsuz bir görüşü yoktur ancak o, okumanın kadınlar üzerinde olumsuz etki yapmasından da korkar. Safa, bu konudaki görüşlerini *Kadın Aşk Aile* adlı eserinde şu şekilde dile getirmiştir:

“Azıcık tahsil görmüş kızlarımızda ev kadınlığına karşı bir tiksinti başlamış olduğunun farkında mısınız? Bunlardan biri bana:

-Hizmetçi olmak istemiyorum ben! dedi.

Korkarım ki onun gibi düşünenler az değildir. Bunların haksız olduklarını söylemek istemiyorum. Her genç kız, evlenmeden evvel babasının evlendikten sonra kocasının hizmetçisi olmaya isyan etmekte haklıdır. Fakat bunlar evin ne olduğunu bilmiyorlar. Bunu bilmemekte de haksız değildirler. Eski evlerimiz de, bugünküler de ne yanlış örnekler! (...) Genç kız ana olduktan sonra bile, çocuğunu yetiştirmek için geniş bir psikoloji, pedagoji ve sosyoloji kültürü şart olduğunu bilmez. Terbiyeyi ve öğretimi hep mektepten bekler. Hâlbuki ev, küçükler için de büyükler için de, en büyük mektep ve akademidir. Kültür beşikten mezara kadar devam eder. Kızlarımıza evin bu manası –yani asıl manası öğretilmiyor. Liselerde fizik, tabiat, riyaziye... gibi bir genç kız için tamamıyla lüzumsuz bilgiler verilmektedir.” (Safa, 2018, s. 24-25)

Görülüyor ki, Safa kadınların eğitim almasına karşı olmasa da onların asıl vazifelerinin iyi bir eş ve iyi bir anne olmak olduğunu ve bu nedenle de kendilerini bu yönde iyi yetiştirmeleri gerektiğini düşünür. Bu durumda Safa, kadınları sosyal hayat içinde iş dünyasının içine pek de yerleştirmez. Nitekim, romanlarında çalışan kadına da pek rastlanmaz. Çalışan kadın olarak değerlendirileceklerimiz de genellikle bir evde hizmetçi olarak çalışanlardır. Yani, bir meslek grubunun eğitimini alan ve aldığı bu eğitim neticesinde mesleğini icra eden kadınlara onun romanlarında pek rastlanmaz. Ancak bunun yanında sadece yabancı kadınlardan çalışanlara bir iki örnek olduğunu söylemek gerekir. Örneğin, *Sözde Kızlar* romanında Nevin'in piyano öğretmenini olduğuna dair bir bahis geçer. Bu piyano öğretmenin romanın olay örgüsüne hiçbir katkısı olmasa da çalışan kadın, üstelik öğretmen bir kadın örneği olarak romanda var olması önemlidir. *Bir Akşamdı* romanında Bert adlı yabancı

karakter ise bir dönem babasının dükkanında kasada durmuştur. Birkaç romanında ise öğrenci kadınlar yer almaktadır.

Safa'nın çalışan kadına bakış açısı da pek olumlu değildir. O, *Kadın Aşk Aile* adlı eserinde çalışan kadın hakkında şöyle söyler:

“ (...) Yalnız, kadının erkekle eşit olmak iddiasına bir hudut çizmek lazımdır, sanıyorum. Bir gün, yalnız kızların çalıştığı bir büroya girdiğim zaman, kimin saçını taradığını, kiminin dudağını boyadığını, kiminin de çoraplarını değiştirdiğini görünce yanlışlıkla kadınlar hamamına girmiş gibi ‘pardon’ deyip dışarıya fırladığımı da şimdi hatırlıyorum.” (Safa, 2018, s. 17)

Bunun yanında Safa'nın bir kadının en önemli görevi olduğunu düşündüğünü bildiğimiz annelik konusu da romanlarında çok vurgulanmış değildir. Romanlarda anne olan kadınlar vardır ancak bunlar genellikle annelik özellikleriyle ön planda değildir. Romanlarda daha çok ailesiz bir ortamda yetişen kişinin mahvı ifade edilerek ailenin önemine dikkat çekilmiştir.

Kültürel anlamda bakıldığında, Safa'nın romanlarında dönemin bir özelliği olarak kadınların pek çoğu Fransızca bilir ve az da olsa piyano çalar. Ancak, Peyami Safa için kadınlarda görülen bu özellik de pek olumlu değildir. O, bu konudaki görüşlerini de yine *Kadın Aşk Aile* adlı eserinde şu şekilde dile getirmiştir:

“Bir zamanlar kibarlığın ölçüsü alafrangalıktı. Yabancı dil bilmeyen zengin aile kızı yoktu. İstidadı olsun olmasın, kızcağızın biraz da alafranga piyano tıngırdatması lazımdı. Bu görenek orta halli ailelere de geçti. Artık ev kadını ve ana, münevver sınıf içinde geri kadın tipi olmaya başlamıştı. Onun yerine gelen alafranga kadın iyi bir ev kadını olmadığı gibi, halis münevver de değildi. Yabancı dil ve piyano biliyordu ama başka hiçbir şey bilmiyordu. Öğretmenin vasıtasından gayri bir şey olmayan yabancı dil, alafranga aile için bir gaye idi. Bu dili öğrendikten sonra öğrenilecek bir şey kalmıyordu: Roman okumaktan başka.” (Safa, 2018, s. 26-27)

Safa'nın romanlarındaki kadınlara geniş bir pencereden bakıldığında onun kadın karakterlerinin genellikle erkek karakterlerle ilişkisi bakımından ele alındığını görürüz. O, ne yazık ki toplumun hiçbir alanında kadına farklı görevlerle yer vermemiştir. Onun romanlarında sosyal konum açısından kadının incelemek

imkânsıza yakındır çünkü o, kadına böyle bir sosyal konum yüklememiştir. Kadınlar sadece erkeklerle ilişkileri ve bu ilişkiler dolayısıyla yaşanan olaylar münasebetinde işlenmiştir. Bu bakımdan bakıldığında, kadınla ilgili dikkati çeken bir başka hususta kadının erkek karakterlerin neredeyse tamamı tarafından cinsel bir obje gibi görülmesidir. Örneğin *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanda Ferit, aynı pansiyonda kaldığı Fatma adlı hizmetçinin uyku halinden faydalanıp onu kandırarak onunla birlikte olmuştur. Âdeta, Fatma onun içini kendini cinsel anlamda tatmin etmek yerine tercih ettiği canlı bir örnektir ve yazar bunu kahramanına açık açık söyler. Safa'nın romanlarında kadına böylesi cinsel bir obje bakışının aksi bir örnek bulmak oldukça zordur. Sadece, *Bir Akşamdı* adlı romanda Meliha'nın karşısına çıkan eski arkadaşı Sermet, Meliha'ya bu gözle bakmamış ve bunu da defalarca dile getirmiştir ancak bunun yanında Meliha'ya cinsel obje gibi bakan başka erkek karakterler zaten vardır ve bu durum neredeyse tüm romanlarında da göze çarpmaktadır.

Ayrıca, kadınların pek çoğunda ihanet, aldatma, yalan söyleme, entrikaya meyilli olma gibi durumlar göz önüne çıkmaktadır. Peyami Safa'nın evli ya da bekâr ancak ilişkisi olan kadınlarının azımsanamayacak bir çoğunluğu kocasını ya da sevgilisini aldatmaktadır. Bunun yanı sıra kadınların da pek çoğu aldatılmaktadır ve aldatmalara bakış açısı genellikle doğal bir durumun varlığının ifade edilişi gibidir. Aldatmalar karşısında kadın acı çekip incinse de affedici davranması beklenen taraf gibidir. Örneğin, *Canan* romanında kocası tarafından aldatılan Bedia'ya söylenen pek çok temenni edici söz, her erkek aldatır ancak sonunda mutlaka karısına geri dönecektir tarzındadır. Bu durumda kadına, sabırla beklemesi öğütlenmektedir.

Bunun yanı sıra, romanlarında pek çok çarpık kadın erkek ilişkisi ortadadır. *Sözde Kızlar* romanında kendi çocukları yaşında erkeklerle gönül eğlendiren hatta onlara maddi olarak da bakan Nazmiye ve Naciye Hanım bunun en sıradan örneği sayılabilir. *Şimşek* romanında Pervin'in evliyken kocasının dayısıyla da ilişki yaşaması... *Mahşer* romanında, Seniha Hanım'ın kendi kocası tarafından maddi çıkarlar uğruna başka erkeklere sunulması... *Bir Akşamdı* romanında Meliha'nın annesinin evliyken eve gelen misafirine asılması ve bu misafirin daha sonra kızının kocası olması... *Yalnızız* romanında Selmin'in bebeğinin

babasının öz dayısı olması şüphesi, öyle olmasa bile aile içinde yaşanacak böyle bir ilişkinin şüphesinin olması, oldukça iddialı bir durumdur.

Görülüyor ki Safa'nın her kadın karakteri aslında bir sosyal ya da kültür meselesinin ortaya konuş biçimidir. Zaten Safa'ya göre "Roman, alelâde manzara ikametgâh dekorları içinde birbirine benzeyen beşeri maceraları anlatmak değildir." (Tekin, 2014, s. 41)

KAYNAKLAR

A.İNCELENEN ROMANLAR

- Safa, P.** (2018), Bir Akşamdı, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2010), Bir Tereddüdün Romanı, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2018), Biz İnsanlar, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2018), Cânân, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2018), Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2007), Fatih-Harbiye, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2016), Mahşer, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2018), Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2016), Sözde Kızlar, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2018), Şimşek, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2018), Yalnızız, Ötüken Yayınları, İstanbul.

B.FAYDANILAN KAYNAKLAR

- Bakırcıoğlu, N. Z.** (2005) Başlangıcından Günümüze Türk Romanı, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Beşir, A. (2017), Peyami Hayatı Sanatı Felsefesi Dramı, Kapı Yayınları, İstanbul.
Büyükkavas Kuran, Ş. (2018), Peyami Safa'nın İnsanları, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Gülendam, R. (2006), Türk Romanında Kadın Kimliği, Salkımsöğüt Yayınları, Konya.
Moran, B. (2018), Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1, İletişim Yayınları, İstanbul.
Naci, F. (2012), Yüz Yılın Yüz Türk Romanı, Türkiye İş bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
Safa, P. (2018), Kadın Aşk Aile, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Tekin, M. (2014), Romancı Yönüyle Peyami Safa, Ötüken Yayınları, İstanbul.
Toker, D. (1984), Türk Klâsikleri Peyami Safa, Toker Yayınları, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

MİNE KARACA

Telefon: (537) 957 67 92

E-posta: karaca_mine@hotmail.com

EĞİTİM

2015-2019 Yüksek Lisans

(Eylül-Haziran) İstanbul Aydın Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı

2014-2015 Pedagojik Formasyon

İstanbul Aydın Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı

2011-2015 Lisans

İstanbul Aydın Üniversitesi

Fen- Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı (Onur Öğrencisi Derecesi)

MESLEKİ TECRÜBE

2013-2015 Avcılar Seviye Dershane Stajyer Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

2014-2015 Gayrettepe Atanur Oğuz İstek Okulları Stajyer Türk Dili ve Edebiyatı

Öğretmeni

2015- Halen Bahçeşehir Mektebim Okulları Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni / Türk

Dili ve Edebiyatı Zümre Başkanı

ULUSAL ve ULUSLARARASI SEMPOZYUM- TOPLANTILAR VE SUNULAN

BİLDİRİLER

"Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Adlı Romanında Tıp Terimleri ve

Bunların Üsluba Etkisi", 2. Uluslararası Akademik Öğrenci Çalışmaları Kongresi,

Trakya Üniversitesi, İstanbul, 26-27 Nisan 2019.

BİLGİSAYAR

MS Office Uygulamaları

REFERANSLAR

İstanbul Aydın Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kâzım Yetiş, kazim.yetis@aydin.edu.tr

KARİYER HEDEFİM

Türk Dili ve Edebiyatı alanıyla alakalı gelişmeleri yakından takip ederek, bu bölümde her türlü donanıma sahip olarak, Türk Dili ve Edebiyatı'na gönül veren nesilleri eğitmek ve bu doğrultuda başarılı, topluma faydalı genç nesiller yetiştirmek hedefimin en önemli noktasıdır. Türk Dili ve Edebiyatı alanının sadece bir bilim dalı olmadığıнын aynı zamanda gelecek nesillere aktarılması gereken bir milli kültür unsuru olduğunun bilincinde olarak bu alanın kültür birikiminin nesilden nesile aktarılmasını sağlayarak alandaki bilimsel çalışmalara katkıda bulunmak temel amacımdır.